Nicolae Baciu



Agonia României

•1944 – 1948•

NICOLAE BACIU

AGONIA ROMÂNIEI 1944-1948

Coperta de MIRCEA BACIU

Seria
ISTORIE CONTEMPORANĂ

Nicolae Baciu

AGONIA ROMÂNIEI

1944 — 1948

DOSARELE SECRETE ACUZĂ

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA 1990

ISBN 973-85-0202-[illegible]

Cititorule,

dragă soră și drag frate român!
Spuneți generațiilor viitoare că mulți
dintre exilații români și-au făcut datoria
și au rămas credincioși Neamului Românesc pînă la urmă.

Nicolae Baciu

DE ACELAŞI AUTOR:

De Geôles d'Anna Pauker aux Prisons de Tito, Prix Silvio Pellico, 1951, Le Livre Contemporaine, Paris (epuizată)

Yalta şi crucificarea României, Editura Europa, Roma (epuizată)

L'Europe d'Est trahie et vendue, La Pensée Universelle, Paris

Sell-our to Stalin, Vantage Press, *New York, N.Y.*

Verraten und verkauft, Universitas, Herbing/Müller, München

România în Agonie, 1943-1947, Editura Ion Dumitru, München

TABLA DE MATERII

TABLOU CRONOLOGIC

Pentru a înlesni urmărirea evenimentelor, mai ales în enorma cantitate de documente, citate și date, utilizate de autor, pentru a cimenta fiecare din afirmațiile sale, dăm mai jos un tablou cronologic cu date istorice mai importante.

1939

Aprilie. Anglia și Franța dau garanții solemne României.

23 August. Pactul de neagresiune Ribbentrop-Molotov

1 Septembrie. Hitler atacă Polonia.

30 Noiembrie. Rușii atacă Finlanda.

1940

Iunie. Rușii ocupă Țările Baltice.

26 Iunie. Rușii dau ultimatum României; cedarea Basarabiei și Bucovinei de nord.

30 August. Dictatul de la Viena. Mutilarea Transilvaniei și a Dobrogei de către Hitler.

6 Septembrie. Abdicarea regelui Carol al II-lea.

11 Octombrie. Trupele germane intră în România.

1941

22 Iunie. Hitler atacă Rusia. Trupele române trec Prutul.

Iulie. Semnarea convenției de asistență mutuală anglo-rusă la Moscova.

6 Decembrie. Japonezii atacă Pearl Harbor, bază navală a Statelor Unite în insulele Hawai.

12 Decembrie. Mareșalul Antonescu declară război Statelor Unite ale Americii.

16 Decembrie Anthony Eden la Moscova. Stalin îi cere Basarabia și Bucovina, precum și baze militare în România.

1942

Mai. Tratatul de asistență mutuală anglo-rus. Pretențiile rusești asupra României și a Balcanilor.

1943

Ianuarie. Roosevelt cere țărilor Axei și sateliților capitularea necondiționată.

2 Februarie. Capitularea armatelor germane la Stalingrad.

2 Februarie. Mareșalul Antonescu propune lui Mussolini ieșirea comună din război.

Septembrie. Încep negocieri secrete pentru încheiera unui armistițiu cu anglo-americanii.

Octombrie. Încercările de armistițiu ale lui Antonescu la Lisabona, cu englezii.

Octombrie. Conferința miniștrilor de externe ai Aliaților la Moscova.

Noiembrie. Conferința de la Teheran.

Decembrie. Trei ofițeri englezi sunt parașutați în Romînia.

Decembrie. Încep discuții de armistițiu între români și ruși la Stockholm.

1944

17 Martie. Încep negocierile de armistițiu la Cairo.

2 Aprilie. Declarația solemnă a lui Molotov privind România.

4 Aprilie. Încep bombardamentele americane în România.

12 Aprilie. Comunicarea condițiilor de armistițiu la Cairo.

13 Aprilie. Comunicarea condițiilor de armistițiu la Sockholm.

31 Mai. Rușii ameliorează condițiile de armistițiu dela Stockholm, oferite mareșalului Antonescu.

10 Iunie. Maniu acceptă termenii armistițiului de la Cairo.

12 Iunie. Roosevelt de acord cu Churchill, pentru a ceda România rușilor. Crearea zonelor de influență în Balcani.

27 Iunie. Maniu trimite spre aprobare la Cairo planul de „volte-face".

22 August. Mareșalul Antonescu cere armistițiu prin ambasadorul Turciei.

22 August. Mareșalul Antonescu cere armistițiu prin ministrul Suediei.

23 August. Arestarea Mareșalului Antonescu. Încetarea ostilităților.

12 Septembrie. Semnarea capitulării necondiționate a României, la Moscova.

9 Octombrie. Churchill vinde România și stabilește definitiv zonele de influență în Balcani.

1945

4-11 Februarie. Conferința de la Yalta.

12 Aprilie. Moartea lui Roosevelt.

8 Mai. Capitularea Germaniei.

17 Iulie. Conferința de la Potsdam.

6 August. Bomba atomică asupra Hiroşimei.

15 August. Capitularea Japoniei.

Decembrie. Conferința celor trei miniştri de externe la Moscova.

Decembrie 1945—ianuarie 1946. Misiunea de mistificare Harriman—Kerr, la Bucureşti.

1946

4 Februarie. Statele Unite ale Americii şi Anglia recunosc guvernul Groza.

19 Noiembrie. Alegerile din România.

1 Decembrie. Deschiderea Parlamentului fără prezența opoziției.

1947

27 Ianuarie. Semnarea tratatelor de pace.

14 Iulie. Arestarea lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache etc. Dizolvarea partidelor democratice.

30 Decembrie. Abdicarea regelui Mihai I.

1948

Aprilie. Blocada Berlinului.

4 Iulie. Excluderea mareşalului Tito din Cominform.

1949

Triumful lui Mao Tse-tung în China.

23 Februarie. Cehoslovacia devine satelit al Rusiei sovietice.

August. Ruşii experimentează prima lor bombă atomică.

1950

25 Iunie. Începe războiul din Coreea.

1953

20 Ianuarie. Generalul Eisenhower devine preşedinte al Statelor Unite ale Americii.

5 Martie. Moartea lui Stalin

Epurat din Baroul de Ilfov, unde era tînăr avocat, întemnițat, familia sa decimată și distrusă, autorul acestei lucrări și-a recîștigat libertatea, trecînd Dunărea și Drava înot, după ce trecuse prin zece închisori comuniste ale Anei Pauker și ale lui Tito.

După lupta de fiecare zi a oricărui exilat, cînd a ieșit la suprafața nevoilor și problemelor materiale, autorul a vrut — o curiozitate legitimă — să știe cum, din cauza cui și în ce împrejurări ne-am pierdut țara. Ceva mai mult, a vrut să înțeleagă cum popoarele american și englez, luptînd curajos și eroic pe cîmpul de luptă, au cîștigat războiul, dar au pierdut pacea.

Și cum știa că istoria fusese falsificată, atît în ce privește România, cît și aceea a celui de-al doilea război mondial, autorul și-a căutat singur, prin arhivele militare și politice de la Washington și Londra, răspunsul la aceste chinuitoare întrebări. Documente noi, ultrasecrete, ieșeau la suprafață, ce puneau într-o nouă și teribilă lumină evenimentele cunoscute. Aceste documente ultrasecrete explicau, dar acuzau.

Rezultatul cercetărilor sale de luni și luni de muncă și frămîntare de fiecare zi a fost la început *Yalta și Crucificarea României*, o carte scrisă în românește, pentru români, oriunde ar fi ei. Crezînd că este de datoria lui să explice Lumii Libere tragicele greșeli ale lui Roosevelt și Churchill în conducerea celui de-al doilea război mondial și a restabili adevărul istoric falsificat și pentru a alarma această lume contra pericolului imperialist și comunist rusesc, autorul a scris și publicat o lucrare separată; *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, în 1984 la Paris, în limba franceză (Edition La Pensée Universelle). Bine primită de presă și personalitățile străine, această carte a fost tradusă și publicată în 1984 în englezește, la New York, în editura Vantage Press, sub titlul *Sell-Out to Stalin' — The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt*

În 1985, sub titlul *Verraten und verkauft*, cartea a apărut în limba germană, în editura Universitas (Herbig/Müller) din München. Traducerea italiană este gata si-şi aşteaptă editorul.

Toate acestea au implicat o muncă enormă, cu mari eforturi fizice şi financiare. Dar ele au fost duse cu bine pînă la sfîrşit. Autorul a avut permanent conştiinţa că el îşi face datoria faţă de neamul sacrificat, că lucrările lui nu sînt „cărţi", ci acte de conştiinţă românească. Acest fapt l-a întărit, l-a încurajat, l-a ajutat.

***

În cărţile sus menţionate, arătăm în lumina ultimelor documente ultrasecrete cum, atît Roosevelt, cît şi Churchill, în mod voluntar, premeditat, secret şi cinic, au sacrificat ruşilor Europa de răsărit, fără cunoştinţa, fără aprobarea şi fără ratificarea popoarelor englez şi american. Arătam cum s-a falsificat atît istoria României, cît şi cea a celui de-al doilea război mondial, pentru a se mistifica şi înşela opinia publică mondială asupra acestui teribil „aranjament". Cum o adevărată conspiraţie a tăcerii s-a întins asupra acestor „aranjamente" ce au dus pînă la urmă la promovarea Uniunii Sovietice, o ţară de mîna a cincea în 1939 la statutul de mare putere de azi şi de permanent şi mortal pericol pentru Lumea Liberă. Pe de altă parte, lămuream — în parte — politica României în cursul acestui al doilea război mondial şi prezentam sub cu totul alte aspecte unele din evenimentele româneşti, deformat sau intenţionat falsificat prezentate. Pentru România, mă refeream la „legitimitatea războiului nostru contra Uniunii Sovietice", un război de „legitimă apărare naţională", la încercările României de a ieşi din acest război încă din 1943. Mă ocupam de actul de la 23 august 1944 şi consecinţele lui; de agonia şi moartea României libere şi democrate prin impunerea recunoaşterii guvernului Uniunii Sovietice, Groza, şi a alegerilor falsificate din 1946. Explicam unele din tragicele greşeli ale lui Roosevelt şi Churchill printr-o totală miopie politică, prin necunoaşterea politicii imperialiste a Rusiei şi a universalismului doctrinei marxiste. Adăugam, în explicaţii, boala şi senilitatea lor avansate, ca şi rolul jucat de trădătorii din jurul lor, oameni ai Kremlinului.

În volumul de faţă adîncesc şi completez unele aspecte ale problemelor ridicate anterior.

De la publicarea lucrărilor citate, alte acte „ultrasecrete" au fost decontrolate, alte lucrări au fost publicate, alte fapte și mărturii au văzut lumina zilei. Bineînțeles unele erau acte și lucrări necunoscute de mine, cînd am scris primele lucrări, și care apar acum, în prezenta lucrare. Ea nu este o repetiție a celor anterioare. Este o completare, o adîncire de probleme, o confirmare a tezelor susținute anterior, ce-și găsesc, din nenorocire, o absolută confirmare. Adaug că găsirea unui imens dosar cu documente ultrasecrete al Misiunii Americane în România, între 1944 și 1948, îmi permite să mă refer la aceste documente reproducîndu-le după voie, fiindcă legea americană, spre deosebire de cea engleză, îmi permite o citare directă.

Prezenta lucrare tratînd, în primul rînd și aproape exclusiv, problemele legate de soarta României, era firesc ca oamenii politici români, în frunte cu fostul rege, să fie citați în acestă carte. Eu nu am aparținut, nici în țară, nici în exil, nici unui partid politic. Am considerat, din aprilie 1948, cînd am ieșit din spatele blestematei Cortine de Fier și pînă astăzi, că românii trebuie să facă „românism" și nu politică de „partid", de „comitete", de „biserici" și „bisericuțe".

Cetățean american din 1957, total independent de caracter, independent pe plan financiar, eu am fost și am rămas un om singur, izolat, fără apartenență, fără nevoia de a face compromisuri și de a-mi îndoi șira spinării. Nu am avut și nu am nici o dușmănie personală cu nici unul dintre români. Dușmanii mei au fost și sunt dușmanii neamului românesc și ai libertății. Critica mea nu se referă la oameni, ci la politica dusă de ei. Greșelile lor nu pun în discuție integritatea lor morală sau „trădarea", ci judecata lor politică, greșelile lor făcute sau setea lor de putere, rușinoasă și nedemnă, față de un neam îndurerat și răstignit.

Neavînd niciodată nici o ambiție politică în exilul românesc, eu am căutat să fiu un cetățean loial țării mele adoptive, Statele Unite ale Americii. Poporul american — mare, generos și profund democrat — a fost mințit și înșelat ca și poporul englez. Ca și acesta din urmă, poporul american a cîștigat războiul, dar a pierdut pacea.

De ce și cum?

Cetățean loial, am considerat de datoria mea că trebuie să împărtășesc poporului căruia îi aparțin prin adopțiune, adevărul. Un adevăr ce pînă acum era ascuns, deformat, falsificat. Numai așa puteam răscumpăra generozitatea acestui popor și față de refugiații români și față de țara românească,

spunîndu-le adevărul adevărat, arătîndu-le inexplicabilele greşeli ale conducătorului lui, Franklin Delano Roosevelt, şi a încerca să le indic — în ceaţa periculoasă a prezentului — drumul salvării, drumul viitorului, după puterile mele limitate, umile.

Parte din materialul ce urmează a fost publicat de mine recent în cîteva ziare. L-am reprodus intact şi, ca atare, fatal — vor fi repetiţii. Cer indulgenţa cititorilor pentru aceasta, ca şi pentru repetarea unor subiecte, a unor documente sau argumentări. Unele au fost făcute intenţionat, altele sunt fatale, cînd este necesar să se revină asupra unor probleme. Unele repetiţii au fost cu atît mai necesare cu cît au trecut 42 de ani de la al doilea război mondial, din cauza căruia neam pierdut ţara, iar generaţiile noi de români nu sunt familiarizate, nici cu viaţa politică românească din acea vreme, şi nici cu evenimentele politice aşa cum s-au desfăşurat. Pentru ei era nevoie de unele explicaţii suplimentare, de repetiţii.

Intrat în iarna vieţii sale, autorul a crezut de datoria lui să lase istoriei de mîine materialul din prezentul volum, ca să poată servi după dezrobirea ţării la completarea unei Istorii româneşti obiective, cinstite.

Autorul şi-a permis să adauge la sfîrşit şi o parte de material ce, la prim aspect, este mai mult „personal". O face cu umilinţă. El vrea să lase posterităţii româneşti un „raport" al unui soldat din exilul românesc, ce a încercat să-şi facă datoria faţă de neamul crucificat. El nu vrea să iasă din alinierea frontului. Sunt mulţi, foarte mulţi români, care cu siguranţă şi-au făcut datoria faţă de ţară mai mult şi mai bine. Dar autorul nu putea sta ascuns, în confort material, în indiferenţă. Marile umbre ale decimatei lui familii, a cohortei de colegi exterminaţi prin închisori şi lagăre de concentrare, sutele de mii de morţi de pe frontul rusesc sau cel ungaro-cehoslovac, ca şi codeţinuţii celor zece puşcării comuniste, prin care a trecut, au dreptul să-l întrebe din fundul mormintelor lor fără nume şi fără cruce:

Dar tu, român, ce ai făcut în exil pentru noi, pentru ţara ta de azi şi de mîine?

Iată răspunsul. Un răspuns modest, umil, dar un răspuns cinstit, românesc.

New York, mai 1987

N. Baciu
fost avocat în Baroul de Ilfov

București, 17 aprilie 1990

Revenind în țară după eroica revoluție din 21 decembrie 1989, autorul a găsit un început de eră nouă, o rază de soare pentru viitorul neamului românesc.

El se roagă ca acest început să fie continuat și soarele libertății, al adevăratei democrații, să se reverse ca o mană cerească asupra prea greului încercat popor român.

Pentru cunoașterea întregii tragedii trăite timp de 45 de ani, în contextul istoric al evenimentelor, prezentul volum trebuie citit de toți românii de azi și de generațiile viitoare.

N. Baciu

Țin să atrag atenția cititorilor asupra necesității de a lua anumite expresii și anumite concluzii preliminare sub un aspect flexibil și relativ. O interpretare rigidă ar putea duce la contradicții sau la concluzii precipitate și greșite.

Așa, de pildă, cînd eu afirm că politica lui Churchill urmărea o uniune de „English speaking people", deci o politică „în doi" cu Statele Unite, dar că Roosevelt vroia o politică în patru și urmărea lichidarea Imperiului Britanic, aceste afirmații trebuie situate în contextul lor general și al cadrului de război mondial, sub semnul unei politici care varia după soarta armelor. Această politică, și în funcție de personalitatea lui Churchill și aceea a lui Roosevelt, deveniți amîndoi atotputernici, depindea și de sănătatea lor, profund afectată în ultimii ani și mai ales de anturajul și „sursele" lor de informații asupra situațiilor. „Surse" alterate de infiltrațiile comuniste la cel mai înalt nivel.

În plus — și mai ales cu privire la Statele Unite —, trebuie ținut seama că opinia publică, Congresul american, Departamentul de Stat, șefii armatelor erau ținuți la distanță de președintele Roosevelt, care făcea o politică personală și pe care spera să o impună Statelor Unite, punîndu-i pe toți aceștia în fața faptului împlinit. Cînd afirm că Churchill — văzînd că nu poate face o politică în „doi" — s-a decis pentru politica de „împărțire a Europei" cu rușii, afirmația mea trebuie luată în mod relativ: împărțirea nu însemna linia „Cortina de fier" de astăzi. Era un partaj de principiu ce putea varia după soarta bătăliilor, după înaintarea armatelor și după conjunctura politică și militară la un moment dat. În plus, trebuie ținut seama că Churchill era un pragmatic, fără scrupule, cu un temperament schimbător. Bineînțeles, el nu dădea nimic de bună voie lui Stalin. De exemplu, cînd s-a adresat lui Roosevelt pentru a-i forța mîna (contra Departamentului de Stat) să aprobe „aranjamentul lui cu rușii"

în Balcani, acest aranjament privea, la început, *numai cedarea României și Bulgariei contra Greciei.* Nici Churchill și nici Roosevelt nu s-au gîndit că rușii vor pretinde control absolut asupra Cehoslovaciei, Poloniei, Ungariei și Iugoslaviei. Aceste țări au căzut în cursul negocierilor. Churchil le-a cedat cu regret și cu reticențe. Dacă el nu și-a propus niciodată „să debarce în Balcani pentru a tăia drumul rușilor", asta nu înseamnă că nu a vrut să debarce la Triest, pentru ca prin Valea Liublianei să ajungă *înaintea rușilor* la Viena și probabil și la Budapesta și Praga.

Este adevărat că zonele de ocupație au fost aranjate între anglo-americani și ruși. Dar Churchill nu era deloc dispus să le respecte dacă *armatele anglo-americane* ar fi putut înainta cît mai mult înspre răsăritul Europei.

Telegramele lui disperate adresate lui Roosevelt pentru a-l convinge să forțeze mîna generalului Eisenhower să ia Berlinul, să nu se retragă de la Praga etc., ca și telegramele adresate lui Truman în același scop, arată clar că el vroia să ocupe cît mai mult din Europa *înaintea rușilor.* Șefii militari americani nu aveau nici un obiectiv politic în vedere: ei urmăreau victoria și înfrîngerea cît mai rapidă a inamicului. Dar militarii englezi gîndeau „politic". Memoriile lui Allenbrooke sunt edificatoare. El deplora actul de la 23 august 1944 al României, capitularea ei, fiindcă anglo-americanii nu erau încă nici la Rin. Capitularea României îi „făcea pe ruși stăpînii Europei".

Opunerea lui Churchill la retrocedarea completă a Transilvaniei și insistența lui, în aprilie 1944, în negocierile de la Cairo, de a lăsa rezolvarea acestei probleme la Conferința Păcii, se poate interpreta în mai multe feluri. Cititorul nu trebuie să se precipite asupra unor concluzii și nici să vadă în aceasta contradicții. Rușii ne oferiseră la Stockholm întreaga parte a Transilvaniei, răpită de „Arbitrajul de la Viena" dictat de Hitler și Mussolini. Oferta avea un scop clar: mai întîi poporul român, care pierdea Basarabia, Bucovina de Nord și Herța, trebuia să aibă o compensație pentru a încheia un armistițiu. În plus, România fiind destinată „zonă de influență rusă", aceștia aveau tot interesul să aibă o Românie de exploatat și sovietizat cît mai mare, mai ales în detrimentul Ungariei care *la acea vreme cădea în lotul Europei de Apus.*

La rîndul lui, Churchill, care știa că România era destinată sovietizării, ținea să aibă ceva de oferit Ungariei pentru ieșirea ei din axă, anume o parte din Transilvania; mai ales

că şi el şi Roosevelt sperau să aibă Ungaria în afara zonei de influenţă rusă. De aceea ipoteza că Churchill refuza recunoaşterea retrocedării *în întregime* a Transilvaniei în negocierile de armistiţiu, pentru a forţa România *să continue lupta contra ruşilor*, se poate explica uşor şi nu e în contradicţie cu nimic.

Churchill s-a dus la Moscova *numai în octombrie 1944*, după capitularea necondiţionată a României. Dar în aprilie 1944, cînd el se opunea retrocedării totale a Transilvaniei, România avea un milion de oameni sub arme. Frontul era bine ţinut (înainte de pătrunderea virusului defetist şi al capitulării în rîndurile comandamentelor prin „vizite şi conspiraţii"). O rezistenţă solidă şi prelungită a României intra perfect în vederile lui Churchill, cu tot partajul de principiu al Europei între el şi Stalin. România rezistînd, ţinea pericolul comunist din Grecia la distanţă. Rezistenţa ei ar fi permis o eventuală debarcare la Triest, iar debarcarea din Normandia putea fi uşurată, iar trupele anglo-americane ar fi putut înainta, înaintea ruşilor în Germania şi Polonia.

Iată de ce este prudent a nu trage concluzii precipitate şi a analiza cu răbdare problemele sub toate aspectele lor.

Ţin să subliniez de o manieră categorică, dintr-un început, că, referindu-mă la personalităţi româneşti ce au jucat un rol în desfăşurarea evenimentelor din ţară şi exil, eu nu le contest nici patriotismul lor şi nici bunele lor intenţii sau buna lor credinţă. Eu prezint numai faptele, în mod riguros, exact.

Cînd critic, eu mă refer la lipsa lor de judecată politică, la greşelile lor de raţionament, la ambiţiile lor — deseori — disproporţionate cu posibilităţile lor şi mai ales la o lipsă de conştiinţă a solidarităţii naţionale româneşti, cînd noi ar fi trebuit să fim uniţi de la mic la mare, de la „vlădică pînă la opincă".

Ori, această solidaritate naţională a lipsit.

CAPITOLUL I

DISPERATELE ÎNCERCĂRI ALE ROMÂNIEI DE A IEŞI DIN RĂZBOI

Intrarea României în războiul contra Uniunii Sovietice alături de armata germană a fost un act de legitimă apărare naţională.

România Mare, visul milenar al unui întreg neam ce a luptat şi s-a sacrificat pentru a o realiza, s-a prăbuşit în cîteva săptămîni. Datorită pactului de brigandaj Hitler-Stalin, Basarabia şi Bucovina de Nord au fost pierdute la 26 iunie 1940, în urma ultimtumului dat de Uniunea Sovietică. Peste trei milioane de fraţi români din Basarabia străbună cad sub cnutul rusesc, 51.000 de km² din pămîntul românesc ne sunt furaţi.

Printr-un alt act de brigandaj, „Arbitrajul de la Viena", făcut de Hitler şi Mussolini, Tratatul de la Versailles — respectiv Trianon — este rupt de cei doi dictatori şi aruncat la pubela istoriei. Transilvania, leagănul de acum două mii de ani al poporului român, este sfîşiată în două: partea de nord este cedată ungurilor în urma acestui „arbitraj-ultimatum". Peste două milioane şi jumătate de români intră din nou sub jugul unguresc. La sud, datorită aceluiaşi ignobil „arbitraj", Bulgaria ia jumătate din Dobrogea, cu alţi 400.000 de români, duşi şi ei în sclavie. În interiorul României sfîşiate, un rege tiranic, corupt şi vicios, Carol al II-lea, încerca ultimele manevre să-şi salveze tronul de la prăbuşire. Armata umilită, aştepta să-şi regăsească demnitatea şi rolul ei de apărătoare a gliei străbune.

Sub presiunea evenimentelor, a partidelor politice, a Gărzii de Fier şi a armatei, Carol al II-lea abdică (la 6 septembrie 1940, după zece ani de domnie abuzivă şi coruptă. El ia drumul exilului, după numirea cu depline puteri a generalului Ion Antonescu ca prim-ministru şi conducător al statului.

Voievodul de Alba Iulia, Mihai, revine ca rege al României, cu toată vîrsta sa fragedă.

De reţinut că, cu toată răpirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord de către Rusia prin ultimatumul din 26 iunie, aceasta nu era mulţumită. Ea vroia mai mult, vroia de fapt ocuparea întregii Românii sau o completă mînă liberă asupra ei. Intenţiile agresive ale Uniunii Sovietice împotriva României au continuat şi după răpirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Rusia nu se mulţumea numai cu răpirea celor două provincii neaoşe româneşti. Ea vroia şi mai mult pămînt românesc şi baze militare în România, Bulgaria şi Turcia. În această privinţă găsim o preţioasă mărturie a domnului Dr. Paul Schmidt, interpretul lui Hitler, care a fost prezent la întrevederea Hitler-Molotov din noiembrie 1940:

„Molotov îi spune lui Hitler că el vrea să discute problemele europene. «Dumneata ai dat o garanţie a frontierelor României care nouă ne displace. Este această garanţie valabilă şi contra Rusiei?» «Garanţia este valabilă contra oricăruia care va ataca România», — a răspuns Hitler". (*Hitler's Interpreter*, pag. 217).

De remarcat că în toate întrevederile mareşalului Antonescu cu Hitler, mareşalul se plîngea de nedreptatea făcută României prin „Arbitrajul de la Viena" şi cerea revenirea Transilvaniei româneşti la Patria Mamă. Vom cita tot din cartea *Hitler's Interpreter*, a domnului Dr. Paul Schmidt.

„Antonescu era antibolşevic şi antislav pînă în măduva oaselor. El era un fanatic opozant al Arbitrajului de la Viena, care a dat Ungariei o parte a Transilvaniei pe care mareşalul o numea leagănul poporului român. Înainte de a fi introdus la Hitler, el a fost sfătuit să nu scoată o vorbă despre Arbitrajul de la Viena în discuţiile lui cu Hitler. Cu toate acestea, mareşalul Antonescu nu a vorbit — două ore întregi — decît de acest arbitraj nedrept." (pag. 206)

În întrevederea din Prusia Orientală, din februarie 1942, interpretul lui Hitler notează la pagina 244:

„Eu am arătat în altă parte cum Antonescu începea discuţia cu Hitler printr-o lungă introducere asupra întemeierii României, pe care o descria ca fiind stîncă ce a rezistat tuturor atacurilor slave, de-a lungul veacurilor şi a cărui leagăn este Transilvania. La fiecare vizită a sa, Antonescu indica deschis şi fără sfială intenţia sa de a recuceri întreaga Transilvanie prin forţa armelor. Hitler se bucura în sinea sa de ieşirile lui Antonescu contra ungurilor şi a mers atît de departe, încît să-i dea a înţelege că s-ar putea, mai tîrziu, să-i dea mînă

liberă în planurile lui de recucerire a Transilvaniei de Nord. *Istoria niciodată nu stă pe loc* i-a spus Hitler, ca să-l mai îmbuneze pe Antonescu, care se plîngea de nedreptatea arbitrajului de la Viena. Și ca să fie și mai bine înțeles, Hitler a adăugat: *Dumneata s-ar putea să fii în măsură să întorci o nouă pagină de istorie.* Antonescu l-a înțeles destul de bine și în toate întrevederile i-a amintit lui Hitler de promisiunea lui asupra Transilvaniei".

Amintesc cititorilor că „Arbitrajul de la Viena" a fost rezultatul unui abject ultimatum dat României de Hitler și Mussolini, după cum răpirea Basarabiei și Bucovinei a fost un brigandaj-pact între Stalin și Hitler. Iată de ce atitudinea mareșalului Antonescu trebuie subliniată: ea e plină de demnitate, de înalt patriotism și de curaj în fața stăpînului (la acea vreme) a întregii Europe. Speranța recuceririi Transilvaniei de Nord a fost desigur elementul determinant în continuarea războiului contra Uniunii Sovietice, după ajungerea la Nistru.

Mareșalul Antonescu a avut curajul să-i ceară lui Hitler să facă pace cu anglo-americanii. Ne-o spune tot Dr. Paul Schmidt, interpretul lui Hitler:

„Antonescu în mod constant și mai ales în primăvara lui 1944 cerea lui Hitler să se înțeleagă cu anglo-americanii, dar el nici nu vroia să audă de așa ceva. El s-ar fi înțeles mai curînd cu Stalin". (*Hitler's Interpreter*, pag. 269) „Ceva mai mult, Hitler știa de tratativele lui Mihai Antonescu cu aliații. Cînd Hitler i-a arătat mareșalului Antonescu documente asupra acestor negocieri și a cerut demiterea ministrului român de externe, mareșalul a refuzat categoric să o facă." (pag. 271).

Au fost, cum era firesc, unele reticențe printre oamenii politici români. România Mare a ieșit, ca urmare a primului război mondial, dintr-o luptă eroică, titanică, dusă de micul popor român alături de francezi, englezi și americani. Schimbarea de alianță și intrarea în război alături de fostul inamic era o problemă de conștiință, și colectivă, și individuală. Dar o serie de împrejurări, de greșeli și fatalități, fac ca soarta războiului să se întoarcă. O iarnă excepțională oprește înaintarea fulgerătoare a Germaniei la porțile Moscovei, expunînd viscolului nemilos al Siberiei soldații germani, neechipați pentru asemenea climă. Se credea într-o plimbare de 3-5 săptămîni... Generalii germani nu sunt ascultați de un

Hitler autoritar. Japonezii atacă pe americani la Pearl Harbor și Statele Unite intră în război.

În înaintarea lor în Rusia, avînd ca obiectiv Stalingradul, armatele lui Hitler au surpriza de a se găsi în iarna lui 1942/43 în fața a 180 de divizii sovietice proaspete, bine antrenate și echipate. Era întreaga armată a frontierelor de răsărit ale Uniunii Sovietice, retrasă în urma unei informații extraordinare a spionului comunist Richard Sorge, corespondent de război nazist la Tokio. Sorge aflase că japonezii nu atacă Rusia. Stalin l-a crezut, a golit întregul front de răsărit, iar rezultatul a fost bătălia și victoria rusă de la Stalingrad din decembrie 1942-februarie 1943. Armata română, ajunsă și ea cu două divizii la Stalingrad, este decimată și făcută prizonieră.

Din acel moment, mareșalul Antonescu, militar de mare valoare (ce a jucat un rol determinant în victoriile românești ale primului război mondial), a înțeles că războiul Germaniei este pierdut și a decis „ca să vedem să nu-l pierdem pe al nostru."

Deci, din 1943, guvernul, lucrînd mînă în mînă cu opoziția română — Iuliu Maniu, președintele Partidului Național Țărănesc și Dinu Brătianu, președintele Partidului Național Liberal — a început tatonări, discuții și negocieri, pentru a face „volte-face" și a ieși dintr-un război considerat pierdut. Bineînțeles, acest lucru nu era ușor. Germanii aveau puternice forțe în România, un Gestapo important și eficace și Garda de Fier, pe care ei puteau conta pentru a constitui un alt guvern român. S-au scris tot felul de lucruri, de legende, de inexactități și de patente falsuri istorice asupra negocierilor României de a ieși din război ca și asupra actului de la 23 august 1944. Mulți „eroi", mulți „impostori" și-au arogat merite și au falsificat istoria prin mărturiile lor mitomane și interesate. Am restabilit — în mare măsură — adevărul asupra acestor fapte în *Yalta și crucificarea României* și voi adînci acum unele aspecte ale acestor două probleme. Le voi reda în adevărata lor lumină istorică, pentru a le situa într-un cadru exact, a demistifica merite, a demasca pe impostori și a restabili un adevăr istoric, azi absolut definitiv și fără posibilitate de contestare.

* * *

În timpul anului 1943 s-au făcut mai multe încercări de către „peace feelers" [antenele de pace] români de a intra în contact cu anglo-americanii. Un demers mai important la

Madrid, făcut de comun acord cu Antonescu și Maniu, pentru a-l contacta pe ambasadorul american Heyes. O timidă tentativă la Stockholm, prin noul ministru român de acolo, Nanu. La Lisabona prin ministrul plenipotențiar al guvernului Antonescu, profesorul Cădere. La fel, prin Vatican și prin Elveția.

Oricum, este de reținut că încă din 1943, mareșalul Antonescu a discutat cu Iuliu Maniu și cu Dinu Brătianu problema ieșirii din război a României, fiind bineînțeles de acord că aceasta nu se putea face decît dacă anglo-americanii vor fi garantat integritatea și suveranitatea României și cu un minimum de garanții în cadrul unui armistițiu demn și echitabil. Toți trei au refuzat discuții directe și bilaterale numai cu rușii, fiindcă nimeni nu avea încredere în cuvîntul lor. România fusese invadată, cotropită și mutilată de ruși de 12 ori în nefericita ei istorie. Deci nu se putea acorda nici o încredere rușilor *fără o garantare a termenilor de armistițiu cu ei și de către anglo-americani.* Fără aceste garanții, orice armistițiu românesc făcut cu rușii însemna pierderea independenței și suveranității României, însemna comunizarea și sovietizarea țării, lichidarea intelectualității și burgheziei românești, foametea, mizeria și sclavajul.

Pe de altă parte, mareșalul Antonescu, conștient că cele trei mari puteri aliate ar fi putut să refuze a negocia cu el sau să-i îngreuneze condițiile de armistițiu, fiindcă el dusese războiul contra lor, *a convenit* cu Iuliu Maniu și Brătianu că el se va da la o parte, dacă cei doi pot obține de la aliați condiții mai bune pentru pace. El le lăsa puterea și le promitea tot concursul militar. Atît Maniu cît și Brătianu au cerut lui Antonescu să facă el armistițiul, fiind vorba de o operațiune militară ce putea antrena un război cu Germania. Dar ei au consimțit să negocieze cu aliații pe această alternativă.

Faimosul „master spy“ [maestru spion], americanul Donovan, șeful serviciilor OSS, lucra încă din 1943 să detașeze Bulgaria și România de Germania. Bulgaria pentru poziția ei strategică, iar România pentru importanța petrolului ei, atît de necesar armatelor germane. Donovan a fost cu atît mai satisfăcut, cu cît la 10 februarie 1943 a avut informații — via Max Auschnitt (Yarrow, N.Y) — că mareșalul Antonescu este gata să părăsească Axa, dacă se asigură independența României de la ruși și dacă Statele Unite și Marea Britanie o garantează. Donovan transmite imediat informația lui Allen Dulles, la Berna, spre exploatare. Dar subsecretarul de stat american Berle oprește întreaga procedură, fiin-

dcă — pretindea el — serviciile secrete americane încalcă domeniul politic rezervat lui. Lucrurile rămîn aşa pînă la numirea lui Alexandru Cretzeanu ca ambasador la Ankara, trimis de Antonescu, tocmai pentru a începe sondaje şi negocieri de ieşire din război. Asta se petrecea în toamna anului 1943.

Alexandru Cretzeanu ia imediat contact cu şeful serviciului SIS britanic din Istanbul. El comunică acestuia că România este gata să iasă din Axă, dacă i se dă garanţii în problema graniţelor cu Rusia. Şeful britanic comunică imediat acest lucru şefului american al OSS, Macfarland, care informează la rîndul său pe ambasadorul american în Turcia Laurence Steinhardt. După Antohny Care Brown, biograful lui Bill Donovan (vezi cartea sa *The Llast Hero: Wild Bill Donovan)* lucrurile stau astfel:

„Serviciile secrete aliate s-au întrunit la Cairo şi au decis trimiterea misiunii colonelului De Chastelain în România să lucreze ca intermediar între aliaţi şi Bucureşti. Acesta este prins la aterizare şi instalat într-un apartament al jardarmeriei la Bucureşti. Cititorii vor găsi detalii asupra acestui subiect mai departe. Deocamdată reamintesc că legăturile Bucureştiului (guvern şi opoziţie) cu Ankara şi Cairo se făceau: prin staţia de radioemisie Reginald (conduse de prietenul lui Iuliu Maniu, Rică Georgescu, din închisoarea de la Malmaison, unde era deţinut) prin ministerul de externe român, prin cifru, la Ankara; prin ataşatul militar, colonelul Teodorescu, de la Ankara (mareşalul personal utiliza această formulă); şi apoi prin staţia de emisie-recepţie a colonelului De Chastellaine, instalat în Cartierul General al Jandarmeriei, de la Bucureşti. Iuliu Maniu avea un aparat acasă, iar mai tîrziu, Niculescu-Buzeşti avea şi el o staţie de emisie-recepţie.

Ca urmare a paraşutării colonelului De Chastellaine în România, principele Barbu Ştirbey este trimis, în cel mai mare secret, cu un paşaport dat de mareşalul Antonescu sub numele de Bond, la Cairo. Dar de la Istanbul el este demascat de nemţi şi Hitler află despre întreaga misiune. Ceva mai mult, agenţia Reuter (engleză) difuzează în întreaga lume sosirea şi misiunea principelui. Cine a voit să torpileze negocierile? Cineva de la Bucureşti?

Voi reaminti în treacăt negocierile importante începute de Antonescu, din ianuarie 1943 cu Mussolini, pentru a-l convinge să iasă din Axă împreună cu toţi sateliţii şi să forţeze pe Hitler să facă pace separată cu anglo-ame-

ricanii. România fiind definitiv decisă să iasă din Axă și din război, să se vadă în ce condiții cei trei vor ca România să realizeze acest lucru și *cu cine să o facă*?

La 21 noiembrie 1943, Departamentul de Stat este informat că Iuliu Maniu vrea să trimită un emisar să negocieze ieșirea României din război. La cererea lui Iuliu Maniu, mareșalul Antonescu acorda principelui Barbu Știrbey un pașaport diplomatic ca să plece la Ankara și la Londra, unde să negocieze ieșirea din război. Ceva mai mult, mareșalul Antonescu primește pe Știrbey înainte de plecare și-i cere să vadă cu cine vor aliații să încheie armistițiul: cu el sau cu opoziția (Iuliu Maniu și Dinu Brătianu). Este surprinzător să citești azi cum unii se laudă cu acte de „rezistență", cînd este absolut stabilit că Știrbey și mai apoi Constantin Vișoianu tratau, *atît în numele mareșalului, cît și al opoziției și că toți trei aliații tratau cu amîndoi, și cu mareșalul, și cu Maniu.*

S-ar putea ca următoarea informație să nu aibă nici o importanță, dar s-ar putea ca ea să aibă totuși una. Prințul Știrbey avea patru fete: una era măritată cu ofițerul englez Boxshall, care era șeful Intelligence Service-ului (M16) pentru România. Un nepot al principelui era Alexandru Cretzeanu, ambasadorul guvernului Antonescu. Un alt ginere al principelui era Grigore Niculescu-Buzești, funcționar la Ministerul de Externe român, la Direcția Cifrului. Deci acolo unde vin și de unde se trimit telegramele. Acesta din urmă devenise și un intim al Palatului. Această rețea de rubedenii poate fi extrem de utilă, cînd membrii ei sunt cu toții însuflețiți de același înalt patriotism și de același sublim ideal: *„salvarea patriei"*.

Cum vom vedea mai departe, întrega familie Știrbey a jucat un rol capital, determinant, în evenimentele românești din anii 1943—1945, și mai ales în actul de la 23 august 1944. Eu nu am motive să mă îndoiesc de patriotismul întregii familii Știrbey. Ceea ce eu pun în discuție este numai judecata politică la unii, iar la alții amatorismul lor și lipsa de experiență politică sau setea de putere a altora și facerea unei politici personale. Vreau să subliniez de asemenea și dintru început că nu am nici un motiv să suspectez vreo influență capitală jucată de ginerele lui Știrbey, colonelul Boxshall, șeful serviciului M16 în România, de a fi profitat de legăturile lui de rudenie pentru

a influența pe socrul și cumnatul lui să facă o politică în favoarea patriei sale, Marea Britanie. Și totuși, pare natural ca un membru al familiei să influențeze pe altul, direct sau indirect, voluntar sau involuntar. Și problema este cu atît mai delicată cînd interesele României sunt divergente de ale Angliei, divergente de la o patrie la altă patrie.

CINE L-A DEMASCAT PE ȘTIRBEY

Sosit la Istanbul sub numele de Bond și cu pașaport diplomatic dat de mareșalul Antonescu, prințul Știrbey este denunțat de agenția britanică Reuter în presa mondială că a venit să negocieze ieșirea României din război. Agenția Reuter este britanică. *Ea era sub cenzură.* Știrbey era Bond. Cum a putut fi el identificat, de cine și cu ce scop? Nu suntem îndreptățiți să întrebăm? Cineva de la București, dintre români, care nu voia ca mareșalul Antonescu să încheie el armistițiul (cum era cazul lui Niculescu-Buzești, care se opunea prin Duca, la Stockholm, cum vom vedea, ca rușii să încheie armistițiul cu Antonescu)? Englezii singuri, care denunțînd lui Hitler negocierile lui Antonescu prin Știrbey, sperau să vadă România ocupată de armata germană prin indisponibilizarea unor forțe în România și deci să faciliteze debarcarea lor în Normandia? Sau să întîrzie armistițiul ca să forțeze România să reziste rușilor pentru a-i ține cît mai îndepărtați de Europa centrală, pentru ca armatele lor din Italia să ajungă la Viena, Praga și Budapesta înaintea Armatei Roșii? Iată ipoteza pentru strategi, ca să o speculeze. Eu nu fac decît să le-o spun.

Normal, negocierile trebuiau discutate la Londra, unde prințul Știrbey era bine cunoscut. Dar rușii s-au opus și discuțiile s-au desfășurat la Cairo cu ministrul rezident, Lord Moyne, pentru Marea Britanie ca președinte și ambasadorul american McVeagh și cel rus Novikov. La 17 martie 1944, prințul Știrbey face un patetic apel la generozitatea celor trei, ce se referea la Charta Atlanticului, la Declarația Drepturilor Omului, dar nu era nimic de făcut. Cei trei cereau *capitularea necondiționată.* Întrebat de aceștia, Știrbey le spune că l-a văzut pe mareșal înainte de plecare și știe că el vrea să facă „volte-face“, dacă România primește garanțiile și ajutorul necesar. El

subliniază că numai mareşalul poate garanta o reuşită a acestei schimbări de front, fiind o chestiune de operaţii militare. Este foarte interesant de văzut că cei trei aliaţi considerau şi ei *numai pe Antonescu* în măsură să facă acest „volte-face". Pentru aceasta, cei trei erau gata să plătească un preţ important României. Să vedem poziţia acestora faţă de aceste afirmaţii:

RUŞII:

Încă din noiembrie 1943, la conferinţa miniştrilor de externe de la Moscova şi apoi la cea de la Teheran, Molotov a afirmat că singurul om ce poate face o atare schimbare de front în România este mareşalul Antonescu. Ceva mai mult, el a iniţiat la sfîrşitul lui decembrie 1943 la Stockholm negocieri de armistiţiu direct cu el prin doamna Kolontay şi ministrul plenipotenţiar al României, Nanu.

AMERICANII:

NEGOCIERILE DE LA CAIRO

Aici avem trei documente de o importanţă capitală, asupra negocierilor de la Cairo.

Mai întîi avem telegrama lui Cordell Hull, numărul 139/2351, trimisă la 23 martie 1944 lui Harriman cu instrucţiuni:

„Departamentul de Stat împărtăşeşte optimismul Foreign Office-ului asupra neaşteptatului demers realist făcut de propunerea românească. Noi credem că ei singuri trebuie să decidă dacă vor o lovitură de stat a lui Maniu sau o „volte-face" a guvernului Antonescu. Dar pentru o schimbare de front, recunoaştem că dacă el, mareşalul Antonescu, vrea şi este hotărît să o facă, numai el are mijloacele necesare şi cele mai mari şanse de succes. Autorităţile militare americane consideră acţiunea României de o importanţă excepţională. Ea trebuie să aibă statut de cobeligerantă şi ea trebuie să acţioneze cît mai repede."

La rîndul lor, militarii americani, în două rînduri, cer Departamentului de Stat să renunţe la orice consideraţiuni politice şi „ideologice" şi să încheie imediat un armistiţiu cu România.

În numele Marelui Stat Major, amiralul Leahy scrie la 28 martie 1944:

„Cum am scris în scrisoarea precedentă, detașarea României de Germania și ieșirea ei din Axă este, din punct de vedere militar, de cea mai mare importanță. Din acest punct de vedere, șefii de stat major sunt de părere că nici o condiție restrictivă, de ordin politic sau de alte considerațiuni, nu trebuie pusă pentru a împiedica încheierea acestor tratative de ieșire a României din Axă."

În aceeași ordine de idei, vom cita telegrama numărul 4—1044 din 10 aprilie 1944 a generalului Marshall în persoană, care cere „statut de cobeligeranță" pentru România, în cazul schimbării ei de front și continuă:

„O atare acțiune — ieșirea României din război — ar fi un eveniment de o importanță atît de capitală («cardinal importance») în continuarea războiului, că este de sperat că guvernul nostru va găsi o bază de înțelegere cu cel sovietic și britanic, în toate chestiunile nemilitare ale propunerilor de armistițiu."

Cu alte cuvinte, militarii americani (șefii de stat major) sunt de părere că trebuia să se ajungă imediat la un armistițiu negociat cu România, în condiții care să-i dea acesteia garanții și statutul de cobeligeranță. Acest statut era în el însuși o puternică garanție pentru suveranitatea și independența României.

Cum s-a putut pierde acest atu militar extraordinar, scurtarea considerabilă a războiului și chiar cîștigarea lui, printr-o capitulare necondiționată în „rase campagne"? De ce a fost exclus șeful suprem al armatei, care putea obține prețul schimbării de front a României și acordarea cobeligeranței armatelor române? Cum s-a putut ordona depunerea armelor, încetarea focului, înaintea semnării oricărui document de armistițiu?

Într-un memorandum preparat în martie 1944 — deci în pline negocieri la Cairo — Departamentul de Stat sugera guvernelor american și englez că ar fi bine a se *garanta și reafirma dorința lor de a revedea România stat suveran și independent.* La acea dată, eminentul secretar de stat american, Cordell Hull, credea în independența României:

„Noi credem" — telegrafia el lui Harriman, la Moscova, la 10 aprilie 1944 — „că trebuie să-i facem să înțeleagă în mod clar și precis că cei trei mari acționează după consultații tripartite între ei *și că viitorul României nu va fi lăsat în mîinile exclusive ale nici unei puteri cu care ea a fost angajată direct în război.*"

Din prima zi de negocieri la Cairo, Ştirbey declara (plecase doar cu un paşaport de la Antonescu şi după ce-l văzuse) că mareşalul este gata să facă o politică de „volte-face" şi adăuga — peiorativ şi surprinzător —, fiindcă „el ştie că războiul este pierdut şi că el, ca orice Quisling, vrea să-şi scape pielea". Nu aceasta era opinia Departamentului de Stat despre Antonescu. Iată memorandumul preparat de Kenneth Huston, la 21 martie 1944:

„We have never quite looked upon Marshall Antonescu as a Quisling and there is enough of the martyr in him..., etc." (Noi niciodată nu am privit pe mareşalul Antonescu ca pe un Quisling şi el are prea mult stofă de martir, pentru a face ceva ca să-şi... scape pielea).

De altfel, — cum am spus — mareşalul Antonescu încă din 1943 nu a făcut decît să încerce acest „volte-face", ieşirea din război a României. El nu s-a opus niciodată la aceasta. Dar a voit să o facă bineînţeles cu garanţiile necesare.

Iată ce ne spune asupra acestui punct ambasadorul american în telegrama trimisă şefului său la Washington, din 1 aprilie (Nr. 139/2414):

„A message dated yesterday was received from Maniu today stating that Antonescu «in principle» is won over to the Allied cause and is awaiting urgently the repetition of the Soviet conditions through Cretzeanu". (Un mesaj datat ieri a fost primit de la Maniu astăzi, în care el afirmă că Antonescu este cîştigat, în principiu, cauzei aliate şi aşteaptă urgent repetarea condiţiilor de armistiţiu sovietice de la Cretzeanu).

Ce dovadă mai pertinentă că mareşalul nu numai că nu era contra unui armistiţiu, dar că el lupta din răsputeri să-l obţină?

Înainte de a vedea „condiţiunile" oferite la Cairo — o capitulare necondiţionată, inacceptabilă — voi sublinia regretul Departamentului de Stat că englezii s-au grăbit să dea mînă liberă ruşilor în negocierile de armistiţiu cu România. Citez din acelaşi memorandum din martie 1944, pregătit de divizia Southern European Affaires a Departamentului de Stat, pentru subsecretarul de stat Stettinius:

„The British have been more ready than ourselves to suggest that the Romanian affaires lie naturally and necessarily in Russian hands." (Englezii au fost mult mai mult decît noi gata să sugereze că problemele româneşti sunt în mod necesar şi natural de competenţa exclusiv rusească.)

Iată de ce nici Maniu și nici Antonescu nu puteau „negocia“ la Cairo: fiindcă englezii dădeau mînă liberă rușilor, în loc să facă front comun cu americanii în apărarea intereselor întregii Europe. „Noi credem“ — continuă memorandumul — „că atît Statele Unite cît și Marea Britanie trebuie să-și mențină interesele lor în această țară și că ele trebuie să sublinieze și aici principiile conducătoare ale acțiunii noastre în război, asigurînd cît mai mult posibil continuarea României ca un stat suveran și cu frontiere și teritorii care să-i permită să redevină un stat independent.“

Este exact ceea ce credeau și sperau toți românii, în frunte cu Antonescu și cu Maniu: ei nu puteau crede în abandonarea României de către englezi, rușilor. Dar la Cairo și apoi tot timpul, acest lucru (abandonarea) începuse să se vadă destul de clar.

Noi ne-am pierdut țara și avem dreptul și datoria să știm cum și din a cui vină. Vremea lingușirilor a trecut, ca și aceea a minciunilor și a falsificatorilor de istorie. A venit vremea să cunoaștem adevărul, întregul adevăr. Documentele există: să avem curajul să le căutăm, să le citim și să le discutăm, cu seninătate, dar cu curajul civic și românesc ce-l implică.

În negocierile de la Cairo, în evenimentele legate de ele înainte și după aceste negocieri, în negocierile de la Stockholm, în actul de la 23 August 1944 și evenimentele ulterioare, un rol important l-a jucat, cum am spus, familia principelui Barbu Știrbey. Departe de mine gîndul de a arunca cea mai mică suspiciune asupra patriotismului familiei Barbu Știrbey. Aș zice chiar că principele, în sine, a pledat cu demnitate și emoție cauza României la Cairo. Dar mă întreb, dat fiind rolul important, capital, al tuturor membrilor acestei numeroase familii în tratativele de armistițiu, dacă nu era o greșeală de optică de a fi lăsată pe mîna unei întregi familii întreaga soartă a țării. Prințul Știrbey negocia la Cairo „în numele lui Maniu“, dar plecase cu un pașaport diplomatic pe numele Bond, dat de mareșalul Antonescu. Ceva mai mult, prințul Știrbey preciza că „l-a văzut pe mareșal, înainte de plecare, că știe că este dispus să facă «volte-face» și că mareșalul e singurul ce ar putea face acest lucru“.

Unul din ginerii săi, Alexandru Cretzeanu, este ambasadorul mareșalului Antonescu la Ankara și lucrează atît pentru guvernul acestuia cît și pentru Iuliu Maniu. Întreaga sa politică urmărește un armistițiu semnat cu anglo-ameri-

canii și o capitulare în brațele lor, dacă ei... debarcau la Constanța. Dacă nu — zice Alexandru Cretzeanu — „românii se vor bate pînă la unul și pînă la ultimul glonț". Ei nu se vor preda niciodată rușilor... Al doilea ginere al prințului Știrbey, șeful cifrului de la Externe, duce o politică personală, machiavelică, pe cont și în scop personal. El e grăbit să ajungă să pună mîna pe putere. El nu se jenează să stea de vorbă cu rușii. Din contra, prin amicul său „băiatul George Duca de la Stockholm", el ia contact peste capul și în spatele ministrului oficial al României cu doamna Kolontay și o sfătuiește... să nu se încreadă decît în ei, în „băieți" și nu în mareșalul Antonescu, cum o instruise Stalin. Acest ginere, Grigore Niculescu-Buzești, cifrează și descifrează telegramele secrete ale Externelor. El devine intimul regelui și e zilnic la Palat. El ia parte la consfătuirea din 13 iunie 1944 cu șefii comuniști Emil Bodnăraș și Lucrețiu Pătrășcanu (fără prezența nici unui membru al partidelor istorice) și împreună cu ei trasează planul complotului de la 23 august 1944. Tot Niculescu-Buzești e prezent la Palat la 23 august și sfătuiește pe rege să-l aresteze pe mareșal și să-l predea spre pază comuniștilor. E recompensat, devenind ministru de externe. Se înscrie în Partidul Național Țărănesc (ce greșeală optică la Iuliu Maniu în judecarea oamenilor!) și în toamna lui 1946 reușește să fugă în Elveția, într-un avion american. El nu avea decît 33 de ani. Al treilea ginere al principelui Știrbey este, cum am spus, colonelul englez Boxshall, șeful Intelligence Service-ului pentru România (M16). Nu am găsit nici un document privitor la vreo participare a sa în discuțiile de la Cairo. De altfel, asemenea documente nu apar niciodată în Marea Britanie. Ele se ard.

Revenind la negocierile de la Cairo, vom reține pentru moment aceste date esențiale pentru înțelegerea celor ce vor veni.

1. Știrbey, venit la 17 martie 1944 la Cairo, fusese denunțat de agenția de presă engleză Reuter că a venit să trateze ieșirea României din război. Deci nemții știau și ei de aceste negocieri.

2. Știrbey a declarat că vine în numele opoziției — Iuliu Maniu —, dar că mareșalul Antonescu i-a dat pașaportul și că l-a văzut înainte de plecare; că știe că el vrea să facă „volte-face", să iasă din război. Ceva mai mult, el a adăugat că singurul cu adevărate șanse de reușită este mareșalul.

3. Cei trei aliați s-au declarat de acord ca mareșalul să scoată România din Axă, dacă el vrea să o facă. Militarii

americani au cerut acceptarea unui armistiţiu favorabil României şi statutul de cobeligeranţă, fiindcă aportul ei la victorie va fi imens, „capital".

4. La condiţiunile de negocieri şi deci de armistiţiu aduse de principele Ştirbey, cei trei au venit la 12 aprilie 1944 cu un document de capitulare necondiţionată şi un ultimatum.

5. Acest document nu a fost acceptat nici de Iuliu Maniu şi nici de mareşalul Antonescu, fiindcă el nu aducea nici un fel de garanţie viitorului şi existenţei ţării şi neamului românesc.

6. Cum vom vedea în capitolul următor, ruşii au avut iniţiativa unor negocieri *directe* cu mareşalul Antonescu încă din decembrie 1943 la Stockholm. Ele s-au purtat între ambasadorul României, Fred Nanu şi ambasadoarea rusă, doamna Kolontay. După discuţii şi repetate întrevederi, ruşii au acceptat să amelioreze substanţial, sensibil, primele lor propuneri, ca şi termenii armistiţiului oferit de cei trei la Cairo la 12 aprilie 1944.

7. Cum nici mareşalul Antonescu şi nici Iuliu Maniu nu aveau încredere în cuvîntul lui Stalin, ei au căutat să obţină garantarea condiţiilor oferite de acesta şi de către anglo-americani, prin încorporarea ameliorărilor în condiţiile de la 12 aprilie 1944 la Cairo. Anglo-americanii au refuzat asemenea modificări. S-a pretins — ce impostură! — că la Stockholm nu ar fi fost decît „discuţii" şi nu negocieri. „Eroii" de la Cairo şi cei de la 23 august vroiau să-şi atribuie merite şi să-şi procure state de servicu. De aceea ei trebuiesc demascaţi şi denunţaţi poporului român, ca atare.

8. Adevărul este că la Cairo s-a încercat în nenumărate rînduri să se obţină aceste ameliorări. Cum nu se putea face uz public de negocierile directe dintre Stalin şi mareşalul Antonescu, ameliorările au fost prezentate „ca sigure, ca autentice", chiar de către Ştirbey şi de către Vişoianu (sosit şi el la Cairo tot cu paşaport dat de mareşalul Antonescu). La 26 mai 1944, Constantin Vişoianu personal a primit de la Ankara, de la Alexandru Cretzeanu, termenii armistiţiului propus de ruşi României, iar el a informat pe englezi de acest lucru. Telegrama Lordului Moyne, Nr. 1334, către Londra este categorică. La fel, telegrama aceluiaşi Lord Moyne, Nr. 1614, din 8 iulie 1944. Confirmarea acestor condiţii mai bune oferite de ruşi o avem în documentul american Nr. 1939/6—2 944 ce-l constituie telegrama lui McVeagh, ambasadorul de la Cairo şi unul din negociatori, de

la 29 iunie 1944. El (Maniu) spune că „informații absolut sigure arată acum că „mareșalul Antonescu a obținut ameliorări substanțiale și că deci grupul lui, favorabil aliaților, nu poate să-și asume responsabilitatea unei acțiuni cu termeni mai puțin favorabili decît cei acordați mareșalului Antonescu". (Ambasadorul american nu știa de „ameliorări", fiindcă ele erau acordate în absolut secret de ruși la Stockholm, fără cunoștința anglo-americanilor). Dar englezii știau prea bine acest lucru. În legătură cu aceste condiții mai bune, oferite de ruși României, voi mai cita trei documente:

a) Raportul lui Murphy, consilierul politic american la Alger, care în telegrama Nr. 7-244 din 2 iulie 1944 atrage atenția secretarului de stat că se pretinde că „better conditions were offered to Antonescu than to the opposition", adică lui Antonescu i s-au oferit mai bune condiții de armistițiu decît opoziției.

b) La 26 august 1944, după lovitura de stat, Molotov a chemat pe ambasadorul britanic și pe cel american și le-a spus următoarele:

740.00119 EW 1939/8—2644: Telegram
The Ambassador in the Soviet Union (Harriman) to the Secretary of State

Moscow, August, 26 1944—3 a.m.
[Received August 26—1:30 a.m].

3159. For the President and the Secretary. Molotov called the British Ambassador and myself over at 1:30 a.m. and made the following oral statement.

„In order to support the prestige of the new Roumanian Government and in view of present developments the Soviet Government does not deem it advisable to introduce new armistice conditions. An agreement should be reached with the Roumanian Government on the signing of an armistice based upon the conditions that were proposed in April with the three additions requested by the Roumanian representatives in Cairo:

(1) The allocating to the Roumanians of a free zone for their seat of government,

(2) the granting of a period of 15 days for the German troops to evacuate from Roumania,

(3) retarding the reduction in the size of their idemnity."

„Pentru a încuraja și sprijini noul guvern român și ținând seama de desfășurarea ultimelor evenimente, guvernul sovietic nu crede că este de dorit a se formula alte condiții de armistițiu. Acest armistițiu trebuie să se încheie cu guvernul român pe baza condițiunilor propuse în aprilie, *dar cu trei condiții suplimentare cerute de reprezentanții români la Cairo.*

(1) Acordarea unei zone libere de orice ocupație pentru sediul guvernului român;

(2) Garantarea unei perioade de 15 zile dată trupelor germane ca să evacueze România;

(3) O reducere în suma reparațiilor."

Ori, aceste trei condiții oferite la 26 august de Molotov drept concesii pentru încurajarea noului guvern român *erau oferite de ruși lui Antonescu încă de la 3 iunie 1944.* Confirmarea lor, dacă ar mai fi nevoie, o avem și din partea noului ministru de externe, Niculescu-Buzești, „băiatul" din memoriile lui George Duca, care în telegrama lui din noaptea de 23 august 1944 adresată lui Alexandru Cretzeanu autoriza pe Știrbey și Vișoianu să semneze „armistițiul" de la 12 aprilie 1944, *dar cu adăugarea a trei condiții,* adică cele de mai sus oferite de Stalin lui Antonescu.

Delegații români la Cairo, Știrbey și Vișoianu, au cerut să semneze armistițiul cu aceste ameliorări, dar au fost trimiși... să o facă la Moscova. Cum armata capitulase, rușii nu mai aveau nici un interes să mai semneze ceva sau să mai dea „zonă liberă" guvernului român, să-i ofere cele 15 zile de așteptare înainte de a declara război nemților și mai ales să mai reducă suma reparațiilor.

Armistițiul — cu totul altul și mult mai sever — a fost semnat numai la 12 septembrie 1944 după ce țara fusese complet ocupată, fără cea mai mică rezistență, de ruși.

* * *

Cititorii să tragă singuri concluziile lor.

Personal cred că Știrbey și Vișoianu — delegații de la Cairo — au eșuat în mod tragic fiindcă, deși aveau atu-uri extraordinare de jucat, le-au jucat cu siguranță prost. Oricum, ei nu trebuiau să încurajeze la capitularea necondiționată a țării pe cei ce au făcut-o, fără semnarea *prealabilă* a oricărui „armistițiu".

Să vedem acum ce s-a întîmplat la Stockholm, să comparăm termenii între ei și să vedem și comportarea diferiților

actori ai dramei românești. Cum am spus, unul din ginerii principelui Știrbey era colonelul englez Boxshall, șeful Intelligence-ului (M16) pentru România.

Voi adăuga imediat că nu mă îndoiesc nici un moment că acel înalt ofițer britanic era un patriot și că el lucra desigur pentru binele patriei sale, Marea Britanie. Sunt sigur că, în același timp, el era loial și țării soției sale, României, și că nu ar fi făcut — or, nu a făcut — nimic contra ei. Rezerva mea este însă una de principiu. Familia Știrbey era în trei posturi cheie ale evenimentelor. Cînd negociezi în secret sau cînd complotezi, nu poți să te sfătuiești cu prea multă lume și nici să te limitezi — în cazul nostru — la familie și la intimi. Nu cumva această lipsă de orizont de informare și de analiză a putut influența judecata și duce la concluzii greșite? Oare membrii aceleiași familii nu pot fi influențați între ei, chiar fără voia lor și fără vreun obiectiv blamabil?

* * *

Churchil hotărîse să abandoneze România rușilor. El decisese că sovieticii vor avea primul cuvînt în România, că ei sunt principalii negociatori cu România; că englezii și americanii vor avea un rol redus, de chibiți, de figurație. A servit familia Știrbey la realizarea acestui lucru? A fost informat guvernul de acest lucru? Dar opoziția?

Nu era cazul, dat fiind imensul avantaj adus aliaților și în special rușilor prin ieșirea din războ a României, ca ei, aliații, să plătească prețul acestui avantaj? Nu era cazul ca negocierile să fie duse de pe o poziție de forță care să ducă la obținerea calității de cobeligeranță și cel puțin la condițiile de armistițiu oferite de Stalin lui Antonescu? Cu siguranță că anglo-americanii le-ar fi garantat, fiindcă rușii le oferiseră, dacă România mai ținea cîtva timp. Prin capitularea necondiționată, fără semnarea prealabilă a nici unui fel de document, România a fost dată legată de mîini și de picioare puterii descreționare absolute a Uniunii Sovietice și fără posibilitatea de a protesta, cel puțin pe plan moral, findcă ea nu convenise la nici un armistițiu, la nici un fel de aranjament. De la arestarea mareșalului s-a trecut direct la ordonarea încetării focului și la ridicarea minilor, la predarea întregii armate române inamicului. Iată de ce eu nu am fost

şi nu sunt de acord cu actul de la 23 august 1944, *aşa cum a fost făcut.*

România trebuia să iasă din război, dar prin armistiţiu, nu prin capitulare necondiţionată.

O PROCEDURĂ DEZASTRUOASĂ DE NEGOCIERI

După cum s-a văzut, românii aveau la Cairo sprijinul şefilor de stat major ai armatei americane, ai armatelor aliate de la Washington, ca şi sprijinul Departamentului de Stat. Toţi aceştia considerau că, dat fiind rolul capital al României în soarta războiului, dacă era să iasă din Axă, trebuia să se abandoneze clauza „capitulării necondiţionate" şi să i se ofere României condiţii şi garanţii pentru a o convinge să facă „volte-face". La Stockholm, ruşii au abandonat „capitularea necondiţionată" şi au oferit mareşalului Antonescu „condiţii" de armistiţiu ce au fost negociate şi ameliorate de ministrul român Nanu.

La Cairo nu s-a ameliorat nimic.

Delegaţii români Ştirbey şi Vişoianu nu au adus în discuţie, de la 17 martie pînă la 12 septembrie 1944 (şi nici atunci, la semnarea armistiţiului), argumentul major, capital, al României în aceste negocieri: *scurtarea războiului şi poate chiar cîştigarea lui rapidă.*

Prin atenta examinare a zecilor de documente asupra acestui răstimp de peste cinci luni, *nu am găsit nici unul,* în care să se vadă că reprezentanţii români au afirmat — cum cred că ar fi trebuit să o facă — *că România avea o armată intactă de un milion de soldaţi, că ea poate ţine* „multă, multă vreme" *piept armatelor ruseşti, şi că dacă aliaţii vor ca ea să schimbe frontul, trebuie să ofere altceva decît o capitulare necondiţionată.* Milionul de soldaţi români, scurtarea războiului, sau chiar cîştigarea lui rapidă, evitarea de noi pierderi sovietice — prin acest armistiţiu cu România — *nu au fost niciodată nici menţionate, nici puse în balanţa negocierilor.* Ceva mai mult şi mai grav. După ce aliaţii au *acceptat toţi trei să negocieze şi să încheie armistiţiul cu mareşalul Antonescu, nu trebuia să se ofere aliaţilor alternativa «ori mareşalul, ori Maniu».*

La Cairo, s-a propus aliaţilor o capitulare necondiţionată a României prin însăşi tactica adoptată de cei doi reprezentanţi: dacă mareşalul nu vrea să încheie armistiţiul, *atunci guvernul lui va fi răsturnat şi Maniu va semna el „armistiţiul" oferit la 12 aprilie 1944.* Tactica aceasta, ce asigura în mod absolut capitularea României, dacă nu din partea mareşalului, cu siguranţă din aceea a unui guvern Maniu, a fost total greşită, fatală şi dezastruoasă. După acceptarea de către cei trei aliaţi a semnării armistiţiului cu Antonescu, trebuia făcut bloc, ca o stîncă de granit, în jurul său şi trebuia să se negocieze cu o singură voce şi cu mîna tare a armatei române. Cine mai avea interes să negocieze şi să acorde concesii României, cînd „volte-face"-ul era garantat de reprezentanţii români *în orice caz*, cu mareşalul sau *fără el?*

Pe de altă parte, cînd Niculescu-Buzeşti, prin Duca la Stockholm, cerea doamnei Kolontay să negocieze cu el şi să nu aibă nici o încredere în mareşalul Antonescu (acelaşi lucru s-a cerut şi la Cairo), evident nu numai că s-a slăbit poziţia de negocieri a României, dar s-a indicat aliaţilor că ei pot conta pe concursul opoziţiei române. Cine ar mai fi oferit concesii în asemenea condiţiuni? *Mai ales că prin Pătrăşcanu şi Bodnăraş ruşii ştiau că reprezentanţii Palatului vizitau frontul şi complotau cu marii comandanţi ieşirea din război.*

În faţa eşecului total al lui Ştirbey şi Vişoianu la Cairo, guvernul român şi Maniu au luat în considerare pentru un moment trimiterea unui al treilea delegat în persoana distinsului şi capabilului avocat Filderman, şeful comunităţii evreilor din România. În acest scop, profesorul Giurescu şi colonelul Teodorescu au plecat la Constantinopol, iar Filderman avusese în iunie 1944 o audienţă la Palat. Examinaţi cu lupa toate documentele negocierilor de la Cairo şi veţi vedea că *nu s-a adus nici cea mai mică ameliorare la ultimatumul din 12 aprilie 1944*, la aşa-zisul „armistiţiu". Care e contribuţia lui Ştirbey şi Vişoianu? *Nici una.* În aceste condiţiuni, cînd atît Ştirbey cît şi Vişoianu au eşuat complet, cum au mai fost ei utilizaţi ulterior, unul fiind propus ca prim-ministru, iar altul ca ministru de externe şi preşedinte al Comitetului Naţional Român în exil? Cînd eşuezi atît de lamentabil şi de dezastruos, ori te retragi ori eşti pus pe linie moartă.

Principele Ştirbey a fost trimis cu destinaţia Londra pentru a influenţa prin relaţiile sale politice guvernul englez în favoarea României. Cu siguranţă că guvernul român — şi

Maniu — știa că ginerele său, colonelul englez Boxshall, era șeful Intelligence Service-ului pentru România și conta și pe această legătură de familie. Dar nu numai că nici relațiile politice și nici cele familiale nu au jucat un rol în favoarea României, dar *opoziția cea mai dură la Cairo a fost făcută de Churchill personal* — care nu vroia să ne retrocedeze Transilvania de Nord, decît „în parte“ și numai „la conferința păcii“.

Și mai sunt și astăzi impostori ce vorbesc de „s u c c e s e l e“ de la Cairo.

Să vedem acum ce s-a întîmplat la Stockholm și cum — și acolo — tratativele au fost subminate, sabotate.

CAPITOLUL 2

SABOTAREA TRATATIVELOR DE ARMISTIȚIU ALE ROMÂNIEI

În acest capitol am păstrat intact un articol, publicat în ziarele *Stindardul* și *Europa și Neamul Românesc*, privind un aspect special al negocierilor de armistițiu, anume sabotarea lor la Stockholm de George Duca. Pentru înțelegerea articolului, la acea vreme era necesară o intrare în materie, de unde repetările ce le va găsi cititorul în acest capitol. Totuși le-am lăsat, considerîndu-le utile în înțelegerea întregii probleme a încercărilor de a ieși din război. Voi preciza, înainte de a cita din acest articol, că, așa cum s-a reținut, la Cairo cei trei au cerut capitularea necondiționată a României, dar că la Stockholm rușii, în mod unilateral, au luat inițiativa negocierilor cu mareșalul Antonescu și i-au oferit acestuia (după negocieri) condiții de armistițiu mult mai bune prin ministrul de la Stockholm, Fred Nanu.

Se știe astăzi că la sfîrșitul lui decembrie 1943, deci înainte de începerea negocierilor de la Cairo — începute la 17 martie 1944 —, rușii, prin ambasadoarea lor, doamna Kolontay, au intrat în contact cu ministrul român la Stockholm, Fred Nanu, și au propus armistițiu mareșalului Antonescu. După discuții și negocieri, termenii din 13 aprilie 1944 propuși de ruși sînt următorii:

1. Cele 13 divizii românești aflate pe cîmpul de luptă trebuie ori să se predea rușilor, ori să atace trupele germane. Rușii se obligă să le aprovizioneze cu armament pe care-l vor pune imediat la dispoziția mareșalului Antonescu și domnului Maniu „pentru a restabili independența și suveranitatea României".

2. Trebuie restabilită frontiera din 1940 (asta implica recunoașterea anexării Basarabiei și Bucovinei de Nord de către Rusia).

3. Reparații.

4. Repatrierea prizonierilor. Rușii au precizat că ei nu cred în dreptul de a ocupa România în timpul armistițiului,

ci numai într-un drept de trecere pentru trupele aliate, dacă necesitățile militare o impun. Mai departe, rușii declarau Decizia de la Viena (care ne răpea parte din Transilvania — n.a.) ca injustă și se obligă să restituie României partea de nord a Transilvaniei luată în 1940 de Ungaria.

Aceste condiții sunt luate din articolul fostului ministru al României la Stockholm, publicat în „Journal of Central European Affairs", vol. 11, din octombrie 1951, numărul 3, pagina 250.

Mareșalul Antonescu refuzînd aceste condiții, ministrul Nanu le negociază cu doamna Kolontay. Să vedem ce ne spune el la pagina 255:

„Trebuie observat că la 29 mai eu am refuzat *în numele guvernului Antonescu* să accept termenii armistițiului, așa cum era propus de ruși, fără a obține îmbunătățiri substanțiale și pînă la 2 iunie eu am obținut cel puțin trei concesiuni importante:

I. Dreptul de a oferi forțelor germane o perioadă de grație de 15 zile pentru a evacua România și dreptul pentru noi de a rămîne neutri — dacă o dorim, — în cazul cînd nemții acceptă și se retrag de bună voie.

II. O reducere a despăgubirilor de război cerute de ruși.

III. Dreptul de a avea o provincie românească pentru guvern, în care nici un fel de trupe străine să nu poată intra."

Cititorii au reținut importanța excepțională a acestor „condiții" oferite numai de ruși la Stockholm, spre deosebire de ultimatumul celor trei de la Cairo, în care se cerea „Capitularea necondiționată". Cum era neutral, guvernul Antonescu se zbate ca să obțină *garantarea* acestor condițiuni mai bune de la Stockholm prin includerea lor în „armistițiul" oferit de cei trei la 12 aprilie 1944. Anglo-americanii refuzînd să accepte aceste clauze favorabile României, negocierile se prelungesc. Dar între timp, cei ce urmăreau să pună mîna pe putere, să se debaraseze de mareșalul Antonescu, lucrau și la Stockholm și la București să saboteze — cum vom vedea — succesul acestor sfîșietoare negocieri.

* * *

După două secole de jertfe, de lupte, de speranțe și sacrificii eroice, poporul român și-a găsit în sfîrșit, după primul război mondial, patria tuturor românilor, căminul național al încercatului nostru popor. România Mare a intrat în istoria neamului, în istoria universală. Conștiința unității națio-

nale şi eroismul poporului au stat la temelia acestei uriaşe realizări.

Printre fruntaşii români care au crezut şi au luptat pentru înfăptuirea României Mari a fost, alături de Ionel Brătianu, şi Ion Duca, mîna dreaptă şi unul din principalii fruntaşi ai Partidului Liberal. Om politic de mare valoare, Ion Duca a participat prin Partidul Liberal la toate marile realizări şi reforme dinainte, din timpul şi de după primul război mondial. Era un patriot, un om de înaltă cultură şi de o cinste materială ireproşabilă. Citind însă *Cronica unui Român în veacul XX*, apărută în meritoria editură a domnului Ion Dumitru de la München, îmi dau seama, cu imens regret şi infinită tristeţe, că Ion Duca a avut un păcat, un mare păcat faţă de neamul românesc şi anume pe fiul său George Duca. Acest fiu, răsfăţat din naştere şi beneficiar al multor avantaje ale relaţiilor de familie şi de partid a intrat în diplomaţie.

În august 1943 îl găsim la Stockholm, după ce fusese la Helsinki, unde — după propriile-i mărturisiri — a sabotat intenţionat, sistematic şi cu perseverenţă încercările guvernului Antonescu de a ieşi din război şi de a face o pace onorabilă şi dreaptă pentru România.

Pentru a putea înţelege în toată profunzimea ei acţiunea domnului George Duca şi implicaţiile ei în «Crucificarea României», se cuvine să facem o scurtă incursiune în istoria acelei perioade.

„GERMANIA A PIERDUT RĂZBOIUL"

Aşa a declarat mareşalul Antonescu după întrevederea sa cu Hitler din noiembrie 1942. „Trebuie acum să ne concentrăm ca să nu-l pierdem pe al nostru".

Această declaraţie, făcută în trenul ce-l aducea din Germania spre Bucureşti, este autentificată atît de Penescu cît şi de interesanta carte a domnului Larry Watts, *În serviciul Mareşalului*, la pagina 137 [Editura Ion Dumitru de la München], şi de volumul „*Antonescu*" al domnilor Magherescu şi C. Drăgan. Această convingere a dictat mareşalului Antonescu o nouă politică în vederea salvării intereselor româneşti. Se impunea ieşirea României din Axă şi începerea negocierilor cu aliaţii în vederea ieşirii ei din război. Reţinem că încă de la începutul anului 1943, mareşalul Antonescu, în mod curajos şi demn, a făcut cunoscute guvernului german

— printr-un memoriu făcut de Mihai Antonescu și înaintat lui Ribbentrop — intențiile sale de a negocia cu aliații, în interesul României și chiar acela al Germaniei. În cadrul acestei politici, în primăvara lui 1943, au început negocierile de armistițiu de la Madrid între guvernul român și ambasadorul Statelor Unite, Hayes. Totodată, mareșalul Antonescu a încercat încă din 15 ianuarie 1943 să-l convingă pe Mussolini să iasă din război împreună cu toți sateliții Axei forțînd astfel mîna lui Hitler pentru o pace de compromis.

La Lisabona, ministrul României în Portugalia, domnul Victor Cădere, lua contact cu ambasadorul Marii Britanii. Prin Vatican, prin reprezentanții săi la Istanbul, Stockholm, Helsinki, guvernul mareșalului Antonescu se străduia din răsputeri să găsească o soluție pentru a ieși din război cu garanțiile respective pentru suveranitatea și independența României.

Opoziția română, adică Iuliu Maniu, șeful Partidului Național Țărănesc și Dinu Brătianu, șeful Partidului Liberal, erau perfect de acord cu aceste tratative, informați cu regularitate și consultați. Ceva mai mult, Antonescu a propus chiar să abandoneze puterea, dacă aliații ar prefera să negocieze cu opoziția română și dacă ei pot obține condiții mai bune pentru țară. Se lucra deci mînă în mînă cu guvernul și opoziția.

NEGOCIERILE DE LA STOCKHOLM

În vederea intensificării acestei acțiuni, guvernul Antonescu face o serie de schimbări diplomatice în capitalele susceptible de a oferi posibilități de contacte și de negocieri. Astfel este numit Cretzeanu la Ankara, George Caranfil la Helsinki și Fred Nanu la Stockholm, ca miniștrii plenipotențiari.

Curînd după sosirea sa la Stockholm, unde George Duca era subalternul ministrului, Fred Nanu e contactat de ruși prin intermediul bulgarului Goranoff. După Nicolae Penescu, fostul secretar general al Partidului Național Țărănesc, inițiativa rușilor este urmarea întrevederilor lui Beneș cu Molotov și Stalin din 14 și 16 decembrie 1943. De ce această schimbare de poziție la ruși? Fiindcă Iuliu Maniu ar fi scris lui Beneș, prieten vechi al său, să intervină pe lîngă ruși în fa-

voarea României, subliniind că ea este dispusă să iasă din război. Coincidența datelor face această ipoteză posibilă și chiar probabilă. La numai zece zile după vizita lui Beneș la Kremlin, rușii contactează pe ministrul Nanu. Reținem bine: pe ministrul Fred Nanu, reprezentantul legal al guvernului Antonescu și nu pe George Duca, ce pretinde azi că reprezenta pe rege și opoziția.

De ce contactează ruș'i pe reprezentantul oficial al României la Stockholm? Fiindcă ei nu doreau să trateze cu nimeni altul decît cu mareșalul Antonescu și cu siguranță că Maniu a scris lui Beneș că acesta era dispus să iasă din război în condiții demne care să asigure independența, suveranitatea și drepturile României. Și, bineînțeles, Beneș a transmis acest lucru lui Stalin. Această ipoteză e cu atît mai plauzibilă cu cît mareșalul Antonescu a convocat într-o noapte la vila sa de la Snagov pe Iuliu Maniu, pentru a-l pune la curent cu propunerile doamnei Kolontay de la Stockholm și să discute cu el toate clauzele armistițiului.

Contactele, discuțiile și negocierile cu doamna Kolontay se concretizează prin formularea unor condiții precise de armistițiu (nu de capitulare necondiționată, cum ceruse Roosevelt), comunicate domnului Nanu la 13 aprilie 1944. Acesta face contrapropuneri în vederea ameliorării primelor condiții și se ajunge la acordul dat de Molotov la 3 iunie 1944.

Condițiile de armistițiu oferite de Stalin mareșalului Antonescu erau mult mai bune, mai avantajoase României decît cele oferite de cei trei aliați la Cairo. Astfel:

— Rușii acceptă ca România să dea un ultimatum de 15 zile Germaniei pentru a-i părăsi teritoriul, înainte de a-i declara război. În cazul retragerii trupelor germane, România poate rămîne neutră.

— Arbitrajul de la Viena e nul și neavenit. Transilvania revine la patria mamă în totalitate.

— Rușii se mulțumesc numai cu o linie de comunicație, de trecere, în nordul țării, iar guvernul român poate să-și exercite funcțiunile într-o parte a țării neocupată de armatele sovietice etc.

Aceste condiții, transmise de Fred Nanu la București, erau comunicate și șefilor opoziției române și aceasta împreună cu guvernul se străduiau să obțină garantarea acestor condiții și din partea americanilor și englezilor.

O INIȚIATIVĂ ÎNDRĂZNEAȚĂ ȘI INTELIGENTĂ

În ordine cronologică, doresc să vorbesc de inițiativa diplomatică făcută în 1943 de domnul George Caranfil, fost ministru român la Helsinki, inițiativă puțin cunoscută.

Numit în capitala Finlandei tocmai în vederea tatonării unei păci separate cu aliații, domnul George Caranfil, unul din cei mai distinși economiști ce a avut România, a luat cu tact și cu discreție contact cu englezii la Stockholm și le-a propus un plan plin de imaginație (și de riscuri pentru autorul lui, ce putea fi împușcat de nemți) pentru a evita bombardarea României și a-i asigura o pozție mai ușoară în cazul pierderii războiului.

Cu regretul de a nu-l fi cunoscut mai înainte (spre a-l discuta în lucrarea mea *Yalta și crucificarea României*). redau esențialul acestui plan:

— România, singura țară din Europa cu surplus de petrol și cereale, era expusă bombardamentelor aliaților spre a priva Germania de aceste produse.

— Dar România încetinise livrările de petrol, cereale și alte produse pentru Germania, din cauza unui surplus de mărci germane complet devalorizate și a dorinței de a-și asigura o rezervă de devize forte.

— Planul lui George Caranfil prevedea vînzarea excedentelor Crucii Roșii Internaționale (finanțate în spate de Anglia), pentru a fi distribuite în Europa înfometată. Ideea era îndrăzneață, inteligentă și, dacă era acceptată de englezi, putea să evite tragica bombardare a României. Este extrem de important că guvernul român a acceptat planul domnului George Caranfil, ceea ce spune mult asupra independenței față de Germania și a grijii de a avea importante cărți de jucat la Conferința de pace.

NEGOCIERILE DE LA CAIRO

La 24 decembrie 1943, Iuliu Maniu cere în scris mareșalului Antonescu ieșirea României din război și încheierea unui armistițiu. După discuțiile dintre guvern și opoziție, se ia hotărîrea de a se trimite o delegație la Londra, ca să trateze cu aliații. Este desemnat prințul Barbu Știrbey, care pleca cu un pașaport diplomatic, după ce-l văzuse pe Antonescu. O indiscreție voită și criminală face ca Agenția *Reuter* să anunțe venirea lui Știrbey în Turcia, în vederea

tratativelor de armistițiu. Astfel, de misiunea prințului Știrbey află toată lumea, inclusiv Hitler și în cazul nostru domnul George Duca.

La 17 Martie 1944, delegatul României (al opoziției, dar și al guvernului) se prezintă la Cairo reprezentanților aliaților: lordul Moyne pentru Anglia, McVeagh pentru Statele Unite și Novikov pentru Rusia. De la prima ședință lucrurile sunt clare: aliații vor să negocieze cu mareșalul Antonescu, iar prințul Știrbey vorbea atît în numele opoziției cît și al mareșalului, care i-a dat pașaportul și «l-a primit înainte de plecare și-i cunoaște sentimentele pentru armistițiu», cum precizează Știrbey însuși la Londra «ca să nu supere pe ruși». La Cairo, aliații cer, nici mai mult nici mai puțin, decît capitularea necondiționată, concretizată prin propunerile din 12 aprilie 1944, înmînate lui Știrbey pentru a fi transmise atît guvernului cît și opoziției.

De altfel, Novikov, ca și doamna Kolontay la Stockholm, a insistat că rușii vor să trateze și să încheie armistițiu cu mareșalul Antonescu. Cum nici Antonescu și nici Iuliu Maniu și Brătianu nu concepeau o capitulare necondiționată (mai ales în fața rușilor), negocierile s-au prelungit, încercîndu-se ameliorarea dictatului aliaților. Al doilea delegat român, Vișoianu, a încercat să obțină la Cairo cel puțin aceleași condiții de armistițiu oferite în mod unilateral de doamna Kolontay domnului Fred Nanu la Stockholm. Cu alte cuvinte, la Cairo românii cereau și consimțămîntul și garanția anglo-americanilor pentru propunerile de la Stockholm, înainte ca acestea să fie acceptate și semnate de mareșalul Antonescu.

Clauzele de la Cairo erau mult mai severe, iar problema Transilvaniei trebuia discutată la Conferința de Pace. Era firesc deci ca și guvernul și opoziția, care lucrau mînă în mînă, să prefere condițiile de la Stockholm. În acest context trebuiesc înțelese negocierile de la Cairo și prelungirea lor.

PUTREGAIUL DE LA MINISTERUL DE EXTERNE ROMÂN

Pentru a înțelege drama de la 23 august 1944, trebuie să insist asupra a două focare de infecție care au jucat un rol atît de nefast în crucificarea României.

Primul e cel de la Palat, unde mareșalul își făcuse dușmani personali de moarte, care au determinat în ultimă ana-

liză arestarea sa la 23 august 1944. La început a fost înlocuirea locotenent-colonelului Mircea Tomescu, adjutantul regelui Mihai, și trimiterea lui pe front. Motivul? Cu ocazia rebeliunii legionare din ianuarie 1941, el — simpatizant legionar — l-a sfătuit pe rege să vină de la Sinaia în Capitală, unde, evident, trebuia să se amestece în rezolvarea situației, riscînd să fie luat ostatec de legionari. Al doilea a fost trimiterea pe front a maiorului Jacques Vergotti. Al treilea era Mocsonyi-Stârcea, mareșal al palatului, trimis și el pe front de Antonescu, în scopul „asanării" atmosferei de la Palat. Se cunoaște că baronul Stârcea a jucat un rol determinant în decizia regală de a aresta pe Antonescu la 23 august.

Dar ceea ce a fost mult mai grav și cu consecințe incalculabile, a fost rolul jucat de o clică de funcționari ai Externelor, sub conducerea lui Niculescu-Buzești, director al cifrului, ginere al prințului Știrbey și cumnat al lui Alexandru Cretzeanu de la Ankara. Acesta, ros de ambiție și de cancer, a încercat să joace cartea lui personală. Bine introdus la Palat, a devenit intimul regelui și, împreună cu Stârcea și cîțiva colegi de la Externe, a început să urzească marele complot ce a dus la tragedia de la 23 august 1944.

Cine era clica de la Externe și Palat? Ne-o spune dl. George Duca singur și în felul acesta revenim la Stockholm.

Pentru fiul marelui bărbat de stat român, aceștia sunt „băieții". Iată ce ne spune la pagina 73 a cronicii sale: „triumviratul Buzești-Pogoneanu-Stârcea ține toate sforile în mînă hotărînd nu numai asupra tuturor negocierilor cu aliații, dar jucînd chiar și un rol însemnat în politica internă. Regele este sub influența lor, iar opoziția ascultă de sfaturile pe care ei le dau". Și „plin de îngrijorare pentru soarta țării", intrată pe asemenea mîini, domnul G. Duca continuă: „Cu toate că recunosc capacitatea lor, mă îngrijorează totuși să știu că probleme atît de precumpănitoare sunt în mîini pe cît de ambițioase pe atît de inexperimentate".

Aceștia sunt „băieții" de la București ai domnului George Duca, subalternul ministrului Fred Nanu de la Stockholm. În loc să țină seama de ambițiile și de inexperiența lor și să urmeze calea normală și demnă a unui diplomat, ce trebuie să ia inițiative după directivele superiorului său, în speță Fred Nanu, domnul Duca se pune în slujba lui Niculescu-Buzești și atît. În numele opoziției nu, fiindcă opoziția lucra mînă în mînă cu mareșalul pentru ieșirea din război, chiar dacă din motive tactice își împărțiseră rolurile.

Singura dată cînd domnul Duca menționează opoziția sa este la pagina 58 din volumul III, unde arată că Iuliu Maniu prin domnul Titus Mihăilescu a precizat în 1943 că „România este gata să negocieze cu aliații, iar cu rușii numai în cazul în care ar primi garanții serioase și concrete din partea anglo-americanilor". Mai clar, mai concis și mai categoric nici nu se poate.

Ce face consilierul de legație George Duca auzind că șeful său ierarhic, ministrul Fred Nanu, a fost contactat de ruși să negocieze? Ne-o spune el, fără nici o jenă, la pagina 69:

„24 decembrie 1943. În două rînduri legațiunea sovietică din Stockholm a fost pe punctul de a intra în contact cu Nanu. De aceea am chemat numaidecît pe Allen (serviciul secret american — n.a.) la mine, spre a-l trimite la ministrul britanic cu rugămintea de a spune doamnei Kolontay că aceste inițiative sunt cu atît mai neavenite cu cît eu eram singurul îndreptățit a vorbi în numele opoziției și că Nanu nu avea încrederea factorilor competenți".

Această inițiativă nu poate fi calificată decît ca aberantă și cred că un consiliu de război nu ar fi ezitat o secundă să-l trimită pe autor în fața plutonului de execuție.

Dorea oare doamna Kolontay să discute cu opoziția română, chiar cu impostorul Buzești, pe care îl reprezenta domnul Duca? Nicidecum. Guvernul sovietic prin Semionov este categoric: „Noi, rușii, preferăm să negociem cu actualul guvern al României și suntem gata să-l ajutăm să libereze țara de germani." Același limbaj ca al ambasadorului rus Novikov de la Cairo, care a fost — ca și al celorlalți doi aliați — categoric: ei preferă negocieri cu mareșalul Antonescu.

Domnul George Duca cunoștea toate acestea și știa că și opoziția, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, lucra și dorea ca armistițiul să se încheie de către mareșal și să fie garantat de toți trei aliații. Ne-o spune singur: „consilierul rus Semionov a înmînat lui Nanu o notă în care spunea că momentul este prielnic unei măsuri de contact temeinic și cere ca nota să fie transmisă guvernului Antonescu, cu care „nous préférons avoir faire". Și dl. Duca, la aceeași pagină 78, adaugă: „Ieri, doamna Kolontay l-a chemat pe Nanu, repetîndu-i cele menționate."

Şi, culmea ridicolului, dl. Duca se plînge că rușii nu-i dau nici o importanță, nici o atenție, că lui nu i se dau copii după documentele date lui Nanu la Stockholm și prințului Ştirbey la Cairo: „Mă miră că rușii au dat nota lui Nanu și lui Ştirbey la Cairo, iar nu mie, modesta mea persoană reprezentînd pe rege și opoziția." (pag. 78).

CUȚITUL ÎN SPATE

Cum negocierile de la Stockholm și Cairo se duceau fără „băieți", prin ministrul Nanu și prințul Ştirbey, băieților le e frică ca armistițiul să nu fie cumva încheiat de mareșalul Antonescu și ei să piardă ocazia de a pune mîna pe putere.

Niculescu-Buzești, prin cifrul ce-l avea cu domnul Duca, îi transmite să facă ceva, fiindcă Nanu era gata să reușească. Şi atunci — ne spune domnul Duca —, „după multă chibzuință, m-am hotărît să mă duc ieri seară [25 mai 1944], fără alt înconjur, la locuința consilierului rus Semionov, pe care nu l-am găsit acasă. I-am lăsat cartea mea de vizită și l-am rugat să-mi telefoneze, ceea ce rusul a făcut." S-a reintors a doua zi, s-a legitimat, „i-a tălmăcit situația lui aici, apoi l-a pus la curent cu motivul vizitei sale, cerînd să o vadă pe doamna Kolontay".

La 27 mai 1944, în plină negociere dintre guvernul român (sprijinit de opoziție) și aliați, domnul Duca de la Stockholm, ce negocia din acel moment cu rușii, se duce la Grand Hotel, camera 118, unde vede pe doamna Kolontay, ca să-i spună reprezentantei Rusiei, cu care România era în război, următoarele: „M-a întrebat" — doamna Kolontay — „dacă socot că Sovietele ar putea să colaboreze cu actualul guvern, la care i-am răspuns că, fără a fi la curent cu amănuntele politicii noastre de stat, îi pot totuși spune că nu cred într-o colaborare cu mareșalul. Cu actuala formație guvernamentală însă opoziția nu va putea lucra în viitor". (pagina 85).

La insistența lui Niculescu-Buzești, domnul Duca se duce din nou în secret la doamna Kolontay, la 2 iulie 1944 și după întrevedere scrie cu amărăciune în *Cronica* domniei sale la pagina 90: „*Reiese deci limpede că rușii doresc a colabora mai degrabă cu guvernul decît cu opoziția unită*". După întrevedere, domnul Duca telegrafiază la București, comunicînd același lucru: „În plus, mesajul insista asupra *iluziunii* de a se putea ajunge la o înțelegere cu Antonescu". Deci,

se făcea totul ca nu cumva mareşalul să încheie armistiţiul şi se urmărea ca puterea să fie luată de «băieţi», de Buzeşti, Pogoneanu, Stârcea şi George Duca.

Pentru a fi complet, voi adăuga că la data de 11 august «băiatul» are îndrăzneala să reproşeze doamnei Kolontay că nu-i dă atenţia şi importanţa cuvenită: „Apoi am adăugat că în faţa atitudinii lor de a nu mă convoca ori de cîte ori aveau un răspuns [pe care ei îl dădeau lui Nanu, n.a.], fie el chiar negativ, mă întreb dacă mă mai bucuram de încrederea ei". (pagina 97).

În concluzie, toate întrevederile domnului Duca cu ruşii au avut loc la iniţiativa lui, nu la cea rusă. Ruşii nu l-au chemat, dar erau doritori de informaţii şi de declaraţii de dragoste şi mai ales să vadă dacă ar putea găsi o fisură între guvern şi opoziţie, ca să o exploateze.

«Mandatul» domnului Duca din partea opoziţiei unite şi a regelui? Puteam să ne înşelăm asupra lui pînă astăzi, dată fiind lipsa de documente corespunzătoare. Dar domnul George Duca ne clarifică singur situaţia, vorbind de Niculescu-Buzeşti, un *simplu director* la Ministerul de Externe (sublinierea autorului): „Mă amuza însă faptul că din anul 1943, cînd dînsul" — Buzeşti — „m-a însărcinat, în treacăt fiind la Stockholm, să reprezint pe rege şi opoziţia unită, peste capul guvernului şi al lui Nanu, stabilind în acelaşi timp un cifru secret între noi".

Mai clar nici nu se putea. Băieţii se reprezentau între ei. George Duca reprezenta pe Buzeşti şi Buzeşti pe Pogoneanu şi Ionel Stârcea... Şi nu putea fi altfel, fiindcă opoziţia română era alături de guvern în căutarea unei soluţii de a ieşi din Axă şi din război. Ei lucrau mînă în mînă şi la Stockholm şi la Cairo. „Noi nu putem da afară pe nemţi pe o uşă ca să lăsăm pe ruşi să intre pe cealaltă", telegrafia Maniu la Cairo. „Cu toate că opinia publică românească" — telegrafia el la 24 ianuarie 1944 lui Viorel Tilea la Londra — „este alături de anglo-americani, poporul român este gata să-şi apere ţara contra ruşilor. Dacă numai trupele ruseşti invadează România, poporul este gata să lupte pînă la moarte". (FO 371—43992, arhivele secrete engleze).

Ce-l face pe domnul Duca, la vîrsta lui înaintată şi după 41 de ani de la cotropirea patriei sale de către trupele so-

vietice să-și etaleze fără jenă și rezervă sabotarea negocierilor de armistițiu ale țării sale? Nu înțeleg.

Complotiștii, autori conștienți sau inconștienți ai crucificării României, au plătit aproape toți: Buzești în exil, Pogoneanu în pușcării, Ionel Stârcea și generalul Aldea la fel. Singurul răsfățat de destin și de americani rămăsese, alături de Cretzeanu și Vișoianu, domnul George Duca.

Nu s-a înțeles și nu se înțelege nici măcar acum că singura formulă de încercare — nu zic de reușită, de salvare a țării — ar fi fost un front unit și solid între mareșal, opoziție și rege? Că orice acțiune divergentă nu folosea decît rușilor și nu ducea decît la o capitulare necondiționată în fața lor?

Bineînțeles opoziția negocia cu aliații și se servea de cifru și curieri, dar obiectivul era să ajute pe mareșal să poată obține un armistițiu, asigurînd suveranitatea și independența țării. Iuliu Maniu și Dinu Brătianu s-au servit de cifru și de curieri diplomatici, dar pentru a ajuta guvernul nu pentru a-l sabota.

Astăzi vedem că ei s-au înșelat profund în alegerea oamenilor. Abuzînd de încrederea acordată, de nevoia unei totale discrețiuni și de confuza situație de la acea oră, «băieții» au încercat să se folosească de rege și de opoziție, unii pentru reglementarea conturilor personale cu mareșalul Antonescu, alții ca să-și asigure puterea și platforma politică pentru ziua ce urma.

Este o infamie și o insultă să se atribuie lui Iuliu Maniu și lui Dinu Brătianu acțiunea domnului George Duca de la Stockholm. Memoria lor, venerată în țara îngenuncheată, nu trebuie pătată prin asocierea lor la sabotarea negocierilor de armistițiu. Plîngem și pe marele patriot, făuritor al României Mari, Ion Duca, care își vede numele legat de o acțiune atît de inconștientă și de dăunătoare intereselor naționale, prin fiul său George Duca, de la Stockholm.

În rezumat:

La Cairo cei trei aliați au cerut o capitulare necondiționată, pe care atît opoziția — Maniu și Brătianu — cît și guvernul Antonescu au încercat să o amelioreze prin includerea condițiilor mai avantajoase oferite de Stalin lui Antonescu la Stockholm.

Dar atît la Cairo, cît și la Stockholm, Niculescu-Buzești și Duca „sfătuiau pe ruși“ și aliați să nu aibă încredere în Antonescu și să nu încheie armistițiul decît cu ei.

O gravă eroare de judecată, atît a opoziției române, cît și a guvernului Antonescu, a fost că anglo-americanii vor debarca în Balcani și că deci România nu va fi lăsată pradă ocupației exclusive a Uniunii Sovietice. Iluzia acestei „debarcări", plătită atît de scump de întreg poporul român, a fost întreținută intenționat pentru mistificarea armatelor germane și înșelarea guvernului și opoziției române.

Cum iluzia acestei „debarcări" a jucat un rol hotărîtor asupra soartei României, voi prezenta în prealabil această problemă în capitolul ce urmează.

CAPITOLUL 3

ILUZII TRAGICE: «DEBARCAREA ALIAŢILOR ÎN BALCANI»

Dacă întreaga strategie militară a fost decisă la Conferinţa de la Teheran, consecinţele ei politice se precizează tot atunci. Preşedintele Roosevelt, considerînd, aşa cum am arătat pe larg în *Yalta şi crucificarea României*, că Europa de răsărit va fi zonă de influenţă sovietică, iar restul Europei zonă comună de influenţă anglo-rusă, el dădea conform acestei decizii, la 21 februarie 1944, Departamentului de Stat instrucţiuni în consecinţă — citez:

The White House February 21, 1944

Memorandum for the Secretary of State acting.
(1) I do not want the United States to have the post-war burden of reconstructing France, Italy and the Balkans.
It is definitly a British task.
(2) From the point of view of U.S. our principal object is not to take part in internal problem in Southern Europe.

F.D.R.

sau pe româneşte:

Memorandum pentru secretarul de stat interimar.
1. Eu nu vreau ca Statele Unite să aibă după război sarcina de a reconstrui Franţa, Italia şi Balcanii. Aceasta este absolut treaba englezilor.
2. Din punctul de vedere al Statelor Unite, obiectivul nostru principal este de a nu lua nici un fel de parte în problemele interne din sud-estul Europei.

F.D.R.

Această împărțire a Europei în zona de influență anglorusă fusese confirmată lui Stalin prin scrisoarea lui Roosevelt din 20 februarie 1943, adresată lui Zabrousky și Weiss, doi conducători sioniști, ce plecau la Moscova „să medieze între Stalin și Roosevelt (vezi *Yalta și crucificarea României*, pagina 36). Decizia sa de a face din estul Europei zonă de influență rusească, iar Europa de apus zonă comună anglo-rusă a fost confirmată de președintele Roosevelt și cardinalului Spellman la 3 septembrie 1944 (vezi *Cardinal Spellman Story*, pagina 220 și următoarele).

La rîndul lor, englezii se înțeleg cu rușii — în principiu — încă din august 1943, ca să-și împartă Europa. Iată ce scrie Anthony Eden, ministrul de externe al Marii Britanii în *The Reckoning*, la pagina 408:

„După război, mi-a spus Maiski (ambasadorul rus la Londra), fiecare dintre noi va avea zone de influență în Europa: Uniunea Sovietică la răsărit, englezii la apus".

Iată de ce, studiind aceste documente și întreaga strategie militară a aliaților, marele istoric britanic A.J.P. Taylor trage concluzia:

„Politica lui Churchill, privită deschis și fără înconjur, a fost împărțirea Europei. Această politică era bazată pe premisa retragerii trupelor americane din Europa, așa cum nenumărate declarații ale lui Roosevelt l-au făcut să creadă. De aceea, scopul politicii lui Churchill a fost împărțirea Europei în sfere de influență engleze și sovietice. Stalin era încîntat de această ofertă a lui Churchill" (vezi *Churchill Revisited*, de A.J.P. Taylor, pagna 56).

Cum se știe, întreaga politică a guvernului român, în 1943 și 1944, cînd a realizat că Germania a pierdut războiul, a fost bazată pe iminența intrării Turciei în război și a debarcării aliaților anglo-americani în Balcani. Nimeni nu-și mai aducea aminte de dezastrul de la Gallipoli din primul război mondial. La fel, întreaga politică a opoziției românești, în frunte cu Iuliu Maniu, era bazată pînă în ultima clipă pe aceleași greșite premise. Aceste iluzii deșarte au denaturat întreaga politică românească și au avut consecințe tragice. Americanii nici nu vroiau să audă de o debarcare în Balcani. Roosevelt o anatemizase. Iată ce scrie biograful Ted Morgan asupra lui Roosevelt și a Balcanilor:

„La 28 octombrie 1943, președintele a spus ministrului său de război Stimson, că el nici nu se gîndește să se atingă de Balcani, decît numai dacă rușii vor fi înaintat destul în inima Germaniei, astfel că trupele americane, la nevoie, să lupte cot la cot cu cele sovietice. Stimson spunea că este periculos de a se vorbi președintelui de Balcani, mai ales că acesta i-a spus categoric:

«Remember! No more Balcans!» (Ține bine minte! Să nu mai aud de Balcani!)"

Dat fiind rolul capital jucat de această idee a „debarcării în Balcani" în comportarea guvernului și a opoziției românești, am căutat să adîncesc problema și am ajuns la concluzia irefutabilă că în realitate nu a fost decît o abilă dar tragică mistificare. Am scris asupra acestei probleme trei articole, pe care *Stindardul Românilor* al domnului Ion Pantazi — căruia îi mulțumesc călduros — a avut bunătatea de a le publica. Le redau acum în întregime, mai jos:

«Cînd a apărut, în limba franceză, cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue* (Edition la Pensée Universelle, Paris), în care prezentam în lumina ultimelor documente ultrasecrete tragicele greșeli făcute de Churchill și Roosevelt în cursul celui de-al doilea război mondial, cîțiva români din exil, improvizați „istorici", „critici și experți militari", „strategi" din cap pînă în picioare, au sărit să mă critice și să ia apărarea politicii lui Churchill.

Compatrioții noștri — atît de competenți — pretindeau, nici mai mult nici mai puțin, că „Churchill a vrut debarcarea în Balcani, ca să taie drumul rușilor în Europa și să-i mențină în propriile lor fruntarii".

Rostul articolului de față nu este de a da acestor compatrioți posibilitatea de a-și revizui opiniile și de a-și pune „erudiția" la punct, ci de a spulbera o dureroasă legendă, ce a făcut imens rău țării (în politica urmată în cursul celui de-al doilea război mondial) și care persistă și astăzi în cercurile admiratorilor lui Churchill.

Pentru aceștia, genialul Churchill ar fi văzut la timp pericolul bolșevizării Europei și ar fi încercat să-l conjureze propunînd o debarcare aliată în Balcani. Această teză e completamente falsă. Legenda a fost creată „post festum" de premierul britanic, pentru a-și acoperi propriile sale greșeli ce au dus la pierderea Europei de răsărit, la dezechilibrul mondial și la săparea mormîntului Lumii libere.

În ce privește țara noastră, această legendă a „debarcării în Balcani", pusă în circulație încă din 1942, a alimentat nu numai discuțiile de cafenea de la Capșa din București, dar ea a devenit o cheie de boltă în formularea întregii noastre politici: atît a guvernului mareșalului Antonescu, cît și a întregii opoziții, în frunte cu Iuliu Maniu și Brătianu.

Tragedia de la 23 august 1944 este direct legată de această mistificare, de această legendă.

Pentru cei ce nu au citit cartea mea, nici ediția franceză, nici ediția engleză (*Sell-out to Stalin*, Vantage Pres, New York), țin să precizez că eu pretindeam, în capitolul 23, cu documente zdrobitoare că *niciodată Churchill nu a intenționat «să taie drumul rușilor în Europa»*. Că dacă s-a discutat — cum era firesc — o debarcare aliată în Balcani, ea ar fi urmat să se facă împreună, mînă în mînă, cu rușii."

De la apariția cărții mele, alte documente ultrasecrete au fost reclasificate, alte lucrări au fost scrise și deci, astăzi, sunt în măsură să adîncesc problema „debarcării" pentru a o situa în adevărata și tragica ei lumină.

UN SCURT REZUMAT ISTORIC SE IMPUNE

După atacarea Uniunii Sovietice la 22 iunie 1941 de armatele Axei, Stalin a cerut englezilor crearea imediată al unui al doilea front de război în Europa. În principiu acest al doilea front era decis pentru anul 1942.

Cum după intrarea Statelor Unite în război Churchill se opunea din răsputeri oricărei debarcări în Franța în 1942 (așa cum cereau și americanii), el pleacă la Moscova și explică lui Stalin imposibilitatea debarcării în Europa și planul debarcării în Africa.

Statul major american a întocmit planul debarcării în Franța în 1943, dar Churchill se opune din nou și debarcarea are loc tocmai în iunie 1944. Această nouă amînare a deschiderii celui de-al doilea front a fost aspru criticată de Stalin, cît și de americani. Nedebarcarea în Franța în 1943 a făcut și obiectul unui interesant studiu al cunoscutului istoric englez, John Grigg, publicat sub sugestivul titlu: *The Victory That Never Was* (Victoria care nu a fost niciodată: 1943). În cartea sa publicată în editura Methuan în 1985, istoricul englez demonstrează cu documente zdrobitoare și o analiză eminentă că „războiul putea fi terminat

victorios" încă din 1943", dacă Churchill ar fi acceptat debarcarea în Franța, propusă de americani. După John Grigg, Hitler putea fi învins la acea dată mult mai ușor decît în iunie 1944 și războiul ar fi fost scurtat cu doi ani. Ceva mai mult, o debarcare în 1943 ar fi împiedicat pierderea Europei de răsărit și promovarea Rusiei ca mare putere și ar fi salvat în mare măsură și masacrarea evreilor din Europa.

CONFERINȚA DE LA QUEBEC

După conferința de la Casablanca din ianuarie 1943, la care Roosevelt a decretat aberanta clauză a „capitulării necondiționate", șefii militari aliați se întîlnesc întîi în mai 1943 la Washington (Conferința „Trident") și apoi, în august 1943, la Quebec, pentru a finaliza planul și strategia debarcării.

Din partea americanilor, generalul Marshall susține o debarcare directă, peste Canalul Mînecii, în Franța și o confruntare directă și de front cu armatele germane. Din partea englezilor, șeful de stat major, generalul Brook, susține că o asemenea debarcare este prematură. O debarcare — pretindea el — nu trebuie făcută decît după ce Germania este slăbită printr-o *tactică indirectă:* războaie periferice, bombardamente intense, război politic și economic, subversiune, sabotaj, mistificare și dezinformare și crearea de revolte și revoluții în Europa ocupată de germani. Englezii tindeau să degajeze Mediterana pentru a asigura drumul Imperiului Britanic.

În fața acestor două teorii diametral opuse, discuțiile militare de la Quebec au fost furtunoase. Dar Roosevelt a reușit să-l convingă pe Churchill și s-a decis ca debarcarea să se facă în Franța, peste Canalul Mînecii, în Normandia în luna mai 1944.

Piruetа de 180 de grade a lui Churchill, abandonînd punctul de vedere oficial al propriului stat major, a stupefiat pe generalul Brook: „Nici un minut nu a realizat el (Churchill) ce înseamnă pentru mine schimbarea sa de strategie; în plus, el nu mi-a exprimat nici cea mai mică simpatie, nici un regret pentru schimbarea părerilor sale și abandonarea întregii strategii oficiale engleze".

Admiratorii lui Churchill, exilul românesc, ar face bine să citească *Memoriile generalului Brook*, unde-l vor desco-

peri ca un amator, un cinic. Tot admiratorilor români ai lui Churchill — mai ales celor din Anglia — le recomand cîteva lucrări interesante și instructive. Ele nu sunt scrise de un român pribeag ce și-a pierdut țara din greșelile „genialului“ Churchill, ci de somități engleze și americane, care au avut curajul să spună cu glas tare că atît Roosevelt cît și Churchill, prin greșelile făcute, au pierdut pacea, după ce eroicele lor popoare au cîștigat războiul. S-a pretins chiar de către Churchill că declarația lui Roosevelt de la Casablanca, de la 24 ianuarie 1943, asupra clauzei „capitulării necondiționate“ ar fi fost o decizie „spontană“ a președintelui american și că el ar fi rămas „împietrit“ cînd a auzit-o. Adevărul este cu totul altul. Și aici Churchill își creează „post festum“ legende, ca să-și acopere imensele răspunderi și greșeli. Clauza „capitulării necondiționate“ a fost discutată în prealabil de el cu Roosevelt, a cerut chiar aprobarea consiliului de miniștri britanic la Londra printr-o telegramă. Și cabinetul a aprobat clauza. Ceva mai mult, la banchetul ce a urmat Conferinței de la Casablanca, Churchill însuși a propus un toast „pentru capitularea necondiționată“ și a aprobat „very well, very well“, ca această conferință să se cheme „Conferința Capitulării Necondiționate“.

Așa se scrie istoria de către învingători și așa se cloroformizează admiratorii lui Churchill, românii, ca și străinii. Dar s-au găsit, cum am spus, și alții — în afară de mine — să critice, și încă foarte aspru, politica lui Churchill și Roosevelt. În Anglia, lordul Hankey, în *Politics: Trials and Errors* critică nu numai clauza capitulării necondiționate ce a prelungit războiul cu toate ororile lui și a bolșevizat Europa și promovat Rusia ca mare putere, dar și constituirea Tribunalului de la Nürnberg, procedura și deciziile lui. Istoricul american Hanson W. Baldwin, în *Great Mistakes of the War*, este tot atît de sever. El ne dă în plus o informație suplimentară.: „Serviciile de informații militare au redactat o notă în care au subliniat pericolul prezenței armatelor sovietice în Balcani“, dar nota a fost aruncată la coș ca lipsită de interes.

Aceleași critici severe din partea istoricilor militari Dupuy și a istoricului Chester Wilmont, în *Lutte pour L'Europe.* Dar cea mai virulentă critică contra politicii celor doi șefi, Churchill și Roosevelt, o face generalul J.F.C. Fuller în cartea sa *The Second World War*, în care el este categoric: războiul putea fi terminat în primăvara lui 1943, regimul

nazist lichidat de armata germană şi Europa de răsărit salvată de bolşevism. Cităm numai un paragraf: „Nebunia — capitulării necondiţionate — concepută de Roosevelt şi de Churchill la Casablanca a angajat Statele Unite şi Marea Britanie în cea mai absurdă şi mai aberantă campanie tactică şi strategică din tot timpul războiului".

Eminentul critic militar Basil Liddell Hart, autoritatea cea mai necontestată în materie militară din Anglia, scrie şi el: „Capitularea fără condiţii a fost cu siguranţă cea mai nenorocită din toate formulele politice, din cursul celui de-al doilea război mondial. Ea a prelungit războiul, a mărit imensele pierderi în oameni şi material şi, ceea ce este şi mai grav, a distrus echilibrul de forţe în Europa, dînd preponderenţă Uniunii Sovietice pe acest continent."

Reamintesc admiratorilor români ai lui Churchill că, în timp ce el obliga poporul german să lupte şi să moară pînă la unul din cauza imbecilei clauze de „capitulare necondiţionată", Stalin profita de prostiile celor doi lideri aliaţi, pentru a oferi poporului german prietenia şi indulgenţa sa şi a încerca să-l capteze: „Hitleriştii vin şi trec; dar poporul şi statul german rămân, fiindcă sunt eterne". Era un afiş-tip placardat pe întreg teritoriul german, ocupat de armatele roşii.

MILITARII ALIAŢI ŞI „DEBARCAREA ÎN BALCANI"

S-a confundat adesea insistenţa englezilor de a angaja o campanie în Mediterana, cu o „debarcare în Balcani", după cum s-a confundat „alternativa Viena" cu aceeaşi debarcare în Balcani.

Avem astăzi o întreagă serie de lucrări istorice, politice şi militare, care ne lămuresc asupra problemei şi risipesc — pentru totdeauna — credinţa falsă a intenţiei lui Churchill de „a tăia drumul ruşilor în Europa".

Feldmareşalul Alanbrooke, fostul şef de stat major imperial timp de patru ani, ne aduce informaţii asupra problemei în discuţie, în jurnalul său *Diary* — comentat şi completat de David Fraser într-o lucrare apărută acum doi ani. Aflăm astfel, că militarii englezi au insistat pentru o campanie în Mediterana, pentru a lichida Italia (Sicilia), insulele Rhodos, insulele Egee şi Dodekanesul. Raţiunea acestei strategii — propusă americanilor — era simplă: se asigura (după ocuparea nordului Africii) linia Imperiului Bri-

tanic — Suez — Gibraltar — pentru transportarea materiilor prime și a vaselor de război necesare, atît pentru operațiunea debarcării în Franța, cît și retrimiterea lor în Pacific. Era politica constantă a englezilor de a asigura drumul Imperiului Britanic. De altfel, după debarcarea în Italia, nemții s-au lăsat ei înșiși înșelați de teoria „debarcării în Balcani" și au stabilit linia frontului în sudul Romei, tocmai pentru a împiedica o atare debarcare ulterior. Alanbrooke susținea puternic un ajutor masiv guerilei din Iugoslavia, dar vedem azi din corespondența lui cu generalul Wilson că nu a propus niciodată o debarcare propriu-zisă în Balcani, pe care o credea inutilă. De altfel, șeful de stat major știa de la Teheran încoace, din 1943, că Balcanii sunt chasée-gardée a lui Stalin, pe care îl socotea cel mai tare între cei trei: „Nici o singură dată Stalin nu a făcut vreo greșeală strategică în declarațiile sale." Stalin nu era gata să aprobe nici o campanie care ar fi putut să aducă trupe aliate în teritoriile ce el și-a rezervat să le comunizeze. El avea încă de la acea vreme (noiembrie 1943) idei bine definite cum să guverneze Balcanii după război și aceasta ar fi însemnat chiar încorporarea totală a acestor țări în Uniunea Sovietică. Lucrul devenise atît de evident, încît încă de la 1 iulie 1944 Churchill spunea într-o telegramă adresată lui Roosevelt că intențiile lui Stalin sunt să aibă mînă liberă în est. Marele stat major a văzut din vreme pericolul. Militarii au atras — inutil — atenția Foreign Office-ului că singura putere victorioasă în acest război va fi Rusia. Alanbrooke scria în jurnalul său la 27 iulie 1944: „Germania nu mai este puterea dominantă în Europa. Rusia este. Ea are enorme resurse și nu va întîrzia să devină inamicul — amenințarea — principală a noastră în 15 ani."

Cuvinte profetice, aruncate la coș de Eden: „Apparently, the F[oreign] O[ffice] could not admit that Russia might, some day, become un — friendly" [Pare a fi evident că F.O. nu putea accepta ideea că Rusia ar fi putut deveni cîndva inamică.]

Convins că politica personală a lui Churchill de după 1943 duce la lichidarea Imperiului Britanic și pierderea păcii, șeful de stat major a avut ieșiri de o violență nemaipomenită împotriva primului său ministru. Astfel, cînd numai cu trei luni înainte de debarcarea în Normandia, în ziua de 18 martie 1844, Churchill a ordonat — cu de la sine putere — ofițerilor de stat major să studieze debarcarea în Portugalia, nu în Franța, Alanbrooke i-a strigat: „Dacă-ți

închipui că ai să faci invazia Europei traversînd Pirineii, atunci ești mult mai nebun decît te-am crezut."

Cum sănătatea lui Churchill lăsa de dorit și cum povara anilor și a imensului efort făcut au început să se arate și să se manifeste în politica sa, Alanbrooke a notat în jurnalul său, la 15 august 1944, aceste fraze extraordinare, teribile, la adresa șefului său: „Simt că noi am ajuns la un stadiu în care pentru binele nației noastre și pentru propria lui reputație ar fi o binefacere dacă el (Churchill) ar dispărea din viața noastră politică. Ar fi o tragedie să-și păteze trecutul său prin acțiuni idioate în cursul unui inevitabil declin de senilitate, care a început încă de anul trecut. Personal eu am găsit imposibil să lucrez cu el în ultimul timp și sunt plin de îngrijorare, gîndindu-mă în ce ne mai poate băga mîine".

Este dureros și tragic să-l auzim pe propriul șef de stat major, ofițerul căruia Anglia îi datorează cîștigarea războiului, vorbind și lăsînd posterității această teribilă părere. Alanbrooke înregistrează declinul fizic al lui Churchill din 1943, adică anul cînd au avut loc conferințele de la Casablanca și Teheran, care au dat mînă liberă lui Stalin în estul Europei. Voi adăuga că Jurnalul său a fost scris la 15 August 1944, numai cu două luni înainte de plecarea lui Churchill la Moscova (9 octombrie 1944) ca să cedeze Europa de răsărit lui Stalin, crucificînd și neamul românesc.

Revenind la „debarcarea în Balcani", reamintesc că se confundă adesea și ușor intenția lui Churchill de a ajunge la Viena cu o debarcare în Balcani. Atît el (adică cei opt profesori de la Oxford și Cambridge ce au lucrat la memorii), cît și documentele militare ne arată astăzi în mod clar că ideea lui Churchill și studiile militare făcute se refereau la o campanie prin Triest (după căderea Italiei și lichidarea trupelor germane), Liubliana, Graz, Viena și Bratislava. Nici vorbă de Balcani, de România sau Ungaria. „Alternativa Viena" a fost refuzată de Roosevelt, de militarii americani și chiar englezi. Ea a rămas „visul generalului Alexander. În ceea ce privește Yalta, Alanbrooke nu a fost deloc surprins. Ea a devenit mormîntul libertății, al democrației, al liberei determinări a popoarelor. Ea este sinonimă cu trădarea, cu naivitatea puterilor occidentale, cu indiferența lor în fața brutalității, cinismului și machiavelismului sovietic. Alanbrooke nu a fost surprins, fiindcă el a atras atenția,

încă de la conferinţa de la Quebec din 1943 asupra pericolului Uniunii Sovietice şi a comunismului planetar, a necesităţii de a avea un program politic pentru a împiedica promovarea Rusiei ca mare putere, pentru a nu pierde războiul. Dar nimeni nu l-a ascultat. Şi Marea Britanie a cîştigat războiul, dar a pierdut pacea şi Imperiul Britanic.

Spre sfîrşitul războiului, Churchill şi-a dat seama de dezastru. Într-una din furtunoasele sale ieşiri a strigat: „O să sfîrşim cu barbarii din inima Europei". A mers atît de departe în exploatarea acestei idei, încît la 24 mai 1945, după terminarea războiului, a cerut lui Brooke ca statul major să facă imediat un studiu asupra posibilităţilor de a ataca pe ruşi, înainte ca forţele anglo-americane să fie demobilizate, în cazul în care ruşii devin prea agresivi. Brooke a rîs de el, dar a notat în jurnalul său că nu mai este nici o îndoială că Rusia este de acum încolo atotputernică în Europa.

Voi semnala cititorilor şi aprecierile lui Alanbrooke asupra actului de la 23 august 1944 de la Bucureşti. Iată ce zicea el în raportul prezentat la Conferinţa din 10 septembrie 1944 (Octagon) din Canada: „Trecerea României de partea aliaţilor a dat *ruşilor un imens avantaj* şi se poate ca ei să pătrundă linia Siegfried. *Oricît de dorită ar fi această incursiune rusă din punct de vedere militar*, *efectele ei politice în centrul şi sud-estul Europei vor fi formidabile*, *catastrofale*".

Să găsim aici o explicaţie a negarantării de către englezi a condiţiilor de armistiţiu oferite de Stalin mareşalului Antonescu? Să fi vrut ei ca România să reziste cît mai mult ruşilor, pentru a proteja Grecia şi a da timp anglo-americanilor să ajungă înaintea lor la Viena? Este o posibilitate, o ipoteză. Dar ce tragice greşeli au fost comise!

Am afirmat întotdeauna în cărţile mele că dacă ipoteza unei debarcări în răsăritul Mediteranei sau la Triest a fost discutată în conferinţele politice şi militare, ea nu a fost reţinută şi niciodată Churchill nu a vrut să o facă „în scopul de a tăia ruşilor drumul în Europa". Ceva mai mult, şi astăzi avem dovezi zdrobitoare în acest sens, pentru a înşela şi pe nemţi şi pe sateliţii lor din Balcani şi Ungaria, aliaţii, în mod deliberat şi diabolic, au acreditat această versiune a „debarcării în Balcani", ca o diversiune, un act de mistificare în cadrul general al intoxicării, cunoscut şi preparat sub titlul *Planul JAEL*.

Pentru a înţelege mai bine legenda „debarcării" în Balcani, e necesar să ne oprim în fugă asupra rolului imens, determinant, jucat de serviciile secrete britanice în cîştigarea

războiului (ca de altfel în întreaga concepție de politică externă a Marii Britanii din ultimele două secole). Pentru a nu periclita în viitor buna funcționare a acestor servicii secrete, un acord anglo-american, din 7 septembrie 1945, prevedea luarea de măsuri pentru eliminarea secretelor de spionaj din redactarea oficială a istoriei. Misiunea, în genere, a acestor servicii este să spioneze, să intoxice și să mistifice. Reamintesc în treacăt cîteva din rolurile extraordinare jucate de aceste servicii în cîștigarea victoriilor aliate. Astfel, serviciile secrete britanice au pus mîna încă din 1938 pe o mașină de codificare „ENIGMA-ULTRA", inventată de olandezul Hugo Koch și adoptată de întreaga armată germană ca mijloc ultrasecret de transmisiuni între comandamentele ei. Un lucrător polonez dintr-o uzină din Berlin a vîndut „mașina". Un alt polonez, Lewinski, a vîndut serviciilor secrete engleze M16 „codul" și toate cunoștințele necesare utilizării ei. Fapt și mai grav, nu numai Hitler și întreaga armată germană utilizau „Enigma-Ultra", dar și serviciile secrete ale amiralului Canaris, ca și serviciile secrete ale lui Ribbentrop. Deci, ca și în cazul codului japonez pentru americani, încă din 1940 toate ordinele plecate de la Marele Cartier General al lui Hitler erau *în același timp*, în mod instantaneu, primite și de englezi, așa cum erau imediat cunoscute toate transmisiunile amiralului Canaris și ale lui Ribbentrop. Iată de ce adevărul asupra „Enigmei-Ultra" a fost secret absolut, total, timp de 30 de ani. Și cu drept cuvînt.

Cum s-ar fi scris glorioasele pagini și enormele sacrificii ale armatelor aliate, dacă adevărul asupra „Enigmei" ar fi fost cunoscut? Dacă s-ar fi știut că toate ordinele de bătaie, toate planurile de luptă, cu ziua, ora și secunda atacului, erau cunoscute de englezi (și americani) din 1940 pînă la sfîrșitul sfîrșitului?

La „Enigma" trebuie adăugată și acțiunea lui Rudolf Rössler, trădător german fixat la Lucerne (rețeaua „Luce"), care informa la rîndul său pe ruși exact în același fel prin rețeaua de radio Foote (engleză) și radio Alexandru Radoun comunist instalat la Lausanne și Geneva. O mențiune specială trebuie făcută trădătorului german Sorge, atașatul de presă german din Tokio. Acesta a reușit să informeze pe Stalin de ziua atacului german contra Uniunii Sovietice, de atacul de la Pearl Harbor și mai ales de decizia ultrasecretă japoneză de *a nu ataca Uniunea Sovietică*. Acest fapt a per-

mis lui Stalin să retragă întreaga armată din Orient și să arunce 180 de divizii proaspete la Stalingrad, schimbînd soarta războiului. Trebuie de asemenea amintit cazul „spionului" Cicero, manipulat de englezi și legat (prin acțiunea sa de mistificare) de „debarcarea" din Balcani.

CE ERA PLANUL ENGLEZ «JAEL»?

Un plan general uriaș de intoxicare și de mistificare a inamicului prin toate mijloacele posibile. Inspirat și comandat direct de Churchill, avînd în frunte pe colonelul Bevan, asistat de colonelul W. Baumer, planul JAEL era conceput în primul rînd pentru inducerea în eroare a lui Hitler în ce privește acțiunea de debarcare în Franța. În cadrul acestui mare proiect de mistificare — denumit planul JAEL — asupra locului debarcării, a timpului de atac, englezii au conceput extraordinarele operațiuni Fortitude Nord și Fortitude Sud. Aceasta pentru a face pe Hitler să creadă că debarcarea din Normandia era secundară și că va fi urmată de o a doua, mai importantă (și cea adevărată) în Pas de Calais și în Norvegia. În felul acesta, trupele germane erau păstrate și masate în aceste locuri, în timp ce trupele de debarcare anglo-americane din Normandia întîmpinau o rezistență limitată. Locurile de debarcare ca și armatele masate în Anglia pentru a le executa erau pure invenții, dar executate printr-o simulare genială. Spațiul nu-mi permite să adîncesc operația „Fortitude". Voi menționa numai că simularea a imobilizat, numai în ce privește Fortitude Nord, 27 de divizii germane care, dacă erau prezente în ziua „J" în Normandia, respingeau cu siguranță debarcarea aliată. Fortitude Sud viza intoxicarea prin simulare a unei „debarcări" ulterioare în Pas de Calais. Mistificarea a reușit și armatele germane au fost imobilizate acolo unde nimeni nu a avut intenția să debarce. Alte mistificări vizau operații simultane de debarcări la Bordeaux *(Operation Ironside)* și la Marseille *(Operation Vendetta)*.

Cum se vede, alături de curajul și eroismul trupelor aliate și imensul material de război, mistificarea — planul JAEL — a jucat un rol capital în reușita debarcării și deci în cîștigarea războiului.

„DEBARCAREA ÎN BALCANI" — PLANUL DE MISTIFICARE „ZEPPELIN"

Planul „Zeppelin" urmărea mistificarea și intoxicarea nemților cu privire la zona Mediteranei de răsărit și în Balcani. Acest plan al serviciilor secrete engleze era pregătit încă din vara lui 1943 și făcea bineînțeles parte integrantă din strategia generală de mistificare desemnată mai întîi de Planul JAEL, iar apoi de Planul BODYGUARD.

Trebuie reținut și subliniat că, la Conferința de la Teheran din noiembrie 1943, cei trei mari au discutat problema „mistificării și intoxicării inamicului" și că Stalin și-a dat acordul la o colaborare cu anglo-americanii în acest scop. A urmat apoi un acord ultrasecret și scris la 3 martie 1944 la Moscova, iar comisiunea mixtă s-a stabilit în Scoția, unde și-a instalat cartierul ei general.

Obiectivul planului „Bodyguard" era de a înșela pe nemți mai întîi, că marea ofensivă rusă pe frontul de est va avea loc numai în luna iulie 1944. Pe de altă parte, se urmărea intoxicarea inamicului german, făcîndu-l să creadă că debarcarea în Franța va avea loc numai după începerea ofensivei rusești. În acest fel armatele lui Hitler erau imobilizate pe frontul de est și deci ele nu puteau combate debarcarea din Normandia din mai (iunie) 1944. În același timp, armatele germane trebuiau înșelate, făcîndu-le să creadă într-o debarcare anglo-americană în Norvegia și o debarcare anglo-americană-rusă în România pe malurile Mării Negre..., pentru a ataca cîmpurile petrolifere de la Ploiești...

Alte operații de mistificare priveau Peloponesul, Triestul și sudul Franței. Cu excepția debarcării în sudul Franței, după debarcarea din Normandia și a „dorinței și insistenței" lui Churchill pentru o debarcare la Triest, ca prin Liubliana să ajungă la Viena, nimeni nu se gîndea serios la vreo altă debarcare decît cea de pe coasta Normandiei. Dar „informațiile", zvonurile, intoxicația au fost atît de reușite, încît în ziua J a debarcării reale, la 6 iunie 1944, aliații au reușit să țină la distanță și dispersate 90 de divizii germane, care, prezente la debarcarea din Normandia, ar fi aruncat cu siguranță trupele aliate în mare. Intoxicarea a fost atît de puternică și de reușită, încît în ajunul debarcării reale, divizii de elită germane au fost trimise *din Franța* în Balcani, cum este cazul diviziei blindate „Panzer-Lehr Panzerkorps SS" și alte zece divizii de Panzer SS.

Bulgaria, aliata Germaniei, a fost unul din obiectivele prioritare ale planului „Bodyguard“ de intoxicare.

Ţarul Boris, în care Hitler avea toată încrederea, a fost găsit mort (otrăvit?) la 28 august 1943. Hitler, nemaiavînd nici o încredere în guvernul şi armata bulgară, a imobilizat un important număr de divizii în Bulgaria. Al doilea obiectiv principal al comisiei mixte de mistificare anglo-americano-rusă a fost Ungaria. Se urmărea ieşirea ei din război.

De altfel, după capitularea Italiei, guvernul ungar al lui Kállay începe el însuşi să tatoneze terenul pentru ieşirea din război prin cercurile catolice din Vatican. Din acest moment începe o procedură curioasă, care se va repeta, cum vom vedea, pas cu pas şi în evenimentele din România. Ungaria avea un prizonier englez, pe colonelul Charles Tefer Howie. Kállay l-a instalat confortabil în palatul regal de la Budapesta, i-a dat un post de radio şi un operator şi a intrat astfel în contact cu englezii din Malta. (De reţinut în paralel că şi la noi în decembrie 1943, colonelul de Chastellain este paraşutat în România, este utilizat de guvernul român ca să comunice cu englezii, după cum fusese utilizat aparatul şi cifrul lui Rică Georgescu pentru a lua contact cu Cairo în vederea ieşirii României din război.) Ungurii trimit la Cairo pe jurnalistul Andrew Frey. Misiunea lui era să negocieze ieşirea Ungariei din Axă, alăturarea ei la trupele anglo-americane, în momentul apropierii lor de graniţele Ungariei şi combaterea trupelor germane. Exact ca la noi. Diferenţa era că delegatul guvernului român (şi al opoziţiei) era principele Barbu Ştirbey şi că el cerea ca trupele anglo-americane — două divizii — să fie paraşutate în România.

După cum se ştie, principele Ştirbey a fost demascat de agenţia Reuter şi, deşi Hitler ştia de negocierile de la Cairo, ele au putut continua. La fel delegatul ungur, Andrew Frey, a fost demascat de ziarul *The Times* din Londra, dar el, spre deosebire de Ştirbey, s-a întors imediat la Budapesta nemaiputînd negocia în astfel de condiţii.

La 17 august 1943, Ungaria a trimis un alt delegat la Cairo, pe László Veres, care a acceptat capitularea necondiţionată cerută de aliaţi, dar înţelegîndu-se ca ea să „devină publică *numai după ce trupele anglo-americane vor ajunge la frontiera Ungariei.*“ Pentru executarea acestui „aranjament“, o echipă anglo-americană a fost paraşutată

în cel mai mare secret în Ungaria. Dar această echipă, în loc să pregătească intrarea trupelor anglo-americane în Ungaria (de care nici pomeneală nu era), a început să facă spionaj, agitație, conspirație, complot. Înțelegînd că a fost „rulat" de serviciile secrete engleze, premierul ungur, Kállay, a expulzat imediat „misiunea" parașutată. Ce s-a întîmplat în realitate? Într-o impresionantă lucrare în două volume asupra războiului secret, istoricul englez Anthony Cave Brown ne spune azi adevărul care e tragic și rușinos:

„Englezii au dezvăluit în mod deliberat nemților întreaga acțiune de negociere a lui Kállay pentru a forța pe Hitler să ocupe întreaga Ungarie cu trupe germane și deci să le țină departe de terenul real al debarcării".

Ceea ce s-a întîmplat — un nou succes al planului de intoxicare BODYGUARD. La 19 martie 1944, trupele germane ocupă Ungaria (Planul german *Margarethe I*). Kállay, după un prim azil la legația turcă, este demis și încarcerat la Mauthausen.

Cum am spus-o de la început, planul Bodyguard de mistificare în Balcani trebuie examinat în contextul marelui plan Zeppelin din care făcea parte. De aceea, înainte de a reveni la București, cititorul trebuie să rețină încă trei operațiuni de intoxicare, legate de chestiunea românească.

1. Operațiunea „Mincement", adică descoperirea unui „cadavru" prezumtiv al unui ofițer englez, William Martin pe coasta Golfului Cádiz, la Huelva. Cadavrul „ofițerului" avea și o servietă cu acte „oficiale", cu o scrisoare adresată comandantului englez, generalul Alexander, din Italia, în care se vorbea de o debarcare în Sardinia și... în Pelopones. Asta se întîmpla în aprilie 1943. Deci trimiterea de trupe germane în Sardinia și Pelopones, imobilizarea lor pentru reușita debarcării în... Sicilia.

2. După defecțiunea și capitularea Italiei, nemții au fost obligați să trimită propriile lor trupe în toate insulele din răsăritul Mediteranei și în Grecia pentru a înlocui cele 33 de divizii italiene. Echipa „Bodyguard" făcea — prin intoxicare — treabă bună. Armatele germane erau ținute la periferie și imobilizate.

3. Afacerea Cicero. Un obiectiv major, cum am spus, al planului „Bodyguard" era intoxicarea inamicului prin a-l face să creadă într-o debarcare masivă în Balcani. În acest scop Istanbulul și Ankara au devenit centre de operație. Mulți au citit și văzut filmul *Cicero*. Este povestea unui

spion Elysee Bazna, un albanez, angajat ca valet al ambasadorului extraordinar al Marii Britanii la Ankara. Valetul sustrăgea documentele ultrasecrete din safe-ul ambasadorului, le fotografia şi le vindea ambasadei germane (care, în treacăt fie zis, le plătea cu lire sterline falsificate). Aceasta se petrecea în perioada critică din decembrie 1943—aprilie 1944, cînd se pregătea adevărata debarcare în Normandia. Dar multe din documentele vîndute de Cicero nemţilor erau falsificate cu scopul vădit de a acredita iminenţa debarcării în Balcani, mai ales că se credea în intrarea Turciei în război, şi trei ofiţeri englezi fuseseră paraşutaţi în România în decembrie 1943. Operaţia Cicero era opera serviciilor secrete engleze în cadrul planului JAEL. Ea a înregistrat un succes extraordinar, fiindcă Cicero... era un agent englez, manipulat de ei.

Trebuie să reamintesc şi să subliniez că mareşalul Antonescu, cu toate afirmaţiile contrare, dîndu-şi seama că Germania a pierdut războiul, a conceput, lucrînd mînă în mînă cu opoziţia (Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu) un plan de ieşire a României din război şi aceasta încă din luna ianuarie 1943. Se ia contact cu ambasadorul Statelor Unite din Madrid, Lisabona, Ankara, precum şi prin Vatican. Guvernul Antonescu face de trei ori demersuri dramatice pe lîngă Mussolini să-l convingă să iasă din război, împreună cu alţi membri ai Axei, forţînd pe Hitler să negocieze o pace politică. Mussolini a ezitat, a mai cerut în luna iunie 1943 două luni de răbdare şi gîndire, ca între timp să fie şi el răsturnat şi arestat. Trebuie amintit de asemenea că în tot timpul războiului guvernul român şi opoziţia au avut contact permanent prin radio, prin Rică Georgescu, cu aliaţii, plus legături directe ca aceea prin ataşatul militar la Ankara.

«LIBERATORII ROMÂNIEI CAD... DIN CER, LA SNAGOV»

În luna decembrie 1943, trei ofiţeri englezi sunt paraşutaţi la Snagov şi sunt imediat prinşi de jandarmii români. Unul este locotenent-colonelul De Chastellain, fost director la societatea petroliferă Unirea şi Phoenix, al doilea este maiorul Ivor Porter, iar al treilea căpitanul Meţianu. Este posibil ca adevărata lor destinaţie să fi fost reşedinţa de la Buftea a principelui Ştirbey. Reamintim că marele ziarist Pamfil Şeicaru a afirmat că însuşi şeful comunist Emil

Bodnăraş, paraşutat în 1943 de Moscova în România, a fost ascuns tot de principele Ştirbey.

Colonelul de Chastellain era o veche cunoştinţă românească, fiind director la o societate de petrol din Bucureşti. Căpitanul Ivor Porter era şeful secţiei Intelligence Service (MI5) pentru Balcani (vezi MI5 Nigel West, Ed. Grenada Panther), iar Meţianu aparţinea — probabil — aceloraşi servicii de „intelligence".

Operaţiunea lor de cod se numea „AUTONOMUS", de care vom mai aminti.

Instalaţi la Cartierul General al Jandarmeriei de la Bucureşti, ei aveau în fiecare zi vizite distinse. Generalul Picky Vasiliu, ministru de interne, generalul Tobescu, şeful Jandarmeriei şi Eugen Cristescu, şeful Siguranţei române. Din decembrie 1943 şi în toată primăvara lui 1944, pînă la 2 august 1944, cei trei au fost utilizaţi de guvernul Antonescu ca să transmită mesaje pentru negocierile în curs. În aceste condiţii este neserios şi inexact să se vorbească de „rezistenţă" contra mareşalului şi să vedem apărînd poltroni care-şi pun galoane pe această temă. Adevărul este că încă din februarie 1943 mareşalul Antonescu ştia că Iuliu Maniu are un post de radio trimis de englezi şi a pus pe raportul colonelului Ivanovici următoarea rezoluţie:

„Să fie lăsat în pace. Soarta unei ţări nu poate fi pusă pe o singură mînă. Dacă aceasta greşeşte, să fie alţii care s-o ia şi să o ducă mai departe". Aşa trebuie înţeleasă chestiunea posturilor de radio (Autonomus, W/T şi Reginald) de legătură între Bucureşti şi englezi. Ele trebuiau ascunse de nemţi, nu de români. Şi cînd ele au căzut — cazul Ţurcan — a fost din cauza nemţilor şi a aparatelor lor de detecţie. Din cartierul general al Jandarmeriei de la Bucureşti, colonelul englez De Chastellain transmitea mesajele mareşalului Antonescu către generalul Wilson. El s-a văzut — cu aprobarea şi ştiinţa mareşalului Antonescu — cu Iuliu Maniu în ziua de 1 aprilie 1944, fiind condus la Snagov de generalul Tobescu, iar Maniu fiind adus cu maşina de Picky Vasiliu.

Unde este „rezistenţa" şi acţiunea secretă contra mareşalului? Unde sunt rezistenţii?

Mareşalul se zbătea să obţină cele mai bune condiţii pentru ieşirea din război şi tot el ţinea armata intactă pentru acest act final. Cei trei englezi paraşutaţi au venit să-l convingă pe mareşal să capituleze. Cel puţin asta le-a fost ati-

tudinea după ce au fost prinşi de jandarmi la Snagov. Din analiza mesajelor secrete schimbate între „Autonomus" şi Cairo reiese clar că atît mareşalul Antonescu cît şi Iuliu Maniu au refuzat condiţiile de capitulare necondiţionată din 12 aprilie 1944 de la Cairo, ca fiind o predare pur şi simplu armatelor roşii. Totodată reiese categoric că dacă condiţiile — mult mai bune — oferite de Stalin lui Antonescu ar fi fost garantate de anglo-americani, ele ar fi fost indiscutabil acceptate de mareşalul Antonescu şi de opoziţia română (Maniu-Brătianu). Din aceste mesaje schimbate reiese de asemenea că românii mai sperau, nefericiţii, că englezii, cunoscînd sentimentele pro-anglo-franco-americane ale ţării şi conştienţi de interesele lor în România şi în Balcani şi pentru a împiedica expansiunea rusă, sovietizarea şi bolşevizarea întregii Europe de răsărit, vor debarca în Balcani, vor paraşuta trupe în România şi vor fi generoşi, acordînd României un armistiţiu şi o pace justă, ca un gest de înţelepciune politică.

Nimenea nu şi-a dat seama în România la acea vreme că totul nu era decît o mistificare diabolică, o punere în scenă abilă a serviciilor secrete engleze. În cadrul planului JAEL şi Zeppelin, trebuia acreditată versiunea debarcării în Balcani şi la Marea Neagră, nu numai pentru a imobiliza importante divizii germane, dar şi pentru a crea speranţe pentru poporul român, atît de încercat, pentru a-l face să schimbe politica şi astfel să forţeze pe nemţi să ocupe milităreşte România (Planul Margarethe II).

Sub aspect documentar trebuie să fac o precizare ce o găsesc utilă. În cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue* eu am un capitol special privind afacerea Chastellain în care vorbesc de un schimb violent de scrisori între Molotov şi Churchill, privind această problemă. Această situaţie ar părea paradoxală, dat fiind acordul lui Stalin dat la Teheran, pentru constituirea unei comisii mixte de „intoxicare a inamicului". Dacă nu am ţine seama de patru elemente: Paraşutarea celor trei englezi a avut loc în decembrie 1943, deci înainte de acordul serviciilor secrete din Moscova din 3 martie 1944. Paraşutarea s-a făcut fără cunoştinţa ruşilor, care considerau încă de la acea dată România ca zona lor de influenţă. De altfel, în scrisoarea sa din 2 mai 1944, la paragraful 5, Churchill scrie lui Molotov că ei au mînă liberă în România. Paraşutarea celor trei ofiţeri englezi în România în decembrie 1943, fără cunoştinţa ruşilor, cădea prost şi

din cauza negocierilor duse de generalul SS Wolff în Elveția în vederea capitulării forțelor germane în Italia, fără cunoștința lui Stalin.

PRINCIPELE BARBU ȘTIRBEY, ALIAS BOND, DEMASCAT

Utilizînd toate mijloacele de comunicație cu aliații, așa cum am menționat mai sus, principele Știrbey, cu un pașaport dat de mareșalul Antonescu, pleacă — via Ankara — spre Londra pentru a negocia un armistițiu pentru România. Dar odată sosit în cel mai mare „secret" la Ankara, la ginerele său Alexandru Cretzeanu, ambasadorul României în Turcia, el este imediat „demascat" de agenția oficială engleză Reuter la 14 martie 1944. Această „indiscreție" este încă un mister. A fost ea comisă de un român, în mod conștient, pentru a sabota dintru început tratativele de armistițiu proiectate? Un sabotaj ca cel al lui Niculescu-Buzești și George Duca de la Stockholm pentru beneficiile personale? Sau era vorba pur și simplu de o altă mîrșavă și diabolică acțiune a planului Zeppelin și Bodyguard făcută în mod deliberat pentru a demasca și denunța pe mareșalul Antonescu lui Hitler și a-l forța pe acesta nu numai să-și mențină trupele germane în România, dar să și ocupe țara noastră, aducînd noi trupe (Planul Margarethe II). Oricum, rolul și apartenența locotenent-colonelului de Chastellain și al echipei lui în cadrul planului Bodyguard nu mai prezintă azi nici o îndoială. „Unul din obiectivele principale ale planului Bodyguard (Zeppelin) era de a stîrni zîzania între România și al Treilea Reich, de a provoca acolo revolte, pentru a imobiliza trupele germane și a le slăbi atît pe frontul de apus, cît și pe cel de răsărit", scrie istoricul Anthony Cave Brown, ca să adauge la pagina 59 a volumului II:

„Agitatorii englezi și americani se și infiltraseră deja în România, printre care era și lt.-colonelul de Chastellain. Se pretindea că el va aranja curînd o operație de debarcare amfibie pe țărmul Mării Negre, la Constanța. *În realitate asemenea zvonuri nu erau decît mistificări în cadrul planului Bodyguard pregătit de colonelul Bevan și Baumer la Moscova, de perfect acord și de conivență cu rușii.* Nu, niciodată,

Churchill nu a vrut o debarcare în Balcani, ca să taie drumul Europei ruşilor.

A fost o legendă creată de Churchill ca să-şi micşoreze post festum tragicele greşeli. De altfel, Churchill sub propria sa semnătură scrie la pagina 346 din volumul 5 al memoriilor sale de război:

„Debarcarea în Balcani?"

„*No such idea had ever crossed my mind*". (Niciodată nu mi-a trecut prin gînd aşa ceva.)

Fără a mai intra în amănuntele diverselor negocieri de armistiţiu ale guvernului sau opoziţiei româneşti, voi enumera sumar pe cele legate de speranţa „debarcării" în Balcani a Aliaţilor, speranţă ce a influenţat — şi chiar decis — soarta tragică a României.

a) În tratativele guvernului Antonescu, de la Madrid, noiembrie 1943, cu ambasadorul Statelor Unite, Hayes, el a acceptat (cu cunoştinţa şi acordul lui Iuliu Maniu şi Brătianu) ca România să capituleze necondiţionat, cum o cereau americanii, dar că publicarea şi intrarea în vigoare a capitulării să fie efectivă *numai după debarcarea aliaţilor în Balcani ori intrarea Turciei în război.*

b) Opoziţia română unită (prin Iuliu Maniu) informa (vezi documentul ultrasecret FO 371—43992 din Londra) pe englezi prin Viorel Tilea că: „România este de partea aliaţilor anglo-americani dar, dacă aceştia nu *vor debarca în România* şi dacă numai trupele ruseşti vor pătrunde în ţară, românii se vor bate pînă la moarte şi pînă la unul". Aceasta la 25 ianuarie 1944.

c) Opoziţia română, Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, a depus în primăvara lui 1944 un document la legaţia elveţiană din Bucureşti în care se angaja să schimbe alianţele României cu condiţia „*debarcării în Balcani*" a anglo-americanilor.

d) Negociatorul României de la Cairo, principele Barbu Ştirbey, a cerut în tot timpul negocierilor debarcarea în Balcani sau cel puţin *paraşutarea a două divizii anglo-americane.*

e) Mareşalul Antonescu, personal, s-a adresat prin ataşatul militar al României la Ankara, generalului comandant englez Wilson la 23 martie 1944, cerîndu-i să-i spună pe ce ajutor poate conta România din partea anglo-americanilor şi ce garanţii dau ei pentru soarta României.

f) După acceptarea de principiu a capitulării necondiționate, scrisoarea făcută de Iuliu Maniu la 12 iunie 1944 înscria totuși o condiție (deci nu era capitulare, fiindcă ea era cu condiții), cerînd anume debarcarea a două divizii în România.

g) Guvernul român, dîndu-și seama, după debarcarea din Normandia din 6 iunie 1944, că nu va mai urma nici o altă debarcare și în nici un caz una în Balcani, s-a adresat la 24 iunie 1944 legației americane de la Madrid în mod „oficios", informînd-o că românii au pierdut orice speranță de debarcare în Balcani, dar ei vor să știe ce rol vor juca anglo-americanii în capitularea României.

După cum se vede, pînă la debarcarea anglo-americană din 6 iunie 1944 în Normandia, întreaga politică de ieșire din război a României era legată de „debarcarea aliaților în Balcani".

Mareșalul Antonescu, conștient — cum am spus —, încă din ianuarie 1943 că Germania a pierdut războiul, iar de la 6 iunie 1944 că nu va fi nici o debarcare în Balcani, a făcut singura politică ce-i mai rămînea să o facă. Cum tratativele de armistițiu ale României trebuiau să se ducă în primul rînd și în principal cu rușii, mareșalul a acceptat în principiu clauzele de armistițiu de la Stockholm oferite de Stalin, ce erau mult mai favorabile țării noastre. Tergiversarea lui a fost motivată de nevoia de a asocia pe anglo-americani la *garantarea acestor condiții de armistițiu*, fiindcă el nu avea încredere în ruși și în sinceritatea lor.

Acesta este adevărul istoric asupra „debarcării în Balcani".

Pentru români ea a fost o iluzie deșartă, pe care s-a formulat întreaga politică de salvare a țării. Pentru englezi a fost o politică deliberată, premeditată și perfect executată, de mistificare. România a fost mințită, manevrată, înșelată și crucificată de Churchill. Nici crucificarea României, nici sacrificarea Europei de răsărit făcută lui Stalin, nu au salvat Imperiul Britanic. Sacrificînd Europa de răsărit tiraniei comuniste, Churchill și Roosevelt au schimbat echilibrul de forțe în lume. Prin greșelile lor ei au pierdut pacea. Legenda „debarcării în Balcani" este lăsată să se răspîndească, de către Churchill și echipa lui, pentru a-i acoperi

tragicele sale greşeli politice. Istoricii lui încearcă să dea vina pierderii păcii pe Roosevelt, ceea ce este inexact, greşelile fiind deliberate şi executate în comun. Oare să fie tot pentru acreditarea acestei legende faptul că Churchill nu s-a dus la înmormîntarea lui Roosevelt? Să fie oare tot aceasta cauza că preşedintele Statelor Unite a fost şi el absent la înmormîntarea lui Churchill? Care să fie cauza eşecului electoral al lui Churchill, după Conferinţa de la Yalta? Să fi fost oare conştient corpul electoral că marele lor erou a cîştigat războiul, dar a pierdut pacea? Să aibă aceeaşi explicaţie şi absenţa de la înmormîntarea lui Churchill a feldmareşalului Montgomery?

CAPITOLUL 4

TRĂDAREA STĂTEA CU REGELE LA MASĂ

Capitolul de față nu a fost publicat în *Yalta și crucificarea României.* L-am pregătit mai tîrziu pentru edițiile franceză, engleză și germană ale lucrării mele, revizuit pentru lectorul român. Normal aş fi dorit ca acest capitol să fie plasat către sfîrşitul acestui volum. Mi-e teamă însă că cititorul nu va sesiza unele aspecte ale capitolelor ce urmează fără lectura prealabilă a acestui material. De aceea socotesc că e bine ca acest capitol să fie citit acum.

Tot pentru o mai bună înțelegere a celor ce urmează după acest capitol trebuie să subliniez că:

a) În mod normal — și ca rutină — atît englezii cît și americanii transmiteau în tot cursul războiului rușilor *absolut toate comunicările făcute „secret" și „confidențial"* numai lor. Rușii știau tot.

b) Comunicările românești privitoare la negocierile în vederea ieșirii din război și altele ajunse la Cairo (la englezi) sau la Londra erau transmise rușilor prin agenți moscoviți infiltrați la serviciile secrete MI5 și MI6, ca și la ministerul de externe, Foreign Office, britanic.

c) Comunicările românești sau cele americane (ale comisiei lor de control sau ale legațiilor) erau trimise la Washington ca rutină pentru consultații comune, ambasadei britanice. Ori, acolo se găseau agenții moscoviți și imediat materialul ajungea pe masa Kremlinului.

Cu alte cuvinte, românii și aliații lor sufletești, englezii și americanii, nu aveau nici un secret față de ruși, care știau tot, absolut tot.

De reținut pentru moment că la ambasada britanică de la Washington se găsea trădătorul Donald Maclean, consilier de legație, însărcinat cu afacerile României. „Apostol", din echipa Blunt, Burgess, Philby, Donald Maclean fuge în 1951 la Moscova împreună cu Guy Burgess.

În *Yalta și crucificarea României*, am arătat cu documente zdrobitoare simpatia maladivă pe care Franklin Delano Roosevelt o nutrea personal pentru Stalin și pretinsele lui realizări. O admirație freudiană, ce desigur un psihiatru o poate ușor atribui deteriorării fizice și maladiilor de care suferea fostul președinte. Dată fiind această simpatie-fascinație a lui Roosevelt, terenul era propice ca Moscova să-și împăneze oamenii ei pe lîngă bolnavul președinte. Terenul era cu atît mai favorabil cu cît și Eleanor Roosevelt, soția președintelui american, avea aceleași înclinări de stînga și o admirație fără margini față de Stalin.

M-am ocupat în capitolul doi al cărții amintite de relațiile sale cu Lorèna Hickock, jurnalistă acreditată la Casa Albă, cu înclinări comuniste și pro-ruse, și cu sergentul Joseph P. Lash, fost șef al tineretului din Partidul Comunist American. Tot ca infiltrare la Casa Albă am semnalat în capitolul 31 pe Alger Hiss, membru al aceluiași partid comunist american, devenit unul dintre principalii funcționari ai Departamentului de Stat, care a jucat un rol capital la Yalta.

Am mai arătat rolul jucat de un alt comunist important pe lîngă președintele Roosevelt, Michael Whitney Straight, unul din „apostolii" de la Cambridge. Trimis la studii în Anglia, acesta fusese recrutat de ruși, de Anthony Blunt, încă din 1931, la Trinity College, unde au constituit celula comunistă, clubul „The Apostols".

Să revenim acum în Anglia pentru a vedea cum tentaculele Moscovei s-au strîns ca două brațe de oțel pe ambele maluri ale Atlanticului.

Litvinov, ce fusese „refugiat" în Anglia înainte de revoluție (chiar însurat cu o englezoaică), cînd a devenit ministru de externe al URSS, a priceput că dinamitarea Imperiului Britanic nu se putea face prin organizarea unui partid comunist în Anglia, ci prin infiltrare și trădare. Marea Britanie trebuia doborîtă prin propria ei elită — aristocrația. Recrutarea comunistă trebuia făcută încă din Universități, din rîndurile elitei intelectuale, ale aristocrației britanice. Odraslele ducilor, baronilor, lorzilor trebuiau inoculate cu virusul marxist din fragedă copilărie, mai ales dacă sunt inteligenți și puțin homosexuali, fiindcă ei urmăreau să fie conducătorii de mîine ai Imperiului Britanic.

În acest scop, Litvinov a pus ochii pe un „talent spotter", cel care trebuia să recruteze pe Anthony Blunt, strălucit

intelectual şi homosexual notoriu. La Cambridge, unde a rămas 11-ani, el a recrutat pe faimoşii Guy Burgess, Donald Maclean, James Klugman, Allen Nunn May, Harold Philby şi cu siguranţă pe mulţi alţii, nedescoperiţi nici pînă astăzi. Despre ei s-au scris articole şi cărţi din 1951, cînd Guy Burgess şi Maclean au fugit în Rusia în luna mai. O imensă bibliografie stă la dispoziţia celor ce doresc să se documenteze şi nu am intenţia de a reedita „aventurile de spionaj" ale acestora. Ceea ce vreau să fac şi să subliniez este rolul jucat de fiecare dintre ei în marile evenimente istorice din această perioadă, să vedem cum şi în ce măsură aceşti „apostoli" s-au plasat în posturile strategice, de unde să influenţeze asupra deciziilor politice şi să încline balanţa în favoarea Rusiei.

Mai întîi personajele.

1. *Anthony Frederick Blunt*, însărcinat de Moscova cu recrutarea de talente, a obţinut intrarea la serviciul de spionaj MI5, ca ofiţer încă din 1939. În 1945, devine „Surveyor of the King Pictures" — directorul galeriei de tablouri ale regelui Angliei, apoi al Graţioasei Sale Maiestăţi, Regina, post în care a rămas pînă în 1979, cînd a fost demascat, fiind director, în calitatea sa de expert în pictură, al faimosului Institut Courtaud din Londra. Este înnobilat de regină în 1956, devenind Sir Anthony. El fusese membru cunoscut al Partidului Comunist Englez, defilase pe străzile Cambridge-ului, ca şi ceilalţi „apostoli". Şi comunismul şi devierea lor sexuală era o chestiune publică pentru toată lumea.

2. *Guy Burgess* era fiul unui „Commander of Navy". Coleg şi prieten cu Victor Rotschild, astăzi marele bancher al lumii şi Angliei, primea de la doamna Rotschild o importantă sumă lunară ca bani suplimentari de buzunar. Toate relaţiile acestei ilustre şi puternice familii îi erau accesibile şi lui şi toate porţile îi erau deschise în rîndul aristocraţiei britanice. Manipulat de şeful Cominternului, Samuel Borisovici Kahan, încă din 1934, Guy Burgess ocupă pe rînd posturile sugerate de acesta, unde ruşii aveau nevoie de informaţii. Este asistent personal al puternicului deputat conservator MacNamara, preşedintele asociaţiei anglo-germane, apoi la BBC, secţia de propagandă. În 1938 intră în Ministerul de Război ca expert la oficiul de propagandă, fără să i se facă cea mai mică anchetă înainte de a fi angajat. Prieten personal şi intim al lui Sir Harold Nicholson — unul din pilonii Partidului Conservator şi unul din cei mai apro-

piați prieteni și miniștri ai lui Winston Churchill —, Guy Burgess este numit consilier asistent principal al lui Sir Hector McNeil în 1945, cînd acesta devine subsecretar de stat la Foreign Office sub Bevin. Rămîne în această calitate la Ministerul de Externe și sub Kenneth Younger. Ambii miniștri de externe, McNeil și Younger, ca și Nicholson, participau cu asiduitate la „party"-urile lui Guy Burgess din apartamentul său de pe Bond Street.

3. *Donald Maclean.* Tatăl lui era Sir Donald Maclean, President of the Board of Education, adică ministru al educației și învățămîntului. Intrat la Externe, este numit în 1938 la ambasada britanică la Paris. În martie 1944 este numit prim secretar al ambasadei Marii Britanii la Washington, unde are acces la absolut toate actele anglo-americane. În 1948, este numit ca delegat-secretar al Comisiei Atomice anglo-americane. În mai 1951, trece cu Guy Burgess în Rusia.

4. *Harold Philby*, pentru intimi „Kim", este fiul consilierului regelui Saud al Arabiei. În 1933, el se duce la Viena, unde se căsătorește cu Litzi, militantă comunistă ca și el. Serviciile secrete britanice, ce puteau ușor cunoaște sentimentele marxiste ale lui Kim Philby, sunt informate din 1933 de reprezentantul lor la Viena, că el este un comunist. Participă ca trimis special al lui „*Daily Telegraph*", în calitate de corespondent, în războiul civil spaniol, camuflat ca și Burgess în element cu orientare de dreapta. Este angajat la MI6 — serviciul de contraspionaj — unde avansează și devine șeful întregului serviciu. Cînd, după război, se înființează secția D9 pentru a contracara mașina de propagandă a Moscovei, lupul e numit să păzească oile, devenind șeful secției rusești în 1945. Harold „Kim" Philby primește marea decorație «The Order of the British Empire». În 1950, este trimis la Washington ca reprezentant al SIS, adică șeful Serviciilor Secrete Britanice în Statele Unite, pentru a coordona acțiunea cu cea americană; începuse Războiul Rece. Suspectat încă din 1951, cu ocazia fugii lui Guy Burgess și Donald Maclean, Kim Philby este declarat inocent de primul ministru Harold Macmillan de la tribuna parlamentului la 7 noiembrie 1955. Este utilizat în continuare și ca jurnalist și ca „Intelligence Service Man" în Orientul Mijlociu pînă la 23 Ianuarie 1963, cînd fuge și el în Uniunea Sovietică. Astăzi, Harold „Kim" Philby este cetățean rus, general-maior al KGB-ului și a scris o carte *My Silent*

War (Războiul meu pe tăcute), care se vinde în Marea Britanie ca pîinea caldă și fără rușine.

De reținut restul cîtorva apostoli: *Allen Nunn May*, celebru specialist de fizică nucleară, care a dat rușilor toate secretele fabricării bombei atomice, împreună cu Fuchs, ca și el, demascat, arestat și condamnat. Un altul, *George Blake*, arestat și condamnat, a fost ajutat că evadeze și este astăzi în Rusia. Să nu-l uităm nici pe *James Klugman*, trimis de Winston Churchill ca reprezentantul său personal în Iugoslavia, pe lîngă Tito. Consider util să adaug că *Sir Anthony Blunt*, cu toate că era suspectat de la începutul scandalului din 1951 și că a confesat, adică a recunoscut trădarea sa, încă din 1964 i s-a garantat imunitate de urmărire sau condamnare penală și — ceea ce este și mai surprinzător — imunitate de publicitate. Toată lumea a tăcut. Înnobilat în 1956, a rămas tot Sir pînă la denunțarea lui publică de primul ministru Margaret Thatcher în 1979. Bineînțeles, pînă la această dată a rămas „Surveyor of the Pictures of Her Gratious the Queen".

Înainte de a examina rolul „apostolilor" în legătură cu marile evenimente istorice, trebuie precizat că „Trinity College" din Cambridge nu era singura celulă comunistă a elitei britanice.

La Oxford, s-a ținut la 9 februarie 1933 faimoasa dezbatere în care printr-o majoritate zdrobitoare a fost adoptată rezoluția că:

«This house in no circumstances will fight for King and Country", adică, pe limba noastră strămoșească: „Această casă [universitatea din Oxford] nu va lupta în nici un fel de circumstanță pentru Rege și Țară". Virusul marxist introdus și acolo de Litvinov își dădea roadele. Elita aristocratică a Marii Britanii era și la Oxford minată pînă la os și cu siguranță mulți dintre marxiștii de la acea universitate au ocupat de atunci și pînă astăzi posturi cheie în administrația Angliei, dar ei nu au fost demascați ca aceia din Cambridge.

Să vedem acum în ce ordine cronologică evenimentele, în care „apostolii" au fost prezenți, au putut influența o anumită politică și despre care cu siguranță au informat pe ruși.

1. ***Degradarea raporturilor anglo-germane.*** **Înainte de intrarea lui Guy Burgess ca prim asistent al președintelui**

Asociației, o mare parte din opinia publică britanică și din aristocrația ei era pentru o apropiere de Germania, chiar a lui Hitler. Președinte era deputatul conservator MacNamara. Agentul comunist a subminat continuarea bunelor raporturi care s-au deteriorat și s-a ajuns la război.

2. *Cînd Hitler a ocupat Renania*, în 1936, Marea Britanie nu a făcut nici un gest de protest. De ce? Fiindcă Guy Burgess a fost informat de șeful de cabinet (un comunist ca și Burgess) al primului ministru francez, Daladier, că francezii au votat contra intervenției militare cu o majoritate de vot. Și au stat liniștiți, permițînd lui Hitler alte anexări și alte blufuri.

3. *Parașutarea lui Rudolf Hess în Anglia*, în vederea încheierii păcii cu această țară. Atît la serviciul de spionaj MI5, cît și la cel de contraspionaj MI6, se găsea cîte un „apostol": Blunt și Kim Philby. Chiar dacă nu au participat la anchetă, au avut informații pe care le-au transmis desigur rușilor.

4. *Atacul de la Pearl Harbor.* Dublul agent iugoslav Dușka Popov, agent german și englez, a informat serviciile engleze încă din iunie 1941 de pregătirea unui atac japonez. Informația nu a fost transmisă americanilor nici de MI5 nici de MI6. „Apostolii" erau prezenți și vegheau. Interesul lor era să vadă America atacată, ca să intre în război.

5. *Bătălia de la Stalingrad.* Ca și spionul german Sorge, Anthony Blunt a aflat de decizia consiliului de război japonez de a nu ataca Uniunea Sovietică și, la fel ca Sorge, el a informat pe Stalin. Faptul i-a permis lui Stalin să retragă de pe linia din Extremul Orient 180 de divizii proaspete și bine echipate, care au fost aruncate în bătălia Stalingradului.

6. *Promovarea lui Tito.* Cu toate că regele Iugoslaviei se găsea la Londra și avea un guvern în exil și că ministrul său de război, generalul Mihailovici, lupta eroic contra armatelor germane, „apostolul" Klugman a fost trimis ca reprezentant personal al lui Churchill pe lîngă Tito. „Apostolul" Maclean, însărcinat cu problemele iugoslave, a avut grijă ca toate aprovizionările cu armament, muniții și alimente să se facă numai pentru Tito, sabotînd pe generalul Mihailovici.

7. *Încercările de pace al Germaniei cu Anglia* din 1943 a așa-numitei organizații «Schwarze Kapelle», condusă de amiralul Canaris (șeful serviciului german de contrainfor-

mații «Abwehr»), au fost sabotate de subșeful Intelligence Service-ului MI6, Kim Philby. Rapoartele emisarilor lui Canaris prin Hans-Bernd Gisevius, apoi prin Franz Kolbe, erau pur și simplu suprimate de Kim Philby și nu ajungeau nici pe biroul lui Churchill și nici al șefilor de stat major. Avocatul german Otto John a încercat în zadar să intre în contact cu agenții britanici în calitatea lui de emisar al lui Canaris. Kim Philby a ordonat pur și simplu agenților lui de la Lisabona și Madrid nici să nu stea de vorbă. Dar, bineînțeles, el a informat pe ruși. Propunerea amiralului Canaris — în care și Himmler era inclus —, de a întîlni pe șeful serviciului militar personal pentru a discuta pacea, a fost pur și simplu escamotată de Kim Philby, cu toate că propunerea era atît de serioasă, încît ea a fost ridicată la Casa Albă în mai 1943, dar respinsă de Roosevelt.

8. *Proiectul Manhattan și construirea bombei atomice.* Refugiații germani Dr. Rudolf Peierls de la Berlin și Dr. Otto Frisch de la Institutul Bohr din Copenhaga lucrau în Marea Britanie la cercetări atomice. Fără nici o verificare a trecutului lor comunist și a moravurilor speciale, li s-a alăturat Allen Nunn May, „apostolul" de la Cambridge și Klaus Fuchs, comunistul internat în Canada. Toți au fost trimiși în America să colaboreze la fabricarea bombei atomice, la cunoscutul proiect „Manhattan". Atît Nunn May, cît și Klaus Fuchs au informat pe ruși de proiect și le-au furnizat toate informațiile tehnice. Rosenberg le-a dat apoi și formula uraniului. De aceea, Stalin nu a arătat nici o surpriză la Potsdam, cînd Truman l-a pus la curent cu noua și teribila armă. El știa tot, lucra și el la ea și nu s-a lăsat deloc intimidat. Dimpotrivă, a devenit mai exigent.

9. *Pregătirea vînzării Europei de răsărit lui Stalin.* Tot materialul informativ din acea zonă trecea prin serviciile MI5 ale lui Anthony Blunt și Kim Philby. Rapoartele erau pregătite de al treilea „apostol", Maclean, „the golden boy of the Foreign Office" (băiatul de aur al Ministerului de Externe). Așa se explică de ce secretarul de stat al Statelor Unite, Cordell Hull, a aflat la opt zile de acordul lui Roosevelt de a vinde Europa de răsărit și numai de la ambasadorul englez de la Ankara.

10. *Interpretarea acordurilor de la Yalta.* Cînd președintele Truman, succesorul lui Roosevelt la Casa Albă, a cerut rușilor să respecte litera acordurilor de la Yalta (alegeri

libere), cel ce interpreta acordurile pentru Marea Britanie nu era altul decît „apostolul" Maclean. Fără comentarii.

11. *Alegerile libere din România și recunoașterea guvernului Groza.* Arhitectul acestei mistificări a fost Byrnes, ministrul lui Truman. Dar Ernest Bevin a fost perfect de acord cu el. Mîna dreaptă a lui Bevin era Hector McNeil, iar a acestuia Guy Burgess, apostolul cu orgiile de pe Bond Street. Așa s-a mințit, și mistificat și crucificat poporul român.

12. *Începerea războiului rece.* Cînd, în 1947, Statele Unite și Marea Britanie au decis să constituie o agenție de contrapropagandă rusească numită IRD, șeful ales pentru această muncă, unde se recrutau scriitorii, jurnaliștii și oamenii politici din spatele Cortinei de Fier, nu era nimeni altul decît Guy Burgess.

Și să continuăm.

13. *China lui Mao.* Guy Burgess era în secția Orientului Îndepărtat a Foreign Office-ului, însărcinat cu problemele chineze. Să nu se uite că prima putere occidentală care a recunoscut China comunistă a fost Marea Britanie.

14. *Războiul din Coreea.* „Apostolul" Blake a fost numit consul în Coreea de Sud, „apostolul" Maclean era șeful secției americane a Foreign Office-ului, deci știau tot și informau pe ruși. La 4 decembrie, primul ministru Clemence Attlee a zburat — din senin — la Washington, ca să-l convingă pe președintele Truman să nu utilizeze bomba atomică, să nu lase pe generalul MacArthur să treacă paralela 38. Și consulul de la Seul și șeful departamentului american de la Londra erau la curent și au informat pe ruși și pe chinezi, iar generalul MacArthur a trebuit să lupte pînă a fost demis, cum a spus el, „cu mîinile la spate". „Apostolii" vegheau!

15. Cînd Statele Unite, prin Wiesner, au vrut să pună în aplicare recomandările Consiliului Național de Securitate — o politică ofensivă de eliberare a Europei de răsărit și a proiectat parașutări în Albania și în Ucraina — printre cei care le organizau se afla și „apostolul" Kim Philby. Cei parașutați au fost culeși la aterizare de milițieni, așa cum au fost acei români parașutați în Munții Făgărașului. Erau așteptați fiindcă Kim le anunțase rușilor vizitele.

16. Același lucru s-a petrecut cu *Revoluția din Ungaria.* Cînd Wiesner a cerut ca ungurii să fie aprovizionați masiv cu arme, muniții și alimente, făcîndu-se un „air-lift", Kim

Philby s-a opus și nu s-a făcut nimic. Eroicul popor maghiar a rămas singur să lupte cu pumnii contra tancurilor rusești.

Inutil să mai adaug că rușii au avut din timp toate proiectele de negocieri: al Planului Marshall, al Alianței Atlanticului și al Organizației Pactului Atlanticului de Nord [NATO].

Parte din „apostolii" de la Trinity College au fugit în Rusia, unii au murit, alții au executat cîțiva ani de pușcărie și acum sunt cetățeni ai lumii libere și onorați sau făcuți nobili. Urmașii lor au rămas însă la lucru. E destul să amintim că la Cheltenham Spa, în Anglia, centrul cel mai important de serviciu secret englez, spionul pentru URSS, Geoffrey Prime, a putut fotocopia și preda rușilor tone de documente ultrasecrete, fără a fi stînjenit în nici un fel. E adevărat că el nu era de la Trinity College, nu fusese nici înnobilat și nici nu era expert în pictură. Era un om de rînd și cu nevastă. Despre el, care a lucrat pînă anul trecut, nu se poate spune că *Trădarea stătea cu regele la masă.*

Iată de ce trebuie înțeles că din 1943 — cel puțin — și pînă prin 1952, dacă nu și mai departe, toate documentele, toate comunicările, toate informațiile „ultrasecrete" ale guvernului Antonescu sau ale opoziției (Iuliu Maniu, Dinu Brătianu) destinate în secret și *numai* americanilor și englezilor, ajungeau din România, în aceeași zi, pe masa Kremlinului și a NKVD-ului.

CAPITOLUL 5

CHURCHILL TRĂDEAZĂ ROMÂNIA

Înainte de a reveni la evenimentele din România și a le examina în continuare, o importantă digresiune se impune.

Este vorba de decizia lui Churchill de a oferi zona de influență lui Stalin în Bulgaria și România în schimbul unei zone de influență engleză în Grecia pentru asigurarea drumului Imperiului Britanic prin Mediterana. Astfel, în timp ce România făcea eforturi disperate la Cairo și la Stockholm să obțină un armistițiu care să salveze independența și suveranitatea țării, tocmai în acel timp — aprilie-iulie 1944 — Churchill îl manevra pe Roosevelt și obținea vînzarea României. Să vedem în detaliu cum s-a petrecut această crimă, această gravă eroare politică.

Deciziunea luată la Conferința din 4 noiembrie 1942 de a crea al doilea front în Europa prin debarcarea directă în Franța a avut consecințe tragice pentru Balcani, pentru Europa și toată „lumea liberă". Ea a determinat, cum am arătat, întreaga strategie militară și politică a aliaților. Consecvent convingerilor sale de a abandona rușilor Europa de răsărit ca zonă de influență, Roosevelt a respins orice posibilitate și orice ipoteză de a utiliza forțele armate americane în Balcani, fie în timpul războiului, fie ca trupe de ocupație.

Conform instrucțiunilor primite, ministrul apărării al Statelor Unite, Stimson, prezenta la 8 martie 1943 președintelui său spre semnătură un memorandum prin care se preciza că:

„Statele Unite nu trebuie să facă nimic care să angajeze sau antreneze forțele americane în Balcani, un teatru de operații secundar" (vezi USA National Archives, War Department, group 165, file 336).

Două săptămîni mai tîrziu, la 22 martie 1943, Roosevelt îi confirma ministrului de externe al Marii Britanii, Anthony

Eden, că „trupele americane vor fi — evident — în Germania și Italia, dar nu în altă parte în Europa". (vezi R. Sherwood. *Roosevelt-Hopkins*, pagina 16).

Urmarea acestei decizii politice și după consultarea statului major, Ministerul Apărării al Statelor Unite a decis că:

„Statele Unite nu se vor amesteca în treburile interne în Balcani, regiunea nefiind un obiectiv natural al Statelor Unite. Aceste trupe se vor limita în a aproviziona cu alimente populațiile respective". (vezi *Records of War*, Dept. Group 165 Balkans, volume I, paginile 9, 15, 43). Ceva mai mult, Statele Unite schimbă radical la 16 martie 1944 obiectivele militare și politice urmărite prin război. În septembrie 1941, șeful de stat major, generalul George Marshall, preciza în instrucțiunile sale că obiectivul militar și politic al Statelor Unite este „de a stabili în Europa și Asia un echilibru de puteri care să asigure stabilitatea în aceste regiuni și garantarea în viitor a securității Statelor Unite". Această politică înțeleaptă și naturală, ce urma să se concretizeze printr-o organizație internațională de securitate colectivă (ONU), a fost abandonată de Casa Albă la 16 martie 1944.

„Ținînd seama de degradarea militară, economică și politică a Imperiului Marii Britanii și de apariția pe scenă a unei Uniuni Sovietice militare, atotputernică în Europa și Asia, obiectivul nostru trebuie să fie evitarea de conflicte între URSS și Anglia, care ar degenera în război". Acestea erau instrucțiunile transmise de amiralul Leahy, secretarul general al Casei Albe, din partea lui Roosevelt către Cordell Hull, ministrul de externe al Statelor Unite.

„It is apparent that the US should now and in the future exert its utmost efforts and utilize all its influence to prevent such a situation arising and to promote a spirit of mutual cooperation between Britain, Russia and ourselves." (Vezi *Admiral William Leahy to the Secretary of State*, F.R. 1945, *Yalta*, pages 107/108).

Este clar că astfel definită, politica americană invită — firește — la delimitarea zonelor de influență anglo-ruse, ca să se „evite în viitor conflicte între ei, ce ar duce eventual la război". Dar poporul american, popor de emigranți, avea oroare înnăscută de „zone de influență". Acestea erau pentru

el sinonime cu sclavia, cu servitutea. Era exploatarea fără milă a omului și a popoarelor. Era condamnarea la un colonialism sălbatic. Zonele de influență erau negarea tuturor principiilor ce stau la baza vieții și filosofiei politice americane. Ele reprezentau negarea cea mai abjectă a *democrației*. Zonele de influență erau negarea tuturor principiilor formulate în Charta Atlanticului, principii pentru care poporul american intrase în război și lupta curajos pe cîmpurile de luptă. Pentru secretarul de stat Cordell Hull, care timp de 12 ani a condus Ministerul de externe american, zonele de influență erau prăbușirea întregului eșafodaj, întregului sistem construit de el pentru reglementarea păcii și a ordinii de după război. Această politică a fost formulată timp de patru ani de muncă grea de o comisie bipartită și ea se găsea concretizată în dosarele Departamentului de Stat.

Întreaga politică a acestuia era bazată pe justiție, pe dreptul popoarelor la autodeterminare, pe o securitate colectivă, nu pe aranjamente regionale, pe zone de influență. Această politică clară, cinstită și generoasă, a fost clar și categoric exprimată de Cordell Hull la Conferința miniștrilor de externe din Moscova în octombrie 1943:

„I was in fact flatly opposed to any division of Europe, or sections of Europe, into spheres of influence. I had argued against it strongly at the Moscow Conference". (Eu am fost categoric împotriva împărțirii Europei sau a unei părți a ei în zone de influență. M-am opus în modul cel mai categoric contra lor la Conferința de la Moscova.) (Vezi Cordell Hull, *Memoirs*, pagina 1452). Iată deci poziția și politica oficială a șefului Departamentului de Stat.

Iată de ce, cunoscîndu-se de englezi această opoziție, Cordell Hull a fost dezagreabil surprins de cererea ambasadorului Lord Halifax făcută la 30 mai 1944, la Washington, de a accepta zone de influență în Balcani, între ei și Soviete. Ministrul de externe american a respins categoric cererea lui Churchill. Dar a doua zi, la 31 mai 1944 (cînd România agoniza în negocierile de armistițiu de la Cairo și de la Stockholm, cum vom vedea), Churchill se adresează direct și peste capul ministrului de externe președintelui Roosevelt cu această cerere. Iată-i textul integral în englezește și cîteva extrase în românește:

No. 687 May 31, 1944

There have recently been disquieting sings of a possible divergence of policy between ourselves and the Russians in regard to the Balkan countries and in particular towards Greece. We therefore suggested to the Soviet Ambassador here that we should agree between ourselves as a practical matter, that the Soviet Government would take the lead in Roumanian affairs, while we would take the lead in Greek affairs, each Government giving the other help in the respective countries. Such an arrangement would be a natural development of the existing military situation since Roumania falls within the sphere of the Russian armies and Greece within the Allied command under General Wilson in the Mediterranean.

The Soviet Ambassador here told Eden on May 18th that the Soviet Government agreed with this suggestion but before giving any final assurance in the matter they would like to know whether we had consulted the United States Government and whether the latter had also agreed to this arrangement.

I hope you may feel able to give this proposal your blessing. We do not of course wish to carve up the Balkans into spheres of influence and in agreeing to the arrangement we should make it clear that it applied only to war conditions and did not affect the rights and responsabilities which each of the three great powers will have to exercise at the peace settlement and afterwards in regard to the whole of Europe. The arrangement would, of course, involve no change in the present collaboration between you and us in the formulation and execution of Allied policy towards these countries. We feel, however, that the arrangement now proposed would be a useful device for preventing any divergence of policy between ourselves and them in the Balkans.

Meanwhile Halifax has been asked to raise this matter with the State Department on the above lines.

Această telegramă cu numărul 687 este publicată în schimbul de telegrame secrete Churchill—Roosevelt şi de premierul britanic în memoriile sale, volumul VI, pagina 62.

„În ultima vreme au fost semne de posibile divergențe de politică între noi și ruși referitoare la țările din Balcani, în special Grecia. *De aceea noi am sugerat ambasadorului sovietic de la Londra ca guvernul sovietic să ia conducerea afacerilor în România, iar noi în Grecia.* Ambasadorul sovietic a răspuns lui Eden la 18 mai că guvernul sovietic este de acord cu această sugestie a noastră dar, înainte de a o finaliza, vor să știe dacă noi ne-am consultat cu Statele Unite și dacă ele acceptă de asemenea atari aranjamente. Eu sper că vei da binecuvîntarea dumitale la această propunere." Semnat Winston Churchill.

După cum se poate vedea, propunerii acesteia extraordinare, rușii i-au răspuns cu prudență. Cunoscînd politica oficială a Departamentului de Stat și a Congresului, precum și sentimentele opiniei publice americane contra oricăror zone de influență în răsăritul Europei, Stalin împingea pe Churchill să pledeze cauza sa. Uniunea Sovietică avea nevoie imperioasă de ajutorul militar în război și de cel de reconstrucție după terminarea războiului. Stalin cunoștea prea bine că de la promulgarea „The Lend-Lease Act"-ului și acordarea lui Uniunii Sovietice în august 1941, o întreagă serie de fruntași politici americani cereau ca furniturile americane să fie condiționate de o politică de „hands off" [jos mîinile] a Rusiei, adică de o politică nonexpansionistă. Stalin se temea că Congresul american, auzind de „aranjamentele" dintre el, Churchill și Roosevelt, ar putea să oprească furniturile de război, punînd capăt acestui act. Și cum n-ar fi fost el prudent, dacă ținem seama că din august 1941, cînd Rusia era la pămînt și în retragere peste tot, Statele Unite i-au furnizat pînă la terminarea războiului un ajutor de peste unsprezece miliarde de dolari (valuta din 1941). Enormitatea acestui ajutor generos și din nenorocire necondiționat de nici o clauză politică de reținere a Uniunii Sovietice se poate înțelege mai ușor, dacă se ține seama că pentru reconstruirea Marii Britanii după război Churchill cerea Americii un împrumut *numai de jumătate din ajutorul acordat Moscovei.* De aceea, — cum vom vedea — Stalin merge în materie, în vîrful picioarelor, lăsînd pe Churchill să aranjeze direct cu Roosevelt vînzarea Europei de răsărit. Și acesta, cum vom vedea, o face.

Cititorii au reținut de asemenea perfidia telegramei lui Churchill, care vorbește de însărcinarea lordului Halifax „să ridice problema la Departamentul de Stat", pentru a nu indigna pe Cordell Hull. Numai că acesta fusese vizitat la 30 mai, cu o zi înainte de telegramă, ea fiind datată 31 mai. Fraza lui Churchill era destinată să facă să se creadă că el nu știa de refuzul Departamentului de Stat și că el nu a trecut peste capul lui Cordell Hull, adresîndu-se lui Roosevelt. Ah, «perfidul Albion»!

Dar perfidia merge mai departe. Telegrama lui Churchill e trimisă cînd el știa că ministrul de externe al Statelor Unite era absent pentru cîteva zile din Washington. Coincidențe diplomatice...

Casa Albă trimite telegrama lui Churchill la Departamentul de Stat pentru studiere și referat. Roosevelt, care se voia acoperit, conta pe oamenii lui din Departamentul de Stat. Dar, chiar în lipsă, Cordell Hull se opunea zonelor de influență cerute de Churchill. Directorul oficiului afacerilor europene, Freeman Matthews, era pentru. Dar directorul afacerilor răsăritene și africane, Wallace Murray, era categoric contra:

„Englezii", scrie el în raportul său, „ne avertizează pe această cale că ei înțeleg să fie singuri stăpîni pe destinele estului Mediteranei, chiar dacă pentru aceasta ei trebuie să facă „aranjamente speciale" cu rușii. Aceasta este politica de totdeauna a englezilor, de a considera Mediterana ca pe o mare personală engleză. Ea duce o politică egoistă și personală față de țările limitrofe, ce au o poziție strategică pentru ei." (Vezi *Records of the State Department*, file 870.00/48.)

În același timp, directorul Wallace Murray protestează și atrage atenția asupra procedurii inadmisibile britanice de a discuta și a se înțelege întîi cu rușii și apoi vin să ceară acordul americanilor, punîndu-i astfel pe aceștia în fața unui „fapt împlinit". (De altfel, această procedură face obiectul unui schimb de telegrame destul de acut între Churchill și Roosevelt.) În timpul absenței lui Cordell Hull, „acting secretary" era Stettinius. În fața profundei divergențe dintre cele două servicii, acesta supune cererea lui Churchill spre examinare și referat unui înalt funcționar de la Externe, Breckinridge Long. Acesta, într-un admirabil și judicios

raport prezentat lui Stettinius, se opune şi el cererii lui Winston Churchill, pregătind şi un proiect de răspuns la telegrama din 31 mai a acestuia.

„Dumneata sugerezi ca Rusia să ia conducerea treburilor din România, iar Anglia pe cele din Grecia. Dar acest fapt nu poate duce decît la dificultăţi ulterioare ce pot uşor şi cu siguranţă să se transforme în sfere de influenţă, ce nu vor fi numai militare şi care nu se vor termina o dată cu războiul. Sunt sigur că dumneata, domnule Churchill, nu vrei ca acest lucru să se întîmple. Interesul nostru capital pentru viitor cere o altfel de lume decît aceea pe care dumneata o propui. Interesul principal pentru viitorul omenirii este dezvoltarea unei lumi de adeziuni voluntare şi concertate pentru a pune fundaţiile unui larg, solid şi general sistem de securitate colectivă. Pentru realizarea acestui lucru este esenţial ca Anglia, Rusia şi cu noi să colaborăm în toate problemele. Noi ne-am înţeles doar cu toţii asupra acestei politici generale [*aluzie la Charta Atlanticului, semnată şi de Uniunea Sovietică*]. Sugestia dumitale Grecia contra România, dacă România va fi executată, va fi o *negare totală a principiilor fundamentale ale politicii convenite*“ (vezi *Records Department of State*, file 870.00/48).

Ce splendidă prezentare de principii morale, de etică şi ţinută în politică! Ce lecţie de ţinută morală, ce reflectă nu numai concepţia filosofică a politicii americane, dar şi generozitatea sufletului acestui popor de emigranţi, dădea tînărul funcţionar Long bătrînului politician Winston Churchill.

Dar lordul Halifax revine la asalt. Ei s-au înţeles doar cu ruşii, dar cunosc sentimentele şi atitudinea lui Roosevelt. Totul este să se găsească formula pentru a se putea mistifica poporului american realitatea intenţiilor. Lordul Halifax insistă. Stettinius este obligat să supună din nou cererea engleză organelor oficiale de avizare ale Departamentului de Stat. De data aceasta dosarul ajunge la comitetul politic al Departamentului, organul suprem de formulare a politicii americane (vezi *Policy Committee Meeting, June 7, 1944*, acelaşi dosar <file>)). Răspunsul negativ este prezentat de Stettinius lui Roosevelt, care (desigur într-un moment de absenţă cum avea în acea perioadă în mod frecvent) aprobă proiectul şi telegrama pleacă. Iat-o:

No. 557 June 10, 1944

The proposed agreement between your Government and Russia concerning Roumania and Greece, outlined in your telegram No. 687 of May 31, was discussed by Lord Halifax with Mr. Hull on May 30. The State Department has communicated to Lord Halifax the reasons why this Government is unwilling to approve the proposed arrangement. Briefly, we acknowledge that the militarily responsible government in any given territory will inevitably make decisions required by military developments but are convinced that the natural tendency for such decisions to extend to other than military fields would be strengthened by an agreement of the type suggested. In our opinion, this would certainly result in the persistence of differences between you and the Soviets and in the division of the Balkan region into spheres of influence despite the declared intention to limit the arrangement to military matters.

We believe efforts should preferably be made to establish consultative machinery to dispel misunderstandings and restrain the tendency toward the development of exclusive spheres.

(Această telegramă Nr. 557 figurează atît în schimbul de telegrame ultrasecrete dintre Roosevelt și Churchill, publicate, cît și în memoriile acestuia din urmă, în volumul VI.)

„Este părerèa noastră că propunerea dumneavoastră va duce la continui divergențe între dumneavoastră și Soviete și la împărțirea Balcanilor în sfere de influență, în pofida intenției exprimate de a limita aceste aranjamente numai la chestiunile militare. Noi credem că ar fi preferabil să se creeze un instrument consultativ (comisia aliată de control) care să rezolve neînțelegerile și să restrîngă orice tendință de a se dezvolta sfere de influență exclusive."

Așa răspundea și semna Roosevelt la 10 iunie 1944 în chestiunea României.

Dar Churchill nu se dă bătut. A doua zi (el era teribil de grăbit să vîndă Europa de răsărit lui Stalin) revine la atac. Printr-o altă telegramă adresată tot direct lui Roosevelt și trecînd din nou peste capul secretarului de stat Cordell Hull, Churchill propune o formulă care să permită lui Roosevelt să-i aprobe zonele de influență:

„Ca să mă rezum, eu propun ca aranjamentul propus de mine în telegrama mea Nr. 687 să poată fi obiectul unei perioade de încercare de trei luni, după care ea va trebui revizuită de cele trei mari puteri".

Ce face bolnavul președinte Roosevelt? Consultă el din nou, cum era normal și legal, Departamentul de Stat și mai ales pe ministrul său de externe, Cordell Hull? Nicidecum! El acceptă propunerea lui Churchill la 12 iunie 1944, cînd România agoniza sub cruzimea bombardamentelor și a negocierilor de armistițiu. Bineînțeles, ca să nu-și pună în cap întregul popor american, fiindcă intenționa să candideze din nou, președintele Roosevelt are grijă să adauge:

„Propunerea este aprobată pentru o perioadă «de încercare »[ce înseamnă asta?? — N.A.] cu rezerva ca să fim atenți să nu se stabilească astfel zone de influență".

Această telegramă, purtînd numărul 560 din 12 iunie 1944, fiind bineînțeles ultrasecretă, nu a fost publicată în întregime nici de Churchill în memoriile sale și nici în volumul schimburilor de telegrame secrete dintre Roosevelt și Churchill. Telegrama nu a fost trimisă nici măcar Departamentului de Stat. Ea nu figurează între documentele acestuia, dar se găsește în *Roosevelt Papers*, Map Room, Box 15 A, din 12 iunie 1944.

Așa s-a jucat soarta țării noastre, dragi cititori!

Churchill răspunde la 14 iunie 1944 cu telegrama Nr. 703:

„Vă sunt profund recunoscător pentru răspunsul favorabil la telegrama mea Nr. 700. Am cerut ministrului meu de externe să transmită această informație domnului Molotov și să-i explice clar că rațiunea limitei de trei luni este ca să nu prejudiciem chestiunea stabilirii zonelor de influență după război".

De remarcat expresia întrebuințată de Churchill:

„...and to make it clear that the reason for the three months limit is in order that we *should not prejudice* the question of establishing postwar spheres of influence".

Cu alte cuvinte, nu mai este vorba de *refuzul absolut* de a se crea zone de influență după război, ci de a explica lui Molotov că limita de trei luni este pusă pentru a nu *prejudicia* acum la 14 iunie 1944 ce se va întîmpla cu „zonele de influență după război".

*Deci Churchill îl asigura pe Molotov că problema zonelor de influență nu e limitată la trei luni și că după trecerea acestui termen ea poate fi rediscutată între ei. Ceea ce Chur-

chill s-a grăbit s-o facă la Moscova în octombrie 1944, cum vom vedea.

Cum am spus, telegrama de aprobare nu este trimisă Departamentului de Stat. Stupefacția lor este deci și mai mare cînd într-o altă telegramă ajunsă (probabil din greșeală) și la Departamentul de Stat, acesta vede că Churchil vorbește acum nu numai de România și Grecia, ci și de „aranjamente" referitoare la Bulgaria și la Iugoslavia. (Vom vedea că Ungaria este rezervată pentru o surpriză tîrzie a lui Churchill din Kremlin, făcută direct lui Harry Hopkins, alter-egoul lui Roosevelt. Vezi Memorandumul directorului C. W. Cannon din 14 iunie 1944, *Records State Department*, Decimal File 870.00/48.)

Întors din concediu, Cordell Hull aude cu două săptămîni mai tîrziu de aprobarea dată lui Churchill, nu de la acesta nici de la Departamentul de Stat, ci de la ambasadorul american în Grecia... Bineînțeles, Cordell Hull nu știa nimic de intențiile lui Roosevelt de a da Europa de răsărit rușilor, intenții clar exprimate de acesta în scrisoarea lui din 20 februarie 1944 către Zabrousky și Weiss, ce plecau să-l vadă pe Stalin. Aprobarea lui Roosevelt îl punea pe Cordell Hull în fața unui fapt împlinit. De aceea, cînd Andrei Gromîko, ambasadorul rus la Washington, s-a adresat Departamentului de Stat pentru confirmarea comunicării lui Churchill către Molotov, acesta nu putea să răspundă decît afirmativ. Secretarul de stat a adăugat totuși că aprobarea nu este dată decît pentru necesități temporare de ordin militar și că politica Statelor Unite rămîne și pe mai departe opusă sferelor de influență, ea bazîndu-se pe un larg și general sistem de securitate colectivă (vezi scrisoarea Departamentului de Stat către ambasada sovietică din 15 iulie 1944, Foreign Relations 1944, paginile 130—131).

Înainte de a reveni înapoi în România ca să vedem cum ea agoniza între speranță și cuțitul în spate, vreau să completez pentru istorie dosarul american al zonelor de influență.

Pentru a împiedica consumarea intențiilor lui Churchill de a ceda Europa de răsărit rușilor, Adolf Berle Jr., asistentul secretarului de stat într-un raport făcut șefului său, Cordell Hull, se ridica viguros contra zonelor de influență proiectate:

„America nu trebuie să-și sacrifice reputația ei de a promova o politică de moralitate în problemele internaționale în opoziție cu principiul cinic, de mercantilism, al englezi-

lor și de „naționalism" al rușilor (vezi *Policy Documents A-B/I Harley Notter Papers*, din 26 septembrie 1944). Sub președinția lui Adolf Berle Jr., comitetul politic al Departamentului de Stat adoptă chiar la 6 octombrie 1944 — pe cînd Churchill pregătea valizele pentru vizita lui «istorică» la Moscova ca să vîndă Europa de răsărit lui Stalin — o rezoluție în care se fixează și se definește politica de urmat a Statelor Unite în estul Europei. Se formulează astfel clar o politică americană *independentă* de aceea a englezilor și rușilor. Noul director al diviziei afacerilor Europei de est, Charles Bohlen, formulează chiar o declarație de principii bazată pe Charta Atlanticului. La punctul 1 al acestei frumoase, morale și romantice „Declarații" se prevede, în litere capitale, principiul autodeterminării popoarelor:

„Dreptul popoarelor de a alege și menține, fără nici un amestec exterior, sistemul politic, social și economic pe care îl doresc, atîta vreme cît această politică a lor nu amenință pacea și securitatea altor țări."

Președintele Roosevelt a primit „Declarația" de principii la 13 octombrie 1944, la patru zile după vînzarea României de către Churchill la Moscova (9 octombrie 1944 la Kremlin). O fi citit președintele Roosevelt documentul? În tot cazul el nu a fost publicat și se găsește, prăfuit și îngălbenit de vreme, printre hîrtiile Comitetului de formulare a politicii Departamentului de Stat.

Înainte de a examina cele întîmplate în octombrie 1944, cînd Churchill a făcut tragicul tîrg al zonelor de influență pe procente cu Stalin, trebuie să subliniez că ideea și crearea lor au fost acceptate de englezi și de ruși încă din 1941. Într-adevăr, încă din decembrie 1941 Stalin a cerut englezilor să împartă Europa între ei, acceptînd baze militare în apusul Europei pentru Marea Britanie și cerînd în răsărit pentru Uniunea Sovietică. De la această dată, rușii nu au mișcat de pe pozițiile lor, iar englezii, fără a le acorda expres și în scris (din cauza opoziției Departamentului de Stat), acceptaseră — oral și implicit — zonele de influență propuse. După semnarea tratatului de amiciție anglo-rus din mai 1942 (cu clauzele lui secrete privind răpirea Basarabiei și a Bucovinei de Nord), urmează Conferința miniștrilor de externe din Moscova din octombrie 1943, la care Anthony Eden declară din partea Marii Britanii:

„Guvernul englez crede că Uniunea Sovietică are dreptul să decidă singură problemele referitoare la România,

Finlanda și Ungaria, fiindcă singură armata roșie luptă contra lor."

La acest punct trebuie reamintită părerea marelui istoric englez A.J.P. Taylor asupra intențiilor politice ale lui Churchill în Europa și anume *„divizarea ei în sfere de influență anglo-ruse"* (*Churchill Revisited*, pagina 56).

Și pentru că suntem în Anglia, să mai precizăm că părerea lui Taylor este împărtășită de alți doi istorici importanți ai Marii Britanii, M.F.Hertz (*Beginnigs of the Cold War*, capitolul V) și profesorul M. Howard (The Mediterranean Strategy in World War II. Weinfeld Nicholson 1968), care — amîndoi — susțin că guvernul englez acceptase „cu mult înainte de procentajele Churchill-Stalin din octombrie 1944" împărțirea Europei și crearea zonelor de influență în Europa de răsărit.

CAPITOLUL 6

ROMÂNIA CAPITULEAZĂ ÎN «RASE CAMPAGNE»

În acest timp România era supusă unor bombardamente fără milă de aviaţia americană. Trupele ruseşti intraseră pe teritoriul României.

De la ~~Cairo nu~~ se mai primea nici un răspuns la „planul Maniu" făcut pentru a asigura ieşirea din Axă a României. În faţa ultimatumului celor trei de la Cairo, Iuliu Maniu acceptase „armistiţiul" de la 12 aprilie 1944, dar mareşalul Antonescu nu-l acceptase. Subliniez imediat că acceptarea lui Maniu era *condiţionată* de cîteva clauze, printre care *semnarea prealabilă a armistiţiului, înaintea schimbării de guvern în România şi ieşirea din Axă.* În plus, Iuliu Maniu cerea stăruitor la Cairo ameliorarea condiţiilor pentru a include şi pe cele ameliorate oferite direct de Stalin mareşalului Antonescu.

La Stockholm, ministrul Fred Nanu obţinuse la 3 iunie 1944 ultimele ameliorări de la ruşi şi aştepta acordul guvernului Antonescu pentru a le accepta formal.

La Bucureşti, opoziţia constituia Blocul Democrat, format din Partidul Naţional Ţărănesc, Partidul Liberal (Dinu Brătianu), Partidul Social Democrat (Titel Petrescu) şi Partidul Comunist (Lucreţiu Pătrăşcanu). Înaintea formării acestui bloc, la 26 mai 1944, o disidenţă liberală a fostului prim ministru al lui Carol II, Gheorghe Tătărescu face un alt „front", el singur cu comuniştii, şi oferă lui Molotov „un pact de neagresiune" al României cu URSS prin Franasovici la Berna. În plus, Tătărescu complotează pentru aducerea lui Carol II înapoi pe tronul României. Aşa se explică recompensarea lui cu postul de viceprimministru din partea lui Vişinski la 6 martie 1945, cum vom vedea mai departe.

În lipsa oricărui răspuns de la Cairo şi faţă de înaintarea armatei roşii pe teritoriul românesc, opoziţia lui Iuliu Maniu şi a Frontului Democrat decide să facă „volte-face" (ieşirea din Axă) pe ziua de 26 august 1944; să ceară mareşalului

Antonescu să o facă el însuși ori să ajute un guvern Iuliu Maniu să o facă. Dar între timp un grup de complotiști (fără nici o responsabilitate constituțională), strecurați în Palatul regal, făceau propriile lor planuri, comploturi, aranjamente, cu Lucrețiu Pătrășcanu, șeful Partidului Comunist din România (de vreo mie de oameni) și cu Emil Bodnăraș (Bodnarenko), ofițer sovietic, parașutat în România. Și, în lipsa oricărui membru al partidelor lui Iuliu Maniu și Dinu Brătianu sau Titel Petrescu, regele României arestează la 23 august 1944 pe mareșalul Antonescu și ordonă încetarea focului de către armata română.

ACTUL DE LA 23 AUGUST 1944

Acest act, arestarea în Palatul regal a mareșalului Antonescu și a principalilor lui colaboratori la ordinul regelui, este cel mai controversat din întreaga acțiune a războiului.

Unii l-au considerat ca un act de salvare națională, mai ales cei ce au participat la el sau au fost beneficiarii lui în țară sau exil. Stalin l-a decorat pe regele României cu ordinul VICTORIA, cea mai mare decorație rusă. Președintele Truman și regina Angliei au decernat și ei mari decorații autorului acestui act. S-a susținut că prin acest act s-a evitat trecerea țării prin foc și sabie, ocuparea României prin lupte și un tratament mai dur la conferința păcii. Se pretinde (ceea ce cu siguranță este adevărat) că prin acest act războiul a fost scurtat cu cel puțin șase luni și poate chiar a fost cîștigat de aliați, fiindcă, dacă ar fi avut răgaz, nemții puteau avea între timp bomba atomică.

Criticii acestui act, pe care unii îl califică de „înaltă trădare“, alții de „gravă eroare politică“, susțin că România nu trebuia să capituleze „en rase campagne“ înainte să fi semnat un armistițiu. Că această capitulare necondiționată a fost un dezastru național: rușii, după încetarea focului (la 23 august), au luat prizonieri 130.000 de soldați români, au deportat peste 20.000 de alți români și 72.000 de români de origine germană. Că în lupta alături de ruși, România a pierdut încă 50 % din totalul de 19 divizii angajate și aruncate de ruși întotdeauna în prima linie de foc. Că, oricum, țara a fost trecută prin foc și sabie de sovietici și că ea și-a pierdut definitiv libertatea, fiind practic ocupată și comunizată cu forța. Că Ungaria, care a luptat pînă la urmă

pînă la unul, a fost și este într-o mult mai bună poziție decît România.

Criticii actului de la 23 august 1944 susțin că mareșalul Antonescu trebuia lăsat să încheie el armistițiul, fiindcă-l negociase și putea să-l impună rușilor prin puternica armată de un milion de oameni, înainte de a înceta focul. Că procedîndu-se la arestarea mareșalului și la capitularea întregii armate înaintea semnării oricărui armistițiu, am pierdut baza juridică și morală a apărării drepturilor României și ne-am dezonorat singuri. Că mareșalul Antonescu, soldat și patriot român, trebuia tratat ca un erou, cum a fost mareșalul Mannerheim al Finlandei, nu ca un trădător și criminal de război. Că, în sfîrșit, cu toată capitularea necondiționată și un guvern „frățesc comunist", rușii au furat România de produse de cel puțin trei miliarde de dolari, în locul celor 300 de milioane impuse prin „armistițiul" dictat de Moscova din 12 septembrie 1944, instaurînd pentru decenii mizeria. Ceva mai mult, se pretinde, și încă de către somități militare, ca Allen Brooke, șeful statului-major imperial britanic, că prin actul de la 23 august 1944 România a deschis rușilor larg porțile și a contribuit la ocuparea unei jumătăți din Europa de către ruși. Că dacă România ar mai fi rezistat, aliații anglo-americani ar fi putut înainta adînc înspre răsăritul Europei, împiedicînd astfel Rusia să aibă preponderența în Europa.

Cred că nu este încă nici timpul și nici locul să se facă procesul actului de la 23 august 1944. Acesta trebuie judecat cu seninătate și responsabilitate mîine de poporul român. Pentru această zi, de mîine, eu aduc prin prezenta lucrare o parte din dosar, mai ales că piesele dispar încet, încet, și mîine vor fi greu de găsit.

Asupra actului de la 23 august 1944 am avut tot felul de versiuni, de articole, de „mărturii". Multe din ele au făcut obiectul analizelor mele în cărțile anterioare. Voi preciza, în completare, că trebuie eliminată dintre ele versiunea „înregistrării pe bandă" a audienței la Palat în acea zi a mareșalului Antonescu, așa cum a pretins-o într-un articol istoricul belgian Jacques de Launy. După apariția cărții mele *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, domnia sa mi-a adresat o scrisoare la editură și mi-a precizat printr-o scrisoare ulterioară că M.S. Regele i-a precizat că nu au existat asemenea înregistrări și că deci eu am avut dreptate în cartea mea.

În capitolul anterior am discutat negocierile de ieșire a României din război duse la Cairo și la Stockholm. Am ajuns la concluzia indiscutabilă că aceste tratative se duceau în perfect acord între mareșalul Antonescu și opoziție — Iuliu Maniu și Dinu Brătianu. Că condițiile de armistițiu oferite de ruși, singuri, la Stockholm erau mult mai favorabile României decît cele oferite la Cairo de cei trei aliați și că atît mareșalul cît și opoziția (Maniu-Brătianu) nu au acceptat condițiile doamnei Kolontay, fără ca ele să fie garantate și de anglo-americani, fiindcă ei nu aveau încredere în ruși.

S-a susținut și se mai susține că în audiența de la Palat din 23 august 1944 mareșalul Antonescu a refuzat cererea regelui de a semna armistițiul și că de aceea el a fost arestat împreună cu colaboratorii lui principali. Era bine, chiar foarte bine, ca M-S. Regele însuși să fi dat poporului român explicația gestului său. O așteptăm și acum, de 43 de ani și regretăm că ea încă nu s-a produs. Va trebui să reconstituim în consecință ceea ce s-a petrecut la Palat în acea zi din alte depoziții, mărturii și documente. Iar concluziile mele sunt, acum următoarele:

I. Mareșalul Antonescu nu numai că nu a refuzat să încheie armistițiul, dar ceruse el însuși audiență la Palat, tocmai pentru a anunța că va semna armistițiul pe care-l ceruse.

II. Actul de la 23 august 1944 este actul personal al M.S. Regelui. Nici unul din reprezentanții partidelor istorice — Maniu-Brătianu — nu au fost prezenți și nu au știut nimic de cele petrecuse la Palat, decît a doua zi.

III. Nici Iuliu Maniu, nici Dinu Brătianu nu au fost consultați asupra formării guvernului Sănătescu și nici lui Maniu, nici lui Brătianu nu i s-a oferit să formeze guvernul, așa cum eronat s-a pretins.

IV. Lucrețiu Pătrășcanu și partidul său comunist a avut un rol mult mai important în acest act de la 23 august 1944, decît se știa și se credea, cu toată neînsemnătatea Partidului Comunist Român și a pasivității lui totale în timpul războiului. Rolul lui s-a concentrat asupra Palatului.

Cu aceste importante precizări, să trecem la analiza lor.

Avem acum, după mai bine de 40 de ani, o mărturisire a domnului Mircea Ioanițiu, fostul secretar particular al regelui. O avem într-o broșură, în fotocopie, și ea este interesantă în ceea ce privește faptele personal trăite de autorul lor. Restul sunt amintiri „din auzite și spusele altor persoa-

ne" sau reflecții personale cu care putem sau nu fi de acord. Este o pledoarie caldă pentru suveranul sau și pentru actul de la 23 august 1944 ce nu convinge, dar care atrage simpatia cititorului.

ASUPRA ÎNCHEIERII ARMISTIȚIULUI CERUT

Domnul Mircea Ioanițiu ne spune că el nu a fost prezent la audiența mareșalului și că ceea ce știe este de la M.S. Regele și generalul Sănătescu, anume că Antonescu a refuzat să încheie armistițiu. Totuși, în legătură cu aceasta, fostul secretar particular al regelui ne dă o prețioasă informație, *personală* de data asta, la pagina 24 a broșurii:

„Cert este că în dimineața de 23 august am fost trezit din somn de telefonul lui Mihai Antonescu, care cerea ca regele să-l primească și pe el și pe mareșal în audiență în acea zi."

Iată un fapt bine stabilit (confirmat de altfel și de mărturiile ce urmează). Mareșalul *nu a fost chemat la Palat, ci el a cerut audiență regelui.* Asupra acestui punct și asupra desfășurării audienței de la Palat să ascultăm pe unul din martorii oculari, generalul Aurel Aldea. Acesta, numit ministru de interne la 23 august 1944, a publicat un articol în *Curierul* din 13 octombrie 1944, deci cînd avea memoria proaspătă. El era în „complotul de la Palat" și partidele Blocului Democrat i-ar fi dat chiar procură (curios: fără dată?), ca să treacă linia frontului la ruși și să semneze armistițiul. Deci un om perfect informat. De altfel, dîndu-și seama de tragica greșeală făcută la 23 august 1944, acest general s-a răzvrătit și a intrat în rezistență. Arestat și condamnat de comuniști, moare la Aiud. Să-i ascultăm mărturia:

„Ziua de 23 august, o zi de salvare pentru țară, ne-a găsit nepregătiți din punct de vedere tehnic. Lovitura de stat era plănuită pentru 26 august, dar, în dimineața zilei de 23 august, am fost informat de rege că în după-amiaza aceleiași zile el va acorda o audiență mareșalului Antonescu și lui Mihai Antonescu. În dimineața de 23 august s-a ținut un consiliu de miniștri, ale cărei decizii nu mi-au fost aduse la cunoștință. Dejunul de la Palat, la care au participat generalul Sănătescu, Niculescu-Buzești, Mocsonyi-Stârcea, a fost urmat de o conferință, în care noi toți ne-am întrebat ce motive l-au determinat pe mareșalul Antonescu să ceară o audiență regelui. Mareșalul Antonescu a comunicat, în cursul audienței, decizia sa de a încheia armistițiul, adău-

gînd că el a și vorbit cu ministrul Clodius în legătură cu aceasta. Aceasta ar fi avut drept urmare ocuparea întregii țări de către nemți și, poate, arestarea și deportarea regelui și a celor ce sprijineau acțiunea sa. Audiența, la care participa și generalul Sănătescu, a fost brusc întreruptă de rege, care, pentru cîteva minute, a venit să ne comunice nouă, celor ce rămăsesem într-o cameră alăturată, decizia de armistițiu a mareșalului. După ce ne-am sfătuit puțin, am ajuns la concluzia că, fără să mai așteptăm ziua de 26 august, și cu riscul vieții, trebuia să-l arestăm imediat pe mareșal și pe Mhai Antonescu."

O altă mărturisire importantă ne-o aduce fruntașul liberal și marele patriot român Gheorghe Brătianu în depoziția sa făcută la pocesul mareșalului în 1946. Voi reda partea care ne interesează, așa cum a fost ea redactată de *Ziarul de dimineață*, găsit de mine la Biblioteca lui British Museum la Londra:

„În ziua de 23 august 1944, dimineața, am fost trimis la Snagov de către șefii partidelor de opoziție, care mi-au dat însărcinarea să vorbesc cu domnul mareșal pentru încheierea imediată a armistițiului. Aceasta, în urma evenimentelor petrecute pe frontul din Moldova. Am executat această însărcinare. Am fost la Snagov și am vorbit cu domnul mareșal și cu domnul M. Antonescu. Adaug că înaintea mea fusese în același scop și domnul Ion Mihalache. În timpul cît se discuta, domnul Mihai Antonescu și domnul mareșal au avut inițiativa unei audiențe la Palat și chiar s-a telefonat, fiind eu de față, acolo, în acest scop. Domnul mareșal mi-a cerut asentimentul scris al șefilor de opoziție pentru ca să încheie armistițiul în condițiile care erau cunoscute și mi-a spus, îmi aduc aminte, că dacă va obține acest asentiment în scris, indiferent de părerea nemților, el va încheia armistițiul. Mi-a cerut să-i aduc răspunsul scris înainte de ora 15. Eu l-am asigurat că-l voi aduce înainte de ora 15. M-am înapoiat la București. *A survenit o oarecare întîrziere pînă să se poată întruni cei trei șefi de partide.* Am comunicat acestora răspunsul domnului mareșal. Au fost de acord să dea asentimentul în scris, ce urma să se dea în cursul zilei. Dar m-au autorizat să comunic mareșalului înainte de ora 15 că poate face uz de acest asentiment în audiența de la ora 16 la Palat. Cînd am fost la Snagov mi s-a spus de întrevederea cu ministrul german Clodius și știu că era vorba ca domnul mareșal să semneze armistițiul."

Această depoziție, făcută sub jurămînt, trebuie completată și printr-o versiune din *Memoriile* lui Gheorghe Brătianu, dacă ele există. Eu am găsit această variantă în *Europa și Neamul românesc*, iată-i textul:

„La ora 9, la Snagov, a început ultima ședință a guvernului Antonescu. La aceeași oră, la locuința lui Dinu Brătianu din Calea Dorobanți nr. 16, s-au întîlnit Dinu Brătianu, Titel Petrescu și Iuliu Maniu, care îl însărcinează pe Gheorghe Brătianu să facă un ultim demers la Ion Antonescu pentru scoaterea țării din război. La ora 10:30, Gheorghe Brătianu a ajuns la Snagov și a intervenit în sensul cuvenit. La început, Ion Antonescu a oferit puterea partidelor politice, apoi a acceptat să încheie armistițiul dacă primește o «scrisoare de garanție» de la Iuliu Maniu și Dinu Brătianu în care să exprime acordul față de acest armistițiu. Gheorghe Brătianu promite că va veni cu scrisoarea înainte de ora 15 și-l sfătuiește pe Ion Antonescu să solicite audiență la rege, pentru a-i expune noua sa poziție. Audiența este solicitată pentru ora 16. După plecarea lui Brătianu, Ion Antonescu îl însărcinează pe Mihai Antonescu să fixeze în scris poziția guvernului lor față de propunerile sovietice de armistițiu și acesta întocmește documentul respectiv. Între timp, de la Stockholm a sosit la Ministerul de Externe acceptarea sovietică a propunerilor românești mai vechi, pe care recentul document abia terminat nu făcea decît să le reitereze. Niculescu-Buzești, cu toate că era național-țărănist, nu le-a predat lui Iuliu Maniu, cum se crede. El îl considera pe Maniu șovăitor și incapabil de acțiune. A mărturisit-o mai tîrziu chiar lui Bodnăraș. El nu putea preda telegrama de la Nanu decît regelui. Fără să vorbească de telegrama de la Stockholm, regele a comunicat lui Maniu și Dinu Brătianu că va intra în acțiune. Aceștia au părăsit Bucureștii. Gheorghe Brătianu îi căuta să le ceară scrisoarea pretinsă de Ion Antonescu și a rămas nedumerit că nu-i găsește. A mers la rege. Regele i-a declarat că va face singur armistițiul, fiind sătul de tutela lui Ion Antonescu: «Dacă îl lăsăm pe Ion Antonescu să facă singur armistițiul», a mai spus regele lui Gheorghe Brătianu, conform memoriilor acestuia din urmă, «ne va ține iar sub papuc». De asemenea, regele l-a sfătuit pe Gheorghe Brătianu să se

retragă din orice acțiune. Ion Antonescu nu a primit scrisoarea așteptată. A mers totuși la Palat și acolo... a fost arestat."

Versiunea din „memoriile" lui Gheorghe Brătianu nu contrazice deloc, din contra, ea completează depoziția — sub jurămînt — din procesul Antonescu. Nu poate fi vorba în mod serios că cei trei „nu au putut fi găsiți", fiindcă ei trimiseseră pe Gheorghe Brătianu la Snagov și așteptau răspunsul. Nu poate fi vorba de refuzul lor de a confirma în scris acordul lor mareșalului pentru încheierea armistițiului, fiindcă doar ei cereau să se semneze armistițiul. Versiunea din „memorii" pare absolut verosimilă, dar tragică. Această versiune, aș zice completarea de depoziție, este confirmată în mare parte de domnul Mircea Ioanițiu în broșura sa. El ne dă — și mie îmi pare rău că o face — un rezumat asupra relațiilor foarte încordate între rege și mareșalul Antonescu (vezi pagina 9):

„Îngrădirile pe care le pusese regelui erau umilitoare. El nu putea să-și aleagă prietenii sau să numească demnitarii la curtea regală fără asentimentul mareșalului. Mareșalul considera pe regele Mihai drept un copil, incapabil să judece...", etc.

Tensiunea dintre cei doi devenise atît de mare, încît a trebuit să se recurgă la arbitrajul președintelui Înaltei Curți de Casație, Dimitrie Lupu, pentru a se ajunge la o destindere. Nu cumva aceste sentimente ale regelui au jucat un rol în actul dela 23 august 1944? Nu cumva are dreptate Gheorghe Brătianu cînd afirmă că regele i-a spus că „va face el singur armistițiul, fiind sătul de tutela lui Antonescu-: «Dacă-l lăsăm pe Ion Antonescu să facă el singur armistițiul, ne va ține iar sub papuc»". Iată de ce regret indiscrețiile domnului Ioanițiu asupra raporturilor regelui cu Antonescu, ce aruncă o lumină nouă și tragică asupra lui 23 august 1944, cînd, s-ar putea ca Antonescu să fi fost arestat, nu pentru că interesele țării o cereau (în fața pretinsului refuz de a semna armistițiul), ci pentru a scăpa de „tutela", de sub „papucul" lui.

Se știe azi cu absolută certitudine că Antonescu a acceptat la 22 august să încheie armistițiul. Averell Harriman,

fostul ambasador american la Moscova ne spune şi el în *Special Envoy*, că „Mareşalul Antonescu se decisese să încheie armistiţiul, numai că i-a luat-o înainte regele.“ Iată ce ne spune în această privinţă, tot sub jurămînt, Iuliu Maniu, şi tot în procesul mareşalului:

„În dimineaţa de 23 august l-am rugat pe domnul Gheorghe Brătianu să-l vadă pe domnul mareşal. Domnul Gheorghe Brătianu a venit şi mi-a comunicat că l-a găsit pe domnul mareşal într-o dispoziţie mai bună pentru încheierea armistiţiului. Această ştire ne-a înviorat. Am căpătat speranţa că se va ajunge la încheierea armistiţiului. Această ştire am comunicat-o la Palat. Dar ce s-a întîmplat la această audienţă nu ştiu, fiindcă nu am fost de faţă şi nici la Palat nu am mers în acea seară.“

Am precizat că în seara de 22 august 1944, mareşalul Antonescu a convocat pe ministrul german Clodius şi în prezenţa generalului Pantazi, ministrul de război, i-a adus la cunoştinţă că România a cerut armistiţiu. Iată deci în întregime telegrama ambasadorului britanic la Ankara, trimisă la Londra la ora 3:26 p.m. la 23 august 1944.

[This telegram is of particular secrecy and should be retained by the authorised recipient and not passed on.]

CYPHER] DIPLOMATIC (SECRET)

[FROM ANGORA TO FOREIGN OFFICE

Sir. H. Knatchbull-Hugessen. D. 3.26 p.m. GMT. 23rd. August 1944. R. 4.35 p.m. DBST. 23rd August, 1944.
No. 1386

22 nd August, 1944.

Repeated to Washington No. 247.
M.E. Min No. 438.

999999999

MOST IMMEDIATE.

DEDIP

TOP SECRET.

President of the Council has just sent for me to communicate to me telegram received from the Turkish representative in Bucharest.

Following is substance.

[Begins].

2. I have seen President of the Council. The situation is very grave. In two days the Russians will have occupied Bessarabia. They are also advancing in other countries. Can Turkey mediate between ourselves and belligerent Anglo-American armies? I have the consent of the Marshal[l], the King and heads of all the opposition parties. I appeal for an answer within 24 hours from the Britsh and United States Governments to the following points.

(1) Will despatch a Roumanian delegate to Moscow for conclusion of an armistice.

(2) Put ourselves in contact with Russians and Anglo-Americans at the same time to fix armistice conditions.

(3) Discuss armistice conditions in Cairo with Allies.

(4) The President of the Council of Roumania is desirous of knowing which of these three alternatives would be preferred by Anglo-Americans.

[Ends]

3. Turkish President of the Council has informed me, Soviet Ambassador and is informing United States representative.

4. Foreign Office please pass to Moscow and Caserta as my telegrams Nos. 72 and 44 respectively, and also to Rome for Lord Moyne as my telegram No. 22.

[Repeated to Moscow telegram No. 2640, Caserta telegram No. 425 and Rome telegram No. 388.]

O.T.P.

Această telegramă este expediată de ambasadorul britanic Sir Knatchbull-Hugessen din Ankara cu menţiunea că ea este telegrama trimisă de ambasada turcă din România

primului ministru turc Saracoglu [citește Saracioglu]. Iată-i traducerea în românește:

„Primul ministru m-a informat astăzi că a primit o telegramă de la însărcinatul cu afaceri turc la București în sensul următor:

M-am întîlnit chiar acum cu primul ministru. El mi-a spus că situația este foarte serioasă. În două zile inteaga Basarabie va fi ocupată de ruși. Noi dorim ca dv. să acționați ca intermediarii noștri pentru a obține un armistițiu. Vorbesc în deplin acord cu regele, cu mareșalul și cu toți liderii opoziției. Vă rog să obțineți în interval de 24 de ore răspunsul guvernelor britanic și american la următoarele:

Primul ministru al României ar dori să știe care dintre cele trei alternative este preferată de guvernele britanic și american: (1) trimiterea unui reprezentant român la Moscova pentru a încheia un armistițiu (2) intrarea simultană în legătură cu americanii, britanicii și rușii pentru a stabili condițiile unui armistițiu sau (3) discutarea condițiilor armistițiului la Cairo cu aliații.

Primul ministru a spus că ar fi recunoscător dacă l-aș informa cît mai curînd posibil despre opiniile guvernelor englez și american."

Se mai poate îndoi cineva astăzi în fața acestor documente că mareșalul ceruse și era gata să semneze armistițiul?

O altă telegramă ultrasecretă, citată de mine în *Yalta și crucificarea României*, este răspunsul la această cerere de armistițiu: (Telegrama 2646 din 23 august 1944):

Londra cere ambasadorului ei la Moscova, Clark Kerr, ca în cazul acordului sovietic, să săspundă imediat lui M. Antonescu, prin președintele consiliului de miniștri turc, că românii să trimită imediat o delegație la Moscova, fie printre liniile frontului, fie prin Turcia.

O altă telegramă care confirmă cererea armistițiului de către mareșalul Antonescu este aceea a ambasadorului britanic la Stockholm, Sir W. Mallet, cu Nr. 985 din 1 septembrie 1944, prin care anunță Londra că ministrul Suediei la București a comunicat (la cererea guvernului român) că un curier special pleacă la Stockholm pentru încheierea armistițiului. *Această telegramă a fost reținută opt zile pe undeva...*

Aici trebuie să adăugăm că, așa cum această importantă telegramă a fost „reținută" opt zile, și deci că mareșalul a putut fi acuzat că nu vrea să încheie armistițiul, tot așa telegrama de la Stockholm (sosită la 23 august 1944) de acceptare a ameliorării condițiilor de armistițiu propuse de Stalin nu i-a fost prezentată nici mareșalului, nici lui Mihai Antonescu. Se pare că a primit-o Niculescu-Buzești, care în momentul arestării mareșalului era prezent la Palat. Hotărît lucru, complotiștii nu vroiau ca mareșalul Antonescu să facă el armistițiul. Dar erau ei în stare să facă altceva decît o capitulare necondiționată? Nu trebuia întîi semnat un armistițiu (cel de la Stockholm) și apoi depuse armele?

După cum cititorii au reținut, nici Iuliu Maniu, nici Dinu Brătianu, nici Titel Petrescu nu se găseau la Palat în ziua de 23 august, cînd a fost arestat mareșalul Antonescu.

„Eu am intrat în guvern", ne spune Iuliu Maniu, „numai la 24 august, după întîmplarea de la Palat, deci eu nu aveam posibilitatea să știu ce s-a petrecut la Palat și nu puteam avea nici răspunderea celor petrecute. Țin să afirm că în ceea ce privește armistițiul, domnul mareșal a fost foarte binevoitor și dacă dumnealui nu s-a înțeles în chestiunea armistițiului, cauza este că dumnealui nu avea încredere în reușita acestuia". (Depoziția lui Iuliu Maniu în procesul Antonescu).

Deci nici Iuliu Maniu și nici Dinu Brătianu nu se găseau prezenți la Palat și nici nu au fost consultați asupra arestării mareșalului și a capitulării necondiționate. Asupra acestor chestiuni avem mărturia domnului Mircea Ioanițiu:

„Regele a consimțit să-i vadă (pe Antonești) în cursul după-amiezii. Pînă atunci regele a adunat din nou pe sfătuitorii săi intimi, generalii Sănătescu și Aldea, Ion Mocsonyi-Stârcea și Grigore Niculescu-Buzești. *Fără a avea posibilitatea de a mai lua contact cu reprezentanții partidelor politice*, regele a hotărît, după ce a ascultat pe toți cei prezenți, să ridice problema armistițiului și, în cazul că Antonescu refuză, să înceapă negocierile imediat, să-l demită și să-l rețină la Palat".

Deci reprezentanții partidelor politice nu au fost nici prezenți nici consultați. De ce? Doar ei se aflau în București, se consultaseră cu Gheorghe Brătianu: Maniu informase Palatul că mareșalul e dispus să încheie armistițiul. Cum nu puteau fi găsiți și consultați? Nu cumva cineva

nu vroia ca ei să fie găsiţi şi consultaţi, tocmai pentru că Maniu şi Brătianu vroiau ca Antonescu să încheie armistiţiul şi ei ştiau că el îl acceptase? Cine erau cei patru „sfătuitori intimi“ ai regelui? Generalul Sănătescu, mareşal al Palatului, deci subordonat regal, ofiţer de carieră, fără nici un mandat dat de naţiune, ca şi generalul Aldea, duşman al mareşalului? Ce rol constituţional jucau aceşti doi ofiţeri, pentru a fi chemaţi să sfătuiască pe rege, în conformitate cu prevederile Constituţiei? Dar „maestrul de vînătoare“ Stârcea ce rol „constituţional“ juca? Dar ginerele lui Barbu Ştirbey şi cumnatul lui Edward Boxshall (şeful Intelligence Service-ului în România), funcţionarul la serviciul cifrului din cadrul ministerului de Interne, Niculescu-Buzeşti, de cînd era un factor constituţional, ca să fie consultat de rege în cel mai greu moment din acest secol al istoriei poporului român?

Domnul Mircea Ioaniţiu ne spune în continuare la pagina 24: „Între timp, Buzeşti va căuta să intre în legătură cu Iuliu Maniu, pentru a obţine lista noului guvern, aşa cum a fost agreată între partide şi ca să-l pună la curent cu noua situaţie. Reveniţi în oraş, Buzeşti şi Stârcea (trimişi după Pătrăşcanu şi Titel Petrescu) raportează suveranului rezultatul misiunii lor: Buzeşti nu izbuteşte să-l vadă pe Maniu, iar Stârcea îi găsise pe... Pătrăşcanu şi Titel Petrescu. Deci, în momentele cele mai importante, elementele politice nu se aflau în preajma suveranului. Absenţa lor, justificată sau nu, a lăsat întreaga povară a deciziilor ce trebuiau luate în următoarele ceasuri pe umerii regelui“.

Cu alte cuvinte, nici Iuliu Maniu şi nici Dinu Brătianu nu au fost consultaţi, nici înainte şi nici după arestarea mareşalului Antonescu. Maniu şi Brătianu ştiau că mareşalul vine la Palat în audienţă, să anunţe regelui acceptarea armistiţiului. Ei aşteptau veşti de la Palat cu sufletul la gură şi... Niculescu-Buzeşti, trimis de rege să-i caute, nu-i găseşte..., cu toate că Maniu se găsea în Bucureşti la doctorul Jovin.

Poate să-şi închipuie cineva aşa ceva? Cum a putut regele crede o atare minciună a lui Niculescu-Buzeşti? Nu era evident că Buzeşti *nu vroia să-i găsească pe Maniu şi Brătianu?*

Aşa se explică faptul că regele nu a oferit lui Iuliu Maniu să formeze guvernul şi nici nu a fost consultat, nici el, nici Brătianu, la constituirea noului guvern şi la capitularea necondiţionată.

Nu am crezut niciodată că neînsemnatul partid comunist român ar fi jucat vreun rol în „rezistența" contra germanilor în România sau contra guvernului Antonescu. Am considerat totdeauna că ei și-au creat după război state de serviciu și merite ca să-și umple piepturile și să-și înalțe călcîiele. Dar trebuie să mărturisesc că m-am înșelat, cel puțin în ceea ce privește rolul lor în actul de la 23 august 1944.

Din broșura domnului Ioanițiu și din alte documente și mărturii vedem azi că Partidul Comunist Român a jucat un rol important în complotul de la Palat. După afirmațiile lui Pamfil Șeicaru, marele nostru gazetar, Lucrețiu Pătrășcanu ar fi fost cumnat cu colonelul Ulea de la Palat. Domnul Vlad Georgescu, la pagina 266 din *Istoria Românilor*, ne vorbește și el de rudenia dintre cei doi. Aceasta ar putea fi una din explicațiile ușorului acces la Palat în plin război al fruntașului Partidului Comunist Român — prin definiție în slujba Moscovei.

Domnul Mircea Ioanițiu ne precizează la pagina 17 că Lucrețiu Pătrășcanu, șeful Partidului Comunist Român, într-o ședință conspirativă de la Palat, a cerut ca „delegatul militar al partidului să participe la pregătirea operațiilor militare plănuite de comitetul militar" al complotiștilor și pregătite de colonelul Dumitru Dămăceanu. Aceste consfătuiri aveau loc într-o casă din Calea Moșilor, ne spune autorul broșurii, unde a participat și el la întrunirea din noaptea de 13/14 iunie, unde în afară de Pătrășcanu se afla și inginerul „Ceaușu". În realitate acest inginer era ofițerul român Emil Bodnăraș (Bodnarenko), dezertor, refugiat în Uniunea Sovietică și parașutat în România în primăvara lui 1944. Domnul Mircea Ioanițiu nu ne spune cine mai era prezent la această consfătuire, dar asupra acestei chestiuni am găsit surprinzătoare detalii într-o broșură la biblioteca — Public Library" — din strada 42 (colț cu Fifth Avenue) din Manhattan, New York. E vorba de cărticica *Insurecția națională antifascistă armată din August 1944*, publicată în România de Aurică Simion. Iată ce găsim în această carte oficială comunistă asupra consfătuirii de la 13/14 iunie 1944 din Calea Moșilor:

„În primăvara anului 1944 erau tot mai frecvente întîlnirile pe care delegați ai partidului comunist le aveau cu reprezentanți ai cercurilor palatului. Dezbaterile la aceste

consfătuiri relevau cu tărie clarviziunea politică a partidului comunist, care, prin reprezentanții săi, a prezentat soluții realiste pentru rezolvarea diferitelor probleme legate de pregătirea acțiunii insurecționale, care erau însușite, de regulă, de celelalte forțe democratice. În noaptea de 13/14 iunie 1944 a avut loc, din inițiativa partidului comunist, a ședință conspirativă a reprezentanților săi, Emil Bodnăraș și Lucrețiu Pătrășcanu, cu reprezentanți ai palatului și armatei: generalii Constantin Sănătescu și Gheorghe Mihail, colonelul Dumitru Dămăceanu, Ioan Mocsonyi-Stârcea, Mircea Ioanițiu și Grigore Niculescu-Buzești. Cu acel prilej, Emil Bodnăraș a criticat orientarea cercurilor palatului de a reduce acțiunea de răsturnare a lui Antonescu la o simplă lovitură de palat, înfăptuită de un grup restrîns de persoane, și de a evita o participare mai largă a maselor la luptă. Emil Bodnăraș a prezentat planul partidului comunist, care prevedea răsturnarea prin forță a dictaturii militare-fasciste, scoaterea țării din războiul hitlerist și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste. După vii discuții, cei prezenți au aprobat planul elaborat de P.C.R. Pentru pregătirea acțiunii armate s-a propus crearea unui comitet militar, din care să facă parte generalii Gheorghe Mihail, C. Vasiliu-Rășcanu și colonelul Dumitru Dămăceanu. La 15 iunie, generalul Constantin Sănătescu a comunicat acordul regelui cu privire la cele de mai sus".

S-a înțeles bine? În timp ce armata română lupta și murea în apărarea fruntariilor asaltate de sovietici, reprezentanții Palatului erau prezenți la consfătuiri cu Pătrășcanu și Emil Bodnarenko-Bodnăraș, emisar al Moscovei, parașutat de ruși în România. Spre onoarea lor, nici unul din reprezentanții partidelor istorice nu a fost prezent la consfătuirea din 13/14 iunie 1944. Grigore Niculescu-Buzești a devenit membru al PNȚ, după afirmațiile lui Ion Mihalache, abia în 1946. Dar nu trebuie să ne mai mirăm că „frontul românesc" a fost „rupt", „străpuns", că armatele erau în derută și frontul dezorganizat. Virusul trădării intrase în rîndurile ei. În această privință, avem o mărturie prețioasă din partea lui Gould Lee, în *Crown Against Sickle*, la pagina 66:

„Nu încape nici o îndoială că absolut toate informațiile planului erau transmise rușilor de Pătrășcanu, care avea o legătură printr-o stație de radio adusă de comuniștii sovietici parașutați în România de cîteva luni".

La Palat, în ziua de 23 august 1944, după arestarea lui Antonescu, numai Lucrețiu Pătrășcanu, șeful comunist, era pregătit și făcea „treaba". Cum nici Iuliu Maniu și nici Dinu Brătianu „nu fuseseră găsiți" de Niculescu-Buzești și cum Mocsonyi-Stârcea a avut norocul să-i găsească pe Pătrășcanu și pe Titel Petrescu, Palatul a avut și el norocul să aibă pe cineva care să se ocupe de treburile țării. Ne-o spune tot domnul Mircea Icanițiu la pagina 34:

„Primul dintre factorii constituționali politici apare la Palat Lucrețiu Pătrășcanu. Acesta venise pregătit. Venise înarmat cu *proclamația regală*, pe care atît Buzești cît și Stârcea o *revizuiseră în prealabil*. Regele o studia cu atenție. Pătrășcanu a adus și cele două decrete de amnistie politică și desființarea lagărelor de concentrare".

Ne mai mirăm că comuniștii au reușit să sovietizeze România și să detroneze pe rege? Domnul Mircea Ioanițiu pretinde că în audiența mareșalului nu s-a discutat nimic de condițiile de armistițiu de la Stockholm. Așa i s-a spus. Eu nu pot crede așa ceva, fiindcă erau două feluri de proiecte de armistițiu: celălalt era cel de la Stockholm, oferit de Stalin prin doamna Kolontay mareșalului Antonescu. Acesta ne garanta Transilvania și era din toate punctele de vedere mult mai bun decît capitularea necondiționată de la Cairo. Ce armistițiu a cerut regele mareșalului? Pe care din ele? Despre care armistițiu a vorbit mareșalul? Este de neconceput că „regele nu știe" de propunerile lui Stalin oferite ministrului României la Stockholm, Nanu. Cu siguranță că asupra acestui punct domnul Ioanițiu se înșeală. Tratativele durau de opt luni. Niculescu-Buzești sabota aceste tratative prin George Duca. Maniu era la curent cu ele. Se poate ca regele să nu fi știut de ele? Să nu se fi discutat în audiență ce armistițiu să se semneze? Nu e posibil.

La pagina 5 a broșurii domniei sale, domnul Mircea Ioanițiu, pentru a justifica conspirația și apoi arestarea mareșalului, se întreabă:

„Ce s-ar fi întîmplat în România, dacă Hitler afla că guvernul dorește să înceapă negocieri pentru un armistițiu?"

Curioasă întrebare, mai ales acum, după patruzeci de ani, cînd avem atîtea informații, ca să ne dea răspunsul

a) Încă din 1943, Hitler a reproșat mareșalului Antonescu încercările lui Mihai Antonescu de a ieși din război prin negocieri cu aliații la Madrid, Vatican, Lisabona (prin

Victor Cădere), în Elveţia (prin Pella şi Gafencu), la Ankara. „Cunosc, mein Führer, activitatea ministrului meu de externe. O îngăduiesc şi o tolerez, în ideea că nu e rău ca guvernul german să găsească la un moment dat o punte întinsă prin România către o eventuală înţelegere" — i-a răspuns mareşalul Antonescu.

b) Mareşalul Antonescu cerea lui Hitler încă din 1943 să facă pace.

c) Plecarea principelui Barbu Ştirbey cu paşaport diplomatic dat de mareşal sub numele de Bond. Ajuns la Ankara principele Ştirbey, alias Bond, a fost „demascat" de agenţia britanică Reuter ca emisar român pentru negocieri de armistiţiu, fapt ce a făcut un „scoop [ştire senzaţională] à la une" în toate ziarele planetei. O fi auzit şi Hitler de ele sau cel puţin Himmler sau Goebbels. Dar Hitler trebuia să ştie de tratative cel puţin de la ministrul său la Bucureşti, Clodius, pe care mareşalul îl informase la 22 august.

CONCLUZII

Eu nu am temeritatea să le trag. Cum am spus, trebuie lăsat istoricei de mîine să judece şi mai ales să lăsăm poporului român, care a pătimit, să-şi spună singur cuvîntul asupra lui 23 august 1944.

Totuşi, personal, ca unul ce am împărtăşit din plin această suferinţă românească, fără a da cu piatra în nimeni, voi spune ce cred.

Spre deosebire de un Maniu, şi de alţii ca el, eu cred că războiul contra Uniunii Sovietice a fost un război de legitimă apărare naţională şi el trebuia făcut. Cum acest război a fost pierdut după Stalingrad, România trebuia să iasă dintr-un război pierdut. România fiind invadată şi ocupată de Rusia de 12 ori în cursul istoriei sale, acesteia nu i se putea acorda nici o încredere. Orice promisiuni de armistiţiu venite de acolo trebuiau garantate de anglo-americani. A fost o greşeală să se ducă tratative şi de opoziţie şi de guvern şi la Stockholm şi la Cairo. Ambiţioşii şi aventurierii fără scrupule au profitat, încercînd să joace propria lor carte, pentru a pune mîna pe putere. Atît mareşalul Antonescu cît mai ales Iuliu Maniu au greşit în aprecierea oamenilor în care s-au încrezut. Dacă România trebuia să iasă din războiul pierdut — şi ea trebuia efectiv să iasă, — acest lucru se impunea a fi realizat de către mareşalul Antonescu, spri-

jinit de întreaga suflare românească, de la vlădică pînă la opincă. În fața unei Românii hotărîte și mai ales unite, s-ar fi putu accepta și eventual ameliora condițiunile de armistițiu de la Stockholm. Sunt convins că anglo-americanii pînă la urmă le-ar fi garantat. Cred de asemenea temeinic că regele României trebuia să îndepărteze după 23 august 1944 pe „intimii lui sfătuitori", și în țară, și în exil. Ei l-au mințit, înșelat, sfătuit greșit.

La ora supremă a judecății, poporul român va trebui să țină seama de actul de la 23 august 1944, pentru a vedea dacă a folosit sau nu neamului românesc. El va trebui să judece atitudinea tuturor și după săvîrșirea acestui act, ținînd seama totodată de ce a făcut fiecare și de ceea ce nu a făcut, atît în țară, cît și în exil. Actul de la 23 august nu trebuie judecat izolat. El trebuie văzut și prin prisma zonelor de influență acordate rușilor, cît și prin aceea că România, capitulînd necondiționat, a deschis ca însăși larg porțile Europei de Răsărit sovieticilor, permițîndu-le o înaintare fulgerătoare în centrul Europei, înaintea anglo-americanilor.

Citind memoriile feldmareșalului Allen Brooke, șeful statului major imperial britanic, care arată cum „capitularea României a fost un act tragic, care a ușurat rușilor dominarea Europei" (ocupînd-o înaintea trupelor anglo-americane), m-am întrebat dacă „scurtarea războiului" de către actul de la 23 august era o binefacere pentru Lumea Liberă sau un blestem. Citind aceste memorii, m-am întrebat și mă mai întreb dacă nu cumva opunerea englezilor la Cairo la retrocedarea Transilvaniei de Nord înainte de conferința de pace, și nu în întregime, nu era, ca și garantarea condițiilor de la Stockholm, un pretext ca să forțeze România să lupte ținînd în loc armatele sovietice, pentru a da timp armatelor anglo-americane să pătrundă cît mai mult înspre centrul Europei. Și cine poate garanta că Churchill, acest om pragmatic, în piruetele lui nu ar fi renunțat să se ducă la Moscova în octombrie 1944, după capitularea României, sau la zonele lui abjecte de influență? Să lăsăm zilei de mîine și Istoriei să ne dea răspunsul la aceste chinuitoare întrebări.

La 23 august 1944, regele formează un guvern cu generalul Sănătescu. În lipsa oricărui armistițiu semnat și a oricărei rezistențe armate, rușii ocupă în întregime România. Încep violurile, jafurile, asasinatele, teroarea. „Armistițiul" cu România se semnează numai la 12 septembrie 1944 la

Moscova. La 20 de zile după încetarea focului. În haosul ce a urmat după arestarea lui Antonescu nu știa nimeni nimic. Pătrășcanu, cînd a ajuns la Moscova, i-a spus lui Averell Harriman, ambasadorul american de acolo, că el a venit să negocieze „aplicarea" armistițiului, crezînd că „el era deja semnat". Armistițiul semnat la Moscova la 12 septembrie 1944 are clauze mult mai grele decît cele oferite lui Antonescu de Stalin, țara este livrată la discreția completă a Rusiei. României i se refuză cobeligeranța, dar ea este obligată să lupte alături de ruși contra nemților și ungurilor cu vreo 20 de divizii, avînd pierderi imense, de necrezut. La 6 martie 1945, Vîșinski instaurează un guvern comunist condus de Petru Groza. România liberă și democrată trăiește într-o îngrozitoare agonie încă doi ani, apoi se scufundă în imensa mlaștină a bolșevismului rusesc. Să vedem în capitolul următor pe unul din marii responsabili ai acestui act.

CAPITOLUL 7

CHURCHILL VINDE LA MOSCOVA ÎN OCTOMBRIE 1944 ÎNTREAGA EUROPĂ DE RĂSĂRIT

În cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, ca și in versiunile română, engleză și germană, am tratat acest subiect capital în profunzime. De aceea, fatale în acest capitol vor fi unele repetiții despre lucruri cunoscute. Ele sunt totuși necesare pentru înțelegerea creării sferelor de influență și a ceea ce a urmat. Voi încerca să fac aceste repetiții cît mai scurte pentru a ușura cititorului lectura.

După cum vă reamintiți, acordul lui Roosevelt pentru aceste zone a fost dat la 12 iunie 1944. Churchill, la rîndul lui, informează pe Molotov și procedura diplomatică se pune în mișcare între Londra și Moscova în vederea unei conferințe între Churchill și Stalin. Prin telegrama Nr. 789 din 29 septembrie 1944 Churchill informează pe Roosevelt de intenția de a se duce la Moscova, subliniind că va discuta „două subiecte principale: Japonia și Polonia". Nimic despre reglementarea întregii regiuni a Europei de est. Totuși, el deschide, încet și perfid, dosarul exploziv al zonelor de influență:

„There are other points, too, about Greece and Yugoslavia which we would also discuss". („Sînt și alte puncte — subiecte — despre Grecia și Iugoslavia, pe care le vom discuta.")

În drum spre Moscova și gîndindu-se la abandonarea României lui Stalin, Churchill, în avion, spunea medicului său personal, lordului Moran, „că el nu are nici o simpatie pentru România", dar că Polonia... îi stă pe suflet (doar pentru ea englezii au declarat război Germaniei!). O fi avut Churchill în același avion vreun gînd și asupra lui Stalin, a Uniunii Sovietice și a politicii ei, a ideologiei marxiste, a imensei pușcării care o constituie Rusia și la sclavia ce amenința România pe care el nu o iubea? Și-o fi amintit Chur-

chill de convingerile sale şi de acţiunea lui din 1917 pînă în 1938, cînd tuna şi fulgera contra Kremlinului şi a „asasinilor" pe care-i găzduieşte?

Să le amintim pe scurt cititorilor.

CHURCHILL ŞI BOLŞEVICII

Cu temperamentul lui fugos, cu origina sa aristocratică, cu educaţia sa democratică, era firesc ca să-l vedem pe Winston Churchill în prima linie antibolşevică după izbucnirea revoluţiei în Rusia. Dar virulenţa atacurilor depăşeşte tot ce se poate închipui. Churchill îi tratează în masă şi pe fiecare în parte de „asasini", „barbari" şi „criminali". Devenit ministru de război în ianuarie 1919, Churchill preconizează public exterminarea totală a bolşevicilor — această „barbarie animalică" — prin utilizarea gazelor de război. În această calitate oficială, el ajută şi susţine acţiunea militară antibolşevică a amiralului Kolceak şi pe aceea a generalului Denikin. Acţiunea militară eşuînd, Churchill se adresează direct opiniei publice engleze şi mondiale pentru a o mobiliza contra bolşevismului:

„Comunismul este o epidemie mult mai periculoasă decît ciuma sau tifosul", scrie el în *Illustrated Saturday Herald*, din 25 ianuarie 1920.

Cîteva luni mai tîrziu, opunîndu-se oricăror schimburi comerciale cu noua Uniune Sovietică, Churchill scria în *The Times* la 10 noiembrie 1920:

„Politica pe care o voi preconiza întotdeauna faţă de Uniunea Sovietică este aceea de răsturnare şi distrugere a acestui regim criminal".

Ceva mai mult, imediat după primul război mondial, el cerea ca Germania învinsă să fie imediat înarmată pentru a lupta contra Uniunii Sovietice, „acest puhoi de barbarie roşie, venind de la răsărit". (Vezi Gilbert, *Churchill, Stricken Word*, pagina 277).

La acea dată Churchill credea că Germania înfrîntă avea un rol capital de jucat în politica mondială: „pentru a ţine în şah pericolul bolşevic şi prezervarea Europei şi a civilizaţiei creştine." La pagina 76, biograful său oficial, Gilbert, ne dă cîteva precizíuni asupra filosofiei politice a lui Churchill:

„«Bolşevic» era sinonim cu «sîngeros şi masacru în masă». Bolşevicul este «duşmanul de moarte al omenirii», ei

sunt «vampiri setoşi de sînge». Politica lor este o «combinaţie nebună de criminalitate şi de animalitate». Conducătorii bolşevicilor «o ligă de rataţi, criminali şi dăunători»". În portretele sale politice, Lenin, Troţki, Stalin şi compania de „Jew commissars" [comisari evrei] sunt nişte „criminali şi asasini de drept comun". Nu mai departe decît în pragul războiului cu Germania, în *Sunday Chronicle*, din 27 iunie 1937, Churchill consideră comunismul „tot atît de periculos, de rău şi de criminal, ca şi nazismul lui Hitler" (vezi *The Creeds of the Devil*).

În schimb, la acea dată, Churchill avea o admiraţie infinită pentru Mussolini: „Mussolini a transformat radical Italia, el a optat pentru patriotism contra stîngii internaţionale şi a bolşevismului" (vezi magazinul *Collier's*, septembrie 1938).

La acea epocă Churchill avea convingeri...

Ce păcat pentru istorie că scrisorile lui Churchill către Mussolini au dispărut. Ce interesante ar fi fost şi ce lumină nouă ar fi aruncat ele asupra marilor greşeli ale Angliei în politica greşită de aruncare a lui Mussolini în braţele lui Hitler. Se pretinde că scrisorile lui Churchill către Mussolini ar fi ajuns în mâinile lui Otto von Skorzeny, eliberatorul lui, după demisia sa. Se zice că Skorzeny le-a negociat cu Churchill personal la Veneţia în schimbul eliberării unor şefi militari, prizonieri de război în Anglia.

Dar în ziua de 8 octombrie 1944, în avionul ce-l duce spre Moscova, avem un alt Churchill. Să vedem ce a făcut şi, împotriva convingerilor sale antebelice, cum a influenţat destinele întregului răsărit al Europei şi întreaga politică planetară.

De reţinut că la 3 octombrie 1944 — telegrama 790 — Churchill cere lui Roosevelt „să trimită un mesaj lui Stalin în care să spună *că el aprobă misiunea lui la Moscova*". Roosevelt răspunde favorabil şi la 5 octombrie Roosevelt trimite lui Stalin o telegramă prin care nu dădea procura în alb, cerută de Churchill, dar aproba misiunea sa şi-i ura succes, delegînd pe Averell Harriman să-l asiste, adăugind:

„Că în acest război global nu e nici un loc şi nici un subiect în care Statele Unite să nu fie interesate."

Probabil că Stalin a înţeles acest paragraf, căci prezenţa lui Averell Harriman îndeplinea condiţia lui Roosevelt. De adăugat că Churchill cerea ca la întrevederea între patru ochi el să fie singur cu Stalin, la care Roosevelt nu a protestat.

"Noi am ajuns", povestește Churchill la pagina 198 din volumul VI al *Memoriilor* sale," la Moscova în după-amiaza lui 9 octombrie 1944, fiind primiți din toată inima de Molotov și ceilalți conducători. La zece noaptea în aceeași zi am avut prima întrevedere cu Stalin în Kremlin. După ce am convenit să convocăm pe primul ministru polonez la Moscova, i-am spus lui Stalin, fiindcă am văzut că «the moment was apt for business» (momentul era favorabil pentru afaceri), «let us settle about our affairs in the Balkans. So far as Britain and Russia are concerned, how would it the do for you to have 90% *predominance* in Rumania, for us to have 90% in Greece, and go 50%-50% in Yugoslavia?» (Hai să aranjăm treburile noastre în Balcani. În ceea ce privește Marea Britanie și Rusia, ce ai zice dumneata să aveți 90% predominare în România, noi 90% în Grecia și 50% -50% în Iugoslavia?). În timp ce propunerea mea se traducea ,am luat o jumătate de pagină de hîrtie pe care am scris propunerea mea."

Churchill istorisește mai departe: "Stalin a luat un creion albastru și roșu și cu partea albastră a făcut "un large tick" [bifare] — în OK — și a pus hîrtia pe masă. Eu am luat-o și am spus: «Nu este oare prea cinic cum am dispus de soarta a milioane de oameni în această manieră insolită? Hai să ardem hîrtia!» Stalin mi-a răspuns: «Nu, ține-o dumneata.»"

Cum se mai poate susține — cum o face Churchill — că aceste aranjamente erau numai pentru necesități militare "de trei luni"? Cum se decidea soarta a milioane de oameni prin aranjamentul de 90% pe trei luni, cînd armatele lui Stalin ocupaseră România și agenta lui, Ana Pauker, era călare pe tancurile sovietice și guverna România? Trei luni? Niciodată Istoria nu a fost mai falsificată decît în această infamă pretenție!

Cum am mai scris-o, "minutes" — procesele-verbale, stenogramele discuțiilor acestea — nu au fost publicate. Menite să rămînă sub peceți pe 70 sau 100 de ani, ele au ieșit la suprafață de o manieră curioasă. Lord Ismay, șeful de stat major al lui Churchill, care l-a însoțit la Moscova, le-a depus după numai 30 de ani la biblioteca militară Lidell Hart, la King College din Londra. Acolo le-am găsit eu și le-am copiat de mînă două zile la rînd. Pot afirma în modul cel mai categoric și mai solemn că nu se găsește nici un cuvînt, nici o aluzie la "trei luni", ci din contra "aranjamentele" sunt definitive. "Minutele" în discuție poartă numă-

Iată acum reprodus de mine din cartea lui C.L. Sulzberger, *The Roast and Ashes of Yalta*, peticul de hîrtie în discuție:

Roumania

Russia 90%

The others 10%

Greece G. Britain (in accord with U.S.A.) 90%

~~The others~~ Russia 10%

Yugo Slavia 50/50%

Hungary 50/50%

Bulgaria Russia 75%

The others 25%

rul 2, sunt tipărite numai în 4 sau 5 exemplare. Titlul lor este "Anglo-Soviet Political Conversations in Moscow 9-17 october 1944", proiectul de cod se cheamă "Project Tolstoi" Acest teribil document este clasat la biblioteca sub numărul COS (44) 915 (0).

Voi extrage din aceste "minutes" un paragraf edificator:

"The PM (Prime Minister) said it is better to express these things in diplomatic terms and not to use the phrase «dividing into spheres» because the Americans might be shocked, But as long as he [Churchill — n. a.] and Marshall Stalin understood each other he could explain the matter to the President [Roosevelt — n.a.]."

Clar și precis. Trebuia un limbaj "diplomatic", fiindcă poporul american ar fi fost "șocat", indignat și revoltat, dacă s-ar fi vorbit de „zone de influență". De reținut că aceste "aranjamente" s-au făcut têie à tête, fără prezența lui Averell Harriman. Nu este mai puțin adevărat că Harriman a informat la 10 octombrie 1944 pe Roosevelt de aranjamentul privind Balcanii (vezi telegrama din 10 octombrie 1944 FR. 1944 Vol. IV p. 1005—1006; cea din 11 octombrie 1944, același dosar la pagina 1009-10). Conversațiile de la Moscova, după abandonarea eroicei Polonii Uniunii Sovietice (ce-i era așa de scumpă lui Churchill înainte de conferință) se termină cu un banchet monstru, la care Winston Churchill își termină discursul binecuvîntînd pe Stalin:

"God bless you"

Acest discurs nu mai este ultrasecret. El este la dispoziția tuturor cititorilor fiind în prima pagină a ziarelor ruse și engleze. Winston Churchill uitase de bolșevici, asasini, temniceri, criminali. El îi recompensase cu cedarea a 120 de milioane de oameni în sclavie. Lordul feldmareșal Ismay ne spune în memoriile sale, la pagina 379, cît de sublimă a fost plecarea lui Churchill din Moscova: Stalin personal l-a condus la aeroport și i-a oferit o întreagă ladă cu caviar și vodcă. Stalin a rămas — adaug eu — pe aeroport pînă la plecarea avionului și cu o batistă roșie, ce făcea oroarea lui Churchill pe vremuri, își lua rămas bun de la leul britanic.

În legătură cu banchetul dat la ambasada britanică la Moscova la 11 octombrie 1944 după vînzarea Europei de răsărit avem o scenă tragicomică povestită de interpretul lui Churchill, maiorul A.H. Birse, în *Memoriile unui interpret*. În vederea dineului la ambasadă și a venirii lui Stalin, ea fusese ocupată de la pivniță pînă la acoperiș de armata roșie și de serviciile secrete ruse. Principiul extrateritorialității, atît

de scump englezilor, fusese uitat. Faptul nu a scăpat lui Vișinski. Cînd a intrat în legație și a văzut că paza era făcută *în interiorul* localului englez de soldați ruși în uniformă, el a arătat cu mîna unul dintre soldați și a spus:

„Văd că armata roșie a avut o nouă victorie: ea a ocupat ambasada britanică."

Era într-adevăr o nouă victorie a armatei roșii: obținuse mînă liberă în Europa răsăriteană de la Churchill.

Dar abandonarea Europei de răsărit a fost nu numai o crimă, dar și o fatală greșeală politică. Pacea a fost pierdută, Rusia promovată mare putere prin exploatarea țărilor subjugate. Ea a condamnat la pieire întreaga lume liberă, cu o mai scurtă sau mai lungă scadență.

La Moscova, Churchill a trădat principiile fundamentale ale democrației, a trădat prietenii ce au luptat alături de el în primul război mondial, ca România, și a săpat mormîntul Imperiului Britanic. Iată de ce „minutele" acestor aranjamente au fost depuse de generalul Ismay în arhivele militare ale lui King College. Era denunțarea post-mortem a acestuia pentru greșelile politice făcute de Churchill. Poporul britanic, militarii lui, cîștigaseră războiul, dar politicienii lui i-au pierdut roadele, i-au pierdut pacea.

Cei opt profesori de la Oxford și Cambridge, ce au ajutat la scrierea *Memoriilor* lui Churchill, au făcut ce au putut ca mistificarea „celor trei luni" să poată fi, dacă nu susținută, cel puțin afirmată. Dar este trist și dureros să vedem că istoricii importanți, oficiali, susțin „teza aranjamentului de trei luni" pentru a afirma că sovietizarea Europei de răsărit nu e opera nefastă a lui Churchill și Eden la Moscova, ci comportarea abuzivă a sovieticilor. Sir Llewellyn Woodward este istoric oficial englez. El a publicat în 1962 *On Her Majesty's Stationary Office. The British Foreign Policy*. Sir Llewellyn a avut la dispoziție *toate actele, toate documentele*. Pentru el „Dosarul Tolstoi" nu mai era un secret. Cum se poate face el părtaș la falsificarea acestui tragic capitol de istorie? La fel cu distinsa profesoară de la Sorbonne, M[me] Hélène Carrère d'Encausse, care își însușește și ea teza oficială a „celor trei luni de aranjament temporar".

Ah, cîtă dreptate are lordul Moran, doctorul lui Churchill, ce l-a însoțit ca o umbră peste tot, cînd scrie că el nu-și putea crede ochilor „citind în memoriile lui Churchill evenimentele pe care le trăiseră împreună" și pe care nu le mai recunoștea.

Ah, cîtă dreptate are lordul Keith Sainsbury în cartea sa *Turning Point*, cînd la pagina 358 afirmă că „atît Churchill

cît și Roosevelt alterau și denaturau documentele pentru a-și prezerva în viitor reputația lor de oameni mari".

Falsificatorii de istorie sunt denunțați și de M. Stoles în cartea sa *The Politics of the Second Front*, apărută în 1977.

Dar să nu uităm că Istoria este scrisă de învingători.

Mulți istorici americani și recent chiar englezi au avut curajul să scrie adevărul. În *The Shattered Peace*, cunoscutul și excelentul istoric Daniel Yergin scrie la pagina 60: „În realitate, procesele verbale („the minutes") ale conversațiilor de la Moscova arată clar că Churchill știa exact și indiscutabil ce făcea. El căuta un aranjament *permanent*."

La fel și istoricul american Fraser J. Harbutt, care in cartea sa *Iron Curtain* trage la pagina 74 aceeași concluzie: „Churchill și-a ușurat conștiința, pretinzînd în *Memoriile* sale că aranjamentele făcute erau temporare, limitate la durata războiului. *But recent British records suggest otherwise* (Dar documente britanice recente arată că adevărul era cu totul altul.).", ca să scrie mai departe: „...aceste țări — din răsăritul Europei — erau în orice caz, în mod clar, destinate sferei de influență sovietică. Churchill — este clar astăzi — gîndea în termeni de împărțirea Europei, nu doar a Balcanilor".

Voi repeta — pentru a se înțelege mai bine — că Roosevelt a acceptat, dacă nu *de iure*, în tot cazul *de facto*: sferele de influență erau pentru Roosevelt fundamentul întregii sale politici, „a basic datum", în relațiile internaționale.

Pentru a se înțelege rolul puțin important al Statelor Unite în conversațiile Churchill-Stalin din Moscova din octombrie 1944, este necesar să precizez că Roosevelt considera că Europa este o chestiune ce privește *numai Marea Britanie și Uniunea Sovietică*. A spus-o clar, așa cum ați văzut din capitolele precedente. Englezii și rușii considerau că Europa este o problemă care nu-i privește decît pe ei. Au afirmat-o cu tărie, cu mult înainte de octombrie 1944. De exemplu, la sfîrșitul lui august 1943, fostul ambasador sovietic la Londra are o lungă conversație cu Anthony Eden înainte de a pleca la Moscova. Se discută prepararea Conferinței miniștrilor de externe, ce a avut loc în octombrie 1943. Să-l ascultăm pe Anthony Eden la pagina 408 din memoriile sale:

„Maisky déclara ensuite qu'après la guerre nous disposerions chacun d'une sphère d'influence en Europe: l'URSS à l'est, les Britanniques et les Américains à l'ouest. Ce plan ne lui plaisait guère, mais en nous permettant d'exclure les Russes des affaires françaises et méditerra-

néennes, il donnerait à l'URSS le droit d'exiger une grande liberté en Europe orientale. Cependant, si nous pouvions accepter de considérer l'Europe comme un tout, et le gouvernement soviétique préférait cette solution, chacun de nous devrait admettre que les autres aient le droit de s'intéresser à l'ensemble du continent. Je lui répondis que je pensais comme lui, et que la conférence trouverait peut-être des mots pour formuler nos voeux".

Şi la conferinţa din octombrie 1943 Anthony Eden s-a ţinut de cuvînt:

„Eden was at his most conciliatory and set himself to dissipate Soviet doubts. *The West recognized that these were matters primarily fot the Soviet Government, he said.*

„As usual when Eastern Europe matters were under discussion, Hull played no part, and Eden *now proposed that these questions should be pursued in bilateral talks outside the conference.*"

(Eden se manifestă cît se poate de conciliant şi hotărît să împrăştie îndoielile sovieticilor. A recunoscut în numele Vestului că problemele Europei răsăritene sunt cu precădere de domeniul guvernului sovietic. Şi, văzînd că Cordell Hull ca de obicei nu participa la asemenea discuţii şi hotărîri, Eden, propune [lui Molotov] convorbiri bilaterale, în afara conferinţei.)

Lordul Keith Sainsbury, relatîndu-ne cele de mai sus, adaugă la pagina 87 din cartea sus-citată:

„Era o indicaţie suplimentară că prezenţa secretarului de stat american [Cordell Hull] nu era bine venită pentru o atare discuţie şi el credea că se va înţelege singur cu Molotov".

(Un detaliu important: Roosevelt nu autorizase pe Cordell Hull să discute nici o problemă teritorială, rezervîndu-şi el să le discute singur cu Stalin.)

Să revenim la „acordurile" de la Moscova dintre Churchill şi Stalin şi să vedem reacţia americană.

La 18 octombrie 1944, după plecarea din Moscova, Churchill informează, după Averell Harriman, pe Roosevelt. Este vorba de telegrama Nr. 799 din 18 octombrie 1944, în care, după ce raportează asupra chestiunii poloneze, Churchill adaugă:

„Aranjamentele făcute asupra Balcanilor, sunt sigur, sunt cele mai bune posibil. Nu mă îndoiesc că aranjamentul 50/50 privind Iugoslavia este cel mai bun aranjament. Ruşii

insistă în a avea supremația în România și Bulgaria ca țări limitrofe ale Mării Negre."

Churchill considera Marea Neagră ca rusească și cerea să i se recunoască supremația și controlul în Mediterana.

Unii diplomați americani au susținut că Departamentul de Stat (nu Casa Albă) nu a fost niciodată informat de aranjamentul zonelor de influență și de „procentajul" stabilit între Churchill și Stalin (Charles Bohlen, în *Witness to History*, pagina 164). Faptul este absolut inexact. Departamentul de Stat a fost informat. Un Memorandum, datat 16 octombrie 1944, al oficiului afacerilor europene pretinde chiar că aranjamentul sferelor de influență a fost aprobat (se subînțelege, de către Roosevelt). Documentul se găsește în *Foreign Relations*, volumul IV, pagina 1018. Pe de altă parte, Averell Harriman personal informează la 25 octombrie 1944 comitetul politic al Departamentului de Stat despre aranjamentul Churchill-Stalin, al zonelor de influență.

Cu toate aceste informații, Departamentul de Stat nu se consideră legat de aranjamentul (oral și fără prezență americană) dintre cei doi. Din punct de vedere juridic, acest aranjament nu are nici o valoare pentru Statele Unite, și Departamentul de Stat nu vrea să fie părtaș la el. Ceva mai mult: chiar după acest aranjament, politica lui Cordell Hull rămîne categoric opusă acceptării zonelor de influență. Astfel, într-un Memorandum pregătit în vederea Conferinței de Pace (care a devenit provizoriu cea din Crimeea), secretarul de stat american vorbește de aceste aranjamente și chiar de procentele stabilite, dar susține cu tărie că Statele Unite nu pot aproba aceste aranjamente și că ele trebuiesc considerate ca fiind limitate la operațiunile de război și numai pe durata acestora. Documentul se găsește în *Briefing Book Papers for the Yalta Conference*, la capitolul «American Policy Toward Spheres of Influence», în *Foreign Relations*, din ianuarie 1945, capitolul *Yalta*, paginile 103–106. Oficial deci, Departamentul de Stat nici nu a aprobat sau repudiat public aranjamentul Stalin-Churchill, decizînd să-l ignore. În această lumină trebuie văzută politica dusă de Washington față de România în acea perioadă.

Cordell Hull, respectiv Departamentul de Stat, își făcuse datoria. Pregătise dosarul cerînd repudierea oricăror zone de influență după război. Dar în noiembrie 1944 Cordell Hull, umilit, indignat, dezgustat de politica Casei Albe, demisionează. El nu vrea să se asocieze oribilelor greșeli făcute de

Roosevelt. S-a mers pînă acolo, încît fostului ministru de externe timp de 12 ani al lui Roosevelt nici nu i s-a adus la cunoştinţă că va fi o conferinţă la Yalta. „Yalta?“, scrie el în memoriile sale, „mie nu mi-a vorbit nimeni de Yalta, nici înainte, nici în timpul conferinţei şi nici după aceea“. Memoriul lui Cordell Hull, împreună cu toate dosarele pregătite cu trudă şi devotament de patru ani de o comisie bipartită, ajung însă în mîinile lui Alger Hiss, însărcinat cu organizarea Conferinţei de la Yalta. Acesta, fiind membru al Partidului Comunist American, era spionul lui Stalin la Casa Albă şi la Departamentul de Stat. Cîţiva ani mai tîrziu, după Yalta, el a fost demascat şi condamnat de justiţia americană la cinci ani de închisoare. Dosarele mieilor fuseseră încredinţate lupului. Roosevelt, muribund, nici nu l-ea deschis în drum spre Yalta. La conferinţă, unde adevăratul rol era jucat de Alger Hiss, nu s-a discutat acest dosar, cel cu sferele de influenţă. Aşa se prezintă problema acordurilor Churchill-Stalin. Poporul american nu a ştiut nimic. Congresul anerican nu a ştiut nimic. Departamentul de Stat nu le-a aprobat. Ceva mai mult, li s-a opus. Roosevelt? Acordurile erau conforme dorinţelor şi politicii lui. Dar nici măcar la Casa Albă nu găsim un document, un instrument juridic valabil, care să oblige Statele Unite la respectarea unui aranjament bilateral Churchill-Stalin.

Rămîn în discuţie aspectele politice şi morale ale lui.

CAPITOLUL 8

SACRIFICAREA POLONIEI

După cum se știe, Marea Britanie și Franța au declarat război Germaniei, pentru că ea a atacat Polonia la 1 septembrie 1939. Al doilea război mondial a avut loc din cauza Poloniei ~~și pentru salvarea~~ integrității ei teritoriale și a suveranității sale.

Istoria poporului polonez este o continuă luptă pentru credință și pentru păstrarea independenței și suveranității țării. Ca și poporul român, polonezii au avut de suferit continuu din cauza setei de sînge și de pămînt a poporului rus. Ocupații teritoriale, amestecuri continui în administrarea țării lor au precedat cele două împărțiri ale Poloniei. Încă din 1764, prin Tratatul de la Sf. Petersburg, Ecaterina a II-a cerea lui Friedrich al II-lea al Prusiei să accepte ca rege al Poloniei pe Stanislaw Poniatowski ca fiind „cel mai calificat a veghea asupra intereselor lor comune". Prima împărțire a avut loc la numai cîțiva ani după acest tratat, și anume la 1772, cînd Rusia, Prusia și apoi Austria au sfîrtecat și îngenuncheat acest popor. Un sfert din teritoriul Poloniei și o cincime din locuitorii lui au fost anexați. Poloniei i s-a oferit o constituție de satelit, dependentă total de bunul plac al celor trei briganzi. A doua împărțire a avut loc douăzeci de ani mai târziu, în 1793, cînd Rusia a împărțit din nou cu Prusia altă parte din nefericita Polonie, care nu mai are acum decît o cincime din țara și populația ce avea înainte de 1772.

Datorită în mare măsură curajului, înțelepciunii și patriotismului mareșalului Pilsudski, Polonia își recîștigă o parte din teritorii și din populație după primul război mondial. Tratatul de la Versailles îi acordă o mare parte din Poznan și din Prusia Occidentală. Ceva mai mult, orașul Danzig, populat în întregime de germani, este anexat Poloniei. Un comisar al Națiunilor Unite se ocupa de administrație,

vameşii polonezi controlau intrările şi ieşirile din oraş. Polonezii controlau şi culoarul de trecere ce tăia Germania în două, germanii trebuind să călătorească în propria lor ţară prin «culoarul polonez», în «vagoane plumbuite». Amintim că înainte de începerea celui de al doilea război mondial, Hitler cerea colonelului Beck Danzigul şi crearea unui «coridor german», adică cedarea unei fîşii de teren pentru construirea unei autostrăzi şi a unei căi ferate între cele două părţi ale Germaniei, teren ce urma să fie considerat german. Colonelul Beck, care în acel timp era ministru de externe al Poloniei, a refuzat cererea lui Hitler, bazat pe «garanţiile solemne» ale Marii Britanii şi Franţei, prin care-i asigurau menţinerea frontierelor. Aceste garanţii britanice au fost date contra avizului comandanţilor armatei, care au avizat guvernul britanic că nu au posibilitatea militară de a le susţine. Totuşi, cînd Hitler a atacat Polonia la 1 septembrie 1939, Marea Britanie şi Franţa au declarat război Germaniei.

A TREIA ÎMPĂRŢIRE A POLONIEI

Astăzi, bazîndu-ne pe noile documente descoperite, avem convingerea, aproape certitudinea, că Hitler nu ar fi atacat Polonia şi deci nu ar fi început cel de al doilea război mondial, dacă nu ar fi existat pactul de „neagresiune" semnat de el şi de Stalin la 23 august 1939. Iată de ce — fără nici un fel de rezervă — Stalin trebuie considerat complice şi coautor al marii crime comise contra umanităţii prin declanşarea celui de al doilea război mondial.

Polonia s-a apărat eroic, dar în ziua de 17 septembrie 1939 armatele lui Stalin atacau şi ele Polonia, forţînd-o să capituleze la 27 septembrie. Marea Britanie nu a mişcat nici un deget, fiindcă, aşa cum spunea marele comandant al armatei, nu avea posibilitatea concretă de a o ajuta. Prin tratatul de la 28 septembrie 1939, Hitler şi Stalin împart Polonia pentru a treia oară. Teritoriile germane dinainte de 1914 sunt anexate Reichului, partea centrală rămîne sub sfera de influenţă germană, iar teritoriile din răsărit, absolut poloneze şi locuite exclusiv de polonezi, sunt anexate Rusiei (Ruteniei Albe şi Ucrainei). Ca şi în cazul României (Basarabiei şi Bucovinei de Nord), Stalin a cerut şi obţinut de la Hitler dreptul de a ocupa parte din Polonia (vezi *Nazi-Soviet Relations 1939—1941. Documents From the Archives of*

the German Foreign Office, Washington D.C., 1948, pagina 78 ș.u.). Subliniem că Tratatul de neagresiune din 23 august 1939 nu a figurat printre documentele procesului de la Nürnberg, ca și cînd nu ar fi existat niciodată. Se cunoaște contribuția extraordinară și eroică a armatelor poloneze ale generalului Anders în «bătălia Marii Britanii», cînd piloții polonezi au apărat Londra de bombardamentele lui Göring, se cunosc curajul și sacrificiul lor în luptele din Italia, ca și în cele alături de ruși, contra armatelor germane. Cum au răsplătit aliații sacrificiile și loialitatea poporului polonez? Cum s-a comportat Churchill față de acest popor, pentru care a declarat război lui Hitler? Cum a fost posibil ca Churchill, care spunea că are Polonia „la inimă", să meargă în octombrie 1944 la Moscova pentru a vinde Europa de răsărit?

STALIN PUNE CĂRȚILE PE MASĂ

După începerea războiului (22 iunie 1941), Stalin își căuta aliați și l-a trimis pe Maisky la Churchill. Cîteva luni mai tîrziu, în decembrie 1941, Anthony Eden mergea la Moscova să negocieze. Cum se știa, armata roșie era la pămînt, iar cea germană se afla la porțile Moscovei. Totuși, această situație de totală inferioritate nu l-a împiedicat pe Stalin să-i pună lui Eden pe masă imediat două tratate, gata pregătite: unul militar și unul referitor la problemele privind frontierele de după război, cu clauze ultrasecrete. Cum Anthony Eden fusese pus în gardă de secretarul de stat american Cordell Hull, prin telegrama din 5.XII.1941, să nu negocieze nimic referitor la frontiere și la problemele de după război, acesta a explicat lui Stalin că el nu este împuternicit să negocieze asupra acestor probleme și că trebuie să se consulte cu americanii. Ce cerea Stalin? Reținem că suntem în decembrie 1941, deci la început. Privitor la Polonia, el solicita frontierele din 22 iunie 1941, adică cele rezultate din tîlhăreseul lui acord cu Hitler și anexiunile făcute de armata roșie în Polonia. Tot atunci ceruse englezilor ca după război să ia Basarabia și să instaleze baze militare în România. Eden nu a semnat tratatul secret pregătit de Stalin, dar a promis să discute problema la Londra și Washington. Cinci luni mai tîrziu, Molotov vine la Londra. În ziua de 20 mai 1942 el pune din nou și insistent problema recunoașterii

frontierelor acordate rușilor de Hitler, declarînd că, privitor la Polonia, accepta linia Curzon, cu rectificări. Molotov se declara dispus să „lase în suspensie" chestiunea poloneză, dacă englezii recunosc linia Curzon ca frontieră și nu-i mai susțin pe polonezi. Sub această rezervă, se încheie pactul militar ce cuprinde și „clauze defensive contra agresiunii germane" după război. Era un camuflaj al tendinței de a crea după război zonele de influență.

FALSIFICAREA ISTORIEI

La 12 august 1942, Churchill se duce la Moscova să discute cu Stalin chestiunea celui de al doilea front. Discuțiile au fost violente, chiar pe punctul de a fi rupte. Generalul Anders era prezent, dar problemele ce priveau frontierele poloneze nu au fost discutate. În schimb generalul polonez tuna și fulgera contra rușilor și-l asigura pe Churchill că pînă la urmă englezii vor trebui să se bată cu rușii.

Subliniez și aici că nu ne putem încrede orbește în *Memoriile* lui Churchill, fiindcă au fost supuse unei operații „cosmetice" de opt doctori în istorie de la Cambridge și Oxford University. Doctorul personal al lui Churchill, Lord Moran, citind memoriile primului ministru britanic, *Hinge of Fate*, privitor la conferința Stalin-Churchill din august 1942, scrie la pagina 76 din volumul său *Struggle for Survival*: „Cînd citesc povestirea acestor evenimente, acum îndepărtate, am ferma impresie că ele au fost revăzute și corijate". Fără comentarii...

ROOSEVELT OFERĂ LUI STALIN JUMĂTATE DIN POLONIA

În ceea ce privește pe președintele Roosevelt, acesta a fost mai categoric și mai practic. În patru ocazii, în 1943, el s-a declarat pentru linia Curzon.

1. În luna februarie, 1943, într-o scrisoare, reprodusă în cartea mea *(Yalta)* la p. 36, Roosevelt asigura pe Stalin că va cere polonezilor „să aibă o atitudine rezonabilă, bazată pe înțelegere și compromis".

2. La 15 martie 1943, Roosevelt asigura pe Anthony Eden, care se afla în vizită la Casa Albă: „A son avis, si la Pologne obtenait la Prussie orientale et peut-être quelques

concessions en Silesie, elle pouvait bien accepter la Ligne Curzon. De toute manière, la Grande Bretagne, les Etats Unies et l'URSS devraient, le temps venu, indiquer la solution équitable à leurs yeux et la Pologne n'aura qu'a s'incliner" (din memoriile lui Anthony Eden, *L'Épreuve de Force*, pagina 375).

Clar, precis, categoric. Frontierele Poloniei și soarta ei vor fi dictate de cei trei mari și ea nu va putea să facă nimic, decît să se incline, să le accepte. Cu cîtă ușurință a uitat președintele Roosevelt de principiile Chartei Atlanticului, de dreptul popoarelor la libera determinare, de politica oficială și admirabilă a propriului ministru de externe, Cordell Hull. Frontierele eroicei Polonii, pentru garantarea cărora Anglia a declarat război lui Hitler, urmau să fie dictate, impuse.

3. A treia împrejurare în care președintele Roosevelt a discutat problema Poloniei o relatează cardinalul Spellman în memoriile sale, la pagina 223: „Stalin va primi cu siguranță Finlanda, Țările Baltice, jumătatea de răsărit a Poloniei, Basarabia" și la pagina 247: „Roosevelt mi-a spus că Rusia are nevoie de a fi protejată. Ea a fost invadată de două ori. De aceea trebuie să-i dăm partea ei din Polonia, cu o parte din Germania". Așa s-a făcut și așa a fost făcută posibilă cea mai tragică deportare a unsprezece milioane de oameni. Și așa s-a semănat sămînța celui de al treilea război mondial.

4. A patra împrejurare cînd președintele Roosevelt s-a angajat în chestiunea poloneză a fost la Teheran. Așa cum aflăm astăzi din documente ultrasecrete ale acelei conferințe din 28 nov. — 1 dec. 1943, cînd Roosevelt a acceptat, ca la Teheran să locuiască la ambasada rusească. Oricît de necrezut ar fi acest lucru, el este adevărat.

În cadrul acestei conferințe, Roosevelt a avut trei întrevederi cu Stalin. Erau prezenți numai interpreții Pavlov și Charles Bohlen. În notele sale (*Charles Bohlen to James C. Dunn, 1943*, Hull Mas Box 52) ce privesc aceste întrevederi, interpretul american scrie: „Roosevelt devine acum mai direct și-i spune lui Stalin că i-ar fi personal de ajutor în alegeri, dacă Stalin ar face o declarație publică privind alegerile libere din teritoriile anexate". Cu alte cuvinte, Roosevelt nu era preocupat de soarta zecilor de milioane de oameni nevinovați oferiți călăului Stalin, ci îl preocupa realegerea lui din noiembrie 1944 pentru al patrulea termen și în acest scop a cerut ajutorul lui Stalin. Cît cinism, cîtă imo-

ralitate! „Personal, Roosevelt era de acord cu Stalin ca frontiera ruso-poloneză să fie mutată la vest și ca polonezii să obțină compensații teritoriale de la Germania. Dar el [Roosevelt] spera că Stalin va înțelege că din motive politice el nu poate să facă nici un astfel de aranjament politic acum". De ce? Fiindcă „alegerile prezidențiale se vor ține în 1944 și, cu toate că el n-ar voi să fie candidat, s-ar putea să candideze și că sunt șapte milioane de americani de origină poloneză în Statele Unite și că deci, ca om politic, el nu ar voi să piardă aceste voturi".

Evident, din punct de vedere electoral, Roosevelt avea toate motivele să nu indispună pe polonezii americani: șapte milioane ce votau aproape toți, democrat, cu puternice organizații religioase și politice, cu deputați și senatori și mai ales cu o puternică organizație de presă. Polonezii au peste o sută de jurnale în limba lor, din care nouă sunt cotidiene. Catolicii polonezi au peste o mie de parohii în Statele Unite cu peste 1.200 de preoți. Ei au fost și sunt o forță electorală de care orice om politic a trebuit și trebuie să țină seama. Dar unde se oprește interesul electoral și unde începe moralitatea politică? Mai ales cînd este vorba de alesul unui popor ieșit din lupta pentru libertate și independență, moral și generos. Roosevelt nu a vorbit nimic de dreptul popoarelor la autodeterminare, de principiile fundamentale ale Chartei Atlanticului. În aceste condiții, Stalin a înțeles bine că Roosevelt era de acord cu cedarea Europei de răsărit, cu condiția ca acordurile să rămînă secrete pînă după alegerile din noiembrie 1944 (vezi John Lewis Gaddis, *USA and the World War*).

Polonia fu trădată și vîndută, fără măcar să fie prezentă.

NOAPTEA INFAMIEI DIN OCTOMBRIE 1944

Între timp, războiul își urma cursul lui vertiginos. Masacrul de la Katîn fusese descoperit. Populația Varșoviei se revoltase în 1944 și suferea sub privirile indiferente ale armatelor roșii din fața ei. O decimare barbară, sistematică, definitivă. Armatele roșii, aflate la numai cîțiva kilometri, nu au mișcat un deget. Poporul polonez trebuia decimat, și de ruși, și de hitleriști. Terenul trebuia curățat în vederea instalării guvernului „prieten" comunist, de la Lublin... Preocupat de fulgerătoarea inaintare a forțelor sovietice în

direcția sud-est europeană, spre Grecia și Iugoslavia, Churchill decide să-l întîlnească pe Stalin, ca să perfecteze împărțirea Europei începută în 1941 și relansată de el în mai 1944. Decis să vîndă România și Bulgaria — „pentru care nu avea nici un motiv să aibă vreo simpatie", cum scrie el însuși —, Churchill voia să discute problema Poloniei, care-i ședea „la inimă". Din procesele verbale ale întrevederilor Stalin-Churchill, vedem cum s-au desfășurat discuțiile dintre cei doi cu privire la Polonia. Dacă asupra restului Europei de răsărit Churchill s-a înțeles — cum scrie el — „în doi timpi și trei mișcări", în chestiunea poloneză el s-a izbit de un zid de neclintit. Stalin nu voia să discute decît de frontierele obținute de la Hitler și de recunoașterea guvernului comunist din Lublin. Poziția sa era de forță, fiindcă armata roșie ocupase Polonia. Churchill a cerut lui Stalin de la prima ședință să permită venirea reprezentanților guvernului polonez de la Londra. Succesorul generalului Sikorski, pe nume Mikolajczyk, vine la Moscova. Churchill îl presează să accepte frontierele cerute de Stalin și să intre în guvernul lărgit, comunist, al comitetului de la Lublin, instalat deja și recunoscut de ruși. Premierul polonez refuza cu demnitate. La ședința comună cu rușii, Churchill susține pe Stalin. Declară că ei au recunoscut frontiera cerută de ruși, linia Curzon. Mikolajczyk rămîne stupefiat. Se uită la Harriman care nu zice nimic, ci privește picioarele mesei la care ședeau. Ambasadorul american primise de la Roosevelt instrucțiuni să-l scuze față de Stalin că l-a primit în audiență pe șeful guvernului polonez de la Londra, dar să-i explice că e în plină campanie electorală și nu putea face altfel. Mikolajczyk se găsea singur fără nici un sprijin. Mai mult, Churchill l-a înjurat ca pe un servitor, chiar în fața lui Stalin și a lui Harriman. Acest brav polonez care nu a cedat celor doi, după ce a demisionat de la președinția guvernului polonez de la Londra, a cerut lui Churchill să fie parașutat în Polonia. „Voi urîți pe ruși", i-a spus Churchill lui și generalului Anders. „Eu o știu. Dar noi suntem prieteni cu ei, mai mult decît am fost vreodată. Ceva mai mult, înțeleg să păstrez solid această prietenie. Eu vă previn: cînd ne vom despărți după această conferință, noi nu ne vom despărți ca prieteni." Ce putea să facă patriotul polonez în fața acestui limbaj al galantului aliat, premierul britanic? A spus „nu", a deschis ușa și a plecat din Kremlin. Dar soarta Poloniei era hotărîtă.

Putem afirma că singurele chestiuni care s-au discutat la Yalta fără să se rezolve au fost cele privind Polonia şi Germania.

Muribundul preşedinte Roosevelt a încercat să facă apel la „generozitatea lui Stalin", ca să accepte o mică rectificare a frontierei Curzon. Stalin a răspuns cu abilitate că acceptă o rectificare a frontierei apusene a Poloniei în detrimentul Germaniei. A acceptat însă să facă „alegeri libere" în Polonia şi să lărgească comitetul-guvern de la Lublin, condus de Bierut. O comisie formată din Molotov, Harriman şi Kerr a fost acceptată să supravegheze alegerile şi lărgirea de guvern. Numai că Stalin nu a permis nici un control asupra alegerilor. Ele au fost falsificate ca şi în România de Vişinski. Guvernul „lărgit", ca şi cel al lui Groza de la Bucureşti, prin cîţiva comunişti, a pus mîna pe întreaga putere şi sub umbra tancurilor lui Stalin a lichidat pe „fascişti şi nazişti", aşa cum s-a făcut în România cu Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Titel Petrescu şi atîţia români democraţi şi cinstiţi.

Astfel Polonia a fost împărţită a patra oară. Acesta era rezultatul a cinci ani de război, cu întreaga serie de pierderi morale, materiale şi spirituale, cu milioane de morţi. La aceasta se va fi gîndit istoricul englez A.J.P. Taylor cînd scria: „În tot timpul războiului aproape o sută de mii de cehi au murit pentru ţara lor, dar tot în acest război, pentru salvarea Poloniei, au pierit aproape şapte milioane de polonezi... Sunt fericit că Germania a fost învinsă şi Hitler distrus, dar cunosc preţul pe care aliaţii l-au plătit şi recunosc onestitatea celor care consideră că preţul a fost mult prea mare". De altfel, se pare că chiar Churchill, într-unul din momentele lui de luciditate, ar fi zis:

„I am afraid I killed the wrong pig" (Mi-e teamă că am ucis un porc greşit.)

Dar era prea tîrziu.

CAPITOLUL 9

CHURCHILL ŞI IUGOSLAVIA

Legendele mor încet, mai ales cînd ele au fost abil create sau cînd interesaţii — şi profitorii lor — le cultivă cu pietate.

Este cazul legendei, intenţiei şi eforturilor lui Churchill de a „debarca în Balcani pentru a tăia drumul ruşilor şi a împiedica bolşevizarea Europei de răsărit". Cititorii au văzut în capitolul 3 care este adevărul asupra „debarcării lui Churchill în Balcani". Eu am arătat cu documente hotărîtoare, că niciodată Churchill nu a avut o atare intenţie şi că singura preocupare serioasă ce a avut în această materie era o debarcare la Trieste şi o înaintare — prin Ljubljana-Zagreb — pînă la Viena. Atît şi nimic mai mult. Prin această operaţie — credea Churchill — ar fi putut împiedica pe ruşi să ajungă la Mediterana (prin Adriatica) şi deci să asigure drumul Imperiului Britanic.

Să debarce în Balcani, ca să salveze Bulgaria, România Polonia, Cehoslovacia, Ungaria? „Să taie drumul ruşilor în Europa?"

„*No such idea had ever crossed my mind*", scrie Churchill la pagina 346 a volumului V din memoriile sale de război. „Niciodată nu mi-a trecut prin cap o asemenea idee".

Şi totuşi, în ciuda acestei formale dezminţiri şi a categoricelor documente descoperite recent, legenda persistă. Admiratorii lui Churchill vor să-i justifice tragicele lui erori, prezentîndu-l ca pe un clarvăzător, victimă a miopiei politice a... preşedintelui Roosevelt. Ceva mai mult, unii exilaţi români, din naivitate, ignoranţă sau din interes, susţin această legendă, dîndu-şi ifose de istorici, de savanţi, de atotştiutori. Interesul? Nevoia de a justifica 23 august 1944 de la Bucureşti şi toată politica — tragică — a tandemului Vişoianu-Cretzeanu în exil.

Să vedem acum, dacă debarcarea nu viza decît Iugoslavia şi Austria, ce politică a făcut Churchill pentru a împiedica

căderea Iugoslaviei în zona de influență rusă și a fi comunizată, periclitînd astfel „drumul Imperiului Britanic".

Iugoslavia — ca și România — avea legături profunde de amiciție și de alianță cu aliații francezi și anglo-americani și garanțiile lor. Cu mozaicul ei de naționalități, de limbi și religii, Iugoslavia apărea ca un stat vulnerabil, greu de guvernat și greu de apărat. Singura garanție a integrității Iugoslaviei era politica ei de alianță cu aliații și protecția panslavă a Uniunii Sovietice. La 27 martie 1941, o lovitură de stat dată de generalul Simovici la Belgrad precipita evenimentele. Regentul Paul a organizat guvernul lui Draghița Țvkoetvici să semneze aderarea Iugoslaviei la Pactul Tripartit, în care nici el nici Hitler nu credeau. Era un pact „contra naturii", cu o răsturnare totală de alianțe, ca și în cazul României. În acea zi, fostul șef de stat major răstoarnă guvernul, exilează pe regent, proclamă major pe regele Petru II și generalul Simovici formează guvernul, deci un guvern proaliat. În același timp, noul guvern trimite delegați la Moscova (în pofida pactului de amiciție și neagresiune între Stalin și Hitler), în vederea unui pact de garantare a integrității teritoriale a Iugoslaviei, care este încheiat și semnat pe ziua de 5 aprilie 1941. Dar Hitler se supără. Campania — idioată și tragică pentru el — a lui Mussolini în Albania și Grecia trebuia lichidată urgent. Această campanie — după istoricii militari competenți — l-a costat de altfel pierderea războiului și a salvat Rusia; fiindcă operațiunea „Barbarossa" trebuia începută în mai 1941. Dar din cauza incapacității lui Mussolini de a înainta, Hitler intervine direct. Campania contra Rusiei trebuie amînată cu cîteva săptămîni. Ea nu mai poate fi terminată (cum se credea) înainte de venirea iernii. Mussolini pierde războiul lui Hitler...

Deci, pe ziua de 6 aprilie 1941, aviația germană atacă Belgradul cu o sălbăticie nemaipomenită. După istoricul german Walter Görlitz, au pierit circa 20.000 de oameni. E adevărat că bomba atomică a făcut 71.000 de morți și atacul asupra Dresdei, de care nu mai vorbește nimeni, 135.000 toți morți, arși de vii de bombe cu fosfor.

Armata iugoslavă capitulează, regele și guvernul se refugiază în Anglia. Statul croat este creat și proclamat de Ante Pavelici. Un alt guvern este instalat la Belgrad cu generalul Nedici. Uniunea Sovietică nu a mișcat nici un deget. Stalin uitase de „garanțiile integrității teritoriale a Iugoslaviei". El era prea ocupat cu redactarea telegramelor de felicitare

adresate lui Hitler după fiecare mare victorie a acestuia. Teritoriul Iugoslaviei este ciopîrțit: Germania, Italia, Bulgaria, iau cîte o „halcă". Ungaria ia Banatul sîrbesc, dar administrația lui rămîne în mîna Wehrmacht-ului. De ce? Fiindcă mareșalul Antonescu, care a declarat trimisului lui Hitler, Hermann Neubacher, că România nu avea nici o pretenție teritorială asupra Iugoslaviei, s-a opus categoric ocupării Banatului iugoslav de către unguri. Cu toate că decizia cedării a fost luată chiar de către Hitler personal, ca și aceea a ocupării Banatului de către unguri, mareșalul Antonescu i-a spus lui Neubacher în ziua de 5 aprilie 1941, în vila lui de la Predeal:

„Vă cer să faceți cunoscut Führer-ului în cel mai scurt timp posibil avertismentul următor: dacă trupe ungurești trebuie să pătrundă în Banatul iugoslav, eu nu voi ezita o singură secundă a pătrunde cu trupele, la rîndul meu, și a le combate."

Avertismentul era de o îndrăzneală nemaipomenită. Dar Hitler, care ținea în mare stimă (poate pe el singur) pe mareșal, a înțeles că amenințarea era serioasă și a revenit asupra propriului ordin. Ungurii nu au intrat în Banat. Ce bine ar fi ca asemenea fapte să fie făcute cunoscute străinătății de românii din exil. Dacă s-ar face o asemenea acțiune de informare, poate am evita afirmații aberante și atît de dăunătoare și de denaturarea faptelor și a adevărului, ca cele scrise de exemplu de revista vest-germană *Der Spiegel*, în care mareșalul e făcut „dictator fascist". Nu! Mareșalul Antonescu a fost dictator, dar nu „fascist". Documentele arată ținuta lui demnă în fața lui Hitler, căruia i-a spus că pe el „nu-l interesează ideologiile, ci interesele superioare ale patriei sale". Dacă ar fi fost „fascist", cum pretinde *Der Spiegel*, ar fi avut șira spinării elastică, ca toți ceilalți, și s-ar fi înclinat ordinului personal al lui Hitler în chestiunea Banatului sîrbesc. Asupra epitetului „fascist" ar fi fost bine ca *Der Spiegel* să-l fi consultat pe dr. Goebbels în ceea ce-l privește pe mareșalul Antonescu. Iată cîteva extrase din jurnalul său, publicat de Sphere Book Limited, ediția 1983, la paginile 239, 254 și 262:

„Lucrurile în România" — nota la 19 februarie 1941 — „se desfășoară așa cum m-am temut. Antonescu guvernează cu ajutorul masonilor și al dușmanilor Germaniei. Minoritățile noastre sunt asuprite. Reich-ul și-a dat atîta osteneală pe degeaba". Iar la 4 martie dr. Goebbels adăuga: „Antonescu este un instrument al dușmanilor noștri. Este o situa-

ție dramatică." Comentînd plebiscitarea mareșalului în alegerile făcute în România, Goebbels scrie la 8 martie: „Antonescu a primit presa și se laudă cu rezultatul alegerilor din România. Ce ipocrizie!"

Dar să închidem această paranteză și să revenim la problema iugoslavă. În graba lui de a începe campania „Barbarossa" contra Rusiei, Hitler nu a avut timp să „netezească" terenul în Iugoslavia. Grosul armatelor sale s-a retras. Dar unități întregi din armata iugoslavă — favorizată de teren — s-au retras în munți cu un imens material de război. Rezistența a început să se organizeze, polarizîndu-se sub doi șefi. Primul, generalul Mihailovici, ministrul de război în guvernul iugoslav legal, refugiat la Londra împreună cu regele. Era deci reprezentantul guvernului oficial recunoscut de aliați și aflat sub protecția lor. Al doilea era secretarul general al Partidului Comunist Iugoslav, Josip Broz, devenit mareșalul Tito.

Churchill avea misiune oficială pe lîngă generalul Mihailovici. Mai tîrziu, a luat contactul și cu Tito. Întîi, prin ofițerul Bill Deakin, apoi prin diplomatul Fitzroy MacLean (a nu se confunda cu „apostolul" de la Trinity College din Cambridge, Donald Maclean) și la urmă prin propriul său fiu, Randolph Churchill. Deci, Churchill putea fi și a fost informat de ce se poate aștepta de la Tito. El știa că Josip Broz era comunist. Fusese informat de Bill Deakin și de ambasadorul Stevenson și de reprezentantul lui personal Fitzroy MacLean. Iată ce scrie acesta din urmă în *Diplomatie et Franc-tireur* la pagina 359:

„Je développe ensuite à Mr Churchill les autres points déjà soulignés dans mon rapport à savoir que selon moi, les partisans, aidés ou non par nous, seront après la guerre le facteur politique décisif en Yougoslavie et que, d'autre part, *Tito et les autres chefs du mouvement étant ouvertement et notoirement communists, le système qu'ils établiront sera inévitablement sûr le modèle soviétique et fortement orienté vers l'URSS.*"

Mai clar nici nu se putea spune:

Ce răspunde Winston Churchill, care a sacrificat lui Stalin întreaga Europă de răsărit, ca să „salveze drumul Imperiului Britanic"?

«Avez-vous», me dit-il, «d'intention d'aller vous établir en Yougoslavie après la guerre?»

«Non, Monsieur.»

«Moi, non plus», me dit-il."

Cititorii se vor întreba de ce oare Churchill nu a ajutat masiv pe generalul Mihailovici, paraşutîndu-i arme, muniţii şi alimente etc., ca să asigure succesul acestuia în lupta pentru guvernul de mîine al Iugoslaviei. O primă explicaţie constă în trădarea intereselor aliate făcute de „apostolul" James Klugman de la Trinity College, colegul lui Philby, Burgess, etc. Stabilit la Cairo, el era în control asupra problemelor iugoslave. Cum era şef al Partidului Comunist Englez (ceea ce Churchill ştia prea bine ori trebuia să ştie) el a denaturat toate informaţiile iugoslave, calomniind şi diminuînd pe Mihailovici şi promovînd pe Tito. S-ar putea crede că Churchill a promovat pe Tito ca să placă lui Stalin. Argumentul nu rezistă unei analize serioase şi iată de ce:

La 22 decembrie 1941, Tito constituie prima brigadă „proletară de şoc". Deci prima brigadă de armată *comunistă*. Credeţi că aceasta a încîntat pe Stalin? Nicidecum. El nu dorea un guvern comunist iugoslav necontrolat de el şi mai ales nu voia să sperie vînatul... să-şi arate urechile prea devreme. De aceea, din motive pur politice, nu l-a ajutat nici material nici moral pe Tito. Ceva mai mult, Stalin, la sfîrşitul lui 1942 propunea regelui Petru II să trimită o misiune militară pe lîngă generalul Draza Mihailovici *(nu pe lîngă Tito)* şi să le trimită *cetnicilor — nu partizanilor lui Tito* — material de război. (Document secret Nr. 152 din 20 noiembrie 1942 al guvernului iugoslav din exil). O scrisoare extraordinară a Cominternului, semnată de Gheorghi Dimitrov din februarie 1942, adresată lui Tito, ne clarifică şi mai mult. Să-l ascultăm:

„În lumina informaţiilor ce ne-aţi trimis [privitor la constituirea primei brigăzi «proletare» de armată — n.a.], se pare că guvernul englez şi guvernul iugoslav au motive serioase de a bănui că mişcarea partizanilor tăi are un caracter comunist şi vizează *sovietizarea Iugoslaviei*. De ce aţi creat voi brigada «proletară»? În acest moment datoria esenţială — prima datorie — este de a fuziona toate curentele antinaziste, de a zdrobi pe inamic şi a elibera Iugoslavia" (vezi Vladimir Dedijer, *Tito parle*, Éditions Gallimard).

Mai clar nu se putea.

În faţa unei atari politici sovietice era deci necesar ca toate eforturile aliaţilor să se concentreze în a ajuta masiv pe cetnicii lui Mihailovici, ministrul de război al guvernului legal iugoslav. A făcut-o Churchill ca să evite sovietizarea Iugoslaviei, să-şi asigure — eventual, dacă într-adevăr a avut intenţia — spatele într-o eventuală debarcare în Balcani? Nicidecum.

Ne-o spune într-un strigăt de deznădejde și disperare generalul Mihailovici, redat de Agnès Chambrier în *Les pierres crient*, Editura Bernard Grasset:

„Știi dumneata“ — se adresa el unui ofițer american — „cîte parașutări — sorties — de materiale de război primește Tito pe noapte? Pînă la 60 de parașutări. Știi dumneata cîte am primit noi în *douăsprezece luni? În total 27* de parașutări. Ceva mai mult: În luna februarie, generalul american Donovan a decis să-mi trimită o misiune importantă de 40 de americani, care era gata de a veni la mine de la Brindisi [Italia]. În ultimul moment, un telefon de la Londra la Washington și misiunea a fost anulată. Ceva mai mult,“ — continuă Mihailovici — „la sfîrșitul lui martie, Departamentul de Stat american a decis să-mi trimită imediat furnituri masive în cadrul legii «prêt et bail». Cînd toate preparativele erau gata, un telefon personal al lui Churchill adresat lui Roosevelt și furniturile sunt oprite și eu sunt abandonat...“

Dar Churchill a mers și mai departe în promovarea mareșalului Tito. Rupînd din vara lui 1943 relațiile cu Mihailovici, el retrage întreaga misiune britanică de la cartierul general al acestuia și forțează pe regele Petru II să recunoască pe Tito. Toate acestea înainte de Teheran și fără nici o presiune din partea lui Stalin. De reținut chiar că la Teheran în ziua de 28 noiembrie 1943, Stalin considera aportul militar al lui Tito de minimă importanță și *numai la insistența lui Eden a acceptat să trimită o misiune militară pe lîngă Tito.* Voi adăuga, pentru completarea dosarului, că în procesul verbal ultrasecret al întrevederilor Stalin—Churchill din octombrie 1944 la Moscova am găsit uluitoarea propunere a lui Churchill de a face un *referendum* în Iugoslavia, Grecia și Italia în ceea ce privește monarhia, *fără ca Stalin să-i fi cerut acest lucru.* Genialul Churchill oferea lui Stalin pe un platou „churchillian“ capul a patru regi (cel al României „included“), lăsînd cîmp deschis comunizării și sovietizării întregii Europe și mîine a planetei.

În fine, trebuie să adaug că poporul iugoslav a avut 1.700.000 de morți în acest război, mai mult fratricid, decît antinazist, adică circa 10% din populație. Voi menționa de asemenea greșeala tactică de nepermis făcută de premierul britanic *în capitularea forțelor germane din sud-estul Europei și a partizanilor lui Ante Pavelici.* Un om de geniu, un bun strateg, cum a fost și este considerat Churchill,

trebuia și putea să știe că o capitulare a armatelor germane, făcută lui Tito, ca și aceea a croaților lui Pavelici, vor întări mîna fruntașului comunist, îi vor mări prestigiul și-l vor face șeful suprem al Iugoslaviei. De aceea, el ar fi trebuit să accepte capitularea armatelor germane făcută englezilor, nu lui Tito. Armatele lui Ante Pavelici au reușit să ajungă în Austria la Klagenfurt, unde — pline de speranțe de supraviețuire — s-au predat armatelor britanice. Churchill le-a dezarmat și le-a predat lui Tito. Rezultatul? Baia de sînge de la Bleiberg, unde peste 70.000 de croați au fost asasinați fără nici un proces, și lichidarea a circa 300.000 pînă la 400.000 de iugoslavi în operația de „reconciliere națională".

În fața acestor fapte, mai poate crede cineva în „intențiile lui Churchill de a debarca în Balcani, pentru a tăia drumul rușilor și a salva Europa de comunism"? Cine o mai îndrăznește?

Iată de ce istoria trebuie revăzută și corectată. Ea a fost în mod deliberat și abil faslificată ca să acopere tragicele greșeli ale lui Churchill și Roosevelt, care rămîn — amîndoi și solidar — responsabili în fața istoriei și popoarelor pentru situația în care ne găsim astăzi. Amîndoi au pierdut pacea, au promovat comunismul și au săpat mormîntul Occidentului. Să avem curajul să o spunem. Numai astfel se pot repara tragicele lor greșeli: cunoscîndu-le și recunoscîndu-le.

DE CÎND ȘTIA OPOZIȚIA CĂ ROMÂNIA A FOST VÎNDUTĂ

Curînd după capitularea necondiționată a României — 23 august 1944 —, Churchill zboară la Moscova și încheie sinistrul acord al sferelor de influență în Balcani, în procentaj, în care România era oferită 90% influenței sovietice. Aceasta se petrecea între 9—11 octombrie 1944. După perfectarea acordului, Churchill a adăugat:

„Este mai bine să exprimăm aceste lucruri în termeni diplomatici și să nu utilizăm fraza «împărțind în zone de influență», fiindcă americanii pot fi «shocked» (șocați), indignați. Dar atîta timp cît eu și mareșalul Stalin suntem înțelesi reciproc, eu pot explica această chestiune (înțelegere) președintelui (Roosevelt — n.a.)" [extras din „minutele" întrevederii ultrasecrete — dosar „Tolstoi" — dintre Stalin și Churchill, Ultra Secret No. Cos(44) 915 (0)].

Așa se explică întreaga mistificare diplomatică făcută, atît contra americanilor, cît și a țărilor interesate. Totuși, opoziția română, în frunte cu Iuliu Maniu, a avut informații ori a intuit ceva după comportarea sovieticilor în România. La numai șase săptămîni după acordul Churchill—Stalin, Iuliu Maniu se adresează reprezentantului politic al Marii Britanii la București și-l imploră pe Churchill să-i spună adevărul. Aceasta avea loc la 27 noiembrie 1944. Iată ce raportează reprezentantul politic, Le Rougetel, guvernului său la Londra prin telegrama ultrasecretă Nr. 230 (R 19567):

„L-am văzut azi pe Iuliu Maniu, pe care l-am găsit deprimat și perplex. El a adăugat că poziția sa personală este absolut intolerabilă. El a fost partizanul neclintit al unei cooperări cu puterile anglo-americane, dar, atunci cînd a acceptat să negocieze armistițiul de la Cairo, a făcut-o cu condiția ca independența și suveranitatea României să nu fie periclitate. Maniu a adăugat că, făcînd armistițiu, «el a fost înșelat și, la rîndul său, el a înșelat milioanele de români care îl considerau conducătorul lor»".

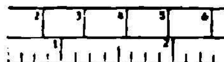
Le Rougetel precizează că Maniu era de o sinceritate care l-a impresionat și că, într-adevăr, situația din țară era

îngrijorătoare, iar șansele României de a rămîne stat suveran sunt foarte reduse.

În telegrama următoare, cu Nr. 247 din 1 decembrie 1944, Le Rougetel comunică la Londra că a văzut din nou pe Maniu și acesta i-a spus, ca și în memoriul adresat mareșalului de aviație Stevenson, că „dacă împrejurările o impun și guvernul englez vrea ca România să intre în sfera de influență sovietică, el ar fi extrem de recunoscător domnului Churchill, dacă i-ar da răspuns precis la această chestiune.

În memoriul sus-indicat, trimis lui Stevenson prin Rică Georgescu, Maniu preciza asupra acestei teribile chestiuni: „Dacă intenția Marii Britanii este ca România să treacă cu totul — «stock and barrel» — sub controlul sovietic, el

Iată răspunsul lui Winston Churchill:



Reference: FO 371/43989 XC/A 022341



10, DOWNING STREET,
WHITEHALL. 74

COPY OF MINUTE BY THE PRIME MINISTER

Reference: Foreign Office telegram No.247
from Bucharest, dated 1.12.44.
(1st paragraph.)

R 1978/230/37

"Foreign Secretary.

Surely we are not called
upon to make such admissions."

W.S.C.
2.XII."

este gata să se sacrifice și să pregătească poporul pentru acest lucru. În felul acesta se poate evita un masacru și un război civil, dacă terenul este pregătit de el.“ Maniu adăuga că, „dacă acest lucru nu intră în intenția guvernului englez, atunci el este gata să lupte împotriva comunizării țării pînă la moarte“.

Dată fiind importanța celor două telegrame venite de la București, ele au fost supuse imediat primului ministru.

„*Binînțeles noi nu avem să facem asemenea mărturisiri*“.

Aceasta se petrecea la 1 decembrie 1944, la 50 de zile după ce Churchill vînduse România rușilor.

Să ne oprim un moment asupra unui alt incident elocvent și edificator. Misiunea militară și civilă britanică ajunge la București și vrea să-și facă datoria. Misiunea militară este condusă de mareșalul de aviație Stevenson, iar cea politică de domnul Le Rougetel. Nici unul, nici altul nu știu nimic de aranjamentele lui Churchill cu Stalin. Ei înțeleg să-și îndeplinească misiunea, considerînd că au drepturi și datorii egale cu rușii și americanii. Dar generalul sovietic Vinogradov, președintele comisiei aliate de control nu înțelege lucrurile astfel. El nu permite englezilor și americanilor decît un rol de subaltern, umilitor și penibil. Și Stevenson se plînge... Londrei contra comportării generalului rus și cere să se protesteze la Moscova... Raportul lui Stevenson ajunge pe masa lui Churchill, care face o notă lui Anthony Eden, ministrul de externe al Marii Britanii, în care îi spune:

„Nu ai făcut dumneata sau Foreign Office cunoscut reprezentanților noștri din București liniile mari ale înțelegerii noastre la Moscova? Mi se pare mie că ei se comportă în România ca și cînd ar fi în Grecia“ (Premier M. 1092, 10 noiembrie 1944).

Amintesc cititorilor că la Moscova, în 9–16 octombrie 1944, Churchill s-a înțeles cu Stalin ca Rusia să aibă în România 90% influență, iar Marea Britanie 90% influență în Grecia. Așa se explică reacția și cinismul lui Churchill.

La această notă Anthony Eden răspunde primului ministru la 15 noiembrie 1944:

„În nota dumneavoastră M 1094/4 întrebați dacă am reamintit lui Le Rougetel și Stevenson din București că

noi nu jucăm decît un rol absolut minor în România. Ori, la 8 noiembrie 1944 (telegrama Nr 171-R 17819/230/G) noi am precizat la punctul 3 acestora:

«În ambele aceste chestiuni ale dumneavoastră, noi trebuie să fim conduși de faptul că există între noi și guvernul sovietic o înțelegere că ei iau conducerea treburilor în România în schimbul unei poziții predominante a noastră în Grecia.»"

Care este poziția americană față de înțelegerea Churchill—Stalin? A fost pus Roosevelt la curent cu întregul aranjament? Cînd și cum? Cu siguranță că Anthony Eden a pus la curent pe Averell Harriman cu acest „aranjament", indicîndu-i chiar infamele „pourchantage" [procentaje — „proșantaje"]. Recent, am găsit declasificată o telegramă din 18 octombrie 1944 adresată „Hearty" — cod Roosevelt —, în care la punctul 6 se spunea:

„Aranjamentele făcute privind Balcanii, sunt sigur, cele mai bune posibile. Rușii «are insistents» (insistă — la 18 octombrie, zece zile după încheierea acordului? — n.a.) de a avea supremația în România și Bulgaria, ca țări limitrofe ale Mării Negre." (Premier 3/374/8 799).

S-ar putea să fie și alte telegrame ce nu sînt încă declasificate. Multe din aceste documente sunt închise pe 75 de ani și unele chiar o sută, cum am găsit multe printre documentele privind România.

Cu toată dezmințirea lui Churchill, se pare că opoziția română bănuia că englezii îi ascunde ceva. Certitudinea au avut-o în vara lui 1945. Nicolae Penescu, fostul secretar general al Partidului Național Țărănesc, o pretinde la pagina 140 a cărții sale *La Roumanie de la Démocratie au Totalitarisme*":

„Pe cînd guvernul Groza se găsea la Moscova (vara lui 1945—n.a.), noi am aflat că în octombrie 1944, s-ar fi încheiat un acord între Churchill și Stalin privind România. Nu ni s-au precizat detaliile, dar Burton Berry ne-a spus că americanii nu au participat la acest acord și că ei nu recunosc zone de influență nimănui, în nici o parte a lumii. Era vorba de o informație confidențială, pe care noi nu puteam să o facem publică".

Nicolae Penescu, în aceeași carte la pagina 159, afirmă încă o dată că Iuliu Maniu cunoștea în mare acordul Churchill—Stalin:

„Noi știam atunci (în ianuarie 1946, cînd Harriman, Kerr și Vișinski veniseră la București să «lărgească» guver-

nul Groza — n.a.) că România făcuse obiectul unui tîrg între Churchill și Stalin, fără a cunoaște detaliile. Dar Burton Berry (șeful misiunii civile americane — n.a.), care ne-a informat, ne-a dat asigurarea că guvernul american dezaproba împărțirea Europei în zone de influență".

Cum veți vedea mai departe, eu nu cred că Burton Berry a vorbit de „aranjamentele lui Churchill cu Stalin", cum o afirma Nicolae Penescu. Cert este însă că reprezentantul misiunii americane i-a spus lui Iuliu Maniu că, dacă asemenea „aranjamente ar exista", Statele Unite nu sunt legate de ele și nu le recunosc. Totuși opoziția română putea să întrevadă ușor teribilul adevăr al abandonării țării prin comportarea rușilor în România, ca într-o provincie rusească, prin semnarea „armistițiului" de la Moscova numai de ei în numele aliaților, prin comportarea Comisiei Aliate de Control și mai ales prin atitudinea misiunii militare și civile britanice din București. Ambele aceste două misiuni recomandau opoziției române răbdare și „cea mai mare prudență".

Dar dacă guvernul român și fruntașii politici ai țării nu puteau afla direct intențiile lui Roosevelt și Churchill de a ceda Europa de răsărit spre a deveni zonă de influență a rușilor, ei puteau avea indicații foarte precise și foarte alarmante, indirecte.

În cadrul materialului căutat de mine în legătură cu politica aliaților formulată în cursul războiului am găsit un „editorial" în ziarul englez *The Times*, din 10 martie 1943. De reținut că ziarul aparținea puternicului Lord Beaverbrook, ministrul armamentului din cabinetul lui Churchill, prieten intim al acestuia și unul din pilonii Partidului Conservator. Cu alte cuvinte, „editorialul" reflecta politica și viziunea lui Churchill și a guvernului britanic. Articolul apărea în plin război, la 10 martie 1943, deci în plină cenzură militară. Este surprinzător — aș zice de necrezut — că nu se găsește nici o urmă a acestui articol în tot ceea ce au scris autorii români în legătură cu cedarea Europei de răsărit rușilor. Acest articol ar fi trebuit cu siguranță citit de către toți fruntașii politici români și cei de la Londra, Washington, Berna sau Lisabona și Madrid, și el trebuia indiscutabil semnalat — ca un fapt excepțional — guvernului Antonescu, Palatului și fruntașilor opoziției române din țară. A făcut-o cineva? Eu nu am găsit nici o urmă, nici o indicație. Faptul este condamnabil și ilustrează superficialitatea cu care se înregistrau evenimente capitale, determinante pentru soarta României. Ce conținea acest „edito-

rial" atît de important? Nici mai mult nici mai puțin, *împărțirea Europei între englezi și ruși și crearea zonelor de influență respective în Europa.* Iată mai întîi acest articol în întregime în limba engleză.

SECURITY IN EUROPE

Two lessons are to be drawn from the historical analysis of British policy in Europe which appears on this page this morning. The first is the familiar one that «splendid isolation» has ceased to be a safe or practicable policy for Great Britain now that the nineteenth-century balance of power within the continent itself has been destroyed — and, to all seeming, irrevocably destroyed — by the inexorable march of military and economic development towards larger and more complex forms of organization. The second and less familiar lesson relates specifically to Russia and is two-sided. In the first place Russia's attempts to isolate herself from the troubles of the European continent — the last made as recently as 1939 — have proved as futile and as disastrous as similar attempts by Great Britain. Secondly, Britain has the same interest as Russia herself in active and effective Russian participation in continental affairs; for there can be no security in Western Europe unless there is also security in Eastern Europe, and security in Eastern Europe is unattainable unless it is buttressed by the military power of Russia. Security in Europe cannot be achieved by any single stroke however overwhelming. The proposition that it is impossible to exterminate the German people or destroy the German State has behind it the authority of M. STALIN himself. The realization of security will depend on the joint and continuous vigilance of Britain and Russia. If either one of them remains aloof or reverts to policies of isolation, the domination of Europe by Germany becomes once more inevitable.

A case so clear and cogent for close cooperation between Britain and Russia after the war cannot fail to carry conviction to any open and impartial mind. Yet, its impact has undoubtedly been retarded and weakened on both sides by prejudices and suspicions left by recent history. To ignore them, or to pretend that they do not exist, is to render a poor service to Anglo-Russian friendship. There is a small minority of people in this country who, unde-

terred by the thought of playing into HITLER's hands, are still impressed by the «Bolshevist bogy», just as there is probably a small minority of Russians who still believe that British confines.......................................

....

[coloana a II-a] confines of Europe; and on these two rests a pre-eminent responsibility for European security. This is the sense and significance of the Eden—Molotov treaty of May last. If Britain's frontier is on the Rhine, it might just as pertinently be said — though it has not in fact been said — that Russia's frontier is on the Oder, and in the same sense. This does not mean that Russia any more than Britain desires to assail the independence of other countries or to control their domestic affairs. On the contrary, it must stand to reason that Russian security will best be served by an understanding with peoples who have themselves good cause to look to Russia for security against any repetition of the grim experience of Nazi domination and whose relations with the Soviet Union are founded upon a solid basis of contentment and good will. The sole interest of Russia is to assure herself that her outer defences are in sure hands, and this interest will be best served if the lands between her frontiers and those of Germany are held by governments and peoples friendly to herself. That is the one condition on which Russia must and will insist. Everything goes to show that she will be in a position after the war to shape the settlement on lines consistent with this conception of what her security demands. But it will make all the difference to the future of Anglo-Russian friendship whether these lines have been freely approved and welcomed by Britain in advance, or whether they are grudgingly accepted as a *fait accompli* after the victory has been won.

The other task of British foreign policy is to interpret to the United States the common interest of Britain and Russia in European security and in the means of attaining it. As Mr. HERBERT MORRISON said in his recent speech, «we may be able to play a part in developing and cementing relations of friendship between our two great allies — the Russians and Americans». But this part cannot be passive. Differences, where they exist, will not be resolved or mitigated by the pusillanimity which refuses to make up its mind one way or the other. Vicepresident WALLACE

said bluntly on Monday that another world war is inevitable «unless the Western democracies and Russia come to a satisfactory understanding before the war ends.» Both Britain and America have paid dearly for past indulgence in ignorant and wishful thinking about Europe; and if Britain has paid for even more dearly than America — in the humiliations of the pre-war years and in the disasters of the war — this priority gives her both the duty and the right to speak out freely against the repetition of these errors. The issue of security in Europe will not be settled by the enunciation of general principles; it will not be settled by the acceptance of hypothetical obligations or by the establishment of loose machinery of consultation of cooperation; it will not be settled by any organization based on a conception of national independence which entails the partition of Europe among twenty separate and jarring military and economic sovereignties. It will be settled only if those possess miltary and economic power on the largest scale and are prepared to exercise it within the confines of Europe, organize that power in common for the fulfilment of common purposes and for the benefit of all. Russia's military achievements in the war have shown conclusively that no such organization can exist for a moment without her and that those concerned for future security in Europe, both great and smal, have an imperative need of her. This is...

Acest articol ar merita să fie tradus în întregime. Dar el este mult prea lung pentru cadrul restrîns al acestui volum. De aceea, eu voi reda in traducere românească esențialul lui:

SECURITATE ÎN EUROPA

«Trebuie subliniat că politica de „splendidă izolare" a Marii Britanii a încetat prin distrugerea — iremediabilă — a echilibrului de forțe pe continentul european. Același lucru se poate spune despre politica de izolare a Rusiei prin dezinteresarea ei voită de treburile europene. Marea Britanie are, ca și Rusia, același interes comun în participarea activă a amindurora în afacerile continentale, *fiindcă nu poate fi vorba de securitatea Europei de apus fără securitatea Europei de răsărit*, care securitate a Europei de răsărit nu poate fi asigurată și bazată decit pe puterea armată a Rusiei. Reali-

zarea securității în Europa nu se poate face decît printr-o continuă politică de colaborare între Rusia și Marea Britanie. Acest lucru e clar și categoric. O strînsă colaborare între noi și Rusia se impune de la sine în mintea oricărui om sănătos. Un studiu istoric ilustrează suspiciunea rușilor față de aliați, fiindcă ei au comis în 1919 imensa greșeală de a izola Rusia și Germania prin crearea unui grup de state mici ce — în realitate — nu puteau fi ajutate în nici un fel de puterile apusene. (...) Aceste considerațiuni subliniază importanța politicii ce are de urmat Marea Britanie, care trebuie să asigure Rusia că ea nu va fi „deposedată de roadele victoriei ei, creînd de pe acum un climat de prietenie și încredere între noi și Rusia pentru asigurarea securității europene de mîine. După terminarea războiului responsabilitatea securității europene va trebui asigurată de Rusia și Marea Britanie, singurele puteri europene din cele patru mari. Rusia și Marea Britanie trebuie să aibă «pre-eminent responsibility» [răspundere primordială] în securitatea Europei. Acestea sunt sensul și semnificația Pactului Eden—Molotov din aprilie anul trecut (1942 — n.a.). Dacă frontiera intereselor britanice este pe Rin, cea a Rusiei este pe Oder. Interesul primordial al Rusiei este de a se asigura că apărarea ei se găsește în miini sigure. *Interesele Rusiei vor fi bine servite și asigurate numai dacă țările ce o înconjoară vor fi în mîinile guvernelor prietene ale ei.* Aceasta este una din condițiile pe care Rusia le va pune și la care ea are dreptul. Totul arată — încă de pe acum — că Rusia va fi după război în măsură să-și asigure singură condițiile ce să-i asigure „securitatea" ei, așa cum o vede, concepe ea. Dar întreaga diferență pentru raporturile viitoare anglo-ruse este dacă această linie politică rusească a fost liber acceptată, aprobată și considerată ca binevenită de Marea Britanie de pe acum sau dacă această politică rusă va fi acceptată cu reticențe în fața unui *fait accompli* după cîștigarea victoriei. Securitatea Europei nu va fi asigurată de nici o organizație mondială bazată pe concepția independenței și suveranității a douăzeci de țări. Ea nu poate fi asigurată decît de cele două mari puteri europene, Rusia și Marea Britanie, ce au supremația militară și economică și care să fie decise a utiliza forța lor pentru interesele lor comune și în beneficiul tuturor. Iată factorul decisiv ce trebuie să făurească politica europeană a Marii Britanii de mîine și nevoia de a lămuri și de a convinge de acest lucru pe conducătorii americani».

Articolul de mai sus vorbește de la sine. El face parte din acțiunea de pregătire a opiniei publice britanică și americană pentru împărțirea Europei între britanici și ruși. Aici este cazul să amintim sumar că această acțiune nu este izolată, că ea se încadrează într-un tot. De reținut că rușii ceruseră încă din 1939 lui Hitler zone de influență în Balcani, cerere repetată în noiembrie 1940 de Molotov la Berlin. Ambasadorul rus Gusev ceruse lui Eden încă din 1941 să împartă Europa: ei Răsăritul, britanicii Apusul. Cînd Anthony Eden s-a dus la Moscova în decembrie 1941, Stalin i-a oferit baze militare în apusul Europei pentru baze militare rusești în răsăritul ei. Tratatul dintre ruși și britanici din aprilie 1942 trebuie interpretat în același sens: împărțirea Europei între ei doi, americanii neavînd ce se amesteca în bătrînul continent. Dacă reținem faptul că la 20 februarie 1943 Roosevelt însuși oferea lui Stalin — prin intermediul lui Zabrousky și Weiss [șefii sioniști ce se duceau la Moscova] — Europa de răsărit, înțelegem de ce la 10 martie 1943 marele ziar *The Times* pregătea la rîndul său terenul. Purtătorul de cuvînt al intențiilor și politicii lui Roosevelt, ziaristul american Walter Lippman, prieten intim al președintelui preconiza public — în articolele sale — aceeași politică ca cea din *The Times*. Și tot din anul 1943. De altfel, în 1944 el a publicat la Londra volumul său *U.S. War Aims* [Țelurile de război ale Statelor Unite], în care cerea categoric împărțirea Europei de către britanici și ruși.

Voi adăuga convorbirea lui Roosevelt cu cardinalul Spellman al Statelor Unite din 20 februarie 1943, în care acesta, împărtășindu-i cardinalului ideile sale despre organizarea lumii de după război, vorbea categoric de „zona de influență rusă“ în răsăritul Europei și de zona comună de influență anglo-rusă în Europa de apus. În acest context trebuie înțeles demersul lui Churchill în mai 1944 la Washington ca să obțină acordul lui Roosevelt pentru împărțirea Europei și apoi vizita lui la Moscova din octombrie 1944, cînd a dat rușilor întreaga Europă de răsărit.

De bună seamă, înțelegerile secrete nu puteau fi cunoscute de fruntașii români din exil, pentru a-i informa pe cei din țară. Dar articolul din *The Times?* Dar articolele lui Walter Lippman? Ele erau publice. Se găseau la chioșcurile de ziare ale țărilor neutre. Citite la vreme, ele puteau deschide ochii și împiedica speranțe și acțiuni eronate, tragice.

Sigur este că unii membri ai delegației române la Moscova, pentru semnarea „armistițiului" din 12 septembrie 1944, au intuit adevărul și l-au împărtășit celor din țară. Cu toată prezența fizică a ambasadorului american Harriman și a celui britanic Clark Kerr la semnarea „armistițiului" de la Moscova cu România la 12 septembrie 1944, delegația română a realizat că anglo-americanii jucau un rol șters, că făceau mai mult act de figurație. Rușii se comportau ca niște stăpîni absoluți, atît față de români, cît și față de cei doi ambasadori. Acest comportament a atras atenția delegației române, iar la întoarcerea ei la București ea a început să povestească și să comenteze. Se spune — la ureche, dar răspicat — că am fost abandonați rușilor. Aceste zvonuri au fost atît de insistente, încît la 30 septembrie 1944 însuși secretarul de stat Hull le înregistrează, le comentează și le transmite imediat la Moscova ambasadorului american Harriman. Iată în întregime, în englezește, telegrama lui:

740.00119 European War 1939/9–3044: Telegram
The Secretary of State to the Ambassador in the Soviet Union

(Harriman)

WASHINGTON, September 30, 1944—8 p.m.

2331. The Department is repeating for your information the following report from American military sources. It is interesting as reflecting the immediate impact of the Roumanian negotiations, though the reporting officer may not have had access to a sufficient variety of sources to make a general survey of the situation.

„Government officials and business men in Roumania feel that Britain and the United States have broken their promises and have abandoned Roumania to Russia. Returning members of Roumanian Armistice Delegation spread story that negotiations in Moscow were dominated by Russians, the British and American representatives refusing to discuss the terms without conferring first with Russian representatives. According to a Roumanian industrialist, the position of the Roumanian government is difficult because the Government is ignored by the Russians. Probably it will fall. In addition, the Russians apparently intend to undermine the position of King Mihai, the King's representatives were ignored for 48 hours by Burenin, So-

viet commanding general in Bucharest. The Roumanian people, who believed country would not be occupied by Russians, feel their government has misled them. Maniu is reported disappointed in Great Britain, having expected more consideration and easier armistice terms. Russian authorities have confiscated all radios, inferior ones being destroyed and good ones sent to Russia. Russian troops are said to have entered and ransacked German Legation in Bucharest on September 11 on grounds Germans had previously stolen furnishings from Soviet Legation. Members of the International and Roumanian Red Cross complain that Russians have confiscated supplies, equipment, medicines and Red Cross ambulances."

Sent to Moscow; repeated to London and Ankara.

HULL

„Membri ai guvernului român și oameni de afaceri din România cred că Marea Britanie și Statele Unite și-au călcat promisiunea și au abandonat România rușilor. Membrii delegației române pentru armistițiu, întorși la București, răspîndesc zvonul că negocierile de la Moscova au fost dominate de ruși și că reprezentanții britanici și americani au refuzat să discute problemele ridicate de acești delegați înainte ca ei să se consulte cu rușii. (...)

Poporul român, care a crezut că țara nu-i va fi ocupată de ruși, zice azi că guvernul său l-a înșelat. Maniu este profund decepționat de Marea Britanie, deoarece credea că s-ar fi bucurat de mai multă considerație și de condiții de armistițiu mai ușoare (...)"

Cum să nu fi înregistrat delegația română la Moscova această impresie de „sell-out", de vînzare [prin agrement tăinuit], de „abandonare", cînd însuși ambasadorul american Averell Harriman transmitea la Washington aceleași impresii? Iată telegrama lui, cu numărul 9/1544 din 15 septembrie 1944, la două zile după semnarea „armistițiului" (capitulării necondiționate) de la Moscova:

„Vreau să fac următoarele observații asupra negocierilor de armistițiu cu România, care abia s-au încheiat:

1. Era clar că rușii au intrat în aceste negocieri cu hotărîrea și convingerea că terenul era în cea mai mare parte al lor și că noi le dăm mînă liberă, atît în redactarea terme-

nilor de armistițiu, cît și în tratamentul ulterior aplicat românilor.

2. Atitudinea Statelor Unite în timpul acestor negocieri a ținut seama de aceste dorințe ale rușilor și ea a fost apreciată de aceștia la justa ei valoare. *Rușii cred că noi respectăm o înțelegere tacită că România este o regiune de interes predominant sovietic, în care noi nu trebuie să ne amestecăm.*(...)

Termenii armistițiului dau comandamentului rus control absolut, nelimitat, asupra vieții economice a României. Reducerea standardului de viață a poporului român la nivelul celui sovietic va urma treptat, dar sigur. Nici un ofițer de poliție sau funcționar român nu va fi tolerat, dacă nu va fi la discreția absolută a poliției rusești."

Bineînțeles, delegația română și oamenii politicii români nu au avut cunoștință de această telegramă a lui Harriman, dar au intuit abandonul și trădarea. Iuliu Maniu revine asupra acestui obiect într-o dramatică conversație cu Burton Berry la 9 decembrie 1944. Iată telegrama acestuia, Nr. 12-944, către noul secretar de stat american, Stettinius:

871,01/12 -944: Telegram
The American Representative in Roumania (Berry) to the Secretary of State

BUCHAREST, December 9, 1944 —7 p.m.
[Received 9:45 p.m.]

52. A few days ago Maniu told Le Rougetel, my British colleague, that if the British Government wished that Roumania cast her lot with the Soviets rather than with the Anglo-Saxon powers, in case a decision becom[s] necessary, he would quite understand the position but he would be grateful to receive an indication to that effect. In transmitting this statement to British Foreign Office, Le Rougetel said he was convinced Maniu was genuinely seeking guidance and suggested this inquiry could be used as [a peg?] upon which to convey a message to Maniu.

1. Last evening with me Maniu developed more fully the same thought. He said if he has known the Soviets were to be given a free hand in application of armistice terms he would not have advised the King to sign the armistice. He argued that his pressure and the Roumanian action which resulted from it had actually advanced the Foscani [sic!]

— Galatz line, which might have been held a long time, to the very gates of Budapest.

He told of an approach made to him by Molotov a year ago regarding future relationship between Roumania and the Soviet Union and explained that because of his loyalty to the democratic powers he had not accepted his approach, he was convinced at the time that the democratic powers would preserve an independent and sovereign Roumania. Everything today however indicated that this was not the intention of those powers. On the contrary it appeared that Soviet Russia was deliberately planning to communize Roumania while the democratic powers silently watched. To support his point he cited such examples as the installing of Hungarian Communists in administrative positions in northern Transylvania; the steadily advancing Soviet colonizing of Constantza; and the recent request of Malinovsky that the whole of the four Roumanian countries [*counties*] in Transylvania which were divided between Roumania and Hungary by the Vienna dictate be turned over to Soviet and Hungarian administration.

With considerable emotion Maniu asked if America and Great Britain wished Roumania to become a part of the Soviet Union. „If so, please advise me accordingly for this can be easily arranged and even today late as it is I can arrange it to the better advantage to Roumania than can the Roumanian Communists." Then he repeated that if it were our intention to abandon Roumania we owed him the obligation of telling him so and he owed the Roumanian people the obligation of securing the best possible terms for them.

I told Maniu that as far as I knew the statement made by Molotov last spring and the articles of the armistice indicated that the three principal Allies expected Roumania to be an independent and sovereign state.

The Department well knows that Maniu has stood out boldly as a champion of pro-Allied action and sentiment in Roumania even during the dark days of the Antonescu dictatorship. He has an enormous political following in the country and I believe the respect in which all Roumanians hold him eclipses that held for any other Roumanian. Because of what he has been and what he is it seems important that he be preserved from slipping into sharing the general conviction that the dissolution of the Roumanian state is

now in progress. Reference my No. 42, November 30, 6 p.m. In view of the foregoing I suggest that any message from which Maniu could take heart would be timely.

BERRY

Această telegramă este un document de o importanță capitală și o voi traduce în părțile esențiale. Primul paragraf vizează întrevederea Maniu—Le Rougetel, de care ne-am ocupat mai sus, cu răspunsul inuman, crud și cinic al lui Churchill.

„Ieri seară", continuă Burton Berry, „Maniu mi-a împărtășit mai pe larg aceleași gînduri ca lui Le Rougetel. El mi-a spus că, dacă ar fi știut că rușilor li se va fi dat mînă liberă în *aplicarea termenilor de armistițiu, el nu ar fi sfătuit pe rege să semneze armistițiul. El, Maniu, susține că presiunile sale personale și acțiunea românească de ieșire din Axă a deplasat linia românească de rezistență, Focșani – Galați, ce ar fi putut rezista multă vreme, direct la porțile Budapestei. El mi-a vorbit de avansurile făcute lui de Molotov acum un an, privind viitorul relațiilor dintre România și Uniunea Sovietică, dar din cauza loialității lui față de aliații anglo-americani el nu a acceptat să discute cu Molotov. El, Maniu, era convins la acea dată că puterile aliate vor păstra o Românie independentă și suverană. Dar astăzi totul indică că puterile aliate nu aveau aceste intenții față de România. Dimpotrivă, apare clar acum că Uniunea Sovietică plănuiește în mod deliberat comunizarea României, în timp ce puterile aliate tac și privesc.*" (...)

„Plin de emoție, Iuliu Maniu m-a întrebat dacă Statele Unite și Marea Britanie doresc ca România să devină o parte din Uniunea Sovietică. *Dacă este așa, vă rog să-mi spuneți deschis, fiindcă eu pot, chiar așa tîrziu cum este acum, să aranjez lucrurile pentru România mai bine decît o vor face comuniștii.* Apoi Maniu a repetat că, dacă intenția noastră este să abandonăm România, *noi îi suntem datori să-i spunem adevărul, fiindcă el are datoria de a încerca să asigure poporului român cele mai bune condiții posibile.* Eu i-am spus lui Maniu că, atît cît știu eu, declarația lui Molotov și articolele armistițiului arată că cei trei aliați se așteaptă ca România să fie un stat independent și suveran. Departamentul de Stat știe prea bine că Maniu a stat ca o stîncă și ca un campion al sentimentelor și acțiunii pro-aliate, chiar în zilele negre ale dictaturii lui Antonescu. El are o enormă

popularitate și respectul ce românii i-l poartă eclipsează pe toți ceilalți. De aceea pentru ceea ce el a fost și ceea ce este, este foarte important ca Maniu să nu fie lăsat să alunece în a împărtăși convingerea generală că dizolvarea, lichidarea României democratice este în curs de a se consuma. De aceea orice mesaj de încurajare a lui Maniu va fi bine venit.

BERRY

Cititorul vede singur importanța acestui document istoric. El mă dispensează de un lung comentariu. Totuși voi face asupra lui cîteva scurte observațiuni.

1. Maniu știa încă din noiembrie 1944 că România fusese abandonată. Căuta să aibă certitudinea întrebînd pe britanici și pe americani, pentru a lua măsurile de sacrificiu politic ce se impuneau și a împiedica pe comuniști să livreze țara, legată de mîini și picioare. Bineînțeles că aici Iuliu Maniu se înșeală profund: Rușii, chiar dacă ar fi „tratat" cu el în 1943, l-ar fi lichidat, cum l-au lichidat pe Beneș în Cehoslovacia. Dar era datoria lui să gîndească că ar fi putut salva ceva și era de datoria lui să încerce.

2. Dar nici Churchill și nici Roosevelt nu i-au spus adevărul. Asupra acestui punct cred că Nicolae Penescu se înșeală, cînd afirmă că „știau că englezii ar fi făcut un aranjament cu rușii fiindcă le-a spus-o Burton Berry". Acest lucru nu reiese din telegrama citată.

3. Maniu regretă profund semnarea — de către rege[?] — a armistițiului, adică actul de la 23 august, la care el nu a participat în nici un fel.

4. Iuliu Maniu era conștient că armata română putea rezista rușilor „multă, multă vreme" pe linia Focșani—Galați. Deci el aproba întru totul linia mareșalului Antonescu de a semna armistițiul în poziția de forță pe această linie. Ce greșeală de neiertat a fost ordonarea încetării focului și capitularea fără a se fi convenit la un armistițiu dinainte și fără a-l fi semnat!

5. Șeful Partidului Național Țărănesc era conștient de imensul avantaj militar dat rușilor prin capitularea României, înlesnindu-le dintr-o dată avansarea armatei roșii „pînă la porțile Budapestei". El spera că aliații, conștienți de acest lucru, vor garanta integritatea și suveranitatea României. Dar s-a înșelat amarnic. Dar ceea ce încă nu se știe bine este că *Iuliu Maniu nu a vrut un 23 august așa cum s-a făcut. El vroia un armistițiu, nu o capitulare. El dorea ca armistițiul*

să fie încheiat de mareșalul Antonescu. Maniu era perfect conștient de imensul avantaj militar adus aliaților de România și de prețul pe care ei trebuiau să-l plătească pentru a-l fi obținut. **Din cauza** capitulării necondiționate de la 23 august **și a ordonării încetării** focului, în acea zi România *a pierdut orice posibilitate de negociere a sacrificiului și contribuției ei la cauza aliată.*

Iată de ce Iuliu Maniu își plîngea durerea lui și a poporului său „ce a crezut în el" și pe care „el l-a înșelat", cînd pe la Le Rougetel, cînd pe la Burton Berry. Și cu cîtă demnitate le reproșa anglo-americanilor lipsa lor de ținută morală în ascunderea adevărului, cînd le spunea că ei au „datoria" să-l informeze, să-i spună adevărul!

STRATEGIA MILITARĂ ȘI POLITICĂ A STATELOR UNITE ȘI PIERDEREA EUROPEI DE RĂSĂRIT ȘI A PĂCII

Pentru a se înțelege în profunzime pierderea Europei de răsărit, trebuie să ne oprim și asupra strategiei militare și politice a Statelor Unite în al doilea război mondial. O strategie greșită — dar voită —, care, fatal, trebuia să ducă la pierderea Europei de răsărit. Precizez că această strategie era una personală a lui Roosevelt, nefiind împărtășită nici de Departamentul de Stat, nici de Congresul american, nici de șefii militari și necunoscută de poporul american.

Cu puterea sa enormă din timpul războiului, adevărat dictator, Roosevelt a impus strategia sa personală ce a fost un adevărat dezastru. Ea a dus la pierderea Europei de răsărit, la dizolvarea Imperiului Britanic, la promovarea Rusiei ca supraputere, la comunizarea — pînă acum — a unei jumătăți din planetă. Ea a dus la pierderea păcii și la periclitarea existenței însăși a Statelor Unite.

Să examinăm în cele ce urmează această strategie.

În acest scurt rezumat istoric nu voi intra în discuția controversată dacă Roosevelt a dorit sau nu, dacă a complotat sau nu pentru un război împotriva lui Hitler. Sunt mulți — inclusiv traducătorul cărții mele *Sell-Out to Stalin* în limba germană, prof. dr. Dirk Bavendamm —, care o pretind. Eu mă voi limita în acest capitol să dau cîteva date istorice, pentru ca cititorul să poată urmări capitolele următoare.

În noaptea de 9 spre 10 mai 1940, armatele germane atacă Olanda și Belgia, care capitulează repede. Apoi, printr-o fulgerătoare înaintare prin Sédan în Franța, ele obligă guvernul francez să ceară armistițiu la 22 iunie 1940. Armata britanică ce lupta în Franța a reușit, printr-o eroică și spectaculoasă îmbarcare, să se retragă la Dunkirk (Dunkerque) și să ajungă în Anglia. Peste 350 000 de soldați britanici sunt salvați, dar întregul material de război este pierdut. Marea

Britanic rămîne singură în fața Germaniei, iar Churchill rămîne singur să se măsoare cu Adolf Hitler.

Privind înapoi, putem spune că adevăratul merit al lui Churchill, căruia poporul britanic îi iartă multe din tragicele greșeli făcute după aceea, a fost refuzul lui de a capitula, de a cere armistițiu sau pace în iunie 1940, cînd Marea Britanie era la pămînt. Un fapt puțin cunoscut este acela că în ziua de 17 iunie 1940 (deci *înainte de armistițiul francez din 22 iunie 1940*) majoritatea guvernului britanic, în frunte cu lordul Halifax, ministrul de externe, era pentru o pace cu Hitler. Subsecretarul de stat Richard Austen Butler a convocat la Foreign Office pe domnul Björn Prytz, ambasadorul Suediei la Londra, și l-a rugat să ceară Germaniei condițiile de pace. Era gata, gata, ca Anglia să facă pace. Dar Churchill, primul ministru, s-a opus și Anglia a continuat pentru moment singură marea bătălie și pînă la urmă a înfrînt armatele germane. Acest moment de „slăbiciune" a britanicilor a fost ținut ultrasecret timp de 25 de ani. Apoi, în vara lui 1965, ambasadorul suedez a vorbit. Și cum trebuia găsit un țap ispășitor, Richard Butler, strălucitul om politic englez, nu a mai devenit niciodată prim ministru al Marii Britanii. Churchill, aproape singur în fața furtunii ce se ridica și a amenințării unei iminente debarcări, se adresează Statelor Unite, lui Roosevelt. Statele Unite se găseau însă sub „legea neutralității",iar Roosevelt personal se obligase public să țină America în afara războiului. Cu toate acestea, Roosevelt începuse pregătirile pentru apărarea și înarmarea Statelor Unite, atît în oameni, cît și în echipament. Uzinele americane erau gata, din 1940, pentru o producție de 50 000 de avioane.

În martie 1941, Congresul american votează legea „Land-Lease Act", care permitea aprovizionarea cu material de război a oricărei țări în luptă și care lăsa „la discreția președintelui să decidă" dacă considera vital intereselor de apărare națională a Statelor Unite. Așadar, cu toată legea neutralității, încă din septembrie 1940 Statele Unite cedează Marii Britanii 50 de distrugătoare de război și-i furnizează echipament militar. Poziții strategice ca Islanda și Groenlanda trec din 1940 sub protecție americană. În august 1941, în pofida legii neutralității, Churchill se întîlnește cu Roosevelt și proclamă „Charta Atlanticului" ce garanta integritatea și independența tuturor în paradisul de după război. Roosevelt acționa deci — deși sub legea neutralității — ca un beligerant contra Germaniei și aliaților acesteia.

Intre timp, Hitler, renunţind la o debarcare în Marea Britanie, se pregăteşte să atace Rusia, punînd planul in aplicare la 22 iunie 1941. La această dată şi cot la cot cu trupele germane, armata română trece Prutul pentru a-şi dezrobi fraţii şi a recuceri Basarabia şi Bucovina de Nord, smulse patriei in iunie 1940 de către Uniunea Sovietică cu acordul şi binecuvîntarea lui Hitler. Pentru România, era un război legitim de apărare naţională, de supravieţuire ca popor şi ţară. Cu toate legăturile profunde ce o legau de francezi englezi şi americani, România nu putea să meargă decît alături de armata germană, ce lupta contra duşmanului comun.

La 7 decembrie 1941, japonezii, exasperaţi de blocada economică a lui Roosevelt contra lor, fac imensa greşeală de a ataca pe americani la Pearl Harbor. America este in stare de război cu Japonia. Germania (Hitler făcuse cea mai mare greşeală a sa) şi Italia declară la rîndul lor război Statelor Unite la 11 decembrie 1941. Marea Britanie a declarat război României la 7 decembrie 1941, în urma refuzului guvernului Antonescu de a retrage trupele înapoi peste Nistru. În decembrie 1941, guvernul român, sub presiune germană, e nevoit să declare război Statelor Unite.

Bineînţeles, a doua zi după Pearl Harbor, Churchill este în drum spre Washington, unde cei doi mari se înţeleg asupra strategiei comune. Este de reţinut că încă din august 1941, adică înainte de atacul japonez ori de declararea războiului de către Hitler, Roosevelt trimite la Moscova pe Harry Hopkins, care aranjează ajutorul pentru Uniunea Sovietică, în baza legii „Lend Lease Act".

Congresul Statelor Unite votase legea „Lend Lease Act" la 11 Martie 1940. Ea a permis furnizarea gratuită a furniturilor de război şi a celor economice, atît Marii Britanii, cît şi Uniunii Sovietice. Din august 1941 pînă în 11 mai 1945 Statele Unite au efectuat livrări generoase în valoare de peste 11 miliarde de dolari Uniunii Sovietice. La acea dată, văzînd atitudinea din ce în ce mai agresivă a ruşilor, preşedintele Truman semna decretul de abrogare a acestei legi. Meritul acestei iniţiative îndrăzneţe şi provocatoare revine tot subsecretarului de stat Grew.

„Atu-ul economic este singura armă pe care o avem contra Rusiei".

Decizia lui Truman era curajoasă şi trebuie precizat că în ianuarie 1945, cînd senatorul republican Vandenberg i-a sugerat lui Roosevelt încetarea „Lend Lease Act"-ului pen-

tru Rusia, Roosevelt a refuzat (vezi George Herring, *Aid to Russia*, pag. 177—178).

Ce tragedie și ce greșeală că Roosevelt nu a ascultat o întreagă serie de deputați și senatori americani, care încă din 1941 cereau să se lege ajutorul dat Rusiei în baza legii „Lend Lease Act“ de comportarea ei militară și politică, pentru a salva Europa de răsărit și de a pune o frînă nesațului său de expansiune, de acaparare de teritorii și de zone de influență! Așa cum am arătat în cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, în 1941, cînd Rusia era la pămînt, Stalin ar fi acceptat cu siguranță asemenea clauze. Dar Roosevelt le-a refuzat, conștient și culpabil. Dar dacă admiratorul lui Stalin, Roosevelt, nu a vrut să pună nici o condiție politică furnizărilor de război trimise Uniunii Sovietice, el a insistat în schimb ca ea să fie aplicată Marii Britanii. Într-adevăr, Roosevelt a insistat ca în schimbul ajutorului american, britanicii să convină ca după război să „elimine toate formele de discriminare în tratamentul comerțului internațional (renunțarea la protecționism politic — n.a.), să reducă tarifele și să elimine barierele vamale. Cu siguranță, necondiționarea ajutorului american dat Rusiei a fost una din cele mai grave și mai mari greșeli făcute de Roosevelt. O asemenea clauză ar fi salvat cu siguranță Europa de răsărit. Dar Roosevelt nu a vrut să o pună. De ce?

Churchill și Roosevelt decid să se dea prioritate frontului atlantic, adică înfrîngerii Germaniei și a aliaților ei din Europa, apoi să se ocupe de Japonia. Prin conferințe ulterioare, la Quebec, Casablanca, Moscova, Teheran, se stabilește strategia militară de urmat. Cu privire la strategii, intervin divergențe între militarii americani și britanici. Americanii preconizau un atac direct în Franța contra Germaniei, cît mai repede, mai ales că Stalin o cerea și el cu insistență. Militarii britanici propuneau o strategie mediterană, cuprinzînd nordul și apusul Africii și răsăritul Mării Mediterane. Ceva mai mult, ei au luptat din răsputeri, chiar și după Teheran, pentru o debarcare la Triest, care să-i ducă prin Ljubljana la Viena. Cititorii vor găsi amănunte în capitolul *Iluzii tragice, debarcarea în Balcani.*

Pentru moment rețin că americanii aveau ca obiectiv militar victoria asupra armatelor Axei. Militarii britanici urmăreau asigurarea căilor Imperiului Britanic în primul rînd și salvgardarea postbelică a acestora. La Teheran, în noiembrie 1943, se decide invazia Europei prin Franța în

primăvara lui 1944, dată aminată mereu de britanici. Acestea erau, în linii mari, obiectivele militare ale celor trei aliați.

Pe plan politic divergențele sunt și mai accentuate. Obiectivul principal al lui Churchill erau un condominiu — *în doi* — între Marea Britanie și Statele Unite („the English-speaking democracies" — democrațiile de limbă engleză). Președintele Roosevelt, care era hotărît „anti-British", urmărea distrugerea imperialismului și colonialismului, atît britanic, cît și francez ori olandez. El concepea organizarea lumii viitoare prin încredințarea treburilor planetare a *patru* „policy makers" [cei care fac politica]: Statele Unite, Marea Britanie, URSS și China. Planeta era împărțită în patru și fiecare dintre cele patru puteri avea sfera sa de influență. Iată ce ne spune cardinalul Spellman în memoriile sale asupra acestei chestiuni:

„Roosevelt mi-a spus că el plănuiește un acord între cei patru mari. În consecință, lumea va fi împărțită în sfere de influență. China va lua Extremul Orient, Statele Unite Pacificul, Marea Britanie și Rusia Europa și Africa (de aceea sunt rușii în Africa azi). Dar cum Marea Britanie are interesele ei primordiale în colonii, se poate presupune că Rusia va predomina în Europa. „*(Cardinal Spellman Story*, pagina 223).

Discuția a avut loc a doua zi după Conferința de la Quebec, vineri 3 septembrie 1943. Deci înainte de Teheran. Aceste concepții ale organizării postbelice a planetei i-au fost transmise și lui Stalin prin scrisoarea lui Roosevelt din 20 februarie 1943, adresată lui Zabrousky și Weiss, șefii sioniști în drum spre Moscova să-l vadă pe Stalin (vezi scrisoarea la pag. 50—53, *L'Europe de l'Est trahie et vendue)*.

Asupra acestei concepții de organizare a lumii după război avem o prețioasă sinteză în *Biografia lui Roosevelt*, scrisă de Ted Morgan:

„Roosevelt nu a fost înșelat, imbobinat de Stalin, așa cum pretind unii. El, în mod conștient și deliberat, a susținut și a lucrat pentru rolul important al Uniunii Sovietice, atît în Europa, cît și în Extremul Orient".

* * *

Teoretic, reorganizarea lumii după război era preconizată de două școli diametral opuse: cea universalistă, „wilsoniană", în care toate țările au un interes comun în afacerile mondiale, securitatea fiecăreia din ele fiind asigurată și garantată de o

organizație internațională; școala a doua era aceea a „sferelor de influență", ce presupunea că securitatea fiecărei țări va fi garantată de echilibrul de forțe.

Departamentul de Stat, prin Cordell Hull, era absolut și categoric „universalist", „wilsonian", așa cum era de altfel tot Congresul și tot poporul american. Pentru ei „sferele de influență" echivalau cu sclavia, cu dominația, cu moartea. Toți aceștia vedeau, în schimb, lumea de mîine guvernată de un organism internațional — ONU-ul de astăzi, —, în cadrul căruia nu aveau ce căuta „zonele de influență" (vezi Chester Wilmont: «a naive attempt to end spheres of influence», care considera concepția lui Roosevelt, de a constitui în cadrul ONU *patru mari jandarmi ai lumii*, ca o idee „hibridă, cinică și ipocrită", ce implica prin ea însăși „sfere de influență exclusive").

Istoricul american Arthur Schlesinger, un alt biograf al lui Roosevelt, scrie și el categoric că președintele era perfect conștient de dorința rușilor de a obține mînă liberă în Europa de răsărit și că el „a acceptat de bunăvoie aceasta în speranța că va putea influența ca această conviețuire să fie mai umană, mai puțin sălbatică, mai blîndă" («A realistic attempt to end spheres of influence.»).

* * *

Roosevelt a făcut mereu concesii lui Stalin, acordîndu-i voturi multiple în Organizația Națiunilor Unite și i-a dat zone de influență. S-a realizat ceea ce el dorea: dezmembrarea imperiilor coloniale și a Europei, care nu mai are inițiative în afacerile mondiale. „Aceasta este noua ordine dorită și adusă de politica lui Roosevelt cu prețul subjugării Europei de răsărit și cu sămînța celui de al treilea război mondial în ea" (Ted Morgan, *Franklin Delano Roosevelt*, pagina 773).

Atitudinea lui Roosevelt față de Rusia la Teheran trebuie văzută prin prisma aberantei lui „viziuni" politice. Decizîndu-se pe plan militar debarcarea în Franța, s-a condamnat întreg răsăritul Europei în favoarea Rusiei. Statele Unite decizînd, cum am văzut, a nu avea nici un fel de trupe de ocupație în Balcani și a nu se amesteca în treburile interne ale acestora, condamnă implicit jumătate din Europa la comunizarea rusească. Promisiunile anglo-rooseveltiene făcute rușilor asupra zonelor de influență își găsesc confirmarea și consacrarea în strategia militară adoptată la Teheran.

Mulți istorici și strategi militari susțin că debarcarea aliaților trebuia să aibă loc în 1943 în Balcani sau în Franța.

Ei condamnă cu tărie tragica și idioata clauză a „capitulării necondiționate", decretată de Roosevelt și Churchill la Casablanca în ianuarie 1943, care a prelungit inutil războiul. Iată ce scrie asupra acestei probleme marele istoric militar britanic Basil Liddell Hart la pagina 221 a *Istoriei celui de al doilea război mondial:* „O și mai mare greșeală, făcută în marea strategie a războiului, a fost clauza capitulării necondiționate. Ea a dus la prelungirea războiului, la distrugerea completă a Germaniei și Japoniei și era fatal să dea rușilor posibilitatea de a domina — de a deveni stăpini — în estul Europei și al Asiei".

De altfel, în ceea ce privește soarta țărilor „balcanice" după război, Roosevelt dădea instrucțiuni încă de la 21 februarie 1943 Departamentului de Stat:

The White House
Febr. 21, 1944

Memorandum for the acting Secretary of State.

(1) I do not want the United States to have the post-war burden of reconstructing France, Italy and the Balkans. It is definitly a British task.

(2) From the point of view of U.S. our principal object is not to take part in internal problems in Southern Europe.

F.D.R.

sau românește:

Memorandum pentru secretarul de stat interimar.

1. Eu nu vreau ca Statele Unite să aibă după război sarcina de a reconstrui Franța, Italia și Balcanii. Aceasta este absolut treaba britanicilor.

2. Din punctul de vedere al Statelor Unite, obiectivul nostru principal este de a nu lua nici un fel de parte în problemele interne din sud-estul Europei.

F.D.R.

Tot în lumina dorinței lui Roosevelt de a promova Uniunea Sovietică drept mare putere trebuiesc văzute și concesiile extraordinare și inexplicabile făcute lui Stalin în tratatul lor din ziua de 8 februarie la Yalta, ca preț al intrării lui în războiul de cinci zile contra Japoniei. El, singur și între patru ochi cu Stalin, a dat Rusiei mijloacele de a controla și domina Asia, a săpat mormîntul Indochinei fran-

ceze și al independenței Coreei. Această strategie de favorizare a Rusiei o regăsim și în campania militară a aliaților pe frontul apusean contra Germaniei. Cum zonele de ocupație erau deja determinate de la Quebec și confirmate la Teheran în noiembrie 1943, strategia militară a lui Eisenhower era adaptată politicii de promovare rusească în Europa pe care Roosevelt o ducea. Strategi de primă mînă reproșează lui Ike Eisenhower că a adoptat un plan de atac pe un front larg și general contra Germaniei, cînd ea era aproape la pămînt și cînd ar fi fost de ajuns un atac fulgerător, concentrat pe un front redus, care să facă pe anglo-americani stăpînii efectivi ai întregii Germanii. Era strategia ce o propuneau englezii și o preconiza Churchill, acum gata să uite orice aranjamente anterioare cu Stalin. Tot așa se explică și faptul că Ike a trimis faimoasa telegramă lui Stalin, în care-i spunea că „Berlinul a pierdut pentru el orice importanță militară." Cu alte cuvinte, i-a dat mînă liberă să-l ocupe. Ceva mai mult, respingînd presiunile lui Churchill de a înainta cît mai mult în Germania înaintea rușilor, el a ordonat o înaintare înceată și retragerea imediată a trupelor, pentru a lăsa pe cele rusești să-și ocupe zonele convenite. În zadar striga leul britanic, Churchill, că „situația s-a schimbat, că trebuie ocupat cît mai mult teritoriu, ca să poată negocia cu Stalin". Ike nu a mișcat, fiindcă el executa conștiincios ideile, politica și instrucțiunile lui Roosevelt.

Dacă e bine stabilit că așa decisese Roosevelt organizarea planetei după război, este mai puțin clar de ce el o vedea așa. Problema e mai complexă și răspunsul de asemenea. Desigur, o bună doză de „naivitate" și de romantism, dublată de convingeri socialiste la modă la vremea aceea vor fi fost la bază. O profundă necunoaștere a istoriei expansioniste a Rusiei și a ideologiei marxiste, planetar revoluționare. Poate și anturajul? Trădarea? Rolul comuniștilor la Casa Albă și la Departamentul de Stat? Cu siguranță au jucat un rol important în manipularea unui președinte obosit, bolnav, sclerozat, senilizat. Desigur toate aceste elemente au jucat un rol, iar rezultatul l-am văzut în concepția sa politică personală.

CAPITOLUL 12

M.S. REGELE MIHAI SE ADRESEAZĂ PREŞEDINTELUI ROOSEVELT

Trecută euforia „succesului" de la 23 august 1944, cei ce l-au făcut, în frunte cu regele ţării, şi-au dat seama că România merge fie la încorporarea ei în Uniunea Sovietică, fie la comunizarea şi sovietizarea ei. În speranţa unui ajutor moral şi a unui sprijin politic contra comportării abuzive a armatelor de ocupare sovietice, regele decide să-i scrie o scrisoare personală „neoficială" preşedintelui Roosevelt.

Am găsit scrisoarea, datată 24 ianuarie 1945, dar nu am găsit memoriul de 36 de pagini ce o însoţea şi care era, cu siguranţă, o enumerare de abuzuri comise de armata roşie şi de Comisia Rusă de Control în România. Scrisoarea regelui a fost încredinţată unui ofiţer din serviciul secret al Statelor Unite, care i-a transmis-o directorului OSS William Donovan. Acesta, la rîndul său, a prezentat-o preşedintelui Roosevelt numai în ziua de 5 martie 1945, cînd acesta, abia întors de la Yalta, era bolnav, muribund.

Nu am găsit nici un răspuns la această scrisoare. Iată-i conţinutul în întregime, în englezeşte:

King Michael of Roumania to President Roosevelt

DEAR MR. PRESIDENT: During the past four years, unfortunate circumstances and unworthy rulers have forced Roumania to follow a policy and to fight a war which has been contrary to her tradition and her vital interests, in opposition with My will and the beliefs of the great majority of My people.

On August 23, 1944, with the help of God, I was able to bring My country back on the right way, the way which leads to the triumph of justice, to liberty of nations and to the respect of human dignity along with her natural and traditional allies.

I had the conviction that in carrying out this act in the manner which I did served the interest of not only My people. but also the people of all the United Nations. In view of these facts, I beg you to listen to the voice of the Romanian Nation. It is the voice of a Nation whose history, sufferings and qualities, make it worthy of notice. It is the voice of a Nation who has no other ideal than to rid itself through great sacrifices of the terrible weight of a recent past and thus by this to regain the modest but honorable place it deserves among all peace loving countries.

If the sacrifices which were made could be estimated as to their real value, and if our way could be made a bit easier, then being completely confident that I did the duty I was destined to do, I could wait with a clear conscience for the dawn of to-morrow.

But unfortunately I realize that this is not possible at the present moment. I have expressed My thanks to the glorious Red Army for the help given us regaining North Transylvania which has always been so dear to the hearts of all true Roumanians.

At the present time, I am held by a painful and serious anxiety as to our future, having observed the attitude of various representatives of the U.R.S.S. in Roumania, who in many cases have not at all understood our problems.

I wish to call Your attention to the inclosed note, which sets forth some of the reasons of My anxiety. It is for You to judge if these reasons are well founded, knowing the spirit of high justice which has guverned all Your actions in the past. If You agree with the reasons set forth in the note set forth in the note, I hope You will be inspired to action, the form and time of which You alone can decide.

I am hoping that in the future Roumania can faithfully wait for the happy effects and beneficial influences of a just judgment by the President of the Great United States of America.

Therefore, I beg You Mr. President to accept the assurances of My highest consideration and of my most sincere wishes for your country and for yourself.

Michael R.

Jan. 24, 1945 BUCHAREST
(For. Rel. 740.00119)

Voi traduce scrisoarea în totalitatea ei.

Prea Stimate Domnule Preşedinte,
în cursul ultimilor patru ani, împrejurări nefericite şi conducători nedemni (fără merit? fără valoare? — n.a.) au forţat România să urmeze o politică şi să ducă un război ce au fost contrare tradiţiei şi intereselor ei vitale, în opoziţie cu voinţa Mea şi cu convingerile majorităţii poporului Meu.

La 23 august 1944, cu ajutorul lui Dumnezeu Eu am fost în stare să duc ţara mea înapoi pe drumul cel bun, pe drumul ce duce la triumful justiţiei, al libertăţii popoarelor şi cu respectul demnităţii umane, împreună cu tradiţionalii, naturalii şi fireştii ei aliaţi. Eu am convingerea că săvîrşind acest act de maniera în care l-am făcut, Eu am servit nu numai interesele poporului Meu, dar şi interesele tuturor popoarelor din Naţiunile Unite.

În numele acestor fapte, vă rog să ascultaţi vocea Poporului Român. Ea este vocea unei naţiuni a cărei istorie, suferinţe şi calităţi merită să fie luate în seamă. Este vocea unui popor ce nu are alt ideal decît de a se dezbrăca prin sacrificii şi greutăţi enorme de un trecut apropiat şi prin aceasta să-şi regăsească un modest dar onorabil loc pe care îl merită printre popoarele iubitoare de pace.

Dacă sacrificiile ce le-am făcut pot fi apreciate la justa lor valoare, şi dacă drumul nostru poate fi puţin uşurat, atunci, conştient pe deplin că Mi-am făcut datoria aşa cum Mi-a fost destinat, pot să aştept cu o conştiinţă curată judecata zilei de mîine. Din nenorocire Eu realizez că acest lucru nu este posibil în momentul de faţă.

Eu am exprimat mulţumirile Mele glorioasei Armate Roşii pentru ajutorul ce ne-a dat pentru recîştigarea Transilvaniei de Nord, care a fost întotdeauna atît de scumpă în inimile tuturor Românilor adevăraţi.

În acest moment, sunt serios preocupat şi îngrijorat de viitorul nostru, dată fiind atitudinea diferiţilor reprezentanţi ai URSS în România, care în nenumărate ocazii nu au înţeles problemele noastre.

Vreau să atrag atenţia Domniei Voastre asupra notei alăturate, din care se poate vedea raţiunea îngrijorărilor mele. Judecaţi Dv. dacă aceste motive sunt sau nu întemeiate, cunoscîndu-vă spiritul Dv. de înaltă dreptate ce v-a călăuzit întreaga Dv. acţiune pînă acum.

Dacă Dv. sunteţi de acord cu motivele îngrijorărilor Mele din nota alăturată, Eu sper că Dv. veţi decide vreo acţiune, a cărei formă şi moment numai Dv. singur puteţi să le decideţi.

Vreau să sper că în viitor România poate aştepta cu încredere rezultate fericite şi o influenţă binevoitoare din partea unei judecăţi drepte a Preşedintelui marelui popor al Statelor Unite ale Americii.

Vă rog să primiţi, Domnule Preşedinte, asigurarea celei mai înalte stime şi urările mele de bine cele mai sincere pentru ţara Dv. şi Dv. personal.

Mihai R.

24 ian. 1945 Bucureşti

Răspunsul american la această scrisoare vine la 21 aprilie 1945, după moartea lui Roosevelt, printr-o telegramă a lui Stettinius (4/2145) adresată lui Burton Berry, pentru a-i spune regelui:

"Că a primit instrucţiuni să comunice că preşedintele Roosevelt a primit scrisoarea şi că guvernul său simpatizează cu dorinţa României de a-şi recâştiga locul său printre popoarele doritoare de pace ale lumii. Dumneata, domnule Berry, trebuie să eviţi de a exprima vreo părere asupra memoriului anexat, spunînd eventual, dacă problema va fi ridicată, că acest document a fost transmis Departamentului de Stat spre studiere."

Precizez că memoriul anexat scrisorii era de 36 de pagini şi era o dare de seamă completă asupra abuzurilor sovietice în România: reducerea armatei române, continuarea deţinerii prizonierilor de război, refuzul de a se acorda României statutul — bine meritat — de cobeligeranţă, refuzul de a înmîna administraţia Transilvaniei de Nord guvernului român, deportările din Basarabia, deportarea germanilor, suportul Partidului Comunist Român etc. etc.

O fi ajuns această scrisoare cu memoriul ei, ce era în fapt un lung act de acuzare contra Uniunii Sovietice, în miinile Moscovei? Nu este exclus, dată fiind infiltraţia comunistă ce se întinsese ca un păianjen, ca un cancer, peste tot.

CAPITOLUL 13

GUVERNUL GROZA, GUVERNUL PUTERII OCUPANTE

În acest timp, România se zbătea între speranță și disperare. Războiul continua, armata roșie în România se apropia de un milion, aducînd cu ea mizeria, foamea, jaful și frica. Sub protecția acesteia, comuniștii din țară dau asaltul pentru a pune mîna pe arme. Celor două guverne ale generalului Sănătescu le urmează un guvern de largă concentrare națională sub președinția generalului Nicolae Rădescu. Dar Ana Pauker, Vasile Luka și Gheorghiu-Dej se duc la Moscova și cer ca Partidul Comunist Român să ia puterea. Preparative încep în întreaga țară sub protecția armatei roșii. Prefecturile și primăriile sunt ocupate, funcționarii statului bătuți și asasinați, ziarele „burgheziei“ interzise de cenzura rusă. Teroarea este declanșată în întreaga țară de bandele înarmate ale comuniștilor.

Generalul Rădescu, om ponderat și serios, încearcă să țină ordinea atît de necesară nu numai armatei de pe front, dar și economiei țării. Moscova însă vrea cu tot dinadinsul un guvern de totală obediență sovietică. Furtuna se apropie și semnele prevestitoare sunt înregistrate de misiunea americană din București care, prin șeful ei, Schuyler, cere Washingtonului o poziție fermă față de abuzurile rusești. Prin telegrama sa M460 din 22 februarie 1945 el cere ca întreaga Comisie Aliată de Control din România (Allied Control Commission — ACC) să facă o declarație publică, cuprinzînd două puncte esențiale:

1 . Că față de Declarația de la Yalta asupra Europei eliberate ACC are responsabilitatea de a asigura pînă la ținerea de alegeri libere ca România să fie guvernată de un guvern de largă concentrare națională, în care toate partidele existente să fie reprezentate.

2. Că sub respectul condiției de mai sus, România, sub regele ei, are dreptul absolut de a-și alege persoana care să formeze guvernul ei, în felul în care ea va găsi de cuviință.

În fața agitației continue din București și simțind că Moscova este pe punctul de a schimba guvernul în România, generalul Schuyler cere urgent convocarea Comisiei Aliate de Control de sub președinția generalului rus Vinogradov, protestează din nou, dar fără rezultat. La 24 februarie 1945, atît ambasadorul american la Moscova, Averell Harriman, cît și cel britanic, Clark Kerr, protestează față de Molotov pentru provocările sovietice în România.

De subliniat atitudinea americană fermă în persoana subsecretarului de stat Grew, care prin instrucțiunile sale din 24 februarie 1945 (telegrama 2–2445) dădea îndrumări misiunii sale diplomatice din București:

"The Rumanian people should be left in no doubt of the future existence of their country as an independent state".

Poporul român nu ar trebui lăsat în dubiu asupra viitoarei existențe a țării sale ca stat independent.

Conform acestor instrucțiuni pregătite de Grew în timpul cînd Roosevelt era bolnav și absent din Washington, atît generalul Schuyler, cît și Burton Berry, șeful politic al misiunii, au apărat cu demnitate și tenacitate dreptul la independență al României, după cum vom vedea.

La 24 februarie, în fața anarhiei declanșate în întreaga țară, generalul Nicolae Rădescu se adresează țării la radio acuzînd direct pe Ana Pauker și Vasile Luka, „doi străini de țară". Demonstrații susținute de armata roșie au loc în București. La instrucțiunile primite de la Grew, ambasadorul american la Moscova, Harriman, face un nou protest pe lîngă Molotov, la 24 februarie. Din nou Grew trimite instrucțiuni suplimentare misiunii diplomatice americane la București, subliniind că politica Statelor Unite rămîne neschimbată: în România trebuie să rămînă la putere un guvern de largă uniune națională, format din toate partidele (telegrama 2–2345).

La 27 februarie, Andrei Vișinski vine la București și cere regelui demiterea guvernului Rădescu. Burton Berry încearcă să-l vadă, dar nu este primit de comisarul adjunct sovietic de la Externe. Atunci, Berry îi scrie o scrisoare fermă prin care cere menținerea unui guvern de largă coaliție națională și să nu se tolereze nici un fel de schimbare a administrației prin violență sau intimidare (telegrama 3–645). Harriman protestează din nou la Moscova, iar Molotov respinge protestele.

Într-o a doua întrevedere cu regele, Vișinski îi dă ultimatumul să demită imediat pe primul ministru Rădescu

După consultații, regele însărcinează pe principele Barbu Știrbey să formeze guvernul. Acesta eșuează. Vîșinski revine la Palat și cere expres regelui să numească pe Petru Groza prim ministru și pe Gheorghe Tătărescu vicepreședinte. Consultații intense au loc la Palat. Iuliu Maniu cere regelui să nu accepte sub nici un cuvînt un guvern Groza. Potrivit raportului lui Burton Berry, făcut prin telegrama 3—745 din 7 martie secretarului de stat american, după ce-l văzuse pe rege, rezultă că atît Constantin Vișoianu cît și Savel Rădulescu, consilierul său particular, au sfătuit pe rege mai curînd să abdice, dar să nu accepte un guvern Groza, care ar însemna sfîrșitul României libere și al monarhiei.

| Pe de altă parte, Foreign Office-ul în telegrama 104 din 3 martie 1945 a dat instrucțiuni misiunii diplomatice britanice la București să sfătuiască pe rege „not to take ani rrevocable step if he can possibly help it", să nu ia nici o hotărîre irevocabilă, dacă poate să o facă.

La 1 martie Burton Berry reușește să-l vadă pe Vîșinski și-i cere din nou să respecte Declarația de la Yalta și să nu impună un guvern „minoritar" în România. Aceleași demersuri sunt din nou făcute de americani la Moscova, dar fără nici un rezultat.

La un alt demers scris al lui Burton Berry, Vîșinski îi răspunde la 5 martie că unul din obiectivele principale ale noului guvern va fi să lichideze ultimele urme „ale nazismului și fascismului în România". Burton Berry, dîndu-și seama că se pregătește masacrul general al fruntașilor partidelor istorice, comunică imediat informația la Washington, subliniind (vezi telegrama 3/645) că: «este clar că unul din primele obiective ale noului guvern va fi să lichideze toate elementele pe care comuniștii le numesc „fasciste", iar noi americanii îi numim „democrați"».

La 6 martie 1945 guvernul comunist Groza este constituit, aprobat de rege și depune jurămîntul.

Față de acest nemaipomenit abuz Departamentul de Stat ordonă lui Averell Harriman să ceară lui Molotov ca asupra situației din România să aibă loc neapărat consultări între cei trei, conform înțelegerii de la Yalta. În același timp, Washingtonul cere Londrei să se asocieze la această cerere. Problema este supusă lui Churchill, care se adresează, din nou și direct peste capul Departamentului de Stat, lui Roosevelt la 8 martie 1945. Telegrama poartă numărul

905 şi se găseşte la Biblioteca Roosevelt din Hyde Park, New York. Iată-i pasajele importante, în traducere:

„Sunt sigur că şi D-ta ca şi mine eşti tot atît de contrariat de recentele evenimente din România. Ruşii au reuşit să instaleze prin forţă şi înşelătorie un guvern comunist minoritar. *În ce ne priveşte, noi* — britanicii — *am fost împiedicaţi să protestăm contra acestor evenimente de faptul că, pentru a avea libertatea de a salva Grecia, Eden şi cu mine*, în *octombrie la Moscova, am recunoscut că Rusia trebuie să aibă o voce preponderentă* [primul cuvînt] *în România şi Bulgaria, pe cînd noi să o avem în Grecia*. Stalin a respectat în mod strict această înţelegere. De la discuţiile noastre — anglo-ruse — din octombrie, Stalin a subscris pe hîrtie la principiile de la Yalta, care cu siguranţă au fost călcate în picioare în România. *Cu toate acestea, eu sînt foarte hotărît să nu insist asupra acestui punct de vedere, ca Stalin să-mi răspundă «eu nu m-am amestecat în treburile d-tale în Grecia, de ce nu-mi permiţi şi mie acelaşi tratament în România?»* I do not therefore want to do anything as regards Rumania, which may prejudice our prospects of reaching a Polish settlement [de aceea, referitor la România, nu vreau să fac nimic ce ar putea prejudicia perspectivele noastre de a ajunge la un aranjament în Polonia]".

Aţi reţinut, dragi cititori români?

Nu numai că Churchill a vîndut România în octombrie 1944 la Moscova, dar acum, la 8 martie 1945, el cere Statelor Unite să nu facă nimic contra lichidării României democrate!

E drept că în aceeaşi telegramă el sugera preşedintelui american să ceară lui Stalin să nu declanşeze *imediat o mare acţiune de lichidare*" în România a tuturor adversarilor lor. Cu alte cuvinte, guvernul Groza putea să facă lichidarea clasei politice şi burgheze şi intelectuale în România mai tîrziu, dar „nu imediat".

La această telegramă bătrînul şi muribundul preşedinte Roosevelt răspunde lui Churchill la 11 martie 1945 prin telegrama Nr. 714. În ea preşedintele se declară de acord cu Churchill:

„It is obvious that the Russians have installed a minority government of their own choosing, but, apart from the reason you mentioned in your message, *Roumania is not a good place for a test case.*" „Este evident că Ruşii au instalat un guvern minoritar ales după gustul lor, dar pe lîngă

motivele pe care mi le-ai expus în mesajul d-tale, eu cred că România nu este un loc bun pentru a ne măsura cu ruşii".

Remarcaţi că preşedintele Roosevelt dă lui Churchill dreptate în ceea ce priveşte motivele sale de a nu protesta. Cu alte cuvinte, şi o dată mai mult, el aproba aranjamentul cu privire la sferele de influenţă făcut de Churchill cu Stalin. Probabil că necunoscîndu-se acest schimb de telegrame (Roosevelt era bolnav la Palm Springs, unde moare după trei săptămîni), Departamentul de Stat presează pe Harriman să ceară întrunirea celor trei pentru consfătuire asupra situaţiei din România. Acesta o face şi la 12 martie şi la 14 martie 1945, dar fără nici un rezultat, cu toate că era un demers „formal".

Este de la sine înţeles că fruntaşii opoziţiei româneşti au meritul de a fi provocat (cu riscul de fiecare zi al vieţii lor) asemenea demersuri.

CAPITOLUL 14

ROMÂNIA ÎNTRE DISPERARE ȘI SPERANȚĂ. CONFERINȚA DE LA POTSDAM DIN IULIE 1945

După instalarea guvernului comunist Groza, opoziția română insistă pe lingă Comisia Americană de Control în România pentru a cere urgent „aplicarea Declarației de la Yalta" prin consultări tripartite și formarea unui guvern în spiritul acestei declarații.

Iuliu Maniu și Dinu Brătianu bat mai mult la porțile americane, fiindcă cele britanice sunt pe jumătate închise și ei înțeleseseră acest lucru. Burton Berry și generalul Schuyler susțin puternic dreptatea cauzei românești. Datorită lor, la 24 martie 1945, secretarul de stat american Stettinius, într-o conferință de presă, declară că este perfect la curent cu evenimentele din România și că situația de acolo cere urgente consultări *între cei trei mari* asupra ei.

La 1 aprilie 1945, în mesajul său, Nr. 218, adresat lui Stalin, președintele Roosevelt face o scurtă aluzie la situația din România:

„I frankly cannot understand why the recent developments in Roumania should be regarded as not falling within the terms of the agreement. I hope you will find time, personally, to examine the correspondence between our Governments on this subject".

„Cinstit, eu nu înțeleg de ce evenimentele din România nu pot fi privite ca intrînd în contextul aranjamentului nostru (Declarația de la Yalta — n. a.). Sper că D-ta vei găsi timpul necesar ca să examinezi personal corespondența dintre guvernele noastre în această materie".

Era un demers important, dar care a rămas prin moartea lui Roosevelt la 12 aprilie 1945 fără nici o urmare, mai ales că Stalin a uitat să răspundă. Voi reține o dată mai mult cinismul lui Churchill, care la 11 aprilie 1945 prin telegrama Nr. 942 îi spunea din nou lui Roosevelt de ce el nu poate interveni în România și că din această cauză el lasă Statele Unite să aibă primul cuvînt.

Un fapt important intervine la 3 mai 1945. E vorba de un raport direct, făcut personal preşedintelui Truman de către generalul Schuyler. În această lungă telegramă 5/545 şeful misiunii arată preşedintelui său că:

1) Comisia Aliată de Control este complet dominată de ruşi;

2) Că misiunea diplomatică nu este în măsură să asigure apărarea intereselor americane în România;

3) Că guvernul Groza este un guvern minoritar, impus direct de Uniunea Sovietică.

4) Că regele României şi conducătorii opoziţiei au discutat şi au informat regulat misiunea diplomatică americană de această situaţie în România şi ei cer ca Statele Unite şi Marea Britanie să aplice prevederile Declaraţiei de la Yalta. Ei au subliniat că aceste puteri au cel puţin obligaţia morală de a-i informa de intenţiile lor pentru viitor şi că, fără sprijin din afară, conducătorii vor fi lichidaţi şi ţara va fi complet sovietizată.

Vom vedea mai departe cum acest raport a avut o influenţă favorabilă asupra lui Truman.

La rîndul său, Stalin trece la ofensiva diplomatică. La 27 mai 1945 el adresează concomitent lui Truman şi lui Churchill o telegramă (Nr. 5-2845), prin care le cere amîndurora să recunoască imediat guvernele din România, Bulgaria şi Finlanda. Voi sublinia cu tristeţe şi indignare că Averell Harriman, care a jucat un rol nefast în lichidarea României libere, a încercat şi de data aceasta să facă jocul lui Stalin. Prin telegrama Nr. 5-3045 din 30 mai, ambasadorul american la Moscova cere secretarului de Stat Stettinius să aprobe cererea lui Stalin şi să recunoască guvernul comunist din România şi cel din Bulgaria. Dar preşedintele Truman nu este de acord.

La 2 iunie 1945, Truman trimite un proiect de răspuns lui Churchill. Acesta, de acord cu Harry Hopkins — alter-egoul lui Roosevelt şi răspunzător pentru întreaga lui politică, fiind colaboratorul lui cel mai apropiat —, încearcă o amînare a răspunsului lui Truman, spunînd că „nu e încă momentul". Totuşi, la 7 iunie 1945, răspunsul lui Truman este remis lui Stalin.

„In Hungary, Roumania and Bulgaria, however, I have not found the same encouraging signs. There, and particularly in the latter two countries, I have been disturbed to find

governments which do not accord to all democratic elements of the people the rights of free expression, and which in their system of administration are, in my opinion, neither representative or nor responsive to the will of the people. You already know, from Ambassador Harriman's note of March 14, the reasons why the United States government considers that the political situation in Roumania should be made the subject of consultation among the threee principal Allied Governments. As regards Bulgaria, you are also aware of American concern over the proposed electoral procedures and certain other political manifestations there."

„I sincerely hope that the time may soon come when I can accredit formal diplomatic representatives to these countries. To this end I am ready at any moment to have my representatives meet with Soviet and British representatives in order more effectively to concert our policies and actions in this area. I think this would be a constructive move toward the restoration of normal peacetime relations with them as independent states ready to assume the responsibilities and to share the benefits of participation in the family of nations.''

„I am informing Mr. Churchill of this message to you".

Am redat acest mesaj în întregime în partea ce ne interesează, fiindcă este un document important în etapa de agonie a României. Iată traducerea românească:

„În Ungaria, România şi Bulgaria eu nu am găsit aceleaşi semne încurajatoare ca în Finlanda. Acolo, şi în special în ultimele două ţări, am fost contrariat să găsesc guverne ce nu corespund procedurii democratice privind drepturile acestor popoare de a-şi exprima liber voinţa lor; guverne care după părerea mea nu corespund în sistemul lor de guvernare nici caracterului reprezentativ ce trebuie să-l aibă şi nici voinţei popoarelor lor. Dv. ştiţi deja din nota din 14 martie a ambasadorului Harriman motivele pentru care Statele Unite consideră că situaţia politică în România trebuie să facă obiectul unei consultaţii între cele trei guverne aliate. În ceea ce priveşte Bulgaria, Dv. sunteţi de asemenea informat de preocuparea americană asupra propunerilor legii electorale şi a altor manifestări politice de acolo.

Eu sper, în mod sincer, că va veni curînd vremea cînd voi putea acredita în mod formal reprezentanţii noştri di-

plomatici în aceste ţări. În acest scop, eu sunt gata în orice moment să desemnez reprezentantul meu care să se întîlnească cu cel sovietic şi cu cel britanic pentru a ne concerta asupra unei politici şi acţiuni mai efective în această regiune. Eu cred că aceasta ar fi o măsură constructivă pentru restaurarea relaţiilor din timp de pace cu ele, ca *state independente, gata să-şi asume responsabilităţi şi să împartă beneficiile participării lor la familia naţiunilor.*

Îl voi informa pe Dl. Churchill de acest mesaj adresat Dv."

Acest mesaj atît de înţelept, ponderat, şi venind de la un adevărat democrat şi om de inimă, este respins de Stalin la 9 iunie 1945. Problema se va relua la conferinţa de la Potsdam.

Înainte de a vedea ce s-a întîmplat acolo cu privire la România, voi face cîteva precizări asupra celor petrecute în ţară în acest răstimp.

După demiterea sa de către Vişinski, generalul Rădescu găseşte refugiu la misiunea diplomatică britanică. Acest lucru pune în discuţia britanicilor şi a americanilor problema de principiu a exilului atît a regelui şi reginei Mame, cît şi a fruntaşilor politici. Toată lumea trăia sub teroare. Sesizat de această problemă, secretarul de stat Stettinius dă instrucţiuni curioase generalului Schuyler, considerînd că chestiunea „azilului" este de resortul... întregii Comisii Aliate de Control şi că deci, înainte de a acorda azilul... trebuie să se discute cu generalul rus. Churchill, mai generos, informează pe ambasadorul american la Londra, Winant, la 25 aprilie 1945, că el a dat dispoziţii misiunii britanice la Bucureşti ca să dea la nevoie azil politic regelui şi reginei Mame (telegrama 4/2545).

Burton Berry raportează la Washington (4/2445) la 24 aprilie că, din cauza dezastrului economic şi a haosului şi teroarei ce domneşte în ţară, „un grup", care el crede că ar fi compus din oamenii ce au iniţiat şi executat actul de la 23 august 1944, se gîndeşte să răstoarne guvernul Groza cu acordul tacit al regelui. El, Berry, consideră că ar fi o acţiune „inviting disaster", ce ar duce la sinucidere şi nici nu vrea să audă de aşa ceva. Altfel, s-ar face el însuşi un „conspirator".

Subsecreatrul de stat Grew îi răspunde la 21 iunie că-l aprobă întru totul și îl autorizează să-i răspundă lui Maniu, dacă va reveni să-l vadă, că politica americană față de România rămîne neschimbată. Aceasta era o aluzie la demersul făcut de însuși Iuliu Maniu pe lîngă Burton Berry la 8 iunie. Bătrînul luptător, într-o lungă întrevedere, a spus reprezentantului american: „România nu mai este un stat suveran. Guvernul ei este compus numai din Quislingi ai Rusiei. Titel Petrescu e gata să părăsească guvernul și să treacă în opoziție". Maniu l-a lăsat să înțeleagă că, dacă el ar putea obține suportul anglo-americanilor, este gata să convingă pe rege să demită guvernul Groza și să formeze un alt guvern cu toate partidele. El, Maniu, a întrebat care ar fi reacția guvernului american, dacă rușii ar menține totuși, prin forță, guvernul Groza demis de rege. „Eu" — spune Burton Berry — „l-am pus în gardă contra oricăror violențe și i-am spus că o precipitare de evenimente în România ar întîrzia mai curînd, decît ar grăbi, rezolvarea crizei de către cei trei aliați. *Maniu mi-a răspuns că fără o asigurare formală și categorică de suport a americanilor el nu va provoca în nici o împrejurare o situație care ar putea fi considerată ca o rebeliune contra autorităților rusești.*" La această importantă conferință a asistat, la cererea lui Maniu, și generalul Schuyler.

Semnalez o telegramă a lui Grew către Burton Berry din 29 martie 1945, în care acesta spune:

„Noi, americanii, nu putem să ne luăm responsabilitatea de a sfătui pe Maniu sau oricare alt lider politic român asupra deciziilor ce ei singuri trebuie să le ia, atît în ceea ce privește poziția lor de șefi, cît și viitorul organizațiilor lor".

Bănuiesc că aceste instrucțiuni au fost date lui Burton Berry în urma convorbirilor anterioare avute de el cu Maniu, în care ar fi discutat de eventuala demisie a șefului Partidului Național Țărănesc și eventuala dizolvare a partidelor politice. Voi reține de asemeni că, pentru a sublinia nerecunoașterea guvernului Groza, Departamentul de Stat nu a confirmat primirea scrisorrii lui Groza către președintele Roosevelt, dar Churchill a confirmat-o prin Le Rougetel.

O altă problemă care preocupa pe M.S. Regele și pe fruntașii opoziției în acest timp era agitația pentru reîntoarcerea în țară a fostului rege Carol II. Rușii au păstrat contactul cu Carol II și direct prin ambasadorul lor, și prin Gheorghe Tătărescu. Din procesele verbale („the minutes") ale discu-

țiilor anglo-ruse la Moscova din octombrie 1944 vedem că problema regelui Carol II preocupa serios pe Anthony Eden, care l-a întrebat pe Molotov ce îi interesa pe ruși și ce intenții au cu el, Molotov răspunzîndu-i „că regele Carol II era interesant cît era război, acum nu mai interesează". Ministrul de externe al Marii Britanii considera de datoria sa (fiindcă problema era serioasă) să informeze întregul cabinet britanic de cele spuse de Molotov. În documentul secret Nr. 155 din 17 octombrie 1944 Eden informează pe colegii săi că Molotov a adăugat că „în timpul războiului rușii voiau să-l utilizeze pe Carol, fiindcă numele său putea fi utilizat să creeze dificultăți și teamă în cercurile românești care mai rezistau. Molotov a adăugat că nu e mulțumit de Iuliu Maniu în România, fiindcă el nu s-a declarat încă favorabil armistițiului încheiat cu România".

M.S. Regele Mihai era el însuși serios preocupat de intențiile tatălui său de a reveni în România. Faptul ni-l relatează Burton Berry în raportul său din 22 aprilie 1945, trimis la Washington după lunga sa vizită făcută fostului suveran.

„Regele mi-a spus că el este convins că Ana Pauker și alți membri mai radicali ai partidului comunist sunt porniți să-l discrediteze și pînă la urmă să-l elimine pe el. În ultima vreme ei au început o companie de zvonuri prin care se cere reîntoarcerea tatălui său. Bineînțeles, ei nu au ce face cu Carol, dar Carol poate fi mai ușor discreditat în ochii țării și deci poate fi mai ușor eliminat (detronat) decît el".

Regele Carol II se găsea în exil în Brazilia la acea dată. Dar Departamentul de Stat era informat încă din 14 ianuarie de intențiile lui Carol II de a se întoarce în România. Arhiducele Otto de Habsburg a informat Departamentul de Stat că el a prezentat primului ministru Salazar la Lisabona o copie a unui „agrement" făcut la Ciudad de Mexico între Carol și ambasadorul sovietic Umanski, în care el promitea să fie flexibil în schimbul ajutorului sovietic de a se reîntoarce pe tron. Departamentul de Stat a considerat util a informa despre aceasta la 17 iunie pe însuși președintele Truman.

La 27 iunie 1945, reprezentantul american, dl. Melbourne (telegrama Nr. 6-2745) semnalează la Washington că fruntașii politici ai opoziției din România sunt îngrijorați de faptul că fostul rege Carol II ar fi obținut o viză pentru Franța. Dl. Melbourne adaugă că, dată fiind situația de criză din

România, s-ar putea ca ruşii să vrea să înlocuiască pe regele Mihai prin tatăl său, un om compromis, care va fi instrument maleabil în distrugerea sentimentului monarhic, singurul punct de rezistenţă în aceste momente de criză.

După cum vedeţi, aceste zvonuri sunt puse în circulaţie în momente de criză în România, pentru a se face presiune asupra regelui şi a fruntaşilor din opoziţie, ce nu puteau concepe revenirea lui Carol II pe care l-au detronat. Dar şantajul continua. Astfel, acesta la 9 octombrie 1947 cere o viză pentru Lisabona, iar subsecretarul de stat Lovett instruieşte legaţia americană să continue a supraveghea mişcările fostului rege (fostul rege se însurase în luna iulie 1947 cu Magda Lupescu — „Duduia"). În urma unor informaţii serioase asupra unor contacte comuniste cu fostul rege Carol, Foreign Office dă instrucţiuni ambasadei britanice din Lisabona să ceară lui Salazar să ia toate măsurile pentru a împiedica plecarea acestuia din Portugalia. Informaţia preciza că „Duduia" şi Urdăreanu, fostul său mareşal al palatului, insistă asupra acestei reîntoarceri.

Şantajul comuniştilor cu regele Carol s-a accentuat după decizia regelui Mihai luată la 20 august 1945 de a cere demisia guvernului Groza, demisie refuzată şi de acesta şi de ruşi. Seriozitatea eventualei reîntoarceri a lui Carol este subliniată de energica intervenţie a secretarului de stat Byrnes, făcută la 27 august 1945, cînd el personal a cerut ambasadei portugheze din Washington oficial să retragă viza portugheză lui Carol, care urma să se îmbarce la Rio de Janeiro pe vaporul „Serpo Pinto" la 28 august împreună cu Magda Lupescu şi cu Urdăreanu. Asupra acestei probleme britanicii erau de acord cu americanii. Carol trebuia cu orice preţ împiedicat să revină în România. La 1 septembrie, din nou Byrnes telegrafiază ambasadorului american la Rio de Janeiro, Berle, să informeze pe Urdăreanu că Statele Unite, în consultaţie cu britanicii, francezii şi portughezii, consideră sosirea lui Carol în Europa inoportună (telegrama 8-2045).

Bineînţeles, în ţară, Gheorghe Tătărescu susţinea revenirea lui Carol, iar Ana Pauker şi Gheorghiu-Dej aruncau spre Palat şi opoziţie aceeaşi perfidă ameninţare. Şi regele, şi conducătorii, şi ţara continuă agonia începută la 6 martie prin numirea guvernului Groza.

Cum şantajul lui Carol continua în România şi cum acesta persista în intenţiile lui de a reveni în Europa, Burton Berry,

prin telegrama Nr. 12-1045 din 10 noiembrie, cere Departamentului de Stat să facă totul ca să suțină inițiativa britanică de a-l ține departe de Europa pe Carol, „fiindcă acesta constituie o amenințare în plus contra instituțiilor democratice românești". De altfel, intervențiile anglo-americane au dus la notificarea guvernului francez făcută lui Carol, că vizita sa este considerată „inoportună". Pentru a se exercita mai multă presiune asupra regelui Mihai, care în aceste împrejurări și perioadă a dat dovadă atît de patriotism cît și de înțelepciune prin poziția sa fermă față de ruși, Tătărescu, Ana Pauker, Gheorghiu-Dej au început să agite problema unui „Consiliu de Regență", iar generalul rus Susaikov a început chiar „consultații" în acest sens cu unii politicieni.

ROMÂNIA DUPĂ CONFERINȚA DE LA POTSDAM

S-a crezut și se mai crede că împărțirea Europei și delimitarea intereselor globale ruso-americane s-ar fi făcut la Yalta. În ceea ce privește pierderea Europei de răsărit, așa cum am arătat, ea a fost anterioară Conferinței de la Yalta, care s-a ținut între 4-11 februarie 1945. La Yalta s-a discutat chestiunea Poloniei și a Germaniei și putem spune că s-a finalizat sacrificarea Poloniei și s-a trasat drumul împărțirii Germaniei.

Despre România nu s-a discutat nimic. Partajul mondial de care se vorbește reiese din concesiile extraordinare făcute de Roosevelt (cu semnătura lui Churchill) lui Stalin prin Extremul Orient, ca URSS să intre în război contra Japoniei. Un război care pentru el a durat șase zile și i-a adus controlul Asiei. În ceea ce privește Europa de răsărit, la Yalta s-a semnat o „*Declarație asupra Europei eliberate*", care, dacă ar fi fost luată în serios, respectată și aplicată, putea fi un pas pozitiv pentru o adevărată pace în Europa. Dar „Declarația" nu era decît un document de vitrină, o perdea de fum, care permitea orice interpretare, orice abuz, orice crimă. Era un act de demagogie, retorică, un act pentru consumul american intern. „Cei trei șefi de guvern" — începe Declarația —„se angajează să se consulte în perioada de instabilitate în Europa eliberată, ajutînd popoarele foste satelite ale Axei să-și rezolve problemele prin mijloace democratice. Să formeze guverne interimare, pînă la alegeri libere, pe o bază largă democratică, așa încît ulterior prin alegeri libere aceste popoare să fie în măsură să-și aleagă singure și libere instituțiile democratice, după propria lor voință".

Sună frumos, sublim și mai ales generos și democratic. Declarația mai are un paragraf, de care rușii, ce aveau „primul și ultimul cuvînt în România", au știut să se servească de minune:

„Stabilirea ordinii în Europa și reconstruirea economiilor naționale trebuie să fie împlinite prin procedee care să permită popoarelor eliberate *să distrugă pînă și ultimul vestigiu de nazism sau fascism* etc."

Cum nici nazismul și nici fascismul nu au fost definite, epitetul a fost aplicat tuturor românilor cu adevărat democrați și tratați în consecință. Americanii interpretau Declarația în sensul ei natural și cinstit, rușii aveau interpretarea lor proprie. Vîșinski a aplicat-o la 6 martie 1945, cînd, substituindu-se regelui României și cu amenințarea tancurilor sovietice, a impus guvernul său, guvernul Groza, României ocupate.

Conferința de la Potsdam a avut loc între 17 iulie și 2 august 1945. Ea se ținea între cei trei mari: Churchill-Truman-Stalin, iar apoi, după înfrîngerea lui Churchill la alegerile din Marea Britanie, Clement Attlee, devenit prim ministru, l-a înlocuit. Delegația americană a venit la conferință pregătită să ridice chestiunea violării, în Balcani, de către sovietici a Declarației de la Yalta. În acest sens președintele Truman a cerut ca această chestiune să figureze pe ordinea de zi. Cînd problema a fost ridicată, Stalin personal s-a opus ca ea să fie discutată și ea a fost amînată. Cînd — în sfîrșit — a fost din nou reluată de miniștrii de externe, ea a dat loc la discuții vii și prelungite. Byrnes susținea că Declarația de la Yalta nu a fost respectată și cerea o acțiune comună a celor trei pentru „reorganizarea" guvernelor din Bulgaria și din România prin participarea tuturor partidelor democratice. Aceasta va fi un preludiu la recunoașterea acestor guverne și la încheierea tratatelor de pace. Statele Unite cereau cooperarea celor trei mari pentru a efectua în Bulgaria și România alegeri libere, supravegheate și controlate de cei trei. „Molotov a cerut mai întîi — și pur și simplu — recunoașterea diplomatică a celor două guverne în chestiune și numai după aceea alegeri. În plus, el a adăugat că «Uniunea Sovietică nu poate accepta nici un fel de control sau supraveghere a alegerilor»".

Anthony Eden la rîndul său declara că din punct de vedere constituțional Anglia nu poate recunoaște guvernul Groza și pe cel bulgar înainte de încheierea tratatelor de pace. (Cu toate acestea Anglia l-a recunoscut, și încă repede, și nu numai înainte de semnarea tratatelor de pace. dar chiar înaintea alegerilor.). „Problema constituțională" fusese repede revizuită și abandonată. În cursul Conferinței, în cadrul unui dineu intim dintre Stalin și Churchill, acesta i s-a plîns

premierului britanic de atitudinea și de protestul americanilor privind România. El îi reproșa că acordul lor din octombrie 1944 nu era respectat în România, cu toate că el îl respecta în Grecia. Churchill i-a răspuns... că nu cunoaște protestul american. Pînă la urmă, în ceea ce privește România, conferința a hotărît reorganizarea Comisiei Aliate de Control (ACC) de la București, de care se plîngea mereu generalul Schuyler, și consultări în vederea crizei din România. În paragraful IX și X ce priveau România se preciza pentru cei trei mari:

I. Că era de dorit să se încheie cît mai urgent tratate de pace, în care scop se dădea mandat Consiliului Miniștrilor de Externe să le pregătească și să le încheie.

II. „Cele trei guverne acceptă să examineze *fiecare în mod separat* într-un viitor apropiat, în lumina situației existente în România stabilirea de relații diplomatice cu aceste țări (și România) și aceasta, pe cît posibil, înainte de încheierea tratatelor de pace cu ele". Cu toate că Statele Unite aveau bomba atomică și președintele Truman a amînat intenționat conferința ca să poată anunța vestea lui Stalin, în speranța că îl va impresiona, acesta a triumfat și la Potsdam, ca și la Yalta. De altfel, Stalin era la curent cu toate secretele bombei atomice și știa despre ea mai mult chiar decît președintele american. El avea informații directe de la sursă: savanții englezi și americani ce lucrau la bombă, Fuchs, May etc. Imediat după Potsdam, Uniunea Sovietică recunoaște diplomatic guvernul Groza. După conferință, Byrns conclude în mod just:

„Eforturile făcute de noi în ceea ce privește Europa de răsărit au fost mai puțin fericite decît le speram" (pagina 177, *Speaking Frankly*).

Istoricul Lisle A. Rose scrie și el că atît Truman, cît și Byrnes au fost „moi" la Potsdam, că au marcat voit o distanță față de englezi, că au acceptat pe loc intrarea României și Bulgariei în Națiunile Unite, cu toate guvernele lor „nereprezentative", că nu au insistat deloc asupra „controlului alegerilor" propuse și că Byrnes a avut grijă să marcheze că ei sunt cu totul opuși asumării unui rol activ și important în răsăritul Europei. Aceste impresii și reproșuri — foarte întemeiate — le vom vedea mai departe în tot comportamentul lui Byrnes față de România.

Voi sublinia din nou atitudinea echivocă a secretarului de stat Byrnes în această chestiune, ca și a guvernului bri-

tanic, spre deosebire de atitudinea demnă şi plină de curaj şi suflet a lui Burton Berry de la Bucureşti.

La întoarcerea sa de la Potsdam, Jimmy Byrnes a împărtăşit fostului ambasador Davies intenţiile sale faţă de România şi Bulgaria.

„După ce el a făcut compromisuri cu Moscova în ceea ce priveşte Polonia, Finlanda şi Ungaria, el va încerca să facă acelaşi lucru în Bulgaria şi România".

Şi veţi vedea că, împotriva preşedintelui Truman, a Departamentului de Stat, a Congresului şi a poporului american, Jimmy Byrnes, colaboratorul şi intimul prieten al lui Roosevelt, s-a ţinut de cuvînt: a făcut un compromis cu Moscova, vînzînd definitiv ruşilor şi România şi Bulgaria.

La 9 august 1945, preşedintele Truman raporta naţiunii americane asupra Conferinţei de la Potsdam. În ceea ce priveşte România — mă repet — el declara în faţa întregului popor al Statelor Unite şi în lumea întreagă:

„La Yalta cele trei guverne au decis să asume o responsabilitate comună la instalarea unor regimuri de largă concentrare democratică în toate ţările satelite. Această rezoluţie a fost confirmată la Potsdam pentru România, Ungaria şi Bulgaria. *Aceste ţări nu vor cădea deci niciodată în zona de influenţă a nici unei puteri.*"

Cu toată cenzura rusă din ţară, cu toată lipsa de informaţii, acest strigăt al libertăţii s-a auzit şi în România şi el a declanşat imediat o temerară şi patriotică acţiune a regelui şi opoziţiei româneşti.

ACTUL DE LA 20 AUGUST 1945

La 20 august 1945, printr-un act de curaj, de înaltă ţinută, regele României cere demisia lui Petru Groza omul Uniunii Sovietice. El adresează în acest scop o scrisoare similară celor trei şefi ai Comisiei Aliate de Control din România cu următorul cuprins:

„Ţinînd seama de protocolul Conferinţei de la Berlin (Potsdam), prin care se precizează că recunoaşterea diplomatică a guvernului român constituie o condiţiune prealabilă pentru ca România să poată încheia tratatele de pace cu cei trei aliaţi şi că astfel România poate obţine sprijinul acestor mari puteri pentru a fi admisă la Naţiunile Unite şi ţinînd seama de poziţia luată de Statele Unite şi de Marea Britanie

față de guvernul român în compoziția sa actuală, am considerat că este de datoria mea ca monarh constituțional să mă consult, în conformitate cu procedura constituțională, așa cum este ea consacrată de tradiția acestei țări, cu fruntașii politici în ceea ce privește această situație.

Majoritatea acestor conducători s-au pronunțat în favoarea unui guvern de largă reprezentare democratică și națională, care să permită recunoașterea sa de principalele puteri aliate și ca atare să permită încheierea tratatelor de pace și admiterea României la Națiunile Unite. În consecință m-am simțit obligat să cer primului ministru să-mi ușureze această sarcină pentru o soluție corespunzătoare și să-mi prezinte demisia prezentului guvern. Formarea unui guvern larg reprezentativ nu a fost posibilă, fiindcă primul ministru nu a dat urmare cererii mele.

În aceste condiții m-am simțit obligat să cer guvernelor Uniunii Sovietice, al Statelor Unite și al Marii Britanii ca, în conformitate cu decizia luată de cei trei la Conferința din Crimeea și a exercitării în comun a responsabilității asumate de ei, să aibă bunăvoința să ne dea asistența lor în vederea formării unui guvern român care, conform Protocolului de la Berlin, să poată fi recunoscut de cei trei mari aliați, punînd astfel România în poziția de a încheia tratatele de pace și a fi admisă la Națiunile Unite.

Mihai I.R.[a]

Urmarea este o luptă pe viață și pe moarte între guvern și opoziție. De trei ori Groza refuză să demisioneze. Trei note de sesizarea Comisiei Aliate de Control sunt respinse de către ruși. Alte trei demersuri făcute direct de Departamentul de Stat sunt respinse de Molotov. Speranța ca România să-și găsească un guvern al său, nu al puterii ocupante, începe să se clatine. Perspectiva încheierii tratatului de pace și plecare armatei roșii (de încă 600.000 de soldați la acea dată) din țară se îndepărtează tot mai mult. Cum ați văzut, amenințările contra regelui și a fruntașilor politici se fac tot mai dese, tot mai puternice. Cu toate că era în rebeliune constituțională, în adevărata stare de uzurpare de putere, guvernul Groza recunoscut acum și diplomatic de ruși, continua a guverna, chiar dacă regele refuza să semneze decretele prezentate. Pe de altă parte, autoritățile rusești invitau pe rege la manifestările lor de celebrarea „victoriilor“ armatelor roșii în România, la decernarea de decorații genera-

lilor din serviciul lor, cereau decorarea de către rege a oamenilor lor, toate acestea punînd pe suveran într-o dramatică poziție.

După actul de la 20 august 1945, pe care eu îl admir, respect și aprob (față de actul de la 23 august 1944), Jimmy Byrnes trimite instrucțiuni lui Burton Berry, cel puțin curioase, dacă nu chiar revoltătoare. Prin telegrama Nr. 8/2545 din 25 august el îi atrage atenția că:

„Contact with Rumanian political leaders should be avoided at present time“. Adică să evite să vadă pe fruntașii politici români (atunci cum putea fi el informat și să-și facă datoria la București?) și adaugă: „eu nu cred că trebuie dat nici un sfat și nici o asigurare regelui în ceea ce privește actuala sa poziție dificilă față de guvernul Groza și de autoritățile sovietice sau privind evenimente ce ar putea să se ivească cu privire la viitorul sau poziția sa personală“.

Nu numai că vroia să taie opoziția română de orice contact cu misiunea diplomatică americană, dar vroia să-l izoleze pe rege, lăsîndu-l fără nici un sfat și, mai ales, fără un cuvînt de încurajare din partea americană că va rămîne pe tron ori în viață.

La aceasta, Burton Berry răspunde la 31 august 1945 (telegrama 8/3145) printr-un lung memoriu în care susține cu tărie:

„Dacă România mai poate fi scăpată de un regim comunsit impus în mod fraudulos, este esențial ca cei trei aliați să acționeze repede asupra cererii regelui Mihai. Noi trebuie să acționăm repede — nu ca în trecut — sau să plătim pentru greșelile noastre. *Plata în România ar fi o dezastruoasă subminare a întregii noastre poziții morale în această țară.*“

Memoriul ar trebui citat în întregime, dar spațiul nu-mi permite acest lucru, cu atît mai mult cu cît am o altă telegramă pe care trebuie să o citez. Cum am scris mai sus, poziția englezilor a fost în tot acest timp moale, dubioasă, echivocă. Faptul l-a indignat pe Burton Berry, care în telegrama sa din 13 decembrie 1945 cu Nr. 12/1345 se ridică contra atitudinii de la Foreign Office și în special a secretarului ei permanent Sargent, care critica pe Iuliu Maniu și cerea recunoașterea guvernului Groza.

There are some indications that the British Government is in a mood to consider changing its past firm policy on the Roumanian situation. Perhaps that policy is determined by

much larger interests than the British position in Roumania. If so, the matter is one upon which this Mission has no right to pass judgments. It does, however, feel an obligation to point out that the British Government's zeal for a solution seems to be warping its view of facts that must be available. For example the discouraging perspective with which the FonOff (Foreign Office] views the position of the political opposition in Roumania does not conform to facts.

The Liberal Party streght in the country is probably not great but there is a great deal of vigor in its leadership. Mr. Brătianu has often said that when Mr. Vyshinski installed the Groza government that he took from the hands of the Roumanian political leaders the possibility of finding any real solution of the Roumanian crisis. We cannot quarrel with this analysis.

In spite of a constant effort by the Communists to split and weaken the Socialist Party, it is a fact that it has roots in Roumanian victory [history?] and that it has shown considerable gains of popularity in the past year.

Wather the British, or we, like Mr. Maniu's dilatory and often negative maneuvering, it is a fact that he remais the unquestioned symbol of Roumanian democracy and in a free election his party will certainly win the largest block of votes. Moreover, from my observations I cannot concur with the British that Mr. Maniu is useless in the Roumanian political scene or that he has only „yes men" in his entourage. When I last saw him, on December 6, he appeared vigorous and alert. With his party newspapers suppressed, and without the right to hold public meetings, he has done a first rate job in maintaining party discipline, and this in spite of continued Communist endeavors to entice away some of lieutenents and divide his strength. He, Mihalache and others around him agree that the fundamental question for Roumania is the continued independence and integrity of the country.

Repeated to London as 116 and to Moscow as 287.

BERRY

„Sunt oarecare indicații că guvernul britanic este gata să considere o schimbare a politicii sale trecute de fermitate în ceea ce privește situația din România. Se poate ca această nouă politică să fie determinată de interese mai largi decît poziția Marii Britanii în România. Dacă este așa, mi-

sunnea noastră de aici de la București nu are dreptul să o judece. Mă simt totuși obligat să subliniez că zelul guvernului britanic pentru o soluție facilă denaturează faptele ce trebuiesc cunoscute. Astfel, opinia și perspectiva ce Foreign Office le au asupra realităților politice și a partidelor de opoziție din România nu corespunde faptelor. Partidul Național Liberal nu o fi prea mare în țară, dar are o conducere tare, viguroasă. Domnul Brătianu spune adeseori că atunci cînd domnul Vîșinski a instalat guvernul Groza a luat din mîinile conducătorilor politici români posibilitatea de a găsi vreo soluție reală pentru criza românească. Noi nu putem pune în discuție această analiză.

În pofida încercărilor constante ale comuniștilor de a scinda și slăbi Partidul Socialist, este un fapt că acesta are rădăcini puternice și a cîștigat mare popularitate în ultimul an.

Dacă nouă sau britanicilor ne place sau nu tactica „delatorie și negativă“ a lui Iuliu Maniu, este un fapt că el rămîne simbolul indiscutabil al democrației românești și în alegeri libere partidul său va avea cel mai mare număr de voturi. Mai departe, din cele observate de mine, nu pot fi de acord cu britanicii că Maniu nu are nici o utilitate pe scena politică românească și că în jurul lui nu are decît oameni care ascultă orbește. Cînd l-am văzut ultima dată, la 6 decembrie, el mi-a apărut viguros și vioi. El, Mihalache și ceilalți din anturajul lor, toți sunt de părere că chestiunea fundamentală pentru România este neîntrerupta neatîrnare și integritatea țării.“

Ce splendidă ținută la acest om, care s-a bătut zi de zi, pas cu pas, un an și jumătate, alături și pentru poporul român și valorile fundamentale democratice ale țării sale! Cu cîteva zile mai înainte, după ce Jimmy Byrnes refuzase cererea de azil înaintată de Iuliu Maniu pentru fruntașul partidului său, Ilie Lazăr, care era împreună cu fiica sa sub amenințarea hoardelor comuniste, Burton Berry cerea totuși guvernului american:

„Eu sunt absolut ferm convins că, dacă Statele Unite vor să respecte obligațiile ce și le-a asumat la Yalta și Potsdam, trebuie să o facă «bringing pressure», presînd și cu hotărîre față de guvernul sovietic, iar în același timp să păstreze o atitudine absolut inflexibilă în ceea ce privește situația din România“.

Într-o altă telegramă, șeful misiunii diplomatice americane la București se ridica din nou împotriva politicii de abandonare preconizată personal de subsecretarul de stat Orme Sargent, care — telegrafiază el — „nu ne-ar aduce decît disprețul majorității poporului român, față de abandonarea principiilor pe care le-am enunțat la Yalta și pe care ne-am sprijinit pînă acum."

Țara se lupta între viață și moarte, între disperare și speranță.

CAPITOLUL 16

POLITICA STATELOR UNITE FAȚĂ DE ROMÂNIA DUPĂ YALTA

La numai o lună după moartea lui Roosevelt, Departamentul de Stat propune într-un raport al subsecretarului de stat Grew ca cererea de împrumut de șase miliarde de dolari a Uniunii Sovietice să fie tergiversată pentru a forța pe ruși „să coopereze în cîteva probleme politice în Europa și în special în Roumânia".

„Grew suggested to go slowly on Russian loan, in order to use this request to bargain with Moscow to obtain Russian cooperation in some of our European political problems, particularly in Roumania" (vezi Admiral Leahy, *I Was There*, pagina 336).

Președintele Truman, luînd „ad-literam" Declarația de la Yalta asupra Europei eliberate, cerea guverne democratice în România și Bulgaria și alegeri absolut libere. El nu știa despre sau nu aproba „aranjamentele" lui Churchill cu Stalin asupra zonelor de influență în Balcani. O nouă conferință a celor „trei mari" era proiectată în vara anului 1945, după capitularea necondiționată a Germaniei. Ea a avut loc la Potsdam începînd din 17 iulie 1945.

Cum Statele Unite considerau oficial că rușii au violat acordurile de la Yalta asupra Europei eliberate, în ceea ce privește România, președintele Truman a cerut să i se pregătească acest dosar pentru Conferința de la Potsdam și ca problema să fie inclusă în agenda propusă de americani pentru ordinea de zi a conferinței. Șeful de stat major al Casei Albe, amiralul Leahy, ne dă în memoriile sale la pagina 391 documentul pregătit de Statele Unite pentru această mare conferință:

VII ROUMANIA, BULGARIA, HUNGARY

At Yalta the Premier of the USSR, the Prime Minister of Great Britain, and the President of the United States agreed in a „Declaration on Liberated Europe" to coordi-

nate, during the temporary period of instability in liberated Europe, the policies of their three governments in assisting the liberated peoples to solve, by democratic means, their pressing political and economic problems, and freely to choose the form of government under which they would live.

The three governments agreed to jointly assist the people in any European liberated state or former Axis satellite state:

a. to establish conditions of internal peace

b. to carry out emergency measures of relief

c. to form interim governmental authorities representative of all democratic elements

d. to fecilitate the holding of free elections of governments responsive to the will of the people

The agreements contained in this „Declaration on Liberated Europe" had not been observed in Roumania, Bulgaria, and Hungary, where the conditions appeared to be in exact accord with anticipations that produced the Declaration. The President therefore desired:

1. That the promised three-party consultations be entered upon at once.

2. That all restrictions upon the free entry of Allied officials into the liberated territories be immediately withdrawn.

3. That steps be taken at once by the three Allied Governments to assist the people of liberated territories and former Axis satellites to conduct free elections (supervised by numerically equal agencies of the three great powers), to choose the form of government under which they wished to live.

Upon the establishment of such governments chosen by democratic processes in free and unrestricted elections, the United States was prepared to grant to them formal recognition as sovereign states.

Pe scurt, Statele Unite, constatînd violarea acestor angajamente luate la Yalta prin instaurarea guvernului comunist Groza și a tiraniei sovietice, cere constituirea imediată a comisiei celor trei mari puteri prin miniștrii lor de externe pentru consultări asupra situației din România, Bulgaria și Ungaria. Memoriul pregătit de Statele Unite cerea la punctul 3 să se ia urgent măsuri pentru alegeri libere (și prevedea modul lor de control) și apoi constituirea de gu-

verne democratice reprezentative. „Numai în aceste condiţiuni erau dispuse Statele Unite să le recunoască ca state suverane".

După cum vedeţi, era un nou limbaj, ţinut de un nou preşedinte. Discuţii vii între Byrnes şi Molotov, care se opunea „oricărui control al alegerilor" şi presiuni ruseşti pentru recunoaşterea guvernelor comuniste de la Bucureşti, Sofia şi Budapesta, în vederea încheierii tratatelor de pace. „Preşedintele Statelor Unite" — ne redă şeful Casei Albe, amiralul Leahy, care era prezent — „a spus-o clar şi răspicat că Statele Unite nu au intenţia de a recunoaşte aceste ţări pînă cînd ele nu vor avea guverne libere, alese de ele singure şi fără nici o presiune venită din afara graniţelor lor (paginile 405—406)". La pagina 416, amiralul Leahy adaugă că la a opta şedinţă plenară din 22 iulie, Stalin personal a făcut un efort „considerabil" pentru recunoaşterea guvernelor comuniste în discuţie. Preşedintele Truman a răspuns scurt şi categoric că Statele Unite vor face această recunoaştere atunci cînd „vom fi satisfăcuţi asupra cerinţei că aceste guverne sunt rezultatul dorinţei popoarelor respective şi nicidecum înainte de a fi satisfăcuţi". În faţa acestui total impas se decide ca problema să fie trimisă spre studiere celor trei miniştri de externe. Preşedintele Truman — conchide amiralul — a înfruntat pe Stalin cu demnitate şi o ţinută de care „orice american trebuie să fie mîndru". El a refuzat să acorde recunoaşterea din partea Statelor Unite a regimurilor-marionetă instaurate de Moscova în România, Bulgaria şi Ungaria. Voi sublinia că meritul acestor nerecunoaşteri trebuie acordat şi fruntaşilor români, care au protestat contra tiraniei, precum şi colaborării între reprezentanţii Statelor Unite şi opoziţia din România, după cum vom vedea.

Conferinţa de la Potsdam se termină, preşedintele Truman se reîntoarce la Washington, iar la 9 august 1945 el se adresează poporului american spre a-i raporta asupra acestei conferinţe de la Potsdam. Iată pasajul care ne interesează, aşa cum figurează el în *The Department of State Bulletin*, vol. XIII, din 12 August 1945, paginile 211—212:

At Yalta it was agreed, you will recall, that the three governments would assume a common responsibility in helping to reestablish in the liberated and satellite nations of Europe governments broadly representative of democratic elements in the population. That responsibility still stands.

We all recognize it as joint responsibility of the three governments.

It was reaffirmed in the Berlin declarations on Roumania, Bulgaria, and Hungary. These nations are not to be spheres of influence of anyone power. They now are governed by Allied Control Commissions composed of representatives of the three governments which met Yalta and Berlin. These Control Commissions, it is true, have not been functioning completely to our satisfaction; but improved procedures were agreed upon at Berlin...

The American Delegation was much disturbed over the inability of the representatives of a free press to get information out of the former satellite nations. The three governments agreed at Berlin that the Allied press would enjoy full freedom from now on to report to the world upon all developments in Roumania, Bulgaria, Hungary and Finland.

Voi reda în întregime traducerea în românește a acestui capital document:

„Vă reamintiți că la Yalta s-a decis ca cele trei mari guverne să asume o responsabilitate colectivă în a ajuta instaurarea în țările liberate și cele satelite ale Axei guverne cu o largă bază de reprezentare democratică a populației. Această responsabilitate luată la Yalta rămîne în picioare. Noi toți o recunoaștem ca o responsabilitate comună a celor trei guverne ale noastre. Această responsabilitate a fost reafirmată la Potsdam, în ceea ce privește România, Bulgaria și Ungaria. *Aceste țări nu vor fi sfere de influență ale nici unei puteri.* Ele sunt astăzi guvernate de Comisiile Aliate de Control, compuse din reprezentanți ai celor trei guverne ce s-au întrunit la Yalta și la Potsdam. Aceste comisii de control, este adevărat, nu au funcționat spre întreaga noastră satisfacție, dar noi ne-am înțeles la Potsdam să ameliorăm funcționarea lor. Delegația americană a fost profund îngrijorată de imposibilitatea presei libere de a avea informații din aceste țări. Cele trei guverne au decis la Potsdam că presa aliată se va bucura de întreaga și absoluta libertate de a raporta asupra evenimentelor din România, Bulgaria, Ungaria și Finlanda".

Cum cenzura rusească din România a Anei Pauker nu permitea nici măcar reproducerea acestei declarații a președintelui Statelor Unite, s-au luat măsuri speciale ca ea să fie difuzată prin radio în repetate și speciale emisiuni pentru

aceste țări (vezi directivele săptămînale ale secției de propagandă din 10 august 1945, Washington National Archives).

Urmarea directă a Conferinței de la Potsdam pentru România a fost încercarea de demitere a guvernului Groza de către rege și apoi „greva constituțională" a suveranului de a semna decretele comuniste. Din acest moment guvernul Groza era, din punct de vedere juridic, ilegal, neconstituțional și deci nu se puteau negocia și semna tratatele de pace cu el. La 20 august 1945, regele printr-un act curajos și meritoriu s-a adresat în scris celor trei mari puteri, cerînd să-l sfătuiască și ajute să rezolve criza din România, conform Declarațiilor de la Yalta și Potsdam.

DE LA CONFERINȚA DE LA POTSDAM LA CEA DE LA LONDRA

În tot acest interval de timp, rușii, în incertitudinea situației, concepuseră un sistem diabolic de exploatare la sînge a României, constituind și semnînd acorduri de Sovromuri cu guvernul Groza, sprijinit de ei. Ei vroiau să pună orice alt guvern eventual în fața unor fapte împlinite, asupra cărora nu se mai putea reveni. Pe de altă parte, prin aceste procedee rușii vroiau să reducă substanțial standardul de viață al poporului român, ca să-l apropie de cel sovietic în perspectiva întinderii imperiului sovietic.

La București, generalul american Schuyler presa Comisia Aliată de Control să aducă modificări care să permită efectiva funcționare a celor trei, nu numai a părții rusești. Eforturile sale erau zadarnice. La Palat, generalul Susaikov cerea regelui să retragă „scrisoarea" adresată celor trei, să decoreze mereu generali ruși și români înfeudați, să asiste la manifestări ruso-române (comuniste). El amenința pe colaboratorii regelui cu „arestarea", printre aceștia și pe Savel Rădulescu, un distins și cinstit colaborator al lui Titulescu, autorul real al „scrisorii" adresate celor trei pentru respectarea Conferinței de la Yalta.

Titel Petrescu, șeful Partidului Socialist, care intrase în guvernul Groza, demisionează la 24 august 1945 și se alătură, convins, lui Iuliu Maniu și Dinu Brătianu. Sub amenințarea — tot mai pronunțată — a comuniștilor și rușilor, consilierul particular al regelui, Savel Rădulescu, se informează la 23 august pe lîngă generalul Schuyler, dacă — în caz de nevoie — Regele și Regina Mamă pot primi azil po-

litic la misiunea diplomatică americană. Acesta îi răspunde că da, dar numai „temporar", pînă la supunerea problemei Comisiei Aliate de Control, deci și a... rușilor. Frumoasă perspectivă de salvare!...

Pe de altă parte, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu adresau zilnic memorii celor două misiuni (la drept vorbind celei americane, fiindcă ei cam înțeleseseră... că britanicii... au mai mult interes în Grecia, decît în România... și-i interesează mai mult Mediterana decît Marea Neagră, rezervată rușilor).

În această stare de tensiune, de criză constituțională, de criză de conștiințe, de suspiciune reciprocă și de lipsă de încredere, România se apropie de luna septembrie, de conferința celor trei miniștri de externe programată. Se spera ca „scrisoarea" regelui să fie discutată și să i se găsească soluția așteptată. Conferința se deschide la 11 septembrie, pe agendă figurînd chestiunea tratatului de pace cu Italia. Cu toate că Statele Unite între timp făcuseră să explodeze două bombe atomice, rușii sunt de o agresivitate și obrăznicie nemaipomenite. Jimmy Byrnes asigură, în memoriile sale, la pagina 185 că delegația sa era serios preocupată de „expansiunea sovietică, despre care au probe categorice". Era o constatare tardivă a ministrului de externe american și o dovadă că el nu cunoștea istoria Rusiei și nici nu auzise de cele 12 ocupații ruse în România. Molotov îi servește, alături de un pahar de vodcă, cîteva eșantioane din apetitul lor: cere Tripolitania, Dardanelele, Tangerul din fața Gibraltarului, Königsbergul, control comun asupra bazinului Ruhrului și alte colonii în „trustship" [custodie]. Jimmy Byrnes începe și el să se dumirească că Rusia nu era preocupată într-adevăr prea mult de securitate, de apărarea împotriva vreunui atac al României, de exemplu, ci de o reală expansiune. Totuși nu ia poziție sau în tot cazul nu una serioasă. În schimb, ministrul de externe englez, Ernest Bevin, continuînd politica lui Churchill, recunoaște o dată mai mult (asigurînd pe Molotov) că Marea Britanie înțelege „interesele sovietice în Europa de răsărit", dar nu în Mediterana. El a spus că Marea Britanie „a susținut aceste interese în Balcani", confirmînd astfel perpetuarea zonelor de influență oferite de Churchill. Într-o discuție particulară între patru ochi Molotov discuta cu Bevin chestiunea recunoașterii

guvernului Groza. Molotov declara că scopul lor este de a avea „guverne prietene" în România. Byrnes cere găsirea unei soluții de compromis, ca în Polonia (vîndută și ea rușilor) pentru a ieși din impas. O simplă cîrpeală guvernului pentru a salva obrazul și rezolva criza. „Dată fiind maniera în care guvernul Groza a fost constituit și măsurile pe care le-a luat pînă acum, orice alegeri organizate de el vor fi suspecte în ochii poporului american", îi spune Byrnes lui Molotov (pagina 197 din memorii). „Reprezentanții noștri la București", adaugă el la pagina următoare, „aveau impresia că o majoritate zdrobitoare era contra guvernului Groza. Cu toate acestea eu nu am discutat acest aspect cu Molotov, încercînd să găsesc mai curînd o formulă care să ne permită să rezolvăm divergențele noastre". Cum vom vedea, Byrnes a găsit-o la Moscova la 24 decembrie. I-a furnizat-o Stalin și el s-a grăbit să o accepte. Cu inconștiență —sau cinism? —secretarul american adaugă că „rușii aveau intenția de a domina Europa" (pagina 198) și în loc să încerce să li se opună la aceasta, întărind poziția țărilor din Europa de răsărit pentru a nu întări mîna rușilor în marșul lor de dominare a Europei și a planetei, el livrează, conștient și culpabil, una cîte una aceste țări inamicului mortal de mîine al propriei patrii. Cîtă ușurință, cîtă inconștiență! Pentru a ilustra această dorință de abandonare a României și Europei răsăritene rușilor, Byrnes, la întoarcerea sa la Washington, ține la New York în 31 octombrie 1945, un discurs, în care declară textual: „Statele Unite înțeleg perfect nevoia Uniunii Sovietice de a avea ca vecini guverne prietene".

Cum se conciliază această politică în capul fostului judecător de la Curtea Supremă a Statelor Unite cu „alegerile libere, cu adevărat democratice, în aceste țări"? Cine știa ce iese din aceste alegeri? Prietenii servili ai Uniunii Sovietice, lachei și Quislingi ai Rusiei, sau patrioții români, loiali țării lor și respectuoși de pace și conviețuire pașnică? Fără a-și pune această întrebare, ministrul de externe al Statelor Unite, prietenul intim al lui Roosevelt și colaboratorul lui în tragica politică urmată, telegrafiază lui Molotov să convoace din nou la Moscova consiliul miniștrilor de externe și acolo, la 24 decembrie, abandonează pîrjolului sovietic ultimul bastion de libertate și de latinitate în Europa de răsărit, România creștină.

În acest timp, în România cutropită, ruşii sîngerau ţara prin acorduri „economice de lungă durată", semnate de guvernul Groza. Regele era în „greva constituţională" şi nu semna decît decrete „de administraţie curentă". Viaţa lui fiind în pericol, se interesa de azil politic la misiunile angloamericane. Şefii politici, pe care Byrnes îi recomanda lui Burton Berry să nu-i mai întîlnească, recurgeau la tot felul de stratageme pentru a le transmite memorii, iar Burton Berry lupta ca un leu pentru drepturile României şi contra propriului său ministru de externe, cît şi contra politicii de abandon a Marii Britanii.

CAPITOLUL 17

RAPORTUL ETHRIDGE

Revenind de la Conferința de la Potsdam și în dorința de a ieși din impasul problemei românești, Byrnes propune președintelui Truman să se trimită un gazetar american în Bulgaria și România, pentru a ancheta și raporta asupra exactei stări de lucruri din aceste două țări. Truman a ales pe unul din cei mai cunoscuți, cinstiți și democrați gazetari ai Statelor Unite: pe Mark Ethridge, directorul ziarului „Curierul din Louisville“, Missouri.

În îndeplinirea misiunii sale, Mark Ethridge pleacă în septembrie 1945 să ancheteze în România și Bulgaria. După o amănunțită anchetă, în care nu mai puțin de 300 de martori au fost ascultați, Mark Ethridge, terminîndu-și raportul, s-a dus imediat la Moscova și l-a înmînat secretarului american Jimmy Byrnes, care se găsea acolo. Acesta l-ai prezentat lui Molotov, care nici nu a voit să-l citească. Byrnes i-a spus apoi lui Stalin că el va fi obligat să publice raportul Ethridge, la care acesta i-a răspuns că în acest caz el va pune pe ziaristul său Ilia Ehrenburg să facă și el un raport și problema raportului Ethridge a rămas la un punct mort. Ceva mai grav și mai trist: înmînarea raportului i-a fost întîrziată președintelui Truman mai mult de o lună și, la insistența lui Byrnes, el nu a fost niciodată publicat.

Eu am găsit totuși un rezumat complet al acestui raport în scrisoarea de înmînare a acestuia lui Jimmy Byrnes la Moscova. Voi reproduce în întregime rezumatul lui Ethridge în englezește. Apoi voi reda esențialul în românește. Voi adăuga că, deși Mark Ethridge a înmînat secretarului de stat aflat la Moscova raportul său la 7 decembrie 1945, el nu l-a prezentat președintelui Truman spre luare la cunoștință decît în ianuarie 1946 și numai după ce vînduse definitiv România lui Stalin în noaptea de 24 decembrie 1945, cum vom vedea. Președintele Truman s-a găsit în fața unui „fait accompli“, iar soarta României a fost pecetluită.

Iată acum în englezește acest important raport, ce ar fi putut schimba soarta României, dacă ar fi fost prezentat la vreme unui om cinstit și profund democrat, cum era președintele Truman.

871.00/1 —1148

Mr. Mark Ethridge to the Secretary of State
(WASHINGTON,] December 8, 1945

DEAR MR. SECRETARY: When you asked me to go to Roumania and Bulgaria you instructed me to ascertain whether the interim govemments of those countries were broadly representative in the sense of the Yalta Declaration, which expressed the conviction of the Big Three that a lasting peace could be based only on fully representative and democratic governments, and whether the peoples of those countries would have an opportunity to vote in elections free from coercion and fear. Under your instructions, our concern was not with the political complexion of the two governments, but with their representative character.

I must report to you that, having had conversations in the two countries with considerably more than three hundred persons, representing all elements and shades of public opinion, I do not consider that the government of either Roumania or Bulgaria is broadly representative of all democratic elements in the Yalta sense. Furthermore, I must say in all honesty that both governments are authoritarian and are dominated by one party, and that large democratic segments of the populations in both Roumania and in Bulgaria have been forcibly excluded from representation in the government, while in Roumania particularly, former pro-Fascist collaborators and even some Iron Guardists occupy key positions in the government.

In both countries „front" governments are in power. In Bulgaria the Fatherland Front, organized in 1942 as a combination political and partisan resistance movement operating against the Nazis and the dictatorship of King Boris, came to power with the overthrow of the Muraviev cabinet in September 1944. At its inception, the Fatherland Front movement could indeed have been considered broadly representative and its announced program progressive; it has become much less representative in the fifteen months of

its life. Of the original parties which constituted the Fatherland Front, only the Communist and Zveno have retained any semblance of unity within their own ranks. The prime minister, a member of the Zveno party, was criticized in his own party congress for not putting a stop to excesses and for allowing the government to be dominated by one party. The leader of the Socialist party in Bulgaria is not in the government at all, and the dissident Socialist leader who is in the cabinet cannot be considered representative of any large element of his own party. Although the Agrarian party is by common consent the largest party in Bulgaria its first leader after the war, Dr. G.M. Dimitrov, found it necessary to leave the country after taking refuge temporarily in the United States Political Mission and its second leader, Nikola Petkov, resigned from the cabinet when he became convinced that he could remain in it only if his own party accepted domination of a single group. Altogether, six members out of the original cabinet have resigned. With each resignation the government became less representative of the other democratic elements in Bulgaria and more representative of the Communists who, by the highest estimate I received, have about thirty per cent of voting strength in Bulgaria, by the lowest, about ten per cent. The Zveno party was not a party at all until after de *coup d'état*, it was a conspiratorial league of military men and independent intellectuals who had great faith in government by an elite and in their own ability to outwit the leaders of the traditional parties.

There was no pretense on the part of anybody before the elections on November 18, except the Communists, that the government was representative in the Yalta sense. All that was contended was that the government would have a majority. There was no way for the government not to have a majority; as a matter of fact, I was told a month before the elections how they would come out. They signify nothing. Under a thin veneer of „civil liberties", they were characterized by coercion and fear and they were rigged in advance so that they could not possibly have expressed the will of the people. Seats in the Sobranye, the national parliament, were allotted before the election, not on any basis of popular support, but by arbitrary agreement between the parties in the Fatherland Front. A single list was used so that, with the opposition groups abstaining, the voter could only vote yes or deposit a blank ballot, which theore-

tically would be a vote against the government. It was not possible to vote by parties as in Hungary and Austria. Feeling that the whole basis of such elections was fraudulent, the Agrarian and Socialist parties, which represent a very important element of democratic opinion, refused to participate in them. The only surprise of the election was that so many people apparently had the courage to deposit blank ballots; every form of threat and coercion had been used to prevent them from doing so. The Communist party has control not only of the election machinery but also, through the Ministries of Interior and Justice, of all the machinery of government, down to the mayoralty of the smallest village, the militia, the urban police and the courts.

The pattern of the seizure of power in Roumania is much the same, but with significant differences. The Antonescu regime was overthrown by the *coup d'état* of August 23, 1944. The government which emerged was composed of the three traditional parties, the National Peasants, the National Liberals and the Social Democrats, and the Communists. The latter had been an illegal organization until that time, suffering great persecutions and repressions. Three cabinets fell within seven months and with each cabinet crisis the Communists strengthened their position. On March 6 of this year, at the insistence of Mr. Vyshinski, the Soviet Vice-Commissar for Foreign Affairs, the presesent government headed by Petru Groza was installed. In Moscow Mr. Vyshinski insisted to me that his action did not constitute interference in the affairs of Roumania, but only interference in the affairs of the Allied Control Commission. Nevertheless the government was changed and the Communists, whose strength, according to the highest estimate I received, and that from a high official of the present government, is about ten per cent, occupy the Ministries of Interior and Justice, and thus control the courts, the police, the *gendarmerie*, the secret police and the election machinery. They control, in addition, several other cabinet posts, including that of prime minister, either directly or through representatives of the Plowmen's Front and the Patriotic Union, parties which they have organized to appeal to the peasants and to the artisans and professional men. These groups have a working agreement at the top level with the Socialists, which is probably the largest party in the coalition, but there is great friction underneath and the coalition may not survive.

The National Peasant and National Liberal parties, which participated in the government until March 6 in the coalition cabinets of General Sanatescu and General Radescu, are out altogether now and have suddenly become „Fascists beasts“, although for years they were the leading representatives of parliamentary democracy in Roumania and actively resisted King Carol's pro-Fascist policy. A great many of their ward and district leaders have been arrested and the parties faced the prospect, when I left Rumania, of being outlawed altogether. Their newspapers have been suppressed, their clubhouses have been taken over in a great many instances, and their attempts at political meetings are broken up. The regrettable and largely spontaneous street rioting which occurred in Bucharest on November 8 has been blown up by the government into a great „fascist plot“. In the Groza Government the Roumanian people now have a new dictatorship in place of the one which they overthrew in August 1944. The new dictatorship has not yet attempted to legalize its position by holding elections.

The Soviet Government has recognized these two governments and has consistently maintained the position that they are representative, which has had the effect of keeping them in power. It has also taken advantage of this opportunity to conclude trade agreements with both countries and to get extensive economic concessions in Roumania — such sweeping concessions as to constitute an economic blackout for other countries. We, on the other hand, have adhered to a strict interprotation of the Yalta pledge „to concert during the temporary period of instability in liberated Europe the policies of the three governments in assisting the peoples... to solve by democratic means their pressing political and economic problems“. On several occasions we have formally protested the authoritarian character of the two governments. While I fully sympathize with the need of the Red Army to protect its southern flank while it was actively engaged in Central Europe, the irritation which the Soviet Government may have felt with regard to the events of the past year in Greece and its concern over the question of the Straits, as well as the bitterness of the Russian people over the terrible ravages of the Roumanian Army in the Ukraine, I feel that these considerations should now have much less weight and I trust that it will eventually be possible for the Russians and us to reach an agreement

concerning these countries along the lines of those already reached with regard to the other former enemy countries in Eastern Europe. Particularly with regard to elections, I hope that the precedents of separate lists and civil liberties established in Austria and Hungary, agreed to by all three Yalta Powers, may be applied in Bulgaria and Roumania.

Sincerely yours, Mark Ethridge

Iată acum în rezumat părţile esenţiale privind Roumânia:

Mult stimate Domnule Secretar de Stat,

Dv. m-aţi însărcinat să mă duc în România şi Bulgaria şi să verific dacă guvernele interimare ale acestor ţări sunt larg reprezentate în sensul Declaraţiei de la Yalta. Această declaraţie exprimă convingerea celor trei mari puteri că o pace durabilă nu poate fi bazată decît pe guverne adevărate şi larg reprezentative şi numai dacă popoarele acestor ţări vor avea ocazia să voteze în alegeri cu adevărat libere de orice constringere şi de orice frică. Conform instrucţiunilor DV., preocuparea noastră nu a fost cu privire la compunerea politică a acestor două guverne, ci cu privire la caracterul lor reprezentativ. Trebuie să vă raportez că după ce am stat de vorbă cu mai mult de 300 de persoane în cele două ţări, reprezentînd toate elementele şi nuanţele opiniei publice, *eu nu consider că guvernele României sau Bulgariei sunt larg reprezentative a tuturor elementelor democratice în sensul Declaraţiei de la Yalta. Mai mult, eu trebuie să vă spun cu toată sinceritatea că amîndouă aceste guverne sunt dictatoriale şi dominate de un singur partid* (comunist), că, atît în Bulgaria, cît şi în România marile părţi deomocratice ale populaţiei au fost excluse cu forţa de la participarea la aceste guverne, în timp ce, în special în România, profasciştii colaboraţionişti şi chiar cîţiva din Garda de Fier ocupă poziţii-cheie în acest guvern. În ambele guverne „fronturile" („popular" ori „al patriei") comuniste sunt la putere.

[...trecem peste pasajul care tratează situaţia Bulgariei]

Formula acaparării puterii de către comunişti în România este aproape la fel, cu oarecari diferenţe semnificative. Regimul Antonescu a fost răsturnat prin lovitura de stat din 23 august 1944. Guvernul ce i-a urmat era

compus din cele trei partide istorice, Național Țărănesc, Național Liberal și Social Democrat, la care s-au adăugat și comuniștii. Aceștia din urmă erau o organizație ilegală pînă atunci și suferiseră persecuții și represiuni. Trei guverne au căzut în șapte luni în România și cu fiecare criză comuniștii își întăreau pozițiile. La 6 martie anul acesta, la insistența d-lui Vîșinski, vicecomisarul sovietic al afacerilor externe, a fost instalat prezentul guvern condus de Petru Groza. La Moscova, dl. Vîșinski a insistat față de mine că acțiunea sa nu este un amestec în treburile interne ale României, ci un amestec în treburile Comisiei Aliate de Control. Oricum, guvernul a fost schimbat. Comuniștii, după cea mai precisă și cea mai exagerată aproximație ce am avut aici, chiar după părerea unui înalt membru al guvernului însuși, nu reprezintă decît maximum 10%. Cu toate acestea, ei ocupă ministerul de interne și pe cel de justiție și astfel ei controlează justiția, poliția, jandarmeria, poliția secretă și întreaga mașinărie a alegerilor. În plus, ei controlează multe posturi, inclusiv, indirect, acela al primului ministru...

Partidele Național Țărănesc și Național Liberal au fost complet eliminate și au devenit deodată „bestii fasciste", cu toate că dintotdeauna ele erau reprezentanții adevăratei democrații parlamentare în România și s-au opus activ politicii profasciste a regelui Carol. Un mare număr dintre fruntașii lor au fost arestați și aceste partide sunt pe punctul de a fi interzise acum la plecarea mea din România. Ziarele lor au fost suspendate, sediile lor au fost confiscate, iar întrunirile lor dispersate. Regretabila și spontana manifestație din 8 noiembrie 1945 a fost „umflată" de guvern ca „mare complot fascist". *În guvernul lui Groza poporul român are acum o nouă dictatură în locul celei răsturnate la 23 august 1944.* Noua dictatură nu a încercat să-și legalizeze poziția prin alegeri pînă astăzi.

Guvernul sovietic a recunoscut ambele guverne [român și bulgar] și a pretins mereu că ele sunt reprezentative, fapt care le-a ținut pînă acum la putere. El, guvernul sovietic, a profitat de această ocazie ca să încheie acorduri comerciale cu ambele țări și să obțină enorme concesiuni economice în România, care împiedică orice alte țări să facă cu ea comerț. Pe de altă parte noi, Statele Unite, am aderat în mod strict la promisiunea de la Yalta „de a ne concerta în perioada de instabilitate în Europa eliberată, asistînd aceste popoare să-și rezolve prin mijloace democra-

tice problemele lor politice şi economice". În nenumărate rînduri noi am protestat în mod formal contra caracterului dictatorial al celor două guverne. [...] În ceea ce priveşte alegerile, eu sper ca listele libertăţilor civile de respectat, stabilite de cele trei mari puteri pentru Austria şi Ungaria, vor putea fi aplicate şi în Bulgaria şi România.

Mark Ethridge

După cum se poate vedea, partidele istorice au desfăşurat o mare activitate de informare a trimisului preşedintelui Truman. O menţiune specială merită domnii Rică Georgescu şi Vasile Serdici, delegaţi în acest scop pe lîngă Mark Ethridge.

„SELL-OUT TO STALIN" = „S-AU VÎNDUT LUI STALIN"

În urma actului regal din 20 august — şi a grevei constituţionale — prolbema României trecuse deci în miinile conferinţei celor trei miniştri de externe: Molotov, Byrnes şi Bevin, ai URSS, Statelor Unite şi Marii Britanii. O primă conferinţă are loc în 8 septembrie 1945 la Londra în vederea pregătirii tratatelor de pace cu fostele ţări satelite ale Axei. Ea este un eşec total.

Ruşii pretind ca tratatele de pace să fie pregătite pe baza „acordurilor de armistiţiu", dictate de ei la capitulare. Cum anglo-americanii nu au avut nici un cuvînt la semnarea acestor acorduri, ei nu-l vor avea nici la tratatele de pace. Churchill la Moscova în octombrie 1944 şi apoi omul lui Stalin, Alger Hiss, consilierul lui Roosevelt la Yalta, au preconizat o asemenea procedură. Instrumentele de armistiţiu nu trebuiau astfel supuse ratificării senatului american şi ele .pun, în ceea ce priveşte tratatele de pace, senatul în faţa unui „fait accompli".

Cititorii sau istoricii de mîine ai României, care vor să aibă mai multe informaţii asupra pregătirii tratatului de pace, pot găsi, în ceea ce priveşte propunerile americane, un bogat material în *Foreign Relations*, vol. II, paginile 147—150 şi 182—185, din septembrie 1945.

În ceea ce priveşte schimbarea guvernului instalat de Vîşinski în România şi a ţinerii de alegeri libere, secretarul de stat Byrnes are o discuţie „privată" cu Molotov înainte de deschiderea conferinţei. Un memorandum asupra acestei întrevederi se găseşte în FR. 1945, 194—202, din 16 septembrie 1945. Din acest memorandum aflăm că Molotov i-a spus categoric ministrului de externe american că:

„Uniunea Sovietică nu va tolera niciodată guverne ostile în răsăritul Europei şi nu poate fi vorba de o reorganizare a guvernelor bulgar sau român, decît după ţinerea alegerilor".

Vă reamintiţi că Molotov a respins la Potsdam orice control anglo-american de orice natură privind „alegerile libere“ din aceste ţări.

Conferinţa următoare a celor trei miniştri de externe se ţine la Moscova la 16 decembrie 1945. De reţinut că între timp avuseseră loc alegeri în Bulgaria, Finlanda şi Ungaria. Cele din Bulgaria, falsificate, au dat 100% rezultat comunist; cele din Finlanda şi Ungaria, tolerate destul de liber, au dat majorităţi anticomuniste. Probabil că în aceste ţări Stalin a vrut să demonstreze că el respectă procentajul zonelor de influenţă stabilit cu Churchill. Divergenţe se produc între Byrnes şi Molotov cu privire la ţările participante la proiectata conferinţă de pace cu fostele ţări satelite. Un prim arbitraj al lui Stalin, căruia Byrnes îi ceruse o audienţă, are loc. Se ajunge la un compromis în ceea ce priveşte participarea Franţei. Discuţii aprinse privind reorganizarea guvernului Groza şi alegerile din România se iscă între Molotov şi Byrnes. Raportul Ethridge este prezentat, dar respins de Molotov, fără ca măcar să-l deschidă. Jimmy Byrnes, doritor de a ajunge cu orice preţ la o soluţie de compromis, cere o a doua audienţă lui Stalin. Era ziua de 23 decembrie 1945, devenită pentru România zi de doliu. Şi ştiind că Uniunea Sovietică „nu va tolera niciodată guverne ostile în România şi nici un fel de control al alegerilor“, el capitulează şi România este vîndută astfel şi de Statele Unite.

Byrnes, cu toate declaraţiile lui Truman, cu tot raportul Ethridge, după tot ce i-a spus Molotov, acceptă ca o delegaţie de trei să plece la Bucureşti să „reorganizeze“ guvernul Groza prin intrarea a doi „miniştri“ din opoziţie şi să obţină o scrisoare de la Groza că va face... alegeri libere. Era o formulă care să permită salvarea obrazului preşedintelui Truman, dar era o capitulare a întregii politici americane în România, în faţa lui Stalin. Comportarea lui Jimmy Byrnes este cu atît mai condamnabilă, cu cît ea contravenea atît politicii oficiale a Departamentului de Stat şi a Congresului, cît şi a preşedintelui Truman. Pînă şi Averell Harriman, care cum am văzut ceruse încă din 15 septembrie 1945 recunoaşterea deschisă şi oficială a zonelor de influenţă în răsăritul Europei, era indignat. Byrnes — relicvă a administraţiei şi concepţiei rooseveltiene —, fără a consulta pe Truman, fără a se consulta cu Bevin, fără a se consulta cu Harriman, acceptă în cîteva minute propunerile perfide ale lui Stalin. Întreaga poli-

tică de rezistență contra Moscovei în această parte a Europei se prăbușește.

Era în 23 decembrie 1945. În Kremlin Byrnes vindea România, fără știrea și fără consimțămîntul poporului american, care avea să fie mințit, înșelat. Iată discuția dintre Stalin și Byrnes din acea seară:

„În cazul României s-ar putea să se facă oarecari schimbări în guvernul Groza, care să satisfacă pe domnii Byrnes și Bevin. De exemplu, guvernul român ar putea eventual să fie convins să includă cîte un reprezentant al Partidului Național Țărănesc și al Partidului Național Liberal, cu excluderea lui Iuliu Maniu, Dinu Brătianu și Nicolae Lupu" — spunea Stalin.

Pe loc, și fără nici un mandat în acest sens, Byrnes acceptă propunerea lui Stalin de a se trimite o comisie de trei: Vîșinski, Harriman și Keer (ambasadorul britanic) la București pentru reprezentație de mistificare și trădare. Harriman a cerut să se raporteze aceasta lui Truman, conform uzanțelor, dar Byrnes nici n-a vrut să audă. Independent, arogant față de președintele său, își luase dreptul de a decide singur. Consilierii săi de la Departamentul de Stat? O totală desconsiderare. Nu mai departe decît la 10 decembrie 1945 — cu două săptămîni înainte de capitularea lui Byrnes — oficiul afacerilor europene al Departamentului de Stat i-a pregătit tocmai în vederea acestei conferințe un memorandum în care se preconizează rămînerea fermă pe poziția Declarației de la Yalta și să se ceară alegeri „absolut libere" sub control și garanții. Iată acest memoriu, care se opune categoric concedării oricărei zone de influență rusă în România și Bulgaria:

Although a final, satisfactory adjustment of the Roumanian and Bulgarian problems may seem remote in the absence of a general agreement with regardt to this area, it is, nevertheless, felt that we must maintain our position of adhering to the priciples publicly proclaimed as the result of both the Yalta Conference and the Potsdam discussions. Since to concede a limited Soviet sphere of influence even in this area of strategic importance to the USSR might be to invite its extension to other areas, our continued reiteration of the principles that a firm and lasting peace can only be achieved if the people of the liberated areas can exercise the right of self-determination seems the only course open to us at this time.

„Cu toate că un aranjament definitiv al problemelor românești și bulgare pare puțin probabil în lipsa unei înțelegeri generale privind această regiune, nu este mai puțin adevărat că noi credem că trebuie să ne menținem poziția de aderare la principiile proclamate public, atît după Conferința de la Yalta, cît și după discuțiile de la Potsdam. A conceda Sovietelor o zonă de influență limitată, chiar și în această zonă de importanță strategică pentru Uniunea Sovietică ar fi să o invităm să le extindă în alte zone ale globului. De aceea, continua reafirmare a principiului că o pace fermă și durabilă nu poate fi realizată de către popoarele liberate din această parte, decît dacă ele își pot exercita liber dreptul lor la autodeterminare, ni se pare singura politică de urmat".

Acest document, pregătit de dl. John D. Hickerson, se găsește în FR [*Foreign Relations of the United States of America*] 1945, Vol. IV, pag. 407—408.

Pentru unii, Byrnes a avut totuși un succes la Moscova. El a reușit să obțină mînă liberă în Italia și Japonia: din nou sfere egoiste de influență (vezi Mark Ethridge și Cyril Black). Dar pentru alții, cum a fost întreaga misiune diplomatică americană în România, „succesul" a fost un „Sell-out to Stalin" — de unde titlul englezesc al cărții mele. Așa cum i-a spus directorul Durbrow din Departamentul de Stat lui Daniel Yergin (pag. 440, nota 22), întreaga misiune a vrut să demisioneze și numai la rugămintea directorului Durbrow ea a renunțat. Faptul este confirmat și de jurnalistul lui *Times*, Sulzberger, în *Long Row of Candles*, la pagina 292.

Întors la Washington, arogantul Byrnes vrea să se adreseze „națiunii" ca să-și laude „succesele" de la Moscova, înainte măcar de a raporta lui Truman. Acesta reacționează violent, dar era prea tîrziu. Președintele se plînge că raportul Ethridge i-a fost ascuns. Că nu a fost deloc informat de ceea ce se petrece la Moscova în cursul negocierilor. Dar Truman era pus în fața unui fapt împlinit și nu mai rămînea altceva de făcut decît să-și salveze fața, fiindcă se angajase prea mult și prea cinstit în lupta pentru salvarea Europei de răsărit. Și totuși acest mare american, om simplu, dar cu caracter și suflet, nu a capitulat imediat. El i-a spus lui Byrnes că el nu schimbă politica față de Europa de răsărit și că aceasta trebuie continuată:

For the first time I read the Ethridge letter this morning. It is full of information on Roumania and Bulgaria

and confirms our previous information on these two police states. I am not going to agree to the recognition of those governments unless they are radically changed... I do not think we should play compromise any longer. We should refuse to recognize Roumania and Bulgaria until they comply with our requirements...

(Vezi asupra acestei chestiuni: Dean Acheson în *Prezent at Creation*, pagina 136 şi *Memoriile* lui Harry Truman, vol. I, pag. 551).

„Eu nu cred", i-a strigat Truman lui Byrnes, „că noi trebuie să mai facem o politică de compromis. Noi trebuie să refuzăm să recunoaştem România şi Bulgaria atîta vreme cît ele nu se conformează condiţiilor noastre...".

Aici este cazul să reamintim reacţia amiralului Leahy, şeful de stat major al Casei Albe, cînd a auzit de capitularea lui Byrnes de la Moscova:

„Today", scrie el în jurnalul său, „I sense, for the first time, the feeling that Secretary Byrnes *is not immune to the communistically inclined advisers in his department.*"

„Astăzi am înţeles, pentru prima dată, că Byrnes nu este imun influenţei comuniste a consilierilor lui din Departamentul de Stat."

CAPITOLUL 19

MINCIUNĂ ŞI MISTIFICARE

În întrevederea Stalin-Byrnes s-a decis, cum aţi reţinut, trimiterea unei delegaţii de trei la Bucureşti pentru „aranjarea lucrurilor". Stalin sugerase secretarului de stat american includerea unui membru al Partidului Naţional Ţărănesc şi unul al Partidului Liberal în guvernul comunist Groza. Guvernul astfel „cîrpit" să se angajeze să ţină „alegeri libere", după care Statele Unite şi Anglia să recunoască acest guvern instalat la 6 martie 1945 de armata roşie în România. Delegaţia trimisă la Bucureşti era formată din Sir Archibald Kerr, ambasadorul Marii Britanii la Moscova, Averell Harriman, ambasadorul Statelor Unite la Moscova şi faimosul Andrei Ianuarievici Vîşinski, procuror în marile procese de epurare din anii 30, din partea Uniunii Sovietice.

În *Yalta şi crucificarea României* eu m-am ocupat pe larg de aceşti delegaţi şi de comportarea lor la Bucureşti. În prezenta lucrare subliniez numai că atît Kerr cît şi Harriman cunoşteau perfect de bine că rolul lor era să mintă şi să înşele poporul român şi conducătorii lui. Şi au plecat totuşi la Bucureşti cu această misiune. Şi şi-au îndeplinit-o.

Sir Archibald Kerr cunoştea prea bine politica lui Churchill de a ceda România zonei de influenţă a ruşilor. Ceva mai mult, în dosarul ultrasecret al întrevederii Stalin-Churchill din octombrie 1944 la Kremlin, eu am găsit că ambasadorul britanic a fost prezent cînd s-a făcut tragicul tîrg al procentelor de influenţă în răsăritul Europei. Averell Harriman ştia şi el prea bine care îi va fi rolul lui la Bucureşti. Ambasadorul Statelor Unite la Moscova era unul din membrii influenţi ai partidului democrat şi unul din intimii preşedintelui Roosevelt. Aparţinîndu-i una din cele mai mari averi din America — căi ferate, bănci —, Harriman era „un prieten al Uniunii Sovietice". Gary Allen, în cartea

sa *None Dare Call It Conspiracy*, afirmă categoric că băncile lui Harriman au finanţat revoluţia bolşevică, în schimbul cocesiunilor de aur, petrol şi diamante. Ceea ce este sigur e că Harriman era „persona grata" la Kremlin. Ceea ce de asemenea este sigur este că Averell Harriman ştia prea bine că România fusese dată drept zonă de influenţă rusească. Harriman cunoştea toate intenţiile lui Roosevelt faţă de ruşi. El a fost prezent la parte din conferinţele anglo-sovietice din octombrie 1944, era informat cu regularitate de Anthony Eden şi — la rîndul său — informa cu regularitate pe preşedintele american. El l-a însoţit pe Roosevelt la Teheran, la Yalta, la Potsdam şi la conferinţele sale tête-à-tête cu Stalin. El ştia tot, el cunoştea tragicul adevăr. El ştia că misiunea lui era de mistificare. Cititorii trebuie să reţină că încă din 1943 atît Churchill cît şi Roosevelt începuseră să pregătească popoarele lor pentru împărţirea Europei. În America, Walter Lippman, prietenul lui Roosevelt şi influent ziarist, preconiza deschis crearea zonelor de influenţă, cum a făcută în 1944 în cartea sa *U.S. War Aims* [Ţelurile de război ale Statelor Unite].

În Marea Britanie, lordul Beaverbrook, prietenul intim al lui Churchill şi al lui Harriman, a preconizat încă din 10 martie împărţirea Europei şi abandonarea Europei de răsărit ruşilor. Lordul Beaverbrook era unul din cei mai importanţi politicieni conservatori ai Marii Britanii şi proprietarul cotidianului *The Times*.

Este surprinzător şi de necrezut că atîţia români aflaţi în Statele Unite şi în Marea Britanie şi cei din Elveţia şi Portugalia, de exemlpu, nu au văzut venind furtuna şi nu au informat pe oamenii politici din România. Cum nu şi-au dat ei seama că Roosevelt şi Churchill — prin această campanie de presă — pregăteau împărţirea Europei? (Vezi Harriman, *Special Envoy*, pag. 328 şi ziarul *The Times*, din 10 martie 1945).

Averell Harriman, prezent, dar pasiv, la semnarea „armistiţiului" cu România, la 12 septembrie 1944, telegrafia la Washington a doua zi:

„Ruşii cred că noi respectăm tacita înţelegere că România este o zonă de interes primordial sovietic, în care noi nu trebuie să ne amestecăm". (Vezi FR. 1944, vol. IV, pag. 235.)

Cei trei „magi ai bolşevizării României" pleacă spre ţara noastră. Ţara îi aştepta cu sufletul la gură. Ţara era supusă unui regim de teroare şi sovietizare fără milă,

fără ieșire. Şi totuşi țara mai spera. Țara era în naufragiu, dar se agăța de o scîndură, de un pai. Țara nu vroia să se scufunde în bezna bolşevismului, nu vroia să moară. Țara lupta şi mai spera. Plecați cu trenul de la Moscova cei trei, Vișinski, Kerr și Harriman, ajung la Bucureşti în ziua de 31 decembrie 1945. A doua zi, la 1 ianuarie, sunt primiți de rege. În *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, am prezentat pe larg cele întîmplate la Bucureşti în cursul vizitei „celor trei". În prezentul volum, voi reproduce numai esențialul acestei misiuni pentru a uşura cititorului înțelegerea evenimentelor ulterioare. Voi începe cu raportul ultrasecret al ambasadorului britanic, Sir Archibald Clark-Kerr, făcut la 25 ianuarie 1946 ministrului său de externe Bevin la Londra. Raportul poartă numărul R. 1880/92/37. Iată cele trei pagini privind acest raport:

Comisia aliată, compusă din Sir Archibald Kerr, Averell Harriman, ambasadorul american la Moscova şi Andrei Vîşinski, a plecat din capitala URSS-ului cu trenul şi a făcut trei zile pînă la Bucureşti. Membrii comisiei nu l-au văzut pe Vîşinski decît după ce au intrat în România, cînd au întocmit un plan de acțiune, pentru a-l sfătui pe rege să convingă opoziția în vederea lărgirii guvernului de la Bucureşti. Vîşinski urma să se vadă mai întîi cu Groza şi să aibă convorbiri cu membrii guvernului său, iar ambasadorii britanic şi american să contacteze şefii opoziției, pe Maniu şi Brătianu.

La 1 ianuarie 1946, continuă raportul, cei trei au fost primiți în audiență de rege, cu care prilej i-au adus la cunoştință dorința unanimă a celor trei miniştri de externe de a se ajunge cît mai repede la o soluție, care să permită recunoaşterea noului guvern de către Marea Britanie şi Statele Unite. Ambasadorii Kerr şi Harriman au subliniat importanța acordată de guvernele lor alegerilor din România, care trebuiau făcute în respectul drepturilor şi libertăților fundamentale. În cele din urmă, Marea Britanie şi Statele Unite ale Americii aveau să recunoască guvernul Groza.

Regele Mihai a promis să urmeze sfaturile primite, aşa cum urmase şi deciziile de la Yalta şi Potsdam. A adăugat că doreşte ca acest guvern, cu toate completările necesare, să aibă un caracter provizoriu pînă la alegeri şi în el să fie incluşi cîțiva miniştri neutri în cîteva departamente. Ambasadorii au răspuns că nu au mandat pentru a-şi da acordul în această privință. După audiența la rege, ambasadorii

s-au dus la o întrunire cu guvernul Groza, unde au subliniat importanța acordată alegerilor libere de Anglia și Statele Unite ale Americii. Primul ministru, cu toate întreruperile dese ale lui Vîșinski, care nu părea să aibă încredere în abilitatea sa, a promis pînă la urmă să pregătească o listă cu obligațiile ce și le asuma. Sir Archibald Kerr, la punctul opt din raportul său, precizează că la această întrunire a avut destul timp pentru a-l observa pe primul ministru și că a ajuns la convingerea că nu se poate ca el să facă altceva decît ceea ce îi vor îngădui rușii.

A doua zi Kerr s-a dus să-i vadă pe Maniu și pe Brătianu. I-a găsit pe amîndoi profund îngrijorați și plini de suspiciune față de guvern și de ruși, sceptici și fără încredere în soluția propusă. Ambasadorul britanic arată că a folosit toată gama de argumente, de la cald la rece, de la galanterie la duritate, pentru a-i face să priceapă că aceasta era ultima șansă de a-i ajuta.

Atît Maniu, cît și Dinu Brătianu au insistat să se depună eforturi deosebite pentru a se salva tronul și alegerile să fie cu adevărat libere. În caz contrar, au spus ei, noul parlament ieșit din alegeri falsificate va înlesni anexarea militară a țării la Uniunea Sovietică, ba chiar ar fi în stare să ceară el însuși intrarea în rîndul republicilor sovietice, ca un al 17-lea stat.

Sir Archibald Kerr a răspuns că pot conta pe guvernele britanic și american, care vor face presiuni asupra guvernului Groza în sensul respectării promisiunilor cu privire la alegerile libere. Ambasadorul britanic recunoaște că n-a reușit să-i convingă, după cum nici el nu era convins (punctul 10 din raport). Mai departe, Sir Archibald Kerr descrie întîlnirea cu Mihalache, care i-a făcut o excelentă impresie. El nu voia să intre în guvern. Atunci, pentru a-l convinge, Kerr arată că a fost nevoit să se poarte cînd curtenitor (cajolerie), cînd să recurgă la baston (dragoning), adică la argumente tari, „deși ambele metode îi repugnă".

Să examinăm în continuare acest document ultrasecret.

Primul ministru Groza a respins fără nici o explicație propunerea partidelor istorice de a accepta în guvern pe Ion Mihalache și pe Bebe Brătianu. Cum aceștia au insistat în ziua următoare, la 14 ianuarie, Groza a declarat că Mihalache a fost voluntar pe frontul rus, iar Bebe Brătianu e „reacționar". Cu această ocazie, Vîșinski a declarat că guvernul său se opune categoric intrării celor doi în formația guvernamentală.

Din nou întrevederi cu Maniu și Brătianu. Primul i-a furnizat o listă de șaisprezece nume, iar al doilea de patru și s-au văzut din nou cu Vîșinski. Pînă la urmă, s-a căzut de acord asupra lui Hațieganu și Romniceanu, ca miniștri fără portofoliu, care au și depus jurămîntul. A urmat un dejun la castelul Peleș din Sinaia, după care Vîșinski a plecat la Sofia, iar Sir Archibald Kerr și Averell Harriman s-au întors în Capitală.

La București, cei doi l-au revăzut pe Groza și au discutat cu el în amănunt lista de „garanții" oferită de acesta. Ea a fost anexată raportului. Reprezentanții Marii Britanii și Americii s-au văzut cu Groza și în ziua următoare. Sir Archibald Kerr recunoaște că s-a despărțit de primul ministru fără a fi izbutit nici să-l miște, nici să-l convingă. Cu candoare și finețe de stil Kerr arată că Groza n-a făcut nici un efort pentru a le da impresia că ar putea fi crezut sau că el ar putea să se țină de promisiunile făcute. Kerr era convins că Groza va pune deschis bețe-n roate, așa cum voiau și o cereau rușii fără menajamente. Era trist, dar el nu vedea ce s-ar fi putut face. Ambasadorul britanic — scrie Kerr — era realist și punea multă inimă în îndeplinirea misiunii sale.

Indiscutabil, Groza era un pezevenghi și un politician viclean. Era nebun, nebun de legat, dar simpatic. Lui i se putea, la nevoie, ierta că schițează toate mișcările după muzica lui Vîșinski, fiindcă Groza nu suferea de deșteptăciune. Dar Tătărescu era un mincinos și un escroc din cap pînă în picioare, spune Sir Archibald Kerr. El era inteligent, dar nu pînă într-atît, încît Kerr să nu-și fi dat seama că Tătărescu l-a mințit fără rușine. Sinceritatea cu care scrie acest raport îl descarcă pe Sir Archibald Kerr de răspunderea ce personal nu o avea, fiind un simplu executant al ordinelor primite.

Concluzia raportului? Ea este exprimată în paragrafele 28 și 29:

Kerr nutrea convingerea personală că guvernul Groza nu are intenția de a respecta nici litera, nici spiritul deciziilor luate de cei trei miniștri de externe la Moscova în legătură cu alegerile libere. Că românii nu au nici cea mai mică îndoială, ca și Sir Archibald Kerr de altfel, că alegerile vor fi falsificate.

Înainte de a încheia acest lung raport, ambasadorul britanic subliniază că Vîșinski guvernează România ca pe o

provincie a Uniunii Sovietice şi că guvernul Groza nu e decît un simplu instrument în mîinile lui. Şi acest om de onoare, loial în îndeplinirea misiunii ce i se încredinţase de şeful său (a minţi, a convinge), are un cuvînt de milă pentru poporul pe care îl înşela: „Părăsesc Bucureştii cu sufletul îndurerat şi mulţumesc lui Dumnezeu că nu am fost născut român“.

Reacţia mea la activitatea şi misiunea lui Averell Harriman a fost — şi rămîne — mult mai dură decît faţă de Sir Archibald Kerr. Averell Harriman era unul din cei mai bogaţi oameni ai Americii, membru important al Partidului Democrat şi prieten intim al preşedintelui Roosevelt. Se pretinde chiar, (vezi Gary Allen, *None Dare Call It Conspiracy*), că băncile lui Harriman ar fi finanţat cu vreo zece milioane de dolari USA revoluţia rusească, împrumutînd această sumă lui Troţki, cînd acesta s-a îmbarcat cu alţi 275 de revoluţionari pe vasul *Cristiania* la 27 martie 1917. În plus, Harriman ştia, ca unul ce a asistat la toate şedinţele importante cu Stalin, că România fusese vîndută ruşilor în schimbul Greciei. Ceva mai mult, cum am arătat, Harriman a cerut el însuşi recunoaşterea fără rezerve a zonei de influenţă ruseşti în România de către Statele Unite. În plus, el ştia că „aranjamentul“ Byrnes-Stalin nu era decît o formalitate diplomatică pentru ieşirea din impas, de salvare a obrazului preşedintelui Truman. Era o operaţie cosmetică de mistificare, de înşelare, de minciună. Prin independenţa sa materială, prin autoritatea şi relaţiile sale, Harriman putea să se comporte altfel la Bucureşti. Să denunţe impostura şi să nu se preteze şi el personal la ea. Dar, cu toate mărturisirile cinice ale lui Vîşinski că ei, „comuniştii, vor avea 90% din voturi, fiindcă ei fac alegerile“, Averell Harriman joacă pînă la urmă rolul lui de „diplomat“, minţind pe regele României, opoziţia română, poporul român.

Să vedem din rapoartele lui secrete cum prezenta el ministrului său de la Washington misiunea sa de la Bucureşti. În telegrama 1-346 din 3 ianuarie 1946 el spune:

„Ieri am avut lungi convorbiri cu Maniu, Brătianu şi Mihalache. Toţi trei sunt foarte sceptici că ar putea fi alegeri „libere“ în România fără o schimbare a miniştrilor de interne şi de justiţie. Le-am spus că în misiunea noastră nu ne priveşte asemenea schimbări. Clark-Kerr le-a spus şi el acelaşi lucru. Pare exclus ca ei să obţină concesii de la guvernul Groza în ceea ce priveşte schimbările de la interne şi justiţie, fiindcă am fost informat dintr-o sursă absolut sigură că Vîşinski i-a spus lui Groza să nu facă nici un fel de concesii.“

În aceeaşi telegramă, Harriman face cîteva rezerve de conştiinţă personală, cerînd să se supravegheze obligaţiunile ce-şi va lua Groza. Prin telegrama următoare, Nr. 1/646 din 6 ianuarie, adaugă: „Comportarea şi manevrele lui Vîşinski din ultimele două zile ne dau puţine speranţe că sovieticii intenţionează să se ţină de cuvînt şi să execute cu bună credinţă aranjamentele de la Moscova".

Referitor la atitudinea guvernului Groza, Harriman informează în aceeaşi telegramă: „În cadrul discuţiilor cu guvernul, a reieşit clar că el nu are intenţia de a da partidelor istorice posibilitatea cinstită de a prezenta candidaţii lor în alegeri".

În aceste împrejurări, cînd atît Vîşinski cît şi guvernul pus de el, al lui Groza, arată clar intenţiile lor de a lichida partidele istorice, care este rolul în continuare al misiunii de la Moscova? Nu e ea terminată? Nicidecum. Rolul lui Harriman este că continue pînă la capăt... „in spite of the fact that we felt Vyshinski was not acting in good faith and was attempting to discredit the leadership of both parties, as far as he could, Clark-Kerr and I believed we had to accept Vyshinski's veto". „În ciuda faptului că noi ne dăm seama că Vîşinski nu se comportă cu bună credinţă şi încearcă să discrediteze conducerea partidelor istorice cît mai mult posibil, Clark-Kerr şi cu mine am crezut necesar să acceptăm vetoul lui Vîşinski (la desemnarea celor doi miniştri — n.a.)". Iar în încheiere Averell Harriman conchide: „Nu încape nici cea mai mică îndoială în mintea mea că Vîşinski intenţionează să utilizeze toate mijloacele posibile pentru a crea dificultăţi şi a împiedica o participare cinstită a acestor partide în alegeri, de aceea el va sprijini guvernul Groza ca să utilizeze şi el astfel de mijloace de împiedicare". Restul timpului la Bucureşti a fost petrecut în dejunuri la Palat, la Sinaia, spre a cumpăra „fois gras" de la Capşa pentru şeful său Jimmy Byrnes. Doi „miniştri noi", unul naţional-ţărănist şi altul liberal, intrau în guvernul impus de Vîşinski, Groza se obligă să „respecte libertăţile fundamentale şi să facă alegeri libere", iar ambasadorului britanic, într-un moment de sinceritate şi de jenă, recomandă alegeri libere în care „noţiunile de fascist şi de trădător să fie absente".

Misiunea odată îndeplinită, ambasadorii părăsesc Bucureştii. Cel britanic „mulţumind lui Dumnezeu că nu a fost născut român", iar cel american că a găsit cel mai bun *fois gras* din Europa: la Capşa. Vîşinski, la Londra, discuta des-

pre îndeplinirea „misiunii de la Moscova", atît cu Jimmy Byrnes, cît și cu Ernest Bevin. Amîndoi se declară „satisfăcuți" de misiunea celor trei și amîndoi recomandau la Washington și Londra recunoașterea guvernului Groza, așa cum a fost dictat de Vîșinski. Nu a roșit nimeni. Guvernul Groza a fost recunoscut de Statele Unite și de Marea Britanie spre disperarea regelui, a fruntașilor opoziției românești, a țării. Data de 4 și cea de 7 februarie 1946, cînd Marea Britanie și Statele Unite au recunoscut —astfel cîrpit — guvernul Groza sunt două date de doliu național românesc și ele trebuiesc memorate. Recunoașterea guvernului Groza este urmată în galop de numirea unor ambasadori comuniști la Washington și Londra. Profesorul Bagdasar este acceptat de președintele Truman, cu toate că Burton Berry îi sugerase să fie respins. Neputîndu-și lua postul în primire din cauză de boală, în locul lui e propus Mihai Ralea, numit mai întîi la Paris, dar refuzat de francezi din cauza prieteniei lui trecute cu fostul rege Carol II. Ralea este acceptat de Washington. La București, comuniștii accelerează reformele lor de comunizare a țării: epurări masive, începînd cu armata, arestări și procese, sovromizarea țării înainte de tratatele de pace, comunizarea justiției. Partidele istorice sunt supuse unui regim de teroare de neînchipuit: arestări masive de fruntași, interzicerea de întruniri, de ziare, confiscarea celor cîteva care apăreau cu mari sacrificii, refuz de hîrtie de tipar etc. etc. Reforma agrară pune foc de la un capăt la altul al țării. Procesele se țin lanț: ale foștilor miniștri vinovați „de dezastrul țării", ale celor vinovați „de crime de război", ale rezistenților etc.

În mai 1946 are loc procesul mareșalului Antonescu, condamnat la moarte și executat în primele zile ale lui iunie. Executarea mareșalului a impresionat profund țara și mai ales refuzul regelui de a-l grația.

Îndrăzneala comuniștilor merge crescînd: ei arestează trei dintre colaboratorii români de la misiunea americană: Stănescu, Manicatide și domnișoara Olteanu, cu toate protestele generalului Schuyler. În zadar atrage Burton Berry atenția Washingtonului, zi de zi, că Statele Unite trebuie să ia o poziție fermă și ofensivă. El se izbește de Jimmy Byrnes ca de un adevărat zid. Astfel, prin telegrama 2/846 din 8 februarie, în care Burton Berry transmitea protestul lui Iuliu Maniu față de valul de arestări, el conchide: „plîngerile opoziției sunt justificate și a venit momentul ca Departamentul de Stat să protesteze public". La 23 martie, șeful misiunii diplomatice americane cere Departamentului de Stat să nu

accepte un reprezentant comunist la Washington înainte de a vedea dacă guvernul Groza revine asupra măsurilor sale abuzive. Burton Berry merge pînă acolo, încît cere un protest public și imediat, scriind:

„I believe that this is a necessary risk and one that is certainly preferable to the alternative of making ourselves a party to Groza efforts to sabotage the Moscow Decision (No. 159)".

„Cred că acesta este un risc ce trebuie luat și ar fi cu siguranță preferabil aceluia de a ne face părtași la eforturile lui Groza de a sabota deciziile [stabilite] la Moscova".

Cum am spus, Byrnes refuză să urmeze pe Burton Berry. La 12 februarie 1946 el răspunde NU la cererea de garanții cerute de Berry. La fel, prin telegrama Nr. 3/646 din 8 martie, Byrnes refuză să protesteze la București.

Înainte de a analiza în continuare situația din România și de a comenta evenimentele din acest răstimp, voi face o incursiune la Washington. Este absolut necesară, fiindcă ea are o directă legătură cu o reală schimbare de atitudine a Departamentului de Stat și a șefului său în particular. Jimmy Byrnes face o piruetă de 180 de grade, cum vom vedea.

Iată mai întîi o surprinzătoare telegramă a lui Byrnes către șeful misiunii diplomatice americane din București:

Telegrama 5/2146 din 21 mai 1946

„Dată fiind deteriorarea situației politice din România, așa cum ați raportat d-ta și colegul d-tale britanic, lipsa fixării unei date pentru alegeri, violența crescîndă împotriva partidelor istorice și împotriva lui Titel Petrescu, eu cred că acum este oportun a protesta față de guvernul român contra acestor violări a garanțiilor date de el comisiei tripartite din ianuarie. Britanicii sunt doritori a se asocia acestui protest bilateral".

Vom vedea numaidecît de ce această schimbare de atitudine și la americani, și la britanici. Totuși, înainte de a v-o arăta, trebuie să vă subliniez o altă schimbare importantă: *Britanicii încep să se asocieze la protestele americane*, să se informeze și consulte în prealabil. În legătură cu această colaborare trebuie să vă semnalez și *pericolul* pe care îl prezintă, dat fiind că toate informațiile americane trimise la ambasada britanică din Washington *treceau prin mîinile unuia din „apostolii de la Cambridge"*, Donald Maclean (fugit în 1951 în Rusia împreună cu Burgess) și care, bineînțeles, le transmitea Moscovei. Asupra acestui aspect al problemei avem documentul 11/3046 din 30 noiembrie 1946 al oficiului pentru

afaceri europene care, informează pe şeful secţiei române, dl. Nickels, că după o conferinţă cu Dean Acheson (subsecretarul de stat) şi Clayton (subsecretarul de stat pentru economie), „*I have informed Donald Maclean of the British Embassy by telephone*". Semnat John Hickerson.

Aici trebuie căutate sursele informaţiilor guvernului comunist de la Bucureşti, care nu sunt din rîndurile membrilor partidelor Naţional Ţărănesc, Liberal ori Social-Democrat. Tot materialul predat misiunii diplomatice americane din Bucureşti ajungea la Departamentul de Stat şi acesta, în cadrul unei strînse colaborări, din martie 1946 înainte, i-l comunică ambasadei britanice, respectiv „apostolului" Donald Maclean, agent al spionajului sovietic, trădător al patriei sale şi dezertor în Rusia în 1951, cînd americanii l-au identificat şi au cerut britanicilor să-l ancheteze.

Ce tragedie suplimentară pe biata ţară românească dezvăluirea zi de zi a întregii acţiuni de rezistenţă a opoziţiei române la comunizarea ţării!

CAPITOLUL 20

CHURCHILL ÎN PENITENȚĂ: DISCURSUL DE LA FULTON, MISSOURI

Dar în ciuda tuturor declarațiilor și protestelor președintelui Truman, guvernul Statelor Unite recunoaște la 7 februarie 1946 guvernul comunist Groza, impus de Vîșinski la 6 martie 1945 și menținut de tancurile sovietice.

Mulți istorici și jurnaliști au pretins că instalarea forțată a guvernului Groza a fost cauza și începutul războiului rece. Aceasta este o afirmație fragilă, lipsită de substanță. NU. Războiul rece nu a început din cauza sovietizării Europei de răsărit și a României. Această parte din Europa, cum am văzut, fusese recunoscută, dacă nu *de iure*, atunci *de facto* ca zonă de influență rusă de către Roosevelt și Churchill. Este drept că „acordurile" au fost făcute fără cunoștința poporului american, fără consimțămîntul legal al Congresului și contrar politicii oficiale preconizate de Departamentul de Stat. Juridic, acordurile nu leagă Statele Unite.

În ambiguitatea politicii americane imediat după moartea lui Roosevelt, prin recunoașterea guvernului Groza, președintele Truman a recunoscut implicit, de facto, și el zonele de influență. Războiul rece a început atunci cînd rușii *au depășit această zonă de influență acordată ori tolerată*. El s-a precizat cînd Stalin a formulat pretenții globale, vizînd zonele rezervate anglo-americanilor. Atunci cînd Uniunea Sovietică a început să aprindă focare de violență și revoltă în aceste zone rezervate, cînd și-a dat arama pe față și a arătat că are pretenții de hegemonie mondială, cînd a arătat că este gata să instaureze prin revolte și războaie de „eliberare" revoluția marxistă pe întreaga planetă. Așa se explică cum, după 10 februarie 1946, la numai trei zile de la recunoașterea guvernului comunist din România, se înregistrează o înăsprire a politicii americane față de Rusia. Așa se explică schimbarea de atitudine a secretarului de stat Jimmy Byrnes. Prieten și relicvă a lui Roosevelt, ministrul de externe al lui Truman continuase în cursul anului politica de concesiuni, de abandon

și de tristă colaborare cu Stalin a defunctului președinte. Jimmy Byrnes ducea o politică personală, independentă de Casa Albă și adesea în contradicție cu cea a președintelui Truman.

După cum am arătat mai sus, președintele Truman nu fusese ținut la curent cu deciziile lui Roosevelt. Parte din ele nu figurau nici în dosarele Departamentului de Stat și nici în cele ale Casei Albe, fiindcă Roosevelt lucra singur, în secret, cu Harry Hopkins. Era grav bolnav și dezordonat în hîrtiile sale. Iată ce ne spune un colaborator important al lui Roosevelt, Robert Murphy(delegatul său în Africa de Nord și consilier la importanta Conferință de la Casablanca din ianuarie 1943):

„Preocupat de o mie și una de probleme, Roosevelt nu avea timp să urmărească retultatele deciziilor sale. Cîteodată el uita complet de acordurile încheiate de el și de la care nu a rămas nici o urmă în arhive sau ministere. Adesea, singurul martor al negocierilor era numai Harry Hopkins". (*Histoire pour tous*, Nr. 91, noiembrie 1967, pag. 65).

Nu sunt acestea semne de senilitate avansată de care suferea Roosevelt? De maladia „Alvarez", așa cum afirma doctorul său W.C. Eliasberg? De senilitate „foarte avansată", așa cum a văzut-o și generalul Eisenhower — el o numește „sclerosis" —, cînd a fost numit comandant?(vezi *Eisenhower At War*, de David Eisenhower, Random House).

Iată de ce președintele Truman nu putea găsi nicăieri dosarele lui Roosevelt ca să-i descifreze politica urmată.

Dar să revenim la ziua de 10 februarie 1946, cînd politica americană începe să-și arate fermitatea față de Rusia. Ce se întîmplase la 10 februarie ca să schimbe atitudinea secretarului de stat Jimmy Byrnes, care cu cîteva săptămîni înainte abandonase România lui Stalin fără aprobarea sau cunoștința lui Truman? Președintele Truman l-a primit la Casa Albă pe Winston Churchill. Au discutat afaceri politice și președintele Truman a decis să țină piept asalturilor sovietice. Simțind cum bate — acum — vîntul, Jimmy Byrnes schimbă tonul și poziția. În această lumină trebuie văzute și analizate noile instrucțiuni date reprezentanților Statelor Unite la București. Le vom analiza în detaliu mai departe.

Cum am spus, trebuie ținut seama că întreaga rețea administrativă a Casei Albe și a Departamentului de Stat era compusă din oameni ai lui Roosevelt, care nu numai că admirau pe acesta, dar făcuseră politica lui și aveau, ca atare, răspundere și conturi de dat. Să nu uităm de asemenea că la Departa-

mentul de Stat și Casa Albă erau infiltrați agenți comuniști (vezi Capitolul 30 din *L'Europe de l'Est trahie et vendue)*, cum era Alger Hiss, precum și amicul intim și misterios al Eleanorei Roosevelt, soția președintelui, frumosul Joseph Lash, care era șeful tineretului Partidului Comunist American.

Președintele Truman învață repede. El și-a dat seama că politicii agresive sovietice de expansiune universală trebuie să i se reziste prin forță. Dar cum soldații americani reveniseră în Statele Unite în mare parte și economia trecuse pe picior de pace, țara ar fi trebuit din nou mobilizată și înarmată. Un om excepțional și providențial pentru America, James Forrestal, s-a pus la treabă. Aceasta cu atît mai mult cu cît atît președintele Truman cît și Churchill credeau că în 1946 va începe cel de-al treilea război mondial. „There is a very dangerous situation developing in Iran" [o situație foarte primejdioasă se dezvoltă în Iran], i-a spus Truman lui Averell Harriman, ministrul său. „Rusii refuză să-și retragă trupele și acest fapt poate duce la război". Churchill era și mai pesimist, și mai alarmat: vedea războiul venind în 1946, așa cum o spunea lordul Chervell (vezi memoriile fostului doctor al său, Lord Moran, paginile 296 și 301, ed. R. Lafont). Convorbirea președintelui Truman la o politică mai „musclée" față de ruși a fost cu siguranță în mare parte determinată de acțiunea fostului ambasador Grew, devenit subsecretar de stat. Acesta a împărtășit opinia „școlii de la Riga" a Departamentului de Stat, care credea în imposibilitatea unei coexistențe pașnice cu Uniunea Sovietică. Grew vedea profetic politica lui Stalin ca una globală, de expansiune planetară, ideologică, politică, economică și militară. Un rol determinant în schimbarea politicii americane față de URSS în luna februarie 1946 l-a jucat desigur cu brio Winston Churchill. Înfrînt în alegerile parlamentare din 1945, el vine în Statele Unite să se „odihnească" la soare, în Florida. Venise bătrînul leu numai să se odihnească? Nicidecum. Venise să facă politică și mai ales venise să-și repare tragicele lui greșeli, trăgînd cu măiestrie și puternic clopotele americane pentru o remobilizare generală contra pericolului sovietic. Faimosul discurs al lui Churchill de la Fulton din 5 martie 1946 a fost admirabil regizat și pregătit cu ajutorul președintelui Truman. După întrevederea acestuia cu Churchill la 10 februarie, o nouă politică americană începe să se deseneze la orizont. La 28 februarie, „noul" Jimmy Byrnes, într-un

discurs la Press Club în New York, serveşte nota Uniunii Sovietice că de acum încolo Statele Unite vor face o politică de „patience and firmness", că ele vor rezista oricărei agresiuni, că nu vor mai accepta „unilateralism", că va cere respectul Chartei Atlanticului. Ceva mai mult, el a cerut conscripție militară obligatorie şi generală în Statele Unite şi o educare generală a tuturor „cetăţenilor" americani asupra pericolului de „subversiune". În acelaşi timp, chiar în ziua de 5 martie 1946, cînd Churchill, în prezenţa preşedintelui Truman, rostea la Fulton discursul său, acelaşi „nou" Byrnes trimitea trei note de protest Uniunii Sovietice. În prima, Byrnes cerea còpii după toate convenţiile economice dintre guvernele satelite şi Rusia (sovromurile din România). A doua era privitoare la pretenţiile economice ruseşti în China. A treia, o notă foarte tare, privea retragerea trupelor sovietice din Iran. Bine orchestrat, discursul lui Churchill de la Fulton a fost ca un trăsnet venit din îngrijoratul cer al marelui popor american. Trăsnetul s-a auzit nu numai la Moscova, dar pe întreaga planetă. Cum vom vedea, el s-a auzit şi în România şi a adus întîi o profundă bucurie plină de speranţă, ca apoi ea să se transforme în dezamăgire, în lacrimi şi suferinţă. Winston Churchill şi-a ținut discursul în prezenţa preşedintelui Truman, în faţa studenților de la Westminster College, unde i se decerna o diplomă de doctor honoris causa. Printr-o piruetă, de care numai Winston Churchill era capabil, bătrînul luptător britanic, uitînd de îmbrăţişările cu Stalin, uitînd insistenţa depusă de el pentru acordarea zonelor de influenţă rusă în Europa de răsărit, tuna şi fulgera contra Uniunii Sovietice:

„De la Stettin din Marea Baltică, pînă la Triest în Marea Adriatică, *o cortină de fier* a coborît pe întregul continent [expresia Cortina de Fier a mai fost utilizată de el într-o telegramă în 1945]. În spatele ei stau acum capitalele vechilor state din centrul şi estul Europei: Varșovia, Berlin, Praga, Viena, Budapesta, Belgrad, Bucureşti şi Sofia. Toate aceste faimoase capitale şi populația acestor ţări zac acum sub zona de influenţă sovietică și toate sunt, sub o formă sau alta, nu numai sub influenţa sovietică, dar sunt strict controlate de Moscova. Partidele comuniste, inexistente în aceste țări din răsăritul Europei, au fost promovate partide conducătoare şi urmăresc peste tot să obţină un control absolut. Guverne poliţieneşti guvernează peste tot etc. etc. Coloana a cincea se infiltrează peste tot, sub cobtrolul Cominternu-

lui, condus de Moscova. Uniunea Sovietică nu se oprește în agresivitatea ei ideologică și expansiune teritorială decît în fața forței".

De aceea Statele Unite trebuie să se reînarmeze și mobilizeze. Salvarea?

„O asociație frățească de „special relationship" [relație specială] între „English-speaking people" [vorbitorii de limba engleză], care să constituie un bloc solid ca să stăvilească și să oprească puhoaiele sovietice..."

Ce drum lung, spinos și puțin glorios a făcut Winston Churchill de la infama noapte din octombrie 1944, cînd a vîndut Europa de răsărit lui Stalin pînă la Fulton — la Canossa! — din Missouri, Statele Unite! Cîtă cruzime și cît cinism trebuie unui om ca să se poată schimba cu 180 de grade peste noapte! Și cu toate acestea, ce imens serviciu a adus bătrînul luptător întregului Occident, „întregii civilizații creștine, amenințate"! El a tras clopotul de alarmă. Nu a mărturisit că a păcătuit, dar s-a răscumpărat în parte, mărturisind pe jumătate greșelile. Reacția în Statele Unite a fost imediată și importantă. Politica de la Casa Albă a început să vadă adevărul, să ceară înarmarea materială și morală a Americii, prin eliminarea comuniștilor din posturile de conducere. Un curent anti-Yalta se profilează și se afirmă.

A doua zi, la 6 martie 1946, președintele Comitetului pentru Activități Antiamericane al Camerei Deputaților, deputatul Renkin, afirma că propriul fiu al defunctului președinte Roosevelt, James Roosevelt, era un comunist și anunța începerea anchetării sale și a organizației de refugiați spanioli antifranchiști condusă de el.

La 10 martie 1946, deputatul Hamilton Fish (care mi-a făcut onoarea de a-mi cere autorizația de a cita patru pagini din cartea mea *Sell-Out to Stalin* în memoriile sale aflate pe punctul de a fi publicate), anunța crearea unui partid american anticomunist.

La 14 martie, deputatul Cox cere o dezbatere parlamentară a problemei comuniste și o legislație pentru excluderea lor din administrație. Președintele comitetului pentru probleme militare al Camerei Reprezentanților, deputatul May, cere ministrului de externe „înlăturarea comuniștilor și a simpatizanților lor" din Departamentul de Stat.

Este probabil că Winston Churchill, văzînd că prin politica lui nefastă a săpat mormîntul Imperiului Britanic și al lumii libere, a venit la Washington să-l „manevreze" pe

președintele Truman, ca să scoată castanele din foc pentru Marea Britanie și să-i asigure supraviețuirea. Dar nu e mai puțin adevărat că el este declanșatorul unei noi politici anglo-americane față de ruși, care a dus la confruntarea lor din războiul rece.

Pentru a înțelege mai ușor atitudinea misiunii diplomatice americane de la București în acest timp și politica ei în România, consider necesar să analizez poziția președintelui Truman, după moartea lui Roosevelt, și politica sa din primul an de guvernare. Ea se reflectă destul de fidel în atitudinea Statelor Unite în România.

CAPITOLUL 21

POLITICA AMERICANĂ DUPĂ MOARTEA LUI ROOSEVELT

Franklin Delano Roosevelt moare la 12 aprilie 1945, cînd vicepreşedintele Statelor Unite, Harry Truman, se instalează la Casa Albă. Pentru a înţelege politica urmată de guvernul american după moartea lui Roosevelt este necesar să precizăm cîteva lucruri esenţiale. Fără ele, comportarea noului preşedinte şi politica sa nu se pot înţelege.

1. Mai întîi trebuie reţinut că după Constituţia Statelor Unite un vicepreşedinte nu participă la guvernarea ţării. Are un rol pasiv, nu participă la „consilii de miniştri" şi la formularea deciziilor. El e ţinut sau nu la curent cu problemele şi decizii după bunul plac al preşedintelui. Harry Truman nu discutase cu Roosevelt decît de două ori de la alegerea sa din noiembrie 1944. Deci nu ştia nimic de ceea ce făcuse Roosevelt, de angajamentele sale la Quebec, Teheran, Casablanca sau Yalta.

2. Sub domnia autoritară a lui Franklin Delano Roosevelt şi mai ales în anii de război, politica externă a Statelor Unite se făcea la Casa Albă de către preşedinte. Departamentul de Stat exista, dar în fapt el încetase să participe la decizii. Acestea se luau de Roosevelt, devenit un adevărat dictator într-un stat de adevărată democraţie constituţională. Cum în ultimii doi ani de viaţă Roosevelt era grav bolnav, adevărata politică externă — şi marile decizii — erau în mîinile lui Harry Hopkins — un alter-ego al preşedintelui — ajutat în privinţa politicii externe de un tînăr diplomat, Charles Bohlen.

3. De reţinut că la toate marile conferinţe din timpul războiului, Roosevelt negocia singur, atît în problemele de politică externă, cît şi în cele militare. El era însoţit nu de ministrul său de externe, Cordel Hull (cel mai calificat om politic american al acestui secol) şi nici de Harry Stimson, ministrul său al apărării.

4. Dacă parte din dezbaterile acestor conferințe au putut fi reconstituite după note stenografice, comunicate, etc., întrevederile între patru ochi nu erau cunoscute decît de interpret, cînd acesta exista. El nu putea să le divulge niciodată sau numai după termenul prescris de lege. Cum deciziile mari ale celui de-al doilea război mondial s-au luat între patru ochi, în special între Churchill și Stalin sau Roosevelt și Stalin, era greu de știut ce hotărîri se luaseră, mai ales cînd ele nu erau consemnate după aceea în dosare și trimise Departamentului de Stat. Roosevelt a mers atît de departe cu această procedură, încît la prima lui întrevedere cu Stalin s-a servit... de interpretul... lui Stalin, Troianovski, ... ca să inspire lui Stalin încredere — pretindea președintele. La fel la Conferința de la Yalta, unde în 30 de minute de „tête-à-tête" Roosevelt încheia cu Stalin un tratat ultrasecret (descoperit în safe-ul Casei Albe după moartea președintelui), care decidea în mare măsură soarta omenirii: Rusia intra în război contra Japoniei în schimbul unui preț aberant: controlul Manciuriei și al căilor ferate chinezești, o jumătate din insula Sahalin, insulele Kurile, porturile de la Pacific, Dairen și Port Arthur. Aceste concesii au dus la războiul din Coreea, la comunizarea întregii Chine, la războiul din Vietnam. China — aliata Statelor Unite — și unul din „cei patru mari" nu a fost nici prezentă nici întrebată. Secretarul de stat american era absent, după cum era absent și ministrul apărării naționale a Americii. Absent era și interpretul american. Era prezent numai Averell Harriman, prietenul lui Roosevelt și ambasadorul lui la Moscova. Nu a fost prezent nici... Churchill, care mai tîrziu, a semnat acest acord secret. Documentul, necunoscut de nimeni altul din Statele Unite, a fost descoperit întîmplător printre hîrtiile președintelui după moartea sa.

5. În aceste împrejurări penibile, sunt ușor de înțeles primele dificultăți ale noului președinte Truman, ezitările lui din primele luni de guvernare, greșelile făcute și ambiguitatea deciziilor și a politicii urmate. Profund democrat, respectuos față de Constituția Statelor Unite, președintele Truman vroia să ducă o politică legală deschisă, parlamentară. Noul președinte vroia să se sprijine în politica externă pe avizul și colaborarea Departamentului de Stat, așa cum se cuvine într-o țară de democrație constituțională.

6. Dar era cu adevărat Departamentul de Stat în măsură să ajute obiectiv și cinstit pe noul președinte? Răspunsul

este greu de dat. La putere de 12 ani, întreaga rețea roosceltiană se găsea înrădăcinată acolo. Simpatizanți ai comuniștilor sau chiar comuniști în frunte cu Alger Hiss — primul secretar general al Națiunilor Unite — se găseau bine implîntați în acest departament.

7. Departamentul de Stat fusese condus timp de 12 ani din 1933 de unul din cei mai buni și mari oameni de stat ai Statelor Unite, Cordell Hull. Cinstit, competent, profund democrat, mîndru de valorile morale și democratice ale poporului său, Cordell Hull demisionează în toamna anului 1944. Subsecretarul de stat Stettinius, om de casă al lui Roosevelt, îi ia locul, iar după moartea președintelui, un alt „rooseveltian", Jimmy Byrnes, devine ministru de externe. Potrivit ideilor morale care stăteau la baza vieții politice americane, Cordell Hull pregătise printr-o comisie bipartită a Congresului o politică coerentă de după război cu privire la organizarea păcii ce urma să vină și a securității colective. Dreptul popoarelor la autodeterminare și libertatea individului în cadrul națiunilor trebuiau să fie garantate, ca și securitatea colectivă a planetei, de o organizație mondială nouă: Națiunile Unite. Toate problemele teritoriale trebuiau lăsate spre reglementare la conferința păcii. Nici un fel de zonă de influență nu trebuia creată. Cordel Hull, ca și opinia publică americană, avea oroare de așa ceva (după cum avea oroare și Harry Truman). Dar Cordell Hull a părăsit Departamentul de Stat în toamna lui 1944, fiindcă a fost mințit, înșelat, „double-crossed", de președintele Roosevelt. Secretarul de stat Cordell Hull a auzit de exemplu de consimțămîntul dat de Roosevelt lui Churchill pentru cedarea Europei de răsărit rușilor de la ambasadorul american de la Cairo, MacVeagh, cum se afirmă în capitolele anterioare, și că Roosevelt aprobase crearea zonelor de influență cerute de Churchill în absența lui Cordell Hull de la Washington, dar „uitase" să trimită copia telegramei lui secrete cu numărul 560 din 12 iunie 1944, ca și cea purtînd numărul 565 din 22 iunie 1944.

8. După moartea lui Roosevelt, divergențele din Departamentul de Stat asupra politicii de urmat față de ruși se cristalizează în două „școli" sau două doctrine: „școala de la Riga", condusă de clarvăzătorul Elbridge Durbrow, șeful grupului Europei de răsărit și „școala de la Yalta", condusă de Charles Bohlen și George Kennan. Grupul Europei de răsărit se opunea oricărei zone de influență rusă în Balcani. Ea considera că Uniunea Sovietică duce o politică revoluționară globală cu o sete de teritorii și putere rapace, că este nesin-

ceră, plină de duplicitate și sistemul ei politic constituie un pericol permanent și mortal pentru pace în general și securitatea Statelor Unite în particular. Aceleiași „școli de la Riga" îi aparținea și amiralul Leahy (devenit șeful Casei Albe sub Truman). Acesta se opusese fără succes acordurilor de abdicare de la Yalta, avertizînd pe colegii lui prezenți la conferință că ele fac pe ruși „stăpînii Europei". Același sistem de gîndire era împărtășit și de senatorul republican A. Vandenberg și de John Foster Dulles. De reținut că aparținea aceleiași „școli de la Riga" și Burton Berry, distinsul ambasador al Statelor Unite la București, din 1944—1947. Toți aceștia preconizau o politică fermă față de ruși, fără concesii și compromisuri.

„Școala de la Yalta", la care se asociase întreaga aripă de stînga a Partidului Democrat american, în frunte cu Wallace și cu Eleanor Roosevelt — soția președintelui Roosevelt —, preconiza colaborarea și fraternizarea cu rușii. Ea accepta cedările teritoriale și zonele de influență. De altfel George Kennan, autorul politicii de „containment" (îndiguire pe pozițiile existente), cerea încă din februarie 1945 împărțirea Europei în două, partea de est revenind zonei de influență rusă. Henry Wallace, candidat la președinția Statelor Unite, nu numai că cerea în mod public (la Madison Square Garden, în New York) recunoașterea formală a zonei de influență rusă în Europa de răsărit, dar preconiza ca Statele Unite să împărtășească și secretele bombei atomice cu Uniunea Sovietică ... (au făcut-o Rosenberg, Fuchs & company ulterior).

Președintele Truman a concediat pe „tovarășul" Henry Wallace, dar infiltrația comunistă era ca o hidră cu mii de capete. Tăiai unul și creșteau cinci. Nu a acuzat amiralul Leahy pe însuși secretarul de stat al lui Truman, pe Jimmy Byrnes, de a fi instrumentul clicii comuniste după trădarea României la Moscova din decembrie 1945, cînd a concedat lui Stalin recunoașterea guvernului Groza? „Today" — scrie el în jurnalul lui — „I sense, for the first time, the feeling that Secretary Byrnes is not immune to the communistically inclined advisers in his Department". Să nu uităm că cel ce acuza în ianuarie 1945 pe Byrnes de a se fi lăsat manevrat de comuniști era *șeful Casei Albe a președintelui Truman* (vezi Leahy, *Diary*, noiembrie 1945; din 26 decembrie 1945, *I Was There*, pp. 347—348).

La această listă neagră trebuie să adăugăm și pe fostul ambasador la Moscova, Averell Harriman, care nu numai

că a venit să mintă poporul român — cum am văzut — în ianuarie 1946 la București, dar acest criptocomunist cerea Departamentului de Stat încă din mai 1945 recunoașterea guvernului Groza. Dacă ea nu a fost acordată la acea dată, este fiindcă s-a opus șeful grupului pentru Europa de răsărit, curajosul E. Durbrow (vezi Davies, *Cold War. Begin*, pp. 282-284).

9. Voi adăuga, pentru a sublinia greutățile întîmpinate de noul președinte al Statelor Unite, Harry Truman, în formularea unei politici clare și bine definite asupra Europei de răsărit, că el nu putea pune în cumpănă nici comunicatul de la Yalta cu "Declarația asupra Europei eliberate" și nici cuvîntul predecesorului său. Ori Declarația de la Yalta era vagă și diabolic redactată — cum am văzut — iar președintele Roosevelt, în ultimul lui discurs adresat poporului american la 16 martie 1945, mințea, afirmînd că nu „a acordat nici o sferă de influență nimănui". Putea să-și închipuie Harry Truman că fostul președinte avea o dublă comportare și un dublu limbaj: unul pentru Stalin și altul pentru poporul american (vezi Daniel Yergin, pag. 57—58)

Marele erou al poporului american, generalul MacArthur, care nu-l putea suferi pe Roosevelt, spunea despre el „că nu spunea adevărul decît atunci cînd nu putea spune o minciună".

Oricît ar părea de paradoxal, de necrezut, președintele Truman nu știa de „acordurile lui Churchill cu Stalin pentru crearea zonelor de influență".

„The ideas of spheres of influence and a Big Power peace were abhorrent to him. Truman, himself part of the great public consensus, had no idhea that Roosevelt had been speaking two languages, nor did he know that aspects of Russian behavior in Eastern Europe were in response to Roosevelt's Great Power diplomacy. Truman could not believe that Russia's quest for security had a rationality. He had to ask himself who could threaten the Soviet Union".

Acest pasaj, cheia de boltă a înțelegerii politicii lui Truman în primul an de guvernare — 1945 — trebuie tradus în românește și reținut:

„Ideea sferelor de influență și o pace dictată de cele patru mari puteri erau de neconceput pentru el („abhorrent"). Truman, aparținînd poporului de rînd american, cinstit și des-

chis, nu avea idee că Roosevelt se folosea de două limbaje. Truman nu știa că anumite aspecte din comportarea rușilor în Europa de răsărit erau conforme politicii lui Roosevelt de „diplomație a celor patru mari puteri. Truman nu putea crede că pretențiile rusești de a asigura securitatea frontierelor aveau vreun fundament, vreo rațiune. El se întreba cine putea să amenințe Rusia“ (Daniel Yergin, *The Shattered Peace*, pag. 72).

În cadrul acestor elemente și în lumina celor de mai sus trebuie văzută și analizată întreaga politică a Statelor Unite din 1945 în general și în România în particular.

CAPITOLUL 22

REGELE ROMÂNIEI PRIZONIER POLITIC SOVIETIC

Să revenim în România şi să vedem ce se întîmpla pe acolo de-a lungul ţării cotropite.

Partidele de opoziţie împreună cu americanii şi britanicii, presau guvernul Groza să facă alegerile promise. Acesta le tergiversa mereu sub diferite pretexte. În sfîrşit, în luna iulie, decretul cu noua lege electorală este supus suveranului, care după multă luptă şi lungă ezitare îl semnează. Acest decret era neconstituţional din mai multe puncte de vedere şi mai ales fiindcă el desfiinţa senatul prevăzut în Constituţia României. Maniu ceruse regelui să nu semneze decretul. Dinu Brătianu şi Titel Petrescu la fel. Americanii, cărora li se ceruse avizul, evitau să-l dea. Din partea ruşilor generalul Susaikov informează pe mareşalul Palatului, Negel, că „el speră ca regele să semneze decretul într-o zi, două". Burton Berry ne dă asupra stării de spirit a suvranului la acea dată o interesantă fotografie:

„Regele Mihai" — scrie el — „realizează că noua lege electorală deschide larg poarta fraudelor electorale guvernului Groza, dîndu-i posibilitatea să-şi aleagă singur parlamentul pe care şi-l vrea. El este conştient de pericolul pentru Coroană şi pentru ţară al noului parlament comunist. El ştie prea bine că ţara este în imensa ei majoritate anticomunistă. Dar, cu toate acestea, el nu poate refuza să semneze decretul, fiindcă legea propusă se pretează la fraude".

Opoziţia română lupta totuşi cu disperare să convingă pe rege să nu semneze decretul electoral. La 13 iulie 1946, Iuliu Maniu cere formal regelui să rupă relaţiile sale cu guvernul Groza, să-l demită şi să provoace o criză constituţională, refuzînd semnarea decretului electoral. El cere regelui „să provoace un scandal internaţional", obligînd astfel Statele Unite şi Marea Britanie să ia poziţie, chiar dacă acest fapt ar duce la o deschisă ocupare a României de către ruşi. Maniu a adăugat că aceasta este singura formulă de a împiedica

ţinerea unor alegeri măsluite, cu alegerea unui parlament comunist, care va pecetlui soarta ţării şi a Coroanei pe liniile comuniste.

Regele — conform raportului lui Burton Berry — i-a răspuns că, dacă ar urma sfatul lu Maniu, capitolul s-ar termina astăzi, pe cînd, dacă el luptă pas cu pas ca să cîştige timp, putem să ne aşteptăm la un „happy ending", un sfîrşit fericit.

Dinu Brătianu a fost întru totul de acord cu Maniu.

Apoi regele a consultat pe Pătraşcanu şi pe Tătărescu şi a semnat decretele. (*Foreign Relations of the U.S.*, 1946, pag. 16)

Între timp Uniunea Sovietică încingea cu un cordon de beton armat întreaga viaţă economică a ţării cu sovromurile pentru a pune România în faţa unui fapt împlinit după tratatul de pace, care se negocia la Paris.

În sfîrşit alegerile au loc la 19 noiembrie 1946 pentru formarea unui parlament şi pentru constituirea unui guvern definitiv, potrivit noii configuraţii politice. Rezultatul? Cel promis de Vîşinski lui Harriman în drum spre Bucureşti. Blocul comunist „obţine 84,5% din voturi şi 348 de deputaţi, Partidul Naţional Ţărănesc obţine 7,75% cu 32 de deputaţi, iar Liberalii nici măcar 1% şi numai 3 deputaţi". După informaţiile cele mai autorizate rezultatul real a fost absolut invers: blocul comunist nu a obţinut nici 8% din voturile exprimate. Partidele de opoziţie protestează la misiunile americană şi engleză. Ele protestează de asemeni la rege şi-i cer să *nu deschidă parlamentul la 1 decembrie 1946.* Vom recurge tot la un document ultrasecret american asupra acestei delirante situaţii constituţionale şi regale. Iată-l în întregime în englezeşte şi apoi aliniatele esenţiale în traducere:

871.00/11—2246: Telegram
The Representative in Roumania (Berry) to the Secretary of State

SECRET — BUCHAREST, November 22, 1946.
URGENT — [Received November 24—1 a.m.]

1097. Yesterday morning King Michael sent me an urgent personal message asking me to meet privately his Marshal of the Court, his personal secretary and in intimate personal adviser. Accompanied by Mr. Melbourne, I dined privately with these there.

All three agreed preparations for elections were undemocratic and results were attained fraudulently. The question that was giving them serious concern was, what sould the King do under these circumstances? All agreed in recent months Kings's popularity had dwindled; that Soviets would continue to tolerate King as long as he reminds a political force; that King's acceptance of election results would further seriously undermine his prestige; that when his prestige nears exhaustion Soviets will lose no time in ridding themselves of him. They reminded me Parliament opens December 1, that custom required King to read speech from throne at opening. By this act he will commit himself to acceptance of results of fraudulent elections and acts of Parliament thereby constituted.

Beyond this point the three were not in agreement.

The private secretary stated his view that King had an obligation to Roumanian people to refuse to accept results of fraudulent election regardless of any action by Americans and British. He said he realized if King took this stand it ould again bring him into open conflict with Government and Soviets, it would increase personal danger, and it might mean his abdication. It would mean, however, that until end of his reign, he had acted in accordance with will of his people. But, if he accepts results of elections, he will be tolerated yet a little longer by Russians, but in the end he would go anyway, and perhaps not much later as he would become at once a King without popular support.

The Marshal took view it was necessary to continue to play for time. He admitted acceptance of elections by King would most seriously undermine his popularity, but he felt if King could outlast Russian occupation, he had even chance of reestablishing his position in minds of his people. He felt King, therefore, sould accept elections and open Parliament unless we and Britain advised him otherwise. In such a case, King would be accepting American-British historic parties, reports on election rather than Government-Soviet report, and we would have obligation to see matter through as last time we had seen it through by bringing about Moscow decision after King's attempt to implement Potsdam Agreement had been thwarted. The Marshal felt if we could not guarantee an ultimate arrangement of situation, King, irrespective of our action, should accept the election.

The third Roumanian reminded us King by his action August 23, 1944, made himself symbol of national Govt

movement regency and by his act of August 20, 1945, symbol of national resistance. Since latter date he has lost popularity by decorating Groza, confirming death sentence of Antonescu, dismissing hundreds of carrer officers from army, accepting electoral law, and publicly associating himself with Soviets. The Roumanian said if King accepts results of elections he would destroy last vestiges of his hold on people and his reason for being. He could not be a traitor to himself. He had to refuse to accept elections. At same time Americans and British had no choice but to refuse to accept. Eight notes had been sent to Roumanian Govt asking fulfillment of promise made and government had told Anglo-Americans to mind their own business. In view of obligations assumed toward Roumania in Yalta, Potsdam and Moscow. Anglo-Americans could not accept this treatment, end ever again in eastern Europe champion democratic principles. He concluded King, Americans and British are in same boat and has to refuse to accept results of elections.

„Ieri dimineață" — ne spune Burton Berry — „Regele mi-a trimis un mesaj urgent și personal, cerîndu-mi să-i primesc în mod privat pe mareșalul curții, pe secretarul său particular și pe unul din consilierii lui apropiați. Am cinat împreună cu ei trei și cu dl. Melbourne (unul din adjutanții săi — n.a.). Toți trei au fost de acord că alegerile au fost antidemocratice și rezultatele falsificate. Problema este ce trebuie să facă regele în fața acestor alegeri falsificate? Toți trei au fost de acord că popularitatea regelui s-a micșorat în ultimele luni, că rușii tolerează pe rege numai atîta vreme cît el reprezintă o forță în țară, că sancționarea regală a alegerilor astfel falsificate va dăuna și pe mai departe prestigiului regelui. Că atunci cînd prestigiul regelui se va stinge, rușii nu vor pierde timp să se debaraseze de el. Ei mi-au amintit că parlamentul se deschide la 1 decembrie și că obiceiul este ca regele să-l deschidă în persoană, citind mesajul tronului. Prin acest act, regele acceptă în felul acesta rezultantul fraudulos al alegerilor și actele parlamentului „ales" prin aceste fraude. Dar mai departe de aceste observații cei trei nu mai erau de acord. Secretarul particular al regelui (desigur dl. Mircea Ioanițiu — n.a.) a susținut că regele are obligația față de poporul român de a refuza să accepte rezultatele acestor alegeri falsificate, indiferent de acțiunea sau pasivitatea americanilor și britanicilor. El a adăugat că știe

că, luînd această poziție, regele va intra din nou în conflict deschis cu guvernul Groza și cu sovieticii. Aceasta va mări pericolul personal și poate să însemne chiar abdicarea. Dar aceasta înseamnă în același timp că pînă la sfîrșitul domniei sale regele s-a conformat voinței poporului său. Dar dacă el va accepta rezultatul alegerilor, va fi tolerat de ruși încă un timp oarecare, însă pînă la urmă va fi obligat oricum să plece și poate chiar mai curînd, fiindcă el devine un rege fără nici un suport popular. Mareșalul curții crede că regele trebuie să cîștige timp să accepte rezultatul alegerilor și să deschidă în persoană parlamentul, afară de cazul cînd anglo-americanii îl sfătuiesc să nu o facă. Al treilea român (cu siguranță Savel Rădulescu — n.a.) mi-a reamintit că prin actul de la 23 august 1944 regele a devenit simbolul guvernării de uniune națională, iar prin actul de la 20 august 1945 simbol al rezistenței naționale. De la această dată încoace regele a pierdut din popularitatea sa decorîndu-l pe Groza, confirmînd sentința de moarte a mareșalului Antonescu, acceptînd demiterea a sute de ofițeri din armată, acceptînd și semnînd legea electorală și astfel asociindu-se în mod public cu oficialitățile sovietice. El a adăugat că, dacă regele va accepta rezultatul fraudulos al alegerilor, el își va distruge singur ultima lui legătură cu poporul și rațiunea sa de a fi. El nu poate fi un trădător față de sine însuși. Trebuie deci să refuze a accepta rezultatul alegerilor. În același timp, a încheiat acest consilier, americanii și britanicii nu pot face altceva decît să refuze aceste alegeri. Opt note de protest au fost înmînate guvernului Groza, pe care acesta le-a respins cu impertinență. În virtutea obligațiilor asumate față de România la Yala, Potsdam și Moscova, anglo-americanii nu pot accepta să fie tratați astfel și să mai spere să fie priviți în Europa de răsărit ca luptători pentru democrație. Regele, americanii și britanicii sunt toți trei în aceeași barcă și toți trei trebuie să refuze să accepte rezultatul falsificat al alegerilor."

Traducerea mă dispensează de orice comentarii suplimentare. Voi sublinia numai teribila dramă ce se juca și în conștiința regelui și în cea a sfetnicilor lui și a fruntașilor politici români. Pe de altă parte, anglo-americanii se fereau a da sfaturi și a-și lua responsabilități. Aflăm astfel din telegrama lui Burton Berry din 29 noiembrie 1945 că regele l-a invitat pe acesta să-l vadă, Regina Mamă fiind prezentă. „Vrei să explodeze o altă bombă, cum am făcut-o la 20 august 1945 (greva constituțională — n.a.)? Dacă o fac, voi fi un

erou față de dl. Maniu și cei din jurul lui, dar asta nu înseamnă nimic pentru mine, fiindcă eu am înțeles că popularitatea mea față de politicieni este mare numai cînd fac ceea ce ei mă sfătuiesc să fac. Prietenii mei îmi spun că ea nu cadrează deloc pentru un rege în sistemul sovietic și că aceasta ar fi ultima ocazie pe care o mai am pentru a lua o poziție constituțională. Dacă Susaikov va face și el ca Vîșinski în 1944, mi se pare că în împrejurările în care trăim, eu n-aș putea face altceva decît să stau lîngă poporul meu și să deschid parlamentul personal." Iar regele a mai adăugat: „Dacă mă asiguri că guvernul Statelor Unite poate să-mi dea și altceva decît un suport moral, aș putea să mă comport altfel".

Ce admirabilă poziție de demnitate americană și democrație la Burton Berry cu această ocazie!

„Guvernul Groza" — scrie el la Washington, la 23 noiembrie —„ a falsificat alegerile și și-a bătut joc de notele noastre de protest. Aceasta ne obligă să refuzăm a accepta rezultatul acestor alegeri falsificate. Noi suntem obligați să modificăm poziția noastră față de acest guvern și să luăm imediat poziție prin a declara:

1. că aceste alegeri nu au fost libere
2. să se rediscute problema românească tot la nivelul celor trei care au luat decizia de la Moscova;
3. propune ca el să fie înlocuit de la București."

Rămas singur, prizonierul sovieticilor, regele României deschide parlamentul comunist la 1 decembrie 1946. Prizonierul lor prin impotența anglo-americanilor, el mai „cîștigă" un an.

CAPITOLUL 23

EVREII DIN ROMÂNIA ŞI ALEGERILE DIN NOIEMBRIE 1946

La 29 octombrie 1946, avocatul Fildermann, preşedintele Uniunii Evreilor din România, se prezenta şefului misiunii politice americane la Bucureşti, domnului Burton Berry, îi prezenta o copie asupra acordului încheiat cu guvernul Groza şi îi anunţa cu mare tristeţe că evreii din România au decis să voteze cu comuniştii.

Iată integral textul raportului secret făcut de domnul Burton Berry la Washington, întîi în englezeşte şi apoi în traducere românească.

871 00/10 —2946: Telegram

The Representative in Roumania (Berry) to the Secretary of State

TOP SECRET BUCHAREST, October 29, 1946-noon
[Received October 30—7:55 a.m.]

1013. No distribution except to SE. De. Fildermann, President of Union of Roumanian Jews, called to give me copy of secret compact he had made with Gov[ernmen]t, throwing support of his organization to Govt for elections, and receiving in return promise of Govt to perform certain acts specified in compact for rehabilitation of Jews in Roumania. Later, communiqué will be published stating Jewish community decided to support Govt in elections but reasons for support will remain secret. Dr. Fildermann said Jewish vote would amount to about 2 percent of total vote.

Dr. Fildermann admitted action was nothing short of capitulation in face of Govt pressure and an about-face of democratic attitude that he has maintained throught 40 years. He said he regretted beyond words necessity of capitulation, particularly to this Govt which is most despotic and most undemocratic Roumania has ever had. Whereas all former govts had recognized rights of their adversaries,

Groza govt recognized its adversaries only as enemies that must be destroyed. Dr. Fildermann gave as his reasons for signing compact:

(1) As number of Jewish notes [*votes*] will not affect one way or other results of elections he didn't have the right to sacrifice Jews or principle in view of lessening possibility of peaceful international solution of eastern European problem within next few months. He added, he was convinced Russia was not working for solution but on contrary for domination in this area — domination that would only be ended by war between western democrats and Russia;

(2) If he gone along, Govt would have considered his group center of reaction and proceeded to destruction of community and violence towards members?;

(3) Soon after election Soviet Govt would deport thousands of Roumanian Jews to Siberia as it deported thousands from Bassarabia after acquiring that territory in 1941;

(4) With Jews voting with Govt in elections there was hope Govt would keep some of its oft repeated promises to restore to Jews all that was taken from them during Antonescu regime.

BERRY

„Dr. Fildermann, preşedintele Uniunii Evreilor din România, m-a vizitat azi ca să-mi dea o copie după acordul secret încheiat cu guvernul Groza, pentru a susţine guvernul în alegeri, în schimbul promisiunii guvernului de a lua o serie de măsuri pentru reabilitarea evreilor în România. Mai tîrziu, printr-un comunicat, se va declara public că comunitatea evreiască a decis să sprijine guvernul în alegeri, dar motivele pentru care a luat această decizie vor rămîne secrete. Dr. Fildermann mi-a spus că votul evreilor va fi de aproximativ 2% din votul total. Dr. Fildermann a admis că acţiunea sa este o capitulare totală în faţa presiunii guvernului şi o totală schimbare de atitudine democratică pe care el a avut-o de 40 de ani. El mi-a spus că nu are cuvinte pentru a-şi exprima regretul faţă de această capitulare. Şi asta cu atît mai mult cu cît acest guvern este cel mai despotic şi cel mai antidemocrat pe care România l-a avut vreodată. De unde guvernele trecute au recunoscut dreptul la opoziţie al adversarilor lor, guvernul Groza consideră adversarii lui ca duşmani ce trebuiesc distruşi. Dr. Fildermann mi-a dat motivele care l-au făcut să semneze acordul electoral cu guvernul:

1. Cum numărul voturilor evreilor nu va influenţa în nici un sens rezultatul alegerilor, el nu avea dreptul de a sacrifica pe evrei faţă de posibilităţile de a uşura în lunile ce aveau să vie o soluţie paşnică internaţională a Europei de răsărit. El a adăugat că este convins că Rusia nu lucrează pentru o atare soluţie pacifică, ci din contra pentru dominarea Europei de răsărit, dominaţie ce nu se va putea termina decît prin război între democraţiile occidentale şi Rusia.

2. Dacă el nu ar fi acceptat să susţină guvernul în alegeri, acesta ar fi considerat comunitatea evreiască ca un centru reacţionar şi ar fi început o campanie de violenţă şi distrugere a membrilor ei.

3. Fără acest acord, curînd după alegeri, guvernul sovietic ar fi deportat mii de evrei din România în Siberia, aşa cum a deportat cu miile din Basarabia după ocuparea acestui teritoriu în 1941.

4. Evreii, decizînd a vota pentru guvern, se poate spera că odată acesta îşi va respecta unele din repetatele sale promisiuni de a restitui evreilor tot ceea ce li s-a luat în timpul regimului Antonescu."

BERRY

CAPITOLUL 24

ÎNCEPE RĂZBOIUL RECE

Înainte de a continua a examina agonia României în cursul anului 1947, cred că este bine să aruncăm o privire asupra celor ce se petrec la Washington. Aceasta ne va ajuta să înțelegem comportamentul generalului Schuyler și a lui Burton Berry la București, cu atît mai mult cu cît Statele Unite erau în curs de schimbare de atitudine și politică față de Uniunea Sovietică. Începuse „Războiul Rece".

Iată pe scurt un rezumat al evenimentelor de la moartea lui Roosevelt pînă la recunoașterea guvernului Groza în România și ținerea alegerilor.

I. Mai întîi „Arsenalul America" a reînceput să funcționeze din plin sub conducerea energică și competentă a valorosului anticomunist James Forrestal, ministrul apărării. Să nu uităm nici faptul că la acea dată Statele Unite aveau monopolul bombei atomice.

II. La 23 aprilie 1945, Molotov are la Casa Albă o întrevedere furtunoasă cu președintele Truman. Acesta, care avea oroare „de sferele de influență" și de subtilități diplomatice, reproșează primului ministru sovietic comportarea lor în răsăritul Europei și interpretarea lor abuzivă și unilaterală a Declarației pentru Europa eliberată. Această „declarație" vorbea de „alegeri libere" în țările eliberate, dar nu prevedea cine și cum le supraveghează. Declarația vorbea de eliminarea totală a „fasciștilor și naziștilor" din viața publică, deschizînd astfel larg poarta nu numai falsificării alegerilor ținute sub egida trupelor sovietice, dar și lichidării întregii opoziții față de regimul comunist, sub pretext de „fascism și nazism". La această istorică întrevedere, președintele Truman a reproșat lui Molotov ingratitudinea rușilor față de generozitatea poporului american și nerespectarea tratatelor și acordurilor convenite. „Relațiile noastre nu mai pot fi de acum încolo o stradă cu sens unic. De acum încolo interpretarea acordurilor se va face la Washington." — a încheiat

președintele Truman. Molotov: „În toată viața mea nimeni nu mi-a vorbit așa.“ Truman: „Îndepliniți-vă corect obligațiile asumate și nimeni nu vă va mai vorbi așa!“ (Vezi documentul în *Foreign Relations 1945*, 5–253–259 și Harry Truman, *Memoirs: Year of Decision*, pag. 81–82). De ce acest limbaj tare, „nediplomatic“ din partea unui președinte modest, manierat și serios? Fiindcă poporul american era exasperat de agresivitatea rusească debordată în cele patru puncte cardinale ale planetei:

— Agresiune și sovietizarea Europei de răsărit, inclusiv a Poloniei;

— Instigarea războiului civil în Indochina;

— Criza din Germania;

— Sabotaj la Conferința de la San Francisco a Națiunilor Unite;

— Criza de la Trieste;

— Refuzul de a retrage trupele din Iran;

— Presiuni asupra Turciei pentru dobîndirea Dardanelelor;

— Îndrăzneala rușilor în a cere „trusteeship“ în fostele colonii ale Italiei, ca Libia și zona Tanger, în afara Gibraltarului, plus Coreea;

— Pretenții asupra Congoului, în inima Africii etc. etc.

III. Presiunea asupra Turciei devine din ce în ce mai mare. O notă rusească din august este adresată la Ankara, prin care cerea nici mai mult nici mai puțin decît „fortificații comune“ cu Turcia de-a lungul Dardanelelor. Consfătuire de criză a doua zi la Casa Albă. Dean Acheson, în lipsa lui Jimmy Byrnes, prezintă un raport din care cităm:

Appeasement was being translated into what would later be called the domino theory. Joint fortifications on the Straits would lead to Soviet control of Turkey, which would lead to Soviet control of Greece and the entire Near and Middle East, which would leave the Soviet Union in a much stronger position to obtain its objectives in India and China. The Russians would be deterred only by knowing that the United States is prepared, if necessary, to meet aggression with force of arms.

Președintele Truman a conchis că este „mai bine ca să afle acum dacă rușii sunt porniți a cuceri planeta, decît în cinci sau zece ani“ (vezi Millis, *Forrestal Diaries*, pag. 192 și Dean Acheson, *Present at the Creation*, pp. 261–265).

Consecința aceste consfătuiri? Trimiterea imediată a unei importante flote de război în răsăritul Mediteranei, care a devenit curînd o bază americană permanentă.

IV. Terminarea abruptă, din inițiativa și perseverența lui Grew, a legii „Lend-Lease Act", ceea ce a privat îndată Uniunea Sovietică de imensele avantaje generos oferite de Statele Unite.

V. Refuzul, prin tăcere, de a acorda împrumuturile cerute de URSS.

VI. Refuzul de a recunoaște pretenția de 10 miliarde de dolari pentru „reparații" cerute Germaniei de către ruși la Yalta și acceptată în principiu de Roosevelt.

VII. La 20 septembrie 1946 președintele Truman cere demisia ministrului său de comerț, Harry Wallace, în urma criticii făcute noii politici americane. Wallace, șeful partidului „progresist" american, susținut de Eleanor Roosevelt și de întreaga stîngă americană, a ținut la 12 septembrie 1946 un discurs la Madison Garden în New York, în care cerea recunoașterea imediată și definitivă a zonelor de influență sovietică în Europa de răsărit.

VIII. Curînd după demiterea tovarășului Henry Wallace, urmează demisia „appeaser"-ului Jimmy Byrnes, secretarul de stat ce continuase politica de tovărășie și concesiuni a lui Roosevelt. Era același Jimmy Byrnes care a vîndut România lui Stalin în decembrie 1945 la Moscova și care a înscenat mascarada „lărgirii democratice a guvernului Groza" prin demersurile lui Harriman, Vîșinski și Kerr la București; Byrnes, care a recunoscut acest guvern ieșit din tancurile sovietice și menținut de ele. Aș adăuga: același Byrnes care a lucrat cu de la sine putere pentru condamnarea la sclavie a României, cunoscînd prea bine rapacitatea rusească, setea ei de teritorii și dominație. Iată ce ne spune fostul ministru de externe al Statelor Unite asupra acestei chestiuni, citîndu-l pe Karl Marx, care în 1853, într-o serie de articole publicate în *The New York Tribune*, denunța politica de expansiune rusească:

„De la Petru cel Mare frontierele Rusiei au avansat cu 700 de mile spre Berlin și Dresda, cu 500 de mile spre Constantinopol, spre Stockholm cu 630 de mile, spre Teheran cu 1.000 de mile, dublîndu-și în 60 de ani imperiul anterior." Rusia — conchidea Karl Marx — „trebuie oprită cu orice preț".

Comentînd aceste articole, fostul secretar de stat — un om cultivat — înșira anexările teritoriale rusești (nevorbind

nimic de „sferele de influență" oferite de el Rusiei), pentru a conchide:

„It is clear then that expansion is not an innovation of the Communist regime. It is rooted in Russian history. Only the personalities and the tactics have changed." (Jimmy Byrnes, *Speaking Frankly*, pag. 283).

Demisionatul este același Jimmy Byrnes care a acceptat la Moscova teza lui Stalin de a avea „guverne prietene de-a lungul fruntariilor Rusiei din motive de «securitate»". Jimmy Byrnes i-a furnizat „guvernele prietene" în România. Ah! Cîtă dreptate a avut John Foster Dulles la Londra cînd a strigat în plin consiliu: „Principiile și moralitatea trebuiesc restabilite în lume"!

Acestea sunt cîteva din evenimentele de la Washington din 1946 și noul climat politic al Statelor Unite. Să vedem — in paralel și în aceeași ordine cronologică — cum s-a reflectat el în politica americană în România.

CAPITOLUL 25

DECAPITAREA ŞI LICHIDAREA OPOZIŢIEI ROMÂNEŞTI

Cititorii au reţinut cum în cursul anului 1946 misiunea diplomatică americană la Bucureşti s-a informat zi de zi, a ascultat, a protestat contra abuzurilor guvernului Groza, dar fără rezultat. Pe de altă parte, opoziţia românească începuse să se îndoiască de misiunea britanică şi o contacta mai rar şi mai puţin. Fiindcă ea frîna absolut toate încercările americane de luare a unei atitudini mai ferme faţă de guvernul lui Vişinski. Politica americană în România era influenţată de Departamentul de Stat, el însuşi împărţit în două faţă de politica de urmat cu Uniunea Sovietică. O fracţiune ce preconiza „the containment“ — abandonare pe linia existentă — şi altă fracţiune ce vroia o politică de mînă forte. În plus, cum începuse războiul rece, Statele Unite aveau tot interesul să păstreze o opoziţie mai tare în răsăritul Europei pentru a face în caz de război rezistenţă de *guerrilla* şi oricum să le creeze neplăceri şi probleme ruşilor. Aceste preocupări s-au reflectat în tot cursul anului 1946 (după recunoaşterea guvernului Groza la 7 februarie 1946) şi în anul 1947 în întreaga politică a misiunii militare şi politice americane din România. Pe de altă parte, opoziţia română a dus o luptă dîrză de fiecare zi contra comunizării României.

Cu un guvern al Uniunii Sovietice, dar recunoscut formal de anglo-americani, cu un „parlament“ de totală obedienţă sovietică, dar recunoscut de anglo-americani şi de regele ţării prin deschiderea solemnă a acestei adunări de slugi — şi de agenţi sovietici —, ce mai putea face opoziţia română? A făcut gestul de legitimă protestare de a refuza să participe la deschiderea şi lucrările unui astfel de „parlament“. Lupta opoziţiei româneşti nu se mai putea duce numai în interiorul ţării. Ea trebuia dusă, extinsă, în afară, de unde putea veni un ajutor. Cel puţin aşa a crezut Iuliu Maniu. De aceea el a încercat să convingă misiunea anglo-americană să uşureze plecarea din ţară a cîtorva fruntaşi ai partidului său

fiindcă „el nu era mulțumit de cei ce erau în străinătate". După el, ei erau „slabi". Misiunile nici nu vroiau să audă. Cei ce ajutaseră pe Niculescu-Buzești — obscur funcționar de la externe — și pe Constantin Vișoianu — obscur diplomat — să fugă din țară în toamna lui 1946 în avion militar american, refuzau acest ajutor opoziției românești, pentru oamenii lui. Cum bătrînul luptător transilvănean — din parlamentul de la Budapesta — considera că lupta trebuie să continue, se caută în vara lui 1947 un mijloc de plecat din țară pentru cîțiva fruntași național-țărăniști. Plecarea trebuia să se facă într-un mic avion cu un echipaj „sigur". În realitate, totul era o cursă întinsă de „Securitate". Toți sunt arestați, judecați și condamnați. Acuzații absurde, judecători abuzivi și servili, sala curții plină de golani aduși cu camioanele sovietice pentru a striga „la moarte"!. Era un proces tipic sovietic, à la Vișinski, străin de obiceiul de conștiință și de sufletul românesc. Iuliu Maniu și-a asumat cu o extraordinară demnitate întreaga răspundere, ca un comandant de oștire ce știe că ținuta sa este destinată Istoriei. A fost o lecție de ținută națională ce merită într-o zi să fie imortalizată. Iuliu Maniu, ce avusese curajul să strîngă mîna mareșalului Antonescu în procesul acestuia din mai 1946 pentru a-i marca respectul său, pleca pe același drum, al mormintelor fără nume și cruce, ca și el. Urmează arestări masive, încercări de fugă peste graniță, sinucideri, fuga prin munți, rezistența eroică, dar inutilă.

Țara în agonie se scufunda încet, dar sigur, în bezna întunericului, în bezna sovietizării.

Arestarea fruntașilor Partidului Național Țărănesc a fost urmată de „proteste" din vîrful buzelor, formulate de Departamentul de Stat și de Foreign Office, cît și de luarea controlului absolut al țării de către comuniști. Ultimele slugi „burgheze" ce-și terminaseră rolul lor de coade de topor în sovietizarea României sunt îndepărtate. Ana Pauker ia locul lui Guță Tătărescu (dizident liberal ce făcuse un pact special cu comuniștii încă din mai 1944), iar Emil Bodnăraș devine ministru de război. Partidul Liberal se autodizolvă. La 12 noiembrie 1947, Iuliu Maniu și Ion Mihalache sunt condamnați la muncă silnică pe viață ceilalți fruntași la pedepse grele, toți fără nici o altă vină decît aceea de a-și fi iubit țara. Maniu avea 75 de ani cînd a fost condamnat „pe viață". Această abjectă și absurdă pedeapsă pentru un om de 75 de ani mi-aduce aminte de reacția celebrului nostru avocat

Istrate Micescu, cînd același tribunal de lachei l-a condamnat (pentru „complot împotriva statului") la 20 de ani de muncă silnică. „Vă mulțumesc" — le-a aruncat în față maestrul — „că mi-ați urat o viață atît de lungă. Dar vă pot asigura că eu nu voi face decît doi, trei ani, atîta cît va dura republica voastră populară, restul îl veți face voi!" Acestea mi le-a povestit maestrul Istrate Micescu personal la închisoarea Văcărești în iunie 1948, cînd ne-am întîlnit la „infirmerie".

Dacă opoziția română a vrut și a acționat pentru ieșirea României dintr-un război pierdut, ea a vrut ca ieșirea să se facă cu garanții serioase, date de anglo-americani pentru integritatea, independența și suveranitatea României. Ca și mareșalul Antonescu, opoziția română nu avea nici o încredere în declarațiile, promisiunile sau semnăturile rusești, fiindcă Rusia invadase țările românești de 12 ori în cursul istoriei poporului român. Setea ei de pămînt, de expansiune, ideologia ei utopică, dar universală și periculoasă nu inspira nici o încredere. Așa se explică tergiversarea de mai bine de un an a tratativelor de armistițiu: Românii cereau garanții contra rușilor și aliații nu vroiau să le dea. În plus, absurda clauză a „capitulării necondiționate" îngreuna și ea găsirea unei formule de compromis. Dar dacă opoziția română (prin care înțeleg Partidul Național Țărănesc, condus de Iuliu Maniu, Partidul Liberal, condus de Dinu Brătianu și Partidul Social Democrat, condus de avocatul Titel Petrescu) nu avea nici o încredere în ruși, adevărul este că nici rușii nu aveau nici o încredere în Iuliu Maniu, Dinu Brătianu sau Titel Petrescu. Fiindcă ei reprezentau adevărata democrație românească și un obstacol puternic la comunizarea țării prin mijloace normale. De aceea, de la început, rușii au încercat lichidarea opoziției românești. Un prim avertisment a fost dat de Molotov lui Eden la Moscova în ziua de 10 octombrie 1944. Ministrul britanic, pentru a sublinia „mîna liberă a rușilor în România", l-a întrebat pe Molotov cum e mulțumit de mersul treburilor acolo. „Nu sînt mulțumit" — i-a răspuns acesta — „Unul din șefii opoziției, Iuliu Maniu, încă nu a acceptat armistițiul". Bineînțeles că Iuliu Maniu, și țara întreagă o dată cu el, nu acceptase „armistițiul" rus, fiindcă nu era altceva decît o ocupație militară fără condiții și instaurarea unui guvern comunist susținut de tancurile sovietice. Conștienți de obstacolul major ce-l reprezenta Iuliu Maniu și Dinu Brătianu în comunizarea forțată a României, atît Molotov, cît și Stalin personal, au opus vetoul lor oricărei

participări a acestora la guvern. Astfel, în ziua de 24 decembrie 1945 la Kremlin, Stalin personal insista pe lîngă Jimmy Byrnes, secretarul de stat american, ca în nici un caz Maniu, Brătianu sau Dr. Lupu să fie acceptați să intre în guvernul Groza, ei fiind considerați „ostili" Uniunii Sovietice. A doua zi, la 25 decembrie 1945, la conferința celor trei miniștri de externe, Molotov revine asupra chestiunii și opune vetoul său categoric contra celor trei conducători. Ceea ce este trist este că atît Byrnes cît și Bevin (ministrul de externe al Marii Britanii) au acceptat acest lucru (adică, în fapt, lichidarea partidelor democratice românești și a conducătorilor lor) nu numai fără a protesta, dar ei au dat chiar dispoziții lui Averell Harriman și Clark-Kerr să se conformeze. Harriman, ambasadorul american la Moscova și Kerr, ambasadorul britanic, trebuiau să plece la București să „soluționeze" criza politică din România — cum am văzut.

În procesul făcut fruntașilor național-țărăniști judecați și condamnați în noiembrie 1947, am găsit ca un cap de acuzare „demersurile făcute de Iuliu Maniu pe lîngă americani pentru a-i permite și a-l sprijini să răstoarne guvernul la nevoie chiar prin vărsare de sînge". Comuniștii pretindeau că acest fapt trebuie calificat de „înaltă trădare". Era o pretenție absurdă, în măsura în care guvernul Groza era un guvern impus de o putere străină, sprijinit numai pe armata roșie. Parlamentul măsluit în noiembrie 1946 era o imensă fraudă și farsă. Sancțiunea regală dată acestui parlament era viciată și nulă, regele însuși fiind un ostatec al forțelor de ocupație. Constituțional, guvernul Groza nu avea nici o bază juridică, „fiindcă toate puterile emană de la Națiune", și națiunea nu s-a putut pronunța. În plus, rolul opoziției într-o democrație este să răstoarne guvernul, ceea ce opoziția română se pregătea să facă. Nu am destule cuvinte să subliniez curajul fizic și moral al celor ce zi de zi, pas cu pas, au luptat pentru păstrarea independenței și suveranității României și împiedicarea comunizării și sovietizării ei. Trebuie să se știe că în 1945 armata sovietică în România număra — după Jimmy Byrnes — nu mai puțin de 900.000 de soldați. Că bandele de golani și derbedei înarmate de ei și înrolate în partidul comunist tăiau și spînzurau în întreaga țară. Că viața fiecărui opozant atîrna de un fir. Și cu toate acestea, fruntașii opoziției române protestau în fiecare zi, oral și în scris, pe lîngă misiunile diplomatice de control împotriva acestor fărădelegi. Se poate discuta academic linia politică a lui Maniu și eventual i se pot reproșa greșeli, mai

ales încrederea lui în anumiți indivizi sau colaboratori. Însă ceea ce este sigur este că nu i-au lipsit nici patriotismul și nici curajul fizic și moral în rolul lui de fruntaș anticomunist. Riscîndu-și viața zi de zi, minut de minut, el bătea la porțile misiunilor anglo-americane împreună cu prietenul și interpretul lui, Vasile Serdici, pentru a prezenta memorii, proteste, rugăminți și strigăte de deznădejde. Subliniez că Iuliu Maniu vorbea în numele întregii opoziții românești.

Astfel — și aici comuniștii au dreptate — Iuliu Maniu s-a prezentat la 13 martie 1947, împreună cu fruntașul Partidului Național Țărănesc, Vasile Serdici, la reprezentantul politic american la București, ambasadorul Burton Berry, cu un memoriu colectiv al partidului său, al celui liberal și celui socialist. Cu această ocazie, Iuliu Maniu a spus reprezentantului Americii că el este gata să răstoarne guvernul Groza și cere sfatul și sprijinul anglo-american pentru a o face. Iată în întregime (fiindcă legea americană mi-o permite) textul telegramei domnului Burton Berry, trimisă secretarului de stat Dean Acheson:

871.00/-1347; Telegram
The Representative in Roumania (Berry) to the Secretary of State
TOP SECRET BUCHAREST, March 13, 1947—7 p.m.

219. Maniu in conversation said his party desired to overthrow present Roumanian dictatorial minority government that was bringing ruin to the country. His plan was not revolution but it might entail bloodshed. Ousting of Groza Government could be accomplished successfully only with concurrence of three political elements; Roumanian people, King and Great Powers. The people had spoken in recent election by voting heavily against Government. The King, according to Maniu, is willing. The attitude of American and British Governments remains to be learned. This was the reason for his visit.

I replied basic attitude of American Government was well known to him from American participation in Crimean declaration and subsequent attempts to implement that declaration in notes to Roumanian Government. I added I must refer his statement fo Washington for study as I could

not take responsibility of endorsing action which he said might entail bloodshed and in case of failure certainly would bring severest retaliation by Communists against Peasant Party.

BERRY

În traducere, în părțile esențiale:

„Maniu mi-a spus că partidul său vrea să răstoarne guvernul minoritar și dictatorial actual ce ruinează țara. Planul său nu implică o revoluție, dar s-ar putea să fie și oarecare vărsare de sînge. Înlăturarea guvernului Groza nu se poate face decît cu concursul a trei elemente: poporul român, regele și marile puteri. Poporul s-a pronunțat prin votul masiv dat contra acestui guvern în recentele alegeri. Regele — după spusele lui Maniu — este de acord. Atitudinea guvernelor american și britanic este de aflat. De aceea a venit să mă vadă, ca să afle atitudinea noastră... Am adăugat că trebuie să refer propunerea dumisale la Washington pentru studiere etc."

Acest mesaj întîrzie — de ce? — opt zile și îi ajunge lui Acheson, ministrul de externe al Statelor Unite, la Moscova, unde se ținea conferința celor trei miniștri de externe. Iată răspunsul lui Dean Acheson:

871.00/3-1347: Telegram

The Acting Secretary of State to the Representative in Rumania (Berry)

TOP SECRET WASHINGTON, March 19, 1947—8 p.m.

179. Please inform Maniu (urtel 219 Mar 13) that while US Govt does not condone dictatorial minority rule of Groza Govt contrary to democratic principles to which US firmly adheres, US Govt cannot support or advocate attempt violent overthrow with probable attendant consequences for Rum people.

ACHESON

„Informați vă rog pe Maniu că, cu toate că guvernul Statelor Unite nu aprobă procedura dictatorială a guvernului minoritar Groza, care este contrară principiilor democratice ale Statelor Unite la care ele țin cu tărie, guvernul Statelor

Unite nu poate sprijini sau preconiza răsturnarea guvernului prin violenţă cu posibile consecinţe grave pentru poporul român."

ACHESON

La rîndul său, Departamentul de Stat — ca o chestiune de rutină — informează ambasada britanică din Washington de demersul lui Maniu. Ambasadorul britanic, lordul Inverchapel (fost Clark-Kerr, de la Moscova) telegrafiază la 20 martie la Londra: „Departamentul de Stat m-a informat că Maniu s-a informat recent de atitudinea Statelor Unite în cazul răsturnării guvernului Groza. El afirmă că ar avea pentru asta sprijinul regelui. Departamentul de Stat a dat instrucţiuni domnului Berry să răspundă lui Maniu că, deşi guvernului american îi displac multe din aspectele guvernului Groza, el nu poate să-i dea lui Maniu sprijinul său." (telegrama ultrasecretă Nr. 1721 din 20 martie 1947).

La rîndul său, ministrul de externe britanic (FO. 266 din 24 martie 1947) dă instrucţiuni ministrului său la Bucureşti:

„Sînt întru totul de acord cu instrucţiunile date lui Burton Berry de către Departamentul de Stat. Dacă Maniu vă contactează, d-ta trebuie să-l pui în gardă că guvernul Majestăţii Sale nu concepe nici un singur moment să-i acorde suportul lui".

A fost ultima încercare disperată a opoziţiei româneşti de a se opune comunizării şi sovietizării totale a ţării. Minţită, înşelată, trădată, opoziţia română nu a fost laşă. A luptat cu demnitate şi curaj pînă în ultimul moment. Pe de altă parte, „apostolii de la Cambridge" vegheau la interesele Moscovei. Comunicările de mai sus ajungeau la ambasada britanică din Washington în mîinile murdare ale trădătorului Donald Maclean, care le transmitea bineînţeles Kremlinului. Aşa se explică de ce securitatea comunistă de la Bucureşti ştia tot. Nu trebuie căutată „indiscreţia" în documentele Partidului Naţional Ţărănesc sau în ale celui liberal. „Apostolii" vegheau. Ei erau bine implantaţi atît la Washington cît şi la Foreign Office şi Intelligence Services MI5 şi MI6. Dar românii nu aveau de unde să ştie aceste lucruri. Demascat de americani, pe punctul de a fi „interogat" de britanici, Donald Maclane fuge în 1951 la Moscova împreună cu un alt „apostol", Guy Burgess, amîndoi ajutaţi de unul din şefii serviciilor secrete britanice.

CAPITOLUL 26

ANGLO-AMERICANII ÎL ABANDONEAZĂ PE REGELE ROMÂNIEI DESTINULUI SĂU

Fruntașii național-țărăniști au fost condamnați. Partidele politice sunt interzise, fruntașii lor arestați. Nici țara, nici regele nu au reacționat. A doua zi după condamnarea lui Maniu și decapitarea întregii rezistențe românești contra sovietizării țării M.S. Regele pleacă spre Londra împreună cu Regina Mamă pentru a asista la mariajul principesei Elisabeta cu principele Philip, unde ajunge la 29 noiembrie 1947. Imediat, cum era firesc, M.S. Regele a căutat să ia contact cu marile personalități politice anglo-americane. Asupra cursului acestor întrevederi avem azi două rapoarte foarte interesante ale ambasadorului Statelor Unite la Londra, Douglas, trimise subsecretarului de stat Lovett la Washington. Iată textul primului raport, întîi în engleză, apoi în traducere românească:

871.001 Mihai/11—2247: Telegram

The Ambassador in the United Kingdom (Douglas) to the Acting Secretary of State

TOP SECRET LONDON, November 22, 1947—1 p.m.
URGENT NIACT

6153. Personal for Lovett from Douglas.

1. At King Michael's request, met him and Queen Mother Helen yesterday afternoon. They explained the situation in Roumania as follows:

(a) The Communists had gained control of the important posts in the Cabinet. All members of the Cabinet not clearly members of the Communist Party were completely subservient to the Communist members.

(b) Practically all of their friends and most of the independent professors in universities had been imprisoned.

(c) His power to dissolve the Parliament or to change the government had, in practice, been stripped from him.

(d) Should he return to Roumania, he would, therefore, be required either to sign Communist decrees with which he does not agree, or alternatively, to abdicate. The former he will not do; the latter would mean either death or imprisonment, probably somewhere deep in Russia.

2. I explained to him that he, and he alone, must decide whether to return to his country or to remain away. We recongnized the services that he had performed and entertained doubts as to whether in the future he could continue to perform any useful service for his country. We were not urging him to decide either to resume his responsibilities in his country, or to take this opportunity and not to return.

3. (a) He asked whether he could come to the United States; and

(b) Whether from the United States he could issue a proclamation to his people which he felt was incumbent on him to do. In this connection he expressed doubt that the British would permit him to issue a proclamation from England. He had not, however, seen Bevin, but will do so Monday afternoon at 4 o'clock.

(c) He suggested that he see Secretary Marshall.

4. As to 3 (a), (b) and (c) above, I told him I would explore the matter with Secretary Marshall. Have not discussed this with Secretary Marshall as yet.

5. It is our judgment, however, that should he leave for the US before issuing a proclamation, his departure would become public knowledge and any proclamation which he might later make from the US would be, during the interim of his trip, invalidated by action taken by Communist Cabinet in Roumania. As a practical matter, therefore, we do not consider it advisable for him to leave England for the US and on his arrival there to issue the proclamation he has in mind. Moreover, we doubt that at this juncture we should use the US as a center for political activities. Accordingly, it seems to us that he should, if he decides not to return to Roumania, make public his proclamation, by press conference or otherwise, while in Europe.

As to 3 (a), we see no reason why, after having issued his proclamation from Europe, he should not be garanted a visa to visit the US.

As to 3 (c), it is our tentative view that it would be preferable were he to see Marshall after having made his decision either to return or not to return, and after having issued his proclamation.

6. I will see Michael again either late Monday afternoon or sometime Tuesday after he has seen Bevin.

I was very much impressed with the young man, his sense of responsibility, and his attachment to duty. he has a most difficult question to decide. He was obviously determined to do the right thing.

DOUGLAS

Iată acum traducerea integrală:

„La cererea Regelui Mihai l-am întîlnit ieri după-amiază pe el și pe Regina Mamă. Ei mi-au explicat situația din România după cum urmează:

a) Comuniștii au cîștigat controlul asupra celor mai importante posturi din cabinet (guvern). Toți ceilalți, ce nu sunt pe față membri ai partidului comunist, sunt complet la discreția lor.

b) Toți prietenii lor și profesorii independenți de pe la universități au fost arestați.

c) Dreptul său de a dizolva parlamentul sau de a schimba guvernul i-a fost luat.

d) În cazul în care se va întoarce în România, lui i se va cere fie să semneze decretele comuniste cu care el nu e de acord, fie — ca alternativă — să abdice. Semnarea decretelor el nu o va face, abdicarea înseamnă moarte sau închisoare undeva în fundul Siberiei.

2. Eu i-am explicat că el, și numai el singur, trebuie să decidă dacă se va reîntoarce în țară sau va rămîne în străinătate. Noi recunoaștem serviciile pe care el le-a adus și avem îndoieli dacă în viitor el va mai putea aduce vreun serviciu util țării sale. Noi nu-i cerem lui să decidă, fie de a-și asuma responsabilitățile sale în țara sa, fie de a profita de această ocazie ca să nu se mai întoarcă.

3. El m-a întrebat dacă

a) poate veni în Statele Unite şi

b) dacă din Statele Unite poate adresa o proclamaţie către poporul său, pe care consideră de datoria sa să o facă. În legătură cu acest punct, el se îndoieşte că britanicii îi vor permite să facă o asemenea declaraţie din Anglia. El nu l-a văzut încă pe Bevin (ministrul de externe britanic — n.a.), dar îl va vedea luni după-amiază la ora patru.

c) A sugerat că ar dori să-l vadă pe secretarul de stat Marshall.

4. Asupra punctelor 3 a), b) şi c) de mai sus eu i-am spus că le voi discuta cu secretarul Marshall, cu care nu le-am discutat pînă acum.

5. Personal sunt de părere că în cazul în care el va pleca în Statele Unite înainte de a face proclamaţia, plecarea sa va fi de notorietate publică şi, deci orice proclamaţie ar face apoi din Statele Unite, ea va fi anihilată (anulată) prin acţiunea luată de comunişti în România între timp. În mod practic, deci, noi nu considerăm că e bine ca el să părăsească Anglia pentru Statele Unite şi acolo să facă proclamaţia ce are de gînd. În plus, noi ne îndoim că în conjunctura actuală el trebuie să utilizeze Statele Unite ca centrul unei activităţi politice. În consecinţă, noi credem că, în cazul în care el decide să nu se mai întoarcă în România, să-şi facă proclamaţia publică printr-o conferinţă de presă sau alt mijloc, dar în Europa.

Referitor la punctul 3 a) noi nu vedem nici un motiv ca, după ce va fi dat proclamaţia sa, să nu i se acorde o viză pentru a vizita Statele Unite. În ceea ce priveşte dorinţa sa de a vedea pe secretarul de stat Marshall, prima mea reacţie este că ar fi bine ca el să-l vadă numai după ce s-a decis să se întoarcă în ţara sa ori să nu se mai întoarcă şi după ce şi-a făcut proclamaţia.

5. Am să-l văd pe rege din nou, fie luni după-amiază, fie marţi, după ce el îl va vedea pe Bevin.

Am fost foarte impresionat de acest tînăr, de simţul său de răspundere şi de ataşamentul lui faţă de datorie. El are a decide asupra uneia din cele mai grele probleme. El este decis să facă ceea ce este bine.

DOUGLAS

Iată acum integral în engleză textul celui de-al doilea raport al ambasadorului american Douglas făcut secretarului de stat interimar la Washington.

871.001 Mihai/11-2847: Telegram
The Ambassador in the United Kingdom (Douglas) to the Acting Secretary of State

LONDON, November 28, 1947—9 p.m.

TOP SECRET

6247. On November 25 I again saw the King of Roumania and his mother. I repeated to the King my previous statements (Embtel 6153, November 22) that it would be impracticable to issue proclamation to the Roumanian people from the US, firstly because the Roumanian Government would undoubtedly learn of his departure for the US and in all likelihood take immediate action concerning his personal and official status, and secondly that US Government would not deem it advisable for US soil to be used for issuance of a proclamation. I said again that the only proper and effective locale for him to take such action would be in Europe.

In this general connection, King Michael remarked to Embassy officer that he „sensed" that British Government does not wish him to issue a proclamation here, although he added, he had not made a direct approach. He remarked, incidentally that in his conversation with Bevin he had found latter unhelpful as no advice was offered and little comment made on the exposé that he, the King, had made to the Foreign Secretary.

I told Michael that we are well aware of and appreciate the services he has performed during the past 2 or 3 years. I said we felt that he would serve no useful purpose in returning, because of the unconcealed Communist domination of his country and the fact that in recent months his position has been damaged and his power curtailed. I said, however, that we could not urge him [not?] to return and that he would realize that he alone must make the final decision.

The King also asked me whether, if he went back and action was taken against him, we could help him get out and he suggested asylum in the Legation. I said that I did not know what instructions had been sent to US Legation Bucharest in this regard, but I pointed out the geographical

location of Roumania and seriously questioned whether we could do anything effective to get him out of the country.

I learned last night that the King planned to leave London today en route to Lausanne and that he had made up his mind to return to Roumania on December 2. Our informant was M. Caranfil, the Roumanian who is close to the King (...), who told us that the King was thoroughly discouraged by his cool reception in British official headquarters and also that given to his overtures to us. I felt that this attitude on his part might lead him at some time, should he decide to return to Roumania, to place the responsibility upon us for his return and any untoward events that might possibly follow. Accordingly, after discussing the matter with Bohlen, I called upon him again this morning.

I repeated once to more him our appreciation of the services that he had rendered, our grave doubt that he could continue to serve any useful purpose were he to return, but that we could not urge him either to return or to remain away. I did, however, tell him that as a matter of personal advice he should play for time, delay returning for a reasonable period under some plausible pretext, and in the meantime try to obrtain a clarification of the situation as it relates to him in his own country.

He replied that he thought this good advice, that it confirmed a conclusion to which he had just this morning arrived and that he would probably send back to Roumania the Marshal of the Court or one of the important members of his suite who would rejoin him in a week or 10 days in Switzerland. He plans to leave by boat for Belgium and by train avoiding France, for Switzerland.

He asked whether, if developments warranted, he might call on our Minister in Berne. I replied that I thought this might be arranged. Please advise.

DOUGLAS

„În ziua de 25 noiembrie l-am văzut din nou pe regele României și pe mama sa. Am repetat regelui declarațiile mele anterioare și anume că ar fi nepractic să facă „proclamația" sa către poporul român din Statele Unite, mai întîi fiindcă guvernul român va afla de plecarea sa spre Statele Unite și că după toate probabilitățile va lua măsuri în ceea ce privește statutul său, și în al doilea rînd fiindcă guvernul Statelor

Unite nu consideră înțelept ca teritoriul american să fie utilizat pentru o asemenea proclamație. I-am spus din nou că singurul loc de unde ar putea face proclamația ar fi Europa. În legătură cu acest punct, regele a spus funcționarului de la ambasadă că „a simțit“ că guvernul britanic nu dorește ca el să facă proclamația sa din Marea Britanie, deși el nu a făcut o cerere directă pentru aceasta. El a remarcat că în conversația sa cu Bevin l-a găsit pe acesta „unhelpful“ — de nici un folos — , că Bevin nu i-a dat nici un fel de sfat și nu a făcut aproape nici un fel de comentariu la expunerea pe care regele a făcut-o ministrului de externe. I-am spus lui Mihai că noi suntem conștienți și apreciem serviciile aduse de el în ultimii 2-3 ani. I-am spus că noi credem că el nu va mai putea salva nimic reîntorcîndu-se în țară, din cauza controlului absolut al comuniștilor asupra României și a faptului că în ultimele luni poziția sa a fost deteriorată și puterea sa redusă. I-am spus totuși că noi nu putem să-i cerem să se întoarcă sau nu și că trebuie să înțeleagă că el singur trebuie să ia hotărîrea finală. Regele m-a întrebat de asemenea dacă, în cazul în care el se întoarce și comuniștii „acționează“ (take action) contra lui, putem să-l scoatem și dacă poate găsi azil la legația americană. I-am răspuns că eu nu știu ce instrucțiuni au fost date legației americane din București asupra acestei chestiuni, dar i-am subliniat poziția geografică a României și îndoiala mea că noi am putea face ceva în mod efectiv, ca să-l scoatem din România. Am aflat aseară că regele are de gînd să părăsească azi Londra în drum spre Lausanne și că s-a decis să se întoarcă în România în ziua de 2 decembrie. Aceste lucruri mi le-a spus dl. Caranfil, care este unul din apropiații regelui. Tot el mi-a spus că regele este profund descurajat de primirea rece făcută de oficialitățile britanice. Eu am simțit — date fiind încercările față de noi — că, dacă el se decide să se întoarcă în România, el va lăsa în seama noastră răspunderea întoarcerii sale, precum și evenimentele negative ce i-ar putea urma. De aceea, după ce am discutat problema cu Bohlen (consilier la Departamentul de Stat—n.a.), m-am dus să-l văd din nou azi dimineață. I-am repetat o dată mai mult cît de mult apreciem serviciile ce el ne-a adus, îndoiala noastră că el mai poate continua a servi cu folos, dar că noi nu-i putem cere nici să se întoarcă, nici să rămînă. I-am spus totuși, ca un sfat personal, că trebuie să cîștige timp, să amîne întoarcerea pentru cîtva timp sub un pretext oarecare și între timp să caute să se infor-

meze asupra situației exacte din țară. Mi-a răspuns că acesta este un sfat bun care confirmă concluzia la care a ajuns el însuși azi dimineață. Că va trimite probabil înapoi în România pe mareșalul curții ori pe una din personalitățile mai importante din suita sa, care să-l regăsească apoi într-o săptămână sau zece zile în Elveția. El intenționează să plece cu vaporul în Belgia și cu trenul, evitînd Franța, în Elveția. M-a întrebat dacă, în caz că împrejurările o vor necesita, ar putea să vadă pe ministrul nostru la Berna. I-am răspuns că eu cred că aceasta se poate aranja."

DOUGLAS

Cred că textul acestor două rapoarte ale ambasadorului american nu are nevoie de nici un comentariu special. Cu toate legăturile de sînge ale regelui României cu familia regală engleză, guvernul britanic i s-a părut rece regelui nostru, fiind în perfectă concordanță politică cu acordarea sferei de influență de 90% rușilor în România. Americanii, pe de altă parte, nu vroiau să-și asume nici o răspundere privind decizia de a rămîne în străinătate și pentru a menaja raporturile lor cu Stalin nu vroiau să permită nici o agitație politică românească pe pămîntul lor.

Trebuie reținut că toate întrevederile regelui la Londra (și în tot cazul cele cu britanicii) erau imediat trecute rușilor și deci Anei Pauker de unul din „apostoli", Guy Burgess, fugit și el în 1951 la Moscova. Guy Burgess devenise asistent principal al lui Sir Hector McNeill, subsecretar destat la Foreign Affairs sub Bevin și a rămas la externe și sub noul subsecretar de stat Kenneth Younger. Nu ar fi deci deloc de mirare ca precipitarea detronării regelui României la 30 decembrie 1947 să fi fost cauzată de informațiile unuia din „apostoli".

CHURCHILL ÎL SFĂTUIEȘTE PE REGELE ROMÂNIEI SĂ SE ÎNTOARCĂ

Această afirmație este făcută de dl. Vlad Georgescu în *Istoria Românilor*, la pagina 284.

De ce o fi dat acest sfat marele Churchill? Fiindcă era un gest spectaculos, churchillian, de curaj, în împlinirea datoriei? Un frumos sfîrșit de tragedie? Sau cinismul — în continuare

— al unui om politic ce nu a ezitat să arunce 120 de milioane de oameni în sclavia sovietică?

Prin „aranjamentele“ din octombrie 1944 dintre el și Stalin la Moscova, Churchill a acordat rușilor zona de influență de 90% în România. Aceasta implica detronarea regelui și instaurarea tiraniei comuniste într-o țară creștină, latină și democratică. De ce nu a protestat Churchill și apoi nici unul din guvernele britanice contra instaurării guvernului comunist Groza de către Vișinski, contra falsificării alegerilor, lichidării intelectualității, a fruntașilor politici și religioși ai țării? Ne-o spune tot acest bătrîn cinic în memoriile sale:

„Noi nu puteam protesta prea mult în România, fiindcă făcusem un aranjament cu rușii: ei să aibă primul cuvînt în România și noi să avem primul cuvînt în Grecia. *Și Stalin s-a ținut de cuvînt*“.

I-a spus Churchill regelui României de acest aranjament? De ce bătrînul erou al celui de-al doilea război mondial a trimis pe regele României înapoi la abator? Nu cumva în 1947, conștient de tragicele lui greșeli, spera că războiul rece început va putea fi susținut de rezistența română și că regele României putea să mai joace un rol în acest război?

Nu tot astfel trebuie privită atitudinea americană față de România, față de rege. Cum am văzut în capitolele precedente, acordul Churchill-Stalin pentru împărțirea Europei și cedarea Europei de răsărit rușilor, cu toată binecuvîntarea lui Roosevelt (vezi Schlesinger Jr., pagina 84) nu era acceptat de Departamentul de Stat, de poporul și Congresul american. Cu toată acțiunea nefastă a secretarului de stat Byrnes în lichidarea României libere, chiar președintele Truman era contra acestor zone de influență ruse. Acordul Churchill-Stalin a fost calificat în Departamentul de Stat „Churchavellian“. El nu a fost niciodată recunoscut (după demisia lui Byrnes) ca fiind opozabil Statelor Unite sau avînd vreo valoare juridică. El a fost pur și simplu ignorat de politica oficială a Statelor Unite.

Trebuie să reamintesc aici rolul admirabil jucat de subsecretarul de stat Grew și cel al generalului Schuyler și ministrul Burton Berry în apărarea drepturilor României, cu toate că s-au izbit de perfidia și de opoziția constantă a britanicilor și a unora din diplomații americani, ca Averell Har-

riman, Kennan, Bohlen etc. Într-o Românie liberă de mîine sau de poimîine, atitudinea acestora va trebui cinstită, dîndu-se străzilor din Bucureşti numele lor. Aş adăuga în această ordine de idei şi recunoştinţa ce poporul român trebuie să o aibă faţă de doamna Louise Gunther — devenită Fărcăşanu —, fosta soţie a ultimului ministru al Statelor Unite la Bucureşti, înainte de al doilea război mondial. Această doamnă, legată atît de mult sufleteşte de poporul român şi de suferinţele lui, a bătut necontenit la toate porţile Washingtonului pentru dreptatea cauzei României.

CAPITOLUL 27

1948: PRIMII PAŞI AI REGELUI ÎN EXIL

Regele României abdică la 30 decembrie 1947 şi la 3 ianuarie 1948 părăseşte ţara şi se stabileşte în Elveţia.

La 4 martie 1948, într-o scurtă vizită la Londra, fostul suveran publică o declaraţie în care arată că abdicarea i-a fost impusă prin forţă şi deci că ea este nulă şi neavenită. Voi preciza imediat că la acea dată — primăvara lui 1948 — cauza României era văzută cu multă, foarte multă simpatie, de americani, de Departamentul de Stat. Dar ea se pierde curînd şi sigur.

Regele este primit de preşedintele Truman la 22 martie 1948 la Casa Albă. Nu am găsit nici un document-„minute" asupra convorbirilor avute, dar am găsit raportul generalului Marshall, prin care recomanda preşedintelui Statelor Unite să primească pe fostul rege al României. „Bineînţeles", scrie secretarul de stat la 11 martie 1948, „Dv. nu aveţi nici o obligaţie de a primi în audienţă refugiaţi. Totuşi, în lumina ultimelor evenimente din Europa (războiul rece — n.a.), noi credem că primirea acestor patru (fostul rege al Iugoslaviei, fostul prim-ministru al Ungariei, Nagy, şi cel al Poloniei, Mikolajczyk — n.a.) ne permite:

1. a ne da ocazia să subliniem că menţinerea relaţiilor diplomatice cu sateliţii Uniunii Sovietice nu înseamnă aprobarea acestor regimuri;

2. să arătăm Uniunii Sovietice că ea nu poate fi sigură de atitudinea noastră faţă de soarta acestor ţări;

3. să arătăm interesul Statelor Unite faţă de soarta elementelor democratice din aceste ţări şi să le susţinem moralul"

A doua zi, la 23 martie 1948, fostul suveran invită la hotelul Sheraton din Washington pe dl. Horace Nickels, şeful Departamentului pentru Afacerile sud-est-europene, secţia pentru România. O lungă întrevedere, la care participă şi Regina Mamă. Regele se plînge de comportarea unora din

refugiații români care încearcă să-i utilizeze numele fără aprobarea sa și a altora care se pretind purtătorii de cuvînt ai Departamentului de Stat. El adaugă că e convins că generalul Nicolae Rădescu (ultimul prim ministru al României — n a.) va ști să aranjeze situația și să facă ordine printre ei. La rîndul său Regina Mamă și-a exprimat regretul față de aceleași proceduri adoptate de unii refugiați, care „were attempting to use Michael to their own advantages" [care vroiau să se folosească de Mihai pentru propriile lor avantaje]. Regina Mamă a adăugat: „Săracul de Rădescu, are mari greutăți încercînd să-i adune într-un singur comitet".

Pentru a completa această parte, voi preciza că la 19 ianuarie 1948, fostul ministru de externe, Grigore Gafencu, și Citta Davilla întreabă Departamentul de Stat dacă regele ar putea obține o rezidență în Statele Unite, pe care ei doi o consideră absolut indispensabilă pentru ducerea cu succes a unei acțiuni românești de exil. Departamentul de stat răspunde pozitiv. Regele Mihai se căsătorește în Elveția și rămîne definitiv acolo. Generalul Rădescu se luptă zi de zi cu intrigile, calomniile și combinațiile grupului celor trei, Cretzeanu-Vișoianu-Buzești, pînă cînd este demis, iar în locul lui numit Constantin Vișoianu. Regele renunțase și la stabilirea în Statele Unite și la ultimul lui prim ministru legal al țării.

Ce s-a întîmplat? Cine l-a convins să-și schimbe părerile?

RUFELE MURDARE ROMÂNEŞTI SE SPALĂ LA DEPARTAMENTUL DE STAT LA WASHINGTON

În 1948, cînd începuse războiul rece şi cînd se spera într-o politică fermă a Statelor Unite faţă de Uniunea Sovietică, se găseau în exil M.S. Regele Mihai I, fostul prim ministru, generalul Nicolae Rădescu, diverşi foşti miniştri, diplomaţi sau fruntaşi politici şi o masă de pribegi români, cu sau fără nuanţă politică. Dar blestemul de totdeauna al românilor ne urmărea şi în exil. Grupuri, grupuleţe, biserici, bisericuţe se formează peste tot. Ambiţioşii şi ambiţiile ies la suprafaţă. Denunţurile unora contra atora curg pe la poliţii şi serviciile secrete fără ruşine şi fără milă de durerea ţării. Ultimul prim ministru al ţării, generalul Nicolae Rădescu, încearcă să facă un Comitet Naţional larg, reprezentativ. Nu reuşeşte din două cauze:

I. Cîţiva politicieni, în frunte cu Alexandru Cretzeanu, Niculescu-Buzeşti şi Constantin Vişoianu, pretindeau că un asemenea comitet trebuie făcut numai din membrii celor trei partide istorice: Naţional Ţărănesc, Liberal şi Social Democrat.

II. Că fondul de peste şase milioane de franci elveţieni, încasat de Alexandru Cretzeanu şi Constantin Vişoianu din banii Ministerului de Externe român (legaţia din Berna) nu trebuie adus la Comitet, acest fond rămînînd la discreţia lor.

Departamentul de Stat de la Washington, exasperat de aceste certuri penibile, a încercat să le pună capăt, dar nu a reuşit. Asupra acestui punct, am un document interesant, plin de înţelepciune şi de tristeţe, fiindcă morala vine de la străin, chiar dacă ei erau prieteni. Iată documentul în întregime pentru posteritate, în englezeşte. Voi traduce apoi pasajele mai importante.

871.00/6-1048

Memorandum of Conversation, by Mr. Horace J. Nickels of the Division of Southern European Affairs

RESTRICTED [WASHINGTON,] June 10, 1948

Participants: General Nicolae Rădescu, former Prime Minister of Roumania.

Charles A. Davila, former Roumanian Minister to the United States.

V.V. Tilea, former Roumanian Minister to Great Britain.

Mr. Nickels, SE.

General Rădescu, who had come to Washington for an appointment with Mr. Armour on the following day, called upon me accompanied by Messrs. Davila and Tilea. Pursuant to instructions to express to all the principal Roumanian exiles, as occasion afforded, the general attitude of the Department concerning its relations with them and the Department's reaction to their divise activities, I took the opportunity to explain our position to this group.

I told Radescu, Davila and Tilea that, in arranging the requested appointment on the next day with Mr. Armour for four Roumanian exiles to discuss a matter of importance affecting Roumania, we had been expecially pleased to note that, although these four Roumanians were coming as individuals, the group had a character representative of various elements among the exiles of that country. We hoped that this was a good omen.

I said that we had been disturbed for some time by reports of the discord among the Roumanian exiles and of maneuvers by some of them against the others. I reiterated that our policy had been to treat impartially all of the Roumanian exiles who were favorably known to us; but this discord had become a matter of increasing concern and, on occasion such as the visit of King Michael, of embarrassment to us. With special reference to that visit, I remarked that luckily this state of affairs had not yet come to public attention, as it might unfortunately if it persisted.

I stated that it has appeared to us that the Roumanian exiles would be well advised, and we certainly would welcome it, if they would compose their differences on as broad and comprehensive a basis as possible and work together without exclusions based upon personal animosities or the

antipathy of some political segment of the Roumanian opposition-in-exile.

I voiced our feeling that, in the light of the tragic situation in which Roumania finds herself, the Roumanian exiles might better devote their energies and abilities to concerns of greater consequence than efforts to obtain personal or partisan advantage and to more constructive purpose than that of exploiting the differences among themselves. I said that we had not wished to express any opinion as regards the question of whether or not a Roumanian National Committee should or should not be formed by the Roumanian exiles. But whether or not such a committee were formed, I said that we felt the Roumanians should put an end to their feuds and devote themselves to more significant activities. I said that in general, we welcome activities of the Roumanian exiles on behalf of an independent and democratic Roumania, with a regime based upon law rather than upon arbitrary authority, with the possibility for its peoples freely to elect broadly representative government, responsive to their wil. We would be happy to have the Roumanian exiles who are here as visitors or residents engaging in any such activities as are consonant with our laws and with the general principles of our foreign policy.

I explained, however, that it is not our intention to show favoritism as between groups of the Roumanian exiles. I said that, in fact, I thought our relations with all of them would be easier and afford more of mutual advantage if we were not confronted by these factional discords.

Mr. Davila inquired whether this meant by implication that, if the Roumanians were to compose their differences, greater opportunities would be available to them for their appropriate activities.

I replied that I believed this would be so. For example I said there might be a greater possibility for reciprocity with us in relation to the Voice of America if preference for one group of Roumanians as over against another could be obviated.

We understand, I said, that some of the Roumanians have maintained that the control of activities on behalf of Roumania by the opposition-in-exile should be absolutely in the hands of representatives of certain traditional parties. We understand further that some who are so minded are interpreting our position in relation to the Moscow Conference of 1945 and the references to these parties in some

of our notes to the present Roumanian Government as evidence of an exclusive commitment by us to those parties.

I said that, in view of this, it seemed desirable to make our position in this regard clear to all concerned. We had, indeed, viewed very sympathetically the National Peasant Party, the National Liberal Party and Petrescu's Social Democratic Party in their deprivation from a rightful participation in Roumanian political life after the war. This did not mean, however, that we regard our policy as tied exclusively or perpetually to these parties or to particular groups in control of these parties at any given time or to those claiming to be the „true" heirs of such controlling groups. So far as we were concerned, it appeared that, when the Roumanian people might be in position to participate freely in political activities, they would ans should determine what party formations they would support at that time.

I expressed the opinion that whether Maniu survived or not he would remain a respected figure and very likely a political hero. I said I presumed that, considering its economy and the nature of its population, some sort of Peasant Party would exist in a Roumania of the future; but whether it would correspond to the old National Peasant party could not be foreseen. Whether the other traditional parties would survive or, if so, whether they would be patterned on former lines was speculative; but as I had said, from our point of view, these matters should be left to the Roumanian people to decide. And I remarked that it seems to us highly unrealistic, in the present circumstances, that certain elements should be insisting that the absolute control and veto over the work of the Roumanian exiles for the welfare of their country should be in the hands of some individuals or groups claiming to be the true and only proper representatives of the parties of the past. This contention seems to us especially unrealistic when it is carried to the point of exclusion and personal attacks on some whose special abilities might be profitably employed to constructive ends.

With the reservation that obviously I could not in any way speak for Michael or the Queen Mother, I said that I gained the impression that the discord of the exiles was a source of embarrassment to them and that they would wish to see it resolved and this, I said, we also would welcome.

[The remainder of the conversation was largely given over to a review by General Radescu of his efforts since his escape from Roumania in 1946 to organize a united Roumanian group abroad.]

Iată acum un rezumat al pasajelor importante, în românește:

„Generalul Rădescu a venit la Washington, însoțit de d-nii Davila și Tilea. Am fost însărcinat să le explic punctul de vedere al Departamentului de Stat. Am început prin a le spune că prezența lor de oameni de nuanțe politice diferite este pentru noi un semn bun. Le-am spus că *noi am fost deranjați și îngrijorați de discordia ce domnește între români și de manevrele lor unii contra altora*. Le-am spus că politica noastră a fost să tratăm pe toți românii cunoscuți de noi în mod egal, cu imparțialitate. *Dar discordia lor a devenit o gravă preocupare a noastră* și cu ocazia vizitei regelui în Statele Unite, ocazie neplăcută. A fost bine că acest fapt nu a devenit public. Le-am declarat că după noi, americanii, românii din exil ar fi bine sfătuiți dacă și-ar rezolva diferendele și divergențele lor pe o largă bază românească și ar lucra cu toții împreună, fără considerațiuni de antipatii personale sau de animozitate între diferite fracțiuni politice opuse una alteia în exil. *Mi-am exprimat părerea că în lumina tragicei situații în care se găsește România, exilații ar face mai bine să-și devoteze energia și abilitatea lor pentru a obține rezultate mai importante pentru țara lor decît avantaje personale pentru sine sau avantaje partizane.* Am adăugat că eu nu mă exprim dacă românii trebuie sau nu să-și constituie un Consiliu Național în exil, dar indiferent dacă un asemenea comitet se face sau nu, eu le-am spus că exilații români trebuie să termine luptele dintre ei și să se consacre unor acțiuni mai importante pentru cauza țării lor. Le-am spus că noi „wellcome", acceptăm cu bucurie acțiunea exilaților români în numele unei Românii independente și democratice, pentru o Românie în care să domnească legea și în care poporul să-și aleagă liber guvernul său. Am adăugat că noi am fi fericiți să vedem pe românii exilați angajîndu-se într-o atare politică, dar respectînd legile noastre și fiind în concordanță cu politica noastră externă".

(Ce admirabilă chemare la ordine, la datorie! Ce încurajare morală și materială se oferea exilului la 10 iunie 1948, primului ministru al țării în exil și românilor pribegi! — n.a.)

„Le-am explicat" — continuă dl. Nickels, reprezentantul Departamentului de stat — „că noi nu avem intenția de a arăta o preferință sau alta pentru o fracțiune sau alta a exilaților români. Am înțeles că anumiți români au pretins că atît conducerea cît și controlul activității din exil trebuie să fie în mod absolut în miinile unor reprezentanți ai anumitor partide. Noi am privit cu simpatie Partidul Național Țărănesc în țară, după război. *Dar asta nu înseamnă că noi am legat întreaga noastră politică în mod exclusiv și definitiv de aceste partide sau de un grup ce le controlează sau de cei ce pretind că sint «adevărații reprezentanți ai acestor partide, moștenitorii lor»*. Eu am remarcat că este sarcina poporului român mîine să decidă despre partide. Dar, am adăugat eu, este cu totul nerealist în împrejurările actuale ca anumite grupe să pretindă a controla exilul românesc".

Citiți și recitiți această înaltă lecție de morală, dată cu atita sinceritate și cu atita inimă de un cetățean american exilaților români, fără patrie, dar cu fonduri și cu ambiții.

CAPITOLUL 29

SPERANȚA RENAȘTE ȘI MOARE

Așa cum am arătat în capitolul 32 al cărții *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, la alegerea generalului Eisenhower ca președinte al Statelor Unite, lumea liberă și refugiații de dincoace de Cortina de Fier erau plini de speranță. Marele erou al poporului american, Ike, va ști să impună Uniunii Sovietice o comportare rezonabilă, de conviețuire pașnică, într-o atmosferă de securitate și justiție. Toată lumea spera ca blestemata de Cortină de Fier să se ridice la apariția pe scena politicii americane a marelui ei general. Speranțele erau cu atît mai mari cu cît poporul american votase „abolirea secretelor aranjamente" pentru înrobirea popoarelor din spatele Cortinei de Fier. Ele figurau în programul de guvernămînt al Partidului Republican american, program pe baza căruia fusese ales „Ike". Dar, așa cum am scris-o în acest al 32-lea capitol al cărții, odată ales, generalul Eisenhower a uitat de acest program de „eliberare", de „roll-back" al Cortinei de Fier. Rezoluția propusă în Congres, de repudiere a „acordurilor secrete încheiate de Roosevelt cu Stalin", a fost amînată sine die. Suma de o sută de milioane de dolari (valută 1953) pentru lupta ridicării acestei Cortine de Fier, votată de Congres — amendamentul Kersten — *nu a fost utilizată de administrația Eisenhower*. Întreaga politică americană se îndreaptă către o politică de „détente"[destindere], de dialog și înțelegere cu Uniunea Sovietică. Era convingerea lui Eisenhower așa cum ne-o înfățișează nepotul său, David Eisenhower, în biografia sa publicată în 1985 de Random House, New York:

„His grandfather" — scrie nepotul David — „a aprobat din toată inima politica de conciliere și prietenie a președintelui Roosevelt față de Uniunea Sovietică și el se plînge că interesul și eforturile lui Ike, în promovarea unei strînse colaborări între aliați și Moscova, nu au fost suficient apreciate, pentru a lichida și împrăștia războiul rece".

Iată de ce speranța exilului începe în anii 1952—1953 să moară.

Cum ați văzut, exilul românesc avea la New York pe fostul său prim ministru, generalul Nicolae Rădescu, ultimul nostru prim ministru legal, înlocuit de tancurile sovietice dirijate de Vîșinski, la 6 martie 1945. Tot în exil se găsea și M.S. Regele Mihai, detronat la 30 decembrie 1947 de aceleași tancuri rusești. Ce providențial noroc pentru exil de a avea și pe rege și pe primul ministru împreună în prima linie de luptă a eliberării țării de sub sclavia sovietică! Dar M.S. Regele demite pe primul ministru și însărcinează cu constituirea „Comitetului Național" pe Constantin Vișoianu. Scrisoarea generalului Nicolae Rădescu, reprodusă mai jos, nu are scopul de a repune în discuție problema fondului național de rezistență (care a stat — în mare măsură — la baza eliminării fostului prim ministru), ci numai pe aceea de a arăta amestecul serviciilor secrete americane în treburile românești din exil. Pentru istoria exilului românesc, această scrisoare trebuie să fie în dosarul lui, chiar dacă acest dosar e dureros și puțin onorabil.

SCRISOAREA GENERALULUI NICOLAE RĂDESCU ADRESATĂ ÎNAINTE DE A MURI PREȘEDINTELUI STATELOR UNITE, DWIGHT EISENHOWER

Determinat de grelele îndatoriri față de țara mea subjugată și încurajat de interesul clarvăzător pe care Excelența Voastră îl arată restaurării libertății în Europa de est, îmi permit să vă supun atențiunii următoarele scurte considerațiuni.

Cred că pentru succesul unei acțiuni de ordin politic în spatele Cortinei de Fier este indispensabil ca o strînsă colaborare să fie stabilită între americani și exilați. Această colaborare poate fi organizată în modul cel mai profitabil pe baza unei reale participări a exilaților la opera de înfăptuit, nu numai ca executanți, ci și ca participanți în luarea deciziilor, la nivelul executării politicii definite de Excelența Voastră, în sectorul ce-i privește. Pentru a realiza o cooperare de asemenea natură, este desigur nevoie ca grupările de exilați să aibă o reprezentare democratică, o reprezentare care să integreze cît mai larg aspirațiile și valorile lor de acțiune.

Ca o consecință a unei experiențe de șapte ani ce am avut în încercările de organizare a exilaților noștri pentru lupta politică și psihologică contra comunismului, am convingerea că o atare reprezentare nu poate fi obținută decît pornind de la un cadru larg, de la „Consilii naționale", care să simbolizeze adevărate parlamente — separate sau unite — ale exilului.

Asigurînd o bază largă și democratică în această organizare, s-ar elimina dificultățile inutile, pe care le-au întîmpinat agențiile americane, însărcinate a lucra cu grupările de refugiați. Intervenția directă a acestor agenții ar fi astfel limitată la actul care pune în mișcare procedura de formare a reprezentanțelor naționale. Este evident că o decizie trebuie luată pentru a fixa *tipul și procedura de organizare* a grupurilor de exilați dar, odată această decizie luată și procesul de constituire început, nu mai este oportună imixtiunea diverselor organe, căci problemele atît de specifice ale exilaților pot atrage, din partea acestor organe, erori involuntare desigur, însă care uneori pot fi grave.

Menționez, ca ilustrație a acestei idei, faptul intervenției directe, în cursul anului trecut, a delegatului Comitetului pentru o Europă Liberă în chestiunea formării Comitetului Național Român. Instrumentînd în această problemă, fără o bază de principii și fără o procedură obiectiv stabilită, acest delegat, animat desigur de cele mai bune intenții, a renunțat la formula democratică a unei reprezentanțe largi și a recurs la una limitată și nereprezentativă, ajungînd la o tîrguială individuală cu diverse persoane, presupuse că ar fi avut vocație să intre în Comitet și a mers pînă acolo, încît a recomandat el însuși pe președinte, în persoana domnului Constantin Vișoianu. Acesta din urmă este însă pus sub acuzația, împreună cu asociatul său, domnul Cretzianu, de a-și fi însușit pentru scopuri personale bani publici, destinați exilaților români. Acest fapt a dus la un proces intentat domnilor de mai sus de către Liga Românilor Liberi, proces actualmente pendinte în fața unui tribunal elvețian. Încercarea de a impune prin forță un asemenea președinte pentru Comitetul Național Român a produs evident o adîncă turburare în cercurile românești. Ceea ce cerem noi, exilații, de la Excelența Voastră este, prin urmare, o deciziune de principiu, luată în forma ce va fi socotit potrivită, care să stabilească tipul de organizare democratică a grupurilor de exilați și procedura de constituire a acestor organizații.

În acelaşi timp este absolut indispensabil ca deciziunea luată să fie precedată de o verificare atentă a loialităţii şi valorii în lupta anticomunistă a celor chemaţi să participe la organizaţiile de mai sus.

În legătură cu scrisoarea generalului Rădescu şi, cum spune el, cu rolul jucat de serviciile secrete în exilul românesc şi ţinînd seama de gradul de rudenie între unii din actorii actului de la 23 august 1944 din ţară, cred că sunt în drept să-mi pun cîteva întrebări, chiar dacă eu nu le pot da — singur — răspunsul:

1. Cine a trădat pe principele Stirbey cînd el a ajuns la Ankara, in drum spre Cairo, pentru negocierile de armistiţiu? Agenţia britanică de presă Reuter. Dar eram în plin război. Agenţia era sub cenzură. Cine avea interes să torpileze armistiţiul României şi să denunţe pe mareşalul Antonescu şi Iuliu Maniu lui Hitler, că ei vor să iasă din război?

2. În ziua de 23 august dimineaţa, o telegramă de la Stockholm, destinată mareşalului Antonescu, nu i-a fost predată. Nici lui şi nici lui Iuliu Maniu. De ce? Fiindcă era telegrama de acceptare a armistiţiului?

3. Pamfil Şeicaru şi dl. Vlad Georgescu afirmă că fostul mareşal al Palatului, colonelul Ulea, era rudă cu Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful Partidului Comunist Român. Este adevărat?

4. De ce misiunile diplomatice americană şi britanică au înlesnit plecarea — cu un avion militar american — a lui Niculescu-Buzeşti şi a lui Constantin Vişoianu, dar au refuzat-o fruntaşilor naţional-ţărănişti şi liberali, care urmau să continue lupta în afara ţării?

5. În sfîrşit, încă două întrebări:

Fostul secretar al regelui, dl. Mircea Ioaniţiu, ne spune că la 23 august 1944 şi înainte şi după arestarea mareşalului Antonescu, regele a însărcinat pe Niculescu-Buzeşti să caute şi să aducă la Palat pe Iuliu Maniu şi pe Dinu Brătianu şi că acesta a „venit şi a raportat suveranului că nu i-a găsit". Cine poate crede acest lucru? Iuliu Maniu şi Brătianu trimiseseră la Snagov pe Gheorghe Brătianu să-l vadă pe Antonescu, să-i ceară să semneze armistiţiul. Nu era normal să-l aştepte undeva? Nu era normal ca Palatul să ştie unde sunt în acea zi atît de importantă? Iuliu Maniu era la doctorul Jovin în Bucureşti. Cum se face că Nicu-

lescu-Buzeşti nu l-a găsit pentru a-l aduce la Palat, ca să fie însărcinat cu formarea guvernului? Singura explicaţie posibilă este fie că Niculescu-Buzeşti a minţit pe rege, spunîndu-i că nu l-a găsit nici pe Maniu nici pe Brătianu, fie că i-a găsit, dar aceştia *nu au voit să vină la Palat, fiindcă nu au aprobat nici arestarea mareşalului şi nici capitularea fără semnarea nici unui armistiţiu prealabil.* Din aceste două ipoteze nu putem ieşi: Regele a fost minţit de Niculescu-Buzeşti. De ce a făcut-o?

Cine a manipulat aceste marionete, care au jucat un rol atît de important în actul de la 23 august 1944 şi in pregătirea lui?

Cum se face că la consfătuirea din Calea Moşilor din 13—14 iunie 1944 erau prezenţi: Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful Prtidului Comunist Român, Emil Bodnăraş (Bodnarenko), ofiţer român dezertat în Uniunea Sovietică şi paraşutat în România de ruşi, generalul Sănătescu, mareşalul Palatului, generalul Mihail, colonelul Dămăceanu, Ion Mocsonyi-Stârcea, maestrul de vînătoare al Palatului, Mircea Ioaniţiu, secretarul regelui şi Niculescu-Buzeşti? (Vezi A. Simion, *Preliminariile lui 23 August*, şi Gheorghe Buzatu, *Actul de la 23 August*, pag. 254.) Emil Bodnăraş a prezentat planul de răsturnare a lui Antonescu şi Palatul l-a aprobat (vezi „mărturisirile" lui Ioaniţiu). Dar cum se face că la această şedinţă conspirativă, în care soarta întregului popor era în joc, *nu a fost prezent nici unul din membrii Partidului Naţional Ţărănesc, Partidului Naţional Liberal ori Social-Democrat.*

Cine poate răspunde?

Generalul Rădescu nu era un politician, diplomat, om de culise al serviciilor secrete. El era un român, un soldat, un patriot. Profund umilit şi sfîşiat în sufletul lui, el se stinge la New York în 1953. Cu el moare orice speranţă de acţiune românească viguroasă şi independentă. Iată şi testamentul ultimului nostru prim-ministru, încredinţat colaboratorului său, domnului Barbu Niculescu, secretarul general al Ligii Românilor Liberi. Testamentul este elocvent, dureros, dar măreţ. În el se face şi apelul nominal al românilor din exil: şi cei ce erau prezenţi, dar mai ales cei ce erau absenţi.

Exilul românesc intrase în agonie.

I

Iubiți prieteni, loiali asociați în lupta de eliberare a României, compatrioți!

Cînd veți citi aceste cuvinte, eu nu voi mai fi. Cînd va veni această zi, nu știu. Deoarece inima mi-e tare și mintea mi-e limpede, moartea poate fi o chestiune de luni, una de zile sau chiar de ore. Eu sunt în mîinile lui Dumnezeu.

În acest moment al vieții mele eu sunt conștient de o ultimă înaltă datorie față de țara mea iubită și de poporul ei, subjugat și în exil. Această datorie este de a nota ultimele mele cuvinte, ca sfat și părere pentru aceia care îmi vor urma la conducerea Cauzei liberării patriei noastre. Fac aceasta cu profundă umilință și cu toată integritatea și candoarea pe care o cere iminența Morții.

II

La vîrsta mea înaintată n-am sperat să trăiesc pînă voi vedea ziua elibrării patriei noastre. Singura mea speranță a fost să-mi îndeplinesc obiectivul vital de a stabili o bază sănătoasă, de pe care lupta de eliberare să poată fi condusă de alții. Pentru acest scop m-a cruțat pînă acum Dumnezeu.

În LIGA ROMÂNILOR LIBERI eu vă las organismul prin care energiile vitale, talentele și geniile forțelor românești din exil pot fi mobilizate într-o mișcare serioasă de solidaritate națională și de unitate dedicată Cauzei. Astăzi Liga este o realitate care funcționează, o rețea de asociații de români exilați din toată lumea liberă. Ea este reprezentată democratic în organizarea ei, este responsabilă controlului d[illegible]ocratic și înflăcărată de simțul unei misiuni sacre. P[illegible]cipiile pe care a fost fundată Liga și scopurile organizări ei au fost difuzate românilor de pretutindeni prin MANIFESTUL DE ELIBERARE, pe care l-am publicat cu ocazia celei de a opta aniversări a luării puterii de către comuniști în țara noastră de baștină. Răspunsul la MANIFEST nu lasă nici o îndoială că aceste principii și scopuri au fost înțelese clar și aprobate de către marea majoritate a românilor din exil, ca un mandat al Ligii pentru viitoarea ei atitudine și acțiune.

III

Toate acestea sunt numai începutul unei lupte care va fi aspră şi lungă. Speranţele nenorociţilor noştri compatrioţi de dincolo de Cortina de Fier depind în mare măsură de spiritul de integritate, de solidaritate şi de sacrificiu cu care toţi românii din exil se vor alia Cauzei. Aceasta este credinţa sfîntă pe care Destinul le-a dat-o. Suprema datorie a succesorilor mei la conducere va fi menţinerea acestui spirit ca un principiu vital de acţiune. Speranţa mea este că succesorul meu la conducerea Ligii va fi ales dintre următorii patru din vechii mei prieteni:

GRIGORE GAFENCU, distinsul fost Ministru de Externe al României;

Generalul ION GHEORGHE, unul din cei mai străluciţi oameni de stat-soldaţi ai noştri;

MIHAIL FĂRCĂŞANU, un conducător politic abil şi cu vederi largi şi

VIOREL V. TILEA, o personalitate de frunte din viaţa publică a ţării noastre.

Fiecare din aceşti bărbaţi, cu prestaţia lui în serviciul naţiunii noastre şi cu talentele lui, este calificat pentru sarcina ce se cere unei conduceri. Fiecare în domeniul său este bine cunoscut guvernelor Lumii Libere şi conducătorilor lor. Fiecare este devotat principiilor Democraţiei.

Oricare va fi ales, dorinţa mea solemnă este ca ceilalţi să-i dea sprijinul lor fără rezervă şi loial pentru suprema cauză a eliberării patriei noastre.

IV

Iată un gînd solemn, care doresc să existe nu numai la succesorii mei, ci la toţi compatrioţii mei. Anii dominaţiei naziste şi ai războiului, urmaţi de subjugarea comunistă a poporului nostru, au distrus imaginea ţării noastre de origine, care nu mai este cum am cunoscut-o noi înainte de al doilea război mondial. Oamenii noştri bătrîni sunt obosiţi, amărîţi şi total istoviţi de speranţe de către tiranie, lipsuri şi trădare. Rîndurile oamenilor noştri de etate mijlocie au fost decimate de război. Unii, cruţaţi de război, au pierit în lagăre de concentrare şi în camere de tortură.

TINERETUL nostru este acela care va trebui să ţină sus făclia libertăţii româneşti. Succesorii mei la con-

ducere trebuie să realizeze ca el să fie păstrătorul speranțelor unei noi generații și aspirațiilor de vitor. Primele contururi îndrăznețe ale acestui viitor au fost schițate în mod nobil de către exilații țărilor subjugate din Europa centrală și răsăriteană în Documentele de la Philadelphia și Williamsburg.

Aceste documente de speranță au captivat imaginația TINERETULUI nostru, subjugat și din exil. Viitorul Eliberării este al lor — să-l iubească, să-l cucerească și să-l păstreze. Nici o mișcare de eliberare a exilaților nu se poate produce fără ei; nimeni nu merită să lupte dacă nu are încredere și creditul lor și mai presus de toate participarea lor vitală.

Rugămintea mea este ca cei mai vechi ai Cauzei să înceapă a construi conducerea ei viitoare sub egida TINERETULUI nostru din timp. Aceasta este speranța mea și dorința mea cea mai scumpă pentru țara mea, că tinerii ei patrioți încercați în Mișcarea de Rezistență își vor asuma un rol mai mare în conducerea Cauzei. Mă adresez eu însumi mai ales lui BARBU NICULESCU, LEONTIN CONSTANTINESCU, VASILE DUMITRESCU, ADRIANA GEORGESCU și celorlalți tineri români și tinere românce, de curaj și cu vederi asemănătoare. De unii ca ei depinde viitorul patriei noastre.

V

Testamentul meu politic n-ar fi complet fără o recunoaștere a serviciului cinstit și devotat în Cauză al compatrioților mei din Statele Unite și din alte părți. Prietenilor mei amintiți mai jos și fiecăruia dintre ei le las amintirea mulțumirilor și binecuvîntării unui bătrîn soldat și gratitudinea răbdătoare a compatrioților lor subjugați.

În Statele Unite:

NICOLAE BACIU, POPESCU-BOTOȘANI, ION CÂRSTOIU, colonel DANIEL IVANOVICI, VASILE MUSI, BARBU NICULESCU, Dr. GEORGE PALADE, Dr. CONSTANTIN TEODORU, CAIUS VĂLEANU, FLORIN ZAHARIA.

În afara Statelor Unite:

ALEXANDRU BUSUIOCEANU, HORAȚIU COMĂNICIU, LEONTIN CONSTANTINESCU, VASILE DUMITRESCU, MIRCEA ELIADE, ALEXANDRU FRÂN-

CU, ADRIAN GEORGESCU, EFTIMIE GHERMAN, ALEXANDRU GREGORIAN, NICOLAE HERESCU, VINTILĂ HORIA, GHEORGHE EMIL ILIESCU, CLAUDIU ISOPESCU, N. MANZATTI, TRAIAN NIȚESCU, ORESTE POPESCU, GEORGE RĂUȚU, HERWART SCHEINER.

Orice am fost în stare să îndeplinesc eu pentru Cauză a fost posibil numai cu consecventul, generosul și neprecupețitul ajutor financiar pentru eforturile noastre din partea lui NICOLAE MALAXA. În ultimii șase ani, acest dezinteresat patriot român și această proeminentă personalitate din viața industrială a țării noastre n-a ezitat niciodată să răspundă diferitelor noastre cereri cu resursele sale particulare. Unii români din exil au încercat să atribuie motive netrebnice sprijinului său în Cauza noastră. Eu, care l-am considerat ani de-a rîndul ca un prieten intim, am credința că timpul va dovedi ceea ce eu personal știu — poporul țării noastre subjugate n-a avut prieten mai onest și mai generos decît NICOLAE MALAXA. În numele acestui popor îi aduc mulțumirea ce i se cuvine și declar în mod serios că sprijinul său față de Ligă pentru munca ei a fost continuu în perioada critică ce a trecut.

VI

În numele poporului meu subjugat, exprim profunda mea mulțumire pentru opera măreață în Cauza Eliberării Europei COMITETULUI NAȚIONAL PENTRU O EUROPĂ LIBERĂ și pentru vocea de eliberare și speranță către popoarele nenorocite de dincolo de Cortina de Fier, societății RADIO EUROPA LIBERĂ. În afară de aceasta exprim adîncile mele mulțumiri pentru ajutorul moral, material și spiritual ce și l-a revărsat asupra noastră.

Domnului Frederick R. Dolbears, vicepreședintele Comitetului Național pentru o Europă Liberă, care a avut o înțelegere plină de simpatie pentru problemele noastre, doresc să-i exprim călduroasele mele sentimente de mulțumire.

VII

Compatrioții mei din exil și eu am fost fericiți primind ajutor și sfaturi înțelepte de la americani distinși. Printre cei pe care-i numărăm ca prieteni ai Cauzei Eliberării

sunt generalii A.C. Wedemeyer, William J. Donovan, Robert Schuyler și amiralul Roscoe Hillenkotter, guvernatorul John M. Lodge și dl. Allen Dulles. În d-na Franklin Mott Guenther, văduva ministrului Statelor Unite din România dintre 1937 și 1941, Cauza noastră a avut o prietenă devotată și înțelegătoare.

În Congresul Statelor Unite suntem profund îndatorați senatorilor Ferguson și McCarthy, precum și reprezentativului Kersten, pentru pledoaria lor continuă și curajoasă în Cauza Eliberării Europei.

În numele compatrioților mei, subjugați și în exil, exprim tuturor acestor binefăcători asigurarea aprecierii noastre profunde.

VIII

Am fost fericit de devotamentul tinerilor mei prieteni. Tînărului meu compatriot Dr. GEORGE PALADE îi exprim gratitudinea mea ce nu are cuvinte, pentru grija sa profesională și devotamentul filial cu ocazia ultimei mele boli. Statornicului meu prieten și om de încredere, BARBU NICULESCU, care și-a sacrificat ani de-a rîndul o carieră strălucită pentru a se uni cu mine în lupta contra tiraniei, îi datorez viața mea. Dumnezeu să-l ție și să-l protejeze pentru restaurarea patriei noastre după eliberare.

IX

Și acum, un bătrîn soldat a cărui viață a fost cheltuită în serviciul patriei și poporului său își ia rămas bun de la țara pe care o iubește și pe care n-o va mai vedea. Rămas bun și speranță compatrioților săi subjugați dincolo de Cortina de Fier. Rămas bun și curaj — acelora care au luptat alături de el contra tiraniei naziste și comuniste și care vor continua lupta pentru Eliberare.

Pentru voi care rămîneți și mai ales pentru TINERETUL nostru, aceasta este promisiunea unui mîine mai îndepărtat — un mîine, cînd Țara noastră și poporul ei vor fi eliberate de sub puterea întunericului. Aceasta este o valoare ideală pentru care trebuie de trăit și de luptat.

Vouă vă las speranțele mele neîndeplinite, visurile și rugăciunile pentru realizarea lor.

RĂMAS BUN! DUMNEZEU SĂ VĂ BINECUVÎNTEZE PE TOȚI ȘI SĂ VĂ CONDUCĂ ÎN LUPTA PE CARE EU TREBUIE S-O PĂRĂSESC!

General Nicolae Rădescu

Doctors Hospital
New York, N.Y.
15 mai 1953

CAPITOLUL 30

DOCTRINA ELIBERĂRII

Să nu căutăm nicăieri în exilul românesc o doctrină a eliberării țării de sub jugul sovietic. Ea nu există. A o căuta este o pierdere inutilă de vreme. S-au scris tone de articole, bune și proaste, de către românii cinstiți și patrioți ce-și arogau dreptul de a formula politica, de a da certificate de patriotism, de a confisca reprezentarea — națiunea română, și de azi, și de mîine.

De 40 de ani nimeni — Comitetul Național inclusiv — nu a venit cu un răspuns clar, realist și înțelept, la chinuitoarele întrebări ale fiecărui român din țară și ale fiecărui român din exil:

I. Cum se poate elibera țara de sub sclavia Uniunii Sovietice?

II. Cum se poate elibera poporul român de sub jugul comunist?

III. Cum se poate ajuta din afară — de către exilați — la „liberalizarea regimului comunist" din țară ca primă etapă.

IV. Cum se pot ameliora raporturile umane dintre exilați și familiile lor? Trebuie întreținut un dialog între țară și exil asupra acestor probleme? Cum? De către cine și în ce condiții? Ceva mai mult, nimenea nu a avut curajul să pună în discuția publică a exilaților români aceste probleme, fiindcă se expunea unui adevărat linșaj al exilaților. Ultrapatrioții — singurii patrioți în exil —, singurii deținători ai legitimității naționale, singurii reprezentanți legali și valabili ai poporului român, de azi și de mîine, singuri ei aveau monopolul ideilor și al sugestiilor. Numai ei puteau fi „Vocea României Crucificate". Numai ei erau singurii deținători de adevăr, de patriotism. De unde anatema pentru oricine punea în discuție ca ipoteze de reflecție, de gîndire, de dezbatere, a diverselor aspecte ale

unei politici de eliberare şi — una apropiată — de liberalizare de regim.

Dar problemele de mai sus sunt serioase, capitale şi-şi cer un răspuns. Persoanele, oricît ar fi ele de meritorii şi de patriotice, nu sunt un răspuns, fiindcă ele nu sunt un program. Ele pot fi purtătoarele unui steag, dar trebuie să se ştie care le este PROGRAMUL, pe ce se bazează el, cum se poate realiza, prin cine şi cum.

Problema pericolului ce-l reprezintă Uniunea Sovietică s-a pus Statelor Unite încă din 1948. Preşedintele Truman a întemeiat Consiliul Naţional de Securitate, care să ajute la formularea politicii de apărare naţională şi a politicii sale externe. Printr-un miracol — şi cu siguranţă un abuz de informare — 2 rapoarte ale acestui Consiliu din 1948 au devenit publice, oricît ar părea de necrezut. Primul, din 30 martie 1948 cu Nr. 7 priveşte politica ce trebuie dusă faţă de Uniunea Sovietică. Al doilea raport, cu Nr. 58 din 14 septembrie 1948, tratează despre politica de urmat — şi urmărit — pentru *detaşarea de Moscova a ţărilor satelite prin alte mijloace decît războiul.* Iată reproduse mai jos cele două rapoarte ale Consiliului Naţional de Securitate al Statelor Unite, ce — desigur — stau şi azi la baza politicii americane:

„ULTRASECRET"

Poziţia Statelor Unite privind comunismul mondial dirijat de U.R.S.S.

NSC [National Security Council], 30 martie 1948

1. În afară de problema relaţiilor cu Uniunea Sovietică guvernul de la Washington trebuie să aibă în vedere raporturile acestei ţări cu mişcarea comunistă internaţională. Raportul Consiliului Naţional de Securitate Nr. 7, pregătit de membrii acestui Consiliu, după consultarea reprezentanţilor armatei, marinei, aviaţiei, Departamentului de Stat, National Security Resources Board şi C.I.A. [Central Intelligence Agency], reprezintă primul efort făcut de guvern pentru a examina în ansamblu şi în profunzime aceste probleme. Acest document este semnificativ în premisa ce o pune privind solidaritatea mişcării comuniste internaţionale, în ceea ce priveşte China şi în faptul că acest do-

cument arată că pericolul comunismului intern este tot atît de important ca şi ameninţarea comunismului extern:

Pe plan intern, ca măsuri imediate, raportul preconizează întărirea imediată a potenţialului militar al Statelor Unite, eventuala instituire a unui serviciu militar obligatoriu, refacerea industriei de armament, superioritate atomică, suprimarea Partidului Comunist American. De asemenea mobilizarea civilă şi de stat pentru o viguroasă campanie de informare, în scopul de a asigura suportul bipartit în politica externă a Americii.

Pe plan extern:

1. Contraofensiva noastră trebuie să acorde prioritate Europei de apus, fără a fi neglijate celelalte ţări ale Europei şi Orientului Mijlociu.

2. Accelerarea Planului Marshall.

3. Promovarea viguroasă a uniunii ţărilor din Europa de apus.

....

7. Intensificarea programului anticomunist la radio.

8. Formularea unui program coordonat de ajutorare a mişcărilor de rezistenţă, atît în spatele Cortinei de Fier, cît şi în URSS, la timpul oportun.

....

10. Crearea de urgenţă a unui important fond pentru combaterea comunismului internaţional.

11. Să se arate clar Kremlinului şi, în mod categoric, hotărîrea Statelor Unite de a rezista agresiunii comunismului sovietic, direct sau indirect, pentru a evita declanşarea unui război provocat prin «accident» de ruşi, faţă de reacţia puterilor apusene".

Am reprodus aidoma o parte din acest extraordinar document, întocmit în martie 1948. De aici se vede că guvernul american era conştient de pericolul mortal ce-l reprezintă comunismul internaţional şi de nevoia de a-i face imediat faţă prin toate mijloacele. Se produce o adevărată mobilizare generală a Americii şi a lumii libere după cum preconizează acest raport vechi de patruzeci de ani. Mobilizare militară, politică, ideologică, economică şi informaţională. Întreaga politică internă şi externă a Statelor Unite trebuia revizuită. Trebuiau alocate fonduri pentru contraofensiva generală, formînd, încurajînd şi finanţînd rezistenţa din spatele Cortinei de Fier şi din Rusia. De aici, *National Committee for a Free Europe*, de aici *Radio Free Europe*, de aici vizele pentru Statele Unite

acordate refugiaţilor politici importanţi sau mai puţin importanţi.

De reţinut că ne aflăm în martie 1948, înainte de blocada Berlinului, de războiul din Coreea, de conflictele Tito-Stalin şi de victoria lui Mao în China.

În raportul Consiliului Naţional de Securitate, după cum am văzut, se vorbeşte despre comunismul internaţional dirijat ca un monolit de Moscova. Raportul nu întrevedea sciziunile ulterioare survenite în Iugoslavia şi mai tîrziu în China. Dar cîteva luni mai tîrziu, acelaşi Consiliu reexaminează problema excluderii lui Tito din ansamblul moscovit (Cominform), în iulie 1948, ajungînd la concluzii extraordinare în ceea ce priveşte destinul ţărilor satelite. Să le urmărim şi să le examinăm:

ULTRASECRET

Politica Statelor Unite faţă de ţările satelite sovietice din răsăritul Europei

NSC Nr. 58, 14 septembrie 1948

2. Obiectivul final al comunismului mondial dirijat de Soviete este dominaţia întregii lumi. În acest scop, comunismul internaţional dirijat de la Moscova întrebuinţează contra victimelor sale presiunea politico-militară a Uniunii Sovietice, subversiunea şi revoluţia internă. Ambele instrumente sunt sprijinite de imensa putere materială a URSS-ului şi întrebuinţarea lor este înlesnită de starea haotică de după război.

3. Înfrîngerea puterilor Axei a lăsat în lume numai două mari centre de putere naţională: Statele Unite şi URSS. Uniunea Sovietică este principala sursă de putere a comunismului internaţional şi numai prin ea comunismul internaţional a devenit capabil să ameninţe existenţa naţiunilor libere.

Pe de altă parte, Statele Unite sunt singura sursă de putere capabilă să mobilizeze cu succes o opoziţie faţă de ţelurile dominaţiei mondiale comuniste. Între Statele Unite şi URSS se găsesc Europa şi Asia, continente de mare potenţial, care, adăugate la puterea actuală a comunismului sovietic, îi vor permite acestuia să deţină superioritatea în oameni, resurse şi teritorii, încît şansele supravieţuirii Statelor Unite ca ţară liberă sunt foarte reduse. În aceste

împrejurări, Uniunea Sovietică a forțat Statele Unite să intre într-o luptă pentru putere (războiul rece), în care securitatea noastră națională e în joc și din care nu ne putem retrage fără să ne sinucidem („national suicide").

4. Comunismul internațional dirijat de la Moscova a realizat succese alarmante în drumul său spre dominația mondială. El a stabilit state polițienești satelite în Polonia, Iugoslavia, Albania, Ungaria, Bulgaria, România și Cehoslovacia. Comunismul internațional amenință acum Italia, Grecia, Finlanda, Coreea, Țările Scandinave și celelalte țări. Uniunea Sovietică a împiedicat încheierea tratatelor de pace cu Germania, Austria și Japonia. A făcut imposibil un control atomic și funcționarea eficientă a Națiunilor Unite. Astăzi, Stalin e pe punctul de a realiza ceea ce Hitler încercase în zadar. Lumea sovietică se întinde azi de la Elbe și Adriatica pînă în Manciuria, cuprinzînd o cincime din suprafața globului".

(De reținut că raportul a fost întocmit în martie 1948. L-o fi citit oare Henry Kissinger înainte de a se pupa pe gură — „à la russe" — cu Brejnev? Din 1948 pînă azi, sub stindardele sovieticilor, comunismul mondial a cunoscut un marș triumfal. Și toate acestea, datorită miopiei lui Roosevelt și Churchil din timpul războiului, de la Yalta — n.a.)

„5. În plus, comunismul internațional opune lumii necomuniste ceva nou în istoria omenirii, și anume coloana a cincea. Ea e întrebuințată pentru a falsifica politica externă, a dezbina și mistifica poporul, a implanta sămînța dezbinării naționale în caz de război. Într-un cuvînt, rolul ei este distrugerea libertăților țărilor democratice.

Pînă acum, Uniunea Sovietică a evitat un conflict militar direct și a amînat confruntarea cu noi. În această politică de amînare a confruntării, timpul este de partea Uniunii Sovietice, atîta vreme cît ea poate să-și mărească în continuare puterea prin metoda agresiunii indirecte și subversiunea internă. Dată fiind natura comunismului mondial dirijat de Moscova, a succeselor deja obținute și amenințării cu noi succese în viitorul apropiat, o politică defensivă nu poate fi considerată valabilă pentru a opri expansiunea comunismului și a convinge Kremlinul să renunțe la scopurile sale agresive. O politică defensivă puternică peste tot nu e bună, fiindcă vom fi slabi peste tot Ea lasă inițiativă Kremlinului, permițîndu-i să-și aleagă timpul și locul unde să lovească; să-și aleagă momentul pentru a da înapoi

şi a face alte diversiuni. O atare politică defensivă permite Kremlinului să păstreze ceea ce a obţinut deja prin cuceriri şi îi lasă puterea intactă. Ca o alternativă la politica defensivă a Statelor Unite, există larg deschisă posibilitatea organizării unei contraofensive pe întreaga planetă. Politica de contraofensivă implică înaintarea potenţialului militar al Statelor Unite şi, în al doilea rînd, mobilizarea şi întărirea potenţialului lumii necomuniste."

Şi mai departe:

„9. Înfrîngerea" (nu coexistenţa paşnică, domnule Kissinger — n.a.) „forţelor comunismului mondial dirijat de Moscova este vital — indispensabilă securităţii Statelor Unite.

10. Acest obiectiv nu poate fi atins printr-o politică defensivă.

11. Statele Unite trebuie deci să ia iniţiativa şi conducerea unei contraofensive în întreaga lume, cu scopul de a mobiliza şi întări frontul anticomunist, atît la noi, cît şi în restul lumii, şi pentru a submina forţa comunistă în sfera Uniunii Sovietice însăşi".

Trecînd în revistă diferite chestiuni legate de Iugoslavia (care ar lungi considerabil prezenta carte, dacă ar fi discutate), Consiliul Naţional de Securitate trece la celelalte ţări satelite:

„28. Pentru a elimina influenţa puterii sovietice din ţările satelite, nu sunt de conceput decît două soluţii: războiul şi alte acţiuni nerăzboinice.

29. Războiul este menţionat, tocmai pentru a se sublinia că nu este posibil şi deci alte mijloace trebuie luate în considerare.

30. Eliminînd controlul sovietic în aceste ţări, se pune întrebarea: ce guvern va urma cînd influenţa şi controlul sovietic vor fi eliminate. Obiectivul este înlocuirea imediată a guvernului controlat de ruşi cu un guvern prieten ori prin orice alt guvern, chiar comunist, dar fără a fi controlat de Moscova.

31. Obiectivul nostru final, bineînţeles, va fi să stabilim în Europa de răsărit administraţii netotalitare, doritoare de a se acomoda şi a participa la viaţa comunităţii din lumea liberă. Cu toate acestea, consideraţii tactice foarte puter-

nice sunt împotriva unui atare obiectiv imediat. Nici o țară din răsăritul Europei, cu excepția Cehoslovaciei, nu a cunoscut decît regimuri totalitare. Democrația, în sensul occidental, este străină de cultură și tradiția lor. În plus, conducerea, conducătorii, partidele ce puteau fi cu adevărat democrate, au fost sistematic divizate și zdrobite, nemaiavînd nici-o șansă de a veni la putere, fără o intervenție armată din Apus etc.

32. Dar dacă noi suntem gata, ca prim pas, să acceptăm înlocuirea prezentelor guverne staliniste cu regimuri comuniste eretice, schismatice, de departe avem o mai bună șansă de reușită. Bineînțeles, va fi un obiectiv foarte greu de atins să rupem legăturile dintre Kremlin și țările satelite. Dar nu va fi tot atît de dificil a încerca, de la început, să răsturnăm regimul comunist, cu complexitatea ideologică, metodele lui și lungul trecut de guvernare despotică.

33. Deci, imediat, calea cea mai lesnicioasă este a încuraja și susține o ruptură ideologico-eretică în țările satelite. Putem contribui la ivirea acestor divergențe, lărgindu-le, fără a ne asuma răspunderea. Cînd ruptura definitivă se va produce, aceasta nu va face ca URSS să piardă prestigiul, dar va apărea ca un conflict între Kremlin și partidul comunist eretic.

35. După cele afirmate mai sus, să vedem care ar fi drumul cel mai bun de urmat. Desigur, primul și cel mai important pas este să se ajungă la retragerea trupelor sovietice din țările satelite. Încheierea tratatului de pace cu Austria ar elimina justificarea prezenței acestor trupe în Ungaria și România. La fel ar decurge lucrurile după încheierea tratatului de pace cu Germania. Dar nu există nici-o garanție, bineînțeles, că aceste țări, luînd distanță față de Moscova, URSS-ul nu va recurge la tratate directe cu ele, pentru a menține mai departe trupe, ba chiar să încorporeze unele sau toate aceste țări satelite în Uniunea Sovietică.

36. Un al doilea mijloc de acțiune este să fie atacate punctele slabe ale guvernelor staliniste și organizațiile lor de masă. Nici aceasta nu va fi ușor, dar punctele slabe există. Elementele staliniste din țările satelite, în special din partidele comuniste, trebuiesc identificate și izolate, creîndu-se astfel condiții pentru eliminarea lor de la putere.

37. Acest mijloc de acțiune este strîns legat de un atac frontal pe plan doctrinar, special destinat și îndreptat con-

tra dogmei din țările satelite, subliniindu-se dependența și servilismul față de Moscova. Această doctrină satelită — cheia de boltă a întregii operațiuni — trebuie atacată fără încetare pe întregul front politic, economic și cultural, precum și în toate aplicațiile ei. Pe de altă parte, contrariul dogmei staliniste, naționalismul, trebuie încurajat. Ofensiva trebuie să se ducă nu numai deschis, ci și camuflat.

38. Terenul politic și cultural oferă posibilități de a ne exercita influența. Dar terenul cel mai bun este cel economic. În cadrul lui, al raporturilor economice, putem influența în mod concret și eficace.

42. Încurajînd ereziile comuniste în țările satelite, nu trebuie să uităm că obiectivul nostru final este instaurarea de regimuri cu adevărat democratice în aceste țări. De aceea trebuie să mărim ajutorul și suportul ce-l putem oferi conducătorilor refugiați ai acestor partide prooccidentale.

45. Trebuie luată în considerare situația fiecăreia din țările satelite, după gradul ei de vulnerabilitate, printr-o politică flexibilă de la caz la caz.

În concluzie:

46. În obiectivul nostru privind țările satelite trebuie să fie reducerea treptată și, eventual, eliminarea totală a preponderenței puterii sovietice (URSS) din răsăritul Europei, fără a recurge la război. Noi trebuie să încurajăm neconformiștii din rîndurile membrilor partidului comunist, regimurile nestaliniste, ca prim pas, chiar dacă ele sunt comuniste.

Un atac masiv contra doctrinei staliniste, în țările satelite, promovarea naționalismului comunist și utilizarea maximă a puterii noastre economice în vederea acestor schimbări."

Aceste documente extraordinare sunt elaborate în anul 1948, pe timpul administrației Truman.

Nu voi comenta pe larg aceste două documente senzaționale ale Consiliului Național de Securitate al Statelor Unite, fiindcă ele vorbesc de la sine. Fiecare punct e un program de acțiune, o sinteză de gîndire politică, o apreciere asupra pericolului mortal ce amenință întreaga omenire, inclusiv Statele Unite ale Americii.

Aceste două documente sunt, în același timp — și incontestabil — cea mai cinstită și mai categorică repudiere și

condamnare a întregii politici de abjectă capitulare a lui Roosevelt și Churchill față de Stalin. Yalta cu toate implicațiile ei indirecte era denunțată și condamnată.

Consiliul Național de Securitate al Statelor Unite vedea clar în 1948 pericolul de moarte în care țara și poporul american fuseseră aruncate de politica celor doi politicieni bolnavi, Roosevelt și Churchill, și preconiza cu înțelepciune și curaj programul de acțiune pentru remediere și salvare.

CAPITOLUL 31

NEUTRALIZAREA — FINLANDIZAREA — EUROPEI DE RĂSĂRIT

Problema Europei de răsărit a fost obiectul unei dezbateri serioase în primii ani ai administrației Truman și apoi în primul an al administrației Eisenhower.

În 1948, George Kennan, un specialist în problemele sovietice de la ambasada americană din Moscova, a preconizat, în revista *Foreign Affairs* teoria „containment"-ului. Aceasta însemna o politică *defensivă* a Statelor Unite, care accepta statu-quo-ul și se limita la a opri pe ruși pe linia lor de la acea dată. Nimic *de* eliberarea Europei de răsărit.

Allen Dulles, ministrul de externe al generalului Eisenhower (1952) preconiza o politică dinamică, agresivă, de „roll-back", de dare înapoi. Dar generalul Eisenhower, cum am spus-o, nu împărtășea această politică. El vedea lumea prin prisma ochelarilor lui Roosevelt. Avea aceeași simpatie pentru sovietici. Politica lui Dulles, inteligentă și posibilă la acea dată, nu a fost deloc aplicată. Ceva mai mult, ea s-a diluat în „spiritul de la Geneva", în cel de la Camp David, cînd președintele Statelor Unite s-a întîlnit cu rușii.

Americanii nu au îndrăznit să intervină nici în revoluția din Ungaria (cînd puteau ușor elibera întreaga Europă de răsărit), nici în „Primăvara de la Praga" și nici în revoluția „Solidarității" din Polonia. Nu mai vorbim de eliberarea Cubei, un adevărat dezastru.

Totuși cineva a vorbit rușilor de Europa de răsărit, dar se știe prea puțin acest lucru. Acest om este generalul Charles de Gaulle. Fascinat de Uniunea Sovietică, generalul credea că sistemul comunist este numai un „accident istoric", că acum Rusia a devenit o republică de „ingineri" și „tehnocrați" care sunt preocupați mai mult de eficacitate decît de ideologie. Pe planul politicii externe generalul credea — ca mulți alții — că Uniunea Sovietică nu urmărește expansiune „naționalistă", ci că ea caută numai securitatea frontierelor ei. Eu cred

că „dezghețul" din anii 1966—1968, în cadrul războiului rece, este rezultatul vizitei generalului de Gaulle din iunie 1966 la Moscova. Vorbesc de un „dezgheț" al Europei de răsărit. În cadrul unor discuții lungi și serioase, generalul le spune sovieticilor:

„Il faut sortir de l'immobilisme. L'Europe doit devenir un ensemble fécond et ne pas accepter d'être paralysée par un division stérile".

Așa se explică că șefii comuniști sateliți au început să facă vizite la Paris, iar generalul s-a dus în capitalele țărilor acestora. Era politica „Europa europenilor".

Un important articol a apărut acum trei ani în influenta revistă de politică externă *Foreign Affairs*, semnat de Zbigniew Brzezinski, privind o posibilă terminare a diviziunii Europei. Articolul era de două ori important. Întîi, el era publicat într-o revistă care este purtătoarea de cuvînt pentru *Council for Foreign Relations* din New York. Acesta este un club foarte închis, de aproximativ 1.500 de membri, de unde s-au recrutat din 1945 pînă astăzi conducătorii Statelor Unite. Influența lor este considerabilă și ei au guvernat — în realitate — Statele Unite, fie că la putere era Partidul Democrat, fie Partidul Republican. Ceva mai mult, ideile, proiectele și deciziile de politică externă luate de Council for Foreign Relations au fost totdeauna *în prealabil* prezentate ca balon de încercare în revista *Foreign Affairs*. Teoria lui Kennan despre care am vorbit, aceea de „Roll-back" a lui Allen Dulles, sau de „deschidere față de China" a lui Richard Nixon, toate au fost publicate aici, înainte de a fi aplicate. În al doilea rînd, autorul este un membru important al acestui foarte influent grup și a fost directorul Consiliului Național de Securitate al Statelor Unite (sub președintele Jimmy Carter) și în plus este directorul faimoasei *Three Continentale*, care determină și ea în mare măsură politica externă a lumii libere.

Articolul avea cinci puncte principale pentru aplicarea unei strategii pentru eliberarea Europei de răsărit sau, mai curînd, neutralizarea ei.

1. Statele Unite nu vor putea să facă să înceteze diviziunea Europei. Aceasta trebuie să fie problema și politica Europei de apus.

2. Interesele vitale ale Statelor Unite se vor concentra cît mai mult în Oceanul Pacific.

3. De aceea, armata americană staționată în Europa va trebui treptat, treptat, retrasă.-

4. Europa de apus trebuie să-și asume integral problemele ei de apărare.

5. Europa trebuie să denunțe „aranjamentele" privind împărțirea Europei și să ia o parte activă — și exclusivă — la rezolvarea problemelor neutralizării și emancipării Europei de răsărit.

Programul este îndrăzneț, pare serios, dar este extrem de periculos. Europa de apus nu a avut și nu are nici o responsabilitate în „diviziunea Europei". Aceasta este opera exclusivă a greșelilor lui Churchill și Roosevelt. Dar, ceea ce este foarte just, Europa *nu a făcut* nimic pînă acum ca să termine această diviziune, ca și cînd problema nu o interesează. Ori, Europa de apus — mai ales în fața deciziilor americane în curs de a retrage armele nucleare din Europa — nu mai este viabilă, dacă Europa de răsărit rămîne încorporată imperiului sovietic. Statele Unite trebuiesc să rămînă prezente în Europa atît pentru a rezolva problema țărilor satelite, cît și aceea a apărării Europei de apus, azi complet nesatisfăcătoare. Fără această prezență totul este pierdut, totul se va prăbuși, inclusiv Statele Unite.

S-a pretins și se pretinde că singurul obiectiv al dominației sovietice în Europa de răsărit este acela al „securității", al apărării. A fost și este absurd a se pretinde că sateliții amenință Rusia. Totuși, pentru asigurarea ei se pot găsi mijloace. Diplomații lui Churchill și Roosevelt, care cu atîta abilitate au mistificat întreaga lume, cînd au vîndut Europa de răsărit, pot găsi ușor formule de garantarea „securității" unei Rusii înarmate pînă în dinți. Statele Unite — și Europa —, chiar și Națiunile Unite în totalitate, pot garanta prntr-un pact pe 30 50 de ani „securitatea" Uniunii Sovietice în schimbul acceptării neutralizării — finlandizării — Europei de răsărit ca primă etapă de reunificare. Trebuie să se afirme zi de zi că emanciparea acestor țări este în interesul păcii, în însuși interesul Rusiei. Că nicicodată nu se va putea stabili o pace durabilă, valabilă, fără detașarea acestor țări de controlul militar, politic și economic al Rusiei. Pentru ca Europa de apus să fie viabilă, mai ales după retragerea Statelor Unite din Europa — ce, fatal, va veni — ea trebuie să neutralizeze Europa de răsărit, să detașeze de sub controlul sovietic 120 de milioane de oameni. Altminteri, Europa de apus va fi neutralizată, anihilată, înghițită. Acest lucru trebuie repetat pentru a fi înțeles, și la Washington, și la Strasbourg. Emanciparea țărilor satelite nu este un act de elementară justiție, ea este

un act politic imperios necesar oricărei păci durabile, mai ales după retragerea americanilor din Europa.

O atare politică, ce exclude războiul şi revoluţiile ţărilor satelite (vezi „doctrina Brejnev" şi pasivitatea Lumii Libere) presupune bineînţeles consimţămîntul Moscovei şi — într-o mai mare măsură — manifestarea unei voinţe ferme în acest sens a guvernelor comuniste de astăzi. Domnul Brzezinski crede că drumul va fi lung şi că operaţia va trebui făcută pe etape. După el, Europa de apus trebuie să încurajeze participarea ţărilor satelite la toate instituţiile publice şi private chiar dacă la început rolul lor ar fi numai de observatori. Europa de apus, continuă el, trebuie să încurajeze schimburi economice cu aceste ţări satelite în cadrul Pieţei Comune (ori Comunităţii Economice Europene). În acelaşi timp, Europa de apus trebuie să participe efectiv la lupta de emancipare a acestor ţări de sub controlul sovietic.

Momentul de a pune în discuţie problema Europei de răsărit este prielnic. Dezarmarea nucleară a Europei trebuie completată de reducerea considerabilă a armatelor convenţionale ale ţărilor Pactului de la Varşovia. Ori, cea mai uşoară formulă de reducere este să se emancipeze ţările din răsăritul Europei, neutralizîndu-se şi fiind astfel scoase de sub controlul militar sovietic. Bineînţeles o atare politică implică, cum am spus, consimţămîntul sovietic. Eu nu mă îndoiesc că guvernele controlate de ei vor accepta cu recunoştinţă o atare soluţie. Dar aceste guverne pot face ceva mai mult: ele pot contribui ele însele la formularea unei atari politici, la emanciparea ţărilor lor de sub controlul Moscovei.

Ar fi cu totul periculos şi nerealist să se vorbească de „liberarea" acestor ţări. Dacă ar fi vreo şansă de succes, ar fi numai dacă se va vorbi de „finlandizarea Europei de răsărit", de „neutralizarea" ei. Nimeni nu trebuie să se sperie de cuvîntul „finlandizare". Dacă el avea la început un sens insultător, el nu-l mai are demult. Eu aş zice că nu l-a avut niciodată. Eu am vizitat acum cinci ani Finlanda. Am găsit un popor mîndru, naţionalist, iar influenţa rusească era zero. Cel mai mare bulevard se cheamă Mareşalul Mannerheim, cel mai sfînt şi frecventat muzeu din Helsinki este casa acestuia. Cultul lui este mai tare decît oricînd şi guvernul conservator de astăzi, de acolo, este o dovadă.

Liberalizarea regimului?

Evident trebuia încurajată demult, iar exilaţii trebuiau demult să reflecteze la măsurile cele mai eficace ca să se ajun-

gă la ea. Americanii — cum am văzut în capitolul precedent — au legat problema liberalizării (drepturilor omului și de emigrare) de avantaje economice, de acordarea clauzei „națiunii celei mai favorizate". În fiecare an, Departamentul de Stat trebuie să raporteze Congresului comportarea guvernului respectiv și din an în an această clauză poate fi prelungită sau retrasă. Este o politică de recompensă pentru buna purtare. În același timp este și o formulă, pentru ca Statele Unite să poată avea un cuvînt în spatele Cortinei de Fier. Mulți exilați nu au înțeles acest lucru și au combătut și combat acordarea acestei clauze României. Consider această tactică o profundă greșeală. Eu din contra aș fi dorit ca toate relațiile internaționale dintre aceste țări, economice, financiare, comerciale, culturale etc., să fie puse pe această bază: de încurajare, de control, de recompensă sau sancțiune. Aș fi dorit ca toate împrumuturile acordate acestor țări să fie supuse aceluiași control anual. Și nu numai de Statele Unite, ci și de întreaga Lume Liberă. Ce armă extraordinară putea fi această permanentă presiune! Ce repede s-ar fi ajuns la o relaxare, la o liberalizare! Dar s-a dat totul pe considerațiuni mercantile, fără a se înțelege marele — enormul și singurul — avantaj economic ca mijloc de presiune pentru liberalizarea regimurilor. Trebuia dat totul *cu condiții, cu control anual.* S-a făcut o politică de precupeți în locul unei politici externe coerente, comune și pe termen lung, în vederea liberalizării și a emancipării acestor țări.

Dacă o nouă strategie se impune pentru o nouă politică față de răsăritul Europei, ea trebuie să fie inclusă în strategia globală, fiindcă neutralizarea Europei de răsărit și emanciparea acestor țări este o problemă globală. Statele Unite și Europa de apus trebuiesc să o formuleze și să o aplice împreună. Europa de apus singură este incapabilă. Dar țările Europei de apus și Parlamentul de la Strasbourg pot juca un rol important în preconizarea unei atari politici. În formularea acestei politici arhiducele Otto de Habsburg și eminentul nostru confrate dl. Pordea joacă un rol de frunte. Procesul detașării de Moscova va fi un proces lung și greu. Prima fază ar putea fi „finlandizarea" Europei de răsărit, „neutralizarea" ei, apoi, o posibilă fază tranzitorie de federalizare și la urmă integrarea ei totală în Europa, adevărata ei patrie. Exilul românesc are ca primă datorie păstrarea identității lui românești. Numai astfel poate să susțină, să afirme și să lupte pentru redobîndirea independenței României. La această acțiune trebuie asociați în mod temeinic românii

din ţară. Fără colaborarea, concursul, voinţa lor, nimic nu se va putea face. Presiunea internă împreună cu cea externă va influenţa indiscutabil spre o atare soluţie. De meditat serios şi senin asupra acestei posibilităţi. „Liberalizarea" începută în Ungaria, dacă nu va fi urmată de cea a lui Gorbaciov în Uniunea Sovietică şi în celelalte ţări satelite, este periculoasă pentru România. Problema Transilvaniei va fi repusă în discuţie, fiindcă ungurii au reuşit să-şi cîştige nejustificate, dar enorme simpatii, şi la Washington, şi la Londra, şi la Strasbourg. Difuzarea acestui pericol vine mai uşor, dacă conducătorii de astăzi şi de mîine de la Bucureşti iau în sfîrşit drumul înţelept şi atît de întîrziat al reformelor, al „liberalizării". Numai aşa văd eu dezrobirea României.

Am trăit în sufletul şi trupul nostru victoria aliaţilor în al doilea război mondial. Victoria lor a fost victoria lui Stalin, triumful bolşevismului, al expansiunii ruseşti de totdeauna, de comunizare şi de dominare a planetei.

Nu ştim ce s-ar fi întîmplat cu România, dacă soarta armelor favoriza pe Adolf Hitler. Orice am scris este material de speculaţie. Dar, surprinzător, am găsit material important, ce ne arată că, chiar în cazul unei păci separate cu Germania, după asasinarea lui Hitler, soarta ţării noastre, oricît ar părea de revoltător şi de necrezut, ar fi fost aceeaşi.

Iată de ce reproduc mai jos un articol al meu asupra acestei chestiuni.

ATENTATUL DIN 20 IULIE 1944 CONTRA LUI HITLER ŞI SOARTA ROMÂNIEI

La 20 iulie 1944, Hitler scăpa ca prin minune de un nou atentat, făcut de colonelul conte von Stauffenberg la cartierul general al Fuhrerului din Rastenburg.

Era un atentat în plus care eşua. Zic în plus, fiindcă din 1938 (ca să nu mai vorbim de cele încercate înainte) toate au eşuat. Fie comploturi politico-militare, ca să-l debarce, fie atentate fizice la viaţa lui.

Pentru a înţelege mai bine situaţia, trebuie reţinută rivalitatea dintre armată şi regimul hitlerist ce a existat de la venirea la putere a lui Hitler în 1933 şi pînă la moartea lui din bunkerul său din Berlin în aprilie 1945. O menţiune specială merită încercarea din 1938 a generalului Beck prin emisarul său civil, von Kleist (în alte două demersuri), făcută la Londra pentru a convinge guvernul britanic de a nu se

* *Notă:* Datorită faptului că multe din Anexe sînt xeroxate şi fotocopiate, s-a convenit ca acestea să păstreze ortografia veche, iniţială. (Red.).

duce la München și a ceda lui Hitler, fiindcă ei, militarii, „vor aresta în acest caz pe Hitler și-l vor judeca, împiedicînd astfel declanșarea războiului". Șefii militari ai armatei germane au mers atît de departe, încît prin Theodor Kordt, consilier la Londra, au informat pe lordul Halifax de ziua exactă fixată de Hitler pentru invadarea Cehoslovaciei. Dar acești generali germani băteau la uși închise. Nici Churchill, nici Halifax, nici lordul Vansittart (toți contactați de conspiratori), nu au mișcat un deget. Chamberlain s-a dus la München, Hitler a triumfat și generalii germani, nesprijiniți de englezi, au trebuit să se încline. Englezii au mers atît de departe, încît nici nu au informat măcar pe principalii lor aliați, francezii, de aceste trei demersuri dinainte de capitularea de la München (vezi N. Baciu, *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, La pensée Universelle Paris).

Și războiul, de care generalii germani știau că va fi pierdut de patria lor, a început. Întii, rapid și triumfător, dar din octombrie 1941 mai încet și mai puțin triumfător. Înaintarea germană în fața Moscovei a fost oprită de o ninsoare cu ploi, ce a transformat toate drumurile într-o imensă mocirlă, în care nici tancurile, nici camioanele, nici soldații nu mai puteau înainta. Cîteva zile mai tîrziu, un frig siberian oscila între minus 30 și minus 50 de grade Celsius, învăluia armata germană ca un adevărat giulgiu al morții. Benzina tancurilor germane îngheța, soldații germani neechipați de iarnă (fiindcă Führerul credea într-o victorie rapidă) mureau de frig cu zecile de mii. Cînd urinau, urina se transforma în gheață, iar soldații mureau de congelarea organelor sexuale sau ale anusului.

Comandanții armatelor germane cereau cu insistență oprirea ofensivei pînă la primăvară, dar Hitler refuza cu încăpățînare. Atunci, ca prim act de nesupunere, rînd pe rînd, comandanții armatelor au oprit cu de la sine putere acest inutil masacru. Aceasta, cu atît mai mult, cu cît 34 de divizii rusești, admirabil echipate de iarnă, sosite proaspăt din Siberia, îi contraatacau (Diviziile siberiene au fost aduse pe frontul apusean după ce spionul Richard Sorge a asigurat din Tokio pe Stalin că japonezii nu vor ataca Rusia). Generalii Guderian, Hoeppner, mareșalul von Kluge, von Beck, Haldner, ordonară rînd pe rînd și cu de la sine putere oprirea ofensivei și retragerea. Era primul act de indisciplină, dar cu o semnificație profundă: Germania a pierdut războiul! Aceasta cu atît mai mult, cu cît Statele Unite intraseră în război. De aceea, din, 1942 generalii germani împreună cu

un număr de personalități antinaziste au început să se gîndească la debarcarea lui Hitler, la lichidarea nazismului și la o pace separată cu anglo-americanii.

Iată de ce încercarea de puci a colonelului von Stauffenberg din 20 iulie 1944 nu trebuie văzută ca un act izolat. Ea a fost precedată de multe, foarte multe încercări similare. Amintim în treacăt acea operațiune „Flash" a generalului von Treskow și a generalului Olbricht din 13 mai 1943. Printre complotările contra lui Hitler și încercările unei păci ale generalilor germani cu anglo-americanii trebuie să semnalez cititorilor și extraordinarul rol al amiralului Canaris, șeful serviciului de spionaj și contraspionaj al armatei germane (Abwehr) și a adjutantului său, colonelul Franz Oster. Amiralul Canaris a mers atît de departe, încît a sfătuit pe generalul Frank să nu intre în război și să nu permită armatelor germane atacarea Gibraltarului. Ceva mai mult, amiralul Canaris prin contele von Moltke a luat contact la Istanbul cu șeful OSS american, William Donovan, prin care reprezentantul lui Canaris, printr-o declarație scrisă pe antetul ambasadei germane menționa că „nu se vor opune debarcării acestora în Franța", ci numai rușilor în răsărit. Șeful serviciului american OSS, impresionat de acest document și de seriozitatea „complotiștilor", a prezentat proiectul lui Roosevelt, care l-a respins, rămînînd ferm pe poziția *capitulării necondiționate*. Ce greșeală politică de neiertat! Doi ani de război în plus, cu milioanele de morți și toate nenorocirile ce au urmat.

În această ordine de idei și pentru a fi complet, trebuie să menționez și extraordinara întrevedere de la Lisabona în vara anului 1943 între cei trei mari șefi ai spionajului german, britanic și american pentru a discuta — tot la inițiativa amiralului Canaris — o pace separată între Germania și anglo-americani. La această întrevedere ultrasecretă (vezi Heinz Höhne, *Canaris*, editura Ballard), amiralul Canaris a prezentat generalului Menzies, șeful serviciilor de spionaj și contraspionaj britanice și lui William Donovan, șeful american, programul său de pace separată:

1. Încetarea focului în Vest
2. Eliminarea lui Hitler
3. Continuarea războiului cu rușii

Dar și această tentativă a eșuat din cauza președintelui Roosevelt cu clauza sa aberantă de *capitulare necondiționată*. De altfel, și aici „apostolii de la Cambridge" vegheau. Kim Philby, comunist și șef-spion al lui Stalin (azi general

la Moscova), a sabotat imediat aceste încercări de pace separată, informînd Moscova (vezi Kim Philby, *My Silent War)*. Şi astfel războiul a continuat doi ani cu milioanele de morţi şi cortegiul de nenorociri şi ruine, săpînd temeliile civilizaţei creştine şi ale democraţiei. Erori tragice ce nu se vor ierta niciodată, cînd istoria (azi falsificată) va fi scrisă fără frică şi cu obiectivitate.

Înainte de a reveni la atentatul contra lui Hitler din 20 iulie 1944, trebuie să mai menţionez un fapt senzaţional. La marele cartier general al Führerului se găseau o serie de ofiţeri, în frunte cu generalul Fritz Thiele, omul numărul doi în OKW (Oberkommando der Wehrmacht — Comandamentul Suprem al Armatei), care transmiteau zilnic spionului german Rudolf Rössler, stabilit la Lucerna în Elveţia, toate ordinele de bătaie şi planurile armatelor germane. Rössler, în posesia unui aparat de radiotelegrafie identic cu acela al comandanţilor de armate germane (furnizat de ofiţerii complotişti din 1939), primea informaţiile o dată şi concomitent cu şefii nemţi, cărora le erau destinate. Bineînţeles, el le transmitea ruşilor (vezi N. Baciu, *Sell-Out to Stalin*, Vantage Press, New York).

Dar să revenim la atentatul lui von Stauffenberg, care era al patrulea, pe care colonelul îl încerca la viaţa lui Hitler. De reţinut calitatea excepţională a participanţilor la complot, de la amiralul Canaris la mareşalul Rommel, de la generalul Beck la von Stülpnagel, guvernatorul militar al Franţei, la generalul Hase, comandantul Berlinului, sprijiniţi de o întreagă elită de civili, cum erau Karl Goerdeler, von Moltke, Gisevius etc. Acest atentat ratat a costat vieţile a peste cinci mii de persoane, inclusiv aceea a mareşalului Rommel. Cei mai mulţi au fost asasinaţi prin spînzurare în cîrlige, ca vitele la abator.

Ce au vrut aceşti complotişti? Care era obiectivul lor, în afară de lichidarea fizică a lui Hitler şi a nazismului? Patrioţi, conştienţi că Germania a pierdut războiul, ei sperau (naivii!) că lichidarea nazismului şi a lui Hitler le va permite să negocieze cu anglo-americanii un armistiţiu şi o pace separată eventual, după planul de pace stabilit de Karl Goerdeler. Acest plan prevedea — cu o totală falsă premisă — că războiul trebuie continuat la răsărit şi că... anglo-americanii se vor alia nemţilor pentru a lichida bolşevismul (cam asta era baza operaţiei *Walküre* a contelui von Stauffenberg). Cîtă ignorare a realităţilor şi cîtă naivitate! Complotiştii nu ştiau trei lucruri importante:

1. Că obiectivul războiului anglo-american nu era doborîrea nazismului și lichidarea sa, ci doborirea Germaniei însăși. „Generalii germani“ — ne spune lordul Vansitter într-o rezoluție — „sunt mai periculoși decît naziștii“.

2. Că Roosevelt, decretînd la Casablanca în ianuarie 1943 în prezența lui Churchill clauza capitulării necondiționate, nu va renunța niciodată la ea.

3. Că agenții lui Stalin din Marea Britanie, de la M15 și M16, „apostolii de la Cambridge“, Philby, Burgess, Blunt, Maclean etc., cenzurau aceste încercări și le transmiteau lui Stalin, făcînd imposibilă o pace separată.

După apariția cărții mele *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, am primit de la dl. George Caranfil, fost ministru plenipotențiar al României la Helsinki, un foarte interesant document. Este vorba de un raport al domniei sale în calitatea sa oficială făcut guvernului Antonescu cu două luni înainte de atentatul lui Stauffenberg. Consider acest raport-document de o extremă importanță în clarificarea poziției României în conjunctura din iunie-iulie 1944 și îl reproduc — cu permisiunea autorului — în întregime, așa cum e făcut.

ÎNAINTEA ATENTATULUI ÎMPOTRIVA LUI HITLER

S-a scris totul despre acest atentat sau aproape totul, dar nu am citit nicăieri despre expunerea ținută în fața conjuraților înaintea punerii în practică a atentatului. Îmi propun deci să reconstitui textul acestei expuneri după notele mele personale. El ne permite să cunoaștem nu numai situația din Germania — așa cum o vedeau conjurații la începutul lui aprilie 1944 — ci și felul în care conspiratorii înțelegeau să continue războiul (desigur, în caz de succes), cum priveau o eventuală pace și viziunea lor despre perioada postbelică.

Putem să ne dăm seama în prezent de marea lor eroare, atunci cînd își închipuiau că Rusia nu avea intenții expansioniste în Europa și cît se înșelau în legătură cu voința și chiar posibilitatea aliaților occidentali, a britanicilor și americanilor de a se opune cu energia necesară vicleanului Stalin, singurul cîștigător în acest conflict.

Contrar angajamentelor luate de aliați în privința țelurilor războiului — printre altele de a nu beneficia de cîștiguri teritoriale — URSS a anexat teritorii considerabile,

ca de pildă Basarabia şi Nordul Bucovinei, provincii româneşti ca şi teritoriul Herţa, de asemenea românesc, şi Ţările Baltice. Mai mult, Sovietele au impus propriul lor regim unui număr de ţări, cu toate angajamentele formale ale lui Molotov, transformînd în sateliţi sovietici toată Europa estică. Să adăugăm faptul că celor care au crezut posibilă împărţirea Germaniei, gîndind că ea va servi de scut aliaţilor împotriva intenţiilor de expansiune sovietică, istoria le-a arătat cîtă fantezie erau aceste presupuneri.

Iată informaţia strict confidenţială pe care am primit-o din partea unui membru al legaţiei germane din Helsinki, care revenea din Berlin, făcută mie în noaptea de 16 aprilie 1944. Eu însumi reprezentam acolo România. Reproduc în modul cel mai fidel uluitoarea destăinuire pe care acest diplomat mi-a făcut-o în legătură cu o expunere ţinută în faţa conjuraţilor în cursul unei reuniuni secrete, puţin înainte de atentatul împotriva Führerului:

„Germania nu mai poate învinge puterea militară a Rusiei. Îndoieli în legătură cu victoria Germaniei existau încă din 1941, la începutul campaniei. Aproape jumătate din membrii Comisiei Politice a Partidului Naţional-Socialist pentru problemele orientale, din care făceau parte Hess şi profesorul Haushoffer, se pronunţaseră împotriva războiului cu Rusia. Se ştie în prezent că Hitler a reuşit să-şi impună punctul de vedere şi convingerea sa pasionată. Rusia se vădeşte de neînvins. Politica naţional-socialistă a comis o greşeală capitală trimiţînd armata Reichului pe frontul răsăritean, unde, în cursul ultimului război, germanii au avut pierderi mult mai importante decît pe frontul de Vest, fără a mai vorbi de epidemii. Este o particularitate istorică a Rusiei de a cîştiga tot mai mult prestigiu politic şi de a-şi întinde teritoriul, chiar după înfrîngeri militare care ar duce la dispariţie alte state.

Timp de sute de ani, germanii au trăit în pace cu Rusia. Bismarck a stabilit ca principiu de bază al politicii sale raporturile de bună vecinătate cu această ţară. Germania nu a avut decît avantaje respectînd acest principiu. Ne dăm seama în prezent că Bismarck avea dreptate şi că un război germano-rus nu se poate încheia cu beneficii pentru germani, decît în cadrul unei coaliţii mondiale. Mai mult, chiar dacă ipotetic Rusia ar fi total lichidată ca putere mondială, Germania ar pierde, deoarece i-ar fi imposibil de a ţine echilibrul între Marea Britanie şi Rusia. Concluzia acestor consideraţii preliminare este că Germania nu mai poate juca nici un rol pe plan mon-

dial, ceea ce nu trebuie să mire pe nimeni. Reichul mai poate spera totuşi să şi păstreze poziţia sa de mare putere europeană. Care sunt elementele care fac din Rusia o ţară neînvins? Spaţiul, populaţia numeroasă, forţa biologică a acestei populaţii, rezervele de materie primă. Valoarea spaţiului ca factor militar a fost demonstrată în timpul campaniei noastre împotriva Stalingradului şi în Caucaz. În privinţă populaţiei, situaţia este următoarea: la începutul războiului, Rusia avea în jur de 200 de milioane de locuitori, Reichul de 80 de milioane. Capacitatea de mobilizare a Rusiei este aproape dublă cît aceea a Germaniei şi aceasta din cauză că în Rusia nivelul mijlociu de viaţă este de 35 de ani, iar în Germania de 55 de ani. Iată de ce, din 1.000 de adulţi Rusia poate mobiliza aproape 900, iar Germania doar 500. Ceilalţi sunt bătrîni. Puterea biologică a Rusiei apare evidentă, dacă se ţine seama de primitivismul populaţiei, dotată cu excepţionale calităţi în privinţa manevrării armelor tehnice. În prezent, situaţia armatei ruse pare a fi următoarea: din 35 de milioane de soldaţi mobilizaţi sau mobilizaţi la începutul războiului, 20 de milioane au fost eliminaţi sau scoşi din luptă. Celor 15 milioane rămaşi disponibili li se adaugă anual un contingent de aproximativ 3 milioane de recruţi. În nici o ipoteză admisibilă armata germană nu va ajunge să epuizeze acest potenţial rusesc.

O pace separată semnată cu Rusia ar constitui prin urmare un act de salvare a Germaniei. Dar atîta vreme cît Hitler va rămîne în fruntea Germaniei şi Stalin în fruntea Rusiei, pacea va fi imposibilă.

Pentru omul de pe stradă, obişnuit să judece evenimentele istorice prin prisma intereselor personale, poziţia Germaniei apare tragică, dar omul politic trebuie să judece fără a ţine seama de contingenţele prezentului, deoarece istoria Germaniei nu a început ieri şi nu va sfîrşi astăzi. În realitate, ce se poate întîmpla cu ţara noastră? Sau va ajunge să încheie o pace de compromis sau va fi învinsă sută la sută de aliaţi. Fie într-un caz, fie în celălalt, nu există decît o singură cale deschisă viitorului său: să reînnoade cu Rusia relaţii de prietenie, asemănătoare celor din epoca lui Bismarck, să reia relaţii normale cu Anglia şi să aştepte reînvierea conflictelor istorice între anglo-saxoni şi slavi. Atunci Germania va putea juca din nou, cu maximum de beneficii, rolul său de factor de echilibru. Nu există o altă cale. Fără îndoială, în perioada care va urma sfîrşitului ostilităţilor, Germania va fi ocupată de trupe aliate. Ea va avea de suferit. Este probabil, de asemenea, că patru sau cinci milioane de germani vor pieri, victime ale răz-

bunării slave. Dar Germania păşeşte în prezent într-o epocă istorică în care elita sa politică trebuie să se debaraseze de orice criteriu sentimental în interesul propriului nostru viitor. Trebuie ca această elită să privească lucrurile cu sînge rece sau chiar cu cinism. La începutul războiului, comandamentul german a comis greşeala de a aprecia unele situaţii dintr-un punct de vedere sentimental. Astfel, de pildă, după comodele campanii din Polonia şi Franţa, comandamentul german a încercat să opereze o debarcare în Anglia, dar după ce 25.000 de soldaţi s-au înecat în Canalul Mînecii, s-a renunţat să se reînnoiască încercarea. Poate că sacrificînd un milion de soldaţi, s-ar fi putut atinge acest ţel. De atunci, noi am pierdut în Rusia mai mult de patru milioane de oameni, evitînd atacul general împotriva Moscovei, fără să fi înregistrat un avantaj. A fost o concepţie greşită, care a permis să se verifice proverbul: «Avariţia costă scump».

În interesul viitorului Germaniei, comandamentul armatei noastre trebuie să folosească încă de pe acum capitalul de care dispunem încă, dar fără nici o cruţare. Noi avem opt milioane de soldaţi pentru a face faţă împrejurărilor şi trebuie să riscăm totul în speranţa de a obţine un compromis. Desigur, dacă adoptăm acest comportament cinic faţă de propriul nostru popor, nu avem nici un menajament pentru Aliaţi. Înainte de a arunca întreaga noastră forţă în balanţă, ei vor trebui să şi aducă întreaga lor contribuţie, avînd în vedere exclusiv disciplina războiului. De aceea, nu are importanţă ce frontiere şi nici unde stabilim liniile noastre de rezistenţă. Ameninţările Rusiei să nu ne sperie. Ea suferă încă de un complex de inferioritate faţă de Occident şi nu are intenţii imperialiste foarte importante în Europa. Înaintarea sa în Europa centrală şi către Dardanele o va pune în conflict cu anglo-saxonii şi Germania va putea duce din nou o politică europeană. În jocul politic al viitorului nu trebuie să uităm niciodată că marea expansiune rusă către Indii şi Extremul Orient reprezintă cea mai mare şansă pe care ne-o rezervă istoria.

Am să vă spun încă ceva. Germania nu era pregătită pentru un război care să fi căpătat proporţiile actuale. Prin urmare, ipoteza unei înfrîngeri totale nu trebuie să ne răpească orice speranţă. Între Rusia şi Anglia ne aşteaptă fără îndoială un viitor acceptabil.

Ca urmare a ceea ce s-a spus şi în aşteptarea invaziei, ansamblul structurilor germane de război se găsesc într-o stare de tensiune extremă. Oraşele germane sunt puternic bombar-

date, în special Berlinul. Ele trăiesc într-o atmosferă de front, ceea ce oferă cel puțin avantajul psihologic de a suda într-un singur bloc spatele și fața frontului. Lăsînd de o parte această infimă compensație, viața civilă este complet sacrificată și orice pretenție la un minim de confort imposibilă: directori importanți din minister, directori de uzină trăiesc în dormitoare de șase pînă la zece persoane și primesc masa la cantine populare. Din punct de vedere militar, iată care este situația: unica șansă a Germaniei de a evita o capitulare fără condiții este ca invazia să se producă cel mai tîrziu la 1 septembrie a anului acestuia. Ea va oferi, eventual, posibilitatea unei mari victorii defensive și ulterior va apărea o bază serioasă de discuții cu Aliații în vederea încheierii unui armistițiu convenabil. Se înțelege că și în acest caz Germania nu mai poate cîștiga războiul, dar cel puțin astfel se va putea deschide un cîmp vast de speculații diplomatice și politice. În cazul în care invazia nu are loc în perioada indicată mai sus, comandamentul superior german va trage următoarele concluzii:

1. Pentru motive cunoscute numai de ei, Aliații preferă prelungirea războiului.

2. Armata germană nu mai este capabilă de o ofensivă eficace în cursul anului 1945.

3. Aceasta era situația la sfîrșitul anului 1944 sau la începutul anului 1945, cînd armata s-a văzut obligată de a elimina conducerea Reichului, Partidul Național-Socialist și pe Führer. După aceea, înainte de a cere armistițiul, ea va putea să continue lupta defensivă timp de o lună, două, pentru a crea condiții satisfăcătoare ulterior, la încheierea păcii.

Din punct de vedere politic și în concordanță cu ipoteza menționată mai sus, o capitulare fără condiții, înaltul comandament militar, care va prelua atunci conducerea Reichului, prevede următorul plan de operații:

— Rezistență maximă pînă în momentul armistițiului pe frontul de vest.

— Retragerea trupelor de pe frontul de est, din fața rușilor, lăsîndu-i să ocupe România, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria și de asemenea Grecia.

Această manieră de a proceda va genera conflicte și neînțelegeri între Aliați în perioada de după război. Germania va putea conta pe unele avantaje. Aliații vor ajunge la concluzia că este în propriul lor interes să reorganizeze Germania și să o mențină sănătoasă și destul de puternică din punct de vedere economic. Oricum, este important de a se sfîrși războiul către luna mai 1945."

Aceste confidenţe care mi-au fost făcute personal erau de o mare gravitate şi puteau pune în pericol viaţa interlocutorului meu, un bun jucător de şah. Totodată puteau compromite reuşita întregului complot. Ele îmi relevau exasperarea rezistenţilor germani antinazişti şi totodată ameninţările care planau deasupra ţării mele şi asupra Europei. La 30 iunie 1944 am trimis guvernului meu următoarea notă, în urma noilor informaţii culese:

Toată lumea este de acord în Germania că am pierdut războiul. Reuşita debarcării a jucat un rol decisiv în acest sens. Atmosfera generală este a unei indiferenţe totale, generată de opinia că nimic nu mai poate înlătura dezastrul. În opoziţie cu pasivitatea privind desfăşurarea războiului se observă la germani o nervozitate care, dacă s-ar accentua, ar declanşa o mişcare în interiorul ţării. Starea de spirit care domneşte în Partidul Naţional-Socialist este controlată îndeaproape, acest partid fiind transformat într-un instrument poliţist. Constrîngerea exercitată asupra manifestărilor individuale provoacă o reacţie contrarie. A se observa că Partidul Naţional-Socialist, care la început îşi întemeia propaganda pe forţa armată, urmăreşte în prezent soluţii diplomatice pentru a salva situaţia. Iată ce se speră. Întreprinderile din interiorul ţării, în mare parte dezorganizate de bombardamente, drumurile de fier distruse în proporţie de peste 50% au fost refăcute parţial. Gările sunt deschise, căile ferate în reparaţie, portul Hamburg repus în activitate. Se observă transporturi militare spre Franţa, Danemarca şi Norvegia. Armamentul transportat lasă impresia unui material vechi, reparat. Deprecierea monedei se agravează. Se poate constata după creşterea schimburilor în natură. Preţurile, menţinute datorită controlului riguros al statului, sunt relativ stabile.

În concluzie, această stare de lucruri poate dura încă trei luni.

Persoana care mi-a procurat informaţiile de mai sus nu are probabil prea multă experienţă, dar cunoaşte bine Germania. Schimbarea pe care a observat-o de la ultimul său voiaj capătă o importanţă cu atît mai mare. Este de altfel interesant de a confrunta aceste informaţii cu acelea transmise de mine în raportul nr.... din 26 mai 1944. Sunt în măsură să vă informez pe de altă parte că ministrul german la Helsinki a declarat celor doi colaboratori ai săi şi membrilor legaţiei, în urma vizitei lui von Ribbentrop în Finlanda, că

Germania a pierdut războiul şi că ea nu mai are posibilităţi diplomatice să salveze ceea ce mai poate fi salvat.

În realitate, acest ultim raport era destinat în mintea mea să întărească informaţiile pe care le-am dat în cele două rapoarte precedente, reproduse mai sus, aceasta pentru a îndemna guvernul român să părăsească Axa cît mai repede şi a se alătura aliaţilor săi naturali de totdeauna, adică Angliei şi Statelor Unite (pentru Franţa problema nu se punea în această epocă). Eu însumi eram de altfel de multă vreme în raporturi directe cu autorităţile engleze şi americane.

Reiese din cele de mai sus că soarta Europei de est ar fi fost aceeaşi, dacă atentatul ar fi reuşit să elimine pe Hitler şi Partidul Naţional-Socialist; oricum, ea ar fi fost sacrificată. Ar fi fost sacrificată de germani, aşa cum a fost părăsită la Yalta...

Oricum, eu am cunoscut, înainte de a fi fost pus în practică, existenţa unui complot împotriva lui Adolf Hitler, despre care am informat guvernul român.

Documentul domnului ministru George Caranfil merită bineînţeles o analiză şi un studiu aprofundat, ce vor trebui făcute într-o zi de istoricii de mîine ai României dezrobite. Deocamdată, şi personal, voi face numai cîteva observaţiuni:

a) Mareşalul Antonescu, Iuliu Maniu şi Brătianu au fost justificaţi cînd au considerat încă din 1943 că Germania a pierdut războiul şi au început negocierile de pace de la Madrid, Stockholm şi Cairo.

b) Fie cu Hitler la putere, cu o pace separată cu Rusia, fie cu un regim militar de generali, Germania era gata să se „replieze", scurtînd frontul, şi deci să sacrifice şi să abandoneze România ruşilor.

c) Că mareşalul Antonescu împreună cu Iuliu Maniu şi Brătianu, au avut dreptate să caute „garanţia anglo-americanilor" pentru negocierile de la Stockholm, oferite lui Stalin, fiindcă în ruşi nimeni nu putea avea încredere.

d) Că diplomaţia germană, inclusiv cea din complotul contra lui Hitler, s-a înşelat complet asupra raporturilor de după război dintre anglo-americani şi ruşi.

e) Că această diplomaţie germană dovedea o totală ignoranţă a pericolului rusesc, şi ca putere expansionistă

şi ca ideologie, atît în ceea ce privea Germania, cît şi întreaga Europă şi întreaga planetă.

f) Că, în sfîrşit, încercările de a ieşi din Axă ale mareşalului Antonescu încă din 1943 nu erau acte de laşitate ale unui aliat de tranşee, ci o politică de elementară apărare naţională a intereselor României.

Ce tragedie că toate aceste înţelepte eforturi au eşuat la 23 august 1944!

ÎN LUPTĂ

După ce scăpase din temniţele Anei Pauker şi puşcăriile lui Tito trecînd Dunărea şi Drava înot spre libertate autorul ajunge la Paris, unde începe să scrie articole şi o carte pentru cauza românească.

După apariţia articolelor sale în *Le Monde* şi *Gazette de Lausanne*, şi apoi a unei cărţi, autorul celor prezente a avut onoarea — şi bucuria românească — de a fi invitat pentru o serie de conferinţe la Londra, la B.B.C.

Era în vara anului 1950, în plin război rece. El a fost primit ca un luptător pentru ţara sa şi pentru libertate de postul de radio britanic. Ţin să exprim întreaga mea gratitudine pentru această ocazie doamnei Doreen Berry, şefa secţiei programului românesc şi distinsului meu prieten şi fost coleg de universitate, Puiu Cristea.

The British Broadcasting Corporation

Bush House, Aldwich, London WC2
29th September 1950

N. Baciu, Esq.,
8, rue Geoffroy
St. Hillaire
Paris Ve

Dear Mr Baciu,

As you request, I give below a list of the talks you have done for us and for which I would like, once more, to thank you. Such reaction as we have received to your various talks has been most favourable.

Title	*Date of Broadcast*	*Transmission*
1. Justice and Terror in Roumania	19th July 1950	Roumanian
2. Marshall Tito and the Refugees from the Soviet Satellite Countries	27th July 1950	Serbo Croat
3. Russian Collaboration and Robbery in the Rumanian Oil Industry	16th August 1950	Roumanian
4. The Technique of Voluntary Confession (to Communists)	30th August 1950 5th September 1950 12th September 1950	Roumanian Bulgarian Albanian
5. Anniversary of the Rumanian Armistice	12th September 1950	Roumanian
6. The Crime of Genocide	Recorded 26th Sep 1950 (To be broadcast on 14th October 1950)	Roumanian
7. Three Years since Maniu's Trial	Recorded 26th Sep 1950 (To be braodcast on 11th Nov. 1950)	Roumanian

I hope you are findig life in Paris congenial and send you my best wishes for your future plans.

Yours sincerely,
Doreen Berry
Roumanian Programme Organiser

Dintre cele șapte conferințe ținute nu voi reda decît pe cea de mai jos. Ea era legată de criminala practică a sovieticilor de a utiliza drogurile în procesele lor politice, adevărate asasinate judiciare. Conferința viza nu numai procesul cardinalului Mindszenthy din Ungaria, dar în retrospectivă procesul din 1947 al lui Iuliu Maniu.

Prin aceleași procedee sălbatice utilizate contra primatului catolic al Ungariei, devenit o marionetă în mîinile călăilor ce-l judecau, securitatea de la București a „condiționat" și frînt rezistența și personalitatea lui Vasile Serdici, făcîndu-l să se întoarcă contră lui Iuliu Maniu. Fostul de-

putat național-țărănist Vasile Serdici nu era numai un membru important în partidul al cărui șef era Iuliu Maniu. El era în același timp unul din prietenii săi cei mai apropiați, la care Maniu locuia în București, și omul de încredere al acestuia în misiuni delicate în străinătate, ca, de exemplu, la Lisabona în decembrie 1941, cînd s-a hotărît să rămînă în țară pentru a organiza rezistența contra nemților la momentul oportun și la nevoie (Vezi documentele secrete din arhivele britanice, FO 371/33256—106111). Vasile Serdici era șeful serviciului de informații al Partidului Național Țărănesc. În această calitate el își risca în fiecare zi viața pentru a informa presa și comisiile britanică și americană de la București de toate ticăloșiile săvîrșite de ruși și de agenții lor în România. Baronul Vasile Serdici vorbea perfect englezește și era interpretul lui Iuliu Maniu în toate întrevederile lui cu anglo-americanii. Și totuși, acest om curajos și demn a fost transformat prin utilizarea metodelor descrise mai jos într-o pastă maleabilă, cu care justiția asasină manevra după bunul ei plac.

Iată această conferință ținută la 30 august 1950 la BBC, Londra:

„SERUL ADEVĂRULUI" ȘI „TEHNICA MĂRTURISIRILOR SPONTANE" ÎN POLIȚIA ȘI JUSTIȚIA COMUNISTĂ

„Mărturisirile spontane" și autoacuzările" din lunga serie de procese politice din spatele Cortinei de Fier au făcut ca opinia publică cutremurată să înceapă a vorbi de „serul adevărului", de „pilule de mărturisire", de „droguri de vinovăție" și de alte asemenea medicamente, ce ar fi fost utilizate în aceste procese. Misterul acestor mărturisiri și autoacuzări ne este dezvăluit în mare măsură de recentele publicații medicale și de rapoartele științifice prezentate celui de al treilea Congres Internațional al Avocaților ținute în iulie anul acesta [1950] la Londra.

Din ele vedem cum urmașii lui Dzierzinski și Iagoda au trecut de la „tehnica camerelor de tortură" a acestor monștri, supranumiți „maeștrii durerii", la tehnica electricității, a psihologiei, a chimiei și a chirurgiei, pentru obținerea a ceea ce rușii numesc „raskaianîie", adică pocăință sau, în limbaj modern, „mărturisire spontană". Justiția comunistă, pîngărind binefacerile științei, așa după cum arată ministrul de externe american, dl. Dean Acheson, în decla-

rațiile sale din 26 aprilie, utilizează descoperirile medicinei în scopurile sale de despotism politic, făcînd pe nevinovați să se declare culpabili. Nu este vorba de utilizarea naivului și nevinovatului „detector de minciuni" al profesorilor Keller și Larson, constînd în înregistrarea și interpretarea variațiunilor presiunii sîngelui, ale pulsului, ale respirației și glandelor sudoripare, în cursul unui abil interogatoriu luat inculpatului. Nu este vorba nici de „jefuirea chimică" a conștiinței, cunoscută de lumea științifică sub numele de „narco-psiho-analiză" prin explorarea sub hipnoză a subconștientului victimei, cu ajutorul unor derivați sodici.

Chiar și pe acestea, Academia de Medicină din Paris la 22 martie anul trecut, ca și Congresul Internațional al Avocaților de anul acesta, le-a repudiat și condamnat ca degradante, neștiințifice și contrare justiției naturale, așa după cum ele sunt repudiate și de „Declarația Internațională a Drepturilor Omului", deoarece ele calcă principiul „inviolabilității persoanei umane". Comuniștii, conformîndu-se învățăturii lui Lenin, pentru care „procedura judiciară constă în succesul acțiunii", au depășit în diabolismul lor, chiar și aceste proceduri cunoscute și repudiate. Ei utilizează în procesele lor un procedeu chimico-psihologic prin care întîi se ajunge la depersonalizarea individului prin prăbușirea sa fizică și controlarea proceselor sale mintale, iar apoi la crearea în mod artificial a unei alte personalități.

În prima fază a instrucției secrete, victima este pusă în stare de „psihoză", adică ea este adusă pînă la ultima limită a prăbușirii sale mintale, prin administrarea de droguri. Dl. Jean Rolin, în lucrarea sa intitulată „Droguri de poliție" apărută vara aceasta la Paris, arată că aceste droguri sunt fie injecții cu penthotal de sodiu sau amital de sodiu, fie „cafele" cu actedron sau mescalină. În tot acest timp spiritul victimei este desagregat și pulverizat prin nesfîrșite și machiavelice interogatorii pînă cînd el devine o pastă ușor maleabilă. După aceea, adică în faza a doua, un psihiatru abil impregnează acestei paste fără voință și simț critic o nouă „personalitate", după bunul său plac. Victima este încărcată cu un complex și o dorință morbidă de autoacuzare, prin crearea artificială a sentimentului de „culpabilitate". În faza a treia urmează apoi ceea ce savanții numesc „șocul eliberator": sărmanei epave umane i se infiltrează prin aceleași diabolice metode psihologice necesitatea „ispășirii". Ea ajunge să-și cerșească pedeapsa și binecuvîntează mîna care o lovește.

Nu este, după cum vedeți, vorba de un „ser" sau de „pilule de mărturisire", puse în slujba descoperirii adevărului, ci de un asiatic procedeu chimico-psihologic, pus în slujba minciunii și a crimei. S-a afirmat de asemenea de către unii, ca de exemplu de dl. Maynard Greville în ziarul *The Daily Telegraph* că uluitoarea comportare a fostului ministru comunist László Rajk în răsunătorul proces de la Budapesta ar fi rezultatul unei alte metode practicată de asemenea de comuniști și anume operarea creierului. Este vorba de operația practicată direct pe creier, adică de admirabila descoperire medicală a profesorului Moniz de la Lisabona, cunoscută sub numele de „leucotomie"și de varianta sa „lobotomia", care, așa cum afirmă somitățile lumii medicale occidentale, pot modifica profund viața mintală a celui operat și crea pacientului o nouă personalitate.

Iată ce declara asupra acestei metode cunoscutul savant francez, prof. Jean Delay, la congresul internațional de neurologie, ținut anul trecut la Paris:

„O anestezie electrică, o lovitură de leucotomie sub pleoapa dreaptă, apoi una sub cea stîngă și într-un timp care pentru un chirurg experimentat nu trece de trei minute, iată realizată o «lobotomie» de o surprinzătoare simplitate și totuși eficace. Intervenția fiind făcută în timpul în care pacientul este adormit și ea nelăsînd nici o urmă exterioară, acesta poate chiar ignora că a fost operat".

Savantul francez ajunge apoi la înfiorătoarea concluzie că o schimbare bruscă a personalității este științific perfect realizabilă prin această metodă, pentru ca să încheie declarînd:

„Operația făcută nu în scopuri medicale, ci politice, ar face ca rezistența adversarilor ireductibili să fie înfrîntă și ca ei să fie transformați în elemente conformiste".

Acestea sunt explicațiile științifice ale senzaționalelor comportări din unele din marile procese din spatele Cortinei de Fier. Pentru regizarea acestor procese, s-au utilizat serviciile colonelului Kotlev și ale lui Kaftanov, celebri specialiști ruși în tortură și administrarea drogurilor, a căror prezență a fost semnalată la Budapesta înainte și în timpul proceselor cardinalului Mindszenthy și Rajk. Pentru procesele mai mici, emulii lui Beria aplică — după posibilitățile lor personale — „arta de a chestiona", învățată

în „școlile de tortură" moscovite în vederea obținerii „raskaianiiei".

La noi, sub supravegherea colonelului Borisov, șeful NKVD-ului din România, veneticul Nikolski, șeful Siguranței române, întrebuințează întreaga gamă a acestei „arte". Cu siguranță, acești nemernici au întrebuințat aceleași criminale metode contra lui Vasile Serdici în procesul Maniu. La Ministerul de Interne, unde am fost ținut arestat, preferințele ticăloșilor se îndreptau spre metoda smulgerii pe viu a unghiilor de la mîini și de la picioare, practicată cu voluptate de „comisarul" Trușcă și de „chestorul" Firan, fostul lăutar de la Ploiești. În beciurile prefecturii de poliție din București am stat împreună cu victimele „comisarului" Scăunaș, care avea o deosebită slăbiciune pentru „metoda electroșocului". În celulele Văcăreștilor am întîlnit victimele „interogatoriilor biografice" de noapte ale „echipei speciale" din clădirea fostei ambasade japoneze din Bulevardul Dacia, precum și pe cele ale „Siguranței" din Calea Rahovei, specializată în ținerea victimelor în vîrful picioarelor cu ajutorul cîinilor polițiști și a lovirii lor săptămîni de-a rîndul cu drugi de fier între picioare. Ultimele vești din București confirmă că „laboratorul chimico-psihologic" al guvernului comunist român a fost instalat pe Strada Doamnei în blocul de curînd terminat în acest scop din fața prefecturii poliției.

Da! După cum știți, liftele păgine venite în România după toate pustele în furgoanele Armatei Roșii și slugile lor utilizează în îngenuncherea și subjugarea neamului românesc întreaga gamă a inchiziției moscovite, de la șantaj și amenințare pînă la droguri și glonțul în ceafă. Ei pîngăresc suflete, jefuiesc conștiințe, întemnițează, ucid. Crimele lor însă nu se vor uita, nu se vor ierta și nu se vor prescrie *niciodată*. În ziua eliberării toți vor da socoteală. Pînă atunci privirile nevinovate ale celor întemnițați scrutează printre gratiile umedelor celule seninul zărilor albastre ale Apusului. Ei știu că SOARELE LIBERTĂȚII de la Apus răsare.

Cu ocazia morții lui Stalin, am făcut la postul de radio din New York al lui *Free Europe* un comentariu din care extrag următoarele:

Stalin e mort. Creierul care a conceput înecarea lumii în suferință și crimă s-a înecat în propriul lui sînge. Limba care a mințit a înghețat! Mîna pătată de sînge, care a lovit, nu mai poate lovi. Inima care a bătut numai pentru ură a încetat de a mai bate! Stalin e mort! Pămîntul s-a întors în pămînt! Fiindcă gloria pămîntească este deșartă și nimeni nu este nemuritor! „Idolii" de lut se prăbușesc ca oamenii de rînd! Stalin e mort! „Nemuritorul", „gloriosul", a murit. Bulgări grei de pămînt se vor amesteca curînd și cu lutul lui, cum se amestecă cu trupul oricărui muritor. Viermii îi vor mînca și lui măruntaiele, ca oricărui om de rînd! Stalin e mort! Pămîntul s-a întors în pămînt... Fiindcă Stalin era muritor...

Voi, dragi ascultători, trebuie să așteptați în liniște și cu încredere desfășurarea evenimentelor. Fiindcă brațul care ne-a lovit nu mai mișcă. STALIN E MORT! FIE-I ȚĂRÎNA CA PLUMBUL!

Regăsit după secole de sbucium și suferință, neamul românesc își ducea cu bărbăție și speranță viața sa pașnică în fruntariile sale întregite. Steaua speranței răsărise iar pe cerul destinului românesc și singura dorință a poporului nostru era să fie lăsat să-și vadă de necazurile și bucuriile lui. După primul război mondial s-a început zidirea unei Românii temeinice, pentru o viață mai bună. Era o muncă grea și uriașă, dar plină de promisiuni de mai bine.

Dar fiara de la răsărit ne pîndea la umbră. Rîvnind ca de atîtea ori în trecut la bogățiile țării noastre, Moscova ne răpește în 1940 Basarabia și Bucovina. Mutilarea teritoriului nostru național și robirea fraților noștri ne aruncă din nou într-o luptă pe viață și pe moarte pentru existența noastră națională. Și din nou am plătit cu sînge, cu lacrimi și cu brazda strămoșească nedreptele lovituri ale destinului...

În ziua de 4 martie, cînd s-a anunțat la posturile de radio sovietice paralizia cerebrală a lui Stalin, Moscova era scăldată într-un soare cald și sclipitor, ce anunța primăvara. Deie bunul Dumnezeu ca acea zi însorită să fie începutul unei noi ere în istoria omenirii, de libertate și fericire pentru toate popoarele și pentru poporul român dezrobit! Să așteptăm cu calm, dar cu nădejde, desfășurarea evenimentelor. Fiindcă mîna care ne-a lovit nu mai mișcă!

Limba care ne-a mințit a înghețat! Creierul care a conceput cu sînge rece prăbușirea omenirii în întuneric prin crimă s-a înecat în propriul lui sînge. Stalin a paralizat! Tiranul s-a prăbușit! În curînd se va prăbuși și tirania!

PRO DOMO? NU, PRO PATRIA!

Cititorul nu trebuie să considere acest capitol ca un act lipsit de modestie din partea autorului. În cele ce urmează autorul nu face decît să raporteze cu tristețe și umilință o parte din activitatea sa în lupta românilor din exil pentru dezrobirea neamului românesc.

Dacă rezultatele nu au fost la înălțimea suferințelor, curajului și speranțelor celor din țară, nu e mai puțin adevărat că mulți, foarte mulți, dintre frații noștri din pribegie au luptat cum au putut și au încercat să-și facă datoria acolo unde i-a aruncat soarta nemiloasă. Neavînd nici o pretenție de scriitor, așa cum am scris-o în prefața primei mele cărți *Des geôles d'Anna Pauker aux prisons de Tito*, publicată la Paris în 1950, eu am considerat cărțile, articolele și conferințele mele instrumente de luptă, arme, în marea noastră bătălie. Cînd m-am decis să scriu adevărul asupra cedării Europei de răsărit rușilor, știam ce mă așteaptă.

A pune în discuție publică în scris tragicele greșeli făcute de Churchill și Roosevelt în decursul celui de-al doilea război mondial era să cobori singur și dezbrăcat în cușca leilor. Și totuși am făcut-o, fiindcă pentru mine publicarea acestei cărți era înainte de toate un act de conștiință, un act de conștiință românească. Adevărul istoric — falsificat — trebuia restabilit. Greșelile lui Churchill și ale lui Roosevelt trebuiau denunțate. Fiindcă, devenind dumnezei în timpul și din cauza războiului, ei au călcat principiile morale care stau la fundamentele vieții democratice a popoarelor britanic și american. Ei au făcut „aranjamentele" cu Stalin pentru acordare de zone de influență sovietică în Europa de răsărit, fără cunoștința, fără consimțămîntul poporului american și fără respectarea legilor și constituțiilor respective. Aceste lucruri trebuiau denunțate, fiindcă „istoricii" oficiali au falsificat adevărul, au mințit. Ceva mai grav, prin tragicele lor greșeli, Churchill și Roosevelt au pus în pericol însăși existența Marii Britanii și a Statelor Unite. Prin greșelile lor, cei doi au promovat Rusia la rangul de mare putere, au rupt echilibrul mondial de forțe (ca să nu mai vorbim de cel

european), amenințînd de moarte securitatea țărilor pe care le-au condus și întregul Occident. Aceste greșeli trebuiau denunțate, cu atît mai mult cu cît, pe lîngă „naivitate“, „romantism“ sau cinism, o mare doză de trădare a influențat direct sau indirect deciziile lor greșite. Cineva trebuia să denunțe aceste greșeli și să coboare în arena leilor. Și eu am făcut-o ca un act de conștiință. Un act de conștiință românească.

Cîțiva compatrioți din exil au criticat vehement cartea, cu argumente superficiale, vulgare, lipsite de orice elementară decență, ca să nu mai vorbesc de o ținută românească. Au încercat să insinueze că această carte este „antioccidentală“, antibritanică și antiamericană. Cele ce urmează nu se adresează acestor critici (totdeauna corosivi pentru altă activitate decît a lor), ci masei de români din exil, care au primit cartea cu interes, cu mirare, dar cu demnitate. Cele ce urmează se adresează mai ales neamului românesc, cînd, mîine, el ne va cere socoteală de ceea ce am făcut în exilul nostru pentru a încerca să rupem lanțurile sclaviei.

Scrisorile și articolele de presă, privitoare la cartea mea, dovedesc cu prisosință că ea a fost bine primită de marile personalități la care ea a fost trimisă, cît și de presă. Destinată celor ce au în mînă soarta României, cartea a fost trimisă acestora. Să vedem cum au primit-o. Mulțumirile și aprecierile lor să le interpretăm cu toții ca acte de simpatie pentru poporul român încătușat. Autorul se retrage cu pietate în spatele cortinei de suferință a neamului.

Să începem cu ediția engleză a cărții, apărută în 1984 la New York sub titlul *SELL-OUT TO STALIN. The tragic errors of Churchill and Roosevelt. The Untold Story*.

Această carte, cu un titlu nu numai sugestiv dar și provocator, a fost trimisă de autor la 60 de mari personalități politice ale Statelor Unite. Fiindcă — în primul rînd — de ele depinde soarta României. Absolut toate aceste personalități au mulțumit autorului în scrisori autografe. Autorul consideră că, procedînd astfel, aceste personalități au manifestat atît simpatia lor pentru cauza poporului român, cît și aceea pentru tezele tratate de autor în cartea sa. Dintre aceste 60 de scrisori voi prezenta în paginile ce urmează cîteva.

•

Să începem cu scrisoarea adresată de mine președintelui Statelor Unite, Ronald Reagan, și cu răspunsul acestuia. Volumul trimis președintelui de către autor (cetățean


SELL-OUT TO STALIN
The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt
The Untold Story
Nicholas Baciu

american din 1957) avea următoarea dedicație și era trimis cu scrisoarea de mai jos:

„To Mr. Ronald Reagan, the President of the United States, with great respect, admiration and gratitude, for his struggle for freedom, democracy and the right of self-determination".

În traducere românească:

„Domnului Ronald Reagan, președintele Statelor Unite, cu profund respect, admirație și gratitudine, pentru lupta sa pentru libertate, democrație și dreptul la autodeterminare".

Iată acum scrisoarea autorului, întîi în traducere și apoi în englezește:

Prea Stimate Domnule Președinte,

Permiteți-mi mai întîi să felicit poporul american pentru înțelepciunea sa de a vă alege președinte pentru a doua oară. Mă rog lui Dumnezeu ca să vă dea sănătate și tăria de a termina reînarmarea morală și materială a Americii pe care ați început-o. Cu profundă umilință și ca un gest de adîncă recunoștință pentru lupta dumneavoastră în păstrarea libertății, democrației și justiției, vă trimit alăturat un exemplar dintr-o carte a mea privind unele aspecte ale tragediei de la Yalta.

Sell-out to Stalin aduce — cred eu — noi elemente asupra acestei probleme și aruncă o nouă lumină asupra întrebării de ce războiul a fost cîștigat, dar pacea a fost pierdută. Așa-zisele „Acorduri de la Yalta" au fost făcute fără consimțămîntul sau cunoștința marelui și generosului popor american, contra principiilor lui morale și, ceea ce este mai grav, contrare intereselor sale vitale. În afara nedreptății umane a acestor „aranjamente", care condamnă întreaga Europă de est tiraniei rusești, ele constituie o tragică oroare politică.

Echilibrul mondial de forțe a fost rupt în favoarea Uniunii Sovietice. Nici o pace durabilă sau supraviețuirea Lumii Libere nu pot fi asigurate fără îndreptarea acestor tragice greșeli politice. De aceea țara noastră trebuie să fie puternică și înarmată.

Dumnezeu să binecuvînteze America!

Dumnezeu să vă binecuvînteze, domnule președinte!

Cu cea mai profundă stimă,
al dumneavostră respectuos,
N. Baciu

424 East 77th Street
New York, New York 10021
November 17 th, 1984

The Hon. Ronald Reagan
President of the United States
The White House
Washington, D.C.

Dear Mr. President :

I would like to congratulate the American People for their wisdom in electing you to a second term of office. I pray to God that he grant you the health and strength to accomplish the moral and material rearmament of America.

In all humility and as an act of gratitude, for your struggle to preserve freedom, democracy and justice, I am sending you the enclosed copy of my book, concerning some aspects of the tragedy of Yalta.

Sell Out To Stalin, provides, I think, some new insights into this issue, and throws additional light as to why the war was won, but the peace was lost.

The so called "Yalta Agreements" were made without the consent or the knowledge of the great and generous American People ; against their moral principles, and what is worse, contrary to their vital interests.

Besides the human injustice of these Agreements, which condemned the entire of Eastern Europe to Russian tyranny, these "arragements" constituted a tragic political error.

The balance of power in the world was broken in favor of the Soviet Union ; no lasting peace, or the survival of the Free World, can be achieved without the correction of these tragic political errors. This is why our country must be strong.

God Bless America

God Bless You, Mr. President

With the Highest Esteem,

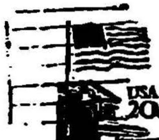
Yours very respectfully,

N. BACIU

THE WHITE HOUSE







Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021.



Your warm message and kind gesture of friendship are deeply appreciated. Thank you very much for remembering me in such a special way. With my best wishes,

Ronald Reagan

TOM CORCORAN
14TH DISTRICT, ILLINOIS

ENERGY AND COMMERCE COMMITTEE
SUBCOMMITTEE ON FOSSIL AND SYNTHETIC FUELS

POST OFFICE AND CIVIL SERVICE COMMITTEE
SUBCOMMITTEE ON POSTAL OPERATIONS AND SERVICES

COMMISSION ON CONGRESSIONAL MAILING STANDARDS

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, D.C. 20515

WASHINGTON OFFICE
[illegible] RAYBURN HOUSE OFFICE BUILDING
WASHINGTON, D.C. 20515
(202) 225-2976

ILLINOIS OFFICES
111 CAMPBELL STREET
GENEVA, ILLINOIS 60134
(312) 232-0049

100 WEST LAFAYETTE STREET
OTTAWA, ILLINOIS 61350
(815) 434-0600

ILLINOIS TOLL-FREE ACTION LINE
(800) 942-0831

June 4, 1984

Mr. Nicolas Baciu
Palais du Rond Point
3, Rond-Point Duboys-d'Angers
06400 Cannes
France

Dear Mr. Baciu:

Thank you very much for your recent correspondence and the enclosed copy of your book entitled Sell-out to Stalin. I appreciate your thoughtful gesture as well as your kind words concerning my efforts in Congress to renounce the Yalta Executive Agreement.

Like you, I feel that the signing of these agreements at Yalta in 1945 by President Roosevelt and Prime Minister Churchill was a tragic error. The heavy toll of suffering that resulted in central and eastern Europe continues today.

I find that your book provides some fascinating new insights into this issue. I am certain it will prove useful to me in my continuing representation of the captive nation cause in Congress.

Again, thank you for contacting me. Please continue to do so.

Sincerely,

Tom Corcoran
Representative in Congress

No. 161—Part IV

Vol. 129 WASHINGTON, FRIDAY, NOVEMBER 18, 1983 No. 161

Congressional Record

CORCORAN BILL RENOUNCES YALTA

HON. TOM CORCORAN

OF ILLINOIS

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

Friday, November 18, 1983

● Mr. CORCORAN. Mr. Speaker, since World War II, Europe, the United States, and in fact the entire world has been haunted by Yalta and the spirit of this 1945 executive agreement. Yalta and other agreements signed by representatives of the United States during and shortly after World War II did not bring about peace and security for the rest of the world, but rather became a source of permanent unbalance and tension. Nor did these agreements serve as the final satisfaction of Soviet claims, but instead as a springboard for further Soviet expansion which has since spread over virtually all continents.

Yalta and other agreements were signed without the consent of representatives from numerous countries whose fate was being decided. In this sense the agreements were signed in clear violation of the Atlantic Charter and the principles on which our Nation was founded. Yet we signed such cynical agreements with the Soviet Union at the expense of Poland and several other countries, resulting in mass murder and the enslavement of hundreds of millions of people. That is why to this day, for millions around the world, Yalta still serves as a symbol of our betrayal of loyal allies. This problem will not disappear until we show the courage to deal with it.

I can assure you that while the people of central and eastern Europe appreciate our words of solidarity, they often wonder about our sincerity. If indeed our expressed words of solidarity are sincere, they wonder why the Western World has not yet renounced Yalta after 38 years. That is why Polish-Americans and other captive-nation-Americans are perhaps more vocal about Yalta now than at anytime before. Yalta is also associated with a sellout by the American people in general.

At present I am being flooded with petitions from all over the country asking the Congress to deal with the issue of Yalta. Mr. Speaker, the spirit of Yalta will continue to haunt us and much of the world until we clear the air regarding it.

At the request of tens of thousands of people representing the desires of millions here in the United States and around the world, I am today introducing legislation calling for the formal renunciation of the 1945 Yalta executive agreement.

With the passage of such a resolution, we will have shown the world that we as a nation are courageous enough to admit past mistakes. At the same time, we will be sending a message to people enslaved under Soviet totalitarianism that the United States has not forgotten about them, and that the United States continues to stand for the principles of freedom and independence for all. By renouncing Yalta, we will leave no question as to the sincerity of our expressed solidarity with the peoples of central and eastern Europe, even while they are temporarily held captive by the Soviet system of government.

There should be no objections to renouncing Yalta, especially when considering that this agreement was clearly violated with regard to the few positive aspects of the agreement, such as the guarantee of free elections. In fact, the agreement was never honored by the Soviet Union.

I sincerely hope that we will not keep the freedom-loving people of the world waiting much longer, and that the Members of this Congress from both parties will join in expressing our unity with all captive nations of the world by supporting this resolution.●

GORDON J. HUMPHREY
NEW HAMPSHIRE



United States Senate
WASHINGTON, D C 20510

November 28, 1984

Dear Mr. Baciu:

Thank you for sending me an au ographed copy of your book entitled, Sell-Out to Stalin, The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt.

During the years in questions, their ofreign policy left much to be desired, and you certainly are in a position to speak out with authority on this subject. Your book will be a valuable addition to my office library

With warmest regards, I am

Sincerely yours,

Gordon J. Humphrey, USS

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021



HOUSE OF REPRESENTATIVES
WASHINGTON, D C 20515

PHIL GRAMM
TEXAS

November 20, 1984

Dear Mr. Baciu:

Thank you for your recent letter and for sending a copy of your latest book, Sell-Out to Stalin.

I am most grateful for the personal inscription and look forward to reading the full text soon. Your direct experience with communism is true testament to the inhumanity such systems breed; the fact that you have been writing about such a system is testament to your courage and concern for the future of mankind.

Please let me know if I can be of service to you.

Yours respectfully,

PHIL GRAMM
Member of Congress

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York 21, New York

ORRIN G. HATCH
UTAH

135 Russell Senate Office Building
Telephone (202) 224-5251

Hatch Hot Line 1-800-882-4300
(Utah Toll Free)

United States Senate
WASHINGTON, D.C. 20510

COMMITTEES
LABOR AND HUMAN RESOURCES
JUDICIARY
SMALL BUSINESS
BUDGET
AGRICULTURE
OFFICE OF TECHNOLOGY ASSESSMENT

November 28, 1984

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10121

Dear Mr. Baciu:

Thank you for sending me your book, Sell-out to Stalin: The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt -- The Untold Story. It is both very interesting and informative. I sincerely appreciate your thoughtfulness and am delighted to add this fine book to my collection.

Sincerely,

Orrin Hatch

Orrin G. Hatch
United States Senator

OGH:yy



BOB DOLE
UNITED STATES SENATE

November 21, 1984

Dear Mr. Baciu:

I sincerely appreciate your forwarding me a copy of your new book, Sell-Out to Stalin. While I have not had the opportunity to read it in its entirety, I have found parts of it to be most interesting and certainly thought-provoking.

As Co-chairman of the Helsinki Commission, I have a special interest in the affairs of Western Europe--especially as they relate to the rights of individuals.

Again, my sincere thanks for your book. With best wishes.

Sincerely yours,

BOB DOLE
United States Senate

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

MARK O. HATFIELD
OREGON

United States Senate

WASHINGTON, D.C. 20510

January 15, 1985

Dear Mr. Baciu:

Your personal experiences in Eastern Europe are now shared with all readers of your latest book, and I appreciate the copy you sent me. The work raises several disturbing questions, and I know you have put a great deal of research into the pages. I am looking forward to reading your thesis more closely.

Again, thank you, and best wishes.

Sincerely,

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

Iată acum lista personalităţilor americane, cărora le-a fost trimisă cu autograf şi o scrisoare *Sell-Out to Stalin* şi la care toţi au mulţumit prin scrisori autentice. De reţinut că în Statele Unite, Senatul se ocupă în primul rînd de problemele legate de politica externă.

Senatori:

Jeremiah Denton
F.H. Murkowski
Ted Stevens
Barry Goldwater
Pete Wilson
W.L. Armstrong
L.P. Weicker Jr.
William Roth V. Jr.
Paula Hawkins
Mack Mattingly
Steven D. Symms
James A. McClure
Dan Quayle
Richard G. Lugar
Paul Laxalt
Chick Hecht
Warren Rudman
G.J. Humphrey
Pete V. Domenici
A.M. D'Amato
John P. East
Jesse Helms
N.L. Kassebaum
Bobe Dole
A.M. McConnal
William S. Cohen
G.McC. Mathias Jr.
D.F. Durenberger
Rudy Boschwitz
Thad Cochran
John Denforth
Don Nickles
Mark Andrews
Bob Packwood
Arlen Specter
John Heinz
Joh H. Chafee
Strom Thurmond
James Abdnot
Larry Pressler
Phil Gramm
Jake Garn
Robert T. Stafford
Paul S. Tribble Jr.
John W. Warner
Slade Gorton
Daniel J. Evans
R.W. Kasten Jr.
Malcolm Wallop
Allen K. Simpson

Jack Kemp—deputat
Jean J. Kirkpatrick — ambasadoare a Statelor Unite
William Buckley—„RFE" etc.

Toate aceste scrisori, împreună cu dosarul documentelor la care se referă cărţile mele, vor fi lăsate în păstrare, pentru a fi depuse în ziua de mîine a României, la Arhivele Naţionale.

Şi o scrisoare de la Înaltul şi Preacuviosul Episcop Valerian Trifa:



THE ROMANIAN ORTHODOX EPISCOPATE OF AMERICA

2522 GREY TOWER ROAD · JACKSON, MICHIGAN 49201, U.S.A. • TELEPHONE (517) 522-4800

OFFICE OF THE BISHOP

RT. REV. VALERIAN D. TRIFA

11 Iulie, 1984

Iubite domnule Buciu,

Primind volumul „Sell-Out to Stalin", îmi dau seama de ce a fost privit an de zile în comunitatea română din Exil.

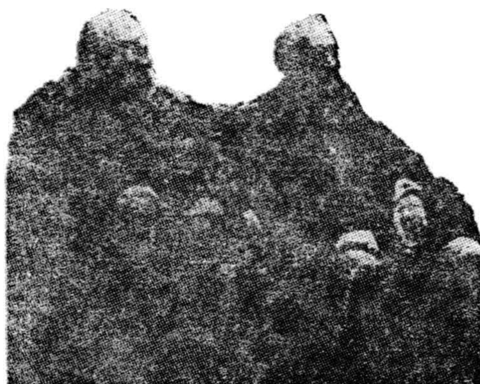
Felicitări şi urări de tot binele.

+ Valerian

Ediţia franceză a apărut la Paris in 1984

NICOLAS BACIU

L'Europe de l'Est trahie et vendue



LES ERREURS TRAGIQUES
DE CHURCHILL ET ROOSEVELT

LES DOCUMENTS SECRETS ACCUSENT

LA PENSEE UNIVERSELLE



Redau mai jos scrisoarea domnului preşedinte al Republicii Franţa, François Mitterrand, şi pe aceea a fostului preşedinte, dl. Valéry Giscard d'Estaing, care într'un elan de generozitate exprimă autorului o apreciere şi o simpatie, cu siguranţă, destinate poporului român.

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE

Cher Monsieur,

J'ai été très sensible à l'envoi que vous avez bien voulu me faire de votre livre "l'Europe de l'Est trahie et vendue" et je vous en remercie.

Je vous pri de croire à l'expression de mes meilleurs sentiments.

François Mitterrand

VALÉRY GISCARD D'ESTAING

PARIS, le 5 Juin 1984

Cher Monsieur,

Je vous remercie de l'envoi de votre livre "L'Europe de l'Est trahie et vendue".

Votre ouvrage m'a beaucoup intéressé, et la tension qui transparait dans ce récit historique est aisément compréhensible. Elle ne peut que susciter la sympathie du lecteur.

J'ai été très sensible à la courtoisie de votre geste, et je vous prie de croire, Cher Monsieur, à l'expression de mes sentiments les meilleurs,

et q celle de ma très cordiale considération.

V. Giscard d'Estaing

Monsieur Nicolas BACIU

SECRÉTARIAT : 19, RUE FRANÇOIS I[er] - 75008 PARIS - TEL. 723.01.24

HINDENBURGSTRASSE 15
8134 PÖCKING b. STARNBERG
OBERBAYERN

le 18 février 1985

TELEFON 08157 1379

Cher Monsieur Baciu,

Votre excellent livre "L'Europe de l'Est trahie et vendue" vient de m'arriver à l'instant. Malheureusement il est chez nous au moment où la séance plénière de cette semaine vient d'être suspendue. Je ne pourrai donc procéder à la distribution que le mois prochain. Cela ne fera d'ailleurs pas de grande différence, car certainement on reparlera de Yalta.

En ce qui concerne la question de Yalta nous avons réussi à passer ici contre la résistance de la gauche et de l'extrême gauche une résolution très claire qui rappelle Yalta et le droit des peuples de derrière la ligne qui fut tracée en 1945. Votre livre certainement aidera à attirer en plus l'attention des parlementaires sur nos droits légitimes.

Veuillez croire, cher Monsieur Baciu, à mes sentiments les plus distingués.

OTTO DE HABSBOURG

D'une guerre l'autre ou la fin d'un monde

Figaro 9/10 Juin 1984

PAR JACQUES GUILLEMÉ BRULON

IL ne s'agit pas de réécrire l'histoire du dernier conflit mondial. Les centaines de livres et de Mémoires publiés depuis le 8 mai 1945 par les acteurs officiels du drame et les spécialistes y suffisent amplement. Ce qui nous semble, en revanche, utile et instructif consiste à s'efforcer de dégager la réalité des événements intervenus entre 1939 et 1945 de leur inévitable gangue mythique ou légendaire.

Un ouvrage récemment publié par Nicolas Baciu, « *L'Europe de l'Est trahie et vendue* » (1), nous a permis de nous guider dans les méandres et les marécages où évoluèrent à cette époque les diplomaties anglo-saxonnes et soviétique. L'auteur, ancien avocat à la cour de Bucarest, qui devait réussir, dans les années 50, à gagner l'Ouest, après avoir passé dix ans dans les prisons communistes, a effectué là un travail de bénédictin qui éclaire nombre de situations sous un jour inattendu. Il s'est immergé pendant des mois dans les archives politiques et militaires de Londres et de Washington où il a découvert parmi les documents ultra-secrets, déclassés il y a peu, des pièces inédites dont certaines se révèlent explosives.

Appartenant à l'une de ces nations de l'Est européen qui furent sans coup férir transférées des griffes de l'Allemagne nationale-socialiste à celles de l'U.R.S.S., Nicolas Baciu n'a pas épargné sa peine pour donner à ses recherches une ampleur quasi exhaustive. S'il a naturellement accordé une attention toute spéciale au sort de sa Roumanie natale, l'auteur a réussi à élever le débat en brossant un tableau général du sort qui fut réservé, il y a quarante ans, à l'ensemble des pays désormais situés de l'autre côté du rideau de fer.

D'innombrables tractations

Il n'a pu établir un tel constat qu'en remontant à des sources essentielles et difficilement réfutables : c'est-à-dire aux écrits comme aux faits et gestes des principaux protagonistes britanniques, américains et soviétiques de cette fantastique aventure. Pour lui, la cause est entendue, les accords de Yalta — en attendant le sinistre point d'orgue du traité d'Helsinki en 1975 — furent le résultat d'innombrables tractations secrètes, orales ou écrites, qui se succédèrent entre Anglo-Saxons et Soviétiques, dans la période qui s'étend de juillet 1941 à février 1945.

La variété et le caractère indiscutable des pièces versées au dossier ne sauraient qu'impressionner les plus sceptiques. Dès la première visite d'Anthony Eden à Moscou, en décembre 1941, Staline pose ses conditions à une alliance avec la Grande-Bretagne. L'ancien ministre britannique des Affaires étrangères le confie volontiers dans son livre intitulé « *The Reckoning* » où l'on peut notamment lire, page 290 : « *Les idées des Soviétiques étaient très nettement établies et ne changèrent pas au cours des trois années suivantes... Staline proposa une expansion polonaise à l'ouest aux dépens de l'Allemagne. Et aussi que la Russie retrouve ses frontières de 1941 avec la Finlande et la Roumanie, ainsi que l'annexion des Etats baltes. La ligne Curzon serait la frontière russo-polonaise... Staline demanda encore des bases militaires en Finlande et en Pologne et la garantie de libre utilisation, par la flotte rouge, de la Baltique en direction de la mer du Nord et de l'océan Atlantique* ».

Point n'est besoin de souligner l'humour particulier du dictateur soviétique qui présentait d'intrépides exigences à l'heure où ses forces armées se repliaient sous les coups de boutoir de la Wehrmacht. Aussi n'est-il pas surprenant de constater que ces exigences allaient grandir au fur et à mesure que l'Armée rouge imposerait sa loi sur le terrain. Celles-ci, au demeurant, furent tacitement admises par Anthony Eden en avril-mai 1942 — c'est-à-dire avant Stalingrad — et reconnues ouvertement par le ministre britannique des Affaires étrangères le 25 octobre 1943, en présence de Cordell Hull, Molotov et Staline.

L'Europe de l'Est bradée

Mais il y a, si l'on ose dire, beaucoup mieux. Dans une lettre adressée le 20 février 1943, à Zabrousky, importante personnalité du mouvement sioniste, alors en visite à Moscou, Franklin D. Roosevelt acceptait froidement la prise de contrôle par l'U.R.S.S. sur toute l'Europe orientale. Après avoir indiqué que l'Union soviétique aurait la parité de vote dans la réorganisation du monde futur, le président américain enchaînait joyeusement comme suit : « ... *On donnera en outre à l'U.R.S.S. un port en Méditerranée... Nous céderons à ses désirs en ce qui concerne la Finlande et la Baltique en général ; nous exigerons de la Pologne une attitude raisonnable faite de compréhension et de compromis. Il reste à Staline un vaste champ d'expansion dans les petits pays d'Europe orientale...* »

Deux ans donc avant la conférence de Yalta, Roosevelt bradait l'Europe de l'Est et les Balkans au tsar rouge du Kremlin. D'après la relation qu'allait en faire Charles Bohlen, qui fut leur interprète, l'hôte de la Maison-Blanche récidivait à l'occasion des entretiens de Téhéran, en novembre de la même année, en se soumettant sans discuter aux revendications territoriales de Staline. Comble du cynisme, Roosevelt exprimait « sa conviction » que, consultées, les populations des État baltes « voteraient avec plaisir leur rattachement à l'U.R.S.S. ». Et il suggérait à son compère de lui renvoyer l'ascenseur en ajoutant que « *Staline serait extrêmement utile à sa réélection s'il voulait bien faire une déclaration publique concernant des élections libres dans les territoires annexés* » (2).

Est-il besoin de rappeler que les revendications territoriales acceptées par le président américain étaient identiques à celles que Molotov avait formulées, le 12 novembre 1940, pour prix d'un traité d'alliance germano-soviétique, revendications qui avaient provoqué la fureur de Hitler et entraîné sa décision — pour y couper court — d'entamer la campagne de Russie l'année suivante.

Nicolas Baciu s'indigne de l'étrange comportement de Roosevelt et souligne qu'avant Yalta, et avant même la signature d'un éventuel traité de paix, les Etats de l'Europe orientale et des Balkans avaient été « vendus et trahis » par les Anglo-Saxons. Il s'étonne d'ailleurs plutôt, du manque de sens stratégique, et de bon sens tout court, manifesté par Roosevelt et Churchill qui créaient de la sorte les conditions idéales pour le déclenchement d'une troisième guerre mondiale, que de l'attitude délibérément provocatrice du maître du Kremlin.

Pierre le Grand

Dans cette perspective, Nicolas Baciu résume à notre intention les clauses singulièrement suggestives du testament politique de Pierre le Grand. Dans ce texte, le créateur de l'empire russe recommande entre autres à ses successeurs d'être en guerre permanente avec l'Europe. De semer la discorde en Pologne. D'étendre le territoire national aux dépens de la Suède. De gagner sans cesse des territoires vers le nord, vers les rivages de la Baltique, et vers le sud, en direction de la mer Noire. De se rapprocher le plus possible de Constantinople et des Indes. « *Qui sera maître de ces régions sera maître du monde* », écrit-il. D'occuper la Turquie et la Perse dans le dessein d'atteindre le golfe Persique. De faire de la Grèce, de la Hongrie et de la Pologne une cinquième colonne pour la Russie. Avec en conclusion une recommandation sous forme d'avertissement : « *Tout cela est possible. L'Europe doit être détruite* ».

Nous voyons clairement où souhaite en venir notre auteur. Encore nous semble-t-il, qu'en dépit de son extrême lucidité, il pèche par optimisme. Car, s'il est par lui-même révélateur, ce testament impérial a gagné en efficacité destructrice depuis que les ingrédients pimentés du marxisme-léninisme et de l'internationalisme prolétarien ont fait éclater le « corset » européen et moyen-oriental dans lequel Pierre-le-Grand « enfermait » la Russie pour lui assigner les objectifs universels.

Ainsi, poursuit Nicolas Baciu, une guerre fut-elle engagée afin de préserver la Pologne de la servitude. Ainsi cette guerre occasionna-t-elle la mort de quelque trente millions d'hommes. Ainsi, au bout de ce conflit, cent vingt millions d'Européens, Polonais en tête, se trouvèrent-ils abandonnés au bon plaisir de « l'allié » soviétique.

L'auteur n'a décidément pas tort quand il estime que davantage qu'un paradoxe, qu'une douloureuse ironie du sort, il y a là une déraison, et un reniement porteur des germes des guerres locales qui n'ont cessé de se multiplier, faisant d'ores et déjà plus de douze millions de nouveaux morts depuis 1945, au risque de nous jeter, demain peut-être, dans la catastrophe majeure que serait un troisième conflit mondial.

J. G.-B.

---

(1) *Aux éditions de la Pensée universelle.*

(2) *L'élection présidentielle américaine était toute proche.*

LE BRADAGE DE L'EUROPE DE L'EST

Yalta 1945 : une tragédie

Le fait de la semaine

par Stéphane Sieber et Jean-Louis Kuffer

Après la synthèse magistrale qu'a produite Hélène Carrère d'Encausse dans « Le grand frère » sur la constitution du glacis de l'empire soviétique en Europe de l'Est, deux nouveaux livres viennent éclairer d'autres aspects du bradage accompli à Yalta en 1945 — en voie de préparation depuis des années. Le premier, se fondant notamment sur les archives politiques et militaires de Londres et de Washington, est l'œuvre de Nicolas Baciu, avocat roumain en exil. Quant au second, il s'agit d'une pièce de théâtre où Vladimir Volkoff s'est borné, en partie du moins, à reprendre textuellement les répliques consignées des protagonistes de la fameuse conférence.

Tout au long de son dernier ouvrage, « L'Europe de l'Est trahie et vendue », Baciu prétend apporter les révélations des archives récemment ouvertes à l'appui d'une thèse en fait peu nouvelle : si l'Union soviétique a pu étendre sa zone d'influence en Europe de l'Est en 1944-1948, cela est dû avant tout aux erreurs des Alliés occidentaux. Roosevelt et Churchill, tous deux autoritaires, peu au fait de la réalité russo-soviétique, trahis par un entourage



Roosevelt à Yalta, entre Churchill et Staline.

truffé d'espions, et de surcroît malades, auraient été amenés à céder sur toute la ligne à un Staline qu'une résistance sans faille eût sans nul doute contenu.

Débat ouvert

Bessarabie (tout comme elle s'en est pris à la Finlande). Ce n'est donc pas seulement par anticommunisme agressif que la Roumanie, à l'instar de la Finlande toujours, s'est jetée à l'Allemagne en 1941

plutôt de n'avoir pas convenu de buts de guerre clairs dès 1941

Capitulation sans condition

Enfin, on ne peut qu'abonder dans le ...

NICOLAS BACIU

L'Europe de l'Est trahie et vendue

LES ERREURS TRAGIQUES
DE CHURCHILL ET ROOSEVELT

LES DOCUMENTS SECRETS ACCUSENT

" PAR QUI ? OU ? QUAND ET COMMENT L'EUROPE DE L'EST FUT-ELLE VENDUE A STALINE ?
Le réquisitoire de l'auteur, ainsi que son verdict sont implacables et sans appel :
CETTE VENTE FUT EFFECTUEE AVEC PREMEDITATION PAR CHURCHILL ET ROOSEVELT "

La variété et le caractere indiscutable des pièces versées au dossier ne sauraient qu'impressioner les plus sceptiques.
Le Figaro.

Un livre qui dissipe les légendes et fait tomber le mythe des héros vénérés.
La Montagne.

D'autre aspects du bradage accomplie ,en 1945,à Yalta.
Le Matin,(de Lausanne)

Un document sensationnel appelé a faire date.
Radio Luxembourg.

Un livre qui nous fournit une documentation exceptionelle sur les erreurs tragiques de Churchill et de Roosevelt.
La Vie Francaise.

LA PENSEE UNIVERSELLE
4, rue Charlemagne · 75004 Paris · 887 08 21

Criminels de paix

L'EUROPE DE L'EST TRAHIE ET VENDUE
de Nicolas Baciu
La Pensée universelle, 69 F

La gloire ne serait-elle tout compte réglé qu'un [illegible] rendu transitoire, accrédité par une propagande durable ?

On pourrait l'admettre après avoir lu le réquisitoire de Nicolas Baciu. Ce [illegible]

PAR GEORGES ELGOZY

cour de Bucarest démontre preuves à l'appui que Roosevelt et Churchill, bien avant Yalta avaient « vendu » l'Europe de l'Est à Staline. Ce sont les documents ultra-secrets récemment déclassifiés, découverts parmi des tonnes d'archives diplomatiques à Washington et à Londres qui viennent étayer les fondements de son accusation.

On ne saurait reprocher à Baciu d'aboutir à de hâtives conclusions : ses internements dans une dizaine de prisons communistes lui ont laissé tout loisir de réfléchir.

A juger d'après les conséquences actuelles et probables de cette « livraison », il ne s'agit pas d'un crime ni même de millions de crimes, mais — plus gravement encore — d'une faute. Faute que ne manque pas d'aggraver une longue préméditation, puisque Roosevelt et Churchill auraient pris la décision d'abandonner des « sphères d'influence dans les Balkans » (dont la Roumanie), en juin 1944, soit huit mois avant la conférence de Yalta.

S'il est des morts qui vieillissent mal, il en est bien davantage qui se défendent encore plus mal : on peut impunément les taquiner en paix. « Je ne crois pas à la vérité historique, déclarait Georges Duhamel, je crois à la vérité légendaire. » Combien de héros légendaires restent de nos jours plus légendaires qu'ils ne furent héroïques !

Ce sont, néanmoins, les mobiles des crimes qui dénoncent les criminels. Pourquoi Roosevelt et Churchill auraient-ils, de propos délibéré, jeté l'Europe de l'Est dans les griffes de l'ours soviétique ? A mon sens, de même que le moissonneur ne regarde pas au bout du champ (comme dit Alain), l'homme d'État en guerre ne voit pas au-delà du conflit : ses morts lui bouchent l'horizon. Ainsi fut gagnée la guerre, et perdue la paix.

G. E.

mots croisés

par Roger LA FERTÉ

PROBLÈME N° 511

1 2 3 4 5 6 7 8

1
2
3

Nicolas Baciu

Verraten und verkauft

Die tragischen Fehler Churchills und Roosevelts in Osteuropa



Ediţia germană, sub titlul *Verraten und verkauft*, a apărut la München în 1986 în colecţia Universitas, cu o introducere a istoricului german Dirk Bavendamm, pe care o voi da în traducere, după cîteva scrisori şi articole din presa germană.

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
DER BUNDESKANZLER

5300 Bonn, den 21. Februar 1986

Herrn
Nicolas Baciu -

Mult Stimate Domnule Baciu,

Vamultumesc calduros pentru amabila Dv. scrisoare din 12 Februari 1986 si pentru cartea DV.

Voiu ceti cartea Dv. ,la prima ocazie,cu foarte mult interes.

Cu cele mai prietenesti salutari,

Helmut Kohl.

Mult Stimate Domnule Baciu,

vă mulţumesc călduros pentru amabila dumneavoastră scrisoare din 12 februarie 1986 şi pentru cartea dumneavoastră.

Voi citi cartea dumneavoastră la prima ocazie cu foarte mult interes.

Cu cele mai prieteneşti salutări,
Helmut Kohl

BUNDESPRÄSIDIALAMT

Az II/1 2874/86
(Bei Rückfragen bitte angeben)

Kaiser-Friedrich-Straße 16
5300 BONN 1, den 27. Februar 198[illegible]
Telefon (0228) 200 318.
(oder über Vermittlung 2001)
Telex adupr d [illegible]

Herrn
Nicolas Baciu

Mult Stimate Domnule Baciu,

A fost foarte amabil din partea Dv. de a trimite Domnului Presedinte al Republicei Federale Germane un exemplar din cartea Dv"VERRATEN UND VERKAUFT",impreuna cu scrisoarea Dv. din 12.2.86.

Domnul Presedinte m'a rugat de a va multumi calduros pentru carte,ca si pentru amabila si dedicatie facuta Dsale.
Cu cele mai amicale saluturi.

pentru Dl. Presedinte:
Von Putthamer,

Bayerische Staatskanzlei

A III 4 0107-724
(In Antwortschreiben bitte angeben)

München, 7.3.1986
Durchwahl-Nr. (089) 2165- 356

Herrn
Nicolas Baciu

Mult Stimate Domnule Baciu,

Domnul Presedinte al Consiliului- Frantz Joseph Strauss- m'a insarcinat de a Va multumi calduros de ai fi trimis cartea Dv."VERRATEN UND VERKAUFT" Dar, cu toate ca aceaste carte a Dv. prezinta un mare interes istoric si politic,mai alea pentru o tara ca a noastra, care sufera inca si astazi consecintele nefastelor inteleneri dela Yalta, Domnul Presedinte inca nu a avut timp, spre marele sau regret,de a lo ceti de o maniera aprofundata. Domnul Presedinte spera sa o poate face curand,si el doreste,de pe acum, cartii Dv. tot succesul pe care sa il merita.

Cu cele mai calduroase salutari,

ss Dr.Vötter
Ltd.Ministerialrat.

Autorul ține să mulțumească publicistului românesc *Spectator* din New York, al domnului Șerban Andronescu, pentru publicarea în traducere românească a prefeței cărții sale în limba germană, pe care o redă mai jos, după acest ziar.

Ecouri la cartea lui Nicolae Baciu

New York Spectator
Nr. 19—20, august 1986

YALTA ȘI CRUCIFICAREA ROMÂNIEI

După cum se știe, ediția românească (azi epuizată) a cărții Dlui Nicolae Baciu, fost avocat în Baroul de Ilfov, a fost tradusă în engleză, franceză și germană și distribuită în țările respective. Reproducem azi parte din ecourile avute în Germania, țară care suferă mai mult decît toate celelalte de pe urma acordurilor secrete de la Yalta. Autorul textului de mai jos, Dr. Dirk Bavendamm, este un istoric revizionist german, autor al cărții *Roosevelts Weg zum Krieg. Ameri-*

kanische Politic 1914 bis 1939 (München: Herbig, 1983). Dr. Bavendamm este traducătorul în germană al cărții Dlui Nicolae Baciu.

Mărturisesc: la prima lectură fugitivă a acestei cărți aveam rezerve. Putem noi explica plauzibil împărțirea Europei prin maladiile lui Roosevelt și Churchill, sau chiar prin acțiunea agenților comuniști care se infiltraseră, în timpul celui de-al doilea război mondial, în guvernele și administrația Marei Britanii și Statelor Unite? Eu unul nu cred.

Nicolae Baciu nu pare să cunoască lucrarea mea, ***Roosevelts Weg zum Krieg*-(*Drumul lui Roosevelt către război*). *Dacă ar fi cunoscut-o, el ar fi înțeles că în spatele politicei de abandonare a unei jumătăți din Europa Uniunii Sovietice se găsea un plan bine ticluit de Roosevelt cu mult înainte de începerea celui de-al doilea război mondial.***

După părerea mea, rolul pe care Roosevelt îl rezervă Uniunii Sovietice și Angliei, în calitatea lor de garante ale unei Pax Americana *așa cum și-o imaginase el (la care Președintele Truman a renunțat în mod abrupt) a fost mult mai determinant pentru situația de pericol mortal ce amenință azi omenirea decît calamitățile legate de vîrsta și maladiile guvernanților sau de acțiunea agenților comuniști infiltrați în administrațiile anglo-americane. Cu toate acestea, dacă am decis să traduc această carte în limba germană, am făcut-o fiindcă Nicolae Baciu stabilește un număr important de adevăruri istorice cu claritate și probe irefutabile, adevăruri de care cititorul german încă nu este conștient pe deplin. Acestea sînt următoarele:*

I. Pretențiunile (obiectivele de război) ale Uniunii Sovietice în Europa erau cunoscute de Aliați încă din Ian. 1941, și anume:

— împărțirea Poloniei prin încorporarea teritoriilor ei răsăritene în Uniunea Sovietică și compensarea Poloniei prin teritoriile germane din apus:

— menținerea Europei în două zone de influență, una engleză și alta rusească:

— aceste pretenții au crescut pe măsură ce Stalin și-a dat seama de bunăvoința americană față de el.

2. Obiectivele de război și pace ale lui Roosevelt împărtășite de el Cardinalului Spellman încă de la începutul lunii

Septembrie 1943 — deci înainte de Conferința de la Teheran — corespundeau aproape în întregime cu obiectivele de război și pace ale lui Stalin. Exista așadar un larg consens între președintele american și dictatorul sovietic cu mult înainte de conferințele ce aveau să fixeze soarta Europei.

3. Prin înțelegerile lor secrete dinaintea încheierii tratatului general de pace, de a-i asigura lui Stalin zone de influență în Europa de Răsărit și de a-i ceda teritorii, Roosevelt și Churchill sabotau politica oficială a propriilor lor țări. Pentru a-și atinge scopul, ei au recurs la tot soiul de procedee mistificatoare. Politica lor a fost antidemocratică, neomenoasă și dușmănoasă, contrarie principiului american, englez și european al dreptului popoarelor la autodeterminare.

4. Probabil că rațiunea majoră a concesiunilor acceptate de Roosevelt a fost dorința sa de a obține consimțămîntul lui Stalin pentru crearea, după război, a unui stat evreiesc în Palestina. Este foarte probabil că prima întîlnire a celor trei mari la Teheran (în Noe. 1943) s-a datorat rolului jucat de conducătorii sionismului mondial.

5. Prin proclamarea „capitulării necondiționate" a forțelor Axei, Roosevelt și Churchill au prelungit războiul cu doi ani. Ei au împiedicat îndepărtarea lui Hitler, făcîndu-se astfel amîndoi vinovați de moartea a milioane de oameni.

(Așa cum bine arată Dl Baciu) dacă s-ar fi permis României să-și schimbe alianțele in condiții onorabile, terminarea războiului și căderea celui de-al treilea Reich s-ar fi produs cu siguranță încă din 1943.

Nicolae Baciu se ocupă in mod deosebit de tragicele erori comise de Roosevelt și Churchil față de țara sa. România, pe baza unor documente ținute pînă azi la secret. Cîteodată el intră în prea multe amănunte, dar aceste detalii merită să fie reținute. Fiindcă, pe lingă Polonia, România fusese și ea „garantată" de Franța și Marea Britanie, în 1939, cînd a început războiul. Dar Occidentul n-a mișcat un singur deget ca să apere România in 1945. Nici o mirare, așadar, că patriotul român Nicolae Baciu tună și fulgeră contra abandonării de către Occidentali a țării sale. Acuzînd cu logica strînsă a unui eminent jurist politica lui Roosevelt și Churchill față de țara sa și de Europa de Răsărit, Nicolae Baciu — dacă citim bine printre rînduri — ne înfățișează nu numai tragedia Europei de Răsărit, dar și tragedia Germaniei.

Tragedia Germaniei a fost că erorile Occidentului au dus nu numai la instalarea la putere a unui Hitler, dictator singeros, dar şi la faptul că Germania, la sfîrşitul războiului, s-a găsit în faţa a doi duşmani, Roosevelt şi Churchill care, in euforia victoriei, au fost rău inspiraţi, pierzînd fructul victoriei şi risipindu-ne vieţile, ale noastre ale tuturor.

Marele merit al lui Nicolae Baciu este de a fi arătat interdependenţa evenimentelor istorice enumerate mai sus.

Dr Dirk Bavendamm

Scrisoare de la Cancelarul Germaniei Federale:

Mult stimate Domnule Baciu, Vă mulţumesc călduros pentru amabila Dvs scrisoare din 12 Feb. 1986 şi pentru carte. O voi citi la prima ocazie cu foarte mult interes. Cu cele mai prieteneşti salutări,

Helmuth Kohl

ISSN 0344-3418 9. (80.) Jahrgang, Heft 2/86



Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde

Herausgegeben
vom Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde
Schriftleitung Harald Zimmermann

1986 Böhlau Verlag Köln Wien



Nicolas Baciu, Verraten und verkauft. Die tragischen Fehler Churchills und Roosevelts in Osteuropa. Übersetzt und bearbeitet von Dirk Bavendamm. München: Universitas Verlag, 1986. 331 S.

Der Verfasser N. Baciu, ein rumänischer Rechtsanwalt, dem 1948 die Flucht in den Westen gelang, geht in seinem Buch mit dem Präsidenten der Vereinigten Staaten Roosevelt und dem britischen Premier Churchill hart ins Gericht und macht sie persönlich dafür verantwortlich, daß Osteuropa so leicht eine Beute des sowjetischen Imperialismus wurde. Er stützt sich dabei zum Teil auf geheime Dokumente, die erst in letzter Zeit zugänglich geworden sind. Baciu beweist, wobei er Rumänien als typisches Beispiel gibt, daß die Sowjetisierung der osteuropäischen Länder sich nicht bloß als Folge ihrer Besetzung durch die Rote Armee vollzogen hat, sondern auch ein Ergebnis der Konzessionsbereitschaft von Roosevelt und Churchill ist. Auch wenn man nicht allen Aussagen Bacius zustimmt, kann man allgemein dennoch seine Beweisführung akzeptieren.

Für Rumänien erwies sich jedenfalls die Haltung der beiden Staatsmänner ales verhängnisvoll. Nachdem sie sich bereits 1943 mit Stalin einverstanden erklärt hatten, die Welt in Einflußsphären einzuteilen, wobei der Sowjetunion Osteuropa zugesprochen wurde, einigten sie sich im Mai und Juni 1944 darauf, den Sowjets die Kontrolle über Rumänien zu überlassen als Gegenleistung für das Einverständnis des Kremls, die Vorherrschaft Großbritanniens in Griechenland zu akzeptieren. Damit war das Schicksal Rumäniens besiegelt. Davon wußten natürlich weder die rumänische Regierung noch die Opposition und die Emissäre, die in ihrem Namen in neutralen Staaten Waffenstillstandsverhandlungen führten. Darin offenbart sich die Tragik ihrer Bemühungen. Sie setzten nämlich auf die Hilfe und Garantie der USA und Englands, um nicht einer bedingungslosen Kapitulation gegenüber der Sowjetunion ausgeliefert zu sein. Lange Zeit hoffte man auf die Landung der Engländer und Amerikaner auf dem Balkan, dabei war Rumänien von den Regierungen der USA und Großbritanniens längst abgeschrieben.

Im Lichte von Bacius Darstellung erscheint der Staatsstreich vom 23. August 1944 in einem neuen Licht. Der Verfasser glaubt aufgrund der von ihm entdeckten Dokumente und der Neuauswertung älterer Zeugnisse beweisen zu können, daß Antonescu bereits am 22. August dem

Abschluß eines Waffenstillstands mit den Alliierten auf dem Wege über die türkische Gesandtsaft in Bukarest und die türkische Regierung in Ankara zugestimmt hatte. Darüber soll er sogar den deutschen Gesandten Clodius mit der Abiscbt informiert haben, den deutschen Truppen eine Ab- und Rückzugsfrist von zwei Wochen zu gewähren. Während der Audienz Antonescus bei König Michael I. am 23 August, über deren Verlauf es verschiedene Versionen gibt, soll folglich, nach Baciu, der Abschluß eines Waffenstillstands gar nicht mehr zur Debatte gestanden haben. Während aber Antonescu die Antwort der Alliierten abwarten wollte, entschloß sich der Kreis um den König zum sofortigen Handeln; man wollte anscheinend einem Eingreifen der Deutschen zuvorkommen. Da Antonescu auf seinem Plan beharrt haben soll, ordnete der König seine Verhaftung an und ernannte eine neue Regierung.

Dieser Putsch kam auch für die Oppositionskräfte unerwartet, denn man hatte damit frühestens am 26. August gerechnet. Baciu wertet das Vorgehen des Königs als verhängnisvoll, denn es lieferte Rumänien der Sowjetunion aus, noch bevor ein Waffenstillstandsvertrag unter Dach und Fach war. Da Rumänien aufgrund seiner politischen und militärischen Bedeutung Dreh- und Angelpunkt der gesamten südosteuropäischen Front und die rumänische Armee noch stark genug war, um den Russen erbitterten Widerstand zu leisten, wäre man in Moskau bereit gewesen, den Bruch Rumäniens mit Deutschland entsprechend zu honorieren. Das beweisen, so Baciu, die sowjetischen Waffenstillstandsangebote von Stockholm an Marschall Antonescu, mit dem sie zu verhandeln bereit waren. Durch den Putsch vom 23. August wurde jedoch Rumänien den Russen ohne Gegenleistung, gewissermaßen »auf dem silbernen Tablett serviert«. Die Sowjetunion beeilte sich nun nicht mehr, einen Waffenstillstand abzuschließen. Erst nachdem sie kampflos fast das ganze Land besetzt hatte, empfing sie am 12. September 1944 die rumänische Delegation zur bedingungslosen Anerkennung der neuen und ungünstigeren Waffenstillstandsbedingungen. Nachdem auf der Konferenz von Moskau im Oktober 1944 Churchill dem Diktator im Kreml 90 Prozent des Einflusses in Rumänien zugesagt hatte, war die Sowjetisierung nicht mehr aufzuhalten. Im Namen der Alliierten schalteten und walteten die Sowjets nach Gutdünken in Rumänien. Baciu zeigt gleichzeitig, welch traurige Figur die Briten und Amerikaner dabei

Churchill und Roosevelt – Schmiede des „Eisernen Vorhangs"

Nicolae Baciu: Verraten und verkauft. Die tragischen Fehler Churchills und Roosevelts in Osteuropa. Übersetzung und Bearbeitung von Dirk Bavendamm nach der amerikanischen Ausgabe „Sellout to Stalin" (Ausverkauf an Stalin). Die französische Orgiginalausgabe hatte den Titel „L' Europe de l'Est trahie et vendue" (Osteuropa verraten und verkauft). Universitas Verlag München, 1986, 332 Seiten, Preis: DM 38.

Der Autor ist Rumäne und war Rechtsanwalt in Bukarest bis zu seiner Verfolgung durch die Kommunisten. Im September 1948 gelang ihm die Flucht nach Jugoslawien, wo er wieder mehrere Gefängnisse kennenlernte. Er flüchtete abermals, diesmal nach Österreich, endlich in die Freiheit. In Paris schrieb er sein erstes Buch „Aus den Kerkern der Anne Pauker in die Gefängnisse Titos", 1951. Es wurde im Pariser „Le Monde" und in der „Gazette de Lausanne" in Fortsetzungen veröffentlicht. Nach 1950 arbeitete Baciu sowohl für den BBC in London als auch für „Radio Free Europe" in New York, wo er rumänische Programme gestaltete. In der westlichen Presse erschienen viele Artikel von ihm, in denen er immer wieder vor dem sowjetischen Imperialismus und dem internationalen Kommunismus warnte und nachdrücklich Maßnahmen gegen die furchtbaren Ergebnisse der Konferenzen von Teheran, Jalta und Potsdam forderte. Obwohl Baciu dauernd in den USA lebt, steht er treu und unerschütterlich zur rumänischen Nation. Er schrieb laufend für die rumänische Exilpresse.

In der Einführung seines Buches erwähnt der Autor, daß er noch 1950 – wie viele andere – glaubte, die SU habe nur durch Anwendung von militärischer Gewalt Osteuropa kommunistisch gemacht und den guten Glauben der Amerikaner und Briten arglistig mißbraucht, d. h. gegen den Willen von Roosevelt und Churchill auf der Atlantik-Charta und der Erklärung von Jalta über das befreite Europa herumgetrampelt. Im Verlaufe der Zeit habe er aber umfangreiche Nachforschungen angestellt und sei aufgrund geheimer Dokumente, die nach und nach veröffentlicht worden sind, sowie aufgrund von Memoiren (z. B. die des Kardinals Spellman) auf die Wahrheit gestoßen, daß Osteuropa freiwillig und bewußt der SU überlassen wurde. Die Ursache dieser Fehlentscheidung seien Churchill und Roosevelt. Der Letztere sei geradezu fasziniert gewesen von Stalin und habe ihm blind vertraut im Gegensatz zu seinem vorsichtigeren Außenminister Cordell-Hull, den er oft ausmanövrieren und vor [illegible]

stimmen noch sie ablehnen konnten. Nach außenhin wurde von Roosevelt und Churchill die Festsetzung von Einflußsphären immer verworfen. Heimlich jedoch wurde Stalin ganz Osteuropa geradezu aufgedrängt. Großbritannien sollte nur Griechenland, Westeuropa und Afrika vorbehalten bleiben. Die USA behielten sich die Neue Welt, Japan und die Philippinen vor. Sogar China und andere Teile Asiens (z. B. Vietnam) wurden dem Kommunismus preisgegeben.

Absurd findet der Autor, daß Roosevelt und Churchill Polen nicht nur in die Einflußsphäre der SU gelangen ließen, sondern daß sie auch den Teil bis zur Curzonlinie, den ihr schon Hitler abtrat, behalten durfte, obwohl England doch Hitler wegen viel Geringerem, der Rückforderung der vor 1918 deutschen Stadt Danzig und einer Straße durch den „Korridor", den Krieg erklärt hatte.

Es ist verständlich, daß Baciu das Schicksal Rumäniens besonders nahe geht. Ein großer Teil seines Buches handelt davon. Es werden alle Vorstufen des Staatsstreiches vom 23. 8. 1944 in Bukarest im einzelnen behandelt. Waffenstillstandsverhandlungen ließ schon im Herbst 1943 Marschall Antonescu in Stockholm vom dortigen rumänischen Gesandten, Frederik Nano, mit russischen Diplomaten führen. Parallele Verhandlungen wurden in Madrid mit den Amerikanern geführt. Seit März 1944 verhandelte Prinz Barbu Stirbey in Kairo mit allen drei Alliierten.

Der Marschall, der den Zeitpunkt für gekommen hielt, bat um eine Audienz beim König, um ihn über den beabsichtigten und bereits ausgehandelten Waffenstillstand zu informieren. Die Audienz wurde ihm für den 23. 8. 1944 um 16 Uhr gewährt. Als er ohne Leibwache und nur in Begleitung von Mihai Antonescu beim König vorsprach, wurde er im Verlauf der Audienz von der Palastwache verhaftet. Beide Antonescus tauchten erst wieder vor ihrem Prozeß im Jahre 1946 auf. Sie brachten die ganze Zeit in Moskauer Gefängnissen zu. König Michael I. ernannte am 24. 8. 1944 General Sănătescu zum Premierminister einer Regierung der Nationalen Einheit. Schon am Abend vorher hatte der König in einer Rundfunkansprache das Ende des Kriegszustandes mit Großbritannien und Amerika verkündet und das [illegible] aufgefordert, die Soldaten der SU mit Vertrauen zu empfangen. Die Alliierten hätten Rumäniens Unabhängigkeit und die Nichteinmischung in dessen innere Angelegenheiten zugesichert.

Das Ergebnis dieser Proklamation war verheerend und für das Volk, das e[illegible] [Il]lusion lebte. Churchill wurde eine Lan[dung] auf dem Balkan veranlassen, äußers[t] täuschend. Die rumänischen Tru[ppen] stellten ihren Widerstand gegen die [Rote] Armee ein, wurden entwaffnet, gef[an]genommen und nach Rußland gesc[hickt]. Auch ein Abkommen vom 24. 8. 194[4 mit] dem deutschen General Gerstenberg [über] die Räumung Rumäniens durch die W[ehr]macht wurde nicht eingehalten, auf S[...] Hitlers griffen die Deutschen Bukare[st an] und ließen die Stadt bombardieren. [Dar]auf Rumänien Deutschland den Kri[eg er]klärte.

Baciu äußert die Ansicht, daß Mar[schall] Antonescu den Wechsel von der [deut]schen Seite zu den Alliierten mit ger[inge]rem Schaden für das rumänische [Volk] durchführen hätte können als der K[önig] und seine Kamarilla. Er denkt dabei a[n das] Vorbild Finnland und Marschall Ma[nner]heim. Statt dessen folgte die beding[ungs]lose Kapitulation Rumäniens am 1[...] 1944 in Moskau, der Zusammenbruc[h des] gesamten Balkans. Nicht nur Bulg[arien,] Jugoslawien und Ungarn, sondern a[uch] die Tschechoslowakei und ei[n Teil] Deutschlands wurde der SU auf der [sil]bernen Tablett serviert.

Das Buch enthält noch viele weite[re in]teressante Einzelheiten: die gege[n den] Willen des Königs von Wyschinski er[zwungene] Einsetzung der Regierung Groza [...] 1945), die Anerkennung dieser Regie[rung] durch Großbritannien und die USA [...] 1946), die Unterzeichnung des Fried[ens]vertrages in Paris (27. 1. 1947), die A[uflö]sung der Nationalen Bauernpartei [...] 1947) und die Abdankung des König[s Mi]chael I (30. 12. 1947). Abschließen[d] über das durchaus lesenswerte Buc[h ver]merkt, daß der Autor als rumänische[r Pa]triot das gewiß sehr bedauern[swerte] Schicksal Groß-Rumäniens, wie e[s aus] dem Ersten Weltkrieg als Bundesgen[osse] der West-Alliierten hervorging, be[...] und England, Frankreich und den [...] Verrat an Osteuropa verwirft, aber ni[...] ner Silbe auf das Schicksal der un[gari]schen oder gar der donauschwäbi[schen] und siebenbürgisch-sächsischen Mi[nder]heiten eingeht.

Im Vorwort wird vom Übersetze[r die] Auffassung Bacius als falsch bezeic[hnet,] daß Churchills und Roosevelts Feh[lent]scheidungen zum Teil auf deren Ber[ater] [illegible] z. T. [illegible] sche Wühlarbeit in England und USA zurückzuführen wären. Nach ihm gehört[e die] Preisgabe halb Europas an die SU [zum] wohlüberlegten Weltherrschaftsplan Ro[ose]velts, der Pax Americana eben.

Dr. Josef [...]

abgegeben haben und wie sich ihre Diplomaten und maßgebenden Politiker damals bemüht haben, die Offentlichkeit über ihr Versagen und darüber zu täuschen, was sich im Osten Europas abspielte. Ihre seltenen Proteste waren ohne Nachdruck und darum wirkungslos.

Zu den Gewaltakten der Sowjets gehört auch die Deportation der arbeitsfähigen Deutschen aus Rumänien zu Zwangsarbeit in die UdSSR. Baciu erwähnt zwar die Deportation von 72.00 »Rumänen deutscher Abstammung« (richtig rumänische Staatsbürger deutscher Volkszugehörigkeit), geht aber leider nicht näher darauf ein.

Das Buch enthält viele beachtenswerte Informationen. Es liest sich allerdings äußerst schwer, da ihm ein straffer, übersichtlicher Aufbau fehlt und die kritische Auswertung des umfangreichen Faktenmaterials zum Teil gar nicht unternommen wird oder unklar bleibt. Man empfindet zudem eine Reihe von patriotischen Einschüben peinlich, so, wenn Baciu die legendäre Tapferkeit des moldauischen Fürsten Stefan d. Gr. sowie andere Heldentaten aus der rumänischen Geschichte beschwört oder das Recht Rumäniens auf Bessarabien und Siebenbürgen mit der 4000 jährigen rumänischen Kontinuität legitimiert und sich erbost zeigt, daß die amerikanischen und britischen Staatsmänner darüber nicht im Bilde waren.

Michael Kroner, Oberasbach

„DES GÉÔLES D'ANNA PAUKER AUX PRISONS DE TITO"

Ajuns în sfîrșit, după zece pușcării comuniste, la Paris, autorul a ținut să denunțe Lumii Libere tragedia neamului său, neamul românesc. Trăind într-o cameră studențească, mîncînd o dată pe zi la cantina universitară (s-a înscris ca să poată mînca la doctorat la Sorbona), a găsit curajul și energia de a scrie această carte. Publicată aproape în întregime de ziarul *Le Monde* și de *Gazette de Lausanne*, cartea a obținut în 1951 premiul Silvio Pellico, împărțit între el și Henry Beraud. Era o cinste ce se adresa României prin simpatia și interesul pe care presa franceză le-a arătat acestei cărți.

Iată cîteva din reacțiile la această primă carte:

DES GÊOLES D'ANNA PAUKER AUX PRISONS DE TITO

par NICOLAS BACIU
Ancien avocat à la Cour de Bucarest

LE GRAND PRIX «SILVIO PELLICO» 1951

A l'heure où l'Occident s'interroge avec angoise sur l'éventualité d'une invasion soviétique, ce livre vient apporter la lumière d'un authentique et dramatique témoignage sur ce que signifierait une telle invasion au cas où elle se produirait.

C'est une fresque des événements vécus par la Roumanie depuis les premiers jours de l'occupation russe en 1944 jusqu'aujourd'hui, de l'extermination physique et morale qui fit subir le régime communiste à une société habituée à vivre et à penser librement.

A travers l'émouvant récit de l'évasion de l'auteur, ce livre est avant tout un document, mais un document à la fois terrible et angoissant.

«Le Livre Contemporain», Paris

«Ce livre a obtenu ex aequo le prix Sylvio Pellico. Récompense méritée. Dans l'avant-propos, l'auteur avertit qu'il n'a pas de prétention d'écrivain mais un souci de témoin oculaire. Il dépose, pour son compte, devant l'histoire. Contribution poignante et simple. C'est un S.O.S. à la suite des étapes progressives de l'asservissement du peuple roumain et des liquidations sommaires qui s'ensuivirent tragiquement.»

«Le Matin», du 20 juillet 1951

«Le livre de Nicolas Baciu, malgré l'intensité et la sincérité des faits qui y sont relatés, n'est cependant pas qu'un simple document. C'est aussi — nos lecteurs, s'en souviennent — un appel de détresse lancé par tous ceux qui, derrière le rideau de fer, se voient voués à une extermination certaine. C'est également un avertissement donné par un honnête homme au monde resté libre.»

«Le Monde» du 10 août 1951

«N'ayant pas été écrit pour faire oeuvre littéraire, ce livre réussit de ce fait non seulement à informer le lecteur mais encore à l'emouvoir. Ces pages, j'en suis sûr, seront lues plus tard à titre documentaire, lorsque les souffrances de l'exil feront-elles aussi partie du domaine de l'histoire. L'humanité suveraine des prisons communistes est de nos jours chose connue de tous, mais le lecteur apprendra par ce livre à connaître aussi le sadisme mesquin et bizarre des hommes de main du régime et le plaisir qu'ils trouvent à torturer leurs compatriotes jusqu'à la mort...»

«Radio Londres —B.B.C.
emisiunea din 2 aprilie 1951

«Journal d'une route infernale, qui fourmille de ces faits divers qui atteignent himblement à l'épique... C'est une bouteille jetée à la mer d'une de ces espèces destinées à disparaître comme l'homme du Néanderthal: l'Homme Occidental...»

«Paroles Françaises», du 26 mai 1951

«Ce témoignage est une fresque de souffrances que sont en train de vivre la plupart des Roumains; ceux qui refusent de mourir ou de s'avilir; ceux qui se trouvent aujourd'hui enchaînés par la dictature impérialiste soviétique. Pour les himmes qui ne connaissent pas ce qui se passe derrière le rideau de fer, „Des Géôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito“ constitue un document d'information fort émouvant.»

«Union Française», du 24 mai 1951

«L'auteur, avocat roumain évadé de la zone satellite, fait un récit particulièrement dramatique de l'épuration permanente qui a ravagé son pays depuis l'instauration de la dictature d'Ana Pauker.»

«L'Homme Libre», du 15 juin 1951

«Un témoignage vécu: „Des Géôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito“. Un des avocats les plus connus de Bucarest vient d'apporter un authentique témoignage sur la terreur policière que fait régner le régime communiste dans son pays et les méthodes en usage dans la „démocratie de Tito“.»

«L'Observateur Catholique», 26.4.1951

«...Son histoire dramatique qui rejoint celle de tand d'autres vaut d'être lue et méditée par tous ceux qui ont encore le goût de la liberté.»

«L'Aurore«, 20.4.1951

«Les souvenirs que l'auteur rapporte dans ce livre qui vient d'obtenir le prix Silvo Pellico sont d'un grand intérêt. Dans le cadre reportage précis, nous sommes en possession d'un document qui est plein d'enseignements sur le mécanisme judiciaire des démocracies populaires... Grâces à Nicolas Baciu, qui a su conserver unei parfaite objectivité, l'atmosphère qui régnait en Roumanie et en Yougoslavie au lendemain de la guerre est évoquée en quelques scènes très caractéristiques.»

«Nouvelles Littéraires», du 28 juin 1951

«...„*l'âge des prisons*" ... Nicolas Baciu ne se donne pas pour un écrivain, mais pour un témoin oculaire apportant sa déposition écrite à l'Histoire. Peut-être est-il trop modeste. „Des Géôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito" atteste, en effet, un art indiscutable du récit et le don de mettre en relief des choses vues et bien vues.»

«Le Parisien Libéré», du 24 du avril 1951

«Pour ce livre vigoureux, qui respire l'objectivité malgré son allure de réquisitoire, Nicolas Baciu a obtenu le prix *Silvio Pellico*. L'auteur raconte ses souvenirs. Ils sont mouvementés...»

«L'Ecce—Liberté», du 9 juillet 1951

«Ce livre vient d'obtenir le prix Silvio Pellico. Il le méritait. [...] Cette déposition, poignante à force de simplicité, nous rapporte les étapes progressives de l'asservissement du peuple roumain et les liquidations sommaires qui s'en suivirent. C'est un S.O.S. pathétique que toute âme libre ne peut entendre sans frémir. Nicolas Baciu nous transmet l'immense plainte d'un peuple prisonnier qui désespère. Reprenons-nous enfin... à moins que nous aussi nous n'attendions notre tour?...»

«Opera», du 11 juillet 1951

«...„Des Géôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito" est une étude passionante, mais aussi un document authentique

— 6 — LE MONDE — 20 juillet 1950

DES GEOLES ROUMAINES AUX PRISONS DE TITO

P A R   N I C O L A S   B A C I U

L'évasion

Sur la liste noire

Passage du rideau dans la voiture d'un soviétique : 500 à 3 000 dollars

Vers la liberté à travers deux fleuves à la nage

Le passage du Danube

Gazette de Lausanne

N° 142. — Samedi / Dimanche 17/18 juin 1950

HISTOIRE D'UNE EVASION

Vers la liberté à travers deux fleuves à la nage

- Une libération inattendue
- Périlleux passage du Danube
- Nouvelles prisons

LE PASSAGE DU DANUBE

« VOUS VENEZ CHEZ NOUS ; LES HOTELS S'ENFUIENT CHEZ VOUS »

et un cri d'alarme et de désespoir lancé à tous ceux qui ont la candeur de croire qu'en Occident le communisme pourrait être différent de ce qu'il est dans les pays satellites. Il est rédigé dans un style direct, sincère et sobre, sans artifices ni parti pris. En montrant les changements intervenus

dans sa propre vie, l'auteur a réussi à nous donner une idée des terribles modifications apportées à la vie du peuple roumain tout entier.»

«L'Aliance», du 23 juin 1951

«Le public occidental, on le voit, s'est vite lassé de lire des documents et récits relatifs au régime de terreur qui sévit derrière le rideau de fer. Il faut espèrer toutefois que l'ouvrage de N. Baciu connaîtra une large diffusion, car il donne une idée particulièrement suggestive des conditions de vie et de mort dans les dictatures qui portent le nom curieux de „*démocraties populaires*". C'est un récit écrit d'une plume alerte par un homme qui ne prétend pas faire oeuvre littéraire, mais simplement ajouter son témoignage à tous ceux qui accusent d'une manière accablante le système policier qui, chez les soviets et leurs satellites, fait de la vie un enfer.»

«La Tribune de Genève», du 21 avril 1951

40 DE ANI DE LA CONFERINȚA DE LA YALTA

Cu ocazia tragicei aniversări a 40 de ani de la Conferința de la Yalta din februarie 1945, postul de radio Europa Liberă, secția română, a transmis la 22 februarie 1985 o conferință a mea în legătură cu această tristă și tragică „aniversare". Pentru transmisiunea acestei conferințe autorul ține să aducă viile sale mulțumiri postului de radio Europa Liberă, directorului ei, dl. Vlad Georgescu și d-lui George Ciorănescu. Autorul este îndatorat, de asemenea, ziarului *Curentul* al d-lui Vasile Dumitrescu , care a publicat-o și din care a fost acum reprodusă.

LA PATRUZECI DE ANI DE LA CONFERINȚA DE LA YALTA

Aranjată în Crimeea spre sfîrșitul celui de al doilea război mondial, Conferința de la Yalta trebuia să fie temelia unei așezări politice noi pentru o pace dreaptă și durabilă. Conform speranțelor tuturor ce au luptat pentru doborîrea tiraniei, Conferința de la Yalta trebuia să fie o aurоră în istoria omenirii, în care soarele libertății, al dreptății și al păcii să încălzească întreaga planetă. Așa se spera, așa se credea.

Dar în cruda și adevărata ei realitate, Conferința de la Yalta a fost o tragică decepție, un total faliment al diplomației occidentale. Popoarele lumii libere, luptînd eroic pe cîmpurile de luptă, l-au cîștigat cu imense sacrificii de sînge și lacrimi. Dar diplomații — oamenii lor politici — au pierdut PACEA. Ei au pierdut pacea pentru care luptaseră cu un eroism neînfricat popoarele lor timp de cinci ani în cel mai teribil război cunoscut de omenire. Ei au pierdut Pacea pentru care intraseră în război. Oamenii lor politici au pierdut pacea pentru care muriseră peste 30 de milioane de oameni.

De la Yalta încoace, în locul unei perioade de liniște și pace, întreaga omenire trăiește într-o continuă tensiune armată, cu războaie reci și calde, în cascadă. Întreaga planetă este amenințată de un al treilea război mondial cu posibila ei dispariție.

De ce oare Yalta a fost un eșec diplomatic? Trăind într-o democrație în care dreptul la critică și la cunoașterea adevărului este garantat, respectat și apreciat, eu mi-am permis să examinez în lucrările mele tragicele greșeli făcute de cei doi mari conducători politici ai aliaților, Churchill și Roosevelt la Yalta și în timpul războiului. Numai prin aceste tragice greșeli se poate explica pierderea păcii la Yalta și consecințele dezastruoase care au urmat. La Yalta Stalin a triumfat. Politica expansionistă a Rusiei țariste și-a găsit un cîmp nou de manevră prin comunismul mondial controlat de la Moscova.

Uitîndu-se că Stalin a fost complicele lui Hitler — coautorul lui — în declanșarea celui de al doilea război mondial, războiul pe care niciodată dictatorul Germaniei naziste nu l-ar fi început fără pactul de la 23 august 1939, făcut cu Stalin, dictatorul roșu a fost recompensat. Prin concesiunile excepționale făcute acestuia, Rusia a ajuns o supraputere, ce amenință azi securitatea lumii libere. Care au fost „aranjamentele“ dintre cei trei? Și care sînt tragicele greșeli făcute, după părerea mea, de cei doi mari conducători la Yalta?

Trebuie să precizez imediat că prin aranjamentele de la Yalta eu nu înțeleg documente scrise, semnate de cei trei cu ocazia conferinței din februarie 1945. Prin aranjamentele de la Yalta trebuie să se înțeleagă o întreagă serie de negocieri, de acorduri și înțelegeri orale sau scrise, directe sau indirecte făcute *anterior Yaltei, în timpul Yaltei și după Yalta.* Le voi enumera sumar, permițîndu-mi un punct critic asupra „aranjamentului“ respectiv.

1. Acordul oral dat de Roosevelt și Churchill în noiembrie 1943 la Teheran lui Stalin pentru mutilarea cu jumătate a Poloniei. Eroica Polonie, pentru care Anglia declarase războiul.

2. Schimbul de telegrame tripartite şi negocierile pe această cale dintre cei trei făcute în lunile mai, iunie şi iulie 1944, ce au fost finalizate de Churchill la Moscova la 11 octombrie 1944, cînd a acceptat zona rusească de influenţă în Europa de răsărit.

3. Tratatul ultrasecret făcut de Roosevelt cu Stalin la Yalta privind participarea Rusiei la războiul contra Japoniei. Cu toate că mulți militari considerau războiul cu Japonia ca și terminat — mai ales că America avea bomba atomică —, președintele american a oferit Rusiei controlul căilor ferate din Manciuria, partea meridională a insulelor Sahalin, insulele Kurile, porturile Dairen și Port Arthur. Prin aceste gratuite concesii, Uniunea Sovietică a obţinut importante baze strategice, ce-i permit să controleze întreaga Asie. Tot în cadrul acestui acord, Stalin a primit asigurarea că Statele Unite nu sînt interesate de Coreea şi sînt pentru independența peninsulei indochineze. Consecinţele acestei uşuratice afirmări? Războiul din Coreea, urmat de cel din Vietnam.

4. Documentul semnat la Yalta asupra Europei eliberate, unde se vorbeşte de „alegeri libere". Acest document, ce putea fi important, nu a fost decît o tragică farsă. În Europa de răsărit algerile au fost făcute de armata roșie a lui Stalin. Deşi Washingtonul și Londra au protestat contra alegerilor falsificate, guvernele comuniste de la Bucureşti şi Sofia au fost recunoscute.

5. Acordarea unei zone de ocupaţie imense — de peste 40% — Rusiei în Germania învinsă. De asemenea, ocuparea celor patru aliaţi ai Berlinului fără ca puterile vestice să aibă un acces asigurat. Berlinul a rămas un permanent loc de șantaj politic sau de conflict armat.

Acestea sînt documentele în discuție. La ele voi adăuga, ca o tragică greşeală după umila mea părere, clauza „capitulării necondiţionate", proclamată de preşedintele Roosevelt la Casablanca în ianuarie 1943. Această clauză a prelungit inutil, cu doi ani, războiul, a dus la promovarea Rusiei ca mare putere şi a rupt echilibrul de forţe în Europa şi pe întreaga planetă. Ştim astăzi că generalii germani, înţelegînd că războiul este pierdut, au oferit aliaţilor occi-

dentali o pace separată, cu lichidarea lui Hitler și a anarhismului încă din 1943. Din cauza nefericitei clauze a capitulării necondiționate pacea de compromis nu a fost posibilă și războiul, cu toate ororile lui, s-a prelungit cu doi ani.

În această ordine de idei, și pe baza documentelor noi, găsite de mine în arhivele militare și politice de la Londra și Washington, țin să precizez cîteva lucruri privind în mod special România. Cu toate că poporul român a dus un război de legitimă apărare națională, fiindcă fusese invadat de 11 ori în cursul istoriei sale de către Rusia, mareșalul Antonescu, dîndu-și seama că Germania a pierdut războiul, a început încă din 1943 tratative de armistițiu. A încercat în trei rînduri în primăvara lui 1943 să-l convingă pe Mussolini să iasă din război împreună cu România și ceilalți sateliți ai Axei, forțînd astfel căderea lui Hitler și sfîrșitul războiului în Europa. Documentele negocierilor de la Stockholm, începute în decembrie 1943, ca și cele duse la Cairo, duse mînă în mînă cu Iuliu Maniu, ni-i arată pe amîndoi preocupați de a încheia un armistițiu garantat de anglo-americani, iar nu o capitulare necondiționată, ca cea nefericită consumată la 23 august 1944.

Dar să revenim la „aranjamentele de la Yalta" pentru a preciza și sublinia imediat că toate aceste aranjamente au fost făcute personal și în secret de Churchill și Roosevelt, *fără cunoștința, fără aprobarea sau acordul poporului american și al celui britanic.* Aceste „aranjamente" sînt numai acte administrative ale celor doi, lipsite de orice valoare juridică, care să lege legal statele respective. Pentru a fi obligatorii, asemenea aranjamente trebuiesc să fie încheiate de la stat la stat, ca tratate. Ele trebuiesc supuse deliberării și aprobării parlamentelor respective. Ori, aceste forme nu au fost respectate, de unde concluzia firească că ele nu au valoare juridică și ele nu leagă părțile respective. Așa se explică faptul că președintele Statelor Unite a declarat acum cîteva luni că niciodată poporul american nu a acordat zonă de influență rușilor în răsăritul Europei. Voi arăta că întreaga politică americană din timpul războiului, vorbesc de politica oficială a Departamentului de Stat, sub conducerea înțeleaptă a ilustrului secretar de stat Cordell Hull, a fost *contra oricăror aranjamente secrete sau publice privind schimbările de frontiere sau crearea zonelor de influență.* Din nenorocire, atît Churchill, cît și Roosevelt, amîndoi obosiți de uriașa sarcină a ducerii războiului, amîndoi bolnavi și îmbătrîniți, s-au lăsat — probabil și influențați de un anturaj proco-

munist — și au făcut tragicele aranjamente expuse pînă acum. Dar astăzi aceste tragice greșeli sînt — în parte — cunoscute. Din multe părți se aud nu numai critici la adresa acestor tragice greșeli, dar și nevoia de a le repara integral și cît mai repede. Fiindcă în afară de aspectul moral al acestor greșeli prin care s-au uitat principiile fundamentale ale democrațiilor occidentale, garantînd dreptul popoarelor la autodeterminare și al individului la libertățile lui esențiale, aceste greșeli făcute la Yalta au avut și au tragice consecințe pentru securitatea întregului Occident. Iată de ce aceste grave, tragice greșeli trebuiesc reparate.

Prin concesiile personale consimțite de cei doi lui Stalin, așa cum am spus și cum se înțelege foarte bine astăzi, echilibrul de forțe în Europa a fost schimbat în favoarea Rusiei și el trebuie restabilit. Nici Roosevelt și nici Churchill nu și-au dat seama că asociind Europa de răsărit Uniunii Sovietice, aceasta va deveni o supraputere prin politica ei imperialistă dusă sub masca comunismului internațional, va amenința securitatea întregii lumi libere. Astăzi aceste lucruri se știu, ele se înțeleg. Este un fapt pozitiv și un motiv de speranță. Iată de ce poporul american, conștient de aceste realități și sub conducerea pricepută a unui președinte curajos și realist, se înarmează azi, moral și material, pentru a face față pericolului rusesc. Bineînțeles înarmarea de astăzi a Statelor Unite, terestră ca și cea spațială, este *defensivă*. Înarmarea de azi a Statelor Unite nu urmărește războiul, ci împiedicarea lui. Înarmarea de azi a Statelor Unite nu urmărește războiul, ci pacea. Pacea dreaptă și durabilă, pierdută prin tragice greșeli la Yalta. Dar orice pace durabilă implică restabilirea echilibrului de forțe pierdut la Yalta.

Răscoalele spontane din Berlin în 1953, din Budapesta în 1956, de la Praga în 1968, ca și eroica luptă a „Solidarității" în Polonia arată cu prisosință că o pace durabilă nu se poate clădi în Europa fără emanciparea țărilor din răsăritul Europei. Este în interesul Uniunii Sovietice însăși — dacă într-adevăr dorește pacea — să accepte revenirea, chiar pe etape, treptat, treptat, a acestor țări la *alma mater*, la Europa, la care de totdeauna au aparținut. Restabilirea echilibrului de forțe în Europa și terminarea diviziunii ei este o preocupare permanentă a Occidentului, în formularea unei strategii pentru eliberarea pașnică a Europei de răsărit.

Vicepreședintele Statelor Unite, dl. George Bush, a fost clar și categoric în acest sens. Statele Unite vor susține și recompensa orice țară din răsăritul Europei, care își va libe-

raliza regimul și-și va lua distanță față de Moscova. Dar pentru această eliberare pacifică, conducătorii de azi ai acestor țări trebuie să-și aducă propria lor contribuție. O formulă de emancipare, pe etape, prin finlandizare, neutralitate și adeziunea la Europa occidentală, trebuie găsită de diplomați. Dar conducătorii comuniști de azi au datoria să lucreze și ei la aceste soluții. Iată de ce eu mă adresez în mod special românilor din țară și le spun astăzi, de aici din lumea libertății și a adevăratei democrații:

Frați români,

Vă privește și Neamul și Istoria.

Tragicul și nedreptul destin al neamului românesc v-a încredințat după Yalta conducerea destinelor României. Sub controlul și presiunea Moscovei, poporul român a suferit o revoluție pe care nu și-a dorit-o și suportă de 40 de ani o politică de umilință materială și morală, o politică de aservire intereselor rusești. Dacă romantismul și idealismul primilor ani de guvernare marxistă în România a putut entuziasma sau înșela, astăzi nici unul dintre voi nu are dreptul de a nega adevărul, de a-și mai face iluzii. Uniunea Sovietică, sub masca „frăției socialiste", nu a urmărit și nu urmărește decît o rapace politică imperialistă expansionistă și de exploatare a popoarelor comunizate. Pe de altă parte, doctrina marxistă — concepută acum mai bine de o sută de ani — este astăzi complet depășită, utopică. Continuarea unei asemenea politici utopice marxiste, de acum încolo, cînd omenirea a intrat în era tehnologică și ultraștiințifică a debarcării pe lună și a colonizării spațiale, este o politică retrogradă, suicidală pentru o națiune, pentru un popor. A venit vremea ca în cadrul posibilităților de manevră permise să se treacă la o politică realistă de liberalizare, de reforme. Epoca tehnologică în care am intrat presupune inițiativa individuală, dusă la maxima ei expresie. O libertate totală de creație și inițiativă bazată pe recunoașterea talentului, a priceperii, a rezultatului. Aceasta implică recompensa și profitul personal. Carapacea doctrinei marxiste nu permite o atare politică. Dar o națiune care a suferit și muncit 40 de ani nu poate să se sinucidă, nepunîndu-și ceasul și pasul la ora și la mersul ultrarapid al schimbării societății în care trăim. În interesul partidului comunist, liberalizarea regimului și urgente reforme economice sunt necesare. Iugoslavia lui Tito a înțeles-o de mult. Ungaria lui Kádár de acum 15 ani. China merge cu pași hotărîți către o politică

realistă, dezbrăcată de o ideologie perimată. România nu poate rămîne în urmă. Ceasul liberalizărilor şi a reformelor a sunat de mult. Conducătorii de astăzi ai României trebuie să-l audă.

Pentru emanciparea României faţă de Moscova această liberalizare, aceste reforme sînt imperios necesare. La fel pentru treptata apropiere şi integrare în Europa regăsită. Lumea liberă nu va face război pentru eliberarea acestor ţări robite şi restabilirea echilibrului de forţe în Europa. Dar ea o doreşte; ea înţelege că este nu numai dreaptă şi necesară şi vrea să o promoveze. Lumea liberă va întinde o mînă plină de prietenie şi de ajutor material celor ce-l merită prin politica lor de emancipare. România nu trebuie să rămînă în urmă. Soarele libertăţii româneşti de la Apus răsare. Conducătorii de azi ai României nu vor fi judecaţi de istorie după împlinirea planurilor cincinale sau a cotelor de producţie. Istoria nu va judeca pe conducătorii de azi ai României, după gradul lor de conformism marxist, ci după românismul şi patriotismul lor. Istoria îi va judeca după curajul lor de a fi întîi români. De a fi înainte de toate luptătorii români pentru dezrobirea neamului de servitutea rusească. Conducătorii de azi ai României vor fi judecaţi de istoria de mîine în funcţie de libertăţile acordate azi poporului român şi de asigurarea unei mai bune stări materiale. Istoria nu le va ierta niciodată promovarea în continuare a unei politici marxiste de înfeudare Moscovei.

Curaj, fraţi români de la Bucureşti! Liberalizaţi regimul! Faceţi reforme inteligente şi realiste, fiindcă vă priveşte şi Neamul şi Istoria!

*

PRO DOMO

Pentru cititorii care ar dori să aibă şi oarecari informaţii asupra autorului, în ţară şi în exil, el a reprodus un interviu acordat scriitorului român Traian Filip în 1984.

Acest interviu a apărut în volumul „Corăbii dincolo de orizont" al domnului Traian Filip, în 1985, în editura Nagard. Acest volum, cu titlul lui atît de sugestiv, conţine interviurile acestui scriitor cu Silviu Crăciunaş, Vintilă

Horia, prof. Radu Florescu, prof. Horia Hulubei, prof. Anghel Rugină, dirijorul Remus Tzincoca, George Uscătescu, etc.

Capitolul ce urmează este reprodus cu autorizarea domnului Traian Filip, căruia îi aduce cuvenitele mulțumiri pentru aceasta.

N. BACIU

Cannes, 12 iunie 1983.

OBSESIA YALTEI

Întîlniri grăbite la Milano, nu departe de Dom, pe Via Larga; manuscrise cu adnotări făcute în tren, în avion; file maltratate, articole mânate spre tipar purtând imagini din China, Kenya, America; o voce vibrantă, o privire mereu mâniată; în servieta grea, în care uneori se află o mică statuetă de ivoriu, vibrează procesul de la Yalta; inculpații: Stalin, Hitler, Churchill, Roosevelt; avocatul e în același timp judecător și procuror; nu apără decât o singură cauză, cauza umanității; pentru a aduna mărturii, el se adresează morților protejați de legendă, monștrilor sacri, frecventând biblioteci și muzee; un instinct sigur îl conduce spre arhivele secrete, unde descoperă mereu acte, documente, scrisori care compun un alt adevăr asupra lumii noastre. Istoria — pare a spune domnia sa — are chipul fardat, geniile răului poartă aripi de îngeri, monumentele funerare ascund germenii dezbinărilor prezente și viitoare. Procesul de la Nürenberg a condamnat doar pe învinși, procesul învingătorilor a rămas pe seama istoriei, iar istoria a devenit un instrument politic. N. Baciu vrea să convingă lumea că separația dintre bine și rău este departe de a fi o soluție definitivă. Fiecare epocă reflectă adevărul cu patimă sau calm, rareori fără un subiectivism care deformează. Făuritorii lumii contemporane sunt niște *bolnavi*, ei dictează și azi, chiar dacă au murit. Judecățile lor au fost incomplete, superficiale, egoiste, comode, nefericite. Popoarele care au scăpat arma din mână au fost nu numai decimate, ci și condamnate. Ele nu au fost învinse doar în război, sunt învinse și în timp de pace, silite să privească în pămînt și să răspundă de faptele înaintașilor.

În sfârșit, o după-amiază de vară, la Cannes, pe Croisette, în apartamentul *bourgeois* al domnului Baciu. O grădină cu palmieri, arbori și plante tropicale, cu rândunele și fluturi. Un peisaj marin, golful La Napoule iar în zare munții Esterel. Pe pereți tablouri, pe mobile bronzuri, obiecte de jad, pietre *dure*, unele amintind călătorii prin țări îndepărtate, altele exprimând o sete de frumusețe și confort spiritual. «N-au mare valoare financiară» spune amfitrionul, «toate la un loc nu fac cât un tablou vândut la Christi's sau Sotheby's». Gândul îl duce la primele locuințe ce le-a avut la București, ca tânăr avocat:

«Mi-am început meseria de avocat în 1933. Trăiam, la început, într-o singură cameră, cu un prieten de la Fundația Vasiliu Bolnavu. Apoi am închiriat un studiou. Când am avansat în meserie, m-am mutat în apartamentul meu pe Vasile Conta. Peste tot am avut măcar un tablou, o statuetă, un vas. În cele din urmă, am construit o vilă la Snagov. Când, în 1948, m-am decis să plec, am lăsat apartamentul din Vasile Conta intact, cu tot ce aveam în el, ca și când aș fi plecat la Tribunal. Aveam tablouri achiziționate cu pasiune de colecționar. După o zi bună la Tribunal, ceea ce însemna onorarii mai rotunde, în drum spre casă mă opream la anticari (la broncateuri) și cumpăram câte ceva. La anticarii grupați în fața Poștei îl intâlneam pe Nicolae Iorga, care căuta cărți. De acolo am cumpărat tablouri de Dărăscu, Basarab, Deraine. Într-un proces cu pictorul Schwaitzer-Cumpăna (cu caii lui faimoși) am fost plătit cu două tablouri, care mi-au împodobit fastuos pereții sufrageriei.»

Îmi rotesc privirile în apartamentul de la Cannes: un peisaj de munte de Peter Ghrallam, pictor englez, victorian; o vale în ceață, cu turme de oi, un cioban. Alături, un bronz de Clodion (doi copii la cules de vie), un mic tablou cu două vaci, școala engleză de la Chichster. Un țăran cu vacă amintește, ca factură, de Hobbema. Un mic bronz de Buzzi, autorul porților monumentale ale Domului de la Milano, înfățișează doi miei. În salon, un Theodor Rousseau, școala de la Barbizon, un peisaj din Tirol semnat de Neiman. N. Baciu îl privește cu nostalgie, îi amintește de satul său natal din Bran. Alte bronzuri «ecole animaliers» pe console, în vitrine, de la Barrye la Fratin, de la Mene la Moigniez. Iată și caii de la Marlly ai lui Cousteau. Într-un colț, un Cupidon (superb, zice amfitrionul și așa e), în teracotă, semnat Auguste Moreau. Alți pereți cu Jamnes Webb, un Grand d'Espagne pictat pe ivoriu, miniaturi, bronzuri japoneze. În biroul avocatului, cărți, dosare, dar și alte tablouri și bronzuri: o copie după Van Dyck (originalul la Alte Pinakoteke din München), un portret al baronesei Dajol, probabil din școala Laurence, un crucifix vechi de trei sute cincizeci de ani, pictat pe metal de David Lemarchand, ale cărui opere originale se află în colecția permanentă a Victoriei și Albert Museum din Londra. Printre ele, la loc de cinste, un vas cu petunii de pictorul român E. Stoenescu. Mă ridic, privesc cărțile din bibliotecă: Eminescu, Goga, Arghezi. Avocatul a avut înclinații spre poezie în tinerețe, a învățat multe pe dinafară. Vrea să-mi precizeze nu numai ideile, ci să-mi stabilească și propriile mele sentimente față de sine însuși și de ambianța în care l-am aflat. Colecția îi face «exilul mai suportabil», cărțile din bibliotecă arată că nu am de-a face cu un «cărturar», gândul de a-i lua un interviu i se pare nepotrivit:

«Mi-e teamă că, punându-mă în cartea dumitale, printre atâtea distinse figuri de adevăraţi scriitori, cărturari şi intelectuali români din exil, eu voi avea aerul unui elefant într-un magazin de porţelan. Ţi-ai luat o mare răspundere etc.»

Încerc să motivez întâlnirea noastră. N. Baciu duce o susţinută activitate prin scris, încă din 1950. A publicat cărţi şi numeroase articole. *Des Geoles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*, cartea de debut, a fost încununată cu Premiul Silvio Pellico. Reputatele reviste *Le Monde* şi *Gazette de Lausanne* au publicat volumul în fascicole.

«Această carte — explică N. Baciu — este un prim păcat de tinereţe şi nu m-a consacrat ca scriitor. În exilul românesc avem scriitori de talie universală, ne mândrim cu ei, ei vor rămâne în istoria neamului românesc şi vor avea loc bine stabilit în literatura lumii. În acea epocă, volumul meu a avut răsunet, fiindcă era prima mărturie cu privire la ororile puşcăriilor sovietice din România şi Iugoslavia. În plus, era o manifestare de simpatie pentru România. Publicitatea făcută cauzei româneşti era mai importantă decât orice premiu, un premiu care mi-a fost de mare folos. Notează, eram abia ieşit din ţară într-un costum de baie. Am trecut Dunărea înot. Locuiam în cartierul Latin, într-o cămăruţă de student, mâncam o dată pe zi la cantina studenţească, mă înscrisesem pentru a-mi lua doctoratul. După ce-am pierdut totul consacrarea ce mi-o dădea o carte tipărită era o recompensă morală, şi asta m-a ajutat să supravieţuiesc. Îţi fac o mărturisire, poate te va surprinde: în general, cartea a fost bine primită de critica internaţională. Dar o fiţuică din exil, în vreo câteva numere, a încercat să-mi dea o lovitură de copită de măgar. Dar ştii dumneata ce m-a impresionat mai mult în toate recenziile făcute? Un articol scris de I.G. Dimitriu despre care, la acea dată, nu ştiam nimic. Abia apoi am aflat că era un distins profesor, cărturar de talent. Această recenzie a reprezentat pentru mine adevăratul premiu pentru *Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*.»

Îmi manifest dorinţa de a citi articolul apărut în revista românească din Brazilia. Iată câteva idei:

«Am citit această carte de la început până la sfârşit, cu emoţia cu care aş fi citit o pagină din Noul Testament. O carte care te ţine înlănţuit până la ultimul ei rând. Aici am găsit o întreagă gamă de simţiri umane şi monstruozităţi de necrezut...

Şi mai departe, din acelaşi articol:

«Nu încape îndoială că acest *document uman* face parte şi din Literatură şi din Istorie. Avem o carte serioasă în faţă, scrisă cu suflet

și obiectivitate, plină de învățăminte pentru viitor: analiza fenomenului comunist în țara noastră, reacțiunea demnă de jertfă a celor ce au rămas acolo, țintuiți de deznădejde.»

Autorul subliniază «iubirea creștină», faptul că N. Baciu «nu urăște nici pe dușmanii săi», «resemnarea apostolică», «liniștea olimpiană», «un cald naționalism rupt din glie» etc. În cele din urmă, I.G. Dimitriu afirmă că «această carte, în jurul căreia s-a făcut tăcere, care n-a fost tămâiată și prefațată de nici un pontif al zilei, care povestește cu litere de sânge toată durerea unui neam sfărâmat și atât de iubit de autorul ei, nu trebuie să lipsească din casa nici unui român». N. Baciu caută să-mi risipească bănuiala că, ceea ce l-a măgulit, ar fi laudele. El simțea bucuria acordului prin simpatie ce-l stabilește litera scrisă: «Prin gura prof. Dimitriu eu auzeam un murmur ce venea de departe, de pe undele Carpaților. Era un cuvânt de mulțumire din partea alor noștri, de acasă, și valora pentru mine ca cel mai prețios premiu.»

N. Baciu este pătruns de necesitatea colaborării internaționale și de valoarea românilor, afirmați în cele mai variate domenii, în pofida imenselor dificultăți pe care le-a ridicat în calea lor condiția de «străin» și de «exilat». În perspectiva anilor ce vin, sugerează alcătuirea unei antologii: «făcându-se inventarul tuturor operelor de seamă ale diasporei românești», deoarece «istoria exilului face parte integrantă din istoria neamului».

«Aș mai adăuga ceva! Cred că ar fi foarte util, aș zice chiar indispensabil, să se încurajeze scrierea de amintiri din cel de-al doilea război mondial. Nu pentru a rivaliza cu opera domnului Emilian, *Les Chevaliers de l'Apocalipse*, această frescă extraordinară din cea mai dramatică epopee a neamului nostru, ci pentru a încrusta pe răbojul istoriei momente și fapte importante, care să ajute mâine istoricului a reconstrui adevărul. Orice mărturie, de la soldatul *ține cal*, la generalul decorat cu *Mihai Viteazul*, e bine să fie consemnată în arhivele istoriei noastre. Ce-ar fi să se pornească o campanie în acest sens?

«Un alt studiu, pe care numai exilul l-ar putea realiza, ar fi asupra rolului jucat de națiile minoritare în partidul comunist român și în conducerea României, de la intrarea trupelor rusești, în august 1944, până azi. Ar fi de importanță capitală pentru cunoașterea unui capitol tragic din istoria neamului nostru. El trebuie făcut nu cu ideea preconcepută a vreunui prejudiciu rasial, ci cu seninătatea și obiectivitatea critică a istoricului. Necesitatea unui asemenea studiu derivă din faptul că, mereu, și fără temei, se afirmă că minoritățile din România ar fi persecutate de regim. Adevărul fiind altul, cu totul atul, trebuie resta-

bilit, iar acest lucru nu poate fi făcut decât în condițiile din străinătate. De ce nu s-ar găsi un nabab care să-și lege numele de o atare operă?

«Vezi, domnule Filip, că ai invitat în magazinul dumitale de porțelanuri fine, de cărturari și intelectuali importanți, un elefant?»

Îi sugerez domnului N. Baciu să înceapă prin a-și expune propria sa experiență.

«Am s-o fac — mi-a răspuns domnia sa — dar cu inima strânsă de durere și chiar cu indignare. Fiindcă, vorbind despre cariera mea, va trebui să vorbesc și de frângerea coloanei mele vertebrale. Am fost epurat din barou în 1948, ceea ce a avut drept urmare fapte nedrepte, inumane și tragice. Evocându-le, apar o dată cu ele — din pușcării, canaluri și cimitire — umbrele dragi ale familiei, rudelor și prietenilor de odinioară.

«Deși mă găsești la Cannes, unde stau o parte a anului, trăiesc multă vreme la New York și sunt adesea pe drumuri (acum sunt *à la retraite*, fiind un om de munte, nu de mare). Născut la Bran, la poalele Bucegilor, am făcut liceul la Brașov și am trăit, până în anii de facultate, la munte și cu munții. Printre arborii munților noștri mândri și dragi, pe potecile lor, îmi pregăteam cursurile și examenele. Tot pe ele îmi plimbam primele visuri, primele iluzii și planuri de viitor.

«Terminând liceul real Dr. Masota de la Brașov, am plecat la București, la facultate. Nu cunoșteam pe nimeni. Mă aruncam desculț și dezbrăcat în Capitala țării, dar plin de elan și de speranțe. Nu mi-a fost frică de eșecuri, eram convins că nu voi eșua. Aveam încredere în instituțiile democratice ale țării mele și în mine. Hotărât să muncesc cinstit și temeinic, nu mă îndoiam că eforturile mele vor fi recunoscute și recompensate. Ca bursier, am intrat la Fundația Vasiliu Bolnavu, căminul de elită al universităților noastre, întemeiat de un om de bine, un adevărat român. Aveam unde dormi, unde lua micul dejun, unde învăța. Obținusem o bursă în bani de la facultate și aceasta mi-a permis să-mi asigur masa de prânz și cina, la cantina Gutenberg sau la cantina Școalei Politehnice, unde se mânca mai bine.

«Am terminat facultatea în 1932, bineînțeles fără să fi rupt contactul cu munții. Mă duceam vara în excursii, iarna la schi, în timpul vacanțelor. N-aș putea să mă laud cu prețuirea specială ce mi-ar fi făcut-o vreunul din profesori. Cum frecventam regulat cursurile și aveam locul meu fix în prima bancă, bineînțeles că aproape toți mă cunoșteau. Stăteam între Micuța Ardeleanu și Rodica Burileanu (japoneza), soția actuală a ilustrului nostru compatriot, Eugen Ionescu. Micuța Ardeleanu avea un ac mare și ne împungea — pe cel din dreapta și pe cel din stânga — atunci când nu eram atenți, de săream în sus de-un metru. Corpul profesorilor era de elită: Djuvara, Stoicescu, Rarincescu, Fințescu, Șerban, Peretz etc.

«După terminarea facultății, mi-am făcut stagiul militar un an, bun pentru artileria ușoară de munte, repartizat la Batalionul 3 Vânători de Munte din Râșnov. Am terminat armata cu gradul de caporal TR și pot spune că o bună parte din stagiul militar l-am petrecut jucând bridge, cu ofițerii, făcând schi și antrenându-mă cu patrula divizionului, pentru concursurile din Poiana Brașovului. Schiam bine și, după concursuri, eram răsplătit cu luni de concediu. Apoi a venit concediul pentru muncile de vară și așa m-am văzut cu armata terminată.

«Am revenit la Râșnov, la concentrare, făcându-mi cu acest prilej prietenii prețioase și durabile, pe care mi le reamintesc cu pietate. Mă refer la colonelul Victor Nanu (Turry), un om de calitate, militar excepțional, căruia i-am păstrat un adevărat cult. Comportarea lui era exemplară. Ca militar s-a distins în luptele de pe Don, apoi a trecut prin pușcării ca prizonier de război și s-a întors în țară cu fruntea sus, ca să-și sfârșească zilele la blestematul Canal.»

Știu că, pentru a intra în Baroul de București, aveai nevoie de o recomandare din partea unei personalități.

«Da, îmi trebuia un maestru. Eu nu cunoșteam pe nimeni îndeaproape. Norocul a făcut ca, în timpul verii, la Bran, să cunosc o doamnă care, aflând preocupările mele, mi-a făgăduit să-mi dea o mână de ajutor. Îl cunoștea pe Vasiliu-Cluj, una din figurile importante între avocații Țării, și el avea nevoie de un secretar. După câteva zile, am bătut la ușa lui. M-a angajat și așa mi-am început cariera.

«Maestrul meu nu era doar un avocat cu darul oratoriei, dar și un om de inimă, generos. Opt ani, cât a durat colaborarea noastră, am împărțit nu numai dosarele, dar cu regularitate și mesele la restaurantul Tribunalului. Prietenii lui au devenit și prietenii mei, deși erau mult mai în vârstă. De la început, maestrul m-a luat să pledez alături de el, în mai toate procesele. Era un lucru rar, dar astfel puteam să mă formez mai repede și să mă afirm. În plus, am avut norocul că maestrul meu era *un crai*. Îi plăceau femeile frumoase și adesea pleca cu ele, în vacanță, în week-end. Deci, fatal, întârzia uneori, nu ajungea la timp la proces. Eu trebuia așadar să fiu pregătit și să pledez singur, dacă Tribunalul sau Curtea nu acceptau să amâne procesul. Învățam procesul, mă pregăteam de regulă să pledez. Clienții nu erau totdeauna mulțumiți. Totuși, am început să am curând mica mea clientelă personală. Mă îmbrăcam mai bine, îmi cumpăram cărți, am închiriat un studio pe strada Orăscu, l-am mobilat, ba mi-am instalat și un telefon.»

Vă puteți referi la unele procese?

«Să zicem, procesul colonelului Nicolae Precup, împreună cu un grup de ofițeri și civili (zece în total), acuzați că ar fi proiectat o lovitură de stat contra Regelui Carol al II-lea. Colonelul Precup era unul

din ofițerii care l-au ajutat pe fostul rege să revină, în 1930, la tron. Totuși, nici un avocat cu notorietate nu voia să-și riște cariera politică și să-l apere, pledând contra Regelui. Era și cazul maestrului meu, care își menaja viitorul și, pe lângă toate, era și prieten cu colonelul Precup. Mai mult, și Partidul Național Țărănist, prin Iuliu Maniu, ținea ca Precup să fie bine apărat. Indirect, Iuliu Maniu se răfuia cu Regele Carol și cu Elena Lupescu.

«S-a găsit o soluție solomonică: colaboratorul lui Vasiliu-Cluj, adică eu, să pledeze procesul la Tribunalul Militar, iar maestrul să dirijeze totul din umbră. Ceea ce s-a și făcut.

«Colonelul Precup pretindea că n-ar fi urmărit altceva decât să înlăture camarila de la Palat. Mihail Manoilescu, fost ministru, guvernator al Băncii Naționale, prieten personal al Regelui dar și al lui Precup, a venit să-l vadă înainte de începerea procesului și i-a cerut să nu pomenească numele Elenei Lupescu, metresa Regelui Carol al II-lea, dacă vrea să fie achitat sau să se bucure de clemența regală. Din păcate, colonelul s-a apărat prost și, împotriva tuturor recomandărilor mele, n-a pus în discuției cazul Duduei. Când a auzit rechizitoriul colonelului Hotinceanu și a văzut atitudinea vădit provocatoare și ostilă a generalului Cornicioiu, colonelul Precup a înțeles realitatea și m-a autorizat să o atac pe Elena Lupescu. În pledoaria mea, am tratat-o în termeni zeflemitori (o persoană ce vrea să joace rolul Doamnei de Pompadour, Pompadour de Sinaia, am zis eu), iar colonelul însuși, în ultimul cuvânt, nu s-a putut răbda să nu strige: Jos Lupeasca!».

Probabil că sentința a fost necruțătoare.

«Bineînțeles! Toți conjurații au primit câte zece ani de temniță, maximum permis de lege. Eu, însă, am avut un succes personal extraordinar. Toți jurnaliștii și fotografii erau acolo. Fotografia mea a apărut în toate ziarele, în fața lui Iuliu Maniu când îl interogam, în calitate de martor. Strângeri de mână și felicitări până la patru dimineața, pe coridoarele Curții Marțiale. Am câștigat clienți serioși. Onorariul foarte important mi-a fost plătit de un fost ministru. Pentru recurs la Casația Militară, toți cei zece mi-au dat mie, singur, procura să-i reprezint. Maestrul meu a venit la Casație să mă ajute și să pledeze, împărțind onorariul pe din două. Desigur, și acolo am pierdut procesul, dar am câștigat promovarea profesională. Iuliu Maniu mi-a declarat că partidul său «are nevoie de tineri ca mine». Când i-am spus că, înainte de orice politică, țin să-mi consolidez cariera profesională, el mi-a surâs și a zis că e foarte bine așa, dar «să nu uit când voi crede că a sosit vremea». Totuși, n-am făcut nici un fel de politică în România. N-am făcut parte din nici un partid sau organizație. Nici în exil n-am făcut politică,

apartenenţa mea la Liga Românilor Liberi întemeiată de generalul Nicolae Rădescu fiind o chestiune de românism.

«Pe Iuliu Maniu l-am întâlnit înainte de acest proces, în afacerea Skoda, sau în procesul generalului Cihoschi. De asemenea, când Regele Carol al II-lea a încercat să-l compromită pe şeful partidului naţional ţărănesc cu prilejul procesului lui Romulus Boilă.»

Ce s-a întâmplat cu colonelul Precup?

«A fost internat la Doftana. Acolo s-a împrietenit cu Gh. Gheorghiu-Dej şi s-a înscris în celula lui, în Partidul Comunist. La intrarea ruşilor a fost făcut mare, cred comisar şef al propagandei pe armată, iar apoi prefect de poliţie. Nu l-am mai revăzut niciodată, nici măcar pentru a-i cere paşaport pentru străinătate, cu toate că îmi făgăduise că „nu va uita niciodată că am avut curajul şi mi-am riscat cariera, într-un proces pe care nici un avocat nu cutezase să-l accepte".»

Al doilea proces demn de menţionat?

«Al doilea proces a fost cu dublul paricid al lui Sile Constantinescu. Un student la Universitatea din Bucureşti, un depravat, şi-a măcelărit ambii părinţi, i-a băgat într-un butoi cu acid şi a încercat să-i dizolve. Tatăl lui Sile lucrase la C.F.R. şi strânsese ceva bani. Avea şi o casă frumoasă. Sile se încurcase cu o oarecare Ada Solomon şi, având nevoie de bani, voia să obţină moştenirea mai repede. Am fost angajat de rudele celor asasinaţi ca să-i reprezint. Interesul lor era nu numai ca ucigaşul să fie pedepsit, dar şi să piardă moştenirea. Pentru aceasta, nu era suficient să se dovedească crima, ci şi faptul că fusese făcută de un om normal, nu de un iresponsabil,un nebun. Bineînţeles, m-am asociat cu maestrul Vasiliu-Cluj. El şi cu procurorul Benedict Stoenescu au avut grijă ca Sile să fie condamnat la muncă silnică pe viaţă. Pe atunci nu exista pedeapsa cu moartea. Eu m-am ocupat de metresa lui, de Ada Solo, care a fost achitată. Am avut succes de presă în acest proces unic în analele Curţilor noastre. La un moment dat, inspirat, l-am deplâns pe Sile: «orfan de ambii părinţi prin mijloace proprii», iar pe Ada Solo am caracterizat-o printr-un calambur care a făcut ocolul presei bucureştene. Ca să se justifice că nu avea nevoie de bani şi, deci, Sile nu a ucis pentru ea, Ada Solomon indica în depoziţiile ei o întreagă coloană de ofiţeri români cu care se culcase şi care — spunea ea — îi ofereau nu numai cadouri scumpe, ci şi bani îndeajuns. Cum ea îşi zicea Ada Solo, i-am sugerat să-şi schimbe numele: de ce Ada Solo? De ce nu Ada Duo, Ada Trio, Ada Pluso? Sala a râs, juraţii au râs şi ei şi au scris, dar Ada Solo n-a râs. M-a fulgerat cu o privire de fier, plină de ură ce nu făgăduia nimic bun: Ai să vezi tu!... Şi într-adevăr, am văzut...»

S-a răzbunat când i-a venit vremea?

«O să vezi! Procesul Sile mi-a adus mulți bani, cu care mi-am plătit luxul unui automobil Ford de ocazie, ca și o datorie a tatălui meu, salvând casa părintească.»

În ce epocă se petreceau toate aceste fapte și procese?

«În timpul marii crize economice din 1929—1933. Tatăl meu, om inteligent și plin de energie, la prima generație ce trecea de la *opinci* la ghete, a făcut o mare greșeală. Voind să extindă casa noastră de la Bran, a făcut un împrumut pe această proprietate și n-a izbutit să-l plătească la vreme. Servindu-se de avocatul creditorului, a semnat un act nu de ipotecă, ci de vânzare cu pact de răscumpărare. Pledasem singur procesul tatălui meu și am reușit să dovedesc că era vorba nu de vânzare, ci de împrumut. El intra în legea conversiunii și avea dreptul să plătească conform noii legi, în treizeci de ani. Am câștigat și la prima instanță, la Zărnești, și la Tribunalul de la Brașov. A fost cel mai greu proces al vieții mele. Când am terminat pledoaria, la Brașov, tatăl meu a spus cu glas tare, în sala tribunalului, printre lacrimi: nu-i nimic, dacă pierd procesul îmi rămâne băiatul! Mi-au dat și mie lacrimile. Tribunalul a revenit după zece minute: câștigasem procesul... În legătură cu acest proces, dau două precizări. Prima: frica, frica de moarte, pe care am avut-o în pușcăria de la Văcărești, în 1948, când deținuți de la Aiud mi-au spus că Sile Constantinescu ajunsese vătaf pe închisoare. Eram obsedat, zi și noapte, ca nu cumva soarta să mă arunce în mâinile lui Sile și să fiu trimis la Aiud!»

A doua precizare?

«Banală, rocambolescă, dar tragică în consecințele ei. Este vorba de metresa lui Sile, de Ada Solo. Nu știu în ce măsură Ada Solo fusese comunistă înainte de legătura ei cu Sile Constantinescu. Faptul că avea preferințe speciale pentru ofițeri mă face să cred că se ocupa de spionaj. Asta gândesc acum, în retrospectivă. De asemenea, știu că amândoi au încercat să fugă în Rusia și au fost arestați la frontieră. Ceea ce este cert: Ada Solomon a devenit intima Anei Pauker, la Văcărești, pe timpul cât fusese în detențiune preventivă. După 23 august 1944, Ada Solomon a devenit o persoană importantă și, dacă informația mea de acum câțiva ani e corectă, a jucat un rol determinant în epurarea mea din Barou, în martie 1948. Am toate motivele să cred că informația corespunde realității.

«Bineînțeles, epurarea mea din Barou (în care intrasem cățărându-mă *prin spini și bolovani*, ca să schimb întâia oară *sapa-n condei și brazda-n călimară*, m-a decis să iau drumul exilului.»

Înțeleg că ați profesat avocatura timp de paisprezece ani. Ați avut și relații amicale, sau numai relații profesionale cu avocații celebri din Baroul Ilfov?

«Firesc. Aparțineam Clubului AMA (Asociația Magistraților și Avocaților) și ne întâlneam la Herăstrău, în afara câmpului profesional. Indiscutabil, cel mai mare avocat, unul din creierele strălucite ale Europei, a fost profesorul Istrate Micescu. L-am cunoscut bine. L-am invitat și acasă la mine, la masă, și m-a onorat cu prezența lui și cu prietenia lui. Odată s-a nimerit la mine împreună cu Ionel Lugosianu, fostul ambasador la Roma și ministru subsecretar la Externe, cu Savel Rădulescu, colaboratorul cel mai apropiat al lui Nicolae Titulescu. Era prin 1947. Istrate Micescu fusese epurat din Barou, era liber, noi, ceilalți, mai eram încă ocupați. Faptul nu ne-a împiedicat să rămânem la taifas, sub vraja extraordinară a maestrului Istrate Micescu, până la unu noaptea. Vorbeam despre toate, dar mai ales despre literatură și poezie. Aveam un vin bun, adus de un client (într-un proces de sabotaj) de la Valea Călugărească. Țin minte că Ionel Teodoreanu a golit aproape toată damigeana, singur. Deși fratele său, Păstorel, se bucura de mai mare faimă în domeniul oenologic, adevăratul cunoscător — și consumator — de vinuri era Ionel.

«Maestrul Micescu cunoștea pe dinafară sumedenie de versuri. Avea o memorie fenomenală și citea tot ce i se părea mai de valoare. Recita, în ziua aceea, până și versuri de Ion Barbu. Ne-a ținut înșurubați pe scaune vreo două ore, reproducând schimbul de scrisori în versuri cu fostul lui secretar, Horică Cosmovici... Am pledat alături de el, l-am consultat în probleme de interes național. Fiind consilierul Regelui, după 23 August 1944, Savel Rădulescu mă consulta în anumite chestiuni juridice. Eu le verificam, atunci când nu eram sigur, și cu Istrate Micescu. Cu Savel Rădulescu am colaborat vreo opt ani, la Creditul Minier, unde devenisem avocat și unde el era administrator-delegat. Ceva mai mult: când Savel (care m-a și cununat) a fost numit președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, m-a silit să-i fiu consilier juridic. Am acceptat, dar am demisionat pe ziua de 6 Martie 1945, când s-a instalat la putere guvernul Petru Groza. Savel era nu numai un diplomat de mare valoare, ci și un om profund cinstit, un român integru, *un domn.*»

«Istrate Micescu, Savel Rădulescu, Ionel Lugosianu au murit nevinovați, în temnițele României sub ocupație străină.»

«Pe Istrate Micescu l-am mai văzut câteva minute la infirmeria închisorii Văcărești. Un doctor mi-a facilitat această scurtă întrevedere. Micescu mă credea peste graniță, mai ales că mă încurajase să plec și să-mi fac datoria. Este înfiorător să vezi cum crema intelectualității românești a fost decimată fără milă de Stalin!»

Ce motiv s-a invocat la epurarea dumneavoastră din Barou?

«Epurarea Baroului a început imediat după intrarea ruşilor în ţară. Pătrăşcanu a făcut prima operaţie. Apoi au venit altele, de la caz la caz. Cum eu nu făcusem niciodată nici un fel de politică, nu au avut nici un motiv să se lege de mine. În martie 1948, însă, toate înscrierile în Barou au fost pur şi simplu anulate. Ca să mai practici avocatura, trebuia să faci cerere de reînscriere. Bineînţeles, cererea mea a fost respinsă, fără nici o motivare. Deciziile de admitere se luau de Partid şi, cum v-am povestit, era aproape sigur că Ada Solo-Ada Solomon prietena Anei Pauker, mi-a cerut capul.»

«Vă puteţi închipui tristeţea şi indignarea mea. Plecat de la opincă, fără bani, fără nume, fără relaţii, mi-am făurit singur o carieră, pe care am onorat-o şi am slujit-o cu credinţă. Îmi plăcea avocatura, simţeam vocaţie pentru ea. Timp de paisprezece ani ajunsesem nu numai să am o clientelă personală de prima mână, dar şi să fiu avocat la Creditul Minier, iar apoi consilier juridic la această mare societate. Eram avocat la Copşa Mică Cugir, la Societatea Philips şi la Industria Română de Petrol. Aveam toate motivele să-mi consider viitorul asigurat. Lăsasem în urmă povârnişul greutăţilor.

«Cine n-ar fi reacţionat ca şi mine, în faţa acestei sfruntate nedreptăţi? Cine nu ar fi luat calea pribegiei, pentru a lupta ca ţara lui să redevină independentă şi suverană? Numai un laş ar fi procedat altfel, şi eu nu sunt unul dintre aceştia. Eu am fost şi rămân un luptător. Am luptat la bară pentru dreptatea altora, trebuia să lupt pentru dreptatea mea şi a ţării mele.»

Deci, aţi luat calea pribegiei...

«Da. Drumul a fost lung, presărat de zece puşcării comuniste. Credinţa mea în libertate şi dreptate mi-a ajutat să înfrâng toate vicisitudinile. Până la urmă, am ajuns într-un lagăr de refugiaţi de lângă Gratz, în Austria. Era în primăvara lui 1949. Am să trec sumar peste această parte a vieţii mele, fiindcă altfel va trebui să scrii o carte întreagă, şi va fi tristă şi plictisitoare.»

«După vreo cinci luni petrecute la Salzburg, unde trăiam cu o sută de dolari oferiţi de unul din directorii lui Philips de la Viena (prieten de la Bucureşti), am plecat clandestin în Franţa. M-am prezentat la Prefectura din Paris şi acolo am aflat că, între timp, mi se aprobase viza franceză. Am spus adevărul: eram grăbit şi mă obişnuisem să trec clandestin frontierele, mai întâi Dunărea înot, apoi Drava. Rinul a fost mai uşor.»

«La Paris speram să găsesc ceva bani. Cumpărasem la Bucureşti, plătind în lei, 4000 de lire sterline. Mi le oferise un prieten avocat, ce

avea un socru de origine franceză, la Paris. Cum ai văzut dumneata acele lire sterline, așa le-am văzut și eu! Ce puteam să fac? Să-l denunț autorităților comuniste din țară? Nu puteam să fac o asemenea mișelie, deși ar fi meritat-o din plin. Acum se plimbă și el pe bulevardele Parisului, dar niciodată nu m-a căutat să se explice ori să se scuze. Aveam o mică sumă de bani la un prieten din Geneva, un om corect și generos, un bun român. Am trăit modest, la început, mâncând o dată pe zi, locuind — cum am spus — într-o cameră de student.»

«Între timp, am pregătit o serie de articole, le-am publicat și am început să scriu cartea *Des Géôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*. Ca să supraviețuiesc, am intrat într-o echipă de români care vindea vin cu sticla, din casă în casă. Nu mă pricepeam defel la vinuri, și totuși am învățat repede meseria. Curând am ajuns unul din cei mai buni vânzători ai casei *Les ceps du Roi*. Mi-au dat și o mașinuță, ba am pus deoparte și ceva gologani. La apariția articolelor și a cărții am fost chemat la Ambasada Americană, mi s-au cerut douăzeci de volume cu autograf și am fost întrebat dacă nu doresc să merg în Statele Unite. Am răspuns, binențeles, pozitiv, așa că am fost sfătuit cum să întocmesc formalitățile și să aștept.»

«În vara lui 1951 am primit viza de intrare. Era o viză specială, pentru un număr restrâns de refugiați. La acea dată, 1950—1951, politica guvernului Truman era să primească un număr anumit de exilați politici din fiecare țară, și căutau nu numai foști miniștri sau membri ai partidelor politice, ci și tineri neînregimentați afirmați în exil. Articolele, cartea mea, o serie de conferințe ținute la BBC, au jucat, fără îndoială, un rol decisiv în obținerea vizei. Adaug că am fost primul român care a primit o asemenea viză și a plecat la New York. Indiscutabil, a cântărit greu la acea vreme cuvântul generalului Rădescu, care m-a onorat scriindu-mi cu prilejul apariției cărții mele. Mă vestea că m-a trecut și pe mine pe lista înaintată Departamenului de Stat.»

«Am plecat la New York spre sfârșitul lui septembrie. Nu m-a condus la gară decât Nacu, care aflase de la gazda mea că voi părăsi Franța. Nicu Herescu a ținut să mă vadă, dar nu l-am lăsat să vină. La New York, în afară de Statuia Libertății, nu mă aștepta nimeni. Dar aveam vreo cinci mii de dolari, făcuți din vânzarea vinului (vindeam clandestin, nu aveam permis de lucru), ceea ce era mult, asigurându-mi primele luni de existență. După vizitele de rigoare, mi s-a oferit să lucrez la Vocea Americii sau la Free Europe. Crezând că acesta era postul nostru și considerând că datoria mea era să stau alături de generalul Rădescu și de Mihail Fărcășanu, am optat pentru acesta din urmă. Eram o mână de oameni care scriam. În afară de Fărcășanu, gazetar de mare talent și om politic de valoare, restul eram improvizați.

învăţam la maturitate o meserie care cere şi vocaţie, şi experienţă. Dar consideram că, în felul acesta, ne facem datoria către ţară, şi o făceam cum puteam.»

«O dată cu schimbarea Administraţiei Truman, s-a schimbat şi atitudinea autorităţilor americane faţă de noi. Eisenhower nu voia să urmeze politica promisă de Partidul Republican. Ţările satelite aveau să fie abandonate, ca şi denunţarea acordurilor secrete ale lui Roosevelt. Generalul Rădescu urma să fie înlăturat, fiindcă ceruse Preşedintelui Statelor Unite întemeierea unui comitet pentru lupta de eliberare. Ultimul prim-ministru legal al ţării a fost înlocuit cu un comitet Vişoianu-Cretzeanu, denunţat cu o vehemenţă rar întâlnită de bătrînul general, cât timp a fost în viaţă, dar şi după moarte, prin testament. CIA i-a cerut lui Mihail Fărcăşanu să intre în comitetul Vişoianu. El a refuzat, plecând de la postul pe care-l crease şi onorase prin munca şi credinţa sa românească. La câteva luni după aceea, postul de radio s-a transferat la München, unde eu însumi am refuzat să mă duc.»

Aţi afirmat că generalul Rădescu a denunţat nu numai în viaţă, ci şi după moarte pe Constantin Vişoianu. Ce înţelegeţi prin aceasta?

«Să ne adresăm dosarelor unde am păstrat două documente ce vorbesc de la sine. Primul: o scrisoare adresată de generalul Rădescu preşedintelui Eisenhower, la câteva săptămâni înainte de tragicul lui sfârşit. Cred că a murit de dezgust şi de inimă rea! Iată pasajul care te interesează:

«Menţionez ca ilustraţie a acestei idei — scrie Nicolae Rădescu — faptul intervenţiei directe, în cursul anului trecut, a delegatului comitetului pentru o Europă Liberă, în chestiunea formării Comitetului Naţional Român. Instrumentând această problemă, fără o bază de principii şi fără o procedură obiectiv stabilită, acest delegat, animat desigur de cele mai bune intenţii, a renunţat la formula democratică a unei reprezentanţe largi şi a recurs la una limitată şi nereprezentativă, ajungând la o târguială individuală cu diverse persoane, presupuse că ar fi avut vocaţie să intre în Comitet şi a mers până acolo, încât a recomandat el însuşi pe preşedinte, în persoana domnului Constantin Vişoianu. Acesta din urmă este însă pus sub acuzaţia, împreună cu asociatul său, domnul Cretzeanu, de a-şi fi însuşit pentru scopuri personale bani publici, destinaţi exilaţilor români. Acest fapt a dus la un proces intentat domnilor de mai sus de către Liga Românilor Liberi, proces actualmente pendinte în faţa unui tribunal elveţian. Încercarea de a impune prin forţă un asemenea preşedinte pentru Comitetul Naţional Român a produs evident o adâncă tulburare în cercurile româneşti. Ceea ce cerem noi, exilaţii, de la Excelenţa Voastră, este, prin urmare,

o deciziune de principiu, luată în forma ce va fi socotit potrivită, care să stabilească tipul de organizare democratică a grupurilor de exilaţi şi procedura de constituire a acestor organizaţii.

«În acelaşi timp este absolut indispensabil ca deciziunea luată să fie precedată de o verificare atentă a loialităţii şi valorii în lupta anticomunistă a celor chemaţi să participe la organizaţiile de mai sus.»

Aţi vorbit despre două documente. Care este cel de-al doilea?

«Testamentul politic al generalului Rădescu. Cred că ar fi bine să-l confruntăm cu realităţile ce au urmat şi să tragem concluziile ce se impun. De exemplu, să facem inventarul românilor ce se găseau alături de marele general, în lupta sa, când se afla în pragul morţii. Cei mai mulţi l-au trădat ca şobolanii, când vaporul începe să ia apă. Au trecut cu o grabă şi o neruşinare — aş numi-o mai degrabă sacrilegiu — de partea celui mai tânăr, ce câştigase încrederea serviciilor secrete americane. Iată şi pasajul cu pricina din Testamentul politic al lui Nicolae Rădescu:

«Testamentul meu politic n-ar fi complet fără a arăta serviciile loiale şi devotate aduse cauzei de compatrioţii mei din Statele Unite şi din alte părţi.

«Prietenilor arătaţi mai jos, le las la fiecare în parte amintirea mulţumirilor şi binecuvântării unui bătrân ostaş, împreună cu recunoştinţa trainică a fraţilor robiţi.

«În Statele Unite mă adresez domnilor: Nicolae Baciu, Popescu-Botoşani, Ion Cârstoiu, Col. D. Ivanovici, Vasile Muşi, Barbu Niculescu, Dr. George Palade, Dr. Constantin Teodoru, Caius Văleanu şi Florin Zaharia.

«În afara Statelor Unite, mă adresez domnilor: Alexandru Busuioceanu, Horaţiu Comaniciu, Leontin Constantinescu, Vasile Dumitrescu, Mircea Eliade, Alexandru Françu, Adriana Georgescu, Eftimie Gherman, Alexandru Gregorian, Nicolae Herescu, Vintilă Horia, Gh. Emil Iliescu, Claudiu Isopescu, N. Manzatti, Traian Niţescu, Oreste Popescu, Gh. Răut şi Herwart Scheiner.»

Tabloul acestor nume săpate în marmură este impresionant. Poeţi, eseişti, prozatori, artişti, oameni de ştiinţă între care un Premiu Nobel...

«Pentru un observator atent, lipsa unor nume este extrem de elocventă. Unii absenţi se pretindeau intimi colaboratori ai generalului şi primeau lunar bani grei de la el.

«După cum vedeți, evoc cu infinită tristețe și scârbă aceste dureroase momente din istoria exilului românesc. Adaug că aș dori să citesc într-o zi o istorie a exilului, realizată de un grup de români calificați, cu obiectivitate și fără frică. Această istorie a exilului face parte din istoria tragică a neamului românesc.»

Ce alți români cu scaun la cap ați mai cunoscut la New York?

«I-am cunoscut pe mai toți cei ce se aflau în acea vreme acolo. Cu unii am avut legături de prietenie, cu alții nimic. Aș zice că l-am cunoscut destul de bine pe Grigore Gafencu. Am avut cu el și un schimb de scrisori. La New York, am avut privilegiul să-l găsesc pe marele luptător patriot, prieten al meu de la șaptesprezece ani, inginerul Popescu-Botoșani, membru al Partidului Național Țărănist. Îl și apărasem într-un proces de epurare. I se reproșa că ceruse Numerus Clausus (epurare din Corpul Inginerilor). Ne regăsisem într-o pușcărie din Jugoslavia, la Kovacitza. De atunci am fost mereu împreună la Paris, la New York. Era unul dintre cei mai valoroși oameni ce aveam în exil. Naționalist dârz, om cinstit și integru, s-a alăturat Ligii Românilor Liberi. După constituirea Comitetului Vișoianu, a părăsit scârbit și îndurerat New Yorkul și s-a întors la meseria lui, lucrând mai întâi la Uzinele Caterpilar, apoi ocupând funcția de profesor la Bridgeport în Connecticutt. A făcut parte din consiliul de fizică atomică al unor mari societăți americane. A continuat să lupte pentru cauza românească prin scris și conferințe, prin organizarea anuală a Congresului Limbii Române din Canada. S-a stins departe de Țară. Cineva, într-o bună zi, va trebui să-i scrie biografia spre cinstea lui și a neamului nostru.

«Pe cine am mai cunoscut bine? Pe Dr. Palade, Premiul Nobel, pe Barbu Niculescu, pe Ionel Perlea, pe Rică Georgescu, pe Virgil Stoicoiu, fostul colaborator al lui Titel Petrescu și alți câțiva.»

Ce-ați făcut după plecarea de la Free Europe?

«De toate, ca toți americanii, înainte de a-și găsi cărarea. Nu m-am apucat, așa cum ar fi trebuit, de meseria mea. Acum îmi pare rău. Îmi dau seama că aș fi reușit mai temeinic. Dar la acea dată tot mai speram să mă întorc în România liberă și independentă și nu voiam să încep ceva definitiv, care să mă fixeze. Mai întâi, am plecat în California. Timp de câteva luni am vândut mașini de ocazie la Ford. Am învățat multe trucuri și câștigam bine. Încurajat de prietenul meu Nicu Herescu, cu care eram în corespondență și de câțiva cunoscuți din New York, am revenit aici și Howard Hirsch mi-a oferit o slujbă, în Baroul din Wall Street. Am trecut imediat — și cu brio — examenul la Stock Exchange, ca să devin agent, și câteva luni am lucrat aici.

Studiind conjunctura economică şi realizînd faptul că în construcţii se pot face bani buni şi repede, deoarece se ofereau credite substanţiale, am părăsit acel post şi m-am apucat de o parcelare la Greenwich, la 60 km de New York. Era o muncă grea, optsprezece ore pe zi, şapte zile pe săptămână, dar am reuşit. O întreagă secţie urbană, 44 de case mari pe câte 5000 mp de pădure, s-au construit pe parcelarea mea. Trei străzi proiectate de mine şi construite de mine. Am lucrat alături de muncitorii mei, am tăiat copacii cu lucrători negri, iar azi cartierul figurează pe harta acestei frumoase şi importante metropole americane.

«După ce am făcut bani albi pentru zile negre (cu o minimă investiţie), am trecut la remodernizări de case, tot la New York. Era o lege nouă ce permitea evacuarea chiriaşilor, în vederea remodernizării structurale a vechilor clădiri, ce se ruinau. Am prins ultimul tren al acestei legi şi cu credite de la Bancă am cumpărat şi modernizat case. Primele noţiuni de modernizare le-am *ciupit* de la un măcelar, care renovase vreo zece clădiri până atunci. Am studiat planurile lui, am luat adresele lucrătorilor, furnizorilor, standardul materialelor, şi m-am aruncat în vâltoare. Şi am izbutit. Am refăcut pe rând cinci case, le-am refinanţat la terminare cu ipoteci bune, am cumpărat altele cu aceşti bani şi cu sumele rezultate din chirii, iar venitul a făcut *boulle de neige*. Am depăşit dificultăţile financiare şi altele n-am mai avut. Tot ceea ce am încercat apoi a fost mai uşor, deoarece beneficiam de experienţă, de credite şi de banii iniţiali.

«Aceasta este America. Dacă ai iniţiativă şi munceşti mai mult ca alţii, ajungi departe. Am început tăind copacii alături de muncitorii mei, cărând cărămidă pentru casele mele, în New York. M-a ajutat sănătatea. Nu am fost bolnav niciodată până azi.»

Cum v-aţi integrat vieţii politice şi sociale din New York?

«Întrebarea este complexă şi trebuie discutată în compartimente separate. Am cunoscut şi eu, ca şi alţi refugiaţi din ţările satelite, diverşi oameni politici americani. Nu am pretenţia că aş fi fost prieten cu ei, cum o au alţii. Le las acestor fanfaroni şi farseuri ai exilului românesc această exclusivitate. Ca om foarte influent la acea dată, l-am cunoscut pe senatorul Knowland, şeful majorităţii republicane în Senat, un om extrem de instruit, cu vederi clare asupra pericolului rus şi a comunismului internaţional, convins de necesitatea de a-i face faţă. Este mare păcat că n-a reuşit să ajungă preşedinte, după Eisenhower, fiindcă întreaga faţă a lumii ar fi fost schimbată. Ţin minte o conferinţă la care mă invitase şi pe care el o încheia astfel: „A ajuns un asasin, un comunist ca Hrusciov să fie invitat la Casa Albă şi să doarmă în patul lui Lincoln".

«Precizez că Eisenhower, schimbând radical politica Partidului Republican și platforma pe temeiul căreia fusese ales, juca cazaciocul cu rușii și aplica o politică *de detente*, sau, mai exact, după expresia lui Bill Knowland, *de capitulare*. Opunându-se necontenit acestei politici prezidențiale, senatorul Knowland a intrat în conflict cu Ike și a pierdut și șansele la președinție, și dreptul de a păstra postul de senator sau de guvernator. L-au mâncat. Păstrez cu mândrie și pietate două scrisori de la el.

«Am avut prilejul să-l cunosc și pe senatorul de New York, Jacob Javitz. Aveam prieteni comuni, pe doamna și domnul Hollender, care mă invitau la East Hampton, în Long Island, unde venea și senatorul Javitz. Am fost invitat de câteva ori la masă cu el și discutam uneori împreună, pe plajă. Era un bărbat instruit, foarte abil. La acea vreme prezida Comisia Militară. Cu toate că-mi spunea Nick și părea să aibă oarecare simpatie pentru mine, nu cred că am reușit să-l interesez cu ideile mele. Când, într-un rând, pe plajă, vorbea despre necesitatea de a se mări numărul diviziilor OTAN-ului, pentru a se face față imensei armate ruse și satelite, l-am întrebat dacă nu ar fi mai lesne să slăbească inamicul, detașînd țările satelite din orbita și controlul Moscovei, pentru a reduce cu 120 de milioane potențialul militar, economic, ideologic și tehnic al blocului sovietic. Senatorul m-a privit ca și când aș fi spus o prostie. S-a uitat la mine, s-a uitat împrejur la ceilalți și mi-a răspuns: *Nick, how can you say, such sitty things, you such an inteligent man?* Era senator republican (liberal) din New York, pe vremea președintelui Eisenhower.»

Americanii sunt prietenoși, au casă deschisă și, dacă ai timp, poți trăi zi de zi trecând dintr-un *party* la altul, natural, dacă ai reușit să fii introdus într-o familie mai însemnată.

«Așa e. După aceea nu mai scapi: trebuie să pui smokingul aproape în fiecare zi. Eu am făcut această primă experiență, având norocul să intru într-o familie distinsă din colonia franceză, familia Fribourg proprietara Societății Continental Grain și a multor altora, ce controlează întregul comerț de cereale al lumii. Modestia, prietenia și simplitatea cu care ne primeau în casa lor, sau felul în care ne trata Oncle Rene de pe Avenue 84 sunt de nedescris. Familia Fribourg era trecută în *Who's Who* ca posesoare a unei averi de trei sute de milioane de dolari, în 1953. Michel Fribourg, șeful dinastiei, era un bărbat frumos. și cu o distincție naturală. Ne invita să-l tutuim, discuta cu noi de toate și chiar nimicuri, ca și când ar fi fost un modest avocat de provincie. Nimic din aroganța bogătașilor parveniți. Așa se vede adevărata noblețe.

«Bineînţeles, în casa lor am întâlnit importanţi oameni politici, financiari, artişti şi diplomaţi. Cum pe atunci eram celibatar şi, lucrând la Free Europe, aveam timp destul, eram invitat de două ori pe săptămână în casele lor, mai ales că jucam bridge şi eram considerat un partener redutabil.»

Mai jucaţi şi astăzi?

«Desigur. Nu numai că joc, dar am câştigat numeroase trofee şi premii internaţionale, chiar recent. La Saint Moritz, unde merg regulat la schi, iarna, ca şi la Zermatt, am câştigat anul acesta cupa turneului internaţional individual. Cu bridge-ul am avut lesne acces în societatea din New York. După prima invitaţie la familia Fribourg, au urmat altele şi altele. Să-ţi povestesc cum a decurs prima vizită, dar, pentru că are caracter anecdotic, sper să nu o pui în cartea dumitale.»

Nu făgăduiesc nimic!

«Sosesc punctual la opt fără un sfert, adică primul. Sunt prezentat pe rând celorlalţi invitaţi, care soseau treptat, la o masă de treizeci şi două de persoane: Mme et Mr Alphand, ambasadorul Franţei la Washington, Mme et le comte de Lagarde de Mexico, Mr Paul Renaud în trecere prin New York, Mme et Mr le Sieur, directorul lui Air France etc. etc., precum şi cunoscutul jurnalist francez Kerillis. După-masă, la cafea, amfitrioana are nefasta idee de a mă scoate în evidenţă, cerîndu-mi să fac o mică expunere asupra situaţiei din România. Eram venit mai recent şi eram autorul unei cărţi. Am pronunţat câteva fraze arătând importanţa armatelor ruseşti în România. O controversă între Mr Le Sieur de la Air France, specialist în aviaţie, Paul Renaud şi jurnalistul Kerillis mi-a închis gura pe toată seara. Deodată, Mme Le Sieur, o fostă actriţă şi o femeie extrem de frumoasă şi simpatică a impus tăcere, strigînd:

Sieur: Taisez vous! Je voudrai poser une question a Mr Baciu.
Eu: S'il vous plait, Madame!
Sieur: Comment est que le russes baisent les femmes roumaines?
Eu: Oh, bien entendu Madame, par deriere, à la levrette.
Sieur: Mais pourquoi de cette maniere?
Eu: Pour qu'elle ne reconnaisent pas l'enemi, Madame!»

Aţi întors-o bine din condei!

«Un râs general, nemaipomenit, aplauze şi conferinţa s-a terminat. Am fost acceptat de întreaga asistenţă şi invitaţiile s-au făcut *boulle de neige*, încât nu le mai puteam face faţă. Am frecventat ani de zile pe Silvya şi Charles Gilman, proprietarii lui Continental Can, uriaşa societate americană. Am fost invitat la balul particular de la Hotelul

San Regis, dat de cel mai bogat om al Canadei, Bronfman Senior, unde erau trei sute de invitaţi şi o sută de detectivi ce supravegheau bijuteriile doamnelor. Cred că dacă muşcam pe una de ureche, rămâneam cu un diamant de puteam să mă retrag la pensie, cu venitul asigurat până în anul 2000.»

Dar n-aţi făcut-o!

«Pentru asta trebuie să ai vocaţie şi eu nu am avut-o. Am muncit din greu, mult mai mult decât mulţi dintre refugiaţii noştri. Nu am cerut nici unuia dintre aceşti oameni puternici şi bogaţi nici o slujbă, nici o scrisoare de recomandare, nici un telefon de garanţie la vreo bancă. Am reuşit singur, punându-mi piatră pe piatră pe scările mele. Mărturisind acest lucru, o fac cu mândrie, dar poate şi cu regret.»

Vă mai vedeţi cu prietenii de la New York?

«Mulţi au murit între timp, alţii au îmbătrânit. Desigur, am păstrat contactul cu câţiva, fiindcă le port o adâncă recunoştinţă pentru prietenia cu care m-au primit în casele lor. Când nu mai ai nici ţară, nici familie, un cunoscut, un prieten apar ca o binecuvântare.»

Cu ultima dumneavoastră carte, *Yalta şi crucificarea României* aţi repurtat un mare succes.

«Cartea aceasta este pentru mine un act de conştiinţă. Am ţinut să restabilesc, pentru istoria neamului românesc, anumite adevăruri falsificate sau necunoscute. Era datoria unui român să o facă. Unul din exil, care a beneficiat de acces la documentele arhivelor de primă mărime din lume. Un român independent din punct de vedere moral şi financiar, un om de curaj. Am fost adesea avertizat: cine încearcă să deschidă cutia Pandorei este un sinucigaş, săvârşeşte un salt de Kamikaze. Eu datoram neamului meu această carte şi sunt fericit că am putut-o face. Doresc din suflet, şi cu toată modestia, ca brazda trasă de mine să fie lărgită şi adâncită...»

În România, pătrunsă pe furiş, cartea dumneavoastră a săvârşit un puternic impact. Cunosc mulţi istorici, dar şi cititori de toate felurile, care ar plăti oricât ca să poată ajunge în posesia acestui volum. Observ că versiunea franceză şi engleză a *Yaltei* s-a bucurat de o mai bună primire decât ediţia românească, scoasă pentru românii de peste hotare. Străinii sunt mai detaşaţi, mai obiectivi, poate mai puţin invidioşi şi sectari. Văd că aţi primit scrisori de la François Mitterand, de la Valéry Giscard d'Estaing, de la deputatul american Tom Corcoran etc. Asemenea manifestări sunt convins că vă umplu inima de bucurie.

«Vezi, domnule Filip, asemenea manifestări nu pot fi reduse doar la aspectul strict personal. Ele reprezintă înainte de toate un omagiu

adus neamului românesc şi ţărilor robite prin ordinea de la Yalta. Mitterrand, preşedintele Franţei, m-a onorat cu un răspuns personal. Valéry Giscad d'Estaing a găsit cartea «foarte interesantă», a făcut aprecieri afectuoase, calde. Venind din partea unui om cu reputaţia de a fi *froid*, aprecierile sale sunt o revelaţie. În ceea ce priveşte scrisoarea lui Tom Corcoran, deputatul american, ea prezintă o importanţă aparte, deoarece include şi o semnificaţie politică. Corcoran a găsit materialul cărţii mele *nou, important şi revelator*, extrem de util luptei pe care o duce el însuşi în Congresul American, pentru dezrobirea popoarelor din Europa de Răsărit, ajunse în orbita sovietică datorită *tragicelor greşeli* — propria sa expresie — săvârşite de marile puteri occidentale. El şi-a însuşit tema cărţii mele care se referă, natural, la greşelile lui Roosevelt şi Churchill.

«Iată de ce am ţinut să public, indiferent de eforturile financiare, *L'Europe de l'Est trahie et vendu*, în franţuzeşte, la Paris, şi *Sell out to Stalin*, în englezeşte, la New York. De altfel, am bune motive să cred că această carte va apărea curând şi în alte limbi. În această ordine de idei, să vă citez lungul articol apărut în *Le Figaro* din 9 iunie 1984, în întregime consacrat cărţii mele. E o satisfacţie şi o recompensă, mai ales că articolul poartă semnătura marelui gazetar francez Jacques Guillorne Brulon, expertul redacţiei în problemele de politică externă. De ce opinia sa este importantă? Pentru că, până la apariţia cărţii mele, se pretindea — inclusiv *Le Figaro* — că Roosevelt şi Churchill nu au consimţit niciodată, şi în nici un fel la cedarea Europei de Răsărit. Că ocuparea şi comunizarea ei a fost opera abuzivă a lui Stalin, care şi-a impus prin forţă militară dictatul, contra voinţei celor doi. Prin articolul menţionat, se acceptă fără rezerve că Europa de Răsărit a fost cedată conştient, voit şi premeditat lui Stalin, de Roosevelt şi Churchill. Sunt greşeli tragice, plătite cu lacrimi şi sânge de popoarele subjugate. Dar sunt greşeli politice şi mai tragice, care ameninţă temeliile întregului Occident şi ale Lumii Libere. Cărţile mele au ţinut să informeze, să documenteze, să tragă semnalul de alarmă, ceea ce, subliniez, reprezintă în primul rând un act de conştiinţă...

De pe muntele Esterel, soarele îşi aşterne evantaiul de raze pe imensitatea albastră a Mediteranei. La orizont au apărut două crucişătoare americane. Navele de război intră în rada portului Cannes pentru a marca prin prezenţa lor sărbătoarea naţională a Statelor Unite, ziua de 4 iulie. La aceste festivităţi navale, N. Baciu este întotdeauna invitat din timp. Aşadar, şi de data aceasta el va păşi pe puntea fierbinte a navelor americane, ca un cetăţean al Lumii, dar şi ca purtător de cuvînt al unei ţări care ţine să-şi cîştige drepturile prin voci care vin din adîncul timpului şi de pretutindeni.

As I explained in the Preface, I used for this book, primarily, the secret documents from State Archives in London, Washington, and the Library of Congress. Also the top secret documents from military archives such as the Pentagon Papers, and the Military Library of Kings College in London.

But, of course, many other books, magazines, newspapers, and articles have contributed to this book. These are some of them:

Accoce, Pierre and Dr. Rentchnick. *Ces malades qui nous gouvernent.* Geneva.

Accoce, Pierre and Quet, Pierre. *La Guerre a été gagné en Suisse.* Press Pocket Books, 1966.

Aldea, General. *Curierul* from Oct. 13, 1944. London, Public Records.

Ardemagni, Mirko. *Proceso el Churchill.* Negard, 1977.

Aron, Raymond. *Pledoyer pour l'Europe decadente.* Lafayette, 1977.

Berben Paul. *L'Attentat contra Hitter.* J'ai Lu.

Bergier, Jacques. *La grade conspiration russo-américaine.* Albin Michel, 1978.

Bohlen, Charles. *The Transformation of American Foreign Policy.* Norton, 1969.

—. *Teheran Files.* Hull. Mss. Box 52 and letter to James C. Dunn.

Boothby, Lord. „Vision Which Exceeded Churchill's." *Daily Telegraph* 1982.

Boyle, Andrew. *The Climate of Treason.* Coronet Books, 1983.

Buchheit, Gert/*Hitler chef de la guerre*, 2 vols. J'ai Lu, 1961.

Bullitt, Orville H. *For the President, Personal and Secret.* Boston: Houghton-Mifflin, 1972.

— Three articles in *Life Magazine*, 1945.

Cartier, Raymond. *Les Dessous de ta Guerre Hitlerienne.* Fayard

Chamberlain, William. *Second American Crusade.* New York.

Chicago Tribune, July 10, 1952.

Churchill, Winston. *The Second World War*, 6 vols. Boston: Houghton-Mifflin, 1953.

—. *Secret Session Speeches*. London. British Library.

Ciano, Comte, Galeazo. *Journal Politique*, 2 vols. Bacounniere, 1946.

Cioranesco, Filiti, G. G., Floresco, R., Cherman, D., Gorjiu, A., Korne, M., and Neculce, N. *Aspects des rélations russo-roumains*. Paris: Minard, 1967

Clemens, Diana Shaver. *Yalta*. New York.

Clifford, Clark *Files and Papers*. Truman Library, Independence Missouri.

Conte, Arthur. *Yalta*. Robert Lafont, 1964.

—. *Apres Yalta*. *Plon*, 1982.

Cretzeanu, Alexandru. *La politique de la paix de la Roumania*, 1954.

—. *The Lost Opportunity*. Cape, 1957.

Decaux, Alain. *Dossier sécrets de l'histoire*. Perrin, 1966.

Dedijer, Vladimir. *Le defi de Tito*. Gallimard, 1970.

De Gaull Charles. *War Memoirs* 3 vols. NewYork: Simon & Schuster, 1964.

De Launnay. Jacques. *Miroir de l'histoire: Soviet-Roumainie Armistice*.

Djilas, Milovan. *Conversations with Stalin*. New York: Pelican Books, 1969.

Dreptetes, (Roumanian newspaper, 1946) British Library, London, MF 669 M.

Duca, I.G. *Amintiri Politics*, 3 vols. Munchen: Jon Dumitru.

Dulles. Allen. *Secret Testimony in Congressional Committee*. 1947.

—. *The Secret Surrender*.

Eden, Anthony *The Reckoning*. Cassel, 1965.

Eisenhower, Dwight. *Crusade in Europe*. Garden City: Doubleday.

Espionage Revise.

Ethridge, Mark. *Negotiating on the Balkans*. Dauwett & Johnson.

—. Secret Report on Roumania, 1945.

Farago Ladisles. *La guerre des grandes espiones*. Stork, 1971.

Fois, Herbert. *Churchill-Roosevelt-Stalin*. Princeton: Princeton University Press, 1957.

—. *The Potsdam Conference*. Princeton: Princeton Univ. Press, 1960.

Fontaine, Andre. *The History of the Cold War*. New York: Knopf, 1968.

Foreign Office & Cabinet Papers. Public Record Office, London, 1938–1948.

Foreign Relations of the United States: Yalta Papers.

Frederik, Pierre. *Waskington ou Moscou*. Hachette, 1948.

Fuchaer, Larry W. *Neville Chamberlain and Appeasement*, Norton, 1982.

Gafencu, Gregoire. *Derniers Jours de l'Europe*, 1946.
—. *Preliminaires de la guerre Mondiat*. Muller, 1945.
—. *Memoir for the Paris Peace Conference*, 1946.
Gannon, Robert. *The Cardinal Spellman Story*. New York: Doubleday, 1962.

Gardner, Schlesinger, et.al *The Origins of the Cold War*. Waltham, 1790
Geddis, John Lewis. *The US and the Origins of the Cold War*. New York: Columbia University Press, 1972.

Gilbert, Martin. *Churchill: Official Biograpgy*. New York: Oxford Univarsity Press.
—. *Strategy of Containment*. New York: Oxford University Press.
Glees, Anthony. *Exile Politics during the Second World War*. Oxford, 1982.

Grassel, Philipe. *La drôle de détene*. Vokeer, 1979.
Gray, Allen, and Abraham, Larry. *None Dare Call It Conspiracy*. Concord, 1971.

Harriman, Averell. *America and Russia in a Changing World*. New York: Doubleday, 1971.
—. *Special Envoy to Churchill and Stalin*. New York: Random House, 1975.

Hickok, Lorena. *Letters from Eleanor Roosevelt*. Roosevelt Library Hyde Park, NY.

L'histoire pour tous. December 1962.
Historama Review.
Hull, Cordell. *Memoirs*, 2 Vols. New York.

L'Internationale des Trattres: Les Communists démasqués. Societe Roumaine d'Editions, 1953.
Iorga, Nicolas. *Istoria Românilor*, British Library, London.
Ismay, Hasting. *Papers*, Liddel—Hart Military Library Archives, Kings College, London.

Journal de Génève, 1945.
Journal of Central European Affairs, Oct. 1951 with:
Alexandru Cretzeanu, „The Roumanian Armistice Negotiations Cairo 1944." Fred Nano, „The First Soviet Double Cross" (Stockholm Negotiation.)
Jurnalul de Diminests, 13 Mei 1946, British Library, London.

Kennan, George. *Memoirs, 1925—1950*, New York: Bantam, 1969.
—. *1950—1963*. Boston: Atlantic-Little-Brown, 1975.

— *Russia and the West under Lenin and Stalin*. New York: New American Library, 1961.
Kissinger, Henry. *A la Maison Blanche*. Fayard, 1979.

Lash, Joseph P. *Eleanor Roosevelt and Her Friends*. New York, 1982.
Leahy, William. *I Was There*. Whittlesly House, 1950.
Lee, A. Stanley Gould. *Crown Against Sickle*. Hutchinson, 1950.
Leuchtenburg, W. *Franklin D. Rossevelt and the New Deal*. New York.
Library of Congress, Washington, DC:
Congressional Papers.
Herbert Feis Papers.
Hoyt Vandenberg Papers.
Lippman Walter, *U.S. Foreign Policy*. New York: Pocket Books, 1943.
—. *U.S. War Aims*. London: Hamilton, 1944.
Loftus, John. *The Belarus Secret*. Nathan Miller, 1982.
Luce, Alfred Fabre. *L'histoire demaquillés*. Lafont, 1967.

MacArthur, Douglas: *Memoirs and Personal Papers*.
MacIntire, Ross. *White House Physician*. New York: Putnam, 1944.
McNeil, Hector. *America, Britain, Russia*. Oxford University Press, 1953.
Mander, John, *Berlin, Hostage for the West*. New York; Penguin Books, 1962.
Markham, Reuben. *La Roumania sous le Joug Sovietique*. Calmen Levy, 1949.
Marx, Karl. *Letters to Engels* and articles in Herald Tribune, 1863
Massis, Henry, *Défense de l'Occident*. Plon, 1927.
Massu, General. *Baden 1968*. Plon, 1983.
Moran, Lord. *Churchill, The Struggle for Survival*. Boston: Houghton-Mifflin, 1966.
Mordal, Chevallez, Gerysen 8 Launnay. *Dosiers de la guerre froide*. Maraubout Universite, 1969.
Morgan, Ted. *Churchill, Young Man in a Hurry*. New York: Simon and Schuster, 1982.
Moseley, Philip. *Face to Face with Russia*, New York.

National Archives USA, Washington, DC: State Department Papers.
National Security Papers
Pentagon Papers, declassified.
New York Times, newspaper, N.Y.
Nixon, Edgar. *F.D. Roosevelt and Foreign Affairs*, 3 Vols. Cambridge: Harvard University Press, 1969.
Nixon, Richard. *Memoirs*.
—. *La vraie guerre*. Albin Michel, 1980.

—. *The Six Crises*. New York.
Nuremberg Trials of Major War Criminals. Archives at Memorial War Museum Library, London.

Penesco, Nicolas. *La Roumania de la Democratie au totalitarisme*. 1980.
The Pentagon Papers, New York Times Edition. New York: Bantam, 1971.
Pompidou, Georges. *Pour rétablir une vérité*. Flamarion, 1982.

Reilly, Mike. *That Was Yalta*. New York.
Robinson, Edgar E. *The Roosevelt Leadership, 1933—1945*. Pens.
Romanul, Radescu, newspaper article, 1952.
Roosevelt, Eliott. *F. D. Roosevelt: His Personal Letters, 1928—1945*. Dull, Sloane, and Pearce, 1950.
Roosevelt Library, Hyde Park, N.Y: Map Room File and Official Files.
Rothwell, Victor. *Britain and the Cold War*. Cape, 1982.

Salinger, Pierre. *Avec Kennedy*. J'ai Lu, 1974.
Schlessinger, Arthur. *The Imperial Presidency*. Boston: Houghton-Mifflin, 1973.
Scoppa, Bova. *Colloquio con duo dittatori*.
Seicaru, Pamfil. *La Roumania dans la grande guerre*. Minard, 1968.
Shepard, Gordon. *Russia's Danubian Empire*. New York: Praeger.
Sherwood, Robert. *Roosevelt and Hopkins*. New York: Bantam, 1950.
Shirer, William. *Histoire du III Reich*. Stock.
Smith, F. Bradley. *The Shadow Warriors*. New York: 1983.
Solzenitsyn, Alex. *Lettre aux dirigente de l'Union Sovietique*. Seuil, 1974.
—. *Lenin in Zurich*. New York: Penguin Books, 1977.
—. *L'Archipel du Goutag*. 3 Vols. Seuil, 1974.
Der Spiegel, magazine, W. Germany.
Stettinius, Edward, Jr. *Roosevelt and the Russians*. New York: Doubleday, 1949.
—. Yalta and Stettinius papers.
Stindardul, Rumanian newspaper. München. W. Germany.
Straight, Whitney Michael. *After Long Silence*. New York: 1983.
Sturza, Mihail. *România și sfîrșitul Europei*, Dacia, 1966.
Sulzberger. C.L. *Des derniers des géants*. Albin Michel, 1972.
—. *The Roast and Ashes of Yalta*. New York: Continuum, 1983.
Survey Magazine. 1976.

Tatu, Michel. *Le triangle Washington-Moscou-Pékin stiles deux Europes*. Casterman Poche.
Taylor, A.J.P. *Churchill Revised*. New York: Dial Press, 1969.
Tocquevill. *De la Democratie en Amérique*.

Tolstoi, Nicolai. *Victims of Yalta*. London: Corey.
Truman, Harry. *Years of Decision*. New York: Doubleday, 1955.
—. *Plain Speaking*. Berkeley: Medallion Books, 1973.

Vaizay, John. *The Squandered Peace*. London: Hodder, 1983.

Wilmot, Chester. *Stalin's Greatest Victory*. Heath, 1972.

Yargin, Daniel. *Shattered Peace*. Boston: Houghton-Mifflin, 1978.

Zacharias, Ellis. *Secret Mission*. New York.

BIBLIOGRAFIE SUPLIMENTARĂ

Armstrong, Anne, *Capitulations sans conditions*, Cité de la Presse

Brown, Antohny, *La Guerre secrete*, 2 vol., Pygmalion

Bohlen, Ch., *Witness to History*, New York, 1973

Buzatu, Gh., *Actul de la 23 August 1944*

Churchill, Winston, *The Collected Essays*, 4 vol., Wolf, 1976

Collier, Richard, *The War that Stalin Won*, Hamish Hamilton, London

Chapman, Pincher, *Their Trade Is Treachery*

Davis, Lynn, *The Cold War Begins*, Princeton, N.J., 1974

Eisenhower, David, *Eisenhower At War*, Random House, 1985

D'Encausse Carrère, Hélène, *Le grand frére*, Flammarion

Fleming, D.F., *The Cold War and Its Origins*, London, 1961

Farrar, *Hitler's Secret Conversations, 1941–1944*

Fraser, David, *Alanbrooke*, Hamlin, London

Galante, Piérre, *Opération Walkirie*

Georgescu, Vlad, *Istoria Românilor*, 4 vol., ARA, 1984

Grigg, John, *The Victory That Never Was. 1943*, Methuen, London

Gunther, John, *Roosevelt in Retrospect*

Harbutt, Fraser, *Iron Curtain*, Oxford, 1986

Hart-Liddell, Sir Basil, *History of the Second World Wal*, 2 vol., Cassell

Hansen, Baldwin, *Great Mistakes of the War*

Loewenheim, F.W., *Roosevelt-Churchill Secret Correspondence*, New York 1975

Morgan, Ted, *F.D.R.*, Simon 8 Schuster, 1985

Montigny, *Le Complot contre la paix*

Magherescu, Dragan, I.C. *Antonescu*, Nagard, 1986

Messer, Robert, *The End of An Alliance*, NC, 1983

Philby, Kim, *My Silent War*, Grove Press, New York, 1968

Pritie, Terence, *Des Allemands contre Hitler*, Plon

Roosevelt, Elliot, *FDR's Private Letters*, 2 vol. New York

Sainsbury, Keith, *The Turning Point*, Oxford, 1986

Schmidt, Paul, *Hitler's Interpreter*

Simion, Aurel, Insurecţia armată
Sulzberger, A.C., *A Long Row of Candles*, New York, 1969
Taylor, A.J.P., *The Origin of the Second Wold War*, Pinguin
Taylor, A.J.P., *Churchill in Retrospect*, London
Toland, John, *Adolf Hitter*, Ballantine Books, New York
Woodward, E.C., *British Foreign Policy*, 2 vol., Offic. Stat., London
West, Nigel, *MI 5*, Granada
West, Nigel, *MI 6*, Granada

Redactor : ŞERBAN POLVEREJAN
Tehnoredactor : CONSTANTIN RUSU
Corector : FELICIA SCHLEZAK

Apărut 1990. Bun de tipar : 26.11.1990 Comanda nr. 3190
Coli de tipar : 24,5. Format : 54×84/16



Comanda nr. 284
Combinatul Poligrafic Bucureşti,
Piaţa Presei Libere nr. 1, Bucureşti
ROMÂNIA



„Epurat din Baroul de Ilfov, unde era tînăr avocat, întemnițat, familia sa decimată și distrusă, autorul acestei lucrări și-a recîștigat libertatea trecînd Dunărea și Drava înot, după ce trecuse prin zece închisori comuniste ale Anei Pauker și ale lui Tito (...)

Intrat în iarna vieții sale, autorul a crezut de datoria lui să lase istoriei de mîine materialul din prezentul volum, ca să poată servi după dezrobirea țării la completarea unei istorii românești obiective, cinstite".



Lei 82

ISBN 973-35-0202-2